SANCTI

EPHRAEM SYRI,

PATRIS ET SCRIPTORIS ECCLESIÆ ANTIQVISSIMI ET DIGNISSIMI,

Quotquot in inſignioribus Italiæ Bibliothecis, præcipuè Romanis Græcè inueniri potuerunt,

OPERVM OMNIVM

TOMVS SECVNDVS,

Nunc recens Latinitate donatus, Scholiјsqúe illuſtratus, Interprete & Scholiaſte

Reuerendo D. Doct. GERARDO VOSSIO Borchlonio, Germ. Præpoſito Tungrenſi.

CVM PRIVILEGIO SVMMI PONTIFICIS, ET PERMISSV SVPERIORVM.

Editio Tertia, priore auctior & accuratior.

COLONIÆ,

Ex Officina Typographica Arnoldi Quentelij, Anno Domini M.DC.XVI.

Cum gratia & Priuilegio Sac. Cæſareæ Maieſtat.

SANCTISS.^MO D. N.

CLEMENTI VIII. PONT. MAX.

Gerardus Voſſius Salutem & Felicitatem.

SI amicitiæ & beneuolentiæ vis tanta mortalibus vel ab igniculis naturæ inſita ſit, Beatiſſime Pater, vt ſæpe etiam eos, quos numquam viderunt, quodammodò diligant, & quos antea non nouerunt, amplectantur: meritò ſanè illos colere & amplecti inter alios par eſt, quos ipſa nobis virtus (qua nihil amabilius eſt) commendat, pietas cõiungit, vitaq; integra ac ſcientia rara amabiles ſuſpiciendosq; reddit. Vnde quoque factum eſt, quòd virum ego quendam peregrinum antiquæ pietatis ac fidei, & doctrinæ admirãdæ ex longinquis Syriæ atque Paleſtinæ partibus huc profectum, tam ex merito ſuo, quàm commendatione eorum quibus multum debebam, eodem mecum Romæ cõtubernio hucuſque perbenignè fouerim, ſuſtentauerim, atque ornauerim: in quo quidem tractando, & ſi non omnia, quæ volui, plenè præſtiti; humanitatis tamen, ac hoſpitalitatis iura aliquo modo perſolui: eumq; è tenebris in lucem eduxi, & ex obſcuro clarum, ex ignoto notiſſimum alijs reddidi: vtq; non ſolùm ſua lingua vteretur Syra ac nobis peregrina, ſed etiam Latina, vt ab omnibus commodè intelligi poſſet, curaui atque effeci. Sed vt extra parabolam, apertè magis loquar: Peregrinus hic, de quo mihi tecum B. P. inſtituitur ſermo, eſt Ephræm ille Syrus admirabilis, quem fœcũda Meſopotamia produxit, tota Syria ac Palæſtina magno in honore habuit; doctaq; olim Græcia magnopere ſuſpexit, & tanti præclariſſima illius Opera fecit, vt magna ex parte in ſuam illa linguam conuerterit, ſibiq; tamquam propria reddiderit, & vindicârit, ac paſſim etiam poſt Scripturã eadem in ſuis Eccleſijs legenda curârit. Quem Baſilius Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus plurimi fecit, eumq; à mundana tantum receſſiſſe ſapientia ſcribit, quanto verarum cæleſtiumquę rerum ſcientiæ vicinior erat. Quem idẽ Baſilius vehementer ante finem vitæ in corpore videre concupiuit; vidit inopinanter illum ad Eccleſiam ſuam Cæſarienſem à ſpiritu deductum, & vterque magno gaudio perfuſus eſt. Cuius vitã & res præclarè ac cum virtute geſtas Gregorius Nyſſenus & Magni Baſilij frater, ampliſſimo encomio inſigniter perſecutus eſt: & quæ in illo præclara ac rara magis effulſerunt, accuratè cõplexus eſt, luculenterquę, ſi quis alius expoſuit. De quo alibi valde honori-

ficè S. Ioannes Chryſoſtomus ſentiens ac loquens, inter præcipuos Orientis Patres eum recenſet; & afflictorum atque oppreſſorum conſolatorem, & ducem pœnitentium rectè appellat. Cui Damaſcenus cum alijs, multa laudum præconia adſcribit; & Theodoritus Cyri Epiſcopus, inter varia, quæ eidem laudis attribuit epitheta, etiam ſonoram Spiritus ſancti lyram in quadam ſua Epiſtola eum denominat. Quem omnes penè alij Patres, præſertim Orientales, quotquot vel ei σύγχρονοι fuerunt, vel ætatem eius conſecuti ſunt, mirificè ſemper commendàrunt ac celebrârunt: & inter clariora Eccleſiæ Dei lumina, præcipuasqúe columnas libenter agnouerunt, & retulerunt: vt non ſine cauſſa mirati ac conqueſti ſæpe ſint multi, quòd adeò tardè præſtantiſſima illius Opera in Occidente communicata fuiſſent; aut ſi communicata quidem, ſaltem communibus vſibus non publicata, & è Græco in linguam Latinam, vt ab omnibus vtiliter legi & intelligi poſſent, translata.

Centum & ſexaginta propemodum iam interfluxerunt anni, quando res ea primùm ab Ambroſio Generali Camaldulenſium Abbate (qui bonis omnibus diſciplinis ornatus, in Florentino Cõcilio habebatur clarus) in gratiam potiſſimum Coſmi Medices, primarij ac potentiſſimi tunc in Florentinorum Republica ciuis, & eruditorum hominum Mecœnatis munificentiſſimi, tentata & inchoata fuit: cui, pro ſacro Quadrageſimali tempore, quod tunc agebatur, ſicut etiam nunc, decem & nouem Sermones S. Patris noſtri Ephræm Syri è Græco Latinitate à ſe donatos (vt haberet quo ſanctis illis ieiunij diebus ſalubriter ſe occuparet) dicauit & obtulit: poſtquam antea inter cetera ingenij ſui monumenta, etiam Diogenem Laertium de moribus & vita Philoſophorum, è Græco Latinum ad eumdem ſuum Coſmũ feciſſet. Qui quidem Sermones tametſi pauci, eò tamen gratiores eidem erant, quòd tanti Patris, Ephræm nimirum Syri eſſent: quodq́; tamquam primitiæ Operũ illius, tum primùm in Europa apparerent, quorum tam multi theſauri per varias non ſolùm Græciæ, ſed & Italiæ (quò inde allati erant) bibliothecas reperirentur diſperſi, & adeo paſſim ab omnibus è Græco Latinè deſiderati. Sed quòd fortè Coſmus & Ambroſius non diu poſtea ſuperuixerint, accidit rem ibi inchoatam, non fuiſſe poſtea continuatam, & ad vlteriora, ſicut plurimi optabant, productam. De quo damno reſarciendo, & vlterius in Operibus illis progrediendo, cùm à multis ſæpe actum ſit; & quidem ab externis Romam aliquoties perſcriptum: res diutius opinione protracta eſt, & ad vltima tempora Gregorij Papæ XIII. optimi piorum inſtitutorum patroni ac fautoris dilata; quando tandem ſeriò magis actum eſt de Interprete ac Scholiaſte huic S. Patri adhibendo, monumentisqúe eius omnibus quotquot Græcè inueniri poſſent perquirendis, ac Latinè reddendis, & in Occidente ad multorum commodum publicandis. Munusqúe illud meis tunc humeris ſuaſu

atque

*atque impulſu Sirleti, ac Montalti, poſtea Sixti V. & Caraſæ, præſtantiſſi-
morum Cardinalium, ab optimo Pontifice impoſitum fuit; mandatumque
vt publicæ vtilitatis cauſſa huic adeò venerando peregrino, ego in Vrbe etiã
peregrinus atque externus, quippe ab extrema penè Germania oriũdus, ho-
ſpitium apud me præberem; eumq́ pro dignitate ipſius, & viribus meis tra-
ctarem & ornarem. Ego verò illud nequiens excutere iugum, rem quãtum-
uis arduam, ac viribus meis imparem fortiter ſum aggreſſus, manuſcriptaq́
exẽplaria Græca ſtudioſè perquiſiui, & quotquot inueniri & hinc inde ob-
tineri poterant deſcribenda curaui, eademq́ inter ſe contuli, & varias lecti-
ones obſeruaui atque inter ſe conciliaui, magisq́ probatas in textum inſerui:
& Opera omnia ſupra opinionem valde excreſcentia, quia variorum erãt
Argumentorum, ad maiorem diſtinctionem ac ordinem, in tres ſigillatim
Tomos diſtribui: quorum Primum nuper cũ mea interpretatione ac Scho-
lijs vt petebatur, hic apud S. Sedem Apoſtolicam euulgaui & publicaui; ac
poſt Gregorium XIII. nobis ademptum, Sixto V. eius ſucceſſori, per quem
mihi primum manuſcriptum Græcum volumen antea curatum erat, iure
dicaui, & obtuli. Cui quòd labores illi mei placerent, omniumq́ paſſim tere-
rentur manibus; ac in pluribus locis pijs, atque Collegijs Vrbis, tempore mẽ-
ſæ legerentur; ſicut & coram S. T. aliquamdiu, tuisq́ paullò prius anteceſſo-
ribus idem Primum Volumen prælectum fuiſſe intelligo: maiori alacritate
poſtea Secundum eiuſdem S. Patris Tomum ſum perſecutus: quẽ poſtremo
nunc elapſo triennio (quo, Clericatus ſacri Collegij Cardinaliũ officio pro na-
tione mea Germanica vnà cũ Siluio Antoniano Collega, iam ſacri cubi-
culi S. T. Præfecto, in quatuor Pontificijs interregnis ſum functus) inter
varias alias occupationes abſolui, & modò pro ſatisfactione ac conſolatio-
ne multorũ, hoc ſacro Quadrageſimali tẽpore Typis Vaticanis iuſſu S. T. in
lucẽ edidi. Reſtat porrò, vt eadem S. T. in hoc Sancto ornando ac ſuſtentan-
do diutius peregrino, opportuna ac neceſſaria mihi pro eo laboranti ac ſum-
ptus haud exiguos facienti, media ſuppeditet: vt prõptius & facilius etiam
Tertium adhuc reſtantẽ Tomum deinceps aggrediar ac proſequar: opusq́
vniuerſum, quod olim Florentiæ inchoatũ, ſed non continuatum fuit, tan-
dem Romæ apud S. Sedem Apoſtolicam (ſicut Gregorius XIII. & Sixtus
V. anteceſſores tui fel. rec. fieri, cum multis deſiderabant) commodius abſol-
uere liceat. Quod faxit Altiſſimus.   Vale. Dat. Romæ, prima hebdoma-
da Quadrageſimæ ipſo ſancti Gregorij Papæ. 1593.*

AD PIVM ET CANDIDVM LECTOREM.

CVM in duobus inſignibus SS. Patribus, altero Orientali nimirum Ephræm Syro, & altero Occidentali Leone Magno, multum temporis atque laboris inſumpſerim, Candide Lector, illo quidem è Græco Latinè reddendo, hoc autem recognoſcendo ac varijs dignisſimis ac e[illegible]nibus locupletando, & vtroque notis ac Scholijs quibuſdam illuſtrando: anxius & dubius [illegible] quandiu (antequam Secundum hunc S. Ephræm Tomum prælo committerem) hæſi, vtrum duobus hiſce præſtantiſſimis Eccleſiæ luminibus, prius vel poſterius euulgare deberem; et magis quid agendum mihi eſſet ambigebam quòd alij me in hanc, alij in illam partem ſuis [illegible]tentijs impellebant: & quidam Leoninam editionem vrgebant; alij verò Ephræm potius [illegible] mittendum cenſebant, addentes Leonis opera extare, eorumq́; recognitionem adhuc differri poſſe: Ephræm autem monumenta, vt in lucem aliquando prodeant, ab omnibus vehementer deſiderari & expectari, & rem dilationem non pati: publicaq́; non parum intereſſe vtilitatis aiebant, ea quanto citius publicari, & in omnium paſſim manibus verſari. Quæ cuncta non parum ſanè me permouerunt, & proſtimularunt, ad hanc Secundi Tomi Operum omnium S. Ephræm editionem non maturandam ſolum, ſed & perficiendam, typisq́; Vaticanis ex præſcripto & iuſſione Summi Pontif. in lucem quamprimum emittendam: ſicut modo ad commune totius Chriſtianitatis bonum grataque poſteritatis vſum, eundem Tomum recenter editum omnibus communicamus & publicamus. In quo quidem quid a S. hoc Patre ſit traditum, & noſtro ſtudio atque labore in eo transferendo ac illuſtrando præſtitum, malo te ſtudioſè legendo decernere, quàm ex meo id præconio intelligere; ne & hæc perſequendo, quæ proprij ſunt facti atque laboris mei, qui non deſiut, enarrare, ac collaudare videar. Vt tamen aliquid de Argumentis hoc Tomo contentis dicam: Multa in eo inuenias, quæ ad mores hominum rectè ac piè formandos, corruptosq́; emendandos, & ad hæreticorum errores conuellendos, ac deſtruendos faciunt: tum etiam quæ ad collapſam religionem reſtaurandam, monaſticamq́; diſciplinam antiquo ſuo vigori atque nitori reſtituendam plurimum adiuuare poterunt. In quibus omnibus, S. Ephræm noſter vtiliter admodum & efficaciter docet, monet, & delectat; admonet, hortatur, ſuadet, conſulit & diſſerit: Docet, inquam, pietatem & timorem Dei. monet affectus noſtros ad ea quæ ſalutaria ſunt. delectat animos optimis documentis, ſententioſè dictis & exemplis memorabilibus. admonet vnumquemque grauiter ſui inſtituti atque officij. hortatur ad virtutes, bonaq́; opera: dehortatur à vitijs, commercijsq́; improbis. ſuadet bona, diſſuadet mala. conſulit ad ſalutem facientia, & à noxijs atque pernicioſis nos reuocat & alienat. diſſerit de Deo, rebusq́; cœleſtibus, ac quomodo veſtigijs Sanctorum & antiquorum Patrum rectè inſiſtendum ſit, oſtendit: plurimaq́; omnibus æquè ſalutaria proponit. Quare quicumque iſta Auctoris noſtri monumenta ac documenta, ſiue hoc, ſiue primo eius Tomo legeris, tibi ipſi attendas oportet: & ſi Monachus ſis, ea non alijs Monachis atque religioſis: ſed tibi ipſi dicta exiſtimes. Si non es Monachus, ne Monachis atque regularibus dumtaxat, iſta conſcripta ac dicta arbitreris: ſed etiam ſecularibus, atque adeò omnibus. Sic enim legendo, & lecta tibimetipſi applicando, vberrimum lectionis tuæ fructum percipies. Vale, & his, dum alia laborioſè tibi concinnamus atque paramus, feliciter fruere.

VITA

VITA
SANCTI PATRIS NOSTRI EPHRÆM SYRI,

Reperitur Græcè in mmſſ. Vaticanis, numer. 586. & 794.

Per Simeonem Metaphraſten.

B

EPHRAEM ille admirabilis, natus fuit in Syria, in Ciuitate Edeſſa, Chriſtianis parẽtibus. Cum autem elegiſſet virtutem ab infantia, noxias ac damnoſas æqualiũ conſuetudines ſemper ſtudebat cauere atque vitare. Verſabatur vero aſſiduè potius in ſacris libris Scripturarum, & id quod in eas conferebat ſtudium, otium, & meditatio erat Ephræm quauis voluptate ſuauior; adeoque vt ipſe quoque diceret conuenienter illud prophetæ: Quàm dulcia ſunt gutturi meo, eloquia tua? Hinc autem factum eſt, vt ab ineunte ætate ei virtus omnis coaleſceret, ac diligens ſtudium tolerandorum laborum. Quid enim non ab eo rectè & perfectè geſtum ea? Non ieiunium? Non vigiliæ? Non humicubatio? Non benignitas? Non lenitas? Non, nihil poſſidere? Non, in tantis bonorum opibus, etiam humilitas? At neque docendi fuit expers chariſmatis: ſed in hodiernum vſque diem nobiſcum loquitur per ſuas orationes, admonet, adhortatur, conſulit, & diſſerit. A quibus habemus, vt non ſolùm recta fidei ſemita ingrediamur, ſed etiam ad virtutem parandam excitemur.

Patria S. Patris Ephræm.

Studium ſacrarum Scripturarum.

Pſalm. 118.

Commendatur à ieiunio, vigiliis, humicubatione, paupertate voluntaria, humilitate, doctrina, &c.

Spes autem in Deum, & charitas in proximum, tantæ fuit curæ Ephræm, vt ille ipſe ſic diceret, è vita excedens (vtendum eſt enim ipſius verbis:) Numquam in tota vita mea maledixi Domino. Non verbum inſipiẽs per mea labra proceſſit. In tota vita mea, neminem ſum execratus; & cum nullo omnino contendi ex

D fidelibus. Lachrymæ verò ei quoque perpetuò fluebant ex oculis, adeò vt perennis fontis fluentum citius defeciſſet, quàm illum inſtar imbris cadẽtes lachrymæ. Vnà autem cum lachrymis, emittebantur etiam gemitus, oſtendentes intus ardentem ignem compunctionis. Quod quidem apertius certiuſq; ſciet aliquis, qui illius ſcripta legerit. Inueniet enim eum ſemper philoſophãtem de Iudicio, & de ſecundo Chriſti aduentu, & terribile illud Tribunal ſemper ſubijcientem oculis, illumque diem imprimentem noſtræ cogitationi, & ſeipſum inducentẽ tamquam condemnatum, & deflentem valde miſerabiliter.

Verba ſunt ipſius Teſtamenti.

Lachrymarum gratia.

S. Ephræm philoſophia, atque compunctio.

Cùm autem Ephræm ſemper verſaretur in talibus viſorum apprehenſionibus, elongabat, vt ait Propheta, fugiens; omnemque de ijs, quæ ad vitam hanc pertinent, tumultum, motumque ac fluctum declinans. Qui cùm habitaret in ſolitudine, ac locis loca ſubinde mutaret, propter ædificationem & vtilitatem animarum, ſicque à diuino admoneretur ſpiritu; reliquit aliquando ſolitudi-

E nem iuſſu diuiniore, & feruenti deſiderio in ſuam venit patriam Edeſſam, vt qui ſimul eò veniſſet ad ſacras adorandas Reliquias, & loca ſancta, ſimulque etiam, vt virum aliquem eruditum ibi reperiret ac conueniret, & cogitationis illinc fructum acciperet: quod etiam à Deo enixè petebat, ſic dicens: IESV CHRISTE omnium Domine, concede vt ego Ciuitatem Edeſſam ingrediens, in talem virum ſtatim incidam, qui ſit idoneus ad diſſerendum mecum de ijs, quæ ad animæ ædificationem pertineat, & vtilitatem. Cumque ſic oraſſet, poſtquam fuit in ingreſſu ciuitatis, & portam eſt ingreſſus; cogitabundus hærebat, attentoque ac ſollicito animo, vt qui ſecum conſideraret, quemadmodum ad illum quidem virum accederet, & quænam ex eo potiſſimùm

Pſalm. 54.

S. Ephræm vt loca mutarit.

Edeſſam adijt.

Precatio S. Ephræm, cùm Edeſſam adiret.

quæré.

quæreret, quamque vtilitatem ex eo percipere poſſet.

Ephræm obuià fit mulier peccatrix.

Cùm ſic autem cogitabundus incederet, ei ſtatim quædam occurrit mulier, eaque meretrix. Dei verò ea erat omnino permiſſio, qui myſticè arcanè ſæpe per contraria diſpenſat contraria. Sacroſanctus itaque Ephræm, cùm ſic præter ſpem incidiſſet in meretricem, conſtitit in eam defixit intuens oculis, & quaſi emotæ mentis, triſtiſque ac apud ſe perturbato animo, quòd non vt precatus fuerat, ſed contrarium potius eueniſſet ei, ac petierat. Illa autem cùm ſic eum vidiſſet adſpicientem, in eum rurſus oculos conijcit acerrimos. Poſtquã verò ſic diutius ſe inuicem adſpexiſſent, volens eam pudore afficere, & ad verecundiam (quæ mulieribus conuenit) deducere magnus Ephræm. Quid verò, inquit, non erubeſcis mulier, tam fixis oculis nos intuens? Illa autem, ſed me, inquit, conuenit te ſic adſpicere: ex te enim ſumpta ſum, & tuo latere. Te verò non nos, ſed terram potius oportet adſpicere, ex qua ipſe rurſus ſumptus es. Hæc cũ audiſſet Ephræm præter omnem expectationem, & mulieri confeſſus eſt magnas ſe habere gratias propter eam, quam ab ipſa acceperat, vtilitatem; & Deo vehementi emiſit ſtudio gratiarum actiones, qui per ea, quæ præter ſpem accidunt, ea ſæpè facit, quæ ipſam ſpem ſuperant.

Iſtud aliter eſt in Nyſſeno.

Reſponſum nòtatu dignum.

Impudicæ mulieris inſidiæ, cõtra Ephræm.

Cùm ergo iam dies aliquot tranſijſſent, & Sanctus Ephræm moraretur Edeſſæ, mulier quædam meretrix, quæ in propinqua habitabat vicinia, fit maligno inſtrumentum ad vitium; & per eam, ſicut prius ipſam per Serpentem, iuſtum aggreditur Ephræm. Cùm itaque Sanctus Ephræm cibum quemdam pararet; illa, aperta feneſtra, quæ erat in corte, impudenter deſpicit, & planè * meritriciè: & deinde cùm Sanctum adſpexiſſet inuerecundè, Benedic, inquit, Abba. Ille verò cum eo, qui ipſum decebat, habitu, geſtu, & ſermone: Dominus, inquit, tibi benedicat. Ipſa autem rurſus eum vehementi & indecoro riſu, ad eum: ſed quid, inquit, tuo * cibo deeſt? Ille verò, tres, inquit, lapides, & parum luti *, vt hæc obſtruatur feneſtra. Illa interim, nihil de ſua remittens impudentia: quòd te, inquit, priores appellauimus, hoc ne te effecit inſolentem? Ego, inquit, volo tecum dormire. Tu ne autem hoc mihi ſtatim primò negaſti? Ad hæc, quemadmodum illa verbis Sathanicis: ita multò magis ipſe ſermonibus abundauit ſpiritalibus, & quales ipſum dicere, & eam oportebat audire. Si vis enim, inquit, nos ambos ſimul dormire; vbi tibi dixero, illic pariter iacebimus. Poſtquam verò illa ſermonem atripuit, & rogauit locum, vbi hoc fieri oporteret: Non in alio, inquit, loco tecũ congrediar, niſi in medio ciuitatis. Sed nõ, inquit illa, pudore atque rubore apertè afficiemur, à videntibus hominibus, ſi ſic nos ibi iaceamus in medio? Capta autem eſt mulier, quæ voluit capere impatibilem & inexpugnabilem animam, vt quæ nec hoc quidẽ potuerit cognoſcere, quod dicit Salomon: Oculi Domini altiſſimi, ſunt innumerabilibus partibus ſole ſplendidiores, qui intuentur omnes vias hominum.

** laſciue.*

** al. tuo ſepto.*
** al. argillæ.*

Eccl. 23.

Captatio occaſionis conuertendæ meretricis.

Cùm verò ſtatim veluti anſam, verbum apprehendiſſet vir præclarus, contra intulit: Si ergo hominum iudicaſti oculos ſatis eſſe ad pudore afficiendam animam, & à mala actione abducendam: Dei oculos, qui omnia intuentur, tam quæ clam, quàm quæ apertè fiunt, nonne multò magis reuerebimur, & extimeſcemus, & à re mala abſtinebimus: qui ſemper nobiſcum habitantem in nobis excitat conſcientiam, & ex ea nobis reſeruat tormenta, quæ finem non accipiunt? Hæc ſuffecerunt non ſolùm ad meretrici perſuadendum, vt abſtineret ab improba in eum libidine: ſed vt priorum etiam eam malorum pœniteret, & mutationem adferret totius vitæ & ſententiæ. Statim itaque accedens, & humi procidens, & ſacros illius pedes tangens, petijt veniam à ratione alieniſſimæ cupiditatis, impudicæque & intemperantis propenſionis; & ne, cùm veram & germanam attuliſſet pœnitentiam, à via, quæ ducit ad ſalutem, aberraret, eum ducem & magiſtrum voluit accipere. Ille autem, (quomodo enim, cùm eſſet ille Ephræm, non erat talibus pariturus petitionibus, & ea quæ par erat admoniturus?) ne rurſus ambularet, vt cùm diuino dicam Hieremia, poſt cogitationes cordi ſui mali, neque contemneret, ita vt vias priores repeteret, præcipit egregiè, eamque in mulierum includit monaſterio, quæ virtutis curam gerebant: & tandem cùm eam, quæ à via recta illum volebat abducere, ipſe

Meretrix reſipiſcit.

Hiere. 7. 16.

Peccatrix recluditur in mulierũ monaſterio

à via

Vita S. Patris Ephræm Syri,

A à via mala potius conuertiſſet, iuſtitiæ fructum habuit illam conuerſionem. Sic
diuinus Ephræm, cùm in duas incidiſſet meretrices, huic quidem profuit, ipſe au-
tem ex altera accepit vtilitatem; aut, vt verius dicam, ex vtraque: & vtrumq; præ-
ter ſpem omnem accidit, vtpotè quod diuinum auxilium in vtriſq; concurrerit.

Hinc ad eam, quæ eſt in Cappadocia, Cæſaream deductus à gratia, quæ ex alto — S. Ephræm venit ad Magnum Baſilium.
eum ducebat, magnum ibi vidit Baſilium, os Eccleſiæ, fontem dogmatum. Quem
cum vidiſſet Ephræm, cœpit eum multis honorare laudibus. Perſpicaci enim a-
nimi oculo cernebat quandam Columbam (erat autem illius forma radijs ſolis — Columba humeris inſidiebat S. Baſilij.
ſimilis) præclaram, præclarè eius humero inſidentem, & in aurem cum Baſilio
loquentem: & illum rurſus ea, quæ ab ipſa veluti dictabantur, referre populo. A
qua veneranda Columba cum didiciſſet de Ephræm, & quiſnam eſſet cognouit,
& quanam de cauſa veniſſet. Quocirca & ſe inuicem ſermone impertiunt, & fru- — S. Ephræm à Baſilio vt cognitus.
B untur alter alterius bonis. Sed reuertendum eſt rurſus ad diuinum Ephræm, &
ſolæ illius res ſunt puræ narrandæ, quemadmodum nullam admittebat cogitati-
onem, quæ non ei conferret ad virtutis operationem, & quemadmodum abundè
ei erat à Deo darum talentum doctrinæ: quod quidem ille ſemper præcipuè auge-
re ad menſas ſtudebat animarum.

Ipſe autem hoc ſignificat, dicens: quòd cum adhuc eſſet puer, & nondum ad — Viſio S. Ephræm adhuc pueri, quæ eadem & à Greg. Nyſſeno recenſetur.
ephebi perueniſſet ætatem, viderit quandam vitem, permultis botris plenam, è
lingua ſua enatam, in magnam fuiſſe ſublatam altitudinem, & vniuerſæ terræ oc-
cupaſſe ſuperficiem. Et omnes quidem ei inſidebant volucres, & circumuolabāt,
& botros paſcebant. Vitis verò, quo magis eius botri carpebantur, & quo libera-
lius & ſplēdidius aues excipiebat, eò maiori fructu ſcatebat, fructumque multum
C producebat & copioſum. Et hoc quidē ipſe dicit de ſeipſo. Illud autem hoc quo-
que alij Ephræm ſuo tribuunt teſtimonio, ex ijs qui digni ſunt habiti, qui hæc vi- — Alia viſio, quæ & à Nyſſeno ponitur in Vita.
derent. Dicunt enim ſe aliquando vidiſſe Angelorum multitudinem, è ſuperis
deſcendentem, librumque intrinſecus & extrinſecus ſcriptum habentem in ma-
nu. apud ſe verò cōſiderabat illa, quæ apparuerat, viſio, quiſnam eſſet is, cui liber
traderetur: & cum alij quidem hunc, alij verò illum, alij aliū proponerent, quot-
quot ſcilicet tunc vitam piam exercebant & honeſtam; tandem cùm omnes con-
ueniſſent in Ephræm, ei liber à ſacra multitudine committitur. Experrectus ergo — Viſionis, per S. Ephræm declaratio.
is, qui viderat viſionem, timore affectus, venit in Eccleſiam: & cum in ea inue-
niſſet Ephræm, doctrinis quàm optimis & vel ipſo melle ſuauioribus paſcentem
eos, qui aderant; ſomnium ea ratione conijcit. Et ille quidem Deo egit gratias: ab — Eius maxima dicendi copia.
D illo autem tempore tam copiosè, & tam vehementer Ephræm fluxerunt fluenta
orationis, & eum tanta & ita perpetua obruebat vis cogitatorum, vt nec ſatis qui-
dem poſſet eius lingua ſeruire celeritati eorum, quæ cogitârat, tametſi eius erat
tantus in dicendo fluxus, & tam promptè enuntiabat id, quod mente conceperat,
vt non minus celeriter ſermone explicaret, quàm alij cogitarent. Quamobrem — * Sic S. Ephræm in Serm. Dolor me loqui compellit, &c. tomo 3. & alibi.
dicitur is Deo aliquando dixiſſe: * Remitte, ô Domine, vndas tuæ gratiæ. Abyſſus
enim doctrinæ, quæ linguam inundabat, non ſinebat eum amplius continere,
cum ad dicendum minimè ſeruirent inſtrumenta.

Illius autem orationem nihil aliud interrumpebat, niſi precatio: eam verò — Catalogus virtutū S. Ephræm.
lachrymæ. Noctes verò, quæ ipſum excipiebant vigilantem, luci diei rurſus red-
debant ſobrium: vt qui vereretur, ne princeps tenebrarum eum ſomno impe-
ditum deprehenderet, & ideo vigilaret aduerſus eius inſultus. Ei enim ſufficie- — Orationes, lachrymæ, & vigiliæ eius.
E bat ſomnus vel breuiſſimus, vt qui eum ſolum leuiter guſtaret, non vteretur
autem ad ſatietatem; ſed tantum quantum ſatis eſſet, ad neceſſariò continen-
dum corpus, quod multis intendebatur ſudoribus & laboribus. Vt enim ab eius — Humicubationes, & corporis afflictiones.
oculis fugeret ſomnus, faciebat quidem multa etiam alia: maximè autem hu-
micubatio, vitæ auſteritas, illaque varia & multiplex corporis conſumptio, &
afflictio.

Nihil verò poſſidendi, tanti ſunt ab eo collectæ diuitiæ, vt ad id aſſumatur — Paupertas voluntaria.
oris eius teſtimonium, & verba, quæ ab eo dicta ſunt in extremo eius ſpiritu, qui-
bus nihil eſt fide dignus, aut verius. Sic autem habent: Ephræm nunquam fuit
crumena, non virga, non pera, neque aurum, nec argentum. Sed nec in terra vl-
lam habuit poſſeſſionem. Bonum enim Regem audiui, inquit, in ſuis Euangelijs, — Matth 10. Lucæ 9.

ptæcipientem diſcipulis: Nihil in terra poſſedetitis. Quocirca nec affectione qui- A
dem, tale quid habuit. Ita magiſtro parebat in omnibus, & ſe verè præbuit imita-
torem primorum illius diſcipulorum.

Humilitas eius.

In humilitate autem, & cordis contritione & modetatione, quis frequentius,
aut acrius, aut perfectius eſt verſatus? adeò vt cinerem quidem tanquam panem
comederet, potum autem cum fletu miſceret. Laudes verò valde vitabat; & eos
qui eum laudabant, non ſolum non admittebat, ſed eis etiam apertè ſuccenſebat,
vt alius ijs, qui irrident & maledictis inſequuntur: erubeſceret autem, & terram
adſpiceret, vt vultus colorem aliâs alium mutaret: tenui autem ſudore diffue-
ret, & omninò mutus maneret, pudore eius vocem veluti retinente. Porrò autem
hoc quoque erat proptium magnæ eius moderationi atque modeſtiæ. Cùm enim
iam eſſet abiturus, hæc cum magna mandabat increpatione: Ne canticum ceci- B
neritis ſuper Ephræm, neque eum laudaueritis. Ne me pretioſa veſte indueritis,
ne ſeorſum meo corpori ſepulchrum feceritis: Statui enim, Deo volente, habi-
tare cum peregrinis. Peregtinus enim ſum & aduena, ſicut omnes Patres mei.

Pſal. 101.
Laudes proprias plane auerſabatur.
Verba Teſtamenti illius.
Pſalm. 38.

De benignitate eius in pauperes, vide etiam Sozom. & in Palladium, &c.

Benignitatis autem, & alendorum mendicotum, & miſericotdiæ in pauperes
tantam habebat rationem, & tantam illorum curam gerebat, vt quoniam ex ſe
non habebat, quod eis impertiret: (quomodo enim haberet, qui ipſe quoque la-
borabat inopia rerum neceſſariarum?) quod ſolum habebat, eo vtebatur ad to-
rum ſalutem: & cùm linguæ ſapientia & intelligentia, multis diuitum & manum
& viſcera & horrea aperuiſſet, copioſè per ea ſuppeditabat egentibus. Non ſolùm
enim poterat eius ſermo mollire & demulcere animos, & mouere ad miſericor-
diam: ſed vel ipſe aſpectus, & morum moderatio. Sæpè autem vel ipſum ſolum
reſpexiſſe, ſuffecit aliotum animis ad compunctionem. Et ſunt hæc quidem hu- C
iuſmodi, & quæ ad ſummum omnis virtutis ſic venerunt.

Zelus & labores S. Ephræm pro fide.

Eius verò ex Deo zeli, & eorum, quos pro recta fide ſuſcepit, ſudotum, ſunt
multa alia quoque indicia. Quod autem nunc ſuggerit dicendum oratio, & ad
quod fert deinceps conſequentia nartationis, eſt omnium maximum & iucun-
diſſimum. Ita autem habet: Appollinaris, qui in altū quidem locutus eſt, & me-
ditatus magnam iniquitatem: omnia verò & facere & dicere didicit, ad recta per-
uettenda dogmata: cùm circa rectam fidem multa innouaſſet, & ſicut engaſtri-
mythi, & qui è terra vocem edunt, vt rectè de ijs magno videtur Eſaiæ, locutus
eſſet, & ea duobus libris cōpoſuiſſet, credit cuidam mulieri, quæ illius animo di-
cebatur ſeruire & voluptatibus. Cùm hoc ergo didiciſſet Ephrem, & eam rem
eſſe exiſtimaſſet conuenientem ſibi venationem, non leuem quidem illam, ſed D
quæ opus habetet atte & ſapientia, ſuſcipit perſonam vnius ex ijs, qui eadem quę
ille ſentiebat; & accedit ad cuſtodem librorum, partim quidem ei eulogias affe-
rens ex ſolitudine: partim autem ſe artificioſè in mulieris inſinuans familiarita-
tem, vt quæ morum magiſtri cum eo haberet ſocietatem. Cùm autem ei, ſcena
rectè ſe haberet & actus ſimulationis, & omninò iam ſibi perſuaſiſſet mulier, eum
planè eſſe diſcipulum Appollinaris, & eius, qui circa illum erat, chori impieta-
tis; rogat mulierem, vt ſibi dentur ſcripta Magiſtri, vt poſſit, ſicut aiebat, cum hæ-
reticis (ita nos vocans, qui partem ſequimur Orthodoxam) facilè congredi. Illa
verò callida hac arte, & probabili ineſcata ratione; ei libetos tradit, tantū dicens,
vt ij citò ſibi redderentur.

Apollinaris hæreticus.
Iſa. 29.
Aſtutum conſilium atque inuentum.

Idem & à Nyſſeno refertur in eius Vita.

Hic autem magnus Iacob, cùm hac ratione prophanum ſupplantaſſet Eſau,
& ſcelerata illius improbitatis primogenita fuiſſent ei eredita, magno & forti E
animo virum execrandum aggreditur, &, vt dicitur, vulpem pulchrè decipit.
Vide enim mihi viri Sapientis inuentum, & quemadmodum tam improbum &
tam vatium callidè fallit animum. Venire quidem ad diſputandum & oppo-
nendum, & linguam eis immittere, quæ omnia facilè poſſet ſoluere & euer-
tere, non erat ei admodum expeditum; ſed id longo opus habebat tempore
& labore. Cùm autem id facere non permitteret opportunitas: (vrgebat enim
mulier, libros vehementet repetens) conuertitur ad quandam aliam machi-
nationem, quæ cum celeritate magnam habebat vim & efficaciam. Nam cùm
libros explicaſſet, & foliorum vnumquodq; diuiſiſſet, & ichthyocolla ſatis vni-
uerſum illiuiſſet, & deinde cum altero complicaſſet, & ea diu manu cōſtrinxiſſet
ac com-

ἰχθυόκολλα gluten ex piſce.

A accompreſſiſſet; adeò vt mutua inter ſe coniunctione omnia vnum fierent, &
neutrum poſſet ab altero diuelli aut quomodocunque abrumpi, eos reddit mu-
lieri. Illa verò eos recipit, nihil quærens amplius, neque eos explicans; ſatis ha-
bens, quòd rectè ſe haberent extrinſecus. Aliquo ergo tempore ſic libros apud ſe
retinuit.

Deinde vocatur quidem ab Orthodoxis Apollinaris: hoc autem ſuggeſſerat
propter Chriſtum, acutiſſima, & ingenioſiſſima Ephræm anima; ſciebat enim
quid feciſſet in illos impios, & execrandos libros: vocatur ergo Apollinaris, tan-
quam cum egregio verbi defenſore diſputaturus. Ille autem iam, & ſenectute &
ſenectutis malis defeſſus, recuſauit quidem ipſe differere: ſtatim verò ad ſuos li-
bros reſpexit, & eos ad ſe deferri præcepit. Ipſi enim mihi, inquit, ſubminiſtra-
B bunt, quæcunque os orationi. Cùm ex libris itaque cepiſſet alterum, ille quidem
eum explicare ſtatim in principio operis cum magna quadam grauitate conaba-
tur: at cùm ille omnino non obediret, neque ex folijs aliqua diuellerentur, ſed
ſibi potius cohærerent, vt qui tanquam vnum corpus euaſiſſent, tranſit ad eius
medium. Cùm verò & illic eſſet ſpe falſus, eo libro relicto, tranſijt ad alterum.
Vbi autem ille quoque ſe haberet ſimiliter, & ipſe à ſe non poſſet diuidi, nec fieri
omnino poſſet, vt diuelleretur: ad magnam mentis redactus inopiam, præ pudo-
re & animi ægritudine caligans, & vertigine laborans, & eo caſu veluti euerſus
exilitè conceſſu, vt qui ſe non poſſet amplius continere: & tandem malè perit,
fructum ſuorum laborum & librorum mortem colligens. Talis pro Chriſto fuit
zelus Ephræm, & ſic omnis virtus plantata fuerat in illius anima, adeò vt quis
C eam meritò vocauerit fontem, vnde ſcatet omne genus fluentis: aut pratũ, quod
ſibi placet propter varios flores, & roſas: aut etiam aliud cælum in terra, quod
aſtrorum multitudine vndique variatur: & ſi velis, audis etiam Paradiſum, veluti
illius Eden, qui eſt ſemper florens, & lætus, & nunquam marceſcit; ſed arboribus
fertilibus, & quæ nunquam intereunt, ſemper floret, & germinat: ſolus autem
ſerpens cum non poteſt attingere, nec ei patet aditus, qui eſt malus & inuidus, &
noſtræ ſaluti inſidiatur.

Congreſſus illius ad diſputãdum contra Apollinarem hæreticum.

Eadẽ ſunt apud Nyſſenum.

Apollinaris hæreticus malè perijt.

Geneſ. 2. 3.

Sed iam mihi ad finem tendit de S. Ephrem narratio. Quocirca aliquid ex ijs,
quæ circa mortem illius fuerunt, neceſsè eſt perſequi, & quod ſufficit ad oſten-
dendam illius gratiæ abundantiam. Nam cùm iam eſſet è vita deceſſurus: poſtre-
mo præcepit ijs, qui aderant, ne in pretioſa veſte eum ſepelirent, ſicut prius de-
clarauimus. Si quis verò, inquit, cùm patrem amet, talem nobis veſtem præpa-
rauit; ille eam, quæ conſtituta eſt ad ſepulturam, det egentibus. Et ille quidem
hæc mandabat ijs, qui circumfluebant. Vnus autem ex eis, qui erat illuſtrior, &
D vehementior, cùm pretioſam & ſumptuoſam veſtem paraſſet, qua poſt mortem
corpus illius tegeret, & deinde audiſſet mandatum; ægrè tulit, vt qui à ſuo excidiſ-
ſet propoſito, & ideo differebat eam quoque dare pauperibus, melius eſſe iudicãs
tantum aut illis pendere, quanti veſtis æſtimaretur: ignorans ſe multò magis
gratificaturum eſſe Ephræm, ſi dederit pauperi, quàm ſi propriam voluntatem
ſequatur, & iudicium.

Verba Teſtamenti ipſius.

Cùm ſic itaque affectus conſtituiſſet, inobedientiæ protinus luit pœnas, à ma-
lo arreptus dæmone, & cogitationis ſolùm, non actionis, pendens ſupplicium.
Quamobrem ad Sancti lectum ſe proripit in medio omnium videntium, tor-
quens manus, inuertens oculos, ſpumam ex ore exſpuens, & planè faciens omnia
quæ faciunt ei, qui furore exagitantur: à diuina prouidentia ei traditus ad diſci-
E plinam, cui parens, patrium contempſit mandatum. Quid ergò? qui occulta per-
uidebat, & diuino ſpiritu loquebatur, ille intellexit morbum eſſe fructum pec-
cati: &, quid à te, inquit, ô homo factum eſt quod non oporteat, quod te in tan-
tum protruſit periculum? Ille autem cùm reſipuiſſet ab inſania, ſuam refert prõ-
nuntiatque iniquitatem, aperit inobedientiam, & cogitationum ſuarum arguit
imbecillitatem. Cuius morbi diuinus Ephræm miſertus, cùm accepiſſet confeſ-
ſionem, ſola precatione, & manuum impoſitione liberat à dæmone, iubens vt
impleret promiſſum, ſicut ei mandauerat. Cùm ſic ergo Sanctus Ephræm, in fi-
ne vitæ ſuperiores actiones tanto obſignaſſet miraculo, eos autem qui aderant
admonuiſſet, eiſque conſuluiſſet, & præcepta dediſſet, & eos ad operationem

Inobedientiæ pœnas luit, qui cõtra verba Teſtamenti S. Patris fecerat.

Hominis obſeſſi a dæmone liberatio miraculoſa.

virtutis ſatis excitaſſet; tranſit ad ea quæ ſunt illic tabernacula, & ſplendorem, A qui eos qui tales ſunt excipit in Chriſto Ieſu Domino noſtro: Cui honor, gloria, & potentia, cum Patre, & ſancto Spiritu: nunc, & ſemper, & in ſecula ſeculorum, Amen.

SCHOLIA IN VITAM SANCTI Ephræm.

Quandoquidem in primo Tomo antea, Vita atque encomium S. Patris Ephræm Syri per Gregoriũ Nyſſæ Epiſcopum, præmiſimus: viſum quoque eſt hic in principio Tomo 2. Vitam eiuſdem noſtri Sancti, per Symeonem Metaphraſten ex varijs compilatam atque collectam conſultò anteponere, B *vt quid alicnius Scriptoris, quod ad laudem tanti Patris pertinere aliquo modo poſſit, omittatur. quanquam tamen hæc ex ipſo potius Nyſſeno videantur deſumpta, vbi multa cum his communia continentur, copioſiùſq; ac plenieri omnia encomio ibi de hoc S. Patre noſtro Ephræm, quam hic referantur ac deſcribantur: ſicut legenti & conferenti vtramque Vitam, melius ad oculum conſtare poterit. Reperitur autem hæc per Metaphraſten Vita Græcè, in duobus manuſ. Vatican. ſub num. 536. & 794.*

Vt ille ipſe è vita excedens, diceret: Nunquam in tota vita mea maledixi Domino. Non verbum inſipiens, per mea labra proceſſit. In tota vita mea neminem ſum execratus, & cum nullo omninò contendi ex fidelibus.] *Hæc verba ſunt Teſtamenti S. Patris Ephræm, quod in fine tertij Tomi Lector à nobis repoſitum inueniet. Eademq; à Nyſſeno citantur in Vita eiuſdem, vbi dicit: Amorem verò in Deum & proximum, adeò ſtudioſè Ephræm ſeruauit, vt ex hoc decedens ſeculo, hæc inter poſtrema referret:* Nullo modo in tota vita mea aduerſus Dominum contumelioſus fui, nec ſermo ſtultus è labijs meis egreſſus eſt. Neminem in tota vita mea maledictis oneraui; nec C cum vllo planè Chriſtiano contendi, &c.] *Quæ quidem verba, ad tempus ac vitam poſt conuerſionem eius referenda planè videntur; ad iuuenilem autem ipſius ætatem, quæ conuerſionem præceſſit, non item: ſicut plenius noſtris in Conuerſionem eius Scholijs, hic non longe poſtea Lector explicatum demonſtratumq; inueniet, pag. 265. d. e.*

Qui cùm in ſolitudine habitaret, ac loca locis ſubinde mutaret, propter ædificationem & vtilitatem animarum: ſicque à diuino admoneretur ſpiritu, &c.] *Hæc verbis nonnihil mutatis, Metaphraſtes omninò ex vita à Nyſſeno deſcripta mutuatus videtur, vbi ſic reperitur:* Quando porrò Spiritus illum commonefaciens, ad multorum ædificationem ſic diſponebat, vt loca mutaret, non reſiſtebat, ſed humiliter obtemperabat: erat enim iuſſis mandatiſque Dei obediens, &c.] *Vnde ſatis apertè datur intelligi, non temerè ac ſine iuſta cauſſa Monachis, alijſq; loca mutanda, ſicut in Ephræm pluribus ſparſim & ex inſtituto, hoc Tomo ſecundo, non vno in loco atque Parænesi* D *demonſtrat, ſicut ſuis etiam locis conſtabit poſtea.*

Perſpicaci animi oculo cernebat præclaram quandam columbam humeris Baſilij inſidentem, & cum eo loquentem, &c.] *Idem de eo in illius Vita adducit etiam Nyſſenus, in hæc verba:* Siquidem perſpicaci mentis oculo conſpexit refulgentem, albamque columbam ipſius humero dextero inſidentem, verbaque ſapientiæ ſubminiſtrantem, atque ea populo depromentem, &c.] *Vbi inter alia notandum, à Nyſſeno hic dici Sanctum Ephræm aſpexiſſe albam columbam humero ſancti Baſilij dextero inſidentem, &c. quod perinde apud Metaphraſten non legitur. Non enim hanc ipſe columbam denominat albam, nec ſcribit eam humero eius inſediſſe dextero, ſed ſimpliciter humeris eius, &c. Conſentit autem in eo Nyſſeni verbis, Vita illa antiqua annonyma e Græco per nos etiam traducta, ac poſt Nyſſeni in Ephræm encomium, immediatè in principio primi Tomi repoſita, vbi idem de columba narratur, quodq; dextero Baſilij humero inſederit, ac ei verba prædicationis ſuggeſſerit, affirmatur.* E

Laudes valde vitabat, eoſque, à quibus laudabatur, non ſolùm non admittebat, ſed apertè ijs ſuccenſebat, &c.] *Quòd Sanctus Ephræm proprias auerſaretur laudes, ex pluribus ipſius ſcriptis, verbiſq; Teſtamenti eius abundè conſtat: tum etiam ex Nyſſeno qui de illo ſic ſcribit:* Ephræm ab omni vana atque mundana abhorrens gloria, ſi à quoquam ſe laudari animaduerteret, ægro animo ferens, aliumque aliàs colorem capiens, atque oculos in terram demittens, tenui ac ſubtili madebat ſudore, altoque ſilentiu tanquam verecundia linguam præpediente, corripiebatur, &c.] *Idemq; de eo in Collationibus SS. Patrum Græc. adfertur: vbi variæ Sententiæ ex Ephræm doctrina ac Vita producuntur, quas hic ex MS. Vatic. adiecimus.*

VARIAE

A VARIAE AC CELEBRES SENTENTIÆ

PIETATE ET DOCTRINA PLENAE, EX S. PATRIS EPHRÆM SYRI Operibus, eiuſque Vita ſelectæ, & in Collationibus SS. antiquorum Patrum Grecorum repertæ.

Sunt io antiq. Græco Ms. Vat. num. 580. &c.

B

Gerardo Voſſio Interprete & Scholiaſte.

Animarum cura non appetenda, & de Prælatorum conditionibus.

ANIMARVM curam ne appetieris; na fortè, quod ad eam menſuram, ac metam nondum perueneris, vt cunctis animi tui paſſionibus imperes, & tibi ipſi, & illis qui te ſequerentur, noceres. Si verò inuitus in eo munere à Deo conſtituaris, curam, diligentiamque bonam adhibe. non vt quæ tuæ ſunt voluntaris peragas, ſed ei potius morem in omnibus geras, qui rationalium tibi ouium curam commiſit. Magnum ſiquidem periculum imminet illis, qui contemptim atque ſuperbè, & negligenter ſuos curant ſubditos. Oportet autem illum qui alijs præeſt, & peritiſsimum eſſe, & ad conſulendum ſaluti ſubditorum vigilantiſsimum, vtque ſingulorum conſideret, noſcatque inceſſum, motum, geſtum, ac habitum: adhibita etiam debita eorum, quæ minus conueniunt, correctione, & ad optimum ea ſtarum formamque reducatur. omniaque ad ſalutem pertinentia, fratribus proponat, etiam, vſque ad minima: non prætermittendo quoque parata negligentibus ſupplicia.

Eſt in Ephræm tract. de Vita ſpirituali c. 35. & 36. Tom. 1.

C

Nota.

Prælatorum & Paſtorum conditiones.

Operationis bonæ effectus, orationiſque efficacia.

D Frater, ſcientem atque intelligentem teipſum denominas, & operibus tuis teipſum agnoſce. Nam ſicut corpus ſine ſpiritu mortuum eſt: ita & ſcientia atque intelligentia abſque operatione, eſt mortua. Eſt error quidem viſo, ignorare Scripturas: dupliciter verò errat, qui nouit & contemnit Ad ſermones myſteriorum diuinæ Scripturæ ne acceſſeris abſque precatione, ac poſtulatione auxilij à Deo: ſed deprecans, dicito: Concede mihi Domine, vt ſenſum percipere poſſim virtutis, quæ in eis eſt Orationemque reputa clauem eſſe notionum, atque intelligentiarum verarum, quæ in diuinis ſirmatæ ſunt Scripturis.

Ex S. Ephræm.

Nota.

Contra fallaciam inſomniorum.

Chariſsime, ne fidem fallacibus adhibeas inſomnijs: nam multos * deceperunt inſomnia, in iiſque ſpem ponentes exciderunt. Ad quas autem nos menſuras peruenimus, vt viſiones Angelorum adſpiamus?

E

Ex S. Ephrem.

*al. ſeduxerunt.

Bono ſemper & vbique regimine opus eſſe.

Portus tranquillus ac ſerenus eſt, locus * bonis regulis directus: quibus autem deeſt gubernatio, vt folia decidunt.

* τόπος ἰκανός.

Sera vitæ emendatio non ſpernenda.

NEſcnem ſpreueris, ſi ad locum ſolitariæ vitæ ſe transferre voluerit. Nam eos, qui circa vndecimam venerant horam, non reiecit Dominus. Ignoras enim, an * fortè in vas electionis ille delectus fuerit.

* an fortè vas electionis ille ſit.

Magiſtris, atque Pręfectis vt morigerandum. A

Ex S. Ephræm. †al in peruerſitate animæ, &c. Matth. 23. 1. Pet 2. †al. gratia. †al. patientes. Ibidem. †al. vobis, nobis relinquens, &c. †al. cum bona voluntate. Ephes 6.

FRatres, opottet diſcipulos hand quaquam immorigeros eſſe, aut refractarios atque contradictores ſuis in Domino magiſtris: quin potius omnem decet eos exhibere humilitatem coram Deo & hominibus. Si porrò acciderit, verbo quidem præceptorem virtutes prædicare, opere autem in ijs excolendi negligentionem eſſe: ne ex ea occaſione atque prætextu locum demus Satanæ, in † ſubuerſionem animarum noſtrarum. Sed meminerimus dicentis: Super Cathedram Moyſis ſederunt Scribæ, & Phariſæi: omnia ergo quæcunque dixerint vobis, ſeruate & facite: ſecundùm verò opera eorum nolite facere, dicunt enim & non faciunt. Quin & Apoſtolus Petrus admonet, dicens: Non ſolùm bonis & modeſtis ſubditi eſtote, ſed etiam diſcolis. Hæc B eſt enim gratia apud Deum, ſi propter conſcientiam Dei, ſuſtinet quis triſtitias, patiens iniuſtè. Quæ eſt enim † gloria, ſi peccantes, & colaphizati ſuffertis? ſed ſi benè facientes, † patienter ſuſtineris: hæc eſt gratia apud Deum. In hoc enim vocati eſtis: quia & Chriſtus paſſus eſt pro † nobis† vobis relinquens exemplum, vt ſequamini veſtigia eius. Chariſſimi, ſi veſtri Præfecti (quod abſit) diſcoli fuerint: nos tamen in † bona conſcientia ſeruiamus ipſis, tamquam Domino, & non hominibus ſeruientes, ſcientes quoniam à Domino mercedem accipiemus.

Contra imperioſos, & contentioſos, & propriæ voluntatis ſtudioſos.

Illud apud Ephræm eſt cap. 93. inter centum capita de Humilitate, &c. †al. aduerſariũ tuum. Eccl 7. 2. Tim. 2.

SI inter fratres commoreris, noli imperare ipſis: ſed potius exemplum te ijs præbe bonorum operum; obediens ipſis in his quæ tibi dicunt. Sin autem vrgente loquaris neceſſitate, dictũ quam conſiliarius cum modeſtia & humilitate. At ſi alius frater tua dicta refellerit: caue mẽte mouearis, ſed magis voluntatem tuam, charitatis pacisque gratia relinque, ac reprime. Et ſic † C repugnantem tibi alloquere: Ego quidem, benedicte mi, tamquam rudis atque idiota aliquis locutus ſum, ſic conſiderans, ignoſce mihi, quoniam ignoranter locutus ſum. Sit autem ſicut ipſe dixiſti: & in hoc, re infecta, ac confuſus recedet à te turbarum excitator diabolus. Nam contendere, & propriam voluntatem oſtendere velle, turbas excitat, atque iracundiam incurabilem. Iracundia autem in ſinu impiorum requieſcit. Et iccirco dicebat Apoſtolus: Seruum Domini, non oportet contentioſum eſſe.

Contra veſtimentorum luxum, atque ornatum, &c.

Ex S. Ephręm.

QVi cultum atque ornatum ſectatur veſtium, ſuæ nocebit animæ: nam veſtimentorum lu- D xus ac copia, animam perturbat Monachi. Cura ô Monache, internum potius opificium atque officium, & ne inutiles exornaueris parietes ac muros. Siquidem cellæ forma elegans, Monacho patientiam non præbet. Quæ ad neceſſitatem faciunt, quæramus: nam quæ ſuperflua ſunt, & diſtractiones nobis pariunt, damnoſa ſunt & pernicioſa.

Proprias laudes non affectandas, ſed repellendas.

Ex Vita S. Ephræm. †al indignari ſolent alij.

ADmirabili Ephręm, ad alias eius virtutes, & iſtud accedebat, quod aliorum de ipſo laudes valde verecundè audiret: eoſque à quibus laudabatur, non ſolùm non admittebat: ſed manifeſtè ipſis indignabatur, quemadmodum ſuggillantibus & maledicentibus, ſolent † E ſocij atque amici.

Contra negligentiam.

Ex S. Ephræm.

OMmnium bonorum proditio, atque amiſſio, eſt negligentia: cui grauis tandem ſuccedit captiuitas.

Contra ſocordes, atque negligentes.

Ex S. Ephræm.

MOnachus in precatione negligens, ſtudet audire, Amen. Qui autem vigilanter, & attentè precibus vacat, non afficitur tædio, neque conturbatur.

A

Tria bona ſeruanda proponuntur.

BEatus ille frater, qui ſeruat mandata Dei: & tria iſtorum ſatagit: vt nimirum vacet orationi, operi, & meditationi. Scriptum quippe eſt: Vacate, & videte, quoniam ego ſum Deus. Et alibi: Pauper ſum ego, & in laboribus à iuuentute mea. Ac rurſus: Et in lege eius, meditabitur die ac nocte.

Eſt inter 100. capita de Humil hoc tom. 2. Cap. 21.

Cauendum eſſe à ſcandalis.

NEfas eſt Maiores ſcandalo eſſe inferioribus, & ſeniores iunioribus, ipſiſque malo exemplo eſſe improbæ conuerſationis. Nam ſcriptum eſt: Væ qui potat proximum ſuum ſub-
B uerſione turbida. quin potius ipſi forma & exemplum bonorum operum eſſe debent fidelibus.

Eſt inter 100. capita cap. 65. Habac. 2.

Contra multiloquium, & linguæ vitium.

QVI ſermones multiplicat inter fratres, multiplicabit contentiones & odia ſibi: ſed qui linguam refrænat, ac temperat, diligetur. Magnum quippe lumen animæ eſt, timor Domini, ex ea tenebras depellens, ipſamque mundam, ac puram reddens.

Eſt inter 100. capita, de hum. cap. 74.

Attendendum orationi.

QVI intentus eſt orationi, adurit Dæmones: at qui mente euagatur atque diſtrahitur, illuditur ab ipſis.

Eſt alibi apud S. Ephræm.

Imbecillitatem infirmorum ſufferendam.

C FRater, libenter infirmum ſuſtine: non enim qui valet, tua opera indiget. nam ſcriptum eſt: Non eſt opus valentibus medico, ſed malè habentibus: & vos qui potentes eſtis, imbecillitatem infirmorum, atque impotentium ſuſtinete.

Eſt apud S. Ephræm alibi. Math. 9. Marc. 2. & Luc. 5.

Præfecti baculus, vt ſit neceſſarius.

IN fratribus incompoſitæ vitæ, ac negligentibus, non oportet ceſſare Præfecti baculum: nam qui Diuino timore ſuam nolunt refrȩnare mentem, humano terrore indigent, vt ſaltem per eum, ab inutilibus abſtineant: quemadmodum ſeruus temperatè, modeſteque ſe gerit, ob ſeueritatem ſui Domini.

Eſt apud S. Ephræm Tomo 2. adhortat. 4. de Virtute.

D

Contra tentationes & inſidias Diaboli, cogitationesque improbas, &c.

ASſiduè ac ſine intermiſſione Dominum precari oportet, vt Dæmonum prævalere poſſimus inſidijs. Non enim nos ſolùm in quiete ac ſolitaria vita conſtitutos diuexant: ſed in domo etiam Domini, conuenientibus nobis vehementer inſultant, maſculorumque † vultus impudenter atque incautè nos conſpicari faciunt, ſuggeruntque ad impuram vſque ipſam actionem: † tale quid noſtræ phantaſiæ imprimentes, vt ciuſmodi cogitationum ſordes atque quiſquilias mentibus infundant, talique modo etiam ab immaculatis Chriſti impediant, retrahantque myſterijs. Verumtamen per oculorum cuſtodiam, mentiſque attentionem, iſta ſuperabit continens ac temperans, diuina adiuuante gratia. Decet ergo nos omni cuſtodia cuſtodire cor noſtrum, ac ſenſus: quoniam magnum nobis bellum eſt, ingensque aduerſarij in nos inſania: at non propterea detrectandum nobis eſt certamen, ſed repellendum quod ipſe per cogitationes molitur. Sicque ſinamus illum diſrumpi: nouit quippe Dominus vexatorem noſtrum, quantaque cordibus no-
E ſtris cauteria immittat atque inſpiret. Cæterùm pugnantium eſt, bene attendere, & cæſtum pugnamque non admittere: qui verò fœdus cum paſſionibus ſancit, cuiuſmodi cum illis bellum ſuſcipiet? Vbi enim inimicitiæ, ibi bellum: & vbi bellum, ibi certamen: & vbi certamen, ibi & corona ita vt ſi quis ab acerba liberari voluerit ſeruitute, bellum cum † inimico committat, oportet.

Eadem ſunt in adhortat. 3. de Virtute, hoc tomo 2.

† al. corpora.

† al. Sic phantaſiam atque imaginationem nobis perſtringentes.

Cor cuſtodiendum, & ſenſus venatione [?].

NOTA.

† contra Diabolum ſuſcipiant.

Quomodo coram Deo conſiſtendum, digneque vt communicandum, &c.

Con-

S. PATRIS NOSTRI
A EPHRAEM † SYRI,
NARRATIO AD MONACHOS, DE SVA CONVERSIONE.

†al. Ephræm ad Monachos, de ſeipſo.

Interprete & Scholiaſte Doct. Gerardo Voſſio.

SANCTVS Abbas Ephræm, accedentibus ad ipſum Ephræm de ſe, ac de ſua conuerſione.
fratribus, de ſeipſo vtilitatis cauſſa enarrauit, dicens:
B Quando adhuc puer eſſem, incompoſitis moribus ex-
ſtiti. Quodam igitur die, parentes mei in ſuburbana
extra ciuitatem miſerunt me: quò dum abirem, repe-
ri per viam in medio Syluę iuuencam vnam ferentem
vterum, paſcentem; erat autem pauperis cuiuſdam iu-
uenca. Acceptis ergo lapidibus, perſequi cœpi iuuen-
cam, per ſyluam. Tãtopere autem eam inſecutus ſum Proprii facti atque peccati cõfeſſio.
lapidibus, ad profundam vſque veſperam, erat enim
vicina partui, quouſque in terram caderet, in interio-
res partes ſyluæ, & poſtremum pedum crepitum ederet: relicta igitur illa mor-
tua ſeceſſi, noctuque feræ deuorarunt eam. Obuiam autem in eadem ſylua habui
C pauperem, cuius erat iuuenca, quærentem illam; qui me interrogabat: Fili non-
ne ſæpe occurriſti iuuencæ prægnanti, in ſylua iſta? Ego verò non ſolùm non re-
ſpondi ipſi, ſed etiam contumelijs illum per ſummam iniuriam oneraui. Accidit
autem poſt menſem dierum, vt me iterum parentes mei ad ſuburbana mitterent:
Cùm igitur irem, aduesperaſcere mihi cœpit, dum adhuc eſſem in via Inuenerũt
autem me paſtores ouium in ſylua, & dixerunt ad me: Frater quò pergis hora iſta?
Ad quos ego: parentes mei vſque ad ſuburbana me miſerunt, & eò proficiſcor. At
illi: Inclinata iam eſt dies, & adueſperaſcit, quare huc ad nos diuerte, & apud nos
requieſce, manè reliquum viæ perficies. Vt ergo ſeceſſi ac manſi apud eos, nocte
illa in caulam feræ irruerunt, quæ gregem per ſyluam diſperſerunt. apprehende-
runt autem me Domini gregis, obijcientes quod ego fures induxiſſem, qui gregẽ
ouium inuaſiſſent, diſperſiſſentque Mihi vero neganti, & iuranti nullam in me
D culpam reſidere; non crediderunt, ſed perſtiterunt dicere, quod ego ſuffuratus
eſſem, diſperſiſſemque illorum oues. Demum ergo me cubito ligatum tradide- Ephræm Prætori traditur, & incarceratur.
runt Prætori qui me detrudendum mandauit in carceres; vbi duos viros vinctos
reperi, quorum alter falſo inſimulabatur homicidij, alter verò adulterij. Peregi Viſio atque apparitio in ſomnijs, Ephræm facta.
autem in carcere dies quadraginta; poſt quos, mihi dormienti aſtitit adoleſcen-
tulus quidam aſpectu terribilis, ad me placida voce dicens: Ephræm, quid in iſto
agis carcere? Ad quem ego: Domine, aſpectu tuo ita ſum perculſus, vt omnes
me vires deficiant. Ad me autem adoleſcentulus: Noli timere, ſed dic mihi cauſ-
ſam tuam. Sumpta igitur maiori ex manſuetis illius verbis fiducia, cum multis la-
chrymis dixi ad illum: Domine Domine, miſſus ſum à parentibus meis ad ſubur- Ephræm ſeipſum reprehendit, & confitetur peccata ſua.
bana, & me veſpera oppreſſit in via; inuenerunt autem me paſtores ouium, qui
E me apud ſe detinuerunt: eademque nocte ouile inuaſerunt feræ, quæ vniuerſum
gregem diſperſerunt. Tenuerunt autem me Domini ouium, obijcientes quòd
fures ego adduxiſſem, qui gregem ouium ſuarum inuaſiſſent, diſperſiſſentque.
Quare vinctum me tradiderunt Prætori. Ego autem inſons ſum Domine, & illi
iniuſtè me calumniati ſunt. Atque ille vultu ſubridens: & ego, inquit, te culpa
vacantem noui, quod ad hoc attinet, illamque merè calumniam eſſe. Scio
tamen quid paucis antè diebus egeris, quomodo lapidibus inſecutus ſis iuuen-
cam pauperis viri, eamque occideris. Intellige ergo, nõ eſſe iniuſtitiam apud De-
um: ſed iudicia Domini abyſſus multa. Et vt cognoſcas viros quoque iſtos, qui te- Pſalm. 35.
cum detinentur in carcere, extra culpam eſſe in eo, ſuper quo accuſati ſunt, & in
vincula coniecti. Verùm interroga illos, & intelliges illos non intempeſtiue vin-

A que ego intertogatus ab illo, numquid iuuencam ſuam vterum gerentem alicu-
bi vidiſſem? non ſolùm non reſpondi, verùm etiam contumelijs illum quàm plu-
rimis oneraui: & iſtud peccatum eſt, quod commiſi. Poſtridie autem iudice pro
tribunali ſedente, conſtituerunt coram illo tripaſſalum, & quæcunque alia tor-
mentorũ genera: iuſſitque nos ſubijci quæſtionibus. Ingreſſi ſunt igitur carcerem
apparitores, & nos ferreis eculeis conſtrictos, & toto corpore alligatos obtule-
runt iudici. Prætore autem mandante vinctos adduci; primum illum, qui ho-
micidij accuſatus fuerat, veſtibus nudatum adduxerunt in medium conſpectus
omnium, catena ferrea ligatum. at Prætore interrogante illum, vt veritatem con-
fiteretur, antequã tormentis ſubijceretur, ac quomodo homicidium illud com
miſiſſet? Conſtanter dixit ſe culpa vacare, & planè innocentem in eo, cuius ac-
cuſatus erat. vnde iuſſit illum tormentis ſubijci. Cùm autem diutius in tortura
B fuiſſet, apparuiſſetque eius innocentia, mandauit Prætor ipſum liberari. Deinde
imperauit adduci ſecundum, qui delatus erat ob crimen adulterij; quem etiam
veſtibus exutum, mutato habitu produxerunt in medium. Quo facto, ingens ti
mor ac tremor inuaſit me, præſertim cùm certùm tenerem, quod & ego prorſus
in medium producendus forem, ſicut & cęteri. Vnde demum plorabam atque
tremebam, ac prę nimio timore animum deijciebam. Aſtantes verò populi atque
apparitores, me tremebundum ſimul ac lachrymabundum conſpicientes irride-
bant, cùm dicerent: Quid ploras puer? quando ſcelus admittebas, non me-
tuebas; iam flere vis, quando nihil proficis? Noli timere. Iam iam & tu in me-
dium proditurus es. Ego verò verba iſta audiens, amplius liquefacta eſt in me ani-
ma mea. Altero autem iam quęſtionibus torto, ac innoxio reperto, prætor cen-
C ſuit eum abſoluendum; me interim vinculis ferreis conſtricto, eiusque iuſſu in
carceres detruſo, vbi ſolus alios quadraginta peregi dies. & adducunt apparito-
res in eundem carcerem tres alios viros vinctos, quos compedibus cùm ob-
ſtrinxiſſent, receſſerunt. Egi autem cum viris illis in carcere, dies alios trigin-
ta. Contigitque rurſus aſſiſtere eum mihi ſecundum quietem, qui antea adhuc
apparuerat, & dicebat ad me; Quid eſt Ephræm? Interrogaſti viros illos, quos
reperiſti in carcere? Atque ego ad illum: Immò verò Domine, retulique ei cun-
cta quæ à viris illis mihi dicta erant. Et ipſe ad me: Cernis iuſtum iudicium Dei.
Vt autem cognoſcas qui tres illi ſint, qui tecum hodie incluſi ſunt carceribus:
Duo ex illis ſunt, qui falsò ſororem propriam fornicationis accuſauerant, eam
que ſic paterna ſua hæreditate ſpoliauerant, ſicut & tibi recenſuerunt. Alius ve-
ro eſt, qui hominem pręcipitauit in flumen, vbi etiam interijt, vti ab eodem tibi
D relatum eſt: & hæc dicens, à me receſſit. Manè autem iam facto, vocatis ad me
tribus illis viris, qui eodem mecum detinebantur carcere, rogaui eos, vt reuera
mihi cauſſam edicerent, ob quam in carcerem iſtum coniecti eſſent. Et duo fra-
tres ad me: Crede domine frater, nos ob noſtra detineri peccata; & alter qua-
ſi cædem fecerit, alter quaſi adulterium comiſerit, verùm innocentes ambo ſu-
mus. Tertius autem; & ego, inquit, cauſſa peccatorum meorum ob cædem
patratam hîc detineor. Atque ego ad illos: Verene homicidiorum rei eſtis,
aut falsò accuſamini? Et illi ad me: Omnino domine frater, ob noſtra peccata: ſed
in eo reperimur innocentes, cuius accuſati ſumus. Ego verò cupiens certior fieri,
num vera eſſent, quę dixerat ille, qui in ſomnijs apparuerat, dixi: Fratres, num alia
quæpiam à vobis prius commiſſa erant crimina, vt iuſto iudicio ad extremum in
E graues haſce accuſationes incideritis? Duo autem fratres dixerunt: Crede fra-
ter: Soror nobis vnica eſt vidua, pia admodum ac Deum timens, quam cùm pa-
terna cuperemus hæreditate ſpoliare, falsò adulterij criminis eam accuſauimus:
ſubornaueramus autem & falſum teſtem aduerſus ſororem noſtram, & ſic ipſam
hæreditate priuauimus. Alius verò, & ego, inquit, cum alio quodam flumen præ-
teribam; & dum pontem tranſiremus, contentione inter nos oborta, è ſubli-
mi pontis eum præcipitaui in flumen, & perijt. Ego autem cuncta ipſis quæ mi-
hi acciderant, enarrabam; & quæ de duobus viris in carcere repertis cognoue-
ram, quorum alter quidem aduerſus ſororem, falsò depoſuerat: alter autem
manum illi non præbuerat, quem in flumen præcipitauerat, ne moreretur, cùm
ſaluare eum potuiſſet ex aqua. Quę viri illi audiẽtes, magno timore correpti ſunt,

Tripaſſalum

Reus in obiecto crimine reperitur innocens.

Ephręm magno timore corripitur.

Ephræm inter metum ac lachrymas, adhuc irridetur.

Alia apparitiò Ephræm facta; & cum eo collocutio.

Iudicia Dei iuſta.

Inquiſitio cauſſæ incarceratio nis carceriorum.

Homines licet innocentes videantur mundo, Deo tamen ſemper non ue.

Manifeſtatio occulti criminis, ob quod ſequitur punitio.

Punitio alterius criminis occulti.

Iuſtum Dei iudicium agnoſcitur.

Pſalm.71. & 76.

Iuſtumque Dei iudicium ſuſpexerunt, & collaudarunt, dicentes: Vnus eſt Deus A
qui facit mirabilia ſolus. Cæterùm flere cœpimus, magna cum anxietate finem
expectantes. Poſtridie ergo iudice pro tribunali publicè coram populo ſedente,
omnibusque iterum tormentis ante eum conſtitutis, iuſſit nos in quæſtionem ad-

Ad iudicium accerſuntur rei captiui.

duci. Intrantibus autem tortoribus in carcerem, catenisque ferreis collo noſtro
impoſitis, traxerunt nos per medium ciuitatis, vt nos iudici ſiſterent. Tota autem
ciuitas eò confluxit ad ſpectaculi neceſſitatem. Vnde iudex mandauit duos illos
fratres nudatos adduci in medium. at lictores cùm eos exuiſſent, & compoſuiſ-
ſent, in quæſtionem adduxerunt; vtrumque noſtrum coram illis, qui iam torturæ

Ephræm viſo torturæ in alijs ſpectaculo, commoueri, ac flere incipit.

ſubijciebantur, ſtatuentes. Ego verò eiuſmodi cernens horrorem, flebam. Et mi-
niſtri ad me: Crede puer, dicebant, quamuis iſtud alia vice euaſeris illæſus; mo-
dò non ſic euadere poteris, ſed tormenta iſta quæ vides, hodie experiri cogeris. B
Atque ego hæc audiens cernensque, animo vehementer conſternatus ſum, & ex-
paui: Iuſſu autem iudicis, ad gyrum rotæ appenſi fuerunt duo fratres: quibus per
complures horas excruciatis, tandem etiam fraudem atque iniuriam, quam pro-
priæ ſorori intulerant, confeſſi ſunt, ſeque ambos adulterij ac homicidij reos eſ-

Confeſſio proprij criminis.

ſe. Iudex autem ſententiam aduerſum eos tulit, vt amputata manu eorum dex-
tera, adhuc in furcam adigerentur. Atque ab his accepta ſententia, mandauit

Sententia in reos lata.

iudex & alium quæſtionibus ſubijci, quo nudo adducto, eum ad rotam appen-

Rota tormentū.

di & torqueri iuſſit, eoque aliquamdiu ſic appenſo, acriterque extorto, etiam ho-
micidium eſt confeſſus, quod recens patrarat, ac quomodo alium hominem in
flumen præcipitaſſet, vbi perijt. At iudex aduerſus eum ſententiam pronuntia-
uit, vt ambabus amputatis illi manibus, poneretur in furca, qui dum ſententiam

Ephræm laceris indutus pannis, iudici ſiſtitur.

accepiſſet, dixit iudex: Exuentes iuuenem, producite & eum in medium. Miniſtri C
autem detractis mihi veſtibus, laceris me pannis induerunt. & ſic me nudum ad
iudicem adduxerunt. Ego autem amarè flebam, & Deum inuocabam, dicens: Do-

Ephræm in ſuis anguſtijs, Deum implorat.

mine omnipotens, ſalua me ex iſta neceſſitate, vt dignè fieri queam monachus, &
tibi inſeruiam. Prætor autem mandauit miniſtris, vt me quatuor ex partibus di-
ſtentum loris, boum neruis cæderent. Vnde aſſeſſor prætoris, ad ipſum: Domine,
reſeruetur iſte ſi placet, in aliud iudicium; quoniam & iam tempus eſt pran-
dij. Prætor autem me ferreis conſtrictum vinculis reducendum curauit ad car-
ceres, vbi ſolus egi alios viginti quinque dies. Exhibuit autem ſe rurſus tertiò, qui

Ephræm in carceres reducitur.

mihi in ſomnis viſus erat adoleſcens, & dixit mihi: Quid eſt ô Ephræm? certusne

Tertia in ſomnijs apparitio Ephræm facta.

iam es, quòd iuſto iudicio Deus mundum gubernet, & iniuſtitia apud ipſum non
eſt? At ego ad ipſum: Immò Domine, certior ſum factus, quòd mirabilia ſunt D

Eccli. 11.
Rom. 11.

opera Domini, & impeueſtigabiles viæ eius. Cœpi autem multis cum lachrymis
obſecrare eum, dicens: Feciſti Domine magnam hanc iuſtitiam cum ſeruo tuo,
& in viſione tua conſolatus es infirmitatem meam: Miſerere mei famuli tui, &

Ephrem monaſticam vitam proponit.

educ me de carcere iſto, vt merear fieri monachus, & inſeruirè Domino Chriſto.
Ipſe autem vultu ſubridēs, dixit mihi: Adhuc ſemel examini ſubijcieris, & dimit-
teris. At ego rurſus ad ipſum: Domine pertimeſco minas iudicis, ac plagas re-

Ephræm timorem prodit.

formido. Ipſeq; iterum ſubridens vultu, ad me: Oportebat, inquit, te quidem mo-
deſtum eſſe, neque detrudi in iſtum carcerem: ſed quando ob immodeſtiam tuam
huc intraſti, quid poſſum tibi præſtare? Verumtamen ne timeas, non multis ſubij-
cieris Veniet alius† iudex, qui te liberabit. Et hoc dicēs, receſſit. Ego interim mul-

†al. Prætor.
Ephræm anxius finem expectat.

tum anxius hærebam, expectans quemnam tādem ſortituræ finem eſſent res meę.
Poſt quinque itaque dies, aduenit alius iudex, qui erat familiariter verſatus in do-

Aduentus alterius iudicis.

mo meorum parentum: alter verò cùm ſucceſſorem accepiſſet, me ſolum vin- E
ctum reliquit in carcere. Peregit autem, qui aduenerat Iudex, in ciuitate dies ſep-
tem. & interrogauit cuſtodiæ publicæ præfectum, num vincti detinerentur in

Inquiſitio de captiuis.

carcere? Illoque reſpondente, quendam adoleſcentem certa de cauſſa vinctum
detineri: octauo die iuſſit comparari proceſſum. Eoq; pro tribunali ſedente man-

Ephræm in iudicium accerſitur.

dauit in quæſtionem me produci. Apparitores autem in carcerem venientes, im-
poſuerunt collo meo catenas ferreas, & publicè me in iudicium abripuerunt. Iu-

Ephræm iterū iudici ſiſtitur.

dice verò mandante, me denudârunt, & laceris pannis contexerunt. Sicque me in
medium ſtatuerunt, ac iudici præſentarunt. Videns autem me Iudex, agnouit: ve-
rumtamen ex legum rigore, vlterius inquiſiuit. Et iam cognoſcens, quòd falso ac-
cuſatus

Google

A cuſatus detinerer, iuſſit me dimitti. Tunc miniſtri ſolutis vinculis, quibus ligabar, redditiſque veſtimentis meis, atque ijs indutum dimiſerunt me. Ego autem præter expectationem ſaluatus, è veſtigio, ac ſine vlla mora in montem aſcendi, ad magnum venerandumque Senem: ad cuius ego pedes procidens, enarratiſque ei cunctis quæ acciderant, aſſumpſit me in Monachum. Porrò iſta vobis vtilitatis ergô recenſui Fratres: vt & vos eiuſmodi audientes, vnanimiter mecum glorificetis Deum, qui omnes homines vult ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis peruenire. Ipſi honor & gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

Ephræm, cognita innocentia, liberatur.

Ephræm Eremũ petit, & fit monachus.

1 Tim. 2.

B SCHOLIA IN PRÆCEDENTEM S. PATRIS EPHRAEM CONVERSIONEM NVNC PRIMVM LATINE REDDITAM.

SAncti Patris Ephræm narratio ad Monachos, de ſua Conuerſione.] *Reperitur iſta eius conuerſio Græcè, in antiquiſſimo manuſcripto Cod. Bibliothecæ monaſterij Cryptaferrat. iuxta Tuſculum non procul ab Vrbe, vnde eam accuratè deſcribendam curaui, & ex Græc. Latinam (vt hic eſt) reddidi. Quantum autem ad Inſcriptionem, ſeu titulum huius attinet, optimè inſtituto quadrat, reſpondetq́; toti narrationi, quam Ephræm de ſe ſuaq́; conuerſione hic inſtituit, cunctaq́; ſub ſua (vt apparet) perſona recenſet. Solùm vnus hic oritur ſcrupulus, ex verbis in narrationis principio antepoſitis nimirum:* [Sanctus Abbas Ephræm accedentibus ad ipſum fratribus, de ſeipſo vtilitatis cauſſa enarrauit, &c.] *vbi in tertia perſona tamquam per alios de eo ſit ſermo, & dicitur:* Sanctus Abbas Ephræm, &c.] *quomodo de*
C *ſeipſe loqui numquam ſolet, ſeipſum ſanctum appellando. Aut ergo dicendum, hanc à Monachis eius ſequacibus atque diſcipulis factam eſſe, de ipſius conuerſione narrationem, talemq́; titulum ſic præmittendum:* [Narratio ſiue relatio monachorum de Ephrem, eiuſque conuerſione, ſicut ex ipſomet dixerunt.] *quæ etiam ſatis quadrare hic videtur inſcriptio, & rei veritati conſona; modusq́; ille ſcribendi atque loquendi in Vitis ſanctorum haud infrequens eſt, ſicut in illis exercitati probè norunt. Aut ſanè ſtatuendum, verba illa,* [Sanctus Abbas Ephræm, accedentibus ad ipſum fratribus, &c.] *poſt obitũ illius Sancti viri, ab alijs religioſis, doctiſq́; eius ſequacibus, amatoribus, vel diſcipulis, narrationi huic illius de ſua conuerſione, ex induſtria fuiſſe propoſita, atque attexta. tum etiam vt ſic maiori eum dignitate ac gratia ab omnibus legi circumferrique poſſet, tamquam illi Sancto propria, & ab eo profecta. Cuius confirmationem accedit quod & alibi his ſimillima de ſe ipſe enarret, in Oratione ſatis prolexa, qua ſeipſum reprehendit, & peccata confitetur; quam in tertio poſt Tomo reperies. incipitque:* [In multis fratres, dum prodeſſe vobis videor, etiam meæ prodeſſe animæ debeo, &c.] *vbi inter alia multa, non pauca quoque cum his eadem enarrat, perſequiturque: vt dubitandum nequaquam ſit de ve-*
D *ritate narrationis, ſub perſona Ephram; & quin rectè atque appoſitè verba illa,* [Sanctus Abbas Ephræm, &c.] *ab alijs pijs hic adnexa præpoſitaq́; fuerint, ſicut etiam, in longè antiquiſſimo Græco manuſcript. exemplari Cryptafer. reperimus, vnde iſta deſumpſimus, Latineq́; tranſtulimus.*

Acceptis lapidibus perſequi cœpi iuuencam pauperis cuiuſdam per ſyluam: Cui occurrenti, & de illa me interroganti, non ſolùm non reſpondi, ſed etiam contumelijs ipſum oneraui, &c.] *Dubitatio non exigua oritur quo pacto S. Pater Ephram alibi in ſuo affirmet Teſtamento, neminem ſe in ſua vita læſiſſe, aut maledictis ac contumelijs oneraſſe: hic verò in ſua Conuerſione narret ſe dum iunior eſſet, pauperis cuiuſdam iuuencam lapidibus per ſyluam inſecutum eſſe, atque eidem pauperi per ſyluam occurrenti, & de ſua iuuenca inquirenti, non ſolum non vbi eam vidiſſet, reſpondiſſe, ſed & verbis ipſum contumelioſis excepiſſe, &c. Vbi ad tollendam dubitationem, eximendumq́; omnem contradictionis ſcrupulum; breuiter dicimus, hic loca concordanda eſſe ac tempora, & rem omnem facilè conciliari poſſe. Nam quæ hic in ſe accuſat & reprehendit, ante conuerſionem, dum adhuc puer eſſet, moribus vtcunque incompoſitis, ſicut ibi dicit, acciderunt, antequam de vita perfectione cogitaret: Quæ autem in ſuo de ſe*
E *commemorat Teſtamento, poſt conuerſionem, quæ fuit ab adoleſcentia, vt meritò dici poſſit in vita (ſicut ibi loquitur) intelligenda ſunt, quando perfectionis ſtatum amplexus erat, in quo etiam ad finem vſque vitæ conſtanter feliciterq́; perſeuerauit, vt verè hæc de ſe ipſe verbis teſtamenti ſui exprimere referreq́; potuerit. Plura ex vtriuſque loci lectione, diligentiq́; collatione, in hanc ſententiam Lector ſtudioſus colligere poterit.*

Quouſque in terram caderet, ac poſtremum pedum crepitum ederet, &c.] *Id de Iuuenca continuò ac moriente Auctor enarrat. Dicit autem,* [Et poſtremum crepitum pedum ederet.] *Nam eſt in animantibus, crepitus eiuſmodi pedum extenſione, poſtremus quidam motus, atq; indicium egreſſionis animæ: quia calor naturalis, qui alit ſpiritus, retrahens ſe ad partem principuam, ſcilicet cor, primũ deſerit partes extremas, crura, pedes, &c. vnde tremunt atque mouentur, ſuccutiuntur q́; tibiæ. & licet in belluis præſertim, quacunque morte obueniente, motus eiuſmodi apertè contingat: tamen in morte earum violenta fieri cum maiore impetu & celeritate cernimus. In hominibus porrò non ita hæc appa-*

rent, quia in morte naturali ſenſim ac lentè debilitantur membra, vt nequeat ille motus vehemens excitari: at neque in violenta ita magnus eſt motus tibiarum in homine, forte, quia tibias extenſas habet, & ideò cùm poſſint quieſcere extenſa, non ita coguntur moueri, vt beſtiarum quæ illas habent contractas; quare deficientes calore, nerui & muſculi debilitati tremorem ſtrepitumq; pariunt, ſicut hic in exemplo Auctoris de iuuenca poſtremum pedum crepitum edente, clarum eſt. Verumtamen tam in homine, quam in belluis paullo ante mortem tibiæ extenduntur, contremiſcunt atque frigeſcunt, &c. ſicut à naturalibus traditur, & res ipſa teſtatur atque confirmat. De quibus, inter veteres, Ariſtotelem vide in libro de animalibus. ac ſect. 2. problem. 31. & c. inter Neotericos autem, Cælium Rhodig. lib. 6. antiq. lect. cap. 5. aliosq; alibi eadem tractantes.

Intellige non eſſe iniuſtitiam apud Deum, ſed iudicia Dei abyſſus multa, &c.] *Oſtendere vult Auctor, ſæpè homines ob peccata quadam occulta in diſcrimen adduci atque puniri: licet etiam culpa interdum vacent in his quæ obijciuntur illis, & ob quæ in carceres protruduntur, quæſtionibusq; adducuntur, &c. Sicut hic de ſe, alijsq; concaptiuis ſuis enarrat Ephram, quorum ſinguli non tam ob crimina falsò illis oppoſita, quàm potius propter præterita quadam delicta hominibus quidem occulta, at Deo cognita, iuſto Dei iudicio affligebantur ac puniebantur. quemadmodum hic conſequenter pluribus demonſtrat Auctor, ſimiliaq; alibi longo ſatis Sermone adducit, vbi ſeipſum reprehendit, & peccata ſua confitetur, quæ tertio Tomo reperies, digna ſanè quæ legantur, & incarcerationis cuſtodia detentis; vel quocunque modo relegatis, ac in diſcrimen forte etiam innocenter adductis, ſæpe proponantur, vt agnoſcant iudicia Dei recta & iuſta eſſe, abyſſumq; multam, &c. ſeq; propter alias atque alias cauſſas ſoli Deo notas, in ſummum vitæ periculum, aut perditionis boni nominis vel famæ, relegationisva ignominioſæ adductos, licet alioquin ſibi in obiectis valde videantur innocentes.*

Conſtituerunt coram illo tripaſſalum, & quæcumque alia tormentorum genera, &c.] *Per Græcam vocem (τριπάσσαλον) hic intelligere videtur Auctor, triſulcatam perticam, vel palum tricuſpidem aut tridentē, vel quid aliud ſimile. Erat enim, ſicut hinc colligere licet, genus tormenti illius regionis ac temporis; cuius vſus quia non perinde extra Syriam, ac Meſopotamiam, in alijs partibus Orientis, vel Occidentis inualuerat, factum fortè eſt, illud nomen τριπάσσαλον, minus ab Auctoribus Græcis atque Latinis fuiſſe vſurpatum: ideoq; quid ipſum ſit, coniectura probabili aſſequi hic oportuit, ex Græcanica nominis etymologia, verbisq; alijs adiunctis.* C

Tota autem ciuitas eò confluxit, ad ſpectaculi neceſsitatem, &c.] *Dicit εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς θεωρίας, id eſt, ad ſpectaculi neceſſitatem. forte quòd pro more regionis, cogerentur Ciues ad eiuſmodi iudicia ſpectanda confluere; vel alia de cauſſa. Aut ſanè ob neceſſitatem exempli alijs exhibendi, &c. vt illo permonerentur, & à malè viuendo, perperamq; agendo deterrerentur; contra autem, ad rectam vitæ rationem amplectendam, peragendamq; ſi non virtutis amore, ſaltem formidine pœnæ, vitandæq; perpetuæ hic nominis ignominiæ atque infamiæ, incitarentur & impellerentur.*

Domine, ſalua me ex iſta neceſsitate, vt dignè fieri queam Monachus, & tibi inſeruiam, &c.] *Vbi nota, quo pacto Ephram in ſuis anguſtijs Deum imploret, melioraq; ſerio proponat: & quam felix ſæpe ſit neceſſitas quæ ad meliora compellit. Sicut etiam docet S. Auguſtinus in epiſtola 54. ad Armentar. S. Bernardus in tractat. de præcepto & diſpenſatione. paullo poſt initium. ipſeq; Ephram non vno tantùm in loco alibi. Et ne res exemplis carere putetur: Manaſſes, poſt captiuitatem Babylonia, egiſſe reperitur pœnitentiam, vt eſt 2. Paralipom. 33. Et vt poſteriora commemorem: Iſacius Comnenus Imp. dum venationi indulget circa Nouam vrbē, aper apparuit aſpectu terribilis, quem laxato equi fræno inſecutus eſt Imperator, aper verò in mare concidit atque diſparuit: mox coruſcatione quadam immiſſa, Imperator ex equo decidit, & humi exanimis procubuit, illatusq; in regiam, cum aliquantiſper ægrotaſſet, totondit capillos, & pro purpura aſperum indumentum induit, factusque eſt monachus, ſicut de illo enarrat Cuſpinianus. Clodoardus quoque Clodomiri filius, cùm elapſus è manibus Theodorici, qui Metenſibus, & Clotharij qui Sueſſionibus imperabat, ad aram confugiſſet, ibi quoad vixit ſanctiſſime egit, poſtea inter Diuos relatus eſt, vt refert Michael Ritius Neapolitanus lib. 1. de regibus Francorum. Quin & Otho Imperator à Pandulpho principe Arnulphum puerum obſidem acceptum trans Alpes in monaſterium miſerat educandum, qui poſt aliquot annos monaſtica veſte aſſumpta inde aufugit, atque in itinere morbo graui oppreſſus, cucullam, quam fugæ occaſione ſimulauer induerat, vltro ſe in poſterum vouit geſtaturum, &c. quemadmodum de eo conſcripſit Sigonius libro ſexto de Regno Italiæ. Quibus accedit, quod Soligerus Baro à VVolhuſen, liberis in quodam lacu ſubmerſis, in Cœnobium quoddam Eremitarum ſeceſſerit, vxor autem eius Hedwigis in monaſterium Tuguenum a dominabus denominatum ita Bruſchius de monaſterijs Germaniæ, &c. Omitto plurima hic exempla vulgatiora eorum qui in neceſſitate aliqua magna, aut morbo, naufragione conſtituti, voto ſeſe obſtrinxerunt, vt mores mutarent, &c. De quibus etiam recenſet Theatrum vitæ humanæ, ii. mores in melius mutati, & iii. qui religionem coactis ſuſceperunt &c. aliq; alibi. Sed iſta hîc ſufficerint.* E

CANTI-

A

CANTICVM SPIRITALE S. PATRIS EPHRAEM SYRI, IN LAVDEM ET AMOREM DOCTRINAE AC SAPIENTIAE:

Ad Iuuentutem Chriſtianam.

B Ex Chaldæo ac Syriaco recens traductum: & in hanc formam modulationemque Rhythmicam Latinè redactum, per Doctorem Gerardum Voſſium.

LArgire ô Deus doctrinam amanti doctrinam:
*Et præceptorem bene docentem, in regno tuo * exalta.* * al. magnifica.
Amanti doctrinam, multa concedetur doctrina:
*Et qui amat otium, nunquam * proſperabitur.* * al. nihil acquirere ſibi poterit.
Diligentiam tibi ô homo vindica, magnum ſapientiæ theſaurum:
Et relinque negligentiam, perditionis ærarium:
C *Libros diligenter perlegas, vt ex illis * ſapientiam addiſcas:* * al. ſcientias.
Et ne ventri tuo indulgeas; vt non quæ acquiſiſti deperdas.
Amicum te ſemper præbe hominibus amicis Dei:
*Et neque in via, ebrietatis * amatoribus te adiunxeris.* * al. homines ebrioſos ſequaris.
Timorem Dei, initium omnis ſapientiæ tibi eligito:
*Et tuos honora parentes, vt * illorum precatione conſerueris.* * al. quia illorũ deprecatio cuſtodit te.
Poßide aurum cum menſura, & doctrinam abſque menſura:
*Vt quando in magnis fueris anguſtijs, ſit tibi requies ac * delectatio.* * al. cõſolatio.
Si aurum poßideas & argentum, ne extollaris aut ſuperbias:
*Verùm in omnibus vijs tuis, * ſapienter conuerſari ſtudeas.* * al. humiliter.
D *In tua pueritia eſto humilis, vt ſenectutis tempore exalteris:*
*Et te moribus adſueſce bonis, vt * lætam vitam ducere poßis.* * al. vt gaudio cum vita viuas
Diſce iſta, ô diſcipule, & re ac opere perficere eadem ſatage:
*Vt tu, & parentes ac præceptores tui læti * contentique reddamini.* * al. lætitia, & exultatione repleamini
*Et ſi quando * eris inter ſenes, non ſis ad loquendum velox ac loquax:* * al. conſederis
At tace, donec interrogeris; & tunc tranquillè reſponde ac placidè.
Et verba tua ſapienter profer, vt qui auſcultant, te collaudent:
Et bene tuis precentur parentibus, orentq́ pro magiſtris tuis.
Tempus quacumque in re, ita tibi partire, vt verſeris ordinatè:
E *In cibo & potu, in ſermone & oratione, atque lectione.*
Da animæ tuæ bonorum operum viaticum, quamdiu locus datur viatico:
Vt dum hinc proficiſcaris, ne indigens ibi reperiaris.
Coerce linguam à iuramentis, blaſphemijs, atque conuitijs:
Et tua lingua pſallat, dulces voces laudis.
*Compatere * & miſerere ô puer pueritiæ tuæ, ne ſis eſca igni:* * al. Parce puer.
*Et temporis infirmitatis ac ſenectutis * poſt te currentis recordare.* * al. poſtea obuentura tibi. Eccls. 4.
Præſtantior eſt ſapientia armis, & doctrina diuitijs:
Et melior eſt puer ſapiens, Rege ſene inſipiente.

Poſſide ô puer doctrinam, & ordinatus ſis in vijs tuis: A
* al. & in altero. *Vt in hoc ſeculo magnificeris, & in * illo regni hæres efficiaris.*
* al. colloquiū. *Seniores te honora, & * conuerſationem ſenum ama:*
Et quotidie ad eorum pedes ſede; & colloquia ipſorum audi atque addiſce.
Secunda quædam lux eſt doctrina, oculosq́ pellucidos continet:
Dilige eam puer vt illumineris, & à tuis auditoribus celebreris.
Nota. *Coronam doctrina nectit, eamq́ amicorum capiti imponit:*
Et ex humili in altum eleuat, & in throno regali ſedere facit.
Libri, ſint menſa tua atque delitiæ, quibus dulciter reficiaris ac ſatieris
* al. & ſomnum quietus dormias. *Illique tuum ſint ſtratum, vt * ſomnum tranquillum dormias.* B
Socium malis ne te præbeas, & mendacibus ne adhæreas;
* al properantibus, al. cum temerarijs. *Et cum aduerſarijs ne contendas, & cum * præcipitantibus ne ambules.*
Ne nimium conturberis, vt in manus inimicorum non incidas:
Et nimis audacem ne te præbeas; ne te ſpernant qui nouerunt te.
Amplectere conſilia ſapientum, & tuorum præcepta cuſtodi parentum:
Nec iures vnquam, neq́ vlli à quo læſus ſis mendacia dicas.
Cùm alicui ſocius fueris, ne te pecuniæ cupidum præbueris:
* al. benignum te præbe. *Et ſicut ipſe tecum, ita cum proximis * bene age, vt tibi benedicant.*
Ipſa tibi veritas in omni actione, atque regimine lux ſit:
Matth. 5 & Iacob 5. *Et tua ſint verba, Eſt, eſt; Non, non; vt quilibet te verum dicere credat.* C
Veridici ſermones tui ſint, vt ab omnibus diligaris:
* al. bene tibi precentur. *Et pro te pariter * orent, abſentes, atque præſentes.*
Benefac quantum potes, domeſticis, atque extraneis:
Et bona verba profer, cum bonis atque malis.
Spera in Domino, & cuſtodi vias eius, & in omnibus præceptis ipſius ambula:
Et in vana ſpe hominis non confidas, quia ſtatim areſcet, ac ſi non fuiſſet.
In Deo ſolo, verè confidito:
Matth 24. Lucæ 21. *Quia qui confidunt in eo, beati in vtroque erunt mundo,*
Mundus tranſit, ſicut ſcriptum eſt:
Et iudicium ſtat firmum, ſicut ſignatum eſt. D
Memineris ô puer non peccare;
Et ſi peccaueris, mox pœnitentiam agas.
Deum laudatione, atque confeſſione celebra; vigila, ieiuna, & ora:
Et tua cantet lingua dulcia laudis cantica.
Ore tuo adſueſce laudare Deum;
Et lingua tua clarè glorificare eum.
Et ne iures, neque mentiaris vnquam:
Nota. *Quia in hoc gaudet improbus ſemper Sathan.* E
Ieiunium quadraginta dierum ieiuna, & panem tuum eſurienti ſuppedita:
Pſalm. 118. *Et ſepties in die ora, ſicut à filio didiciſti Iſai.*
Stude potius bonam habere voluntatem, quàm multas opes, atque poſſeſſiones:
Quia maius illa in rerum natura nihil eſt, quod ſit præſtantius.
Hæc lege, & intellige, ô diſcipule; & in bonis te operibus exerce:
Vt ſatietur anima tua ſuauibus oblectamentis.
* al. ſollicitè. *Conſidera * diligenter verba, quæ tuis labijs depromis:*
Et conuerſare tamquam ſapiens, in cunctis mundi actionibus.

Cogita

A *Cogita in tuo hunc in mundum ingreſſu, & ex illo quoque egreſſu,*
Cur ſis factus homo; & quia ex nihilo factus es, & iterum reuerteris in nihilum. Gene. 3.
Reuolue animo multos, qui ante te vixerunt,
*Reges ſublimes, nobiles, atque * potentes.* *al. fortes.
Et cerne quòd ex mundo emigrarunt:
Et tu ſicut illi, emigrabis.
Verba diuinæ prædicationis, ſi peccator es lubens audi:
*Et ſi * iuſtus ſis, ab omni iniquitate te cuſtodi.* *al. Vel ſi.
Auditio iudicij fratres, horribilis eſt, quilibet ab iniquatate recedat:
*Et ne implicetur * creaturis; vt non hæreditet tormentum ignis.* *al. mundi laqueis.
B *Maieſtatem Domini tui quotidie admirare:*
Et confitere ac collauda ſine intermiſſione.
Quia totum licet mundum poſſideas,
*Non te liberabit à * morte.* *al. à malo.
Trinitas ſanctiſſima nos corroboret, vt ipſius ſemper faciamus voluntatem:
*Et nos à * iudicio liberet, * reſeruato operantibus iniquitatem.* *al. ab igne. *al. præparato.

Laus Deo, Honor, & Gloria:
In ſempiterna ſecula, Amen.

C

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

Scriptum hoc S. Patris Ephræm Syri verè aureum, typis Chaldaicis iuſſu, & auctoritate Georgij Papæ XIII. fel. rec. aliàs in vſum præſertim Palæſtinorum, ac præcipuè Maronitarum, & aliorum, qui ſunt in Meſopotamia, & circa montem Libani habitant, Romæ excuſum fuit, ac etiam per Apocriſiarios, ſiue internuntios eiuſdem Optimi Pontificis, ad nationes illorum populorum pro Chriſtiana inſtructione vtiliter tranſmiſſum, atque perlatum. Illud autem quia ad Iuuentutem Chriſtianam in recta vita, morumq; diſciplinis formandam, valde vtile, ac pernéceſſarium videtur; ac propterea ſummoperè deſideratum, vt etiam Latinè reddatur, ac Latinorum vſibus communicetur, & cum alijs (quæ euulgamus) Ephræm operibus edatur: factum eſt, quòd ſeriò in hanc rem ſtudium mentemq; conuerterim, & hoc genus ſcripti, aut ſimilis Canticum ſpiritale, (quod Græcè reperiri non potuit, nec ante hac Latinè D *vnquam prodijt) primum è verbo ad verbum per alumnos Collegij Maronitarum Romæ, atque etiam per Epiſcopum Sidoniæ eiuſdem linguæ peritum (vt de certitudine rei, ac veritate ſententiæ ſecurior eſſem) curarim Latinè & Italicè ex Chaldæo reddi: ex qua eorum verbali tranſlatione, poſtea totum illud in hanc formam modulationemq; Rhytmicam ſeruata vbique ſententia, ac proprietate verborum apud S. Ephræm vſitatorum, pro communi Eccleſiæ bono conuerti, atque redegi.*

Melior eſt puer ſapiens, Rege ſene inſipiente.] *Verba ad quæ apertè hic reſpicit, ſunt Eccl. 4. vbi ad verbum in edit. 70. eſt:* Bonus eſt puer pauper & ſapiens, pauper Regē ſeniorem, & ſtultum. *At in vulg.* Melior eſt puer pauper & ſapiens, Rege ſene & ſtulto.] *Iuxta autem Chald. ad verbum hic eſſet:* Melior puer, qui puer eſt & ſapiens, Rege ſene inſipiente.] *Et iuxta aliam ex Chaldæo tranſlationem:* Melior eſt puer prouidus, & ſapiēs, Rege ſene & ſtulto, &c.] *Vbi omnes lectiones ſunt pōderandæ, licet inter ſe, in alio non differant, niſi quòd aliæ ad verbum ſic ſonent, aliæ ipſam potius ſenten-* E *tiam exprimant, & in ſacro Cod. addatur* (pauper) *apud Ephræm autem hic non item.*

Poſtea vbi in laudem Doctrinæ loquens, ait: [Et ex humili in altum eleuat, & in throno Regali ſedere facit.] *Alia ad verbum tranſlatio ſic:* [Et ex ſterquilinio, in thronum Regni aſcendere facit, & conſidere.] *al. Et de ſterquilinio erigit, & ſedere facit in ſolio regni.*

Ne nimium conturberis, vt in manus inimicorum tuorum non incidas, &c.] *al. ſic:* Non ſis nimium pauidus; ne in manus eorum, qui oderunt te, incidas. &c.] *Alia ad verbum magis tranſlatio ſic:* [Ad rimorem & mutationem ne ſis nimius, vt in manus odio te perſequentium non incidas: Neque audax nimis, & mutabilis: ne qui nouerunt te deſpiciant.]

Cùm alicui ſocius fueris, ne te pecuniæ cupidum præbueris, &c.] *Alia ad verbum tranſlatio ſic:* Si in hominis ſocietate fueris, bona eius ne concupiſcas. Tuoſque proximos vt teipſum dilige, & tibi magis expediet, vt benedicaris.] *al.* & proximis tuis, ſicut tibi ipſi eſto benignus.] *al.* benefac, vt benedicant tibi.

Ipſa

Ipſa tibi veritas in omni actione, atque regimine lux ſit: & tua ſint verba: Eſt, eſt; Non, non, A
&c.] *Vbi alia ad verbum translat. ſic:* [Lux omnium gubernationum tuarum, verbum tuum ve-
rum ſit: & eſt, & non, ſit verbum tuum: vt quilibet affirmet te verum dicere.] *Alia ex Chaldæo*
translat. ſic: Omnia negotia tua illuſtra, veritatiſque verba loquere: & ſermo tuus ſit ſic, vel non,
vt apud omnes ſis veridicus.] *Et ſic ad verbum. Alludit porrò hic apertè, ad locum Matth. 5.* Sit au-
tem ſermo veſter eſt, eſt: Non, non: quod autem his abundantius eſt, à malo eſt.] *& Iacob. 5. vbi*
eadem ſic repetuntur: Sit autem ſermo veſter, eſt, eſt: non, non: vt non ſub iudicio decidatis, &c.]
Ad quæ nos hic loca, in translatione hac Rhytmica potiſſimum reſpeximus, quemadmodum & in aliis
ſcriptur. alluſionibus alibi.

Spera in Domino, & cuſtodi vias eius: & in vana ſpe hominis ne confidas, &c.] *Vbi alia ad*
verbum translatio ſic: In Domino confide, eiuſque vias cuſtodi; & in ſemita mandatorum ipſius
ambula: In ſpe verò hominis ne confidas; quia ſtatim peribit, tanquam ille, qui non fuit.] *Locus*
autem hic inſignis eſt, multiſq; ſcripturæ locis (ad quæ hic ſit alluſio) conformis, quo breuiter, piè, & ef- B
ficaciter admonemur, in Deo ſolo verè ſperandum, & confidendum ſemper eſſe: in vana autem ſpe &
fiducia humana, ſpem noſtram ponendam nequaquam. ſecundùm illud Hiere m. 17. Maledictus homo,
qui confidit in homine, & ponit carnem brachium ſuum, & à Domino recedit cor eius, &c.]
Verùm de his ſuis locis alibi latius apud Auctorem.

Mundus tranſit, ſicut ſcriptum eſt, & iudicium ſtat firmum, &c.] *Et verbo ad verbum, ex*
Chald. ſic: Mundus præterit, ſicut ſcriptum, (*ſiue,* vt aliqua ſcriptura) & iudiciũ permanet, velut
ſigillum, &c.] *& ſecundum aliam ad verbum translat.* [Mundus peribit, ſicut ſcribitur: & iudiciũ
certum eſt, quemadmodum mandatur: Reminiſcere puer, & ne pecces; & ſi peccaueris, citò pœ-
nitentiam age, &c.] *In quibus & ſimilibus, ipſum potius Auctoris referre viſum eſt ſententiam, &*
ſcripturæ verbis ad quæ reſpicit, magis rem accommodare. ſicut hoc loco ad verba Matth. 24. & Luc.
21. (quò præcipuè ſit alluſio) quæ hic de mundo tranſeunte, & iudicio futuro dicuntur, retulimus. men-
temq; Auctoris clarius, pleniuſq; expreſſimus.

Deum laudatione celebra: vigila, ieiuna & ora.] *Alia Chald. translat. ad verbum magis ſic:* C
Redde Deo laudationem, vigiliam, ieiunium, & orationem.] *al.* [Da gloriam Deo cum vigilia,
ieiunio, & oratione, &c.] *Sed nos ad ſententiam potius hic reſpeximus.*

Ieiunium quadraginta dierum ieiuna, &c.] *Locus de ieiunio Quadrageſimali (contra hæreticos*
noſtri temporis adeò illud impugnantes) memorabilis, notatuq; propter antiquitatem teſtimonij Sancti
patris Ephram Syri (qui ante mille trecentos pene annos vixit ac ſcripſit) digniſſimus. Pro cuius confir-
matione, maioriq; faciunt robore, quæ eodem velut tempore a Baſilio Magno, ſerm. poſteriore de Ieiu-
nio adducta ſunt, in hæc verba: Non inſula, non terra, non ciuitas, non gens, non denique locus vllus
iam deſertus eſt, vbi prædicatio de Quadrageſima non fuerit audita: ſed & exercitus, & iter facientes
terra, mariq;, mercatores quoque omnes ſimiliter audiunt, libenterq; ſuſcipiunt, &c. Quibus quid
antiquius clariuſque in hanc rem quis deſideret? Et ſi plurimis SS. Patrum teſtimoniis fortè adhuc o-
pus ſit, etiam alia adducam, & primò quidem S. Ignatij diſcipuli S. Ioannis, qui in Epiſtola ad Philip-
penſes, inter alia ſic habet: Quadrageſimam nolite pro nihilo habere, imitationem enim continet Dei
conuerſationis. Hebdomadam etiam Paſſionis nolite deſpicere, &c.] Et Origin. homil. 10. ſuper Leuit. D
Habemus, inquit, Quadrageſimæ dies ieiuniis conſecratos, &c.] ac S. Cyprian in ſermone de ieiunio &
tentationibus Chriſti: Forma ieiuniorum propoſita, fixoq; exemplo quadraginta dierum abſtinentiam
Dominus conſummauit, &c. S. Ambroſ. ſerm. 25. de Quadrageſima, vbi ſic habet: Non enim fratres
leue peccatum eſt fidelibus indictum Quadrageſimam à Domino, non ieiunare; & ieiunia conſecrata
ventris voracitate diſſoluere. Et ſerm. 34. Sicut reliquo anno ieiunare præmium eſt, ita in Quadrageſi-
ma non ieiunare, peccatum eſt, &c.] Et S. Hieronym. in epiſt. ad Marcellum contra Montanum:
Nos vnam, inquit, Quadrageſimam ſecũdùm traditionem Apoſtolorum, toto anno, tempore nobis con-
gruo ieiunamus, &c.] Plura in hanc rem, vide apud S. Auguſtinum, ſerm. primo, in Sabbato poſt Do-
minicam Quinquageſimæ. & in Serm. primo feriæ quarta, poſt Dominicam ſecundam Quadrageſimæ.
Et ad Ianuarium, epiſt. 114. S. Maximum Epiſc. in ſermone de Quadrageſima. Et denique S. Leonem
Magnum, qui duodecim Sermones de Quadrageſima, in ſacro quadrageſimali tempore habuit, quibus
nihil præſtantius, reperiuntur in eius Operibus, quæ ſtudio & induſtria ſpero poſt Ephram- E
ticos iſtos noſtros labores, breui emendatiora, ac locupletiora, non
ſine aceeſſionibus, atque obſeruationibus,
Deo adiuuante, prodibunt.

EIVS.

A EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI, EPISTOLA AD IOANNEM MONACHVM:

DE PATIENTIA ATQVE TOLERANTIA, & de cauendo, ne decipiamur noſtris cogitationibus, atq; con-
B ſilijs prætextu virtutis. & ne quis dicat: Tamquam paſtor incedo. & de humilitate, atque modeſtia animi.

BENEDIC PATER.

Eodem Gerbardo Voſsio Interprete, & Scholiaſte.

VArijs licet adhortationibus cum religioſiſſimo Theodoro egè-
rimus, ne è ſuo recedat loco; perſuadere tamen non valuimus.
Dixit autem ad nos ille: Si voluntas iuuandi me, animamq́ue
meam ſaluandi adfuerit, in monaſterium tuum ablega me. Cui
C reſpondi: Ex quo Monaſterij curam Fratri Ioanni commiſi, illo
inconſulto, coniungi alicui nequeo. Et nunc quidē bene egiſti,
prædictum fratrem ſuſcipiendo. nam vt redijt, nobis qua cum
ſympathia ſiue compaſſione exceperis, renuntiauit. Cùm & tales oporteat in
veneratione habere, qui ſupra patrem, & matrē, fratres, & ſorores, vxores, & pro-
les, cognatos atque amicos, diligunt Dominum. Rectè verò agis, exemplum bo-
norum operum te ipſum præbens, & potiſſimum fratribus, qui tecum habitant:
ſecundùm eum, qui dicit: A me videbitis, & ſic facietis. Et B. Paulus Apoſtolus ad- Iudic. 7. & 9.
hortatur, dicens: Imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti. vt quibus ſermo ple- 1. Cor. 4.
nam fidem non facit, opus ipſum perſuadeat. Spiritalia verò miniſteria nō con- Philip. 3.
tempſeritis, neque corporalium neceſſitatum prætextu, ſynaxim veſtram negle-
xeritis. Eloquia enim Dei meditata, & ſuauiter decantata animā nutriunt, atque
D tuentur: corpus autem cuſtodiunt, inſtituuntq́; dæmones repellunt, & ſummam
animæ tranquillitatem generant. Porrò de tentantibus ea, quæ mēſuram ac mo-
dum excedunt, incurrentibusq́ue in pericula grauiſſima, cōmonefacere vos vo-
lo: non plus ſapiendum eſſe, quam oportet ſapere, ſed ſapiēdum ad ſobrietatem. Rom. 12.
Rurſusq́ue alibi dicit Scriptura: Noli eſſe iuſtus multum, neque plus ſapias, quàm Eccl. 7.
neceſſe eſt, ne obſtupeſcas. Accidit enim diebus hiſce noſtris, quoſdam fratres re-
lictis ſuis cellis, in terram deſertam, infructuoſam, atq; inaquoſam ſe contuliſſe:
ſæpe autem licet à patribus, ac fratribus admoniti, non paruerunt dicentes: Nos
vt paſtores diſcedimus. Et vt ſeſe in aridiſſimam ſolitudinem impuliſſent, viden-
tes iam ſe intra deſertam terram concluſos, cœperunt vehementer diſcruciari:
incipientesq́; ad loca quæ incoluntur redire, nequiuerūt ſe ex difficillima eremo
E ſubducere & expedire: neque enim illud facilè erat, intra interiora deſerti ver-
ſantibus. Valde igitur per inediam, ſitim, æſtumq́; afflicti iacebant, animum deij-
cientes. Diuina verò prouidentia diſponente, frigore pereuntes, ab aliquibus ibi
reperti ſunt, qui eos proprijs iumentis impoſitos ad loca habitationum reportā-
runt: alij etiam ibi mortui ſunt, & à volucribus, ac feris corpora eorū deuorata
ſunt. Qui aūt euaſerunt ſalui, longo tempore infirmi remanſerunt; deincepśque
ipſa experientia cognouerunt, nihil abſque conſilio faciendum. Nam multi, vt Abſque conſilio nihil agendum.
dictum eſt, contumacia, atque temeritate cogitationum ducti, in terram infru-
ctuoſam & inaquoſam progreſſi, ſibijpſis violentam mortem intulerunt. Alij ve-
rò ſub obedientia viuere nolentes, vnanimitatemq́ue in ſubſeruiendo detrectan-
tes, eidem ſeſe periculo tradiderunt. Alij manibus proprijs laborare recuſantes,
in idem ſe periculum coniecerunt. Alij ſui conſilij complacētia decepti laudem
ab au-

Propriæ prudentiæ non innitendum.

ab auſcultantibus captantes, paſtores, vt aiunt, effecti ſunt; intentos autē labores non cogitantes, iiſdē ſe periculis implicuerūt. Non igitur oportet chariſſime, ſic prudentia proprijs abduci conſilijs: quin potius decet vnumquemq; proprio ſe metiri modulo, & in chatitate Dei proximo humiliari. Si quis autem exiſtimet ſe perfectam adeptum eſſe virtutem, paſſionibus ſuperiorem eſſe, & in cupiditates dominari; nec ſic quidem ſibi ipſi fidat, ne fortè in ipſum dicatur, quod ſcriptum eſt: Rex temerarius incidet in mala: Angelus autem lucis liberabit eum. Sed fortè prætetiens quis dixerit: Et quomodo inuenimus aliquos ſanctorum Parrum hanc excoluiſſe virtutem? Conuenerit itaque nos etiam ex ſanctorum Patrū vitis afferre teſtimonia: vt apertè oſtendamus, nihil temerè, vel caſu, inconſideratéve ſanctos Patres egiſſe. De Abbate Macario narratur, quod ſic diceret: Conſidēte me, inquit, in cella mea, exercebar vt monachus, dum interim mihi moleſtā cogitationes exhibebant, dicentes: Abi in interiorem eremum, & vide quid ibidem cernes: perſtitiq; in pugna cum cogitatione annos quinque, cum dicerem, ne fortè id à dæmonibus mihi ſuggeratur. Perſpicis prudentiam ſancti viri? numquid abduci ſe paſſus eſt, aut præceps accurrit? numquid cogitationem admiſit? minimè verò: ſed perſeuerauit examinans, ieiunans, vigilijs, precibuſque vacans, vtq; ne fortè ex dæmonibus eſſet, cognoſceret. Cæterùm nobis dum cogitatio aliqua ſe ingerit, cōtineri non poſſumus, & efferamur. & non modò nō diſcutimus ſedulo orantes, ſed neque ab illis admoniti obedimus; vnde & facile ab aduerſario capimur. Deinde cùm perſuaderet, inquit, cogitatio: egreſſus in eremum, inuenit ibi lacum, inſulamque exiguam in medio eius, & accedebant iumenta vt biberent ex illo; aſpexitque duos homines nudos in medio ipſius. Sub hæc, vt locuti ſunt inter ſe, dixit Abbas Macarius ad eos: Quomodo fieri potero Monachus? Et illi ad eundem: Niſi quis renuntiauerit omnibus quæ in mundo ſunt, non poterit fieri monachus. Ad quos ipſe: Ego, inquit, infirmus ſum, & non ita valeo vt vos. Cui illi: Si nequeas, vt nos, ſede in cella tua, & peccata tua defleas. O humilitas diuini viri. O prudentia, virtutis inſignis animæ, qui tot, ac tātis ꝑclarè factis excellebat, non iudicat ſeipſum eiuſmodi re dignum. Sed ait ad eos: Ego infirmus ſum, & non ita valeo, vt vos. Nos autem, neq; perſecutione vlla inuadente, neque à quoquam impulſi: temeritate, & propria quadam complacentia ducimur, aggredientes ea quæ menſuram, ac modum ſuperant, tanquam Dominum Deum tentantes, quod eſt horribile. Væ autem homini, qui proprijs cōfidit ac nititur viribus, vel exercitatione, ſiue induſtria, neque in Deo ſpem omnem reponit ſuam: ab illo enim ſolo poteſtas, & robur.

De S. Antonio.

Et cut non oculos demittimus in vitam Abbatis Antonij? & ipſum cuncta, ex diuina egiſſe reuelatione comperiemus. veruntamen ipſe quoque nonne in monaſterio viuebat? nonne indumentis vtebatur? nonne pane veſcebatur? nonne proprijs manibus laborabat? nonne diſcipulos habebat, qui quidem etiam mortuum ipſum mœrebant, ac ſepeliebant? Neque verò ſolum ipſe beatus Antonius hoc vitæ inſtituto vſus eſt, ſed & reliqui Patres, qui religioſam vitam duxetunt, qui hortabantur, & conſolabantur ad ſe venientes, per quos ſigna, & cutationes exhibebat Deus. Tanquam enim lucernæ quædam claræ, virtutibus coruſcabant. Horum vitam ac mores, etiam nos regia via incedentes, æmulemur, non declinantes neque in dexteram, neque ſiniſtram.

*Græc. ταῖς συνάξεσι.

Demus ergo operam quieti, ieiunio, vigilijs, orationibus, lachrymis, *conuentibus ad res diuinas celebrandas, labori manuum, conuerſationi cum ſanctis Patribus, obedientiæ veritatis, & auſcultationi diuinarum ſcripturarum: ne mens noſtra ſylueſcat, & inculta, ſqualidaque reddatur.

De dignè communicando.

Potiſſimū autem participatione nos Sanctorum, & immaculatotum myſteriorum dignos exhibeamus: vt mente noſtra enaſcentibus infidelitatibus, ſordidiſque cogitationibus purgata, inhabitans in nobis Dominus liberet nos à maligno. In cunctis autem veram atque ſynceram charitatem ad inuicem, & in omnes, ſectantes: nam ex proximo comparat ſibi quis malum, vel bonum.

Matth. 25.

Non enim mendax eſt, qui dixit: Quod vni ex his fratribus meis minimis feciſtis, mihi feciſtis. Ad eos autem qui pietatis viſcera clauſerant, dicit:

Ibidem.

Quàm diu non feciſtis vni de minoribus his, nec mihi feciſtis, & ibūt hi in ſupplicium ęternum, iuſti autem in vitam ęternam.

Leuit. 1. 3. 9.

Antiqui vitulos, agnos, & arietes, cuncta immaculata, in ſacrificiū Domino offerebant: at nos proprium

corpus

corpus Domino offeramus in Spiritu ſancto, non polluentes hoc rebus vetitis, Exod.12.29.
aut aliqua cogitatione contaminantes; ne reprobetur ſacrificium noſtrum. Quo
pacto autem compatare oporteat ſanctitatem; ſuffecerit mentem ſobriam ac vi-
gilantem habentibus, recordatio Dei, cuius radij cor omne illuminant. Qui verò
mente adhuc infirmi ſunt, aliquibus indigent exemplis, quibus ad imitandam
excolendamque eandem virtutem excitentur. Sit ergo nobis exempli loco tale:
Qui ſecundùm mundum ſtrenuos ſe præbent in bellis, imagines ſumunt, in pari- Ab Exemplis.
etibus & tabulis belli hiſtoriam deſcribentes: vt quomodo hi quidem ſagittis fe-
riant, alij vulnera infligant, quidam fugiant, alij incurſiones faciant; alij adhibitis
gladijs, ſpicarum inſtar aduerſarios decutiunt. atque hæc agunt ad æmulationem
poſterorum, & commemorationem eorum, qui rem fortiter in bello geſſerunt Sanctorum certamina.
B aduerſus hoſtes repugnantes: alij verò ſanctorum quoque certamina in domeſti-
cis oratorijs, ad imitationem videlicet ignauorum cordium, & oblectationem
ſpectatorum depingunt. Sic ergo ſatagite, quaſi & noſtra vita deſcribenda ſit, &
in ſublimi collocanda, vt omnibus ſit conſpicua: quin etiam excolendæ virtuti
operam demus, ne quid vituperio dignum, atque abſurdum inſeratur imagini.
Turpiſſimum enim reuera eſt, ſpectare virũ in imagine cum fœmina inhoneſtè
verſantem, & præſertim ex ijs, qui * videntur habitum pietatis aſſumpſiſſe. Si ve- * al. qui pietatis ac religionis pię ſe ferunt ſpeciẽ.
rò, & cum maſculo, ſecundùm eum qui dixit: Maſculi in maſculos turpitudinem
operantes: quis tandem oculos in imaginem defigere auderet? fugiendum vel Rom.1.
ipſum quoque ſpectaculum. Si autẽ cum tali ignominia, præ pudore ſtupidi, ſpe-
ctari ab alijs nolumus: prorſus Diuina cooperante gratia turpes paſſiones effugi-
C amus, veræque virtutis ſtudium curemus: vt compoſitio & ſtructura hiſtoriæ quę
de nobis eſt futura, præclara & honeſta fiat, quæ ad bonam æmulationem excitet
ſua pulchritudine obuios quoſque: nihilque in ea deforme, minuſve virtuti con- Geneſ.18.19. & 2.Petr.2.
ueniens imprimamus. Etenim Sodomitarum hiſtoria indelebilis eſt, in medium
producens, quomodo iuſti domum circumdederint homines intemperantes, ac
flagitioſi, donec cæcitate percuſſi, ignisque imbre combuſti, & in cinerem redacti
eſſent ipſi, cùm terra ſua in qua nefandas cõmiſtiones exercuerant. Horum hiſto-
riam tanquam imaginem quandam horrore plenam, propoſuit vniuſcuiuſque
noſtrum conſcientiæ, Creator noſter Deus: vt ad exemplum huiuſmodi reſpici-
entes, improborum commercia declinemus. Qui autem cæcutiẽtes, propoſitam
nobis hiſtoriam prætereunt, facilè in voluptatum barathrum præcipites ruunt.
Tu autem defixam tene in huiuſmodi cogitatione mentis aciem; vt * metu tur- * al. vt in timore, vel, per timorem.
piſſimas paſſiones elidas, vt enteſq; voluptates expectatio iræ marceſcere faciat.
Quis enim Diuinam iram cernens, non trepidet, cõſterneturque animo, niſi for-
D tè oſcitabundus, atque aliud agens iſta conſideret? Ego verò ignauus, particulas
huius hiſtoriæ ſingulas attentius contemplatus, ingemui, vultuque ingenua de- Magni humilitatis, & timoris exemplum.
poſito, fleui. Quo enim pacto verè formidabile non erit mundo cordis oculo in-
tuentibus vehementiſſimum ignis illius fluxum, terramque dum torreretur, &
incolas inſtar ceræ, fumique liqueſcẽtes? An non potuerunt monimenta * atque *Græc. ὑπομνήματα al. ὑποδείγματα
exempla eorum, qui antea ſupplicio ſunt affecti, vel lapideam animam emollire?
Frequentius itaque, immò potius aſſiduè, ad eiuſmodi hiſtorias intente reſpicia- Hiſtoriarum recordatio.
mus; vt potiorum ſtudio, experientiam prędictorum fugiamus. Nam auget auda-
ciam negligentia: Et vtraque verò conſuetudo conſlatur. Qui autem habitũ ſibi
mali acquiſiuerunt, exitum ægrè inuenire poſſunt; cùm habitus is, ad abolendum
ſpiritualem fructum ſemper irrepat. Ex aduerſo, velut in imagine recordemur il-
E lius Aegyptiacæ, quomodo ad ſe attrahere conata ſit pium Ioſeph: ipſeque quo Geneſ.39.
pacto etiam veſtem ſuam reliquerit, vt ſcelus effugeret. Rurſusq; mente contem-
plemur tamquam in imagine, Senes illos Babylonicos: quomodo ad infamiam Dan.13.
beatam Suſannam compellere ſtudebant: ipſa autem pia, & vtili cogitatione ad-
hibita, iſtos deturbauerit. Sic ergo & nos ſyncerè certemus, maximeque perſua- Lucæ 8.
ſi, quia nihil occultum, quod non reuelabitur; vt ſi quæ virtus, ac ſi qua laus, hæc
de nobis circumferantur: vt ſimus inter eos, qui laudantur, & non inter illos, qui
vituperantur. De ijs porrò, quæ quærũtur, & quo pacto conuerſari oporteat cum
fratribus, & complacere Deo viuenti, ac vero, vobis pro nobis orãtibus ſignifica-
bimus, Diuina nos adiuuante gratiã. Sit autem inter vos, & nos Dominus fons

vitæ: qui gaudium,pacem,ſanctificationem,& ſpem bonam pluit ſuper quærẽtes A
eum in veritate. Saluta fratres, qui tecum ſunt. Salutant te, qui hîc ſunt fratres.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES, IN PRAECEDENTEM EPISTOLAM.

Locus inprimis Scripturæ ab Auctore hic noſtro citatus [A me videbitis, & ſic facietis.] *etſi pri-ma facie videatur eſſe Iudic.9 ſaltem allaſinè, vbi eſt* [Quod me videtis facere, citò facite.] *&* *iuxta LXX.* [Quod vidiſtis me facientem, citò facite ſicut ego.] *tamen diligenter ex collati-one ſacri Codicis iuxta LXX. & lectionis Ephram Græc. conſideratus, reuera deprehenditur eſſe Iudic. 7. vbi tam hic quàm ibi, eadem Græcè omnino eſt lectio, iſta. ſ.* [ἀπ' ἐμοῦ ὄψεσθε, καὶ οὕτως ποιήσετε, *id eſt*, B [A me videbitis, & ſic facietis.] *vt nos hoc loco iuxta lectionem Auctoris, & LXX tranſtulimus. In vulg. autem ſic:* [Quod me facere videbitis, hoc facite.]

Neque corporalium neceſſitatem prætextu, Synaxim veſtram neglexeritis, &c.] *Vocabulum Synaxis, quamuis multa ſignificet, hoc tamen in loco potiſſimum, vt ex conſequentibus patet verbis, denotat conuentum, ſeu congregationem Monachorum ad orandum, Diuinaſq; laudes decantandas ac celebrandas. Addit enim hic conſequenter:* [nam eloquia Dei meditata, ſuauiterq; decantata, animam nutriunt, atque tuentur. &c.] *De qua acceptione, aliiſq; eius ſignificationibus poſtea apud Auctorem noſtrum, & in noſtris Scholiis plenius, præſertim de Virtut. cap. 5.*

Noli eſſe iuſtus multum; neque plus ſapias quàm neceſsè eſt, ne obſtupeſcas, &c. *Vbi eodem prorſus modo eſt in Græca editione LXX. vt hic Græcè eſt apud S. Ephræm: nec diſcordat lectio, vulg. Latin. Eccl. 7. quare nec ab ea in traduct. hic receſſimus, at Symmachus ibi, pro (πολὺ multum) legit πλέον, amplius nimis. Et pro illo* [μήποτε ἐκπλαγῇς, *ne quando obſtupeſcas.*] *habet* ἵνα μὴ ἀδημονῇς περισσῶς, *id eſt*, vt non angaris nimium.] *Vbi S. Hiero. in textu:* Et ne quæras amplius, ne obſtupeſcas.] *Et in comm.* Noli quærere amplius, ne turberis, ſiue ne obſtupeſcas, &c.] C

Rex temerarius incidet in mala: Angelus autem lucis liberabit eum.] *Locus iſte eſt Prouerb. 13. concordatq; editio LXX Græc. niſi quòd ibi ſit* ἄγγελος δὲ σοφὸς, *i.* Angelus autem ſapiens, &c. *Pro quo, hic apud Ephræm:* ἄγγελος δὲ φωτὸς ῥύσεται αὐτόν, *i.* Angelus autem lucis liberabit eum.] *Sed diſcrepat ab his vtriſq; lectio vulg. quæ ſic habet:* [Nuntius impij cadet in malum: legatus autem fidelis, ſanitas.] *Vbi etiam A.S.T. pro (*βασιλεὺς θρασὺς. *i.* Rex audax, ſiue temerarius. *vt eſt hic apud Ephræm, & LXX.) legunt* ἄγγελος ἀσεβὴς *Nuntius impius, & non impij, vt in vulg. ac deinde pro (legatus fidelis, ſanitas) vt eſt in vulg. A. & Symm.* ὕμνος πίστεως ἴασις. obſes fidei ſanitas.] *habent, &c.*

De Abbate Macario narratur, quòd diceret, &c.] *Exemplis Sanctorum Macarij, & Antonij ſuum confirmat hic inſtitutum: non licere ſcilicet imprudenter proprijs abduci cogitationibus atque conſilijs; neque proprijs fidendum, nitendumq; eſſe viribus, ſed veſtigijs, præceptiſq; SS. Patrum ſedulò inſiſtendum, nec ab illis deflectendum, &c. Vt verò conſtet, de quo hic Macario loquatur Ephræm cognoſcendum eſt, inter varios eiuſdem nominis Macarios, duos extitiſſe ſanctitate. ac doctrina celebres, Aegyptios ambos, illoſq; duos inter Scriptores adnumerari Eccleſiaſticos, de quibus etiam ſolum* D *agitur in Martyrolog. de quibus & Græci agunt vno, eodemq; die. decimo quarto Calendas Februar. quorum alter Alexandrinus eſt dictus, eo quod (vti ſcribit Palladius) in Eccleſia Alexandrina functus eſſet Presbyterio, de quo, 4 Nonas, ſeu ſecundo die Ianuarij in Roman. Martyrologio. Alter verò Senior, ſimpliciter Aegyptius eſt appellatus. De quo habetur in eodem Romano Martyrologio, decimo octauo Calend. Februarij, ſiue 15. Ianuarij. in hæc verba:* In Aegypto S. Macarij Abbatis, diſcipuli beati Antonij, vita, & miraculis celeberrimi.] *Et de hoc Aegyptio loquitur hic noſter Auctor, cuius, vt & magiſtri ipſius S. Antonij, hoc loco exempla, teſtimoniaq; adducit, ſicut etiam quandoque alibi. De vtroque porrò Macario, qui plures legere Scriptores volet, videat Socrat. libro quarto hiſtor. cap. 18. Sozomenum libro 2. cap. 29. Rufinum lib. 2. cap. 4. Hieronymum epiſtol. 27. ac alibi Caſſianum libr. 5 de ſpiritu Gaſtrimarg, cap. 41. vbi ſententia Abbatis Macarij, de obſeruantia & abſtinentia Monachi, adfertur. Item collat. 5. cap. 12. & collat. 24. apud eundem. nec non Gennad. de viris Illuſtribus, cap. 10. & 11. ac. 28.* E

Potiſſimum autem participatione nos Sanctorum, & immaculatorum myſteriorum dignos exhibeamus, &c.] *Ephram, vt alibi ſæpè, ita & hic de digna præparatione ad ſacram Communionem, & participationem Diuinorum ac tremendorum altaris myſteriorum agit: Ex profeſſo tamen magis Tomo primo, vbi de dignitate Diuinorum myſteriorum feſtiſq; diebus tractat, incipitq;: Saltem ne prorſus infructuoſi inueniamur, &c.*] *Huc quoque ſpectant, quæ adducit Chryſoſtomus Tomo 5. Homil. 60. & 61 contra indignè ſumentes Diuina myſteria, ad populum Antioch. Nec non homil. 83. in Matthæum. vbi inter multa ſic habet:* Non ſunt humanæ virtutis opera propoſita: qui tunc ipſa fecit in illa cœna, idem ea nunc quoque facit. Nos miniſtrorum tenemus locum: qui verò ſanctificat, & immutat ea, ipſe eſt. Nullus itaque Iudas aſſiſtat, nullus auarus, &c. Hæc ad communicantes dico, & ad vos miniſtrantes. Nam & ad vos ſermonem conuertere neceſſarium eſt, vt multo cum ſtudio hæc bona diſtribuatis.] *Et paullo poſt:* Verùm & tu laice (*proutetiam habet homil. 51. in Matth.*)

cùm

cùm ſacerdotem videris offerentem, ne vt ſacerdotem putes hoc facientem: ſed Chriſti manum inuiſibiliter extenſam, &c.] *Quibus quid efficacius, ac clarius?*

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI, HYPOMNISTICVM*,

* al. Eiuſdem ad Fratrem quendam, Hypomniſticum in forma Epiſtolæ.

B

SIVE ADMONITORIA ORATIO, in formam velut Epiſtolæ.

Eodem Gerardo Voßio Interprete, & Scholiaſte.

OMNI hora, mente reuoluo viſionem, quam mihi recenſuiſti
Frater: ideo dignam vocatione tua vitam agere contende; vt ei,
cuius aſcriptus es militiæ, placeas. Tuam enim noui prompti-
tudinem, & in Deum zelum, atque amorem: iccirco tibi ſuadeo
iam propoſitum habenti, ac ſaluari ſtudenti: nondum tamen
experientiam vitæ religioſæ poſſidenti: vt Sanctorum perfecto-
rumque Fratrum, ac Patrum veſtigia perſequaris: & ab ijs diſcas,
C quemadmodum Dei ſeruum verſari oporteat. Quod tibi etiã ſemper dicebam, *Sanctorum virorum veſtigiis vt inſiſtendum.*
vt ſingulorum perſpecta conuerſatione, bonum vitæ imiteris inſtitutum, atten-
denſque quomodo quilibet pietate inſtructus, ad ſupernæ vocationis brauium
contendat; conſiderans quoque diligenter aliorum perfectam, exactamq́; fidem:
alterius ſpem in Deum; huius verò duplicem charitatem, in Deum, & in proxi-
mum. ac quo pacto alius in timore Dei ſuam cuſtodiat animam, ab omni re ma-
la cauens ſibi, vitamque inculpatam, atque irreprehenſibilem degens; atque adeò,
qui ab omnibus ob puram, & inculpatam vitam laudatur: multi enim reperiun-
tur eiuſmodi, de quibus tibi aſſerebam, attendendum ijs eſſe, & non mihi pigro,
atque inerti. Eos ergo imitare, qui quidem in medio veſtrum ſunt velut lumina-
ria quædam; & quomodo nonnulli dum varijs paſſionibus impugnantur ab ho-
ſte, per orationes ad Deum confugiunt, adhærentes ei præſidio compunctionis,
D ac deſiderij; gratiæque auxilio ſuffragante, abſurdas, immundaſque cogitationes
vincunt, factorum pœnitentia ducti, multoque fletu, ac lachrymis, ſuſpirijſque,
mœſti ſua lugent peccata: confitentes Deo per orationes, atque vigilias, afflicti-
ones, & labores in ieiunio, temperantia, vigilia, humicubatione, tribulatione,
atque anxietate; ijſque armorum generibus ſaluari enitentes. Strenuè igitur &
tu decerta vſque ad mortem, tanquam vetus miles. non enim res eſt ludicra reli-
gioſæ vitæ exercitatio, mi fili: verùm multa cautela ac diligentia rectè ſalus cu-
ratur animę. iccirco ne vnam quidem præteriui virtutum, ſcripto tibi per Epiſto-
lam, hæc ipſa mittens; vt ne dicas, non noueram quid eſſet agendum. Sic igitur
enitere, omni grauitate, atque prudentia tempus vitæ tuæ tranſigere, vt Deo pla-
ceas, & hominibus. Si enim ita te geſſeris, perfectam ſingulorum conſiderans re- *Virtutes Sanctorum, vt in nobis exprimenda.*
nuntiationem, religioſumque vitæ inſtitutum; facilè teipſum ad virtutum cel-
E ſitudinem euehere poteris. conſpicienſque quorundam voluntariam pauper-
tatem, quomodo relictis omnibus, conantur vbique mentem ſuam tranquillam
reddere, vt ſine vlla diſtractione, in orationes incumbere queant; & non ſit illis
cogitatio, aut cura, quæ ipſos retrahat ab oratione, vel lachrymis, aut feruore,
perfectaque in Deum dilectione. Noſti enim tu quoque, ſi quis cum deſiderio,
& lachrymis, puro corde precatur; eum mente ſua tamquam in ſpeculo contem-
plari Deum. Iccirco per inopiam ac paupertatem, magnamque anguſtiam quili-
bet ad promiſſa iuſtis bona * properat: Anguſta enim eſt porta, & arcta eſt via, * al. ſollicitè contendat. Matth. 7.
quæ ducit ad vitam. Quapropter hanc tibi viam demonſtro, quam ego non-
dum ſum ingreſſus: vt illi inſiſtens, Sanctorum imiteris conuerſationem, alio-

* Græcè hic eſt ἀκολουθίαν, de quo in Schol.

rum quidem pietatem, aliorum * rectum in precibus, rebusq́ue omnibus ordi- A
nem, aliorum ſcientiam, aliorum tranquillitatem, aliorum humilitatem, alio-
rum honorem: aliosq; accuſatores ſui ipſius, alios ſeipſos pro nihilo habentes,
atque abijcientes: aliorum grauitatem, & ſeueritatem morum, aliorum ſtudium,
atque diligentiam, aliorum quietem ac ſilentium, aliorum manſuetudinem: ali-
orum patientiam & longanimitatem: aliorum clementiam, aliorum mores pa-
cificos, aliorum vitam amabilem, aliotum charitatem & concordiam: aliorum
intellectum atque iudicium: aliorum prudentiam, aliorum ſobrietatem ac vigi-
lantiam: aliorum ſapientiam, aliorum diſcretam differendi vim ac rationem:

* al. aliorum myſtica quædam, atque arcana.

aliorum in conſilio dando benignitatem, aliorũ diſcretionis virtutem, aliorum
ſecreta * regendi modum, aliorum hilaritatem, aliorum mores gratioſos, alio-
rum affabilitatem, aliorum in reconciliando facilitatem, aliorũ in condonan- B
do, ac venia danda clementiam: aliorum fortitudinem, aliorum audaciam atq;
fiduciam: aliorum certamina, aliorum obedientiam, aliorum in opificio indu-
ſtriam, ac diligentiam: aliotum in alijs laudandis benignitatem, aliorum prom-
ptitudinem, atque alacritatem: aliorum in fratres obſequium, aliorum zelum &
amorem: aliorum feruorem, aliotum ſubmiſſionem, aliorum perfectam vitæ

Alluſio ad 1. Cor. 5.

abdicationem, & crucifixi inſtar quotidie morientium: aliorum patientiam, &
tolerantiam: aliorum veritatem, aliorum loquendi, & arguendi libertatem: ali-
orum lucidam, & conſpicuam cunctis vitam: aliorum ſedulitatem, & in agendo
ſolertiam: aliorum diſciplinam, aliorum temperantiam, aliorum ſanctimoni-
am, aliorum caſtitatem, aliorum virginitatem, aliorum puritatem, aliorum ſpi-
ritalem viuendi rationem. Et huius quidem conſidera eleemoſynam: illius in C
ope ferenda, ſuſcipiendaq́ue virtutem: huius benignitatem, ac bonitatem: illius
inſignem clementiam, & commiſerandi ſtudium. huius fraternum amorem, iſti-
us pro beneficijs acceptis benignitatem, atque gratitudinem: aliorum reſtituen-
di, compenſandiq́ue virtutem: aliorum æquabilitatem, & amicitiam: aliorum
rectum iudicium, aliorum ad ignoſcendum facilitatem, aliorum æquitatem, ac
probitatem: aliorum compatiendi virtutem, aliorum beneficentiam, aliorum
hoſpitalitatem, aliorum integritatem, aliorum innocentiam, aliorum imper-
turbabilem animum, aliorum ſynceritatem, aliorum virtutem, qua ſunt paucis
contenti: aliorum moderationem, aliorum gratitudinem, aliorum ſimplicita-
tem: huius in adhortando vim, alterius in conſolando gratiam: illius in ægrotis
inuiſendis charitatem, huius rectitudinem; illius in admonendo donum: alio-
rumq́ue continuas orationes, & pſalmorum decantationes, ac lachrymarum ri- D
uos: &, vt vno verbo dicam, cunctorum diuinam vitæ rationem, atque inſtitu-
tum. Cùm igitut in medio tanti theſauri habites, ditari ſtude, cũ virginibus pru-

Matth. 25.

dentibus vitã agens, ne inter fatuas referaris. Et cùm tanta habeas luminaria, quæ
tuos ſingulis diebus ac noctibus illuſtrant oculos, in illorum lumine ambula, ve-
ſtigijsq́ue eorum inſiſte, vt cum ipſis in æterna ingrediaris tabernacula. propera
greſſibus iſtis, vt aliquos eorũ aſſequi poſſis; poſſe autem te ſcio, modò velis. Suc-

Lucæ. 12.

cinge igitur lumbos tuos, lampademq́ue iuſtitiæ accende, ac Dominum tuum
expecta: vt ad eius occurſum inueniaris paratus. De quibus ad te non ceſſabo per-
ſcribere: Scio enim te quę iuſta ſunt ac rationi conſentanea libenter audire. Qua-
re attende tibi ipſi, & certa vſque ad mortem, vt cuſtodiaris, & conſerueris, vtque
cum fiducia ac gaudio obuiam immortali eas ſponſo. In honore ac pretio virgi- E

* al. quoniam in te &c. 2. Cor. 11.

nitatem habe, & * te in cæleſtem thalamum introducet. Iccirco dixit Apoſtolus:
Deſpondi vos vni viro, virginem caſtam exhibere Chriſto. Nunc ergo chariſſi-
me, Sanctorum virorum virtutes deſcripſi tibi: ſcribo etiam inſidias aduerſarij,
vt ex ipſius liberatus laqueis, animam tuam ſaluare queas. Nolim autem mihi
iam reſpondeas: Monaſterium ingreſſus ſum, & habitum Angelicum geſto: non

Bonorum operum fructus.

modò enim homines, verùm etiam Deus ipſe non externo delectatur habitu;
ſed bonorum operum fructus exquirunt. Conſiſte igitur inſtar arboris floridæ,

Arbori floridæ quomodo ſimilis eſſe debet Religioſus.

fructusq́ue tuarum cuſtodi virtutum: ne ſuperbiæ vermis ſubrepens, fructum tibi
labefactet humilitatis, ne mendacio tibi adimatur veritas, ne inanis gloria tibi
pietatem, atque religionem obſcuret: ne manſuetudinem tuam iracudia abri-
piat; ne longanimitatem tuam excandeſcentia euacuet; ne pacem tuam pugna

A deuaſtet, ne amicitiam tuam ſimultas impediat, ne iniuriarum memoria penitus charitatis reconciliationem extirpet, ne contumelia honorem deperdat, ne contentio concordiam dirimat, ne quietem atque ſilentium perturbatio commoueat, ne ieiunio gula obſit, ne temperantiam inexplebilis edendi auiditas prorſus abroget, ne diligentiam ignauia ſubuertat, ne ſomnus vigiliam * comprimat, ne acedia promptitudini atque alacritati moleſta ſit, ne pigritia miniſterium prohibeat, ne ſubiectionem murmuratio depellat, ne obedientiam inobedientia excludat, ne pſalmodiam verba otioſa ſuperent, ne ſcurrilitas Dei laudes vincat, ne luctum riſus opprimat, ne indulgentiam nimia ſeueritas inutilem reddat, ne pudicitiam fornicatio corrumpat, ne fidem incredulitas euacuet, ne auaritia voluntariæ præferatur paupertati, ne parentes pluſquam Chriſtum dili- *Antitheſes variæ atque pulcherrimæ.* *al. ſapiat.*

B gas, ne ex mundo maiorem, quàm regno Dei, voluptatem captes: ne tibi diuitiæ paupertatem improperent, ne linguam tuam obtrectatio irritet, ne te calumnia fratricidam efficiat, ne ſuſurratio tuam animam inquinet, ne te in aliquem inuidentia configat, ne dolus tuus puritatem cordis polluat, ne bonis te priuet ſimulatio, ne proditorem te reddat calumnia, ne punitionem tibi falſum conciliet teſtimonium, ne te à cæleſti moueat Regno furtum, ne paradiſum tibi occludat * iniuſtitia, ne tuum hominibus complacendi ſtudium, oſſa diſſipet, ne acceptio perſonarum tibi libertatem præcidat, ne te voluptatis amor à Diuino amore abſtrahat, ne compunctionem tua obſcuret concupiſcentia, ne tua voluptas amorem ac deſiderium in Deum hebetet, ne te edendi delectatio, delicijs paradiſi ſpoliet. Ne hominem aſperneris, ne eius exacerbes creatorem, ne importunè conqueraris, neue accuſes: ne in condemnationem ipſe incidas, ne vi- *al. acedia atque ignauia.*

C li exprobres, quid enim tibi accidet, ignoras. Caue extollaris corde, ne cadens tibi ipſi ignominiam inferas. caue, ne confidentia manſuetudinem, ac moderationem abſcindat, neque timiditas audaciam opprimat, nec contemptio tuum timorem diſperdat, ne te mentis occupatio à cæterorum conuentu, comitatuque ſeiungat, neque animum mentis elatio, atque diſtractio vulneret. Non ex audi- tu animam commacules. non coniungaris improbis, neque cum ijs conſilium inieris: ne fortè malitia tuæ innocentiæ, atque ſimplicitati tenebras offundat: neve nequitia tua vincat bonitatem, ne inuidia animum tuum perturbationibus vacuum ſuperet. ne ſis procax, atque petulans, ne odioſus reddaris omnibus. ne tibi flagella conciliet pertinacia, ne des relaxationem aliquando carni tuæ: vt tuam non aggrauet animam: ne te calumniandi ſtudium à laudandis proximis abripiat. Caue, ne deſperatio te ſecludat à pœnitentia, neque à cælis te diuellat vita

D * flagitioſa. non tibi theſaurum propria effringat gloriatio, neque tua ſecreta diuulget iactantia. ne obtrectatio, tua cauſſa, quempiam obnubilet, nec tenebras tuo offundat intellectui inſipientia, nec tuam ſtultitia prudentiam tenebris inuoluat, non tuæ dominetur menti dementia: non tuam diſcretionem alteret indiſcretio; aut quid aliud vetitorum te non ſentiente. in corde ſubeat, ac te cælorum Regno ſequeſtret. Cęterùm ſobrietatem ac vigilantiam cole, & ſicut ſcriptũ eſt: In lege Domini meditans die ac nocte, (quoniam non ceſſat impugnare nos dieno ctuque inimicus) ne fortè mentem tuam à meditatione præceptorum Dei inueniat otioſam, ſuaque ſuperſeminet zizania, reddatque nouiſſima peiora primis; ne hîc terrenis priueris, & ibi cæleſtium iacturã facias. Nemo enim manum ſuam ad aratrum mittens, & retrò reſpiciens, aptus eſt Regno Dei, nullusque militans Deo, implicat ſe rebus ſecularibus, vt militiæ præfecto placeat. Mundum *al. deſidioſa.* *Pſal. 1. & 118.* *Matth. 13.* *Lucæ 11.* *Lucæ 9.* *2. Tim. 2.*

E ergo deſerens, ac Chriſtum ſequens, ſic curre, vt apprehendas: neque declines in dexteram atque ſiniſtram, id eſt, in vnam aliquam ex antea deſcriptis perturbationibus; ne in peccati præcipitium corruens, moriaris anima: ſed per Regiam Diuinorum præceptorum viam currens, accelera, ſimulque pro me peccatore ora: vt & ego, licet indignus, Sanctorum particeps factus, vobiſcum merear æternis bonis perfrui, in Chriſto Domino noſtro. Hæc tibi chariſſime perſcripſi, non quòd ego iſta vitauerim: ſed vt ipſe vitans, Deo ſis acceptus & charus. Ait enim Dominus: Qui credit in me, opera quæ ego facio, & ille faciet. Ac de te mihi perſuaſum chariſſime habeo, quòd anteceſſoribus tuis maiora ages, ſi, * vt accepiſti, ſeruaueris. Ne ergo alienarum te actionum cenſorem præbeas; ſed tuam ipſius *Prouerb. 4.* *Eſa. 30.* *Pſalm. 118.* *Ioan. 14.* *al. ſi quæ accepiſti obſeruaueris.*

2. Cor 5. vitam quotidie inſtituere contende. Singuli enim de proprijs actionibus rationē A
reddituri ſumus Deo. Ipſe igitur quotidie tuas cogitationes diſcerne, & tecum ſic
loquere: Pietatem ne ac religionem colo? temperantiam, ac continentiam ſeruo?
compūctionem habeo? humilitatem poſſideo? aliaque iam ante à me deſcripta.
Salubris cum ſeipſo collocutio. Rurſumque decerne, & intra te dicito: Nonne parum laboro, bene ne an malè viuam? Nunquid otioſa loquor? numquid iraſcor? numquid terrenarum rerum
Matt 10. Luc 18. aliquid concupiſco? ſicq; ſigillatim ſupraſcripta diſcernens, malumque deteſtās,
bono adhæreo. nemo enim bonus, niſi ſolus Deus, qui cunctos ſaluat charitate
ſua, in Chriſto Ieſu Domino noſtro. Adhortor ergo te in Chriſto Ieſu, fili, vt hāc
obſerues Epiſtolam, eamque aſſiduè perlegas, ruſumque reponas, neque contentus ſis, donec perdidiceris ipſam. Nam magna tibi diligentia de omnibus virtuti-
Commendatio Epiſtolæ. bus, ac vitijs conſcripſi, vt ea aſſiduè mediteris, ſeduloque conſerues. In quo enim B
vitam tuam adoleſcens inſtitues; niſi in obſeruatione ſermonum Domini? Interea, perſpicua iſta perſcripſi tibi, vt facilè ſeruare poſſis: Quæ cùm perfeceris, tunc
Pſalm. 118. mentem tuam pleniori diligentia firmabo: vt ſic quoque merearis ad perfectionem peruenire. In Chriſto Ieſu Domino noſtro: cum quo, Patri, vnà cum ſancto
Spiritu, gloria & honor, in ſecula ſeculorum, Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

EIuſdem Hypomniſticum, &c.] *Græcum vocabulum eſt ὑπομνηστικὸν, deſcendens à nomine Græco ὑπόμνημα, cuius varia in Auctoribus tam prophanis, quàm ſacris, & apud ipſum S. Ephrem* C
reperiuntur ſignificationes. Nunc enim eo nomine vtitur pro memoriali, nunc pro interpretatione & commentario. nunc pro documento, vel exemplo eorum, qui ante vixerunt, nūc pro commonitione, & ipſa commonitoria oratione. nunc pro ſermone exhortatorio, & perſuaſiuo, &c. in quibus omnibus ſignificationibus, alijs atque alijs locis adhibetur a S. Ephrem. Ac pro interpretatione quidem & cōmentarijs, illud etiam vſurpatur a Cicerone ad Tironem, vbi habetur: Multū mihi eripitur operæ in exſcribendis Hypomnematis, &c.] Apertiuſq; vim eius exprimit Plin. lib. 7 nat. hiſt. ca 5 ſic inter alia referēs: Cum commenta, quæ appellantur Græcè ὑπομνήματα, ſed nomine Democriti falſo producuntur, &c. Quin & apud Iuriſconſultos, C de Decur. l. ſi quis ſpontaneus, Cōmentariorum ſcriptores, dicūtur Hypomnematographi. Hinc quoque Simeon Metaphraſt. pleniores quaſdam ſuas in vita Sanctorum deſcriptiones, atque enarrationes ὑπομνήματα, i. commentarios appellat. Sic exempli gratia apud eum: ὑπόμνημα διαλαμβάνων μερικῶς, τοὺς ἀγῶνας καὶ ἆθλα, καὶ ἀποδημίας, καὶ τελειώσεις τῶν ἁγίων, καὶ κορυφαίων ἀποστόλων Πέτρου, καὶ Παύλου. id eſt, Commentarius ſigillatim complectens, ac tractans certamina, labores, ac peregrinationes, & conſummationem Sanctorum, & Principum Apoſtolorum Petri, & Pauli.] Sicq; ſepiſ- D
ſimè varia alia ſua inſcribit in Sanctos encomia, præſertim longiora, ac pleniora, ſicut diligēs lector apud ipſum Metaphraſten, re ipſa ſæpius comperiet. Vnde etiam inter alios (quos hic longum foret recenſere) Sixtus Senenſ. lib. 3. Bibl. dicit, ὑπομνηματικὴν, ſeu Commentationem, eſſe breuem Diuinæ ſcripturæ expoſitionem, ſcholaſtica methodo aliquanto copioſiorem, &c. Secundum quam explicationem, hypomniſtica etiam illa dicentur Epiſtolæ, quibus commentamur ſcripturas. Epiſtolis autem inter alios explicauit ſcripturas, Iſidorus Peluſiota, referente Nicephoro lib 14. cap. 53. & interdum Baſil. Chryſoſt. Hieronym. Ambroſ. Auguſt. Leo Magn &c. Quibus ſic poſitis atque deductis, ſupereſt, vt exponamus quomodo hoc loco ὑπόμνημα, & ὑπομνηστικὸν ab Auctore noſtro accipiatur: ad quod quidem quantum attinet, dicimus ὑπόμνημα, partim idem hic ſignificare quod ὑπόδειγμα, pro exemplo, quo pacto etiam ſupra ſumitur in Epiſtola ad Ioannem Monachum, non longè à fine, vbi pro (τὰ ὑπομνήματα) lectio alterius Codicis Græc. habet ὑποδείγματα, exempla. Ac pro iiſdem ſumi, ſatis etiam inde colligitur, vti & hic, vbi exemplis bonorum ſeriò inſiſtendum ſuadet, improborum autem vitanda. Vnde hypomniſtica Oratio, ſeu Epiſtola eo modo dicitur, quæ eorum proponuntur exempla, qui antè vixerunt, & rem benè, vel E
malè geſſerunt, ad imitandū bona, vitandumq; mala, &c. partim etiā ac quidem præcipuè ὑπομνηστικὸν, pro hypomiſtica ſiue admonitoria accipitur oratione ſeu epiſtola, vel etiam pro commonitorio atque exhortatorio, & perſuaſiuo ſermone. & in hoc genere hic noſtrum verſari occupariq; Auctorem, legenti atque examinanti facilè conſtabit.

Aliorum rectum in precibus, rebusque omnibus imiteris ordinem, &c.] *Vocabulum (ἀκολουθία) etſi alia, atque alia ſignificet, tamen ſæpè inuenimus illud apud veteres Patres Græcos vſurpari pro horis Canonicis: vt & hoc accipi videtur loco. quare hic vertendum [in horis Canonicis perſoluendis obſeruantiam imiteris ac ſtudium.] aut ſanè non incommodatè ſic: [Rectum in precibus rebuſq; omnibus ordinem, &c.] vt hic conuertimus, ac repoſuimus.*

In lege Domini meditans die ac nocte, &c.] *In alio Codic. S. Ephram Græc. pro ἐν νόμῳ κυρίου, In lege Domini, &c. reperitur ἐν ναῷ κυρίου, in templo Domini, quæ lectio ſaltem hoc loco ſtare nequit:*

partim

A *partim quia Auctor allegat, hic ſaltem alluſiue locum ſcripturæ. nam dicit:* Sicut ſcriptum eſt: In lege Domini medit.&c. *Pſalm.1.118. Partim etiam, quia hæc ipſa lectio corroboratur ex poſtea ſequentibus.ait enim:* Ne fortè inimicus mentem tuam à meditatione præceptorum Dei inueniat otioſam,&c.] *ac ſub finem:* [In quo enim viam ſuam adoleſcens inſtituet, niſi in obſeruatione ſermonum Domini,&c.] *reſpiciendo & ibi, ad illud Pſal.118.* [In quo corrigit adoleſcentior viam ſuam: in cuſtodiendo ſermones tuos.]

Nam magna tibi diligentia de cunctis virtutibus, ac vitijs conſcripſi,&c.] *In vno Cod. Græc. eſt:* περὶ πάντων ἀγαθῶν, *de cunctis bonis ſeu virtutibus. In alio eſt:* περὶ πάντων παθῶν, *de omnibus perturbationibus, ſeu vitijs,&c.*] *quod cum hic ſtare non poſſit, quia conſequenter adiungit* μελετᾷς, *mediteris,&c.*] *ideo potius vtrumque in verſione coniungendum cenſuimus, legendumq́;.* [De omnibus virtutibus ac vitijs conſcripſi,&c.] *aut aliàs ſolum* (ἀγαθῶν) *ponendo, quæ lectio placet.*

B

EIVSDEM†

S. PATRIS EPHRAEM SYRI, DE VIRTVTE, AD NOVITIVM MONACHVM, Adhortationes quatuor.

†al. Eiuſdem Exhortatio ad iuniorem Monachũ, de Virtute. Prologus.

C

PROLOGVS.

DOMINVS ad ſalutem hominum profectus in mundum, mandatum de inuicem diligendo dedit nobis. Charitatis autem opus eſt, etiam adhortari ac conſolari inuicem, in timore Dei. Quoniam igitur à paruitate mea ſermonem audire expetiuit tua pietas: meipſum propter obedientiam, Chriſti charitate cooperante, obtuli ac tradidi. Et nunc de iiſdem argumentis hæc in hunc retuli commentarium. Si quid ergo vtile inueneris, menti tuę inferito: vt te proficiente apud Dominum, ego quoque conſi-

Ioan. 13.15. 1 Ioan 4. 1. Theſſ. 5.

D lij mercedem referam. A nobis autem, qui inter fratres verſamur, non requires verborum artificium quod non didicimus, neque ornatum dictionum quas non nouimus: verùm in ſimplicitate ſyncerè, atque impolitè, quę in charitate tibi ſunt conſcripta, cum charitate accipito; eaque apud teipſum augeto, quippe qui ſis nobis magis idoneus. & quaſi fœmina quædam, atque occaſiones à nobis capiens, in tuæ mentis latitudine plurimum fructificare facias. Et quæ modicè ac tenuiter à nobis denuntiata ſunt, efficaciter exhibe his, qui tecum ſunt, ô ſtudioſiſſime dicendi: illoſq́ue ad obſeruandas noſtræ profundę ſtultitiæ, inſcitiæq́ue admonitiones hortare:

Sermoni artificium non ſpectandum.

Magnæ charitatis, & humilitatis exẽplum, & documentũ.

E qui neque ſumus adſueti in ſcribendo, ad eloquentiæ oſtentationem; neque in orationis arte exercitati. Cæterum charitate nos commonente, vt tibi & omnibus, qui tecum ſunt ſignificemus; & ſicut iam pridem nos ipſos magno ſtudio atque conatu, dum de Virtute addiſcere expeteres, tradidimus Diuinę gratię præſidio, verorum ſermonum exercitijs: ita & tu ceteris ſtudioſe ſecundum gratiam tibi à Domino conceſſam, inſeruics, vt ne amplius fratres in fraudem impellantur, & ſeducantur.

Commonitio vtilis ac ſalutaris.

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI, INITIVM PRIMÆ. Adhortationis.

Eodẽm Gerardo Voſſio Interprete, & Scholiaſte.

Vita Eremitica.

Vita Cœnobitica.

SI vitam ſolitariam in Eremo colueris, ſanctorum Anachoretarum ſpiritales exercitationes, atque progreſſus inueſtigia, & ob oculos tibi conſtitue. Sin autem in cœnobio fratrum degeris, Regulas conuentuales ne deſpexeris: Vtrumque enim, ſi in ſingulis ſeruetur ordinibus, in pura conſcientia, gratum & acceptum erit Deo. Si ergo ſolitariam vitam vixeris: caue optimas formas Anachoretarum, qui rectam tibi ſemitam ſtatuerunt, depraueris. quin potius te formam atque exemplum vtile omnibus exhibe; ſemper dictum illud Apoſtoli diſcutiens: Omnia mihi licent, ſed non omnia expediunt. Omnia mihi licent, ſed non omnia ædificant. Ne rectè factis, te deturbet ex loco tuo inimicus. In cœnobio agens: à legitima, & Apoſtolica regula ne declinaueris.

A ſanctorum Anachoretarũ veſtigijs non deflectendum. 1.Cor.6.10.

Quæ enim parua eſſe videntur delicta, non afferunt exiguum aut qualecumque detrimentum. Præclarum eſt igitur, ac valde præclarum, non magnificè de ſeipſo ſentire, neque aliquid agere, quod ex cæco ſui amore naſcatur, eoque damnationis ſententiam ſubire. Decet igitur in ſynaxe atque conuentu cum alijs fratribus conuenire, vigilijs, laboribus, & exercitationibus manuum; quod maximum humilitatis eſt ſignum, nec non communem cum alijs menſam, extra tamen corporalem infirmitatem, frequentare; & propria voluntate non detineri, ac tumore vano. Oportet ergo vnumquemque, perfectum opus quod incepit extruere, cum omni humilitate, & patientia perſequi. Ingenio autem inſtabilem eſſe & mente vagari de loco in locum, & opere in opus, immaturum fructum reddit: Si tamen vllum iſte fructum feret omnino. Neque verò in quolibet loco, eodem modo fratrem oppugnabit hoſtis. Dum hîc quidem ſuadet, vt anteponatur dura, & auſtera vita, quæ ſanctis iuſtiſque operibus commendatur: D ibi loca vtilia fugienda ſuadet. †quod nemini quicquam ibi ſoleat indulgeri, ne imbecillioribus quidem, ita adulterat mentem, fratrique molitur interitum. Et quidem in cœnobio degentem, eremum imaginari facit, cum tamen ſatis multa in cœnobio ſit ſolitudo. In Eremo autem verſantibus, tamquam nimis ſqualida omniſque conſolationis expertia illa loca fugienda ſuadet. Et hæc ſæpius mouet, vt inſtabilem vbique fratrem reddat, deridendumque proponat, nullamque virtutem ad perfectionem perducere poſſit. Quemadmodum enim ſi quis turrem ædificare incipiat, & torpore ac tædio ædificij affectus, dicat ſe porticum extruere malle. & vbi iam fundamenta fodere cœperit; rurſus dicere incipiat, ſatius eſſe cellam ędificare. illamque imperfectam etiam relinquens, planè in vanum laborauit: Sic & monachus, niſi in vno loco, ſpiritali intellectu perſeuerauerit, fructum perfectum reddere non poterit. In Monaſterio igitur reſidens, Canonem ſeu Regulam, cum omni reuerentia, & timore Dei ſequere. licetque bis in die ad commedendum tradatur, ſemper cibum cum gratiarũ actione ſumito. Et ſi quid fratres religione ac pietate inter alios magis conſpicui faciunt; fac & ipſe in conſcientia pura, & rectè in Domino proficies. Quod ſi in diſceptationem mens venerit, quaſi multa ſint in menſa appoſita fercula: eſt quod cogitemus, non noſtra cibos ordinatione præparatos eſſe. Quod ſi viciſſim, quæ ſunt opportunè parata, vilia, & perpauca videantur, atque id incipiat animus ferre moleſtius: cogitemus & Dominum ipſum gloriæ, qui pro nobis carnem aſſumpſit, panes hordeaceos non reſpuiſſe. Oportet ergo ſpiritali intellectu, bello oe-

Non magnificè de ſeipſo ſentiendum.

In conuentu cũ alijs fratribus conueniendũ.

Communis omnibus menſa.

† al. ad verbum magis ſic: quòd nulla ſit ibi erga vllos indulgentia, ne erga imbecilliores quidem.

Ioan. 6.

A lo occurrere, in omnibus eius inſidioſis congreſſionibus; ad incantationes, atque
impoſturas ipſius retundendas, per virtutem crucifixi. Vltra autem menſuram,
temperantem eſſe velle, vt puto commendabile non eſt, ſicut neque vtile eſt, de-
bitam temperantiam ſpernere. Quemadmodum enim per diuturnam quis abſti-
neutiam à cibis conſtitutis, ſibi corporis eneruationem, atque languorem, remiſ-
ſionemque ad ſua obeunda munia parit: ita & nimia ciborum repletio atque in-
gluuies, homines damnabiles reddit. Væ enim, inquit Saluator in Euangelio, qui
nunc ſaturati eſtis: quoniam eſurietis. Quin & per intemperantiam, voluptati- Luc. 6.
bus quæ infra ventrem ſunt, ſubijcietur incontinens. Quare piè atque decenter
corpus noſtrum gubernetur oportet. In eremo autem verſans, dignas ſemper re-
cum virtutes habe, rectam de fide ſententiam, animi ſubmiſſionem, vigilantiam
& fortitudinem: diſtractiones autem animi, & auaritiam fuge. Synceram ſancti-
B tatem cole, & patiens laborum eſto. Omnium te conſolatorem præbe. Ad indul-
gentiam erga alios, promptus ſis & accuratus. In contemplatione congruenti,
mentis euagationem fuge; quod & paſſiones animi ſedat, & dæmonas † fugat. Ne- † al. ad montem fugat.
que corporalem imbecillitatem, aut mortis præſentiam pertimueris. Verùm ſie
cum lætitia exitum expectabis, quaſi ex metallis, aut ab exilio in regnum cęlorum Philip. 1.
ſis reuocandus; ſecundùm eum, qui ait: Cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto. In cœ-
nobio degentem, hæc amplecti oportet: obedientem in Domino ſe præbere abſ- Cœnobitarum vita ac mores, quales eſſe debeant.
que vlla prorſus contradictione, compatientem quoque in proximum, & ab inani
gloria alienum; auaritiæ, ac dominandi non cupidum; & reuerentiam atque ob-
ſeruantiam exhibere erga alios: vigilis autem, & orationibus intentum, & in pijs
religionis exercitijs, operaque manuum tolerantem. Fugere denique oportet, Quæ ſint fugiẽda, tacenda, atque cauenda.
C & tacere, atque abſtinere: fugere quidem hæreticos, & homines pernicioſos: Ta-
cere autem vetita, Deoque non placentia: Abſtinere vero, atque deſiſtere à turbis,
rebuſque mundanis. Non oberrare è cella in cellam; non offendiculum †, aut ſcã- † al. non offenſionem, in ſcandalum proponere.
dalum præponere proximo; non ſine iudicio ac ratione verba proloqui, neque
iracundiæ aut furori obſequi, non delectati ornatu veſtium, non carnem ad pul-
chritudinem exterere. non oculum effrinatum habere. Nec callidus, atque aſtu-
tus videre quis optet; ne in vanam decidat gloriam, quæ voluptatis, iræ, & mœro-
ris procreatrix eſt. Magis autem ſeipſum curet exhibere ſimplicem & facilem, vt
plurimum. Corpus ab omni cogitatione peccati cuſtodiat, nec Creatori ſuo
mentiatur. Donum enim nos ipſos obtulimus Domino: neque amplius corporis
noſtri poteſtatem habemus. Siue enim anguſtiamur, ſiue oppugnamur; ad arbi- † al. pro ἀφελκύσθαι autore, est ἐφέλκεσθαι attrahere, elicere, &c. sed ἀφέλκεσθαι magis hic conſonat.
trium noſtrum † auferre munus non licet. Quemadmodum enim ſi quis votum
D vouens Deo, munus Domino obtulerit, quod ſacerdos acceptum in templo
ſeponit; ſi que poſtea pœnituerit eum qui munus obtulit, non amplius in ſua po-
teſtate iam eſt auferre donum, poſtquam Domino illud obtulit, adeo vt ſi occul-
tè hoc ſuffurari molitus fueris, non iam quaſi ſuum auferre velit, à culpa ab-
ſoluetur, ſed velut ſacrilegus punietur. Sic quoque, qui Deo ſuas animas conſe-
crarunt, corporis ſui poteſtatem amplius non habent. Beati qui † hæc ſeruant, † al. qui hanc viam ſeruant.
& iuſtitiam æſtimant: Gaudentes enim, & collaudantes Deum, in regnum cælo-
rum introibunt. Quod vtinam nos conſequamur, gratia, & benignitate Domini
noſtri Ieſu Chriſti. Cui gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

E

SCHOLIA, ET VARIÆ Lectiones.

CVM his quadrat Calliſti, & Ignatij Xanthopulorum methodus degendi vitam monaſticam quietè, ac ſanctè, multum ſane elegans, & erudita, quæ Græcè reperitur Romæ in Bibliotheca Sfortiana, ſub numero 110. nondum quod conſtet impreſſa. Conſonamq; in pluribus per Magnum Baſilium adducta, in Admonitione breui, & ſalutari ad iuniores monachos, quæ incipit [Quiſ-

pit: [*Quiſquis ſolitariam vitam ſemel eſt complexus,&c.*] *nec non in ſalutari,& erudito Opere ſuo, De* A
laudibus ſolitariæ vitæ. cuius initium eſt: Libet de ſingularis vitæ meritis,&c.

Si vitam ſolitariam in Eremo colueris,&c.] *De vita rectè in ſolitudine agenda, vide quædam habet Baſilius Magnus in Epiſtola ad Chilonem diſcipulum, in ſolitudine agentem. Et ad Gregorium Nazianzenum de vita ſolitaria, ac perfecta. quæ incipit:* [*Ilico mihi nota Epiſtola,&c.*] *vbi quales eſſe debeant ſincerioris Eremiticæ vitæ cultores, feliciter exponitur.*

Sanctorum Anachoretarum ſpiritales exercitationes inueſtiga,&c.] *Anachoretæ dicti qui ab hominum conſortio recedunt,& ſe in ſolitudines abdunt, vt cæleſtium rerum contemplationi liberius vacent, à verbali nomine Anachoreſis. Eſt autem* ἀναχώρησις *Græcè ſeceſſio. Hos etiam* ἡσυχαστὰς *ἀπὸ τοῦ* ἡσυχάζειν*, quaſi in quiete & ſilentio degentes, non vno in loco noſter appellat Ephræm. Et Iuſtinianus in nouella conſtitutione 5. pro iiſdem. Alij Eremitas. Ioannes autem Caſſianus iſtos frequenter Solitarios nuncupat,&c.*

Si in cœnobio fratrum degeris, regulas conuentuales ne deſpexeris,&c.] *Inſtitutionem vitæ Cœ*- B
nobitarum, hoc eſt, in cõmuni viuentium, ac primum de eorum laudibus, habes apud Baſilium Magnũ, qui & Præcepta generalia vitæ religioſorum vtiliſſima ibi conſequenter proponit. Unde autem dicantur Cœnobia & Cœnobitæ; tum quibus Auctoribus Cœnobitarum ſit inſtituta profeſſio,& quomodo ea à tempore Apoſtolicæ prædicationis exordium ſumpſerit, inuenies apud Ioannem Caſſianum collat. 18. cap. 5. & apud alios alibi.

Ne rectè factis, te ex loco tuo deturbet inimicus,&c.] *Rectè factis inimicum cacodæmonem non quadrant; ideo legitimum hunc ſenſum Auctoris accipe: Ne rectè factis, hoc eſt, ſub prætextu rectè factorum, aut melius viuendi ſuum non temerè locum deſeras Religioſus. Unde inſtitutionem perfectionemque vitæ monaſticæ deſcribens S. Baſilius, docet inter alia, viro ſpiritali loca minime mutanda eſſe, niſi graui de cauſſa. Et inter præcepta generalia vitæ Religioſorum, quæ tradit, inter alia oſtendit, quod occaſione ſanctius agendi, a congregatione ſancta non ſit diſcedendum. item, quod peregrinatio, mutatioque locorum frequens, ſponte ſuſcepta, multos de ſtatu pacis deiiciat, inquietosq; reddat, taxando Religioſos vagabundos,&c. De quo plura apud S. Ephræm in ſuis Adhortationibus, hoc eodem Tomo. 2. ſparſim,* C
paſſimq; inuenies.

Quæ enim parua videntur delicta, non afferunt exiguum aut qualecumque detrimentum, &c.] *De hoc etiam habes apud Baſilium Magnum, in opuſculo, De inſtitutione vitæ perfectæ:* [Quomodo vir ſpiritalis, ſi quid paruum admiſerit, acrius à vulgo cenſeatur, &c.] *Et apud eundem, in libro de Inſtitutione Monachorum, qui incipit:* [Humanum genus diligens Deus, & docens hominem ſcientiam,&c.] *Inter plurima eiuſce Libri capita, habetur capite 18. De delictis etiam minimis non contemnendis, ſed corrigendis,&c.*] *Inter Didactica quoque ac Parænetica, Tomo quinto Operum S. Ioannis Chryſoſtomi pulcher Sermo reperitur, De leuium peccatorum periculis.*] *eſt 72. in ordine, ſecundum digeſtionem poſtremæ editionis, quæ Pariſiis 1581. apud Niuellium prodijt. Vide de his plura apud eumdem Chryſoſtomum Homil. 87. in Matth. & Homil. 12. ad Roman. & 14. ad Epheſ. & Galat. 1. ibi: Volunt ſubuertere,&c. & in oratione de Anima Tomo 5. poſt medium.*

Præclarum eſt, non magnificè de ſeipſo ſentire, &c.] *Huc facit, quod S. Abbas Dorotheus fre*- D
quens affirmare ſolebat, fieri omnino non poſſe, vt is, qui propriæ mentis, proprijq; iudicij, ac ſui ſenſus eſt & voluntatis, obedire ſuis vmquam maioribus poſſit, aut vtilitati & commodo ſui proximi adhærere, atq; aſſentiri. Rurſus aſſerebat, cũ vitioſis effectibus, varijsq; paſſionibus dediti ſimus & obnoxij, nõ debemus omnino mentis noſtræ iudicio fidem præſtare, neque conſilio cordis noſtri in omnibus credere. Curua enim, & obliqua (inquit) regula, etiam quæ recta ſunt, inflectit, atque intorquet. Idem præterea dicebat, nihil æquè eſſe efficax ad vnionem, concordiam, mutuamq; amoris copulam conciliandam, atque iiſdem congaudere,& eadem ſapere. Itidem aiebat: [Ego cum mihi res aliqua euenit, libenter cum proximo conſultare ſoleo, maloque eam ſecundùm proximi ſententiam, quàm meam propriam fieri atque ita eius ſententiæ,& opinioni concordo, etiamſi contraria fuerit: nam iuxta propriam ſententiam viuere,& ſibi ſoli concordare, idem eſt quod omnibus diſcordare, &c.] *Et hæc in breuibus, & copioſis ſuis ſententijs Dorotheus, Sermone 19. adeò vt rectè monuerit hic S. Ephræm, non eſſe magnificè de ſeipſo ſentiendum, neque ex cæco ſui amore quid agendum,&c.*

In Cœnobio degentem, eremum imaginari facit, & in eremo verſantibus, rurſus mutare loca E
ſuadet,&c.] *De hoc, ſic collat. 24. capite 19. Caſſianus: Noſſe, inquit, debetis hanc eſſe ſubtiliſſimam diaboli calliditatem, hanc occultiſſimam foueam, in quam miſerabiles,& incautos quoſque præcipitat, vt dum eis maiora promittit, neceſſaria quotidiani fructus emolumenta ſubripiat, abſtruſiores ſcilicet & vaſtiores ſolitudines expeti debere perſuadens, eaſq; velut miris amœnitatibus conſitas, in eorum corde depingens, ignota etiam quædam,& quæ penitus nuſquam ſunt loca, velut cognita ac præparata, noſtræque poteſtati iam dedita,& abſque vlla difficultate poſſidenda confingit. Homines quoque regionis illius tractabiles,& ad viam ſalutis ſequaces eſſe mentitur, vt dum illic vberiores fructus animæ pollicetur, præſentia lucra fraudulenter auertat. Et quæ ibi ſequuntur. De quibus vide plura apud eumdem Caſſianum, collat. 1. cap. 20. Vnde variæ, ac ſubtiliſſimæ inimici calliditates patent, atque inſidiæ, quibus molitur religioſos ac ſpiritales viros ſuis quibus Deo ſeruiunt locis deturbare, inſtabilesq; ne ad virtutis perfectionem perueniant, reddere. Quare alibi, ad vitam ſpiritalem ſeriò fratrem, qui recenter ſe vitæ*

monaſticæ

A *nimaſtica addixerat, excitans S. Pater noſter Ephram, ſic eum compellat:* Operam (*inquit*) da, vt
quem ribi locum vel ipſe elegeris, vel Deus dederit, in eo maneas æquo animo. Non enim in loci
mutatione, aut longinquitate, ſed in moderatione mentis, animique ſtudio ſitum eſt, vt infirmi-
tates noſtras curemus.] *Et paullo poſt ibid.* [Animum à rerum terrenarum cupiditatibus abducito,
& indiuinarum meditatione contineto. Quòd ſi feceris, non erit neceſſe, vt corpus de loco in lo-
cum transferas, ac temere & ſine præfectorum licentia, peregrinationibus defatiges. Regnum e-
nim cælorum intra vos eſt.] *Hæc in Conſilio de Vita ſpiritali ad Amocum, cap. 52. & al. 55. Ephram
adducit Tomo primo.*

Cibum cum gratiarum ſemper actione ſumito, &c.] *Rationem, atque originem gratias*
B *agendi Deo, tempore ſumendi ac ſumpti cibi (ne quis beneficijs Creatoris ingratus, nouum id vtcumque
eſſe inuentum) ab ipſo fluxiſſe auctore Christo, palàm ex verbis ipſius conſtat Euangelij, vbi Matthæi
26. Christus legitur gratias egiſſe, & hymnum dixiſſe, &c. In quem quidem locum diſſerens Chryſoſto-
mus in Homil. 83.* [Audiant (*inquit*) quicunque velut porci ſimpliciter manducantes cum ebrieta-
te ſurgunt; cùm deceret gratias agere, & in hymnum menſam deſinere, &c.] *Quin & ſuper verba
illa Marci 14.* [Et manducantibus illis, accepit Ieſus panem, & benedicens fregit, &c. Et acce-
pto calice, gratias agens, dedit eis, & biberunt, &c. *pulchrè commentans Hilarius:* [Sicut (*inquit*)
gratias egerunt, antequam biberent, ita etiam gratias agunt poſtquam biberunt, vnde dici-
tur: Et Hymno dicto exierunt in montem Oliueti, vt ſcilicet addiſcas, & ante cibum, &
poſt cibum gratiarum actiones reddere Deo.] *Vnde quoque S. Hieronymus hic Hymnum inter-
pretatur, Laudem Domini, vt eſt in Pſalmo 21.* [Edent pauperes & ſaturabuntur; & lauda-
bunt Dominum, qui requirunt eum, &c.] *Verum de gratijs Deo poſt menſam reddendis, plura
apud Chryſoſtomum inuenies in Homilia 57. ad Populum Antiochenum quæ incipit:* [Rurſus ad de-
ſerta proficiſcar, &c.] *vbi inter alia recenſentur verba obſeruatione digniſſima, quibus olim vte-*
C *bantur Monachi gratias agentes Deo, cùm ait:* [Benedictus Deus, qui paſcis me à iuuentute
mea, &c.]

Vltra autem menſuram, temperantem eſſe velle, commendabile non eſt, ſicut neque expedit
temperantiam debitam ſpernere, &c.] *De abſtinentia, ſiue Temperantia, eiuſq; menſura, ac de rati-
one ieiunij, tum etiam quæ vera, atque perfecta abſtinentia, habes apud S. Baſilium Magnum, libro de
Inſtitutione Monachorum, capite 10. ac 50. Et apud Ioannem Caſſianum collat. 1. de Monachi deſtr-
natione, vel ſine, cap. 20. nec non collat. 2. de Diſcretione, capite 17. vbi de immoderatis ieiunijs, & vigilijs
diſſerit. De continentia verò, vel refectionis menſura ac tempore, eadem collat. 2. cap. 18. 19 21. 22. 24.
25. ac 26. Item collat. 21. cap. 17. 18. 22. vbi de ſeruando continentiæ temperamento agitur, & capite 23. in
quo de refectionis tempore atque menſura per totum diſſeritur. De abſtinentia autem debita, non ſper-
nenda, eiuſq; modo non excedendo, vide apud eumdem Caſſianum libro 5. de ſpiritu Gaſtrimargiæ, cap 5.*
D *6. 7. 8. 9. 13. 14. ac potiſſimum capite 20. vbi quod non debeat Monachus ſumendi cibi tempus excedere, ſi
vult ad pugnas interiorum certaminum peruenire, plenè tractatur.*

Donum nos ipſos obtulimus Domino, neque amplius corporis noſtri poteſtatem habemus,
&c.] *De hoc in primis vide apud S. Baſilium in opuſculo de inſtitutione vitæ perfectæ, cap.* [Quomo-
do amittimus, & quomodo recuperamus imaginem Dei, & de vera Virginitate. Et quo pacto, ſe-
mel dicatum Deo, profanare non liceat, &c.] *Et in Oratione de Virginitate, prolixè ſuper hoc, apud
eumdem Baſilium. De eodem etiam Chryſoſtomus ad Theodorum Lapſum, Epiſtola 6. Sic & Ambroſi-
us ad virginem Lapſam, capite vltimo. Sic Auguſtinus epiſtola 45. cuius verba quia pulcherrima ſunt,
viſum eſt hic adſcribere:* [Priuſquam (*inquit ibi Auguſtinus*) eſſes voti reus, liberum fuit, quo eſ-
ſes inferior, quamuis non ſit gratulanda libertas, qua fit, vt non debeatur quod cum lucro reddi-
tur. Nunc verò, quia tenetur apud Deum ſponſio tua, non te ad magnam iuſtitiam inuito, ſed à
E magna iniquitate deterreo. Non enim talis eris, ſi non feceris quod vouiſti, qualis manſiſſes, ſi
nihil tale vouiſſes. Minor enim tunc eſſes, non peior: modò autem tanto (quod abſit) miſerior, ſi
fidem Deo fregeris, quanto beatior ſi perſolueris. Nec ideo te vouiſſe pœniteat, immò gau-
de, iam tibi ſic non licere, quod cum tuo detrimento licuiſſet. Aggredere itaque
intrepidus, & dicta imple factis; ipſe adiuuabit, qui vota tua
explet: Felix neceſsitas, quæ ad meliora com-
pellit.] *Hactenus ibi Augu-
ſtinus.*

A

EIVSDEM
ADHORTATIO SECVNDA.

Ab Exemplo, & ſimili.

ATtrendendum chariſſime, à conſilio peruerſo. Nam quemadmodum duo aliqui ſplendidè induti, ſimul per ſotum euntes; alteruterque non ſibi præcauens, impingendo in lutum incidit, veſtemque preclaram omnino deſtruit: poſtea motus inuidia, etiam proximum in cœnum deijcit, ne ipſe ſolus turpis videatur. Sic etiam hîc, qui virtute exciderunt, nituntur ſupplantare cæteros, ne ſoli in dedecore verſentur. Loquuntur humilia, dulciterque reſpondent: vt à modeſtia auellentes ſibi obſequentes in peccata deturbent. & non confunduntur im- B
proba factitantes; ſed proximum exhortantur, dicuntque: Cur nos abominaris? Quia peccatores ſumus condemnas nos? Ille, & ille, de quibus accepimus, eadem agunt? An ignoras, rem iſtam eſſe * labi atque reſurgere? Neque illos pudet, cùm hæc dicunt. Quid ita? quia ipſi lapſi * nequeunt aſſurgere: quin etiam & ſcandalum multis, & lapſum, & interitum afferunt; & quaſi eſca in hamo, ijs vtitur Diabolus. Interdum etiam ſanctos quoque Prophetas criminari incipiunt, ad inceſcãdas animas infirmas. O cor peruerſum, atque obſcuratum talium hominum. O os amaritudine ac dolo plenum. O guttur ſepulchrum apertum, incunctanter perimens incidentes in ipſum. iuſteque traduntur paſſionibus ignominiæ, eò quòd cognitionem Dei repulerint; vnde & à Domino propter multitudinem impietatũm ipſorum eijcientur, quòd neq; Deum timuerint, neque Chriſtianorum pietatem cæteris rebus antepoſuerint, animas iuniorum decipientes. Qua- C
propter ab ijs tibi caue chariſſime, ne mollibus ſuis verbis comburant te. Fuge ipſorum conſuetudinem; ne exacerberis denique in bicipitem gladium, ſecundùm documentum Salomonis decidens. Et omnis quidem homo ſalutem proximi curans, prolapſum cernens, rurſus excitare atque erigere conatur: ſtantem verò, ne cadat, retinet. Atque hi, tamquam corruptores, alios quidem ſtantes magno ſtudio deijcere nituntur: alios autem lapſos, humique iacentes, per deſperationem interficiunt. Et cùm dicendum fuerit: Chariſſime, attende tibi, nihil Dei timore ſublimius, nihilque vita religioſa pretioſius. peccaſti. non adijcias vltra, ſed de prioribus veniam peccatorum tuorum deprecare: nunc adhuc ſimul ſumus, & paullò poſt ab inuicem ſeparabimur. Et ſi læſerimus proximum, ingemiſcendo in nos culpam conijciet, dicens: Quia ex conuerſatione illius hominis damnum percepi, vtinam eius notitia caruiſſem: ſcandalizauit animam meam, D
quantorum mihi malorum cauſſa exſtitit coniunctio ſocietatis eius? Si verò in bonis profuerimus proximo, noſtri memor dicet: Auxiliare Domine fratri huic, ſicut auxiliatus eſt mihi, propter nomen tuum, confirmauitque animam meam in timore tuo, eumque periturus eſſem, tua charitate ſeruauit me. At hi, qui contraria ſapiunt, animarum deceptores ſunt: non enim tantùm ea faciunt, ſed etiam facientibus conſentiunt. Quando verò rurſus aliquem ab opere execrando abſtinere conſpexerint, mox abſurdis cauſſis illum onerant, cùm dicunt: Ille frigidi eſt temperamenti. conuincuntur verò, etiam in hoc, quòd hæc non bona mente proferunt. Nam ſi hoc eſſet ſecundùm illius intentionem, non opus eſſet Apoſtolum dicere: Omnia mihi licent, ſed non omnia ædificant. Omnis qui in agone contendit, ab omnibus ſe abſtinet. Sed dicere oportebat: Omnis qui certat in ago- E
ne, calido temperamento præditus, ab omnibus ſe abſtinet. Si igitur hi quidem continentiæ dono indigent, illi verò non, quis obſecro diligentium Dominum, vanam iſtam ſuſpitionem non reprehendat? Quem enim inimicus non impugnat, ac tribulat, ſiue maſculos ſiue fœminas? Neceſſaria * ergo continentia, verumtamen pio ac religioſo conſilio. Attendamus igitur nobis, ne magnam ipſi nobis damnationem aſciſcamus, & in hoc ſeculo conſtituti, & poſt vitę huius exitum. Nam qui hodie pulcher, cras deformis: varijs enim infirmitatibus hoc corpus reperitur circumdatum, atq; circumfuſum. Vnde qui religioſam, & cum virtute coniunctam ſectantur vitam, non ſolùm florida eorum ætate commendabuntur, qua temperantiam ſibi elegerunt: ſed etiam in ſenectute, ſummæ ad-
mira-

*Grecè eſt, τὸ πίπτειν de quo in Schol. al. nolunt.

Prouerb. 5.

Detrimentum ex conſilio, & conuerſatione improba.

Contra animarum deceptores.

1. Cor 9.

*q.d. Continentia eſt omnibus neceſſaria, coniuncta tamen cum pietate atque prudentia.

Vitæ bonæ, atq; religioſæ commendatio.

A mirationi erunt. Præclara enim ſementis, non ſolùm dum in campis vireſcit, ſpe-
ctatores delectat; ſed & quando agri ad meſſem albeſcunt, ſpicasque incuruatas,
ac in terram † vergentes habent: valde enim oblectat intuentes. Maxima ergo † al. depreſſas.
poſſeſſio eſt, vita religioſa, & virtute ornata. Caue igitur ne ab hominibus volu-
ptatum amatoribus abripiatis, qui quidem diuerſimodè laſciuientes, propria co-
inquinant corpora. iuxta eum, qui dicit: Quæ enim in occulto fiunt ab ipſis, turpe Epheſ. 5.
eſt, & dicere. Quin & Parœmiaſtes, illicitos actus redarguens, ait: Talis eſt & via Prou. 30. iuxta
mulieris adulteræ, quæ comedit, & tergens os ſuum, dicit: Non ſum operata ma- volg at in edit.
lum. ita & qui peccatorum conſuetudine ducti, turpiſſima agentes, paruipen- LXX. eſt c. 24.
dunt, quaſi nihil egiſſent mali, omne ſuum ſtudium in diabolicis concupiſcentijs A ſimili.
reponentes. Quando verò maximè, etiam in ſanctas ſcripturas, quaſi eſſent in ri-
B diculârum numero ponendæ, dicteria iaciunt, quorum iudicium iuſtum eſt: hi & Rom. 2. 3.
in tabernis conuerſationes fouent, ad ebrietatem vinum bibentes. Vnde quoque
pietas, & continentia apud eos abominationi eſt. quin & plebeis in extrema ma-
litia verſantibus, impudentiores iſti exiſtunt; & hoc verè luctu planctuque dig-
num: quoniam illuſtrem, celebremque virtutem in tantam vilitatem † dedu- † deduxerunt.
ximus. Cæterùm Deus magnus, atque benignus, diues in miſericordia, & bonus in Epheſ. 2.
commiſerationibus, ac potens operibus ſubleuet infirmitatem noſtram, contre-
ratque Sathanam ſub pedibus noſtris; nobisque largiatur fortitudinem, atque in- Epheſ. 2.
tellectum ſpiritalem: vt in veritate, reliquum vitæ tempus tranſigentes, gra- Rom. 16.
tiam ab † eo inueniamus in illa die magna, atque horrenda Iudicij. Quoniam † apud eum.
ipſum decet confeſſio atque potentia, imperiumque in cunctas generationum
generationes, & in ſecula ſeculorum. Amen. † Eſto igitur prudens, ſicut ſerpens, † al. Paræneſis Tertia.
C ac ſimplex ſicut columba, quia in medio luporum verſaris. Intellige quæ dico, Matth. 10. &
chariſſime: ne mori verearis pro Chriſto, ſiue ſtrangulatio te inuaſerit, ſiue gladi- Luc. 10.
us, ſiue in lacum te coniecerint, ſiue in fluminis † vndam, ſiue in profundum ma- † al. fluminum vndas.
ris. caue propter humanum timorem perdas continentiam, qui paullò poſt in
puluerem reſolueris. caue Diuina mandata ſpreueris, & quamuis non adſint, qui
reprehendant, nihil tamen latet Dominum etiam Abelis vindicem. Siue ergo in Gen. 4.
cœnobio degis, ſiue in eremo, puritatem atque humilitatem non deſpexeris: San- Leuit. 11. &
cti enim eritis, quia ego ſanctus ſum, ait Dominus. Et qui ſe humiliauerit, exalta- 1. Pet. 1.
bitur. Humilis autem ille, qui opere virtutem prædicat. Qui igitur iſta amplexus Luc. 14. 18.
fuerit, reuera humilis ſecundùm voluntatem Domini erit. Paucis ergo tibi hanc
virtutem commendare cupio, vt vel inde, ex parte vim eius cognoſcas, Diuinæ Humilitatis encomium.
gratiæ auxilio: Humilis, inani non ducitur gloria, non elatum ſe gerit circa
D † Domini miniſterium, ob timorem eius. Humilis, propriam voluntatem non † al. circa obſequium proximi, ob timorem Domini.
ponderat, veritati contradicens, ſed veritati paret. Humilis, ob proximi profe-
ctum non inuidet, non † gaudet ſuper alterius ruina: gaudet verò potiùs cum † al neque lætatur.
gaudentibus, & flet cum flentibus. Humilis, egeſtate ac paupertate preſſus non ab-
ijcit animum, & in proſperitate ac gloria non inſoleſcit; ſed in eadem perpetuò
virtute perſiſtit. Humilis alium fratrem apud alium non traducit, quod eſt Sa-
thanicum: ſed pacificatorem agit, malum prò malo non reddens. Humilis, non
maiores ſeſe tantum diligit, atque honorat: ſed & inferiores. Humilis, totis vi-
ribus pietatem atque religionem ſectatur. Humilis, non corripitur ira, non agit
contumelioſè, neque vociferatur: ſed omnia pietatis ergò contemnit. Humi-
lis, non malitioſè ac callidè rem gerit; neque pigrum ſe præbet, etiam ſi media
E nocte ad opus vocetur; obedientem enim ſe mandatis † Dei exhibet. Humilis, † al. Domini.
acerbitatem, dolumve non nouit: ſed in ſimplicitate atque innocentia ſeruit
Domino, in ſanctitate ac pace, gaudioque ſpiritali. Humilis, non inebriatur
vino, neque ventri indulget, præcepta Domini timens. Humilis, ſi verba incre-
patoria audierit, non obmurmurat, neque accepta etiam alapa, impatienter
fert: nam diſcipulus eius eſt, qui crucem pro nobis ſuſtinuit. Humilis, amorem
ſui ipſius deteſtatur, vnde neque primas tenere quærit, ſed ſe in hac vita, ve-
lut nanis conſcenſorem reputat. Humilis, delectatur audire ſermones ſpiri-
tales, ſuamque mentem à præceptis Altiſſimi non remouet: abnegauit † al. propter Dominum noſtrũ Ieſum Chriſtũ in veritate Beati tales, &c.
enim ſeipſum, † propter ſpem in Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. Ve-
rè felices, atque beati tales, quoniam ad ipſos dicit Dominus: Non amplius

vos vocabo ſeruos; ſed amicos, & fratres. Ipſi gloria, in ſeculorum ſecula. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

ATtendendum, atque cauendum docet à conſilio, & conuerſatione hominum deprauatorum ac mente corruptorum: cuiuſmodi eſſe ſolent, qui virtute exciderunt, & laxiori ac diſſolutiori ſe vitæ dediderunt quorum hic improbos mores, dolos, laqueos, conſuetudinesq́ue periculoſas deſcribit, vt quiuis ab illo hominum genere ſibi cauere diſcat: contra autem, ſemitis vitæ rectis, veſtigiisq́ue ſanctorum virorum inſiſtat, & vitam cum virtute iunctam ducat, Deiq́ue timorem ſemper ante oculos conſtitutum retineat, ſerio hortatur & monet. B

An ignoras rem iſtam, eſſe labi atque reſurgere, &c.] *In Græco Codice eſt:* πεπτώκεσαι ἐστὶν, *pro quo,* πεπτώκεις ἐστὶν, *in alio autem MS. Vatic. eſt,* πέπτωκας ἔγειρε, *q. d. cadis, vel cecidiſti? reſurge. eratq́ue forte vox iſta ad conſolationem peccantium vſitata, & ſic ex Syro etiam Græcè ob maiorem breuitatē, & acrimoniam reddita. Hanc autem illius eſſe ſententiam, quam hic reddidimus, ex antecedentibus & poſt ſequentibus haud obſcure quiuis colligere poterit.*

Quin & Parœmiaſtes, illicitos actus redarguens, ait: [Talis eſt & via mulieris adulteræ, quæ cùm peregerit opus, lota, ait ſe nihil feciſſe abſurdum.] *Ita hoc loco apud S. Ephræm, & in editione LXX. Græc. pro quo Aq. Symm. & Theod. & cæteri,* ὡς φαγοῦσα, καὶ ἀπονιψαμένη, *id eſt,* quaſi comedens, & abluens, &c.] *Sicq́ue ferè in vulg. Lat. vbi ſic eſt:* [Talis eſt & via mulieris adulteræ, quę comedit, & tergens os ſuum, dicit: Non ſum operata malum.] *Vbi locus eſt Prouerbiorum 30. at in Græc. Rom. editione iuxta LXX. iſta ſunt cap. 24. vbi continentur, quæ in vulg. Lat. cap. 30. ponuntur. cum adeo lectorem hic opportunè admonendum cenſuimus, ne illud 30. caput ab edit. Græc. LXX. abeſſe exiſtimet.* C

Sic & qui peccatorum conſuetudine ducti, turpiſſima agentes, parui pendunt, quaſi nihil egiſſent mali, &c. *De iſtis, vide quæ latè & fusè in primo Tomo huius noſtri Auctoris reperiuntur adducta, præſertim in tract.* [De iis qui animas ad impudicitiam pelliciunt, cùm dicant nihil mali eſſe.] *per tot. necnon in ſequent.* [De abſtinendo à cupiditatibus carnalibus, &c.] *ac poſtea:* [De abſtinendo ab omni conſuetudine pernicioſa, &c.] *per tot. & in noſtris ibidem Scholiis, vbi plures in eandem rem auctoritates tum Scripturæ, quam aliorum SS. Patrum a nobis allegata & producta ſunt, quibus non parum tota hæc Parænesis, eiuſque omnia conſecta explanantur & illuſtrantur.*

Eſto igitur prudens ſicut ſerpens, & ſimplex ſicut columba, &c.] *Hinc tertia in vno Græco MS. Vat. inchoatur Parænesis. ſed in aliis manuſcriptis, rectius iſta pars cum præcedenti continuatur, vt ſit vna, & eadem Parænesis alias enim quinque forent hîc Parænesſes diſtinctæ, quas nulli alii Codices Græc. ponunt. ſed omnes conformiter quatuor duntaxat enumerant, etiam ille, vbi hîc Tertia inchoatur: vt* D *non immerito eandem diſtinctionem atque ordinem etiam nos ſecuti hîc ſimus.*

EIVSDEM.

ADHORTATIO † TERTIA.

† al. Parænesis quarta.

Contra turpes cogitationes.

DE quibus autem animi cogitationibus mihi locutus es, non me latet: nam & ego ipſe ab iiſdem paſſionibus moleſtor, neque occulto meam infirmitatem. Quocirca oportet nos aſſiduè orare, vt nos liberet Dominus à dæmonum inſidiis. Neque enim nos in quiete, ac ſolitudine tantùm exagitant: ſed & in domo Domini, conuenientibus nobis vehementer inſultant; maſculorumq́ue corpora turpiter, atque impudicè nos conſpicari efficiunt, & ad ipſam imputam vſque actionem, nos falſa imaginatione illudit Draco: & quaſdam cogitationum ſordes, atque quiſquilias occultè ſubſeminat, ad conturbandum fratrem, ne pura mente immaculatis Saluatoris noſtri Dei attendat myſteriis. Attamen per oculorum cuſtodiam, mentiſque attentionem, iſta ſuperabit continens, Diuina cooperante gratia. Decet ergo nos omni cuſtodia cuſtodire cor noſtrum, ac ſenſus: quoniam magno bello expoſiti ſumus in hac vita, inimicuſque furit: ſed non propterea detrectandum eſt certamen. Verum corporaliter vincamus eius phantaſmata

Euchariſtia ſignificatur, & ſacrificium Miſſæ.

Parœmialis formula.

A taſmata; & illum deſrumpi† ſinas Nouit enim Dominus, quanta vexator noſter cauteria noſtris cordibus per cogitationes admoueat. Non enim vt homo videt Dominus: nam homo videt in † faciem, Deus autem intuetur cor. Cæterùm pugnantium eſt, caſtum pugnamque non admittere: qui autem paſſionibus acquieſcit, quomodo aduerſus illas decertabit? præſertim cum iam ſe ſeruum † vendiderit voluptatibus, omniáque cum beneuolentia tyranno vectigalia pendat. Vbi enim inimicitiæ, ibi bella, & vbi bella, ibi certamen; & vbi certamen, ibi coronæ. Porrò ſi quis ab acerba liberari velit ſeruitute, bellum cum Diabolo committat oportet. In quo quidem bello victores effecti ſancti, cæleſtibus digni ſunt habiti bonis. Sed nos interpellans, fortè quis dixerit: Si igitur vbi aduerſus paſſiones ſunt inimicitiæ, ibi & pugnæ fieri ſint ſolitæ, quomodo libidinoſos vehementer

†al. ſinamus.
1.Reg. 16.
†al quæ parẽti o vulg.
†al. reddiderit.
Gradatio perelegans.
Bellum contra diabolum ſuſcipiendum.

B abinutilibus paſſionibus impugnari cernimus, cùm tamen non permittatur iis reſipiſcere? Non arbitror ego, chariſſime, bellum hoc ſecundùm virtutem fieri, & ad reſiſtendum tyranno, ſed ad paſſionem ſeruitutis voluptatum, atque libidinis: vnde neque voluntate ab inimico ſeparantur: nam qui bellum gerunt, nulla ſunt inter ſe concordia vel fœdere coniuncti, ſicut ad Saul dicit alienigena: Date mihi virum, & deſcendamus in ſingulare certamen, & ſi quiuerit pugnare mecum, & percuſſerit me, erimus vobis ſerui: ſi autem ego præualuero, & percuſſero eum, vos ſerui eritis, & ſeruietis nobis. Cùm igitur hi, ſe ipſi manciparint volũtati, ac voluptati inimici, quomodo belligerare inter ſe dici poterunt? Quòd ſi impugnantur, non tamquam de virtute † ſoliciti, ſed inopia & merito eius qui commercium conciliauit iniquitatis: vnde & ſeipſos præcipitant, qui in eiuſmodi ſtudium omne collocant, talibuſque acquieſcentes, etiam dona conferunt, ac

Occupatio.
Bellum libidinoſorum cuiuſmodi.
Belli conditio: 1.Reg 17.
†al. curarent, atque certarent.

C ſtipendia perſoluunt, vt voluntatem decipientis ipſos, perficiant. Quamobrem nulla etiam in iis, vbi malũ, & ſcelus perpetrarũt, eſt vis diſcernendi, aut continẽtia, aut à malo abſtinentia. At Sanctorum bella atque certamina, non ſic ſe habent: nam dum oppugnantur reſiſtunt, incontinentiæque flamma dum incenduntur, continentiæ remedium adhibent, ac dum vexantur ſuſtinent, ipſamque materiam præſentem auerſantur, propter timorem Domini. Illi verò oppugnantur, non quaſi contraria tyranno ſapiant, ſed vt conſueta vectigalia reddant, prauarumque voluptatum ac concupiſcentiarum viliſſimas functiones ne recuſent. A quo enim quis ſuperatus eſt, huius & ſeruus eſt. At ex certatoribus, ſi quis etiam ſupplantatus fuerit, citiùs reſurgit, nam qui à Barbaris detinentur, & tyrannicæ ſubiecti ſunt poteſtati, non omnes eorum gaudent ſeruitute, à quibus ſunt capti: ſed ii, qui direptionibus & cædibus delectantur, hi ſoli læti ac hila

Sanctorum bella longe diuerſa
2.Pet.2.
Captiuorum à Barbaris non eadem ratio:

D res permanent, abſque vinculis atque carceribus, cùm paſſione teneantur, quare & pro Barbaris pugnant, ac exploratores aduerſus contribules conſtituuntur: morum enim improbitate cum Barbaris copulantur. Qui verò ſuper populatione ac deſolatione conſãguineorũ anguntur, perditionemque animæ ſuæ lugent, hi fugere conantur, ægrè ferentes impium illud viuendi genus, occaſionemque obſeruant recuperandi libertatem illam, qua olim fruebantur, & nulla cum aduerſariis beneuolentia conſpirant. quare ex illorum manibus erepti, aduerſarii impiorum in reſiſtendo erunt, pietatis ſocii facti. Tempus igitur pœnitentiæ inſtat; quare qui ab illa iniuria, acerbaque ſeruitute volunt liberari, reſiſtere eos oportet † voluntatibus tyranni, & oppugnare ipſum, propter charitatem Creatoris. Tunc enim periculum præclari capient certaminis, virtutis ſudores diſtillan-

†al. conatibus.

E tes, quando non labiis dumtaxat, ſed & cordis affectu ad eum dicent: Notum ſit tibi Diabole, nos voci tuæ aurem non præbituros, nec voluptatibus tuis amplius ſeruituros. Oportet autem in certamine, ſupplices ad Deum voces deſtinare, cùm iis qui dicunt: quoniam non † eſt confuſio confidentibus in te. Et nunc ſequimur te in toto corde, & timemus te in toto corde & quærimus faciem tuam. Ne confundas nos: ſed fac nobiſcum iuxta manſuetudinem tuam, & ſecundùm multitudinem miſericordiæ tuæ. Et erue nos ſecundùm † mirabilia tua, & da gloriam nomini tuo Domine: & confundantur omnes, qui oſtendunt ſeruis tuis mala; confundantur † ab omnipotentia: & robur eorum conteratur. & ſciant, quia tu es Dominus Deus ſolus, & glorioſus ſuper vniuerſum orbem terrarum. Et licet vehementer inſaniens Tyrannus, ſeptuplo fornacem voluptatum ſuccenderit; tamen

Diabolo vt reſiſtendum toto cordis affectu.
†al. non erit.
Dan 3.
†al. in mirabilibus tuis, & ſic vulg.
†al. in omnipotentia.

confidant, qui ſpem poſuerunt in Domino, quòd paullò poſt fornax in ventum A
Daniel 3.
roris flantem mutabitur: & quem antea timuerunt tyrannum, ipſe deinceps corũ
vmbram contremiſcet, propter auxilium quod iјs ſuperuenit ab alto. Beati igitur,
Caſtitatis cum humilitate, laudatio.
qui ſanctificationem cuſtodiunt in humilitate, atque miſericordia: quoniam
profunda perfruentur pace membra ipſorum, dum eorum animus in Spiritu ſan-
cto lætabitur. Nemo autem ſe quietem conſecuturum confidat, ſi obſequentem ſe
Hoſtis voluntati non parendũ.
hoſtis voluntati præbuerit: quia ipſe tyrannus iјs tamquam mancipiјs abutitur, ad
quodcunque opus impium eos pertrahens: aliorum quidem corpora Sodomiti-
Hoſtis variæ præſtigiæ atque impoſturæ.
cis actionibus corrumpens, atque commaculans; vt cùm fœminæ congreſſu ab-
ſtineant, perſuadeat ſibi de virginitate blandiri; cùm tamen toto ſint corpore cõ-
maculati. atque in his, tamquam peccato liberi, efficit vt glorientur, inimicus;
dum amara eos vua, & racemis acerbiſſimis explet, atque infercit. Acerbium enim B
eſt bellum, atque difficile: & quot modis efficit peſſimus vexator, vt nos homines
ad iracundiam Dominum prouocemus? Beati qui non inciderint in retia eius,
Cõparatio accommoda, & bene notanda.
vel certè ſi inciderunt, diſruperunt eius laqueos, & exiluerunt ab illo profugien-
tes, vt piſcis è ſagena ſaluatus: Nam piſcis in aquis conſtitutus, ſi captus perrupetit
rete, ſeque in fundũ impulerit, ſaluatur: at cùm extractus in terram fuerit, ſibi am-
plius opem ferre non poteſt Sic & nos donec in hoc ſeculo verſamur, poteſtatem
à Deo habemus, diſrumpendi à nobis vincula earum rerum, quas cupit inimicus;
abijciendique graue onus peccatorum per pœnitentiam, ac ſaluandi nos in regnũ
cælorum. At ſi tremendum illud præoccupauerit edictum, & anima è corpore e-
greſſa fuerit, corpuſque in ſepulchrum illatum; non amplius nos ipſos iuuare po-
† al. & hamo captus.
terimus, quemadmodum neque piſcis ab aquis extractus, & † in vaſculo conclu-
ſus ſibi amplius opem ferre poteſt. Demus ergo operam chariſſimi, vt laqueos i- C
Dum tempus habemus, operandum eſt bene.
nimici, bonis euitemus operibus, antequam veniat & illuceſcat dies illa magna,
in qua reuelabuntur quæcumque in occulto, ac tenebris egimus. Ne igitur expe-
ctemus, donec mors aduenerit: vt non confundamur in reſurrectione mortuo-
rum, quando amicti conſpicientur Sancti ſtolis candidis, quas ſibi per bona para-
runt opera. Si nos ipſos tunc conſpexerimus, noo ſolùm reſplendente nudatos
Reſiſtendum prauæ concupiſcentiæ.
gloria: verùm etiam denigratos, ac fœtore plenos: qualis putas nos occupabit
confuſio? Deſpiciendum nobis prauæ concupiſcentiæ opus, & pro re nihil du-
Magnum naufragium peccatum.
cendum. Vincamus exiguum iſtud pietatis amore; & ne in minimo cernamur te-
probi. Magnum naufragium, peccati opus: & quiſquam erit, qui tantam iacturam
pro nihilo putet? Enitamur igitur, ne tali tantoque periculo ſuccumbamus: nos
enim propria negligentia à paſſionibus opprimimur, ſine labore, atque moleſtia D
vlla viuere volentes, & importunas cauſſas in nobis ipſis effingentes. dum hic
Obiectiones, & vani ignauorũ prætextus refelluntur.
quidem ait: Ab infantia, in monaſterio commoratus ſum, & ideo acrius mihi
paſſiones inhærent. ſed audiat talis, quòd multi Sanctorum à iuuenili ætate bo-
num certamen decertantes, voluptates proculcârunt. Alius autem rurſus: In
mundo, inquit, educatus ſum, multorumque malarum periculum feci, vnde &
conſuetudo compellit me ad appetitus. Audiat quoque iſte, multos Sanctorum,
qui antea improbis improbiorem vitam duxerant; demum viuendi mutantes
Pſalm. 36.
modum, optimos exſtitiſſe, ac Deo caros, & acceptos. Paruerunt enim ex animo
dicenti: Noli æmulari in malignantibus, neque zelaueris facientes iniquitatem:
Ibidem.
quoniam tamquam fœnum velociter areſcent, & quemadmodum olera herba-
rum citò decident. Malignus ille nos ſuis præſtigijs ad noxia quæque impellens,
faſcinat, ad diuini nos timoris adducere ſtudens contemptum: Cæterùm nos acri- E
oribus cogitationibus atque conſilijs venenum ipſius repellamus; gratia Domini
noſtri Ieſu Chriſti nobis cooperante: Cui gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ Lectiones.

DE quibus animi cogitationibus mihi locutus es, &c.] *Fratrem quemdam varijs animi perturbationibus, immundiſq; cogitationibus exagitatum conſolatur, ac ſeipſum etiam ſimi-*

libus

A libus obnoxium confitetur, propriamq́ infirmitatem agnoſcit, vt alienam facilius curet. & tantum quidem prauarum atque impudicarum cogitationum ſæpe accidere dicit inſultum: vt non in quiete ſolum ac ſolitudine, ſed etiam in domo Domini, fratres ad Diuina conuenientes infeſtent, atque exagitent. Quibus vt opportunè reſiſtendum ſit, hic docet, remediaq́ aduerſus eas efficacia proponit, ac ſalutaria in eamdem multa adducit. De quibus plura apud eumdem videre licebit Tomo 1. in tract. [De vera, atque perfecta renuntiatione, & quomodo anima Deum inueniet, &c.] Item tract. [De morbo linguæ, aliiſque vitijs.] non longè à fine, ibi: [Cogitationes malas fugiamus: Cogitata enim non aliter ac facta cenſentur, &c.] Ac in noſtris ibidem Scholijs, vbi plures in eamdem rem auctoritates produximus. alibiq́ apud eumdem hunc noſtrum Auctorem, etiam hoc Tomo 2. locis plurimis. Et huc faciunt, quæ apud S. Bernardum Clareuall. tractata inueniuntur, non vno in loco. ac præſertim in Sermone, [De triplici genere cogitationum noſtratum.] cuius initium eſt: [Admonet nos beatus Benedictus, ſolicitos eſſe circa cogitationes no-

B ſtras, &c.] vbi quo pacto cogitationes malas viriliter repellere oporteat, oſtendit, & ſequenc. Nec non in tract. De interiori domo. cap. 36. De delectatione carnis 37. vbi Patris ſpiritalis ad confitentem ponitur reſponſio, principio haud diſſimilis huic, & ſic ibi incipit: [Confeſsio tua fili, ad lachrymas me commouit, tum propter me, tum propter te. Propter me fleo, quoniam quæcumque de te dixiſti, eadem ferè, aut ſimilia reperio in me, &c.] Ac poſtea ſalutaria proponuntur remedia, ad improbas illas cogitationes vitandas, faciliuſq́ repellendas, cap. 38. quod incipit: [Quotiens te ſentis turpibus cogitationibus pulſari, & ad illicitam delectationem affici. &c.] ac cap. 39. cuius eſt initium: [Si vis omnes malas cogitationes à corde tuo expellere, hæc ſæpe cogita, &c.] Item cap. 57. quod incipit: [Qui carnis ſuæ deſiderijs non reſiſtit, &c.] Vbi qua ratione cogitationibus & affectionibus malis ſit reſiſtendum, efficaciter oſtendit, vt alibi etiam ſæpè.

Sequitur apud Ephrem: [Et quaſdam cogitationum ſordes, atque quiſquilias occultè ſubſeminat Draco, ad conturbandum fratrem, ne puta mente immaculatis Saluatoris no-

C ſtri Dei attendat myſterijs, &c.] Aduerſus horum temporum hæreticos ſeruit hic locus, quo ita apertè contra illos ſignificatur Sacramentum Euchariſtiæ, & Sacrificium Miſſæ, vt nihil apertius. Pro cuius veritate, etiam non parum faciunt, ſupra hoc eodem Tomo. 2. ab eodem in Epiſtola ad Iohannem Monachum adducta ibi: [Potiſsimum autem participatione nos Sanctorum, & immaculatorum myſteriorum dignos exhibeamus, &c.] noſtraq́ in illum ibi locum Scholijs. ac poſtea Paræneſi 19. quæ eſt: De cauenda impudentia, in diuina participatione atque communione.] cuius initium eſt: [Complectamur mente, ac conſideremus chariſſimi, &c.] ac Tomo primo in tractatu, De feſtis diebus, & de dignitate Diuinorum myſteriorum. noſtriſque ibi Scholijs, vbi plura ſanctorum Patrum teſtimonia, pro eadem veritate citauimus, nec non in Sermone, De Iudicio extremo, & de compunctione. apud eumdem Ephrem. circa medium, ibi: [Calix tremendi tui Sanguinis, lumine ac vita plenus, nobis ecce præſto eſt, &c.] ac poſtea: [Qui enim anima indignè ad Diuina paticipanda myſteria acceſſerit,

D ſeipſum condemnat, non purificans ſe, &c.] Nec non Tomo 3. in Tractatu ſeu Sermone, De natura Dei minimè ſcrutanda. vbi inter multa ſic habet: [Eſto fidelis atque innocens, participa immaculato corpori Domini tui, fide pleniſsima. Ignis immortalis ſunt myſteria Chriſti; noli temerè ea perſcrutari, ne in ipſorum perſcrutatione comburaris, &c.] Ac infra ſic: [Ignem, & ſpiritum manducandum atque bibendum præſtitit nobis, corpus ſcilicet, & ſanguinem ſuum, &c.] Quibus quid pro veritate corporis Domini in Euchariſtia, contra hæreticos afferri poſſit clarius? Reſpondeant ad iſta antiquiſſimi huius Patris noſtri Ephram (qui ante mille, & trecentos penè annos in Eccleſia vixit ac ſcripſit) teſtimonia, ſi poſſunt aduerſarij, ſed non poterunt. quare confundantur, vel ad Eccleſiam reuertantur, ac ſanam fidem, relicta errorem ſuorum caligine, amplectantur, atque ſequantur.

Sicut ad Saul dicit alienigena: Date mihi virum, & deſcendamus in ſingulare certamen, &c.] Locus eſt 1. Reg. 17. vbi per ἀλλόφυλον, id eſt, alienigenam, intelligitur Philiſtæus.

E Nam apud LXX. ſemper ita appellantur Philiſtæi. Dicti porro ſunt Philiſtæi ἀλλόφυλοι, a Diuinatione, ſecundùm ſententiam Baſilij Magni. ſic de hiſce in Comment. ſuper caput 2. Eſaiæ ſcribentis; vbi habet: [Adnotandum venit, Scripturam tradere vaticinandi ſiue diuinandi artem eſſe Philiſtæis, hoc eſt, Palæſtinis peculiare exercitium. Mos enim (inquit) Scripturæ eſt, hoſce & ſolos nominare ἀλλοφύλους, id eſt, exoticos externæ gentis, ſiue nationis, alienigenas, & quæ ſequuntur ibidem. Sicq́ idem Baſilius in Comment. ſuper 14. Eſaiæ ibi: [Peculiari autem nomine, omnes alienigenæ, & externæ gentes dicuntur Philiſtæi, quos nominant Græci Palæſtinos.] Hæc Baſilius ibi.

Beati qui ſanctificationem cuſtodiunt in humilitate, &c.] Hic Sanctificationem, pro continentia ac caſtitate, & puritate mentis ac corporis ſumi, ex ſequentibus clariſſimum eſt. vbi de vitijs carnalibus ex oppoſito agit, in quæ incauti à maligno ſæpe ſpiritu impelluntur ac pertrahuntur, quomodo etiā alibi apud eumdem frequentiſſimè vſurpatur. Sicut & in primo oſtenſum eſt Tomo, præſertim in Antirrhetico de virginitate & Continentia, noſtriſq́ ibi Scholijs, ac alibi. Pro cuius confirmatione plura videre licet

re licebit apud SS. Ambroſium, & Auguſtinum, in 1. ad Theſſal cap. 4. & S. Baſilium de Inſtitutione A
Monach. cap. 78. ac alibi. Chryſoſt. in eamdem Pauli Epiſt. 1. Theſſ. 4. cap. 3. Homil. 4. alibiq; apud eum-
dem ſæpiſſime. Necnon Caſſian. lib. 6. cap. 15. ac 16.

Paruerunt enim dicenti: Noli æmulari in malignantibus, neque zelaueris, &c.] *Locus eſt*
Pſalm. 36. vbi Græcus textus S. Ephræm, & LXX. ac vulg. Lat. concordant. licet alij quidam hic aliter,
atque aliter legant, interpretenturq;: Aquila, μὴ διαμάχου ἐν πονηρευομένοις, id eſt, Noli concertare in
malignantibus.] *Symmachus μὴ φιλονικῆς κακούργοις (al. ἐν κακούργοις)* Noli contendere cum ma-
lignis, *(vel, in, ſiue,* inter malignos) *quomodo etiam habet S. Hieronymus, & Ambroſius. apud quem*
initio explanationis legitur: [Noli malignari inter malignantes, neque æmulatus fueris &c.] *De*
quibus plura in Schol. edit. LXX. in iſtum Pſalmi l cum. Vbi præterea, quando habetur: ὡσεὶ λάχανα
χλόης. ſicut olera herbarum,] *vt hic eſt apud Ephræm, & LXX. ac in vulg. alij aliam lectionem ha-*
bent: S. Auguſtinus: [ſicut olera prati cadent.] *At Symmachus χλωρά. & S. Hieronymus,* Olus vi- B
ride, &c.] *Sed de iſtis hic ſatis.*

EIVSDEM

ADHORTATIO QVARTA.

DIXIT quidam Sanctorum: Meditare bona, vt ne mediteris ma-
la: ſiquidem mens non patitur otium. Demus igitur mentem
Mens, quibus occupanda. noſtram meditationi Diuinorum eloquiorum, orationibus, co-
gitationibusque bonis. Nam meditatio vana, opera vanitatis ſuſ-
citat; at bona meditatio, fructum bonum reddit. Reuoluamus & C
hoc mente, quòd multi tyranni regiones, atque munitiones vari-
Eccl. 44. as occupauerint, quorum fama exſtincta iam iacet, & perierunt, quaſi non fuiſ-
ſent. Quàm multi Reges, imperium multarum habentes gentium, imagines ſibi
erexerunt, atque columnas; arbitrantes per ſimilia ſe nomen poſt exitum ex hoc
Contra faſtum huius ſeculi. ſeculo comparaturos: & superuenerunt alij, qui illorum euerſis ſimulacris, pro-
prias imagines † ſubſtituerunt: verùm & illorum quoque opera ab alijs euerten-
† al. impreſſerunt. rur. Alij porrò præclara ſibi exſtruxerunt ſepulchra, opinantes ſe his ſibi nomen
Viciſſitudo rerum. æternum firmaturos, ſua in epitaphio inſignia, formamque deſcribentes. Succeſ-
ſit alia ætas, datus eſt alteri poteſtati dominatus, & ager. Hi porrò tumulum ex-
piare cùm vellent, oſſa eorum inſtar lapidum tranſtulerunt. Et quid ijs, adeò præ-
claræ, ac ſumptuoſæ ſepulturæ, pyramideſque profuerunt? Cuncta igitur vanita- D
tis opera, in nihilum deſinunt. Qui verò in Deo ditari, & in ipſo celebrari ma-
lunt; non ſic: nam vitam ſibi æternam, gloriamque indiſſolubilem parant. Quem-
Comparatio appoſitiſſima, longeque pulcherrima. admodum enim lumen Solis, ac Lunæ, chorique aſtrorum, adhoc vſque tempus,
non eſt obſcuratum, neque inueteratum, à creatione eorum hucuſque, & omnis
quidem carnis generatio ac ſanguinis, inſtar frumenti maturi, quod ſuo tempo-
re meritur, contrahitur: lumen autem Solis, ac Lunæ, atque ſtellarum eodem
modo nouum ac recens permanet, viget, & eniteſcit, iuxta determinationem
Creatoris, qua ijs definiuit, præeſſe diei ac nocti: Sic & diligentibus ipſum, con-
Gen. 1. & Pſalm. 135. ſtituit Regnum cælorum; gaudiumque ſine fine duraturum. Et ſicut in hoc verus,
ita & in illo veraciſſimus. atque iſta quidem præteribunt, quando voluerit Crea-
Matth. 24. Luc. 21. tor: gloriæ autem ipſius non erit finis. Studeamus ergo fructus facere pœniten-
tiæ; ne à gaudio illo excluſi, emittamur in terram tenebroſam ac caliginoſam, E
Conſideratio bona ac ſalutaris. in terram tenebrarum æternarum. Ingredere, ſi videtur in cubiculum tuum, &
occlude oſtium cum feneſtris, oppila autem, & quæcunque pellucentia, & ſe-
A minore. de intus, aſpiceſque quantum habeant dolorem tenebræ; vbi ſine labore, & tor-
mento verſaris, atqui arbitratu tuo potes cùm volueris aperire, atque exire. Qua-
lem igitur habere tibi dolorem videntur tenebræ illæ exteriores; vbi clamor ac
Matth. 8. 13. 22. 25. & Luc. 13. fletus, & ſtridor dentium? Cōſidera intus caminos tui ipſius foci; & attolle oculos
Vitiū tenebræ, at virtus lumen. verſus ortū Solis, ac cerne differētiam; tenebrarumq; opera fuge. Vitium tenebræ
Alluſio ad Eſaiæ 1. ſunt, virtus verò lumē. Vitium dum inueſtigatur, ſuos denigrat operarios: at vir-
tus dum exercetur, ſuos cultores illuſtrat. Ne autem exiſtimes chariſſime, te ſo-
lùm præ cunctis hominibus affligi: Nam omne caput in labore, & omne cor in

mœro-

A mœrore. Et quemadmodum fieri nequit, vt aliquis ſuper terram effugiat hũc aë-
rem: ita impoſſibile eſt homini, quamdiu in hoc ſeculo eſt tribulationibus, atque Vita humana tribulationibus obnoxia.
moleſtijs non tentari. Et qui terrenis rebus diſtrahuntur, per huiuſmodi quoque
affligentur: qui verò ſpiritalia conſectantes, in ſpiritalibus laborant; hi beati e-
runt: fructus enim ipſorum multus in Domino. Patientia perfecta tibi ſit chariſ- Prouerbia accommoda.
ſime. in quo vocatus es opere, firma anchoras, ac funes, ne in pelagus paulatim
nauis tua impellatur: & tunc docebit te experientia, quali pace in portu conſtitu-
tus frueretis. Mundus aſſimilatur pelago: portus verò eſt vita religioſa. Noli eſſe Mundus pelago Portus religioni ſimilis.
amator euagationis, ſed potius patientię. Ex aliorum ſcandalis, dum peregrinan-
tur, lucrum cape. Atque vt hoc quoque dicam; quando vniuerſum obierimus Græciſmus obſcurior.
mundum, nonne tandem nos cella manebit, ſi ſalutem adſequi voluerimus? Si
B porrò in cœnobio conſtituti, non toleramus; & dum ſoli ſumus, nõ quieſcimus:
vbi igitur noſtrum diuerſorium erit? Simileque hoc eſt illi, qui dicit ſe neque ſo- Similia.
lis ſufferre poſſe calorem, neque etiam vmbram; & vbi tandem conſiſtemus? Ve-
reor equidem, ne caminus ille nos excipiat. Quare caueamus eſſe negligentes, Matth.13.
laboris tædium conſectantes. Si vincti Saluatoris noſtri Dei ſimus; ne vincula
tribulationum erubeſcamus: ſed cum gaudio illa ſuſtineamus, aduentum eius è
cælo expectantes, vt nos choro adſcribat Sanctorum: qui enim paſſionum ipſius
ſocij extiterint, etiam conſolationis erunt. Si quis porrò opus laboris moleſtius 2.Cor.1. Contra deſidioſos, ac pigros.
ſerat: quot ſunt ſecundùm mundum, manibus ac pedibus laborantes, homines
diuites, multiſque ſtipati, qui nec noctu, neque interdiu quieſcunt, neceſſitate la- Notanda.
borum oppreſſi, & velut catena quadam, ac vinculo conſtricti. Poſſideamus igi- Virtutibus ſtudendum.
C tur laborem voluntarium, & patientiã veram, atque ſpontaneam, propter timo-
rem Dei: & non negligamus tolerantiam, humilitatem, continentiam, obſequi- Proximo vt indulgendum.
um, atque indulgentiam; indulgentiam autem dico, non vt in malitia proximo
conſentias, verùm in rebus ſpiritalibus fratri coopereris, ad compunctionem ex-
citandam ac lachrymas. Et ſi non appareat lachryma, contritus tamen corde per-
ſeueret: nam & in lachrymis differentia reperitur. Beatus autem, qui Dominum
proprio cordis ſpeculo contemplatur, expiscans linguam ſuam cum clamore, ac
gemitu, coram bonitate ipſius: quoniam exaudietur deprecatio eius. In medium
tibi affero aliud depoſitum in Domino, tanquam homini Dei, & ſaluari cupienti: Per cellas non oberrandum.
A refectione ſurgens, noli vagari per cellas, ſed in tua cella quieſce: multos enim
diabolus per vinum decepit. Quare poſt refectionem in alia cella verſari, ſignum
eſt audaciæ, & peruerſitatis. Nam ex confeſſionibus eiuſmodi, animarum ruinæ Præfecti baculus, vt neceſſarius.
proueniunt, & potiſſimum ceſſante Præfecti baculo: nam qui Diuino nolunt ti-
more ſuam refrænare mentem, humano terrore indigent; vt ſaltem per hunc ab
D inutilibus abſtineant, quemadmodum ſeruus temperatè modeſteque ſe gerit, ob
ſeueritatem Domini. Attende igitur tibi ipſi, & negligere noli: nam ſi in vino
*temperantiam ac ſapiẽtiã quæris; nec tibi, nec alijs proderis. Si enim vniuerſam *al. ſapiens & prudens tibi videaris.
ſacram edidiciſti Scripturam: vide ne fortè animo efferaris. Omnis quippe ſcrip-
tura, cùm diuinitus ſit inſpirata, animi humilitatem modeſtiamque edocet: qui 2. Tim 3.
autem contraria ijs quæ didicit, ſentit aut agit, præuaricatorem ſeſe eo ipſo con-
ſtituit. Si ſpiritus ſuperbiæ, aut ambitionis, diuitiarumve te conturbet, ne abri- Cõtra Superbiæ & ambitionis ſpiritum.
piaris; quin potius ſtrenuè maligni, ac fraudulenti ſpiritus impugnationi, ex ad-
uerſo reſiſte. Conſidera vetera ædificia, inueteratasque imagines, ac ærugine con- Conſideratio ſaluberrima.
ſumptas columnas: tecumque cogita atque aſpice, vbi iam ſint prædictorum poſ-
ſeſſores, atque artifices; & ſtude placere Domino, vt Regno cælorum reddaris
E dignus: Quia omnis caro vt fœnum: & omnis gloria hominis, tamquam flos Eſa.40. & 1 Pet.1.
fœni. Quid maius, honorificentiusve regno? cuius appetitores, & propter vari-
os in eo gloriæ caſus atque infortunia, illud ſpreuerunt, & ſibijpſis inſidias para-
runt, mortem vitæ præferentes: quoniam Deum non exquiſierunt, neque ſpera-
uerunt in ſalutare ipſius. Qui autem cæleſti regno repetiuntur digni, nullo iſto- Iuſtorum exultatio, & conſolatio.
rum tentabuntur; in pace, atq; exultatione in cælis cum Angelis choros agen-
tes, & citra dolorem, luctumque ac gemitum ibi degentis, cum gaudio, atque læ-
titia collaudantes, ac ſuperexaltantes, magnificantesque Regem cælorum, &
Dominum vniuerſæ terræ. Cui conuenit laus, gloria, & magnificentia, in ſecula
ſeculorum, Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ Lectiones.

Docet hic Auctor mentem noſtram meditationibus Diuinorum eloquiorum, orationibus, cogitationibuſq́; bonis aſſiduè occupandam eſſe; faſtum huius ſæculi ſpernendum, & dominandi deſiderium amputandum: cumque in hoc mundo nihil ſit firmum ac ſtabile, ſed omnia fluxa ac tranſitoria, mutationibuſque continuis obnoxia, in Deo potius diuitias ſemper permanſuras quærendas, vitamque æternam, & gloriam indiſſolubilem parandã ſuadet. Poſtea conſiderationes pulcherrimas ponit, & quid tenebræ ac tribulationes hic modico tempore durantes, ab æternis illis differant: & cur Vitia dicantur tenebræ, virtus autem lumen, oſtendit. Deinde quam valde vita humana tribulationibus ſit obnoxia; & mundus cur pelago, portus autem religioni ſit ſimilis, exponit. Prouerbia cum ſimilitudinibus, ac comparationibus adhibet, & inſtituto ſuo accommodat. Contra negligentes, atque deſidioſos agit. Virtutum ſtudium commendat. Proximo vt indulgendum: & per Cellas religioſo, ac monacho non oberrandum. Præfectiq́; baculus, vt pro bono neceſſarius ſit regimine, commonſtrat. Et ne quis ſuperbia, aut ambitionis, auaritiæque ſpiritu ſe ab ipſis ſitiat, hortatur. Conſiderationeſque plures pulcherrimas ponit, ad quas lectorem remitto.

Quam multi Reges, atque potentes ſibi imagines erexerunt, atque columnas, &c.] *Similia pluribus in locis alibi ab Auctore adducuntur, ad amputandum faſtum & ambitionem humanã oſtendendumque in hoc mundo nihil firmum eſſe ac ſtabile; ſed caduca omnia, continuiſq́; viciſſitudinibus obnoxia. Vide orationem eius de Morte, Tomo primo: ac alteram Sancti Baſilij Magni Orationem eius de Morte, ibidem immediate adiunctam, vbi vitæ humanæ fugacitas, & inſtabilitas, atque incertitudo abunde depingitur. De qua, idem Baſilius in Hexam diuini Opific. Homil. 11. de Paradiſo. Et Homil. in Pſalm. 33. Item homil. in principium Prouerbiorum, &c. Et huc ſpectant, quæ ſparſim in Beatitudinibus 2. adducit Ephræm, quarum initium eſt:* [Beatus qui hanc vitam odit, ac deſerit, & in ſolo Deo omnis meditatio vitæ ſuæ eſt, &c.] *Tomo primo. nec non ſupra in Cantico eiuſdem ſpiritali, ad Iuuentutem Chriſtianam, ex Chaldæo Latine reddito, & in formam aliquã Rhythmicam vtcumq́; per nos redacto, ibi:* [Reuolue animo multos, qui ante te vixerunt, Reges ſublimes, nobiles, atque potentes, &c.] *Varijsque in locis ſparſim, & incidenter alibi.*

Vitium tenebræ ſunt, Virtus verò lumen, &c.] *Peccata dici tenebras, teſtantur Sanctus Hieronymus, in Iob. 3. in illud:* [Obſcurent eum tenebræ, &c.] *Item in Iob. 22. ſuper iſtud:* [Et putabat ſe tenebras viſurum.] *Sanctus Auguſtinus in Pſalm. 18. in id:* [Ab occultis meis munda me.] *Et in Pſalm. 87. in illud:* [Poſuerunt me in lacu, &c.] *Sanctus Gregorius libro 15. Moralium, cap. 12. libro 29. cap. 8. & 9. & antè hos Origenes in Epiſt. ad Roman. 13. Suffragaturq́; S. Chryſoſtomus, qui in caput Ioannis primum, homil. 4. poſt medium ſic habet:* [Peccatum, tenebræ, & vorago quædam profunda: quod Deus vel inde planiſſimè conſtat, quòd clam & ſine arbitris peccata committantur. Quicumque enim in facinora, ſceleraque prolabitur, odio habet lucem, neque luci ſe credit: & quæ occultè, & in abſcondito fiunt, etiam dictu ſunt turpia. Sicut enim in tenebris neque amicus, neque inimicus agnoſcitur, ſed omnia penitus ignorantur: itidem in peccato vſu venit, &c.] *Exemploq́; hæc ipſe ibidem illuſtrat, atque confirmat. Quibus addo,* [Tenebras mundi *ſecundum eundem Chryſoſtomum in cap. Matthæi ſextum, homil. 14.*] etiam dici homines iniquos, ſicut & Sancti lux mundi appellantur, &c.] *De quibus ait Apoſtolus:* [Fuiſtis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino.] *Quia ſicut per Sanctos, Deus in hoc mundo oſtenditur: ita per iniquos homines obſcuratur, &c. Idem Chryſoſtomus, apud quem plura alibi ſparſim in eandem ſententiam reperire licebit, ſicut etiam apud Auctorem noſtrum Ephræm ſæpius.*

Firma anchoras, ac funes; ne in pelagus tua nauis impellatur: Mundus aſſimilatur pelago, portus verò eſt vita religioſa.] *Allegorica, ac prouerbiali iſta locutione comparat mundum pelago, & monaſticam, ac religioſam vitam portui maris. Docetq́; non conuenire Religioſis in pelago mundi huius verſari foriſq́; licenter euagari, atque diſcurrere: ſed in portu religionis oportere vitæ, atque profeſſionis anchoram firmare, ibiq́; cum patientia, & pace perſiſtere. ac propterea hic ſubdit:* [Noli eſſe amator euagationis, ſed potius patientiæ, &c.] *paucisq́; interiectis poſtea:* [Si porrò in cœnobio non toleramus, & dum ſoli ſumus, non quieſcimus; vbi noſtrum tandem diuerſorium erit, &c.] *illudq́; multis capitibus, varijsq́; adhortationibus hoc eodem ſecundo Tomo contentis tradit, inculcat, repetitq́; Auctor, ſicut ſuis poſtea locis plenius videre licebit.*

Beatus qui Dominum proprio cordis ſpeculo contemplatur. explicans linguam ſuam cum clamore, ac gemitu, &c.] *Vbi pro (τὴν γλῶσσαν ἀυτοῦ, id eſt. linguam ſuam) in alio Græco MS. eſt, καὶ ἐκχέων τὴν δόξαν ἀυτοῦ, μετὰ κλαυθμοῦ, id eſt,* [& gloriam ipſius effundit, ſeu explicat cũ clamore, ac gemitu, &c.] *Quæ lectio ſubſiſtare, & explicari aliquo modo poſſet: altera tamen ſecurior, aptior.*

A *aptiorq́; propoſito hic eſſe videtur, vt non* [τὴν δόξαν, *id eſt, gloriam, ſed* τὴν γλῶσσαν ἀυτοῦ ἐκχέει, *id eſt,* [linguam ſuam explicat, ſiue effundit, &c.] *legendum ſit: alioquin enim per abſurda, aut nulla ſaltem hoc loco videretur eſſe ſententia.*

A refectione ſurgens, noli vagari per cellas, ſed in tua conquieſce cella, &c.] *Aliud hic profert depoſitum Auctor, quod eſt de non vagando ac diſcurrendo per fratrum cellas, quod audacia, & peruerſitatis ſignum exiſtit. De quo in ſequentibus aliquot poſtea Paraneſibus, fuſius ac plenius, eodem hoc Tomo 2. Et S. Baſilius Magnus de eodem, in præceptis ac regulis generalibus vitæ religioſorum, varijsq́; alijs in locis ſuorum operum ſparſim ſæpius. necnon Chryſoſt. in tractatu de Monachis, ac vita monaſtica. ac Caſſianus, collat. 6. cap. 15 vbi Cellæ ac ſolitudinis ponit commoda, eorumq́;, qui ab ijs recedunt detrimenta. S. Bernard in Epiſt. ſiue tractatu,* De vita ſolitaria, *ad Fratres de monte Dei, alijsque in locis plurimis.*

Nam ex conceſſionibus eiuſmodi, animarum ruinæ proueniunt, & potiſſimum ceſſante Præ-
B fecti baculo, &c.] *Notas licentioſam vitam quorundam monachorum, impunè ſatis peccantium legesq́; ſuas monaſticas tranſgredientium, taxatq́; laxitatem ac conniuentiam nonnullorum Præfectorum. quibus in ſibi ſubditis permittentium, ac vitia minimè corrigentium: ac proinde hic dicit ex eiuſmodi indulgentijs atque permiſſionibus, prouenire ruinas animarum, ceſſante præſertim Præfecti baculo, id eſt, diſciplina, atque correctione Superioris, cuius officio incumbit, inferiores ſibiq́; commiſſos in officio continere, & vitia eorum reprimere. De quo, inter alios vide Baſilium in regulis fuſ. diſp. in reſponſione ad Interrogat. 25.* [Quàm terribile Antiſtiti iudicium immineat, ſi fratres delinquêtes non arguat.] *Reſponſio lectu digna eſt, & ideo Lectorem ad eam remitto.*

Nam ſi in vino temperantiam, ac ſapientiam quæris, nec tibi, nec alijs proderis, &c.] *Alia lectio quæ explicatiua videtur huius, ſic habet:* [Nam ſi in vino ſapiens ac prudês tibi videaris, &c.] *Agit autem contra temulentos, ſibiq́; in potu, ac crapula placentes, ac de vano ſapientiæ nomine interim glorantes, atque ſuperbientes, quos hic notat, coarguitq́;. Aut certè prior lectio allegoricè ac prouerbialiter intelligenda, &* ἀντιφραστικῶς, *de his qui temperantiam, ac ſapientiam in vino ſectantur, cùm ta-*
C *men in eo minime temperantes ſint, ac ſapientes, ſecundùm etiam illud:* [Pinguis venter non gignit ſenſum tenuem, &c.]

Si vniuerſam ſacram edidiciſti ſcripturam, vide ne fortè animo efferaris, &c.] *Locus hic ad reprimendum elationis ac ſuperbiæ ſpiritum pertinet, atque conducit. Nam cùm ea, quæ ad animi humilitatem modeſtiamq́; pertinent, a Scriptura, inquit, edoceamur, conſtat ſanè eos, qui contraria his quæ didicerunt, ſentiunt, vel agunt, præuaricatores ſeſe eo ipſo demõſtrare. quare aduerſus ſpiritum Superbiæ & ambitionis nos munit, & vt ſtrenuè maligni ac fraudulenti ſpiritus impugnationi ex aduerſo reſiſtamus, nec vllis ipſius fallacibus ſuggeſtionibus abripi nos vnquam ſinamus, ſeriò hic hortatur, & monet. Plura in eandem ſententiam, in alijs ſequentibus Paraneſibus, hoc Tomo ſecundo ſparſim, ſicut & Tomo primo, non vno in loco, adducta inuenias.*

D

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI,

DE VIRTVTE,

CAPITA DECEM.

Gerardo Voßio Interprete & Scholiaſte.

PROLOGVS.

E NECESSARIVM duxi chariſſime, & alia quædam cum his congruentia, in hoc * commentario addere, vt legens, depreceris pro me peccatore, atque operibus confuſo, Dominum: vt mihi peccata remittat, faciamq́ue fructum ei gratum, antequam edictum veniat tremendum de anima mea è corpore tollenda; quando omnis humanus apparatus, & ornatus euaneſcet. Væ tunc ei, qui Deum offenderit, neque reſipuerit: Requiret enim tempus in negligentia deperditum, & non inueniet. Ploremus igitur corā Domino Deo noſtro, vt miſerationes ab ipſo obtine-

* Græc. ἐν τῷ ὑπομνηστικῷ de quo ſupra in Hypomnit. ac Schol pag. 275. 278.

obtineamus. Donec tempus habemus, temperemus nobis, & placare ſtu- A
deamus Deum. Non eſt nobis certamen de pecunijs, quarũ iacturam li-
Nota. cer quis fecerit, alias pro illis rurſus comparare ſibi poterit. De anima no-
bis periculum; quam ſi perdiderimus, nõ amplius recuperare poterimus,
Matth.16. iuxta quod ſcriptum eſt: Quid proderit homini, ſi mundum vniuerſũ lu-
cretur; animæ verò ſuæ detrimentum patiatur? aut quã dabit homo com-
mutationem pro anima ſua? Filius enim hominis venturus eſt in gloria
Ibidem & Matth.24 & maieſtate ſua: & tunc reddet vnicuique ſecundum opera eius. Si ergo
detur retributio, nullaque opera noſtra latere poſſunt Deum: quare non
operamur bonum, vt bonum nobis retribuatur; abſtinemusque à malo, B
*al. obruant. ne mala nos * inuadant? ſicut ſcriptum eſt: Recede ab iniquo; & non ti-
Eſaiæ 54. ſecundum LXX. mebis, & tremor non appropinquabit tibi. Erubeſco dicere, & tacere ne-
queo, ob meam, meique ſimilium ignauorum negligentiam; quòd mili-
A Minori ad maius. tes huius ſeculi, miſera à Rege dona accipientes, promptè alacriterque ad
mortem vſque pro ipſo periculis ſe ſubijciunt: quanto magis nos, qui-
*al. non deſerere opera iuſtitię bus tales factę ſunt promiſſiones, debemus non * ceſſare ab operibus iu-
ſtitię, vt à ventura ſaluemur ira; ne tamquam inimica noſtra vtamur ani-
A Minore. ma, quam ſibi vindicat Deus. Cogitemus quomodo ardorem ſolis, vehe-
mentiamve febris tolerare nequeamus; & quo pacto inextinguibilem C
illum ignem pro nihilo ducimus? Dominus autem ſuo nos conſilio di-
rigat, manuque ſua forti nos protegat, in ſecula. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

DE Virtute, Capita decem. Prologus.] *Auctor noſter Ephram, antequam ſequentia decem aggrediatur Capita, ſuum hic Prologum præmittit, idemq; in quatuor Adhortationibus antea poſitis praſtitit. ac poſtea in illud:* Attende tibi ipſi.] *& ante duodecim ibi capita ſequentia, alibiq; non ſine cauſſa facit & obſeruat. Vt autem vis & ratio Prologi ab omnibus rectius, ac plenius cognoſcatur, ſciendum eſt Prologum, & Præfationem, atque Proœmium pro iiſdem fere apud Patres ſumi, quando ſcilicet ſumma res breuiter præfando præmittitur: vel auditorum, lectorumve animi, ad audiendum* D *legendumve attentius & patientius, ſuaui & accommodo aliquo præloquio, ſiue præfatione præſertim in rebus arduis, ac longioribus, pluribusve diſtinctis capitibus, vt hic apud Auctorem, præparantur, & denunciantur. Deducitur q; Prologus à Græc. πρὸ & λόγος. ſiue ἀπὸ τοῦ προλογίζειν, quaſi Prologo vti: Præfatio autem a præfando, ſignificans id quod præloquimur, antequam ad rem veneamus, &c. Et vt Prologi ac præfationis acceptionem apud Patres confundi, & pro iiſdẽ planè vſurpari noueris; illud ex vnius S. Hieronymi (ne multos hic allegare ſit neceſſe) ſcriptis abunde edoceris: quippe in quibus, inter alia, indifferenter ſic paſſim habetur, ac legitur:* [Incipit Prologus S. Hieronymi, in librũ Quæſtionum Hebraicarum.] *ac poſtea ibid.* [Finit Prologus.] *Item:* [Incipit Præfatio S. Hieronymi Presbyteri in Amos Prophetam.] *ac poſt eandem Præfationem:* [Explicit Præfatio. Incipit Textus.] *Item:* Sequitur Præfatio in explanationem B. Hieronymi in Abdiam Prophetam, ad Pamach. Finit Præfatio, &c. *Vtrumque porrò viciſſim in ſequentibus:* [Incipit Præfatio eiuſdem B. Hieronymi in librum tertium, ſuper Oſeæ ad Pamachium Epiſcop.] *ac poſt fin. ibidem.* [Finit Prologus.] E *Vbi hic Prologus, ibi Præfatio indifferenter dicitur. Sicut & in ſequentibus:* [Incipit Præfatio in libr. 2. Amos Proph.] *Subijcitur q; poſt ibid.* [Explicit Prologus. Incipit Textus.] *Item:* [Incipit Præfatio S. Hieronymi in explanat. ſuper Sophoniam Proph.] *ac poſt ibid.* [Finit Prologus.] *Item:* [Præfatio ponitur in explanationes Eſaiæ Prophetæ.] *qua finita, poſt ſubijcitur:* [Finit Prologus.] *Quæ inde adducere hic viſum eſt, vt certò conſtet, vnum pro altero nomen indifferenter accipi, ſicut & alibi apud alios. Proœmiorum porrò vſum, & neceſſitatem luculenter oſtendit S. Chryſoſt. Tom. 3. in Homil de ferendis reprehenſionibus, & conuerſione S. Pauli, eius initiũ eſt:* Reprehenderunt nos amicorum quidam, quòd productiora ſermonum initia faciamus, &c. *longè ab initio, ibi:* [*Seruiunt in hoc nobis proœmia, vt auditores de dicendis per compendium inſtruantur, & manifeſtior reddatur*

A *detur doctrina. Fateor enim non opus proœmijs, neque instructionibus his, qui ſemper ſcripturis vacãt, neque alijs occupationibus diſtrahuntur: ſtatim enim audito lectore, dictorum mentem accipiunt. Qui autem bonam temporis partem ſecularibus negotijs impendunt, & rarius hic comparent, niſi proœmia audiant, & instructi intelligant, quæ ſermonem illum præcedant, abſque lucro hinc abeunt, &c. Ac paullo poſtea ibid. [Eſt & alius vſus Proœmiorum: Incidimus enim ſæpe in longiora argumenta, quæ vno die ad finem perduci nequeunt; & interdum duobus vel tribus diebus, vt rectè explicentur, opus habent. Vnde tunc opus eſt, die ſecundo finem doctrinæ prioris repetere: vt dum principio finis congruit, ſermo cohæreat, auditoribusq́; minus ſit obſcurus. Et vt diſcas ſermonem abſque proœmiis valde obſcurari; ecce exempli gratia, afferam aliqua: Vt autem vidit eum Ieſus: Tu es Simon, inquit, filius Iona: tu vocaberis Cephas, quod interpretatum eſt Petrus. Vides num intelligatis dictum? num intelligatis conſequentiam & quare dicta ſint? quandoquidem abſque proœmijs introducta ſunt. Comparatur igitur, qui hoc facit, ei qui hominem omni ex parte obtectum, in ſpectaculum adducit. &c. Atque iſta de Proœmiorum vſu, hactenus ex Chryſoſtomo.*

B

CAPVT PRIMVM.

BEata Ciuitas, quæ à pijs regitur; & nauis, quæ à peritis gubernatur: Monaſteriumque, quod à temperãtibus adminiſtratur. Væ autem ciuitati, quæ ab impijs dirigitur; & naui, quæ ab imperitis gubernatur; ac Monaſterio, quod ab intemperantibus adminiſtratur: nam & ciuitas replebitur Barbaris, ob impietatem eorũ qui eam tenent; & nauis confringetur propter imperitiam gubernatorum: Monaſterium autem deſolabitur, ob ignauiam adminiſtrantium.

C

SCHOLIA.

H*Abentur in Scripturis pleraque ſimilia, ad quæ non obſcurè hîc ab Auctore fieri videtur alluſio, cuiuſmodi ſunt Prouerb. 29* [Rex iuſtus erigit terram.] *Item:* [In multiplicatione iuſtorum lętabitur vulgus: cum impij ſumpſerint principatum, gemet populus.] *Et poſtea ibid* [Homines peſtilentes diſſipant ciuitatem: ſapientes verò auertunt furorem, &c. *Sic Sapient. 6.* [Rex ſapiens ſtabilimentum eſt populi.] *Et Eccl. 10.* [Beata terra, cuius Rex nobilis eſt, &c. *Item ibid.* [Vę tibi terra, cuius Rex puer eſt, &c.] *Sic quoque Eccli. 10.* [Rex inſipiens perdet populum ſuum, & ciuitates inhabitabuntur per ſenſum prudentium, &c.]

Similia ſunt Prouerb. 29 & Sap 6. Eccl. 10. & Eccli 10.

CAPVT II.

D SI ſub obedientia ſpiritalium Patrum conſederis; non cùm demulceris, & audis verba aſſentationis, apparet fidei tuæ ſtabilitas ac firmitas: ſed quãdo contemptus, atq; percuſſus ſuſtinueris: nam etiam fera meritò cùm demulcetur, manſueſcit, atque miteſcit. Ne itaq; erga corripientẽ, & inſtituentem te, amarulentior fias: ſi nimirum cupis vas electionis euadere: ſciensque obedientiæ in Domino, ac humilitatis profectum, eò progreſſus es; nempè ſi eius gloriam cognoſcens, eam tibi delegiſti. In ea frater, Sanctorum vita illuſtris eſt, & magnifica. Moyſes enim ſeruus Domini, etſi doctrina Iethro non erat imbutus; veruntamen illi ſe ſubiecit, atque ſeruiuit: quamuis in Aegypto ſatis eſſet eruditus. Ieſus quoque Naue filius, perfecta ſua obedientia, tantum donum promeruit, vt
E Moyſis ſucceſſor fieret. Et Samuel, per obedientiam, quam Heli ſacerdoti præſtitit, dignus habitus eſt, qui vocem Dei audiret. Eliſæus verò, huius adminiculo pallium, & gratiam ſui accepit Magiſtri. Quid porrò homines ſimiles vobis, paſſionibus ſubiectos commemoro? Ipſe quoque Deus Verbum incarnatum, vitam in humilitate, & obedientia traduxit, ſicut nos docet Euangeliſta, dicens: Et erat ſubditus parentibus ſuis. Rurſus autem, & Apoſtolus ait: Humiliauit ſemetipſum, factus obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis. Quin etiã, quotquot viuendo, nolunt bonã parentũ tolerare diſciplinam, nõ leui ſe periculo exponũt: plerię; enim, qui in ciuitatibus à magiſtratu puniuntur, ferè propter inobedientiã, atque contumaciam, duramq́; ceruicẽ * plectũtur. Quin & puellæ, nolentes bonis morem gerere admonitionibus, verecundia, ac pudicitia abiecta

Obedientiæ, & humilitatis, cõmẽdatio ab exemplis, & ſcripturis.
Exod 2. 18.
Deut 34. & Ioſue 1.
1 Reg 3.
4 Reg 2.
A Maiorẽ:
Luce 2.
Philip. 2
* Græc ἀπὸ τραχηλισμοῦ

iecta, in platcis vicisque turpem vitam cum dedecore traducunt: quæ autem in-tentæ ſunt operi, & mentis tranquillitati atque pudicitiæ vacant; ab hominibus quidem honorabuntur, à Deo autem glorificabuntur. Bonum incepiſti opus, in eo perſiſte: vt magnificeris à Domino, cum maſuetis, & humilibus, in Regno cælorum, Amen.

Contra inobedientes. Matth.5.23.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES,

SI ſub obedientia ſpiritualium Patrum conſederis, &c.] *Obedientiam vehementer cōmendat, eamq́; pulcherrimis Scripturæ exemplis: à Moyſe, Ieſu filio Naue, Samuele, & Eliſæo, adiq́; confirmat, atque illuſtrat. A Moyſe quidem, qui, quamuis Aegyptiorum ſcientia ſatis eſſet inſtitutus, licetq́; à Madianitis alienus; tamen etiam Iethro ſacerdoti Madian ſeruire, illiq́; ſe ſubiicere voluit: vt eſt Exod.3. & eidem conſilium danti lubens obtemperauit, omniaq́; fecit diligenter, quæ ille ſuggeſſerat, ſicut habetur Exod.18. Ieſus quoque Naue filius, adeò ſua commendatur obedientia, vt per eam diuinitus Moyſes mereretur fieri ſucceſſor, & in populum Iſraeliticum obtinere imperium, eumq́; in terram promiſſionis ducere, &c. vt eſt Deut.34 & Ioſue 1.3.4.&c. De Samuele etiam legimus 1. Reg.3. quomodo per obedientiam ſuam, quàm Heli ſacerdoti præſtabat, promeritus ſit vocem Dei audire, & quidem tertiò, iuxta illud:* [Et adiecit Dominus vocare Samuelem tertiò. Qui conſurgens abijt ad Heli, & ait: Ecce ego, quia vocaſti me. Intellexitque Heli, quòd Dominus vocaret puerum. ait: Non vocaui te, reuertere, & dormi fili, & ſi deinceps vocauerit te, dices: Loquere Domine, quia audit ſeruus tuus. Abijt ergo Samuel, & dormiuit in loco ſuo. Et venit Dominus, & ſtetit: & vocauit ipſum ſicut ſemel, & bis vocauerat ipſum: Samuel, Samuel. & ait Samuel: Loquere Domine, quia audit ſeruus tuus. & Dominus ad Samuelem: Ecce ego. &c.] *De quo plura 1. Reg.3. & ad longū, apud Ephræm Tom.1. in Apolog. ad Fratrem quendam, de Heli ſacerdote. cuius initium eſt:* [Cùm Scriptura de Heli Sacerdote atteſtetur, &c. *Quin & Eliſæus denique, adminiculo obedientiæ, pallium, ac gratiam accipere Eliæ ſui magiſtri meruit, ſicut & clara de eo eſt hiſtoria. 4. Reg.2 quò etiam Gregorius Nyſſæ Epiſcop. frater Magni Baſilij alludens, ſic de eo inter alia, in vita Gregorij miraculorum opificis, enarrando adducit:* [Quid ex Propheticis miraculis, his rebus ex aduerſo comparando adduci vis? Dicam Iordanis ſectionem, quàm percuſſione pellis ouillæ, ante aſcenſionem fecit Helias: & poſt eum Eliſæus, hæres & pellis, & ſpiritus illius, &c.] *Idemq́; in tractatu de ſancto baptiſmo, cuius initium eſt:* [Nunc agnoſco meum gregem, &c.] *ſic inter multa ibi percenſet:* [Similiter vnius Prophetæ indumentum, quod ex pelle erat caprina, Eliſæum, per totum terrarum orbem, fama celebratum effecit, &c.] *Atque iſta hactenus in cōmendationem Obedientiæ. de qua operepretium fuerit etiam videre caput ſextum poſtea hic ſequens, cuius initium eſt.* [Frater quidam ſub obedientia ſpiritalium Patrum, &c.]

Ieſus quoque Naue filius, &c.] *In vulg. Latin legitur:* [Ioſue filius Num.] *At LXX. quos fere Patres ſequebantur, vt etiam Ephræm, legunt, appellantq́;* Ἰησοῦν υἱὸν Ναυῆ, *id eſt,* Ieſum filium Naue.] *De quo, vide Deut. cap.34. Et Ioſue cap.1.2. &c.*

Sicut nos docet Euangeliſta dicens: Et erat ſubditus parentibus ſuis.] *Alia hic lectio apud Ephræm habet:* [Et erat ſubditus ipſis.] *Sic quoque in ſacro Cod. Lucæ 2.* [Et erat ſubditus illis, & mater eius conſeruabat omnia verba in corde ſuo.] *Quem etiam locum piè docteq́; illuſtrans S. Bernardus Abbas Clareuall. ſic in Hom.1. ſuper* Miſſus eſt, *inter alia recenſet ibi:* Nam ſubdit Euangeliſta: Et erat (inquiens) ſubditus illis. Quis? Quibus? Deus hominibus. Deus, inquam, cui Angeli ſubditi ſunt: cui Principatus, & Poteſtates obediunt, ſubditus erat Mariæ, nec tantùm Mariæ, ſed etiam Ioſeph propter Mariam, &c.] *Ac paullò poſt ibidem:* [Quibus ergo laudibus iudicas dignam, quæ etiam præit? Diſce homo obedire, diſce terra ſubdi: diſce puluis obtemperare. De auctore tuo loquens Euangeliſta: Et erat (inquit) ſubditus illis: haud dubium quin Mariæ & Ioſeph. Erubeſce ſuperbe cinis. Deus ſe humiliat, & tu te exaltas? Deus ſe hominibus ſubdit: & tu dominari geſtiens hominibus, tuo te præponis Auctori? &c.] *Hactenus ibi Bernardus.*

CAPVT III.

SI ad dimidium perduxerit opus aliquod, frater tuus; contigeritque ipſum in morbum incidere, tuaq́; opera indigere in opere: curam eius ſuſcipe, omni cum humilitate, patienti compatiens. Poſtquā vero ſanitatē is recuperarit, ne fratris tui appetieris opus: ne fortè tibi ipſe à Domino, & hominibus damnationē adſciſcas. At fortaſſe ſuggerit cogitatio, non ſine Diuina id permiſſione accidiſſe, vt ille malè habeat, & ego interim hoc conſequar: at cur non bonū illud cogitaſti; quòd

Cogitationis ſuggeſtio.

ſcilicet

A ſcilicet Domino id ſactum ſit permiſſu: vt cuiuſmodi voluntate ſis demonſtres, tui ne ipſius, an fratris amator? Quòd ſi à morbo liberatus, ipſe recuſauerit; rem bona conſcientia cum permiſſu tamen Præfecti, accipe: vt bonum habeas teſtimonium ab his, qui foris ſunt. Neceſſaria enim eſt iuſtitia, pietas, atque obſeruantia. De ſanctiſſimo quippe Simeone, qui Saluatorem accepit in vlnas ſuas, ſcriptum habemus, quòd eſſet iuſtus, & timoratus. *Lucæ 2.*

C A P. IV.

Virtuti inimica ſegnities.

FIrmo, ac ſtabili corde ſimus, Chariſſime: nam virtuti aduerſatur
B ſegnities. Ne igitur exigua nobis ingruente accedia, euadamus puſillanimes: verùm vim nobis ipſi inferamus, magnanimi Viatoris inſtar; quippe cui dum defectio atque debilitas per viã accidit, non cadit animo, neque à ſcopo deſiſtit propter longitudinem viæ, ſed ſeipſum conſolatur, dicens: Adhuc modicum reſtat viæ, & ad diuerſorium peruenies, atque quieſces. Et Dominus vim eius cernẽs, robur illi vireſque præbet, viæque mollit ac mitigat aſperitatem: ſegnities enim, atque pigritia paupertatis conciliatrices exiſtunt, non modò donorum ſpiritalium, ſed etiam neceſſitatum corporalium.

Viatoris magnanimi exemplum.

Segnities paupertatis conciliatrix.

C A P. V.

C SI ante cunctos in Synaxim, ac congregationem prodeas, & perſiſtas donec abſoluatur, ne in hoc te efferat cogitatio: quoniam & artifices multum ſtudij, ac vigilantiæ in ſuo opere adhibent. Neque corpore duntaxat te præſentes Domino: ſed & cogitationes in corde humili à cæteris rebus, vt illi des operam, abducito. Superbia enim latibulo ſimilis eſt, in quo Draco libenter moratur; & eum, qui ad illud acceſſerit, interficit. Porrò de non inebriando ſe vino, aut de mulierum cõſuetudine vitanda, ſuperfluum mihi videtur tuæ ſignificare pietati: tum quia manifeſtum eſt omnibus, hoc à virtute eſſe alienum. Neceſſarium eſt ergo non ſolùm in hac parte impetum Dæmonum obſeruare, atque cauere: ſed neque cum maribus, & adoleſcentibus conferre licet ſermones laſciuos, atque effœminatos, qui in perniciem animam trahunt. Non tamen quòd malum ſit fœ-
D mina, eius conuerſationem auerſamur: ſed quia facilè eſt inimico, per colloquia & conuerſationes mulierum, nos ſubuertere, & ad tranſgreſſionem Diuini præcepti inducere. Quocirca nos oportet vndequaque obſeruare malignorum ſpirituum iacula; confidentes armaturæ, ac virtuti Spiritus ſancti: nam qui vnam portam inimico præcludit, duas autem ei aperit, exiſtimans ſe ſecurum eſſe, fallitur hic, quiſquis eſt. Neceſſarium eſt ergo, vt nos ipſi vndique communiamus: nullamque occaſionem præbeamus ijs, qui occaſionem quærunt. Deus enim non irridetur, & horrendum eſt incidere in manus Dei viuentis. Cui gloria, in ſecula ſeculorum, Amen.

Synaxis.

Superbia latibulo ſimilis.

Contra laſciua cõmercia atque colloquia.

Mulierum conſuetudines, vt vitandæ.

Eleganter dictũ & prouerbialiter.

Galat. 6. *Hebr. 10.*

SCHOLIA.

E SI ante cunctos in Synaxim prodeas, &c.] *In Latinis Sanctorum Patrum ex Græco translationibus, non nomen Synaxis & Synaxes, ſæpè haud inuenuſtè, & inaccõmodatè etiam in alia atq; alia ſignificatione vſurpari: quemadmodum & ab Athanaſij, Baſilij, & Chryſoſtomi, aliorumq; Græcorum Patrum Interpretibus, & à nobis in plurimis Ephræm locis (ſeruato vocabulo Græco tanquam Latino, quòd ſignificantius ſit, latiusq; pateat) vſurpatum retentumq; inuenies. Cæterùm quia multa illius ſunt ſignificata, & acceptiones variæ, de ijs pro maiore declaratione, aliquid (ne quis in illis hæreat) dicendum erit. Significat autem nomen Synaxis primò conuentum, ſeu congregationem, cùm Monachi ad orandum, Diuinaq; laudes decantandas, ac celebrandas, & ad Diuina peragenda myſteria ſimul conueniebant à Græco verbo* συνάγω, *hoc eſt, congrego, ſeu colligo, &c. qua etiam ſignificatione hic ab Authore accipitur, & ſuprà in Epiſt. ad Ioan. Monachum, cuius initium eſt:* [Varijs licet adhortationibus tum religioſiſſimo Theodoro egerimus, &c.] *ibi:* [Neque corporalium neceſſitatum prætextu;

Synaxim veſtram neglexeritis,&c.] *ac poſteà hoc eodē Tomo in Paræneſ.18.19. 23.36 & alijs in locis apud eundem ſæpiſſimè. Accipitur præterea pro congregatione, & conuentu ſimpliciter. item pro collecta, conuenticulo, celebritate ſolennitate, Miſſæ ſacrificio, & ſacra Communione, &c. in quibus omnibus ſignificationibus, alijs atque alijs locis, vtitur Auctor noſter Ephræm: ſed in prima acceptione, pro conuentu ac congregatione Monachorum adorandum, & laudandum Deum, &c ſæpiſſimè, præſertim hoc Tomo 2. ac vbicunque de Monaſticis agit. Neque etiam infrequenter apud eum, Synaxis pro ſacra altaris Communione vſurpatur, ſicut ſuis conſtabit locis, quod quidem in eo ſignificato verbum, ex 1.Cor.10. deſumptum videtur, vbi Apoſtolus ſic loquitur:* Calix benedictionis, cui benedicimus, nònne communicatio ſanguinis Chriſti eſt: & panis quem frangimus, nònne participatio corporis Domini eſt? &c.] *Nam vt rectè lib 4.cap.14. ait Damaſcenus:* [Hoc Sacramentum Chriſto nos copulat, atque eius carnis, Deitatiſque participes efficit: noſque inter nos in eodem Chriſto conciliat, atque coniungit, & veluti vnum corpus coagmentat, &c.] *iuxta illud Pauli 1.Cor.10.* [Vnum corpus, vnus panis multi ſumus, qui de vno pane participamus.&c.] *Vnde quàm communiter etiam pro ſacra Communione ſumatur, clariſſimum euadit. Sed iſta de vocabulo, & acceptione Synaxis, abundè hic ſufficerint.* A B

Superbia latibulo ſimilis, in quo Draco moratur, &c.] *Auctor oſtendere (vt videtur) volens, quàm periculoſum ſit ſuperbiæ vitium, illud cum antro ſiue latibulo, in quo Draco latitat, haud incommodè hic comparat. Nam ſicut accedenti ad latibulum, in quo Draco ſerpens commoratur, maximum ab eo mortis imminet periculum: ita & ſaluti animarum à ſuperbiæ latibulo, in quo Diabolus verſatur (niſi illud ſedulò vitauerint) exitium proximum eſt. Nullum enim eſt vitium (vt rectè tradit Auguſt. lib.4. de Trinit.cap.15 Tom.3.) in quod magis accipiat ius dominandi ille ſuperbiſſimus ſpiritus ad ima mediator, ad ſumma interclуſor, &c. Clariusq́; de eo alibi Ephræm, in tract. de euerſione Superbiæ, Tomo 1. vbi inter alia ſub fin. ſic habet:* [In ſuperbia enim habitat, qui dixit: In fortitudine manus meæ faciam, & in ſapientia intellectus auferam terminos gentium. &c.] *Ac rurſus:* [Dixiſti in corde tuo: In cælum conſcendam, ſuper aſtra cæli exaltabo ſolium meum. aſcendam ſuper altitudinem nubium, & ſimilis ero Altiſſimo. Veruntamen ad infernum detraheris, in profundum terræ, &c.] *Ex quibus, quomodo in latibulo ſuperbiæ Draco diabolus habitet, & quanta inde mala atque pericula, omnibus liquet. Sed de his latius apud alios Patres, ipſumq́; Ephræm ſparſim multis in locis, alibi.* C

CAPVT VI.

Parabola, aut potius exemplum rei verè geſtæ.

FRater quidam ſub obedientia ſpiritalium Patrum reſidens, alium fratrem adijt, dixitque: Cupio relinquere Patres meos ſpiritales, & per me tranquillè degere. Ad quem ille: Homo, inquit, quidam habeat filium, quem accipiens, in manus tradidit artifici, qui cum artem ſuam doceret, eratque puer diſtractior circa opus. Cumque poſt dies aliquot, adoleſcens ad patrem ſuum accederet, dixit: Pater tolle me ab hoc magiſtro meo: per me enim magis artem apprehendere potero At pater ad ipſum: Si eùm ab alijs, inquit, docearis, & manuducaris, nihil didiciſti: quid per te ſolus præſtare poteris, ô fili, non addiſcens, neque obediens, quemadmodum oportet? Video te malè erga artem, quam addiſcis, affectum metuoq́ne forte fruſtra in te laborauerim: arripe igitur opificium tuum, ſicut oportet fili, vt in arte exercitatus ipſe tibi requietem inuenias: nam inertes aſſequitur mors. Quapropter, & nos chariſſimè caueamus à nobis abijcere iugum obedientiæ in Domino: ne fortè non placeat Deo: cumq́ue in tentationem incideimus, non ſit qui auxilietur nobis. Quando enim Agar ancilla Sarræ aufugit à D

Geneſ.16.

conſpectu Dominæ ſuæ, inueniens eam Angelus Dei, dixit ad ipſam: Reuertere ad Dominam tuam, & humiliare ſub manu illius: fecitq́ue illa ſicut dictum erat ad eam. Cùm verò adeſſet tempus eius, aſſumpto commeatu, dimiſſa eſt eum fiducia, vnà cum filio ſuo: oberranteq́ue ipſa per ſolitudinem, adeò vt ſiti perituta videretur ſimul eum filio ſuo Iſmael, non deſpexit eam Deus. Oportet ergo, & nos patienter perferre tribulationes, tanquam Domino ſeruientes, & non hominibus. Ideoq́ue dum ſub odedientia verſamur, ne opera inobedientiæ agamus, ne & nos patiamur, quemadmodum paſſus eſt Giezi, miniſter Prophetæ Eliſæi: quin potius per piam religioſamq́ue obedientiam, fructum reddamus perfectum Domino noſtro Ieſu Chriſto: Cui gloria in ſeculorum ſecula, Amen. E

Geneſ.16.21.

4.Reg.5.

SCHO.

SCHOLIA.

FRater quidam ſub obedientia ſpiritalium reſidens Patrum, alium adijt Fratrem, dicens: Cupio relinquere patres meos ſpiritales,&c.] *Iſta vt ad ſeculum rediret, ac obedientia iugum excuteret in tentationem dilapſus Frater dixit. Cui pater ille apto hic reſpondit exemplo, quod tamen an parabolicum, an potius rem verè geſtam dixero, ſubdubito: id certum teneo valde illud efficax eſſe ad fratrem illum, aliosq́; ſimiles tentationis ſpiritu exagitatos, in bonis inſtitutis confirmandos, & in officio continendos. Et ne quis obedientiæ iugum ſuſceptum, à ſe temere abijciat inter alia opportunè exemplum Agar ancillæ Sarræ, ad Dominam ſuam (à cuius facie profugerat) monitu Angeli obedienter humiliterque reuerſa, proponit, verbisque ſcripturæ eleganter confirmat. De quo hiſtoria habetur, Geneſ 16. ad longum, ac poſtea Gene. 21. quam latius, pleniusq́; examinando etiam explicat S. Chryſo-*
B *ſtomus, Homil. 38. in caput alleg. Gene. 16. & homil. 46. in cap. Geneſ. 21.*

Oberranteque ipſa per ſolitudinem, adeo, vt ſiti videretur peritura cum filio ſuo Iſmael, non deſpexit eam Deus.] *Quæ de Agar, & de filio eius Iſmael, prius adducta ſunt, ad vtrumque quidem citatum Geneſ. locum referenda videntur: ſed tamen quæ poſterioribus hiſce verbis ab Auctore alluſiuè dicuntur, potius ad verba Gene. 21. referuntur, vbi de Agar, eiusq́; filio ſic habetur:* [Quæ cum abijſſet, errabat in ſolitudine Berſabee. Cumque conſumpta eſſet aqua in vtre, abiecit puerum ſubter vnam arborem, quæ ibi erat. & abijt, ſeditque à regione procul quantum poteſt arcus iacere. dixit enim: Non videbo morientem puerum, & ſedens contra, leuauit vocem ſuam, & fleuit. Exaudiuit autem Deus vocem pueri: vocauitque Angelus Dei Agar de cælo, dicens: Quid agis Agar? noli timere: exaudiuit enim Deus vocem pueri de loco, in quo eſt, aperuitque oculos eius Deus: quæ videns puteum aquæ, abijt, & impleuit vtrem, deditque puero bibere, &c.] *Ex quibus ſanè Scripturæ verbis, alluſio, ſententiaque Auctoris appertiſſima eſt. Cæterũ plenius de his Chry-*
C *ſoſtomus vbi ſupra. & Auguſtinus quæſt. 53, & Hieronymus in Quæſtionibus ſeu tradit. Hebr. in Geneſ. cap. 16. & 21. aliſque alibi.*

Dum ſub obedientia verſamur, ne opera inobedientiæ agamus: ne & nos patiamur ſicut paſſus eſt Giezi,&c.] *Hiſtoria, de improbo facto Giezi miniſtri Eliſæi Prophetæ, habetur 4. Reg. 5. & eſt in ſubſtantia eiuſmodi: Giezi, quòd munera, quæ eius recuſauerat Dominus, à Naaman Syro lepra curato occultè, perfideq́; contra voluntatem Prophetæ Eliſæi accepiſſet, factumq́; ſuum mendacio occultare ſtuduiſſet: ſuæ inobedientiæ ac mendacij iuſtas pœnas luit, & lepra, quæ Naaman Syro adhæſerat, mox ipſi applicata eſt, & ſemini eius vſque in ſempiternum. Statimq́; diſceſſit ab eo leproſus (vt habet ſcriptura) quaſi nix. Atque illud eſt, quod hic noſter inſinuat Auctor dicens:* [Ne & nos patiamur, quemadmodum paſſus eſt Giezi miniſter Prophetæ Eliſæi,&c.] *quippe qui dum ſub miniſterio, & obedientia optimi verſaretur Domini, opera inobedientiæ exercuit, perfide egit, & ſuæ inobedientiæ atq́; perfidiæ meritò pœnas luit, lepraq́; quâ Naaman Syrus liberatus fuerat, ipſe totus ea (vt dictum eſt) infectus commaculatusq́; repertus eſt, vt non immeritò de re adeò obſtupeſcenda exclamet alibi in hæc*
D *verba Chryſoſtomus:* [O admiranda potentia Dei. O ſublime meritum Eliſæi. Vno in tempore duplex virtus oſtenditur, & gemina poteſtas Prophetam ſanctiſſimum demonſtrat. Curatur Naaman Syrus; & lepra Giezi perfunditur ſeruus. Syro fides attulit gloriam: & ſeruo perfidia intulit pœnam. Ille de Syria veniens, quod deſiderauit, accepit; hic de Prophetæ domo exiens, plagam ſibi de perfidia acquiſiuit. Naaman curatur, & gaudet: Giezi vulneratur, & deflet. Alius ſuis redditur ſanus: alius cunctis oſtenditur maculatus. Alius exemplum virtutis oſtendit: alius mentum fallaciæ demonſtrauit. Curatur fide, qui fuerat maculatus: & maculatur perfidia, qui fuerat ſanus. Naaman inuitat ad Deum: Giezi profertur ſingulis in perfidiæ exemplum. Per Naaman, Deus collaudatur: per Giezi, iudicium cæleſte metuitur. Inde ſalus naſcitur: hinc metus. Inde gloria petitur: hic fraudis moleſtia formidatur. vt his exemplis, & fidei pretium, & perfidiæ ſupplicium cunctis gentibus monſtraretur.] *Ita Chryſoſtomus in ſermone de Naaman Syro, ab Eliſæo Propheta curato. Tomo 1. cuius verba aurea, ad rem de qua agitur magis illuſtrandam, hic*
E *planè referre viſum eſt.*

CAPVT VII.

SI quis ad te acceſſerit ſecretò dicens: conueniamus inter nos, ac ſimul fœdus, & amicitiam ineamus; vt ſi quid dixero tibi, me ſine contradictione audias. Deinde etiam poſt iuſiurandum, ſi te in peccatum inclinare; atque ſubuertere voluerit: ne morẽ geras illi quamuis magnifica protulerit, ſeque ipſum humi proſtrauerit, vt violes Dei præceptum, ſupplicans. Noli acceptor eſſe perſonæ aduerius animam tuam: nouit quippe diabolus, non tantũ iſta ſubornare, ſed etiã è Eccli 4.

Scriptura affette, carniſque infirmitatem allegare, ac multa alia comminiſci, vt A
hominem præuaticatorem mandatorũ Dei efficiat: habeatque quod contra eum
A Minore, ad Maius. glorietur. At nos, tali illius ſtudio, inanique labore edocti, ad pietatem fortes in
propoſito, ſuſceptoq́; conſilio erimus. Nam ſi illi, dum propriam cupiunt volun-
tatem perficere, aut potius cooperantis in eis diaboli, tantum ſtudium, artemque
exercent, ne ſuo fruſtrentur inſtituto, ac fine: quanto magis eos, qui ſpiritalem
exercent vitam, decet peritiores, ac vigilantiores eſſe, vt ne aduerſus eos exultet
Matth. 5 diabolus. Atqui oportebat non iurare omnino, ob præceptum Saluatoris noſtri
Dei. at nunc abreptus es verbis, ne paruifacias: in manus enim malorum veniſti,
Prouerb 6 propter amicum tuum. Ne dederis ſomnum oculis tuis, nec dormitent palpebræ
* vulg. de manu aucupis. tuæ, vt ſalueris: tanquam damula è laqueis, & quaſi auis è * reti. Veruntamen ne
cadas animo, neque confundere: eſt enim emendatio mandato, ſi de cætero præ B
oculis habeas Dominum. Attende igitur tibi ipſi, non enim obnoxius es iuran-
rando, ſi teipſum à malo elongaueris. nam ipſe qui Euangelium in mundo præ-
dicauit, propter nimium ſuum in humanum genus amorem: ipſe inquam Do-
Matth. 3 & Luc. 3. 5. 24. minus mandauit hominibus, vt pœnitẽtiam agant; abſtineantque ab omni pec-
cato. Videndum igitur, ne dum voluptates noſtras explere deſideramus, iuriſiu-
randi prætextum adducamus, quaſi amplius nos ex inimici retibus ſubducere ne-
Galat. 6. queamus. Deus non irridetur, cupientibusque ſaluari manum porrigit. Declina
Pſalm 33. ergo à malo, & fac bonũ: ſicque ſermonem ſeruaueris, ſecundùm eum qui dixit:
Pſalm 118. * al. & cuſtodiã. Ab omni via mala prohibui pedes meos, vt * cuſtodiam verba tua. Vis autem,
vt plenam perfectamque tibi fidem faciam, quòd verbis non ſis obnoxius, ſi ma-
2. Theſſ 3. la vitaueris, bona autem egeris, ſubtraxeriſque te ab omni homine ambulante
Parabola, aut potius exemplum inordinatè. Audi Parabolam, aut potius exemplum: Homo quidam habebat C
filium, qui patrem ſuum in cunctis vehementer honorabat: alius autem quidam
inuidia ductus ſuper profectu iunioris, occultè accedens, dixit ei: Iura mihi ad-
uerſus patrem tuum, quòd quæ tibi ſum dicturus, facies, ſeruabiſque abſque omni
contradictione. atque ille non rectè agens, iurauit ipſi. Deinde poſt hoc, dixit ad
eum: Vade, ac dedecore patrem tuum affice, ipſumque plagis cæde; & noli am-
plius reuereri conſpectum eius, & quæcunq; tibi mandauerit non facienda, faci-
to: quoniam iuraſti mihi, & non poteris non obedire ijs, quę tibi à me dicta ſunt.
Sed numquid tantam ſuſtinebit dementiam, aut potius impietatem filius, & non
deſpiciet iniquiſſimum conſilium illius, propter cultum ac reuerentiam
erga patrem? ad eumque reſpondebit: Video te hominẽ non verum, nec iuſtum
eſſe, ſed inimicum patris mei, animaque meæ inſidiatorem: at me non decipies, D
Geneſ 3. ſicut ſerpens ſua calliditate Euam: neque me ad impietatem verſutia tua
2. Cor. 11. improbitate compelles. Nolo vt me accuſare, vel reprehẽdere pater poſſit, quòd
impietati paruerim: deſpicio itaque conſilium tuum nefarium ob patris mei re-
uerentiam, animæque ſalutem; aureſque meas pretioſa Crucis ſignaculo obſig-
no, ne amplius intret in aures meas verborum tuorum virus: ipſamque tuam
conſuetudinem vitabo, propter dolum in te latentem. Admonet quoque nos
2 Theſſ 3. Apoſtolus, vt ſubtrahamus nos ab omni fratre ambulãte inordinatè. Nam Deus
malis actionibus non colitur. Ne igitur abduci te à ſceleſtis hominibus patiaris
chariſſime: vt non exacerbes patrem tuum, qui in cælis eſt, contraria præceptis
eius agendo, vt non habeas excuſationem in die iudicij. Propter tranſgreſſionem
enim mandatorum ſancti Euangelij, Deum prouocas. Quocirca attende tibiipſi,
Pſalm. 118. ſummam ſermonis per Prophetam edoctus. Ait enim Propheta Dauid: Iu-
raui, & ſtatui; non tranſgredi præcepta tua, & cuncta iudicia tua: ſed iuraui, & E
ſtatui, inquit, cuſtodire mandata tua, & omnia iudicia iuſtitiæ tuæ. Rurſuſque
Ibidem. ait: Iniquitatem odio habui, & abominatus ſum: legem autem tuam dilexi. &
*al. & in hoc. Pſalm 7 * hac Diuina miſericordia, magnas euitabis tentationes, atque pericula. In illo
* al. labor eius. autem eueniet, quod ſcriptum eſt: Conuertetur * dolor eius in caput eius, & in
verticem ipſius iniquitas eius deſcendet. Charitatem igitur, ac vnionem poſſide,
non quidem per iuramenta, & blanditias, aliave prohibita, coactam: ſed quæ ſe-
cundùm Deum ſit, & ex animi affectu directa, ac conſummata: quippe in qua ni-
hil iniquum, aut coactum obrepit. eritque gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti te-
cum. Cui gloria, in ſecula ſeculorum, Amen.

SCHO-

A

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

Nihil contra Dei voluntatem atque præceptum in gratiam cuiuſcunq́; hominis tentandum agendumve docet: Dæmonisq́; ſuggeſtionibus, & improborum conſilijs non adſentiendum; ac temere nullo modo iurandum: & ſi quis ſe malè actum iurauerit, potius tunc mentem in melius mutandam, Deiq́; præceptum de bene agendo, & malo non committendo attendendum, quàm temerarium, & planè illicitum, atque impium eiuſmodi iuramentum opere complendum: Cuius etiam rei Parabolam, aut potius exemplum hic accommodum ſubijcit.

Ne dederis ſomnum oculis tuis, nec dormitent palpebræ tuæ, vt ſalueris, &c.] *Locus eſt* B *Prouerb. 6. Vbi al.* [Neque indormites palpebris tuis, vt ſalueris tanquam damula è laqueis, & tanquam auis e reti, &c.] *& ſic edit. 70. At in vulg.* [Eruere quaſi damula de manu, & quaſi auis de manu aucupis.] *Sed hoc à lectione 70. & S. Ephram, diuerſum hic eſt, vbi Auctor quaſi per omnia, cum 70. concordat.*

Videndum igitur, ne dum voluptates noſtras explere deſideramus, iuriſiurandi prætextum adducamus, &c.] *Illos Auctor reprehendit, qui ſeſe iuramentis temere obſtringunt ad malè agendum, vt alijs complaceant, vitijsq́; indulgeant: qui etſi perperam egerint, tale quid iurando; eorum, tamen iuramentum non tenere, neque tales iuramentis eiuſmodi manere obſtrictos, ſi mala vi[...]erint, bona autē egerint, ſubtraxerintq́; ſeſe ab omni homine (ſecundùm Apoſtolum 2. Theſſ. 3.) ambulante inordinatè, demonſtrat, probatq́; hic efficaciſſimè: tum Parabola, aut potius exemplo de duobus filijs, quorum alter nequior alterum melioris frugis ad iuſiurandum impiè adegit, vt Patri ſuo in omnibus rebellaret, &c. tum auctoritate Sacræ ſcripturæ. ait enim Propheta Dauid: (Pſalm. 118.)* Iuraui, & ſtatui non tranſ- C gredi præcepta tua, & cuncta iudicia tua: ſed iuraui, *(inquit)* & ſtatui cuſtodire mandata tua, & omnia iudicia iuſtitiæ tuæ, &c.] *Oſtendere ſcilicet volens, non eſſe temerè iurandum, ad effectum præſertim rerum malarum, vel vt hominibus improbis conſentiamus, Deumque ac homines offendamus, &c. Sed de his latius apud Auctorem, cuius, aduerſùs mala promiſſa impijs iuramentis obſtricta, notabile hic documentum adducitur, declaraturq́;. De quo & Chryſoſtomum vide, homilia 8. 9. 10. 11. 12. 14. 15. 16. ad populum Antioch. Tom. 5. vbi ſparſim, & incidenter multa de vitandis iuramentis vitia adducuntur, & alibi apud eundem ſæpius. Quod porrò ſeruandum non ſit iuramentum, quod eſt contra æquitatem, quodq́; ſcelere adimpletur, etiam docet ſanctus Ambroſius, lib. 3. de Virginitate, part. 3. diſſ. ſeq. deducitur apud Sanctum Auguſtinum, in Serm. 4. de decollatione S. Ioannis Baptiſtæ, & in tertio Sermone eiuſdem diei, & in Epiſtola 104. vbi reſpondet Seuerino Mileuitano Epiſcop. ac alibi.*

Homo quidam habebat filium, qui patrem ſuum in cunctis honorabat: alius autem quidam inuidia ductus, &c.] *Enarratio eſt Parabola, aut fortè potius exempli, reiq́; verè geſtæ. Vbi in alio MS. Cod. paullo aliter, & cum adiunctione, ſic reperitur:* [Homo quidam habebat filium: Fi- D lius autem valde patrem honorabat, ſtudebatque omnia eius præcepta ſeruare: & ſeruiebat, atque obſequebatur patri ſuo in omnibus. Alius autem quidam, &c.] *Vbi Lectori liberum ſit ſequi, quam maluerit lectionem: Ego autem quam in pluribus exemplaribus Græcis reperi, eam hic in tranſlatione ſecutus ſum, atque repoſui.*

CAP. VIII.

DEuita, Frater chariſſime, cōſuetudinem hominum hæreticorum, hic libidinoſorum, nihil fidele loquentium: quam inſtar ſagittarū, ſermones ipſorum corda vulnerant. Noui quoſdam, ſermonibus animas peruertentes; cuiuſmodi quidem homines, fortaſſe per E ſymbola quædam, feminis fluxu laborantes Scripturæ ſermo, & leproſos appellat. Quemadmodum enim menſtruatus immundum reddit, ſecundùm legem, vbicunque conſederit, vel quodcunque conſputauerit: ſic & horum impurorum fluxus animæ malè affectæ; ſermonumque conſputatio, execrabiles reddit ſuſcipientes, & fortaſsè illorū deprauata animi affectio, cum eo, qui lepra laborat, comparanda eſt, ſicut iam dictum eſt. Et omnis quidem Sanctorum cœtus zonam habebat lumbos conſtringentem, aſperitatem inquam, vitæ demonſtrantem: nam armaturam Spiritus ſancti, poſſidebant, & vndequaque virtute Spiritus ſancti confirmati erant. Iſtos autem ex propria negligentia, hoc dono Spiritus ſancti cernimus nudatos, nec lumbi ipſorum cogitationibus caſtis coercentur: verùm cuncti eorū mores diſſoluti, atque corrupti ſermo-

Leuit. 15. 19. Matth. 8. 10.

Contra naufragos in fide.

ſermones, actioneſque. Atque is quidem, qui circa fidem laborat: quid noceat, A
inquit, cum quouis homine verſari, ſiue rectè credat, ſiue malè ſentiat; modoſa-
nam nos fidem teneamus? At qui voluptatibus ventris indulgent, his, quæ infra
ventrem ſunt, dicent: & quid obeſſe poterit edere, ac bibere, & genio indulgere,

* al. & carnalis concupiſcentiaè

* corporaliſque concupiſcentia? Malum eſt cōcupiſcere rem alienam, ſeu furari:
& ſi quando de his quoque coarguantur, iterum dicent: neceſſitate coactus hoc
feci: furatus ſum, vt eſurientem explerem animam. Quid iſto fluxu impurius, aut
eiuſmodi lepra turpius, ac indecentius? Ideo non permittit ſermo, execrandas ha-
ſce cogitationes in ſanctarum animarum verſari caſtris: ſicut neque lepræ con-

Leuit. 13. & Num. 12.

tactu notatos, ſinit lex tentoria figere, in medio caſtrorum filiorũ Iſrael. Etenim
turpiſſimum reuera, in medio illuſtrium, atq; ſanctarum cogitationum morari:
& immundis interim cogitationibus aditum præbere. Diſſolutionem autem, ac

Leuit. 13. Iuxta LXX. Sed in vulg. paullo aliter.

turpitudinem, corruptionemque operum ipſorum, necnon impudẽtiam volun-
tatis eorum, procacitatemque linguę, atque inexcuſabilia eorum opera innuẽs, B
dicit: Quicunque tactus fuerit lepra, veſtimenta eius diſſuta ſint, & caput ipſius
reuelatum, & circa os eius contegatur: & immundus vocabitur omnibus diebus,
quibus fuerit ſuper eum tactus: & immundus cùm ſit, immundus erit, ſeparatus

Eſa. 22. & 1. Cor. 15.

ſedebit; extra caſtra erit conuerſatio eius. Ex his ſunt, qui dicunt: Comedamus, &
bibamus, cras enim moriemur. Sunt autẽ iſti hominum, qui à veritate aberrant,

Irenæum intelligit.

ſermones, atque etiam hæreticorum ſenſus: Nam hæretici ſuum volentes con-
firmare errorem, ex diuinis ſcripturis loca, atque teſtimonia depromere conan-
tur, ad corda obedientiũ ipſis peruertenda: ad quos pulchrè, & magnificè quidam
Sanctorum enuntiauit, dum ſic docens ait: Cùm ſit igitur tale illorum argumen-
tum, quod neque Prophetæ prædicauerunt, neque Dominus docuit, neque Apo-
ſtoli tradiderunt, quod abundantius gloriantur plus quàm cæteri, cognouiſſe, de C

Prouerbium elegans.

ijs, quę non ſunt ſcripta, legentes: & quod ſolet dici, de harena reſticulas nectere
adfectantes, fide digna aptare conantur ijs, quæ dicta ſunt, vel parabolas domini-
cas, vel dictiones propheticas, aut ſermones apoſtolicos, vt figmentum illorum
teſtimonio non carere videatur. Ordinem quidem, & textum Scripturarum ſu-
pergredientes, atque tranſilientes; & quantum in ipſis eſt, ſoluentes membra ve-

Hæretici ſcripturas ad impia figmenta detorquent.

ritatis. Transferunt autem, & transfingunt, & alterum ex altero facientes, ſedu-
cunt multos ex ijs, quæ aptant ex dominicis eloquijs, malè compoſito cõmento.
Quomodo ſi quis Regis imaginem bonam, fabricatam diligẽter ex gẽmis pretio-
ſis a ſapiente artifice; ſoluens ſubiacentem hominis figuram, transferat gemmas

A Diſſimili, & abſurdo.

illas, & reformans faciat ex ijs formam canis, vel vulpeculæ: & hanc malè diſpo-
ſitam, dehinc confirmet, & dicat hanc eſſe Regis illam imaginem bonam, quam D
ſapiẽs artifex fabricauit, oſtendens gemmas, quæ bene quidem à primo artifice in
Regis imagine cõpoſitæ erant; malè à verò poſteriore in canis figuram translatæ
ſunt: & per gemmatum phantaſiam decipiat idiotas, qui comprehenſionem re-
galis formæ non habeant; & ſuadeat hanc turpem vulpeculæ figuram, illam eſſe
præclaram Regis imaginem. Eodem modo, & hi anicularum fabulas aſſumentes,
poſt deinde ſermones, & dictiones, & parabolas hinc inde auellentes; vt aptare

Hactenus ex Irenæo, contra hæreſes.

volunt fabulis ſuis eloquia Dei. Vnde ſufficienter exemplis edocti, fugiamus per-
uerſos hæreticorum ſermones, imitationemque eorum, qui in luxu, ac laſciuia
viuunt, & ex ſcripturis teſtimonia proferre videntur; vt fide, & operibus ſani, fru-
ctum referamus perfectum Domino noſtro Ieſu Chriſto. Cui gloria, in ſecula ſe-
culorum, Amen. E

SCHOLIA.

AD quos pulchrè, ac magnificè quidam Sanctorum Patrum, &c.] *Irenæum hoc loco intelligit, apud quem Libro primo aduerſus hæreſes, cap. 1. iſta eadẽ ad verbum adducuntur. Ex quo etiam vnum ſcitu, ac notatu hic dignum collige, Irenæum ſcilicet ſua Græco ſcripſiſſe ſermone, cum & Græcè hic ad longum citata, atque producta reperiantur eius verba apud ſanctum Patrem Ephræm, linguæ Latinè penitus ignarum, at Græcè (vt hinc clarum eſt) edoctum quamuis natione, & idiomate proprio Syrus fuerit. Quin & S. Athanaſium Græcè legit, & intellexit, atque citauit, ſicut ex Cap. decimo, in illud:* [Attende tibi,] *noſtriſq; ibi Scholijs, certo conſtabit poſtea.*

Et quod dici ſolet, de harena reſticulas nectere, &c.] *Prouerbialis locutio eſt Græcis,* ἐξ ἄμμου σχοινία

A *σχοινία πλέκειν, quo quidem loquendi modo, ab Ireneo (unde iſta ad verbum deſumpta ſunt) & ab ipſo Sancto Ephram, notatur Hæreticorum, & præſertim Valentinianorum ineptia, atque ſtoliditas; quippe qui Scripturarum vndique collecta ramenta, nullo modo inter ſe cohærentia, in ſuæ hæreſis, atque erroris confirmationem, velut de harena reſticulas nectere ſunt ſoliti. Quomodo & Syneſius pereleganter in Epiſtola 57. aduerſus Andronicum ſcribit, illum ſcilicet κλώθειν τὰ ἀσύγκλωστα, id eſt, nere illa, quæ neri nequeunt; quòd nimirum ciuilem ipſe virtutem, cum Sacerdotio coniungere niteretur, &c.*

Quomodo ſiquis Regis imaginem, &c.] *Similitudine iſta, omnium Hæreticorum ars veteratoria lepidè, & accommodè explicatur, qua putres, & ineptas ſuas fabulas diuinis eloquijs operiunt, adumbrantq; quomodo ſi quis Simiam turpe animal purpura, & byſſo ornaret, vel Aſinum exuuijs leonis veſtiret plumbeoſq; enſes vaginis argenteis conderet, atque occultaret, vt eſt apud Gregorium Nazianzenum ad Nicobulum. vel lupos rapaces veſtimentis ouium tegeret, vt eſt in Euangelio Matth. 7. Sathanasq; in Angelos lucis transformaret, vt eſt apud Apoſtolum 2. Cor. 11. &c.*

B

CAPVT IX.

CONSIDERA habitum, quo indutus es, ô Monache, & cerne, quãtum ſit inter hunc, ſecularemque, diſcrimen: diligenterque animaduerte, quidnam ille deſignet. Conſtat quippe, quòd ſecularium inſtitutorum, ſiue etiam rerum ſignificet abiectionem; ſpiritaliumque operationum recordationem afferat. Noli igitur virtutem negligere, ſed totis viribus ſanctificationem procura: quoniam ideo egreſſus es mundo. acquire ergo tibi caſtitatem, vt inhabitet in te Spiritus Sanctus. Audi bonam in Domino admonitionem, chariſſime; & hanc nequaquam ſpernes, vt quietem tibi inuenias. Noli animum conuertere ad deteſtabiles concupiſcentias, aſſentationesque vanas. ne quis te fallat verbis inanibus: & ne zelaueris in malis, neque erratis attendas alienis. Te caſtum cuſtodi: & ſi iam cœpit in te peccati flamma, incendium excitare, eam lachrymis reſtingue: ſaluat enim cunctos Dominus, qui ad illum conuertuntur. Hæc igitur tibi à Domino depoſce: nam eos Dominus diligit, qui in ſanctitate ipſi ſeruiunt. Poſſeſſio pretioſa eſt puritas in cogitatione recta: hanc ſi amaueris, à Domino glorificaberis, & in omnibus proſperaberis. Iſta audiens, vide, ne Diabolus oculos mentis tuæ vanis cogitationibus claudat, non enim ille te adiuuabit, quando ab Angelis traheris improbis, vbi certè ne ſibi quidem ipſe opem ferre poteſt. Illi enim parata eſt gehenna, & angelis eius: at tibi gaudium paradiſi præparatum, ſi ab operibus ipſius receſſeris. Tunc lætatur Diabolus, quando vitam turpiter degis: dolet autem, quãdo in bonis te viderit proficientem actionibus. Ne ergo iam dictam virtutem deſpexeris, quippe † ex cuius exercitio parùm laboris, atque moleſtiæ capies. Verùm confide; quoniam citò fructus eius comedes. Si autem vtiles commonitiones malè acceperis, in nouiſſimis te pœnitebit, quando conſumpſeris carnes tuas, & corpus tuum, & dicas: Cur deteſtatus ſum diſciplinam, & increpationibus non acquieuit cor meum: nec audiui vocem docentium, me & magiſtris non inclinaui aurẽ meam? penè fui in omni malo, in medio Eccleſiæ & ſynagogæ. Ne ergo ſalutem noſtram negligamus chariſſime, neque imitatores ſimus eorum, qui in laſciuia, & ſuperbia, ac ſine timore viuunt: nam confuſio, & improperium operient eos, qui odio habuerunt Dominum. Dies noſtri currunt, & finis appropinquat. Ploremus coram Domino Deo noſtro, antequam tenebris cõcludamur exterioribus. Quomodo dies iſtos poterimus quærere, ſi in malis eos tranſegerimus, nihilque omninò profuerimus? Ecce, nunc tempus acceptabile: Ecce, nunc dies ſalutis. Beati ſobrij, atque vigilantes: quoniam ipſi in exultatione coronabuntur. Beati qui lugent nunc: quoniam ipſi cum electis Dei conſolabuntur. Beati, qui laboribus ſe fatigant in Domino: quoniam delitiæ eos paradiſi manent: quibus concedatur nobis perfrui, interceſſione omnium, qui complacuerunt Domino noſtro Ieſu Chriſto, Cui gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

Marginalia: C (beside "quam ſpernes"); D (beside "do in bonis"); E (beside "mado dies iſtos"). — Sanctificatio vt comparanda. — Caſtitas vt cuſtodienda. — Matth. 25 — † al. in cuius — Prouerb. 5. Sed apud 70. paullo aliter. — Rom. 13 2. Cor. 6. — Matth. 5 & Luc. 6.

SCHOLIA.

CONSIDERA habitum, quo indutus es ô Monache, & cerne quantum ſit inter hunc, ſecularemque diſcrimen, &c.] *Differentiam atque diuerſitatem inter Habitum monaſticum,*

& ſecularem plurimi ex priſcis Eccleſiæ Patribus, tam Græcis, quàm Latinis poſuerunt, & explicarunt, Dionyſius Areopagita cap. 6. Eccleſiaſt. Hierarch. vbi inter alia loquens de perfectione Mona- A
chi: [Sacerdos (*inquit*) omni veſte detracta, eum alia induit, &c.] *S. Athanaſius libro de Virginita-*
te docet Sanctimonialem, vt fuſcam & vilem gerat veſtem. &c. Baſilius, epiſtola 1. ad Gregorium Theo-
logum, & Quæſt. 22. fuſius explicat, vbi inter plures alias eiuſce rationes, duas adducit præcipuas. Quin
& Chryſoſtomus Homilia 69. in Matthæum, Monachos dicit habitu imitari Heliam & Ioannem
Baptiſtam. Et in libro ſiue Sermone de comparat. Regis & Monachi, affirmat Monachum vno dun-
taxat amictu inſtituto ſuo conformi vti ſolere, &c. Palladius in Hiſtoria Lauſiaca, cap. 41. Tertullianus
libro 1. de velandis Virginibus S. Ambroſius libro 6. epiſtol. 36. & alibi. S. Hieronymus epiſt. 4. ad Ruſti.
Epiſt. 13. ad Paulinum. epiſt. 15. ad Marcellam. epiſtola 22. & 27. ad Euſtoch. S. Auguſtinus epiſt. 199. ad
Ediciam. lib. 6. contra Fauſtum cap. 9 &c. S. Gregorius 2. Dialogor. cap primo, ac lib. 3. Dialog. cap. 14
&c. Caſſianus toto libro 1. de habitu Monach. ipſeq; Ephræm, hic, & ſparſim alibi, varijs in locis.
B

CAP. X.

Quid hic Theologiæ nomine intelligendum, vide in Scholijs.

VITAM ſpiritualem conſectemur Chariſſime, vt opere fidei coo-
perante, ex vtriſque homo reperiatur perfectus. Ad Theologiam
verò tum demum vix erimus idonei, quando ſuperando paſſiones
à nobis ipſi omnem affectionem carnalẽ exterminauerimus, nul-
lamque occupationem mente retinuerimus. Tunc enim Spiritus
ſancti gratia requiem in nobis inueniẽs, intelligendique vim præ-
bens, illuminabit corda noſtra. ſicut lychnium inſtructum, oleo & ſtupa im-
plent; in quo quidem, ignis ſubiectam materiam apprehendens, lampadem ac-
cendet abundè exhilarantem, ac eos, qui adſunt illuminantem. Si vero paſſioni- C
bus adhuc angimur, in ijſque volutãtes, dignitates perimus; non vulgariter peri-
clitamur, lychnio aſſimilati oleo, & cõbuſtibili materia deſtituto, qui ne ad bre-
ue quidem tempus, ignis calorem ferre poterit, & efficacitatem. Oportet er-
go primùm curare præparationem, ad intelligibilis luminis ſuſceptionem; vt
ſpiritalibus gratiarum donis reddamur digni. Vitam ſpiritalem ſectemur; vt
mente in poteſtatem Spiritus ſancti redacta, ſanctificetur corpus participati-
one ſpiritus. Singulis diebus à Domino compunctionis lachrymas efflagite-
mus, vt † de peccatis noſtris flentes, anima noſtra à peccatorum corruptione
reuireſcat. Non negligamus propriam animam: ſed conſideremus, & viſite-
mus ipſam, ſtercora circa eam proijcientes; vt emollita atque exuſta, fructum v-
tilem referat Domino. Pro ligone, vetus ac nouum teſtamentum habeamus: & D
ſtercorationis loco, ardorem ſancti Spiritus. Iſtis curam geramus animæ, rigantes
eam lachrymis: vt ſic exculta, lachrymiſque irrigata, referat fructum in iuſtitia, ne
ex negligentia dicamus, & nos in ſeparationis hora cum timore, atque tremore,
ſicut Rex Amalecitarum: ſiccine amara mors eſt? Ezechias, quia cùm valeret,
non neglexerat iuſtitiæ munus; tempore anguſtiæ ac mortis conſolationem à
Domino † inuenit: nam cùm mortis ſententiam per Prophetam accepiſſet, con-
uertit faciem ſuam ad parietem, & orauit Dominum, dicens: Obſecro Domine,
memento quæſo, quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde † per-
fecto, & quod placitum eſt coram te fecerim. Fleuit itaque Ezechias fletu ma-
gno. Et quid ad eum miſericors Dominus? Mox & è veſtigio per eumdem
Prophetam, ad ipſum miſit, dicens: Audiui orationem tuam, & vidi lachry-
mas tuas: & ecce, addam diebus † tuis quindecim annos; ſed & de manu E
Regis Aſſyriorum † liberabo te, & reliqua. Vides quale bonum ſit, non ne-
gligenter viuere; ſed ſemper ante oculos timorem Domini habere? magnus
nobis timor, & tremor imminet. Demus & nos operam bonis operibus: vt tem-
pore neceſſitatis, ac tribulationis, † protectorem inueniamus Dominum.
Prædictorum ergo non immemor Chariſſime, attende tibi ipſi, & vehementer cu-
ſtodi animam tuam, ne quæſita fruſtreris margarita. Pietatem & temperantiam
ama, vt valde proficias. Si verò negligenter viuere inceperis, crapulæ & ebrieta-
ti te dando; exterminaberis ſimul cum ijs, qui delicatis, & conquiſitis, veſcun-
tur cibis: & primò quidem diuinam in iſtis gratiam auertes, perdeſque. Deinde
verò ab ijs, qui te in illis † impudentem, atque profuſum cernent, damnaberis.
Tertiò

Side notes:
† al. ob noſtra peccata.
Allegoria accommoda.
4 Reg. 20.
† al. accepit.
4 Reg. 20.
† al. verò. I. pleno.
Ibidem.
† al. temporibus vitæ tuæ.
† al. ſaluabo te.
† al. protectionẽ apud Dominũ
† al. diſſolutum

A Tertiò, neque ipſa manuum cuiuſque noſtrum induſtria, ad tantos ſumptus ſuffe-
cerit. Inde porrò enaſcuntur diſtractiones, curioſitates, mendacia, iniuriæ, diua-
gationes; & erga eminentes ac ſublimes perſonas aſſentationes, ac quæcumque
his ſimilia. Vnde maximum bonum eſt pietas, & temperantia. ſiquidem † victus †al negligentia
exceſſus, atque immoderatio diſſoluit, temperantia verò ædificat: atque iſta ſibi atque diſſolu-
mutuò aduerſantur, nec ſe vnà admittunt. Si ergo pietatem, & temperantiam, re- tio.
cta cogitatione dilexeris; omnibus ex partibus † exaltaberis. Pietas enim ſeorſim †al perficieris.
habitare docet, & non diu extra cellam verſari, neque inanibus † commiſceri ſua- †al neque vana
det. Verùm neque ſis de ſplendido veſtitu ſolicitus, eoque diſtraharis, neque mul ſuadentibus cõ-
ta veſtimenta conteras, quieti vacans: temperanter autem viuens, de multis ex- miſceri.
B penſis non eris ſollicitus, præſentibus contentus. Tribus enim, aut quattuor, ſiue
quinque paxamacijs, paucíſque lentibus, cæteriſve leguminibus, ſiue oleribus exi- Paxamacia, vide Schol.
gentem neceſſitatem exples: Dominumque in cunctis iſtis adiutorem habes, at-
que cooperatorem, vires animæ tuæ bona ſpe impinguantem. Qui verò laſciuis
effuſi ſunt concupiſcentijs; curis, atque ſollicitudinibus plena eſt omnis vita
eorum: quin & recordationis ipſius Dei obliuionem capiunt, quo peius, grauius- Dei recordatiõ
que eſt nihil: Nam continua Dei recordatione, turpes animę paſſiones recedunt; quid proſit.
inſtar maleficorum, prætore accedente, vnde & mundum ſancti Spiritus habita- Dei non meminiſſe, quid obſit.
culum efficitur. Vbi verò memoria Dei abeſt, ibi tenebræ cum fœtore dominan-
tur, omniſque res improba exercetur. Exiſtimo autem quaſi gradus quoſdam eſſe
in ijs, quæ tum ad carnem, tum ad ſpiritum referuntur. Et Diabolus quidem mali-
tiæ inuentor, qui noſtrum omnium interritu gaudet, efficit, vt anima deorſum ad Animas incau-
C carnalia ſe inclinet; atque ita paullatim pertrahit, atque deuoluit; agitque præci- tas, vt diabolus
pites eos, qui non multum attendunt, quoad ipſum inferorum profundum miſe- illaqueet atque
ros deducat, peregrinos & alienos à regno cælorum eos reddens. Vnde Apoſto- præcipitet.
lus, tamquam gradus quoſdam ad infernum ducentes enumerans, ait: Manifeſta
ſunt autem opera carnis, quæ ſunt: fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, Galat. 5.
idolorum ſeruitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ,
diſſenſiones, ſectæ, inuidiæ, homicidia, ebrietates, comeſſationes, & his ſi-
milia. Quis autem iſtorum finis, magna cum vehementia declarat, di- Finis operũ carnalia ſubſequẽs
cens: Quæ prædico vobis, ſicut prædixi: quoniam qui talia agunt, regnum
Dei non conſequentur. Propterea neceſſarium fuerit, totam noſtram mentem, ac Ibidem.
cogitationem ad ſuperna extendere, neque illam ſinere deorſum ad vetita ſpecta-
re. Si verò nos in aliquo ſupplantauerit inimicus, citò reſurgamus, ne etiam ad re- Mens ad ſuperna atque cæleſtia erigenda.
D liqua nos mala pertrahat, paulatim conuoluens, rapienſque nos ex vno lapſu in
alium; & denique ad fundum ipſum perditionis, atque deſperationis ſubuertat. Si Ex lapſu, citò reſurgendum.
porrò etiam nos in quæcumque prohibita inimicus ſeduxerit, ne in illis perma-
neamus, neque de nobis ipſi deſperemus: cùm liceat iſta omnia per pœnitentiam
tranſilire, & in ipſis pietatis ſeptis conſiſtere. Cæterùm tunc vitæ mutationem, Reſipiſcendum & minimè deſperandum.
ſynceramque noſtram pœnitentiam cernens Dominus, quodque ipſum ſolum
toto corde deſideremus, & quę grata atque accepta ei ſunt, faciamus; non ampliùs,
vt ſeruis loquetur nobis: ſed tamquam amicos veros, ad perfectiores, ſublimio-
reſque virtutes nos inuitabit, dicens: Amice, aſcende ſuperius, id eſt, ad bonum Lucæ. 14.
pulchrumque aſcenſum, in cælos ſuſtollentem: cuius gradus ſunt, fides, ſpes, cha- Gradus in cælum.
ritas, cæterique fructus ſpiritus, factique ciues ſupernæ Hieruſalem, gaudeat cor
E noſtrum, gaudiumque noſtrum nemo tollat à nobis. Dominus autem Deus om-
nipotens, ſuo nos deducat conſilio, fortique manu ſua nos protegat. Væ enim,
& interitus homini non habenti Deum adiutorem ſibi: quoniam non eſt alius
præter Deum viuum. quia ipſe eſt Dominus cæli, & terræ, & omnia quæcum- Pſalm. 134.
que voluit, fecit, in cælo ſurſum, ac in terra deorſum, & in mari,
& in abyſſo. Neque eſt vllus, qui reſiſtere poſſit conſilio,
ac voluntati ipſius. Ipſi gloria, atque maie-
ſtas, & magnificentia, in ſe-
cula ſeculorum.
Amen.

SCHO-

SCHOLIA, ET VARIÆ LE-
ctiones.

AD Theologiam verò tum vix idonei erimus, quando ſuperando paſsiones,&c.] *Cùm Theo-*
logia nomine, tum ſpeculatiua,& practica; tum praxis ipſa, & contemplatio rerum diuinarum ſig-
nificetur, dicimus hic ab Auctore noſtro, pro ipſa potius praxe & contemplatione Diuinarum rerum no-
men Theologiæ accipi. Nec deſunt alij ſancti Patres, qui idem dicant, expiandum ſcilicet animum,&
præparandum ad huiuſmodi contemplationem, vt Sanctus Dionyſius Areopagita libro 1. de myſtica Theo-
logia. Euſebius quoque Cæſarienſis 1. de demonſtrat. Euangelica cap. 8. docet ab Apoſtolis, quamuis B
omnes etiam humanis affectibus ſubiectos, edoctos tamen eſſe res neceſſarias ad ſalutem: paucos tamen
accepiſſe altiora myſteria, vt Timotheum,& Hierotheum a S. Paulo,&c. atque hoc ſignificant illa eiuſ-
dem Apoſtoli, [Sapientiam loquimur inter perfectos,&c.] *1. Corinth. 2. Quòd porrò ad iſtam Theolo-*
giam (de qua hic Ephræm) animus requiratur probè affectus, colligitur ex Ioanne 7. [Si quis voluerit
voluntatem eius facere, qui miſit me: intelliget de doctrina mea.] *Et Ioannis 5.* [Quomodo vos
poteſtis credere, qui gloriam ab inuicem accipitis.] *Et Luc. 16.* [Audiebant hæc omnia Pharisæi,
qui erant auari,& deridebant eum.&c.] *Sæpiuſq; in Scriptura habetur,& repetitur illud,* [Initium
ſapientiæ timor Domini,&c.] *Quod ſi Patrum teſtimonijs opus ſit, legatur Auguſtinus 2. de doctrina*
Chriſtiana capite 7. vbi ſeptem gradus ponit, quibus ad ſapientiam veram peruenitur: primus eſt, timor
Dei, ſecundus, pietas, tertius, amor Dei,&c. Item contra Adimantum capite 3. Sancta Scriptura, in-
quit, non temerarios,& ſuperbos accuſatores, ſed diligentes,& pios deſiderat lectores.] *Cyrillus quoque*
Alexandrinus, in præfatione Theſauri: Pulchritudo, inquit, Diuinæ veritatis ſic latet, vt ſolùs integro
animo,& ſyncero, ac iniquitatibus vacuo, quaſi cæleſtis theſaurus pateat,&c.] *Caſſianus libro 5. inſtitut.* C
capite 34. affirmat, oratione & puritate cordis magis, quàm ſtudiorum aſſiduitate ſcientiam Scri-
pturarum comparari. Hugo libro 3. didaſc. vnum inter illa tria, quæ dicit eſſe neceſſaria ad ſacræ Theo-
logiæ ſtudium, eſt laudabiliter viuere. Quin & Ariſtoteles primo Ethicorum capite 4. aſſerit non poſſe
eſſe auditorem moralis Philoſophiæ, niſi eum, qui animo ſit minimè paſſionibus perturbato,&c. adeò vt
bene hic ab Ephræm ſit dictum: [Ad Theologiam tum demum vix idonei erimus, quando ſupera-
tis paſsionibus, omnem à nobis ipſi affectionem carnalem exterminauerimus, nullamque mentis
occupationem retinuerimus.] *q.d. nullamq; mentis occupationem; id eſt, mentis phantaſmata vana*
& inutilia retinuerimus, quibus mens occupata atque diſtracta, non eſt capax diuinarum illuſtratio-
nem,&c.

Ezechias conuertit faciem ſuam ad parietem,& orauit Dominum dicens: Obſecro Domine,
memento quæſo quomodo ambulauerim coram te in veritate,&c.] *Iſta verba deprecatoria Eze-*
chiæ Regis, referuntur 4. Reg. 20. vbi tamen paullò aliter in editione LXX. ſic ad verbum legitur: [Et D
conuertit Ezechias ad murum,& precatus eſt Dominum, dicens: Domine memento nunc, quæ-
cunque ambulaui coram te in veritate & corde pleno: & bonum in oculis tuis feci. Et plorauit
Ezechias ploratu magno,&c.] *Vbi inter alia, dum dicitur:* [Et conuertit Ezechias ad murum,
&c.] *apud Ephræm apertius additur, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ,* faciem ſuam conuertit.] *vt in vulg. Poſtea,*
vbi in editione LXX. habetur: [Quæcunque ambulaui.] *apud Ephræm & alios, eſt, ὡς ἐπορεύθην,*
Quomodo ambulaui,&c.] *vt etiam in vulg. Lat.& ſic de nonnullis alijs. quare cùm in his verbo Au-*
ctoris magis cum lectione conſonent vulgat., eam quoque hic in tranſlat. potius ſequi viſum fuit.

Τριῶν γὰρ ἢ τεσσάρων, ἢ πέντε παξαμητῶν, &c. *id eſt,* Tribus enim aut quattuor, vel quinque
Paxamacijs, ſiue bis coctis panibus,&c.] *Vbi nota Paxamacium, eſſe paruum panem ſex ferè vncia-*
rum; ſtatumumq; modum refectionis diurnæ monachis Ægypti fuiſſe duo Paxamacia, ſecundum Ioan-
nem Caſſianum, libro 4. capite 14.& alibi, quæ integram libram non æquabant, vt apertè idem affirmat
Caſſianus, collat. 2. cap. 19. necnon collat. 12. cap. 15. De quo & Palladius in vita Pauli Simplicis, ſic: [Fert, E
inquit, panes Antonius,& imponit menſæ quattuor paxamidia ſex vnciarum,& ſibi quidem vnum
madefecit; erant enim ſicci.] *Suidas tamen hanc vocem potius Latinam, quàm Græcam eſſe,&*
panem bis coctum ſignificare contendit. ſic de illa conſcribens: παξαμὰς ὁ δίπυρος ἄρτος,
ὅτι ἡ λέξις ῥωμαική,&c. id eſt, Paxamas ſiue paxamacium, vel paxa-
madium, panis eſt bis coctus,& vox Romana,
ſiue Latina,&c.

EIVS-

EIVSDEM

PROLOGVS, IN ILLVD:

ATTENDE TIBI IPSI.

Eodem Gerardo Voſsio Interprete, & Scholiaſte.

DEBITORES ſumus, Chariſſimi, vt nos inter nos admo- Alluſio ad 1. Theſſ. 5.
neamus, & conſolemur, ſecundum vocem Apoſtoli.
Dicit autem & alius alibi: Scienti bonum facere, & non
facienti, peccatum eſt illi. Sed & Prophetam audi di- Iacob. 4.
centem: Ecce labia mea non prohibebo. Suſcipite er- Pſalm. 39.
go conſilium etiam vilitatis meę obſecro, & ſiquidem
offendimus verbo, ignoſcite mihi tamquam homini rudi, ac peccatori. Si
autem rectè ſermones dicti ſint, hoc gratiæ opus eſt. Gratia igitur ſerme-
nem nobis ſuppeditante, non oportet cohibere labia: Malitiæ quippe pi-
gritiam coniunxit Dominus, dicens: Serue male, & piger, oportuit te Matth. 25.
committere pecuniam meam numularijs, & veniens ego rece-
piſſem vtique quod meum eſt, cum vſura. Do-
net porro nobis Dominus, qui ſer-
monem accipimus, fructus ac-
ceptos referre Domino:
Cui gloria in ſecu-
lorum ſecula.
Amen.

EIVSDEM

EIVSDEM†

S. PATRIS EPHRAEM SYRI, SERMO ASCETICVS, IN ILLVD: ATTENDE TIBI IPSI. B

CAPITA DVODECIM.

CAPVT PRIMVM.

AVSCVLTA Chariſſime, qui ad Monachatum veniſti, & ſeculo renuntiare elegiſti. Si legitimè quod inſtituiſti perfeceris: non modo ſuper te gaudebunt homines, ſed etiam Angeli Dei, ſicut
Lucæ. 15. ſcriptum eſt: Quoniam ita gaudium erit in cęlo ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, quam ſuper nonaginta nouem iuſtis, C
† ſi legitimè. qui non indigent pœnitentia. Quare † legitime cœpiſti, legitime perfice, & antequam te ſpolies, intellige te in certamen venire. Quibuſcum au-
Epheſ. 6. tem colluctandum ſit, audi eum qui dicit: Non eſt nobis colluctatio aduerſus carnem, & ſanguinem: ſed aduerſus principes & poteſtates, aduerſus mundi rectores
† al. tenebrarũ ſeculi huius. tenebrarum † harum, contra ſpiritalia nequitiæ, in cælestibus. Propterea accipite armaturam Dei, vt poſſitis reſiſtere in die malo. Ne ergo curſu defatigeris, donec
1. Cor 9. brauium aſſequaris. Mundum odiſti, ſuperbiam quoque oderis. Parentibus tuis carnalibus valefeciſti, diuitiasque momentaneas abieciſti: abijce etiam diuitiarũ faſtum, ac in renuntiationis propoſito perſeuera generosè virtutum labores per-
Renuntiatio ad mortem vſque durat. ferens. Non enim ad vnum dumtaxat diem Renuntiatio nuncupatur: ſed extendit ſe vſque ad mortem. Si verè victor euadere velis, diſce fortiter tolerare virtu-
A Contrario. tum moleſtias, in manſuetudine ſapientiæ. Exempli gratia: ſi à vilioribus iniuriam atque contumeliam paſſus, non iraſcaris; deſpectus, ſuſtineas. colaphis exceptus, patienter feras, calumnijs circumuentus, longanimem te geras, depreſſus ac D
Luc 16. longè relictus, gratias Deo agas. Vide enim ciuem tuum, Lazarum, inquam, mendicum, in quanta inopia atque labore expectarit Dominum. Reſpiciebat quippe in retributionem mercedis, ſicut ſcriptum eſt: Non enim ſunt condignę paſſiones
Rom. 8. huius temporis, ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Quocirca & tu chariſſime, qui Domini beatitudinem conſequi deſideras, per humilitatis viam incede: & donabit tibi Dominus coronam vitę, quam cunctis repromiſit diligen-
2. Tim. 4. Iacob. 1. tibus ipſum. Quoniam ipſius eſt gloria, in ſecula. Amen. E

SCHOLIA.

EIVSDEM Sermo Aſceticus, &c.] *Quia frequens hoc nomen* Ἀσκητὴς, *&* ἀσκητικὸς, *a noſtro vſurpatur Auctore, opportunum hic fuerit, vim, & ſignificationem vtriuſque explicare. Significat autem* Ἀσκητὴς *pugilem, ſiue exercitatorem, Monachum, &c. quo nomine paſſim vtitur Sãctus Baſilius, ſicut etiam Ephram, Chryſoſtomus, Nilus Archimandrita Conſtantinopolitanus, & alij qui etiam Paraneſes, ac ſermones ſuos de rebus monaſticis ferè vocant, aſceticos, quaſi ad pietatem, & religionẽ, virtutumq; palaſtrã exercitatorios. Sic alibi apud Auctorem noſtrum Tomo primo, ponitur* Sermo. *qui re. & effectu ibi inſcribitur,* ad pietatẽ, bonaq; opera Chriſti athletam exercens. *& vt alia ibidem habet Inſcriptio:* Sermo ad pietatis, religioniſque cultum, decertantem exercens, *& al.* Sermo aſceti-

A aſceticus, ſiue exercitatorius, &c.] *vt etiam hoc loco, vbi ad monachiſmum, pietatiſq́; cultum exercet. Dicuntur porro Monachi pugiles, ſiue exercitatores: quia totum illorum ſtudium, atque officium deberet eſſe virtutum palæſtra; cùm alij ex ſecularibus ſe in bello exerceant, alij in mercatura, & alij in alijs, atque alijs vitæ functionibus, ſicut ſæpe alibi ſparſim tradit, inculcatq́; Ephram. Hinc quoque Aſceteria, non ſolum à Patribus, ſed etiam in Codice Iuſtiniani, vocantur monaſteria, à Græco verbo* ἀσκῶ, *quaſi mentem in meditatione, ac contemplatione rerum diuinarum exerceo. De quo plura apud Nilum Archimandritam, in libro Aſcetico.*

Non enim ad vnum dumtaxat diem Renuntiatio nuncupatur: ſed extendit ſe vſque ad mortem.] *Dictum memorabile, & notatu dignum, cui ſimillimum ab eodem noſtro adducitur Auctore, Tomo primo, in Adhortatione ad pietatem, cuius initium eſt:* Chariſſime, Diuina gratia Chriſtianus es, &c.] *ibi:* Bellum militum breue: ſed monachi pugna, quoadusque emigret ad Dominum, durat, &c.] *De quo & ibi in noſtris Scholijs plura, ac apud Chryſoſtomum, Tomo quinto in Homilia 57. ad po-*
B *pulum Antiochenum, vbi de Monachorum vita agit, & quomodo in continuò, perpetuoq́; ijs verſandum ſit aduerſus hoſtem certamine, &c. ac apud eumdem Chryſoſtomum, Tomo primo, Homilia tertia in cap. Gen. 1. præſertim vbi habet:* Icirco & nobis magna vigilantia opus eſt, quoniam & continuum eſt nobis bellum, & induciæ nullæ, &c.] *Quia verò ad mortem vſque (vt hic habet) Renuntiatio ſeſe extendit, non ſine graui cauſſa alibi piè Auctor docet, in Virtutis ac religionis ſtadio claudicandum non eſſe, retrorſe reſpiciendum: ſicut eleganter tradit Tomo primo, in Adhortatione de non ſcandalizando proximo, & de recta vitæ ratione; cuius initium eſt:* Non decet eos, qui ad pietatis ſtudium accedunt, & manum ad aratrum ponunt, retrò conuerti, &c.] *ibi:* Nam ſi quis poſt renuntiationem, abdicationemque vitę, in virtutis ſtadio claudicare inceperit, & ſenſim à recta via reſilire, oculoſque circumuertere retrorſum: hic & in vita præſenti erit exemplo; & poſt ſuum è viuis exceſſum, regno cælorum priuatus, indignum ſeipſum Sanctorum choro reddet, &c.] *De quo plura ibidem in antecedentibus, & conſequentibus, ac altera poſtea ibi Adhortatione de vera, atque perfecta Renuntiatione, cuius principium eſt:* Qui vitam quietam excolit, & vita ſolitaria gaudet, optimum principium
C amplectitur, &c. *ac in noſtris ibi Scholijs.*

PARABOLA.

CAP. II.

DVo viri proficiſcebantur ad quamdam Ciuitatem, quæ ſtadijs aberat triginta: cùm autem duo, aut tria iam confeciſſent ſta-
D dia, obtulit ſe in via locus, in quo ſyluæ, & arbores erant vmbroſæ, fluentaque aquarum, multaque ibidem delectatio. Qui dum contemplarentur iſta; alter quidem ad Vrbem ſpectandā contendens, inſtar curſoris locum præteribat: alter verò cum conſtitiſſet vt contemplaretur, remanſit retrò. Deinde cùm prodire iam vellet extra arborum vmbram, calores timuit, atque ita diutius ibidem loci dum remaneret, locique ſimul amœnitate ſeſe oblectaret, atque occuparet; beſtia ex ijs, quæ in ſylua commorantur, prodijt, apprehenſumque ipſum pertraxit in ſuum antrum. Alter vero, qui neque neglexiſſet, neque forma arborum ſe detineri paſſus eſſet, recta ad vrbem perrexit. Ad quæ, Frater: interpretationem, inquit, iſtius addiſcere cupio, quoniam quid ſibi velint iſta, non adſequor. Cui ille: Audi, inquit, gratiam nobis coöperantem: Duo ho-
E mines ſunt, qui ad pietatis iter, ſcopumque ambulare, atque contendere cœperūt: Inimicus autem eos à curſu impedire cupiens, deſideria ipſis ingerit dæmoniaca, videlicet, inanem gloriam, ambitionem, ſuperbiam, ac quæcunque alia his ſimilia, quorum ille, qui ad ſupernæ vocationis brauium comprehendendum, in Domino ſollicitè properabat, ab iſtis non eſt detentus: qui verò arborum, locique amœnitate capi ſe, atque occupari paſſus eſt, hic eſt, qui ſuam † auertit mentem ab inuiſibilibus ad viſibilia: porrò æſtus, eſt labor, atq; moleſtia virtutum. Quòd autem ipſe in loco tardaret, & à beſtijs caperetur, hoc mentem, ac cogitationem deſiderio terrenarum rerum inhærentem denotat. vnde inſtar ſæuientis feræ, peccatum egrediens apprehendit eum, ſicut ſcriptum eſt: nam cōcupiſcentia cū conceperit, parit peccatum: peccatū verò, cùm conſummatum fuerit, generat mortem.

Parabola vtilis; ac memoratu, lectuque digniſſima.

Parabolæ propoſitæ explicatio accōmoda.

† al. declinauit voluntatem.

Iacob. 1.

Digitized by Google

ſugiamus deſideria ſecularia;ne fortè rurſus in ſeruitutem A
tem. Quare,chariſſimi,fugiamus deſideria ſecularia;ne fortè rurſus in ſeruitutem
redigamur peccati. ait enim Saluator: Omnis qui facit peccatum, ſeruus eſt pec-
cati. Seruiamus ergo libenter, atque hilariter Deo, qui nos libertate donauit: & ne
corruptionis paſſionibus deliniamur. neque attendamus venuſtati veſtitus, aut
cucullæ, cincturæue; aut donec ab obedientia commenderis: quin potius humilia
conſectemur, & ab inani gloria remota; ſicut decet ſanctos. nam turpe eſt eos, qui
maxima ſibi ſubiecerunt, à vilioribus vinci. Sed in eo ſemper noſtrũ ſit ſtudium:
vt qui intra nos eſt homo, placeat cordium, ac renum ſcrutatori Deo; & inutilia
deſpiciamus. Nemo enim duobus ſeruire poteſt Dominis, ſecundùm vocem Do-
mini. Quis enim faber addiſcens, vmquam pro ſecure haſtam ſibi comparat? aut
quis humilitatem excolere volens, de vana gloria dimicat? aut quis cœleſtia ex-
petens, non ſpernit terrena? Cõcedat autem nobis Dominus: vt quæ grata, & acce- B
pta ipſi ſunt, faciamus, ac cogitemus. Quoniam ipſum decet gloria, atque poten-
tia, in ſecula ſeculorum. Amen.

Ioan. 8.

Cultum & ornatum veſtium Monachis vitãdum docet.

Saluberrima admonitio.

Matth. 6. & Luc. 16.

A Diſſimili.

SCHOLIA.

PARABOLA. CAP. II.

QUANDOQUIDEM *Syrus noſter Ephræm more Syrorum, ac præſertim Palæſtinorum,*
crebrò parabolas ſuis adhibet ſermonibus: viſum eſt hic opportunè, quid ipſa Parabola ſit, & vnde
ſic dicta quæq; eius acceptiones; & vt parabolicæ ſimilitudines accipiendæ ſint, ex Sanctis Patri-
bus declarare, eoſq; qui de illis ſcripſerint, percenſere. Et vt primùm ab Athanaſio Alexandrinæ Vrbis C
Epiſcopo incipiamus: is in Synopſe ſiue obſeruatione diuinæ Scripturæ, libro 14. in Prouerb. Salomon. de illis
inter alia, poſt medium ſic ſcribit: Dicuntur autem Parabolæ, ſermones, qui velut imagines ſunt
eorum, quæ dicuntur. Ex ipſis namque propter ſimilitudinem, quod dicitur, intelligitur. Sic e-
nim Dominus dixit, vt in Marco eſt: Cui aſſimilabo Regnum Dei, aut cui parabolæ comparabo
illud? Itaque Parabolæ ſunt, quæ ſecundùm ſimilitudinem dicuntur. Cùm enim dixiſſet: Si-
mile eſt Regnum Dei. tandem intulit: propterea per parabolas illis loquor. Sunt ergo
huiuſmodi dicta parabolæ, vtpote: Sicut defluxus niuis in calore æſtiuo, tempore meſſis iucun-
dus eſt; ita nuntius fidelis iis, qui miſerunt eum.] *Et iterum:* Sicut venti, & nebulæ, & pluuiæ; ita
qui gloriantur in dono mendaci. *Et ſi qua iſtis ſunt ſimilia: de quibus etiam ibidem habes in princi-*
pio, vbi de Prouerbijs agit, & cur ſic dicantur, & Parœmia quid ſit, & vnde dicta, &c. De illis porrò Sã-
ctus Baſilius Magnus alibi loquens, & Parabolicæ ſimilitudines vt accipiendæ ſint, exponens, ſic ha-
bet: Sanè quæ afferuntur ſimilitudines nequaquam ex omninò ſingulis earum rerum, ad quas
allatæ ſunt, partibus reſpondent: ſed illud agunt, vt mentem ad id, de quo agitur, argumentum D
dirigant, &c.] *Ita Baſilius in Reſponſion. ad interrog. 254. in Regulis breu. De quibus idem Baſilius in*
Homil. in principium Prouerbiorum, cuius initium eſt: Præclara eſt obedientiæ merces, &c.] *Vbi*
Parœmia vnde dicta, & quid ea ſit, quiſq; illius vſus, doctè oſtendit. Sed ad Chryſoſtomum venio, qui de
Parabolis non vno in loco prolixius agit, ac primùm quidem, Tomo primo, in Homil. in Pſalmum 48.
Audite hæc omnes gentes, &c.] *in illum ibi locum:* Inclinabo in parabolam aurem meam.] *Vbi*
Chryſoſtomus: Quid eſt (*inquit*) in parabolam? *Reſpondetq; eſſe nomen, quod multa habet ſignificata.*
Eſt enim (*inquit*) parabola loquela, exemplum, & exprobratio, aut opprobrium, vt quando di-
cit Pſalm. 43. Poſuiſti nos in parabolam in gentibus, cõmotionem capitis in populis. Eſt etiam Pa-
rabola, oratio ænigmatica, quam multi dicunt quæſtionem, quæ aliquid quidem ſignificat, ſed id
non eſt apertum ſtatim ex ipſis verbis, ſed habet ſenſum intus latentem. cuiuſmodi erant, quæ In-
dic. decimo quarto dicebat Sampſon: Egreſſus eſt à comedente cibus, & à forti dulcedo, &c. Di-
citur etiam Parabola ſimilitudo. Aliam parabolam, inquit, propoſuit eis, dicens: Simile eſt Reg- E
num cælorum homini ſeminanti bonum ſemen. *Ita Matthæi decimotertio, & Lucæ octauo:* Eſt
etiam Parabola tropologia, ſeu figurata oratio, vt *Ezechielis decimoſeptimo:* Fili hominis narra
parabolam hanc, & dices: Aquila magna, magna habens pennas; Aquilam dicens regem. Dicitur
etiam Parabola figura, & imago, ſicut oſtendit Paulus Heb. 11. dicens: Fide obtulit Abrahã, Iſaac,
cùm tentaretur, & vnigenitum offerebat, in quo ſuſceperat, repromiſſiones. Vnde etiã in parabola
eum retulit, hoc eſt, in figura, & imagine. Quid ergo ſibi hîc vult Parabola? mihi videtur, inquit,
dicere narrationem. Si autem orationem facit obſcurã, & ænigmaticam quæq; multũ habet dif-
ficultatis: ne ſic quidem conturberis: hoc enim facit, vt excitet auditorem, &c. nam ipſe quoque
Chriſtus multa in parabolis loquebatur, ſeparatim autem eas diſcipulis ſoluebat: Iudæi autem
ne difficultate quidem excitati, impellebantur ad interrogandum, ita non attendebant omni-
no quæ

A no quæ dicebantur. Quocirca in parabolis cum ipſis loquebatur, eos ſtimulans, & incitans, vt audire cuperent, qui ſupini dormiebant; ſed ne ſic quidem attendebant: Diſcipuli verò animum adhibebant, & cum eſſent ignorantes, vel eò nomine maximè permanebant, quoniam ignorabant; quare etiam ſeorſim ipſis parabolas ſoluebat. atque ideò hic quoque dicit: Inclinabo in parabolam aurem meam, &c.] *Hactenus ibi Chryſoſtomus. Quò etiam ſpectant, quæ Tomo ſecundo, ab eodem aſſeruntur, in Homilia 45. in caput Matthæi duodecimum, vbi poſt alias cauſſas, cur Chriſtus parabolas prædicabat, etiam hanc adducit:* vt ſcilicet tenacius memoriæ, quæ dicuntur, commendari poſſint, & expreſsior propter ſimilitudines ſermo, res ipſas ante oculos apponat: qui dicendi modus propheticus etiam tritus eſt, &c.] *Parabolas porrò ad verbum non eſſe exponendas, idem docet Chryſoſtomus, Tomo ſecundo, in Homilia quadrageſima octaua ex capite Matthæi decimo tertio.* Hæc omnia Ieſus in parabolis locutus eſt ad turbas, &c.] *Ee vſqueadeò curioſè non eſſe inquirendas, tradit*
B *Homilia 65. in cap. Matthæi 19. ibi:* Parabolam dixit, & in parabolis non oportet nimia in ſingulis verbis cura perangi, &c.] *Et vt ad Latinos veniam, inter quos primus ſe offert Sanctus Ambroſius Epiſcopus Mediolanenſis, qui diffusè pertractat, quid ſit Parabola, quæq; eius vis, & acceptio varia, in tractat. ſuper Pſalmum quadrageſimum tertium, & ſexageſimum octauum, Tomo quarto. Item libro de Incarnatione Domini, capite ſeptimo, Tomo ſecundo, & ſuper Epiſtol. ad Romanos cap. 8. Poſt quem, etiam de Parabola vide Sanctum Auguſtinum, in Pſalmum 68 ſuper illud:* Et factus ſum illis in parabolam, &c.] *Item in Præfatione Pſalm 77. ibid:* Aperiam in parabolis os meum, &c.] *Vbi multa, doctrinæ Chryſoſtomi, & Ambroſij in hanc rem, inueniuntur conformia. ſicut etiam apud Sanctum Hieronymum, qui Parabola quid ſit, & vnde dicatur, luculenter tertio Tomo Epiſtolarum, in Epiſtola 151. quæſtione ſexta exponit, eiuſq; vim, ac naturam plenè explicat. in princip. Prouerb. necnon libro tertio in Matth. & in cap. 4. Marci, alibiq; ſupius. Sed iſta de Parabolis ſatis hactenus.*

Duo viri proficiſcebantur ad quamdam Ciuitatem, &c.] *Notat inter alios, Sanctus Hieronymus, libro tertio in Matthæum, familiare eſſe Syris, & præſertim Palæſtinis, ad omnem ſermonem ſuum*
C *Parabolas iungere; vt quod per ſimplex præceptum teneri ab auditoribus non poteſt, per ſimilitudinem, exemplaq; teneatur: ſicut Ephram noſter Syrus hoc loco, & alibi ſæpe, vbi dum ſeriam quid inſinuare, mentibuſq; aliorum rectè cupit inculcare: vt tenacius illud memoriæ inhæreat. Parabolis, ac ſimilitudinibus pulchris, aptiſq; vtitur, quas & ferè explicat, & quid ſibi velint, accommodè, venuſteq; declarat: vt hic, de Duobus viris, ad quamdam Ciuitatem proficiſcentibus, &c.*

Neq; attendamus venuſtati veſtitus, aut cucullę, cincturæue, &c.] *Quod Monachus non debeat attendere venuſtati veſtitus, ſeu habitus, aut cucullæ, vel cincturæ, &c. Auctor hic docet, & alibi ſæpe hoc eodem Tomo ſecundo ſparſim, & incidenter inculcat: vt in Conſilio, de Vita Spirituali, ad Monachum nouitium, Tomo primo, capite 90. ibi:* Noli ſplendido veſtitum ornatu gloriari, memor quomodo ouinis pellibus indutus fuerit Helias, & ſacco Eſaias Propheta, &c.] *Et in tractatu De correctione*
D *eorum, qui vitioſè viuunt, & honores appetunt. Tomo primo pagina 99. ibi:* [Habitu Monachi ſumus, ſed moribus crudeles, & inhumani. habitu religioſi, & moribus exitioſi, &c.] *multoq; poſtea ibidem.* [Non putetis in cingulo, veſteque lõga conſiſtere perfectionem Monachi, &c.] *paulloq; poſt ibidem.* [Hæc autem non vt deprimam habitum, eique detraham dico, quod abſit: ſed vt habitui mores & opera congruere debere demonſtrem. nam habitus abſque operibus nihil eſt, &c.] *Eodemq; Tomo 1. in Tractatu De abſtinendo à cupiditatibus carnalibus, & de certamine, ad Fratrem qui excidit. ibi:* [Ne veſtis mollis. ne odoramenta in veſtibus, fœminarum more, &c.] *De quo plura in noſtris ibi Scholijs. Et apud alios Patres orthodoxos. Epiphan. hæreſ. 80. vbi ille:* [Alienũ eſt (*inquit*) à Catholica Eccleſia, ſaccus conſpicuus, & coma extenſa, &c.] *Sanctus Hieronymus, in regulis Monach. capit de veſtibus:* [Fuſca (*inquit*) tunica veſtiaris. vilis tunica contemptum mundi probet.] *& infra:* [Sit cingulum laneum cum tota ſimplicitate puriſsimum, & quod poſsit veſtimenta adſtringere magis, quàm ſcindere. Idem ſemper habitus, neglecta mundities, inculta veſtis, & cultus
E ipſe ſine cultu, &c.] *Quibus quid clarius, & ad rem hanc noſtram accommodatius? Plura apud eundem vide Hieronymum, in Epiſtola ad Nepotian. & in Epiſtola ad Ruſticum Monachum, & ad Furiam, & ad Euſtochium. Et apud Caſſianum, lib. 1. de inſtitut. & habitu Monach. & Innocentium de vilitate condit. humana, alios Auctores ſupra citatos inuenies, in Schol. de differentia habitus monaſt. & ſecularis pagina 52.*

Turpe eſt eos, qui maxima ſibi ſubiecerunt, à vilioribus vinci, &c.] *Significare vult eos, qui magnas reliquerunt opes, honores, ac dignitates, &c. non debere rebus exiguis ſubijci, iiſq; vinci, cuiuſmodi ſunt: munditia nimia exterior, ornatus cuculla, & id genus alia, quæ in Monachis, ac religioſis, qui ſecularibus renunciarunt, reprehenduntur.*

DE PVGNA CARNIS.

CAPVT III.

SI PORRO carnis pugna in te inſurrexerit: ne verearis, neque † ſuc-
(†al. non cedas.) cumbas turpibus cogitationibus, ne tuũ aduerſus te inimicum in-
ſolentiorem reddas, inſpiretque tibi aliquid de ſuis verſutis conſi-
(Simillima hiſce ſunt in Antirrhetico eiuſdẽ, Tom. 1. pag. 123.) lijs, ac dicat: Impoſſibile eſt inflammationem in te ceſſare, niſi cõ-
cupiſcentiam expleueris; vt vulnere tibi inflicto, ex aduerſo conſi-
ſtens, tuam irrideat mollitiem, atque ignauiam. Verùm tu exſpe-
cta Dominum, preceſque tuas cum lachrymis coram bonitate ipſius effunde: & B
ipſe te exaudiet, eleuabitque ex lacu miſeriæ ſordidarum cogitationum, & à vo-
lutabro luti turpiſſimorum phantaſmatum: & conſtituet ſupra petram ſanctita-
tis pedes tuos, & videbis auxilium ab ipſo tibi emiſſum. Exſpecta modò, & ne re-
(Parœmia accõmoda.) laxeris cogitationibus, neque defatigeris, ſentinam exhauriendo; in propinquo
quippe eſt portus vitæ: nam te adhuc loquente, dicet: Ecce adſum. Cæterùm aſpi-
cere tuum certamen exſpectat, an reuera ad mortem vſque, aduerſus peccatum ſis
decertaturus. Ne ergo deieceris animum; non enim te reliquit. Etenim tuum cer-
tamẽ cernit: & ſanctorum Angelorũ chorus, & Dæmonum turba aſſiſtentes vide-
bũtur. Angeli coronas vincenti præbẽt: Dæmones victo dedecus afferunt, infami-
(†al. pro te.) am præferunt. Magnum certamen Angelorum de † te, chariſſime: magna cura, ac
ſolicitudo Dæmonum de te Chriſto dilecte. Attende igitur tibi ipſi, ne familia- C
(Attendendum in quibus.) res, atque amicos contriſtes, alienoſque lætitia afficias: familiares dico, ſanctos
Angelos: alienos autem, impuros Dæmones. Non eſt locus abſconditus ab oculis
Dei, Chariſſime? non eſt caligo in oculis Domini, frater. Ne igitur te decipiat ad-
(Eſa 66. & Actor. 7.) uerſarius: iuxta enim pedes Dei conſiſtis, ne patuiſacias. ſcriptum enim eſt: Cæ-
(Pſalm 117.) lum mihi ſedes, terra autem ſcabellum pedum meorum. Caue igitur relaxeris co-
gitationibus: verùm viriliter age; prope enim eſt auxiliator. Audi Prophetam di-
(†al. vltus ſum eos.) centem: Omnes gentes circumdederunt me; & in nomine Domini † propulſaui
(†al. vltus ſum.) eos. Circumdantes circumdederunt me, & in nomine Domini † propulſaui eos.
Circumdederunt me, ſicut apes fauum: exarſerunt ſicut ignis in ſpinis, & in nomi-
(†al. quia vltus ſum in eos. 2. Tim 4. Iacob. 1.) ne Domini † propulſaui eos. Impulſus euerſus ſum vt caderem: Dominus ſuſce-
pit me. Fortitudo mea, & laus mea Dominus: & factus eſt mihi in ſalutem. Suſtine
igitur in certamine, vt cùm probatus fueris, coronam vitæ accipias, quam repro- D
miſit Dominus diligentibus ipſum. Nam impugnari à paſſionibus, & repugnare
ijſdem, probatos nos reddit ad belli caſum. Niſi enim impugnaremur, eos qui op-
pugnantur fortaſſe condemnaremus, certaminis experientia deſtituti, ac in ſu-
(Reſiſtendum deſiderijs carnalibus.) perbiam incideremus. Non enim graue eſt oppugnari, & repugnare paſſionibus:
ſed graue eſt per ignauiam cadere coram aduerſarijs, Ipſiſque ſuccumbere. Reſiſte
ergo vrenti concupiſcentiæ: vt flammam, quæ numquam exſtinguetur, effugere
queas. Nam ſi nos perturbationes ſuperarint, non recedent à nobis; quin & ma-
(Prouerb. 5. iuxta LXX.) gis aduerſum nos inſoleſcent. Audi eum qui ait: Mel diſtillat à labijs mulieris for-
nicariæ, quę ad tẽpus impinguat fauces tuas: poſtea vero felle amariorem inueni-
es, & acutam magis gladio ancipiti. Attende igitur tibi ipſi, ne gloria diuini aſpe- E
(Heb. 12.) ctus priueris. nam ſcriptum eſt: Pacem ſequimini cum omnibus, & ſanctificatio-
nem; ſine qua nemo videbit Deum. Cui conuenit gloria, in ſecula ſeculorum.
Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

DE pugna carnis, *varia in primo Tomo tractata ab Auctore inuenies, valde huc facientia: veluti, in Antirrhetico ipſius; De Virginitate & continentia, cuius ibi initium eſt:* [Fratrem ſiue ſoro-
rem

A rem aggrediens dæmon improbus, ſic eos aſſatur: Ecce quotidie fornicationis ſtimulis concitaris; quouſque moleſtiam eam ſuſteres, &c.] *Sunt autem, quæ ibi conſequenter adferuntur, hiſce ſimillima. Quò etiam pertinent, ea quæ ſunt ibi in Sermone. Quomodo anima cum lachrymis orare debeat Dominum, quando tenatur à Diabolo.*] *& in pulcherrimo Sermone illius, de Virginitate qui incipit:* [De virginitate & animæ ſanctificatione à Paulo Apoſtolo omnes docemur, &c.] *item in Tractatu de abſtinendo ab omni conſuetudine pernicioſa, & de continentia, noſtruq; ibi in Scholijs,*] *ac alibi eodem Tomo primo ſparſim ac paſſim ſæpiſſime. De quo etiam argumento lectu digna inuenies apud Baſilium Magnum, in lib. ſiue tract. de vera atque incorrupta virginitate.*] *cuius principium eſt:* [Cùm plurimi ex his, qui immortalem ſponſum noſtrum Chriſtum familiarius ambiunt, &c.] *Ac apud Gregorium Nazianzenum in ſuis ad Virgines præceptis, quæ Tomo ſecundo ſic inchoantur:* [Palma tua eſt, ô virgo, tua eſt victoria certè, &c.] *Et in oratione 31. Tomo primo apud eumdem, vbi inter alia*
B *tradit, in carne præter carnem viuere Angelicum eſſe, &c. Item Chryſoſtomo in elegantiſſima, beneq; longa oratione de Virginitate, Tomo quinto, cuius ibi initium eſt:* [Iudæi virginitatis laudem aſpernantur, &c.] *Item ad populum Antiochenum Homilia vigeſima ſecunda, quæ eſt, de pœnitentia, continentia, & Virginitate, vbi inter alia dicit, In carne præter carnem viuere Angelicum eſſe, &c. alibiq; apud eumdem plurimis in locis. Quò etiam pertinent quæ S. Ambroſius adducit, libro primo de Viduis, parte 1. & libro 2. offic. cap. 6. Tomo 1. & in 1. & in 1. ad Theſſalonicenſ. cap. 4. in illud:* [Hæc eſt voluntas Dei, ſanctificatio veſtra, &c.] *S. Auguſtinus libro octauo Confeſſ. item in Soliloq. & de ſingularitate Clericorum, &c. ac S. Hieronymus duabus præſertim Epiſtolis, altera ad Demetriadem, de Virginitate ſeruanda: altera ad Euſtochium, de cuſtodia virginitatis, cuius initium eſt:* [Audi filia, & vide, &c.] *ac poſtea etiam in Epiſt. ad Ruſticum Monachum, & apud alios alibi.*

Audi Prophetam dicentem: Omnes gentes circumdederunt me: & in nomine Domini propulſaui eos, &c.] *Locus eſt, Pſalm. 117. vbi in editione LXX. ad verbum ſic:* [Omnes gentes circum-
C dederunt me: & nomine Domini vltus ſum eos. Circumdantes circumdederunt me: & nomine Domini vltus ſum eos. Circumdederunt me. ſicut apes fauum: & exarſerunt ſicut ignis in ſpinis: & nomine Domini vltus ſum eos, &c.] *At in vulg. ibi legitur:* [Omnes gentes circuierunt me, & in nomine Domini; quia vltus ſum eos. Circumdantes circumdederunt me: & in nomine Domini, quia vltus ſum in eos. Circumdederunt me ſicut apes; & exarſerunt ſicut ignis in ſpinis: & in nomine Domini. quia vltus ſum in eos. &c.] *Ex quibus facile eſt, varietatem lectionis decernere, atq; conciliare. Concordat autem hic quaſi per omnia, lectio Auctoris cum editione LXX. etiam vbi dicitur in Græco, καὶ τῷ ὀνόματι κυρίου, id eſt* Et nomine Domini.] *per ſubauditionem præpoſitionis (ἐν, in) more Hebraico, quæ exprimitur in vulg. & ab Auguſtino, ac alijs: & propterea etiam in translatione hic à nobis, licet in Græco deſit. Deinde, vbi eſt:* [Circumdantes circumdederunt me.] *Theodoritus & Symmachus habent:* ἐκύκλωσάν με, καὶ πάλιν περιεκύκλωσάν με, id eſt, Circumdederunt me, & rurſus vndiq; circumdederunt me] *id eſt, ſibi inuicem perpetuò ſuccedentibus incurſionibus vſi ſunt, atque omni genere oppugnationum, &c. ſed in eo, eadem eſt lectio apud Ephrem, LXX. & in vulgari. Poſtea vbi habetur:* [Circumdederunt me, ſicut apes fauum.] *eadem apud Auctorem eſt lectio, quæ & LXX. ſed illud (fauum, Græc. κηρίον) à vulg. ſicut etiam ab Hebræo ibi abeſt. Sequitur deinde hic, & in ſacro Codice:* [Et exarſerunt ſicut ignis in ſpinis.] *Græcè eſt, καὶ ἐξεκαύθησαν, vbi Aquila, & Symmachus ſic: καὶ ἀπεσβέσθησαν ὡς πῦρ ἀκανθῶν, id eſt,* [& exſtinctæ ſunt quaſi ignis ſpinarum, &c.] *Sic quoque S. Hieronymus, at ſine (&) copula, &c. Verùm de his, hic ſatis.*

Audi eum qui ait: Mel diſtillat à labijs mulieris fornicariæ, &c.] *Locus eſt Prouerbiorum quinto, vbi eadem prorſus eſt lectio apud Ephram, & LXX. at in vulg. paullo aliter ibi, ſic:* [Fauus enim ſtillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius: nouiſsima autem illius amara, quaſi abſyn-
E thium, & acuta quaſi gladius biceps &c.] *Vbi inter alia, pro* [Mulieris fornicariæ,] *al.* τῆς ἀλλοτρίας, *id eſt, alienæ. at in vulg.* meretricis, *legitur. Ceterùm S. Hieronymus, & Ambroſius magis hic ad lectionem Ephrem, & LXX. accedunt, dum habent:* [Mella enim diſtillabunt à labijs mulieris fornicariæ, &c.] *ita S. Hieronymus in Ezechielem cap. 3. & cap. 6. & S. Ambroſius de Caim, cap. 5. &c. ac ſic de reliquis. De quo etiam loco, vide apud eumdem Auctorem noſtrum, Tomo primo pag. 115. 116. & 117. in Schol. &c.*

CAPVT IV.

Contra Hæreticos immortalitatem animaru negantes. NE ADMISERIS conſilium prauè ſentientium, qui dicunt: A quo die mortuus fuero, quid expecto? eaque ad exacerbandum Dominum Deum, qui venturus eſt iudicare viuos, & mortuos. Væ animę obſequenti ſuſpicioni huic. Væ homini ſic ſentienti. Conſilium iſtud in mortis promptuaria obedientes ſibi deducet. Hoc conſilium à Deo ſeparat, & ad Diabolum declinare facit. Tu autem tamquam fidelis, peſſimum conſilium fuge; & noli eſſe incredulus, ſed fidelis: nam credimus poſt mortem eſſe iudicium, & retributionem. Fidelis quippe eſt, qui repromiſit. non enim iniuſtus Deus, qui obliuiſcatur mercedem reddere his, qui in veritate ſeruierint ipſi. ſicut ſcriptum eſt: Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcenderunt, quæ præparauit Deus ijs, qui diligunt illum. B

Eſa 64. & 1. Cor. 2.

Cupis autem Chariſſime, vim noſſe ſermonis? Conſidera qualem gloriam etiam ſuper terram acquiſierint Sancti; ſicut ſcriptum habetur: Memoria iuſti cum laudibus, nomen autem impiorum † extinguitur. Tu verò chariſſime, fidem habe cunctis, quę in diuinis reperiuntur Scripturis. Fuge autem ſermones incredulorum: Deprauata enim eſt illorum mens, & conſcientia. Confitentur ſe noſſe Deum; factis autem negant. Cerne enim Herodem regali veſte amictum, ac ad populum concionantem: ſed quia non dedit gloriam Deo, Angelus Domini percuſſit eum, & conſumptus à vermibus expirauit, atque interijt. Si vbi virtutem fueris adeptus, aliquos aduerſum te ſuſcitauerit honeſtatis inimicus, vt te exterant; ne pertimeſcas, neque ob timorem humanum, pietatem deſeras. nam horrendum eſt incidere in manus Dei viuentis. Audi Saluatorem dicentem: Si me perſecuti fuerint, & vos perſequentur. C Quare fugere oportet corruptos deprauatè ſentientium hominum ſermones, & non ſolùm ad habitum attendere, vel canitiem, ſed ad ſenſum viri. Hi enim ſunt, de quibus ait Apoſtolus: Habentes ſpeciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes. ne fortè fallacibus eorum verbis aſſentiens, & ab anguſta atque arcta via recedens, vocem illam acerbam omniſque cõſolationis expertem, planctu, amariſque lachrymis plenam audias; flammæ atque incendio inexſtinguibilis ignis traditus: Fili recordare, quia recepiſti bona in vita tua, & Lazarus ſimiliter mala: nunc autem hic conſolatur, tu verò cruciaris. Sed ad Deum intentionem tantummodò dirige; vt de bona religioſaque tua vita anteacta gaudeat in futuro iudicio anima tua cum iuſtis: & gaudium tuum nemo abs te auferat. D Quoniam Deo gloria conuenit, in ſecula. Amen.

Prouerb. 10.
† al. putreſcet vt in vulg.
Tit. 1.
Ibidem.
Actor. 12.
Heb. 10.
Ioan. 15.
2. Tim. 3.
Matth. 7. & Luc. 13.
Luc. 16.

SCHOLIA, ET VARIÆ Lectiones.

NE admiſeris conſilium prauè ſentientium, qui dicunt: A qua die mortuus fuero, quid expecto? &c.] *Contra hæreticos immortalitatem animarum, & iudicium extremum negantes, manifeſtè hic agere videtur Auctor. aduerſus quos etiam Tomo primo, & quidem copioſius, ac ex profeſſo magis, in tractatu ſiue ſermone, cui titulus eſt:* [Aduerſus illos, qui dicunt reſurrectionem mortuorum non eſſe.] *per totum, cuius principium eſt:* [Cum Ethnicis ſentis, & dicis mortuorum reſurrectionem non eſſe? O os abominandum, &c.] *Contra quos (ſi pluribus teſtimonijs opus ſit) etiam tractant, aguntque, Irenæus libro quinto contra hæreſes. Tertullianus in libro de Reſurrectione carnis, Tomo tertio. Athenagoras Athenienſis, de Reſurrectione mortuorum, S. Athanaſius Alexandrinus in Symbolo. S. Chryſoſtomus ſuper illud Matthæi 22.* [Acceſſerunt ad eum Sadducæi, qui dicunt reſurrectionem mortuorum non eſſe &c.] *ac alibi ſæpius. Damaſcenus libro quarto. Et inter Latinos, S. Ambroſius in libro de fide reſurrectionis. S. Auguſtinus libro 2. de conſolatione mortuorum, cap. 2. Tom. 9. & lib. 20. de Ciuit. Dei, cap. 20. Tom. 5. ac lib. 22, de Ciuit. cap. 12. & ſeq. Idem ſuper Pſalm. 62. Tom. 8, ibi:* [Promittitur nobis carnis reſurrectio, &c.] *ac lib. de Symb. tract. 3. circa finem cap. 10. Tom. 9. & denique libro de catechizandis rudibus, cap. 27. Tomo 4. vbi acerrime reprehendit illos, qui mortuorum reſurrectionem negare audent, alibiq; ſæpiſſimè. S. Hieronymus in Epiſtola 61. ad Pammachium, contra errores Ioannis Hieroſolymitani. & Epiſtola 152. ad Mineruium & Alexandrum, aliyſque in locis plurimis.*

A Memoria iuſti cum laudibus: nomen autem impij exſtinguitur.] *Ita locum iſtum Prouerb.10. legit Ephram. pro quo, in edit. 70. ad verbum ſic: Memoria iuſtorum cum encomijs: nomen autem impij exſtinguitur.] Sed in alio, iſtæ duæ lectiones non differunt, niſi quod hic legatur:* [Memoria iuſti.] *in ſingulari; in edit. autem LXX.* [Iuſtorum.] *in numero plurali, quomodo etiam in vno MS. Græco Cod. S. Ephræm, & quidem vtrobique hic reperi, τῶν δικαίων, iuſtorum, & poſtea ἀσεβῶν impiorum, pro δικαίου, iuſti, & ἀσεβοῦς, impij, &c. At in Lat. vulg. talis hic eſt lectio:* [Memoria iuſti cũ laudibus: & nomen impiorum putreſcet.] *Vbi etiam Aquila, & Symmach. pro σβέννυται, extinguitur, (vt hic eſt apud Auctorem, & LXX.) legunt σαπήσεται putreſcet, ſicut hoc loco eſt in lect. vulg. Prouerb.10.*

Deprauata enim & ſubuerſa eſt illorum mens, & conſcientia, &c.] *Vbi in Græco Codice Auctoris eſt:* [ἐξέστραπται γὰρ αὐτῶν ὁ νοῦς καὶ συνείδησις.] *Locus eſt & Tit.1. at ibi habetur, ἀλλὰ μεμίανται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς, καὶ ἡ συνείδησις, id eſt,* [Sed inquinatæ ſunt eorum mens, & conſcientia.] *veriſimile* B *autem eſt S. Patrem Ephræm aliter legiſſe; aut ſanè ad id quod in ſacro ibi Cod. poſterius cap 3 ponitur, (nimirum, εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος,* Sciens quòd ſubuerſus eſt, qui eiuſmodi eſt.*) reſpexiſſe. vbi idem Græcum verbum ἐξέστραπται, ponitur, quod & hic apud Auct. in ſignificatione, vt poſuimus, atque tranſtulimus.*

Herodes, quia non dedit gloriam Deo, Angelus Domini percuſſit eum: & conſumptus à vermibus, expirauit atque interijt, &c.] *Iſta de Herode, ex Act. Apoſt. cap.12. adducit Auctor, vbi in Græco eſt: καὶ γενόμενος σκωληκόβρωτος ἐξέψυξεν. quod ad verbum ſonaret:* [Factusque vermium cibus, ſeu eſca, expirauit, ac periit.] *Verùm prior lectio magis vulgatæ Latinæ eſt conformis, ſicut in Actis ſub fin. cap.12. legitur, vbi idem de Herode refertur, quod hic ab Auctore, eum ſcilicet quia gloriã quam debebat, non dedit Deo, percuſſum eſſe ab Angelo, & à vermibus conſumptum, &c. qui horrendus illius interitus, Diuina vltione plenus, etiam confirmatur a Chryſoſtomo, Tom.3. in dictum Actorum locum, Homil.27. vbi habet:* [Statuto autem die Herudes veſtitu indutus regio, & ſedens in tribunali, C concionabatur ad illos, &c.] *Sequiturq́ ibi poſt:* [Statim autem illum percuſſit Angelus Domini, eò quòd non dedit gloriam Deo, & eroſus eſt à vermibus, & expirauit, &c.] *ita ibi Chryſoſt. Fuit autem iſte Herodes, filius crudeliſſimi illius Herodis, ſub quo natus eſt Saluator noſter Chriſtus, quem & ipſe quærebat ad perdendum, vt eſt Matth.2. quiq; (vt ibidem narratur) videns quòd illuſus eſſet à Magis, iratus erat valde: & mittens, occidit omnes pueros, qui erant in Bethleem, & in omnibus finibus eius a bimatu, & infra, ſecundùm tempus quod exquiſierat à Magis, &c.] vbi Chryſoſt. in idem cap. Matth.2. Homil.9. referens, quàm dignas illo tantis facinoribus pœnas luerit, ſic habet:* [Satis *(inquit)* Herodes ille tunc celerem ob tale facinus pœnam recepit, tantoque congruentia ſceleri ſupplicia perſoluit. Siquidem vitam iſtam morte teterrima, & multo ea quam inſontibus intulerat miſerabiliore, finiuit: malaque alia mille ſuſtinuit, quæ facile noſtis, quotquot Ioſephi ſuper his legiſtis hiſtoriam, &c.] *Vide Ioſeph. Antiquit. lib.17. cap.8. 9 & 10.*

Quare fugere oportet corruptos deprauatè ſentientium mores; & non ſolùm ad habitum attendere vel canitiem, ſed ad ſenſum viri, &c.] *Contra improborum & hæreticorum hominum mores,* D *atque impoſturas, iſta ſua dicta retorquet Auctor, reſpiciq́ ad duo (vt apparet) potiſſimum Scripturæ loca, ad vnum quidem implicitè; ad alterum autem explicitè, & apertè: implicitè quidem, ad illud Matth.7.* [Attendite à falſis prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces, &c.] *At explicitè, & apertè magis, ad 2. Tim.3. vbi ſunt, quæ hic immediatè ſubijcit:* [Habentes ſpeciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes, &c.] *Perſtringit autem hic Hæreticos, qui ſub veſtimentis ouium, intrinſecus ſunt lupi rapaces, vt eſt apud Matth. quiq; ſpeciem quidem præ ſe ferunt pietatis: virtutem autem eius abnegantes, vt eſt apud Apoſt. & contra hos etiã agit, ac quidem ex profeſſo magis noſter Auctor, ſupra de Virtute, cap.8. per tot. cuius principium ibi eſt:* [Deuita frater chariſſime, conſuetudinem hominum hæreticorum, ac libidinoſorum nihil fidele loquentium, &c.] *pag.301.*

E

CAP. V.

NVne duæ ſunt tribulationes, quibus omnis ſub Sole homo implicatur: vna ſecundùm Deum, altera ſecundùm mundum; & abſque alterutra præſentem vitam tranſigere, impoſſibile eſt. ac illa quidem, quæ mundi eſt, difficilis, & ſine mercede exiſtit: quæ autem ex parte Dei, ſpem vitæ æternæ repoſitam habet. Tu autem vt ſapiens, quam delegiſti, in eam Incumbe; neque tua conſilia ſequaris: ſed primùm quidem Dominum inuoca, quando ab eis turbaris. deinde cõſilium à quocunque homine timente Dominum accipe: niſi enim admonitiones timentium Dominum ſuſtinueris; anima tua erit inſtar ciuitatis muro non cinctæ, quam cùm voluerit Barbarus ingredietur, ac capiet. Cùm & ſcriptũ ſit: Inter-

De duplici tribulatione.

Anima, vt ciuitati abſque muris, comparatur.

Deut 32. * al. maiores tuos. roga patrem tuum, & annuntiabit tibi; * ſeniores tuos, & dicent tibi. Qui autẽ A
ſapiens eſt, audiet conſilia. Fugiamus porrò ebrietatem, fugiamus commercia
mulierum, quantum in nobis erit: nam ſermo mulieris, tanquam laqueus in cor-
Prouerb. 12. de; protrahitque amplectentem, ad turpem commiſtionem. Si corporalis te in-
Prouerb. 7. uaſerit infirmitas, noli deycere animum, ſed cum gratiarum actione tolera. ait
2. Cor. 10. enim Apoſtolus: Quando infirmor, tunc potens ſum. Et alibi Propheta: Beatus
Pſalm. 93. * al. ex lege Cura noſtra in Deo vt ponenda. homo quem tu erudieris Domine. & * de lege tua docueris eum. Proijciamus er-
go omnem ſolicitudinem noſtram, chariſſime, in Dominum: quoniam ipſi cura
eſt de nobis. Pro victu autem noſtro, operemur dum valemus. Si verò ſuperue-
niente aliqua infirmitate, Præfecti (quod abſit) curam noſtri abiecerint: Deus
Pſalm. 26. præter expectationem, ſubſidium nobis immittit. nam ſcriptum habemus: Pater
meus & mater mea dereliquerunt me: Dominus autem aſſumpſit me. Si pura ipſi B
conſcientia ſerniamus, etiam corda præpoſitorum noſtorum ipſe in nos diriget,
ac ſua nos beatitudine dignos reddet. Ne ergo moleſtus tibi ſit labor: nam multi
Elegans dictum & prouerb. etiam nihil operantes, à negligentia, atque rorpore turbati ſunt. Diſce igitur o-
perans, vt ne diſcas mendicans. Noli ergo in opere tuo negligentem te præbere,
Philip. 4. quoniam ſcriptum eſt: Dominus prope eſt, & laborantibus ſecundùm Deum,
multiplicem mercedem retribuet. Cæterùm perfer, vt iuſtorum promerearis re-
quiem; quippe in qua non regnat labor, non negligentia atque pigritia, non cura
& ſolicitudo, non triſtitia, non infirmitas, non cõcupiſcentia praua, neque aliud
Rom. 14. Matth. 25. huiuſcemodi: ſed gaudium, pax, & exultatio in Spiritu ſancto. Nam aduerſario
noſtro diabolo in gehennam ignis proiecto, cum omnibus Angelis eius: cunctæ
actiones, atque machinamenta ipſius ceſſabunt. Dominus autem dignos nos red-
dat gaudio illo inceffabili. Cui gloria in ſecula, Amen. C

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTI-ones.

NVnc duæ ſunt tribulationes, quibus omne ſub Sole homo implicatur, &c.] *Cùm alibi paſſim ſparſimq́; de varijs, quibus homo obnoxius reperitur tribulationibus, Auctor agat, eas hic ad duo dumtaxat tribulationum reducit genera: quorum vnum eſſe dicit ſecundum Deum, alterum ſecundùm mundum; & abſque alterutro eiuſmodi tribulationum genere, in hoc mundo viuere, difficile cenſet, & impoſſibile. Cæterum quia quæ ſeculi iſtius eſt tribulatio, difficilis eſt, & ſine mercede: quæ verò ex parte Dei, ſpem vitæ æternæ repoſitam habeat, ideò eam amanter, patienterq́; à Deo ſuſcipiẽdam,* D *perferendamq́; admonet, modumq́; ac rationem ſuſtinendi, ac ad Dominum tribulationis tempore recurrẽdi docet, &c. De his plura qui deſiderat, videat Baſilium, præſertim in Homil. in Diuites auaros, ſuper illud Scripturæ:* [In famæ, & ſqualore, &c.] *S. Chryſoſt. Tom. 5. ad populum Antiochenum. Homil. 4. 5. 15. 63. 66. 67. 78. & in Pſal. 83. 93. ac Homil. 10. in Matt. S. Ambroſ. copioſè in libro ſuper* Beati immaculati, &c.] *Tomo 4 & ſuper epiſt. ad Rom cap. 5. & ſuper illud 2. Cor. 4. & ſuper epiſt. ad Coloſſ. cap. 1. Tom. 5. &c. & S. Auguſt. in Serm. de preſſuris mundi; ac libro 1. de verbis Domin. ſerm. 18. Tom 10. & ſerm. 2. de Machabæis, & ſuper Pſalm. 21. ſerm. 2. Tomo 10. & ſuper Pſalm. 30. ſerm. 2. ſuper Pſalm. 36 ſerm 2. ſuper Pſalm. 40. Tomo 8. & lib. de vera innocentia. cap 204. Tom. 3. ac alibi ſæpiſſimè S. Hieron. in epiſt. ad Cyprian. & alibi frequenter. S. Gregor. in homil ſuper illud:* [Homo quidam fecit cœnam magnam, &c.] *Item in Moral lib. 28. pluribuſq́; in locis alijs. & denique S Bernardus de hiſce legatur ſuper Cant & in Sermone 16. & 17. ſuper Pſal. 90.* [Qui habitat in adiutorio Altiſſimi, in protectione Dei, &c.]

Diſce igitur operans, vt ne diſcas mendicans, &c] *Alia lectio ad verbum magis ſic:* [Diſce labo- E rare, vt non diſcas mendicare, &c] *Eſt autem elegans dictum, & prouerbium accommodum, inpigros ac deſides quadrans, quibus tædioſum eſt laborare, & verecundum mendicare, iuxta illud Luc. 16* [Fodere non valeo, mendicare erubeſco.] *Quare ne quis otio ſe dedat, vel in opere ſibi incumbente negligentem nimis ſe præbeat, atque ſic in egeſtatem redigatur, ac mendicitatem, cõcinnè & arguté in talem adhiberi dictum iſtud Auctoris poterit:* [Diſce operans, vt ne diſcas mendicans.] *Inſinuatur autem hic non obſcurè τὸ ἐγχειρεῖν, id eſt,* Opus manuum, *olim apud Monachos antiquos valde uſitatum. Sed de hoc ſuis poſtea locis opportunius ac plenius.*

Scriptum eſt: Dominus propè eſt; & laborantibus ſecundùm Deum, multiplicem mercedem retribuet, &c.] *Pro hoc, in alio. MS. Ephrem Græc, eſt:* ὁ κύριος ἐγγὺς, μηδὲν μεριμνᾶτε: ἀλλ' ὑπόμενε τὸν κύριον, ὅπως ἀξιωθῆς, &c.] *id eſt,* [Dominus prope eſt, nihil ſolliciti ſitis: ſed ſuſtine & exſpecta Dominum, vt iuſtorum promereatis requiem, &c] *Eſt autem in his alluſio ad verba Philip. 4.* [Dominus prope eſt, nihil ſolliciti ſitis, &c.]

CAP.

A

CAPVT VI.

AVdi Chariſſime: incurabiles morbi, niſi * cauteriatis, & acerbis medicamentis adhibitis, non eradicantur. Et tu Chariſſime, veritatem audiens, caue iraſcaris. Si verò aduerſus eum, qui medicinam tibi affert, indignaris: iam te declaras ſanari nolle, neque à morbo liberari; ſed adhuc in ſordibus hærere malle. Nam ſi veritatem abſcondamus, & voluptatis illecebras alijs conſulamus, nihil à falſis prophetis differimus, qui populum ſeducebant; ad gratiam vnicuique loquentes. At Dei Prophetæ: quòd veritatem prædicarent, odio habe-
B bantur, & occidebantur. Non quòd inter Prophetas ego me referam, cùm ſimilis ſim cani oues ſequenti, qui ſimul atque aſpexerit lupum venientem, non quieſcit, ſed mox ſurgens irruit in ipſum: paſtores autem audito latratu canis ſurgūt, & inſequuntur * corruptorem, ac ſaluant ſuas oues. Quid ergo noſtram negligimus ſalutem, ô dilecti? Cur circumferimur concupiſcentijs veteris hominis: & externum quidem hominem habitu ornamus, internum autem operibus corrumpimus? Non duro ſimus corde, inſtar Pharaonis: ne & partem cum ipſo ſortiamur. neque duræ ceruicis, ſicut quidam filiorum Iſrael: ne promiſſionis terra priuemur. Conuerſationem imperitorum atque imprudentum hominum oderimus: quoniam via ipſorum nō eſt abſque periculo. ſicut ſcriptum eſt: Gens abſque conſilio eſt, & non eſt in eis ſcientia. Vnde & Propheta dicebat: Domine omnipotens, non ſedi cum * conſilio vanitatis ludentium, ſed metuebam à fa-
C cie manus tuæ: ſolus ſedebam, quoniam amaritudine repletus ſum. Audepotò, quomodo alibi quoque genus noſtrum lugeat Propheta alius: Væ mihi, inquit, quia perijt * pius de terra, & rectus in hominibus non eſt. omnes in ſanguinem iudicantur, vnuſquiſque proximum ſuum * tribulatione tribular: ad malum * manus ſuas præparantes. Diligamus igitur & nos pietatem; etſi contumelijs afficiamur, ſicque contemnamur, aut flagris excipiamur, propterea non relinquamus eam: nam theſaurus eſt bonis abundans, & virtutibus plenus. Deū flectit ad reſpicienda bona eorum, * qui poſſident eam. quemadmodum ſcriptum habemus: Super quem reſpiciam, niſi ſuper * manſuetum, & tranquillum & trementem ſermones meos? At beatus, qui cuncta amore pietatis reſpuit. Attende igitur tibi ipſi chariſſime; & ne propriam ſalutem negligas. Noli attendere
D ignauis ac pigritantibus, ſed vigilantibus: neque nauſtagantibus, ſed ijs, qui ſaluantur. Quouſque tandem ijs, qui ad turpia, atque indecentia te compellunt, ſubſeruies? Noli effici libidinum ſeruus, ſed ab ijs potius te liberum redde. Multa tibi vigilantia opus eſt. In ſcammate conſiſtis, ne te inertem præbeas: nam ex aduerſo hoſtis ſubſiſtit, quemadmodum ſcriptum habetur: Aduerſarius noſter diabolus, tanquam leo rugiens circuit, quærens quem deuoret. Cernis quàm inſatiabilis ſit aduerſarius; quantaque eius violentia? Non enim ferire tantùm vult aliquem, & ſemiuiuum relinquere: ſed mox totū deuorat non vigilantem. Donec ergo tempus ſuppetit, decerta: nam ſi tempus noſtrum per ignauiam deperdiderimus, aliud tempus non reperiemus. Quot, quantique homines ab Adam, ad noſtra vſque tempora fuerunt; & vbi iam ſunt? Quis nouit numerum? Qui creauit nos, Dominus Deus. Qui educit in numero orbem ſuum. quiq; numerat
E multitudinem ſtellarum, & omnibus eis nomina vocat: ipſe ſingulos, & vniuſcuiuſque nouit opus: qui ſolus ſapiens eſt, & bonus, & potens. qui tremendus eſt, & iniuriarum immemor. miſericors & miſerator in eos, qui conuertuntur, & pœnitentiam agunt. Te Domine, Creatorem noſtrum ac Deum adoramus. Tibi gloriam, & honorem offerimus: quoniam & à meo pateris te collaudari abominando fœtore. In hoc enim Domine, magna tua miſericordia, atque benignitas; quòd etiam indignos vocas, nec peccatores pœnitentes auerſeris, tribulatos non deſpicias, & puſillanimes non derelinquas. Beata, ac ter beata anima, quæ * te ſolum concupiſcit: nam quæ te deſiderat, etiam mandata tua cuſtodit. Cur igitur nos propriam deſpicimus ſalutem, Chariſſimi? ex momentaneis æterna reuoluamus animo. Quanta enim quis cura accedit recitaturus;

quod

*καύστικὰ καὶ ϛυπτικὰ φάρμακα quæ ſtatis vtitur Schol.

Adluſio ad Mat. 7. & Luc. 6.

Matth. 23. Hebr. 11.

Adluſio ad Ioã. 10. & Iſa. 40. ac Ezech. 34.

* al. interemptorem. ac perditorem.

Exod 9. 10. 14. Iere. 7. 16. 17.

Deut. 32.

Ierem. 15.

* al. in cōſilio, al. in conceſſu.

Mich. 7.

* al. reuerens.

* vulg. ad mortem venatur.

* vulg. Malū manuum ſuarum dicut bonu, &c.

* al. bona illius; qui poſſidet eā.

Eſa 66

* al. humilem.

Salubris admonitio.

Quid Scamma; vide Tomo 1. pag. 149.

1. Pet. 5

Notanda & mẽte verſanda.

Pſalm 146

Apoſtrophe eſt Precatione ad Deum.

* f. quæ te ſolū deſiderat, & mãdata tua obſeruat.

A Minori ad Maius.

* al. tempeſtate oboriēte noctu al intempeſta nocte, &c.

quod didicit præceptori? aut etiam operis manuum redditurus penſum Præfecto? & nos de hora illa quare non ſumus ſolliciti, quando totius nobis vitæ reddenda erit ratio? Rurſus dum quis tardat * hyeme ad horam veſpertinam in cella aliena, compulſus adire propriam: quanta putas anxietate corripitur propter tenebras, & confuſionem aëris? Et quo pacto nos ineuitabilem illam ita paruipendimus viam? Quid nobis occurret, poſt animæ ſeparationem à corpore? Attendamus ergo nobis ipſis, Chariſſimi: vt in iuſtorum lætitia colletemur. Qui enim deceptionibus atque impoſturis ſeipſum tradiderit; multis confringetur, & affligetur dum in hac verſatur vita. Hodie comedit, bibit, & voluntatem ſuam quantem poteſt, ſed non quantum vult explet, exultans in damno animæ ſuæ; poſtero autem die, ſi non habeat quibus ſatuletur, plurimum triſtabitur. Qui verò ſibi ipſi attendit, optimum habitum aſſumit: cumque lætitia non deficiet, neque marceſcet, quæ eſt ſpes futurorum bonorum. ſicut ſcriptum eſt: Memor fui Dei, & delectatus ſum. Precemini etiam pro me miſerabili, apud Dominum obſecro. Quoniam ipſi conuenit gloria, in ſecula, Amen. A

Pſalm. 76.

SCHOLIA.

INcurabilis morbi, non niſi cauteriatis, & acerbis medicamentis curantur, &c.] *Vbi ſύπτικα ϰ̀ καυστικὰ φάρμακα, appellat acerba, & quæ igne admoto adhibentur, vt ſunt cauteria, & huiuſmodi. nam etſi ςυπτικὸν, propriè ſit, quod adſtringendi vim habet (vnde ſtyptica medicamenta, aſtrictiua appellat Plinius libro 14. cap. 13. & libr. 21. cap. 23.) tamen eo vocabulo etiam quodvis ſignificatur acerbum, vt hoc loco apud Ephræm, & alibi. & apud Baſil. in reſponſ. ad interrogat. 55. in Regul. fuſ. diſp. ibi:* Quocirca neque ſectiones, neque vſtiones, neque cruciatus, quæ acerba, aſperaque medicamēta afferre ſecum ſolita ſunt, repudianda eſſe nobis recta ratio demonſtrat, &c.] C *Cauſtica porrò medicamenta, propriè ſunt aduſtiua, à Græco verbo, καίω, id eſt, accendo, aduro. vel καίομαι, ardeo; vnde Cauterium inſtrumentum, quo inſanabilia curantur vitia in corpore. Hinc cauſtica pharmaca dicuntur aduſtiua, de quibus inuenies apud Plinium libro 2. cap. 9. Caſſianum lib. 10. cap. 7. & collat. 6. cap. 11. & S. Ambroſium in expoſit. Pſalm. 38. vbi dicit grauiora vulnera cauſtico medicamento vel admoto igne curari. & in noſtris Scholijs, in Serm. 1. S. Ephræm de Pœnitent. Tom. 1. pag. 156.*

Gens abſque conſilio eſt, & non eſt in eis ſcientia, &c.] *Locus eſt Deut. 32. vbi in Græco eadem eſt lectio apud L X X. & apud noſtrum Auctorem, quæ ad verbum relata, talis eſſet:* [Gens perdita conſilium eſt: & non eſt in ipſis ſcientia, &c.] *At in vulg. legitur:* [Gens abſque conſilio eſt, & ſine prudentia, &c.] *vbi quoque Aquila pro (ἐπιστήμη, ſcientia) ſicut eſt hic apud Ephræm, & L X X. legit, ϰ̀ οὐκ ἔςι ἐν αὐτοῖς φρόνησις* & non eſt in eis prudentia, &c.] *vt etiam eſt in vulg. At nos partim hic LXX. & partim lectionem vulgatam, in tranſlatione ſecuti ſumus, vt alibi ſæpe.*

Poſtea, ex Ieremia, citantur iſta verba: [Domine omnipotens, non ſedi cum conſilio vanitatis ludentium, &c.]. *Vbi paullo aliter in edition. LXX. ſic reperitur:* [Non ſedi in conſeſſu ipſorum ludentium, &c.] *Sed illud (αὐτῶν, ipſorum) hic à Græco textu noſtri Auctoris abeſt, vt etiā à vulg. vbi apud Ephræm legitur:* [Cum conſilio vanitatis ludentium.] *abeſtq; illud (τῆς ματαιότητος, i. vanitatis) tam ab edit. LXX. quàm à vulg. vbi eſt:* Non ſedi in conſilio ludentium, &c.] *Poſtea verò conformiter legitur apud Ephræm, & LXX. ibi.* [Sed metuebam à facie manus tuæ, ſolus ſedebam: quoniam amaritudine repletus ſum.] *At in vulg. aliter ſic habetur:* Et gloriatus ſum à facie manus tuæ. ſolus ſedebam: quoniam comminatione repleſti me, &c.] *in quibus, quæ conformitas, & quæ lectionis diuerſitas, Lector conſideret. Locus eſt Ierem. 15.*

Deinde Michæam Prophetam introducit, talibus genus noſtrum lugentem verbis: [Væ mihi, inquit, quoniam perijt pius de terra, & rectus in hominibus non eſt, &c.] *Iſta habentur Mich. 7. leguntúrq; in edit. LXX. ad verbum hoc modo:* [Væ mihi anima, quia perijt pius de terra: & qui corrigat, in hominibus non eſt. Omnes in ſanguines iudicantur: vnuſquiſque proximum ſuum tribulat tribulatione: in malum manus ſuas præparant, &c.] *At in lect. vulg. ſic:* [Perijt ſanctus de terra: & rectus in hominibus non eſt. omnes in ſanguine inſidiantur, vir fratrem ſuum ad mortem venatur. malum manuum ſuarum dicunt bonum, &c.] *Vbi quid, & in quo Auctoris lectio ab edit. LXX. & à vulg. differat; & in quo cum illis conueniat, Lector diligens conferendo decernat, atque conciliet.*

Super quem reſpiciam, niſi ſuper manſuetum, & tranquillum, & trementem ſermones meos, &c.] *Verba ſunt Eſa. 66. quæ in edit. L X X ſic referuntur:* [Et ſuper quem reſpiciam, niſi ſuper humilem, & quietum, & trementem ſermones meos] *At in vulg. paullo aliter ſic:* [Ad quem autem reſpiciam, niſi ad pauperculum, & contritum ſpiritu, & trementem ſermones meos?

meos?] *In alio Græco MS. Auctoris, hic loco (πρᾳῢν manſuetum) legitur ταπεινὸν humilem, vt in edit. LXX. Quæ tamen duo, alibi apud Ephræm etiam ſimul leguntur, vt in tract. de Sacerdotio Tom. 1. ſub finem, ibi:* Huius tu ſemper memineris Frater, horribilis verbi Dei excelſi, ore Iſa. Prophetæ pronunciati: Super quem requieſcam ego, niſi ſuper manſuetum, humilem, tranquillum, & trementem ſermones meos? &c. *Quem eundem Eſaiæ locum S. Chryſoſt. Tom. 1. in cap. Geneſ. 29 ſub finem Homil. 15. ſic legit:* [Super quem alium reſpiciam, quàm ſuper manſuetum, & quietum, & trementem ſermones meos?] *Et Ioannes Caſſianus lib. 14. cap. 21. contra Spiritum ſuperbiæ agens, hunc ipſum Eſaiæ adducit locum legitq; hoc modo:* [Super quem requieſcet ſpiritus meus, niſi ſuper humilem, & quietem, & timentem verba mea?] *additq; ibid.* Siue ſecundùm exemplaria, quæ Hebraicam exprimunt veritatem: Ad quem reſpiciam, niſi ad pauperculum, & contritum ſpiritu, & trementem verba mea?] *Sed de eo ſatis hactenus.*

Quis nouit numerum? Qui creauit nos Dominus Deus. Qui educit in numero orbem ſuum, &c. *ὑποφορὰ, ſiue Subiectio figura, eleganter, & accommodè hic adhibita, qua Auctor ſibi ipſe reſpondet, indicans neminem omnino, quot quantiq; homines ab Adam, ad hæc vſq; tempora noſtra vixerint; aut vbi omnes illi iam ſint, noſſe: præter ſolũ Deum, &c. vbi alia lectio per coniunctionem disiunctiuam, & interrogationem, & ſubauditionem (εἰ μὴ, niſi) ſic:* Aut quis eorum nouit numerum: niſi Deus creator noſter? &c.] *Sed prior lectio per Subiectionem figuram rhetoricam, multo venuſtior eſt, & inſtituto Auctoris conformior. cùm neque videatur neceſſe, vt hic ſubintelligatur (εἰ μὴ, niſi.) ſequitur enim hic poſtea αὐτὸς ἐπίσταται,* ipſe nouit, & c.

CAP. VII.

NOli prauæ eſſe conuerſationis, & famæ non bonæ: neque morem C geras peccato, ne te abominabilem reddat. Magis aũt obtemperes æquitati atque iuſtitiæ: vt te ex probatorum numero vnũ efficiat. Noli animarum ſcandalum eſſe: ſed attende tibi ipſi, vt & alijs proſis. Ita ſanè, Dei electe, tibi ipſe attende; vt cæteros quoq; ædifices. Noli malus eſſe, ne in nouiſſimis tuis mœrore afficiaris. An nõ audis, quod dicit Scriptura: Quia plagæ, atque liuores, & contritiones occurrẽt improbis. Et neque mercedem referunt dolorum. At tu fortiter virtutum labores perfer propter Dominum, vt coronam reportes. Ad nuptias inuitauit te Dominus: ne ingratum te præbeas, ſed veſte nuptiali induere; vt in ipſius collæteris thalamo. & non tanquam contemptor, audias: Amice, quomodo huc intraſti, non habens veſtem nuptialem? Et tunc ligatis manibus & pedibus, immittat te in tenebras exteriores, vbi clamor erit, & dentiũ ſtridor. Dum veſtem audis nuptialẽ, dilecte; ne de veſtimentis, quibus induimur, id exiſtimes: ſed de bonis operibus. Et D tu ergo chariſſime, qui in Monachorũ meruiſti referri ordinem, enitere, vt virtutem promiſſi demonſtres, ne repellaris. Noli ergo durus eſſe, nõ libidinoſus, non iracundus, non rixoſus, atque contentioſus, non intemperans, neque impudens: ſed potius manſuetus, pius, & religioſus, humilis, temperans, modeſtus, quietus, pacificus, prudens, corporiſque tui pudicitiam ſeruans, quemadmodum Chriſto pactus es, vt ſi in illa nobis hora dixerit: cur nõ viſitaſtis viduas, & pupillos in tribulationibus eorum? Reſpondere queamus ei, dicentes: Domine, vt in quiete ac ſilentio citra vllam diſtractionem ſeruiremus tibi. Sin verò dixerit nobis: Cur immaculatos non ſeruaſtis vos à ſeculo? quid reſpondebimus ei, ſiquidem in eo contaminati fuerimus? Neque enim ea virtus eſt, quando quis ab impuro abſtinet opere; & figuras interim effingit, ac ſimulachra, quæ alios ad paſſiones deſideriorum commouent. quia ſcriptum eſt: Diliges Dominum Deum tuum, & proximum tuum ſicut teipſum. Fuge autem ſermones inutiles: ne in turpes cogitationes incidas. Nam quemadmodum ſermones boni conducunt animæ: ita non boni eam peruertunt. ſecundùm Apoſtolum: Corrumpunt mores bonos colloquia praua. Omnis ſermo turpis, ex ore veſtro non procedat: ſed ſi quis bonus eſt ad ædificationem * vtilitatis, atque opportunitatis, vt det gratiam audientibus. Et nolite contriſtare Spiritum ſanctum Dei, in quo ſignati eſtis in die redemptionis. Caue dicatis inobediens, durus, temerarius, ſuſurro, bilinguis, murmurator, obtrectator, imitis, proximi inimicus, oſor virtutis: Sed potius vocceris obediens, verax, modeſtus, taciturnus, impiger, atque alacris, miſericors, ſobrius & vigilans, proximi amator, hoſpitalis, cultor virtutis. interceſſor & conſolator,

Prou. 20. in fine
Matth. 22.
Matth. 22.
Veſtis nuptialis, quid.
Iacob. 1.
Ibidem
Matth. 22
2 Cor. 15.
Ephes. 4.
* vulg. in ædificationem fidei

ſolator, pius atque religioſus, hæc bona, & vtilia ſunt hominibus. Ne igitur effe-
ramur, ſed magis humiliemus noſipſos. Quæ enim eſt potentia noſtra, vt effe-
ramur? Nonne ecce exiguus labor nos vel humi inflectit, atque proſternit? Di-
ligamus ergo humilitatem, vt nos exaltet Dominus. Quocirca attende tibi; ne in
te dominetur iracundia, atque excandeſcentia, & iniuriarum memoria: vt non
in perturbationibus, & inſtabilitate vitam degas. Cæterùm longanimitatem tibi
ipſe compara ac manſuetudinem, innocentiam, & quæcunque decent Chriſtia-
Similia ſignificantia, & efficacia valde. nos: vt quietam atque tranquillam vitam tranſigas. Excelſi ſunt montes Ararat,
lati campi ſolitudinis. validum, ac vehemens eſt Aquilonis frigus In terra: at So-
lis æſtus in Auſtrum effunditur. Inter volucres cæli, maxima eſt Aquila: at inter
beſtias terræ, leo: Inter filios verò hominum, qui timet Dominum. Magnus
Pſal 47.95.144. *al. nimis. Deus noſter, & laudabilis * valde: qui creauit omnia, & exaltat timentes eum.
Ipſi gloria, in ſecula. Amen.

SCHOLIA.

NE ingratum te præbeas, ſed veſte nuptiali induere. &c.] *Ac non multo poſt:* [Dum veſtem nuptialem audis, id de bonis operibus dictum exiſtimes &c.] *Adluſio manifeſta eſt ad Matth.22.* [Amice, quomodo huc intraſti, non habens veſtem nuptialem? &c.] *Quod verò per veſtem nuptialem, non veſtimenta, quibus induimur, ſed bona opera intelligere oporteat: ex hoc loco Auctoris noſtri clariſſimum eſt; ſicut etiam ex Tertulliano, lib. de reſurrectione carnis, cap.27. & S. Hieronymo libro 4. in Matth.22. vbi dicit, Veſtem nuptialem eſſe præcepta Domini, &c.*] *citat* *que illud Gloſſ.3.* [Induite viſcera miſericordiæ, &c.] *Veſtes porrò ſignificare opera, teſtantur Origen. Homil.10. in Ioſue. & ad Rom.13. S Ambroſ. in Lucam 5. in epiſt ad Rom 13. item Hilarius can 9. in Matth Gregor.1.Reg.4. & lib.2.Moral. cap.38. & lib.16. cap.13. & lib.19. cap.16. in Cant.4. Beda in Exod.19. & in cap.31. Prouerb aliiſq; alibi.*

CAPVT VIII.

SI dum tu opus Domini in humilitate ac pietate operaris; aduerſa-
rius aliquos ex negligentioribus in te armet, cupiens à vita recta
remouere: ne verearis ac metuas, neque à via recta declinaueris,
2.Cor.4. cùm dicat Apoſt. In omnibus tribulationem patimur, ſed non an-
guſtiamur: aporiamur, ſed non deſtituimur, perſecutionem pati-
mur, ſed non derelinquimur; * deiicimur, & non perimus: ſem-
per mortificationem Domini Ieſu in corpore circumferentes, vt & vita Ieſu in
*al. humiliamur, ſed non confundimur. * corpore noſtro manifeſtetur. Semper enim nos qui viuimus, in mortem tra-
dimur propter Ieſum, vt & vita Ieſu manifeſtetur in carne noſtra mortali. Suſti-
*al. in corporibus noſtris. ne igitur Dominum electe Dei: vt qui modò te affligunt, obſtupeſcant in admi-
rabili ſalutis tuæ refrigerio. Sicut ſcriptum eſt: Iuſtus ſi morte præoccupatus
Sap.4. fuerit, in refrigerio erit. Senectus enim venerabilis eſt, non diuturna, nequean-
norum numero computata. Cani autem ſunt ſenſus hominis: & ætas ſenectutis
vita immaculata. Placens Deo, factus dilectus, & viuens inter peccatores, tranſ-
Hebr.11. latus eſt. Raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet
animam illius. Faſcinatio enim nugacitatis obſcurat bona, & inconſtantia con-
cupiſcentiæ trãſuertit ſenſum ſine malitia. Cõſummatus in breui, expleuit tem-
*al. Domino. pora multa. Placita enim erat Deo * anima illius: propter hoc properauit educe-
re illum ex medio malitiæ. Populi autem videntes, & non intelligentes, nec po-
nentes in præcordijs talia. Quoniam gratia Dei, & miſericordia electos eius, &
reſpectus in ſanctos illius. Condemnat autem iuſtus mortuus viuos impios; & iu-
*al longæuam ſenectutem iniuſti. uentus celerius conſummata, longam * vitam iniuſti. Videbunt enim finem ſa-
pientis, & non intelligent quid cogitauerit de illo Deus, & quare munierit illum
Sapien.4. Dominus. Videbunt & contemnent eum: illos autem Dominus irridebit. Et
erunt poſt hæc decidentes ſine honore, & in contumelia inter mortuos in per-
*vulg inflatos ſine voce. petuum: quoniam diſrumpet illos * præcipites ſine voce, & commouebit eos à
fundamentis: & vſque ad nouiſſimum deſolabũtur, & erunt in dolore ac gemitu,
*al cogitationem. & memoria illorum peribit. Venient in * computationem peccatorum ſuorum
timidi,

A timidi, & traducent illos ex aduerſo * iniquitates ipſorum. Tunc ſtabit iuſtus in magna conſtantia aduerſus eos, qui ſe anguſtiauerunt, & qui † ſpreuerũt labores eius. Videntesque ipſum, turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in ſubitatione inſperatæ * requietis. dicentque intra ſe pœnitentiam agentes, & præ anguſtia ſpiritus gementes: Hic eſt quem habuimus aliquando in † deriſum, & in ſimilitudinem improperij. Nos inſenſati, vitam illius æſtimabamus inſaniam, & finem ipſius abſque honore. † Quomodo computatus eſt inter filios Dei, & inter ſanctos ſors illius eſt? Ergo errauimus à via veritatis, & iuſtitię lumen non illuxit nobis, & ſol intelligentiæ non eſt ortus nobis. Laſſati ſumus in via iniquitatis, & perditionis, & pertranſiuimus vias † deſertas: viam autẽ Domini ignorauimus. Quid profuit nobis ſuperbia? aut diuitiarum iactãtia quid contulit nobis? Tran-

B ſierunt omnia illa tanquam vmbra, & tanquam nuntius † præcurrens: & tanquam nauis, quæ pertranſit fluctuantem aquam; cuius, cùm præterijt, non eſt veſtigium inuenire, neque ſemitam carinæ illius in fluctibus: aut tanquam auis, quæ tranſuolat in aëre, & cuius nullum inuenitur argumentum itineris illius: ſed * percuſſione alarum verberans leuem vẽtum, & ſcindens per vim ſtridoris aërem, commotis alis tranſuolauit: & poſt hoc, nullum ſignum inuenitur itineris * illius; aut tãquam ſagitta emiſſa in locum deſtinatum, diuiſus aër continuo in ſe reclu ſus eſt, vt ignoretur tranſitus illius. Sic & nos nati, continuò deſiuimus eſſe: & virtutis quidem ſignum nullum valemus oſtendere, ſed in malitia noſtra conſumpti ſumus: quoniam ſpes impij tãquam puluis eſt, qui à vento tollitur, & tanquam * pruina tenuis, quæ à procella diſpergitur: & tanquam fumus, qui à vento

C diffuſus eſt: & tanquam memoria hoſpitis vnius diei prætereuntis. Iuſti autem in perpetuum viuent, & apud Dominum eſt merces eorum, & cogitatio illorum apud Altiſſimum. Ideo accipient Regnum decoris, & diadema ſpeciei, de manu Domini, quoniam dextera ſua reget eos, & in brachio ſancto ſuo defendet illos. Ne ergo quemquam oderis in corde tuo, neque malum reddideris pro malo: ſed charitatem tibi ipſi compare, quam ſupra omnem aliam virtutem Diuina extollit Scriptura. Ipſi enim rerum omnium * procreatori comparauit eam, cùm ait: Deus charitas eſt, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in ipſo. Frater quidem è cœnobio ſenem acceſſit, atque conſuluit. At ille ad eum: Similia, inquit, ſunt cœnobia ludis litterarijs: Nam alij in * prætorio incedunt, alij ſub caminis: Quo quidem ſermone adiutus frater, ſibi pœnitentiam impoſuit: Vnde ipſa vtamur re, tanquam lucro: ne reprobi facti, ex cæleſti eijciamur regno, & in cami-

D num ignis proijciamur. Quando prouectos in habitu conſpexeris negligentes: tunc magno præſidio indiges, ne iſtos fortè imitans, eandem inambules viam; ne vero per continentiam tuam, contra * eos extollaris: quod quidem eſt ſuperbiæ peccatum. Sed audi eum, qui dicit: Attende tibi ipſi, & cuſtodi animam tuam valde. Neque enim ex operibus alienis, nos iuſtificabimur: nec alij ex noſtris operibus condemnabuntur. Nam quando nudi & aperti, atque retecti adducemur coram * Deo, redditurí de cunctis factis rationem, non alius cõdemnabitur pro alio: nam vnuſquiſque proprium onus portabit. Si quis tibi ſuas reuelet cogitationes, ne curioſius rem inueſtiges; præſertim ſi oculus mentis tuæ debilis ſit, ne fortè dũ ille enarrat, iiſdem perturberis paſſionibus, ſimilisq; reddaris gubernatori inter fluctus & vndas. Oportet igitur, vt nos audiẽtes quæ dicuntur, ea quæ conſequuntur intelligamus, atque ita conſolemur afflictum, aut iis rebus quas à ſanctis viris

E accepimus, aut quibus ipſi * tentati ſumus. Non enim eſt voluntas Dei, vt alius per alium corruat; cùm cunctos cupiat ſaluos fieri. Tu verò chariſſime, ne cuius homini cogitationes tuas aperias: ſed iis duntaxat, quos ſpiritales eſſe probaueris; nam multæ ſunt inſidiæ atque fallaciæ * diaboli,

Dixit quippe Saluator: Attendite à falſis prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces: ab operibus ipſorum cognoſcetis eos. A viris porrò ſpiritualibus ne re occultaueris, ne forte inimicus angulum comperiens, in te inſiliat. Cum carnalibus verò noli conferre conſilia. Nam voluptatibus ac libidinibus dediti, indies peccata ſibi accumulant, illudque dictitant: iſtud & ſolùm mihi * computetur peccatum; Propheta interim deplorante, atque dicente; Ve iis qui trahunt peccata ſua quaſi funiculo longo, & quaſi iugi

* al. nomina ipſorum.
† al. qui atteſtati ſunt.
Sap. 5.
† al. ſubſannationem.
† al. in riſum.
† al. in riſu.
† vel. Ecce quomodo.
al. Quomodo ergo.
† al. iactantiæ.
† al. difficiles.
† al. deſolatas.
† al. percurrens.
* vel ſed tantum ſonitus alarum.
* al. in eo.
* al. ſpuma gracilis.
* al. poſſeſſori, vel Domino.
Narratio de quodam fratre.
* l. in foro.
* al. apud te ipſum efferans.
* al. coram Iudice.
Alienæ cogitationes curioſius nõ peruestigandæ.
* al. probati.
* al. fraudulenti hoſtis.
Matth. 7.
* al. imputetur.
Eſa. ſecundum LXX.

iugi corrigia vitulæ, iniquitates. A

Sermones inutiles vitandi, & improborum commercia fugienda.

Vnde vitare oportet ſermones inutiles, & eorum conuerſationem, qui timorem Domini deſpiciunt: quoniam nihil quod ſit vtile loquuntur, nihil propter Dominum faciunt, nihil de virtute ac religione, nihil de honeſtate ac grauitate morum tractant. Sermones quippe eorum laquei ſunt mortis. conſilium ipſorum, fouea inferni, impunitas & riſus, temulentia, & perditio animæ. conſuetudo eorum terribilis, ac dirus anguis qui loquitur per ipſos. At tu, ô homo Dei, iſta fuge: ſectare autem iuſtitiam, pietatem, charitatem, patientiam, manſuetudinem. Bonum fidei certamen decerta, vitam æternam apprehende, ad quam vocatus es, præclaram confeſſionem profeſſus es.

1. Tim 6.

Vide dilecte ſerue Domini, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, ne momentanea inueſcari te patiaris delectatione, aut, vt potius dicam, deceptione: vt non vita priueris æterna. B

Parœmiæ accõmodæ, & ſententioſæ.

Rectè vigila, ad negotiandum vocatus es, ne deperdas margaritam; ne theſaurum tuum deprædetur inimicus, ne nauis demergatur vnà cum onere, & vacuus reuertaris ad propria.

Vehemens per cogitationes impugnatio.

Inimicus ſciens quãtam apud Deum referat gloriam, qui immaculatum ſeſe ab inquinamentis ſeruat carnis, vehementer per cogitationes impugnat, cupiens hominem innectere ijs, vt non conſequatur gloriam futuram. Et ſi animam inuenerit abieciſſe cogitationes inutiles, non frequentat eam, ſed neque prorſus recedit: accedit autem magis, vbi ipſo pulſante mox aperient, & corpus ſimul cum anima per ſordidiſſimas cogitationes, non reſiſtenti ei coinquinat. demumq; tanquam

Subdole inimici ſuggeſtiones.

bonus conſiliarius, ipſi ſuggerit: Præſtat tibi, inquiens, in mundum redire, & vxorem vitæque conſortem ac ſociam capere, quam ſic carunculam corrumpere: à ſobrio porrò & vigilante cuncta iſta recedent. Attende igitur tibi, & nihil eorum

Libertas nimia fugienda.

te offendet. Quapropter neceſſarium fuerit, nimiam fugere licẽtiam. iterumque C dico: Fuge licentiam, ne impudentia te inuadat, ligatumque velut malũ aliquem captiuum ſeruum tradat peccato. ac tunc dicere incipias: Veni in altitudinem

Pſalm 68. Ibidem.

maris, & tempeſtas demerſit me. Et rurſus: Infixus ſum in limo profundi, & non eſt ſubſtantia.

Cum ſegnioribus quomodo verſandum.

Vnde fugere oportet peruerſorum hominũ conſuetudinem: non tanquam homines odio perſequens, ſed damnum ac vitium reſpuens. Quòd ſi cum ſegnioribus verſari cogeris: attende tibi ipſi, vt & illos lucrifacias rectæ vitę ratione, & te ipſum non perdas. Ne credas illis, qui inutilia loquũtur animæ tuæ,

Matth 12. & Luca. 6.

ac temperantiam profitentur. Ait enim Saluator: Ex abundantia cordis os loquitur. Subtrahe ergo te à iuueniliter agentibus, & qui ridiculis circumferuntur, vt

2. Tim. 2.

ne ſis inobediens ei, qui dicit: Iuuenilia deſideria fuge. Et ne accipias perſonam aduerſus animam tuam; non paruam, non magnam, non in imperio ac poteſtate D

Matth. 17. Marc. 8. Luc. 9.

conſtitutam. nemo enim te ex igne inexſtinguibili liberare poterit. Audi dicentem: Quid proderit homini, ſi mundum vniuerſum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur? Caue igitur, libertatem erga Deum deperdas, propter ho-

Dan 7. 12. Apoc. 20. 21. Coloſſ. 3.

norem aut gloriam aliquam humanam, vel propter cibum, ſeu potum, ſiue indumentum, cùm iſta cuncta corruptioni ſint obnoxia: actiones autem vniuſcuiuſque, ſiue bonæ ſiue malæ, deſcriptæ contineantur. Quæ ſurſum ſunt, ſapito, non quæ ſuper terram: vt permiſſionibus perfruaris Patris, qui in cælis eſt, & conoumereris inter electos Filij: & cum omnibus Sanctis benedicas Spiritui ſancto. Quoniam ipſi gloria, in ſecula, Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

TEntationibus atque ſuggeſtionibus improbi hoſtis docet non eſſe ſuccumbendum. conſilijs, & conuerſationibus prauis non acquieſcendum: Spiritualibus autem viris adhærendum; & à carnalibus ac ſenſualibus, atque laſciuis fugiendum. A ſermonibus inutilibus abſtinendum, & improborum commercium relinquendum, nimiamq; viuendi libertatem vitandam: in vocatione verò Dei ambulandum; & virtutibus, recteq; viuendi inſtitutis ad finem vſque inſiſtendum. Et hæc omnia Scripturis, rationibus, exemplisq; optimis luculenter hic oſtendit, probat, atque amplificat.

Cùm dicat Apoſtolus: In omnibus tribulationem patimur, ſed non anguſtiamur; aporiamur ſed nõ deſtituimur, &c. *Vbi Græcè in ſacro Cod. 2. Cor. 4. vt & hic apud Ephrem, eſt:* ἀπορούμενοι, ἀλλ' οὐκ

A οὐκ ἐξαπορούμενοι, quod Latinus interpres vertit: [apotiamur, ſed non deſtituimur.] quam interpretationem & nos hic retinuimus. Illud autem Pauli dictum, quomodo accipiendum ſit, atque intelligendum, S. Baſil. in Reſponſ. ad Interrog. 270. in regulis conciſè diſputatis optimè declarat, vbi ſic habet: [Vt(inquit) animi ſui expletionem in fiducia in Deum, ex collatione fortitudinis animi humanæ, oſtendat Apoſtolus, ſingula, quæ hoc loco habentur, ponit hoc modo: Quod enim ad humanam prudentiam attinet, in omnibus tribulationem patimur, inquit: Quod verò ad fiduciam in Deum, ſed non anguſtiamur. Item quod ſpectat ad fortitudinem animi humanam: aporiamur, inquit, id eſt, ſummis circumuenimur difficultatibus. Quod verò ad fiduciam in Deum, non deſtituimur penitus: id enim, ἐξαπορούμενοι. & reliqua ſimili modo Cuiuſmodi ſunt etiam illa, quæ alio in loco dicta ſunt ab eodem: [Quaſi morientes, & ecce viuimus. Vt caſtigati, & non mortificati. quaſi triſtes & ſemper gaudentes, tanquam nihil habentes, & omnia poſsidentes, &c.] Verùm de

B hu plura apud Chryſoſt. homil. 9. in 2. Cor. 4. & alibi.

Cani autem ſunt ſenſus hominis: & ętas ſenectutis, vita immaculata, &c.] Locus eſt Sap. 4. vbi tamen ad verbum magis, & ſecundum LXX ſic: [Canities autem eſt prudentia hominibus: & ętas ſenectutis, vita immaculata.] Verùm quia vulgata lectio non immutat ſenſum, ab ea hic non receſſimus, quod idem & in plerìſque ſequentibus ſeruauimus.

Poſtea ex eodem cap. 4. Sap adducuntur ſequentia: [Venient in computationem peccatorum ſuorum timidi, & traducent illos ex aduerſo iniquitates ipſorum, &c.] pro quo alia lectio habet: [In cogitationem peccatorum ſuorum.] al. in cogitatione. vt vulg. Lat. al. in cognitionem peccatorum.] At dictio Græca, συλλογισμός, computationem ſiue ſupputationem potius hoc loco ſignificare videtur. Deinde [Et traducent illos, &c.] al. Et coarguent, atque conuincent eos.] vt in Græco Cod. S. Ephræm, & apud LXX. vbi eſt, καὶ ἐλέγξει αὐτούς. Sed quia exigua videtur differentia, retinuimus vt in vulg. Lat. Poſtea quod additur, [iniquitates ipſorum,] in vno atque altero MS. Cod S. Ephræm inuenī ὀνόματα αὐτῶν, i. nomina ipſorum] Verùm quia in alijs omnibus mſſ. legitur: ἀνομήματα αὐτῶν, iniquitates ipſorum,] vt etiam in edit. LXX. & in vulg. viſum eſt planè hanc potius, quam illam

C lectionem hic ſequi.

Poſtea ex 5. cap. Sap. [Tunc ſtabit iuſtus in magna cõſtantia, &c.] Vbi, quod in Græc. Cod. S. Ephr. & apud LXX. in ſingulari habetur, de iuſto, nos etiam per numerum ſingularem legimus atque conuertimus: quamuis etiam ſi in nun ero multitudinis redderetur, ſententiæ non officeret, ſic: [Tunc ſtabunt iuſti in magna conſtantia, &c.] vt in vulg.

Sequitur poſtea apud Auctorem: [Quomodo computatus eſt inter filios Dei, &c.] ſic in Græc. Cod. ad Ephræm, & LXX. Pro quo al. Quomodo ergo computatus eſt, &c. At in vulga. Latin. [Ecce quomodo computati ſunt, &c.]

Poſtea ex eodem loco Sap. 5 additur: [Sed in malitia noſtra conſumpti ſumus: quoniam ſpes impij tamquam puluis eſt, &c.] ita in Græco Cod. S. Ephræm, & LXX. Sed in vulg. aliter ſic habetur: In malignitate autem noſtra conſumpti ſumus. Talia dixerunt in inferno, hi qui peccauerunt: quoniam ſpes impij tanquam lanugo eſt, quæ à vento tollitur, &c.]

Vbi illud: [Talia dixerunt in inferno hi, &c.] in edit LXX. & hìc apud Ephræm, non additur.

D Præterea pro (puluis Græc χοῦς) vt hic habet Ephræm cum LXX. an alijs eſt χνοῦς, lanugo, vt in vulg. quamquam & hoc, pro illo ſumatur.

Poſtea, pro eo quod ſequitur in ſacro Cod. & hic apud Auctorem: [Et tanquam ſpuma gracilis. Græc. καὶ ὡς ἄχνη, &c.] in alijs eſt: [καὶ ὡς πάχνη, & quaſi prima, &c.] vbi quoque non magna vis facienda videtur, cum vtroque legatur modò; ac in noua Græca edit LXX. inuenitur πάχνη, quod etiam (ſpuma) ibi Latin. vertit Interpres.

Ipſi enim omnium rerum procreatori comparauit eam, &c.] In Græco hic eſt, κτίσαντι. pro quo, al. reperitur: αὐτῷ γὰρ τῷ κτήσαντι τὰ πάντα, omnium rerum poſſeſſori ac Domino, &c.] ac prior lectio magis hoc loco probatur, & inſtituto Auctoris accommodatior videtur.

Alij in prætorio incedunt, alij ſub caminis verſantur.] Sententia perobſcura nobis, quæq; Scholio ac coniectura iuuanda videatur: non enim quid ſibi hoc dicto velit Auctor, ex eo ſatis hic clarũ eſt, quare & in verſione Latina, eaſdem voces ac nomina conſultò retinuimus. Fortaſſe enim loca quædam

E fuerunt illis in regionibus ſic appellata. Aut ſanè (quod magis probatur) Apophthegma hic aliquod denotatur, id eſt, breuis, & arguta ſententia. aut prouerbialis locutio à ſimili ducta, qua ſignificantur, qui ſublimiori ſunt loco, & qui humiliori atque inferiori, & abiectiori, &c. Quid enim hic aliud per Prætorium, & per caminum, inſinuare Auctor velit, non video.

Propheta deplorante, atque dicente: Væ ijs, qui trahunt peccata ſua quaſi funiculo longo, & quaſi iugi corrigia vitulæ, iniquitates.]; Ita ad verbum in Græco textu Ephræm, & iuxta LXX. Eſa. 5. Pro quo, in vulg. Lat. ſic: Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, & quaſi vinculum plauſtri, peccatum.] Quod autem pro vinculo plauſtri, corrigiam iugi vitulæ, ſiue vaccæ, tranſtulerunt LXX. etiam in illum Prophetæ locum adnotat S. Hieronymus, explicatq; cur vincula dicantur peccata, ſecundum illud Prouerbiorum quinto: Funibus peccatorum ſuorum vnuſquiſque conſtringitur, &c.]

C A P. * IX. A

*al. Initiũ Sermonis noui.

ATtende tibi ipſi Chariſſime: ne fortè Serpens te eos imitari doceat, qui ſuam contemnunt ſalutem, ac dicere: Non es melior iis, qui paſſionibus ſuccumbunt. Tu verò conſidera, quod ſcriptũ eſt: In magno domo, non ſolum ſunt vaſa aurea, & argentea, ſed & lignea, & fictilia. & quędam quidem in honorem, quædam autem in contumeliam. Si ergo Dominum non audieris, peccatorum opera peragendo, eris vas contumeliæ: ſin verò Domini opera feceris, eris vas electum, pretioſum, ſanctificatum, vtile Domino, ad omne opus bonum præparatum. Attende tibi ipſi, obſecro, vt & in præſenti ſeculo, & in futuro miſericordiam à Domino inuenias. Quòd ſi tibi ipſe non attenderis, & hic contereris, & ibi non * requieſces. Nam quæ extra rectum fiunt tramitem, nihil præter damnationem continent, & pœnitentiam. Ne ergo contemptores ſuæ ſalutis imiteris, & qui ſolum ſibi habitum arrogant: vt non ſimilis reddaris militi ab aduerſariis capto, qui Regis quidem gerit inſignia; ipſe verò inimicis ſui Regis inſeruit. Verax quippe eſt, qui ait: Amen dico vobis, quia omnis qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati. Foliis enim ſimilis eſt habitus: fructus verò eſt ipſum opus. Qui terreni Regis milites ſunt, ſanguinem effundunt, vt Regi ſuo placeant: at ibi non opus eſt vt ſanguinem fundas, ſed ſolùm ne à peccato vincaris, vt non fructifices morti. Sobrius eſto, & vigila chariſſime: vigila inquam, & labores ſuſtine. Non enim iniuſtus eſt Deus, qui tui obliuiſcatur laboris: ſed & pro obſcuritate, quam in cella reſidens toleras, illuceſcet tibi lumen veritatis. ſicut ſcriptum habetur: Exortum eſt in tenebris lumen * rectis corde. Decerta bonum certamen fidei, vt victoriam aduerſus hoſtem referens, abſque rubore & verecundia adores Regem gloriæ. Non enim eos duntaxat, qui gladio perempti ſunt, & martyrio à Tyrannis affecti, coronat Dominus: ſed eos etiam, qui religioſa exercitatione, & charitate probati ſunt. Nam quemadmodum illi propter Dominum flagra ac verbera pertulerunt: ſic & iſti vexationes, & exercitationes, amore Domini ſubierunt. Attende tibi, ne fiat verbum malum in corde tuo. Ne fœdus ineas cum improba cogitatione. Sic enim quidam paſſus eſt antiquorum, aliquid ex anathemate in tabernaculo ſuo abſcondens: Similiter & Giezi miniſter Heliſæi: & non latuerunt Deum, ſed ne homines quidem. cùm enim clam ſcelus commiſiſſent, palam retributionem acceperunt: cùm hic quidem cum tota familia ab omni populo lapidatus ſit; ille verò cum vniuerſo ſemine ſuo lepra infectus vſque in ſecula. Verax eſt enim, qui dixit: Deus non irridetur. Quod enim ſeminauerit quis, hoc & metet. Diſce cum patientia, vt damna effugias, quæ obueniunt non quieſcentibus. Auſculta eum, qui dicit: Fili, ſi ſapiens tibi fueris, ſapiens eris & proximo: ſin autem malus euaſeris, ſolus mala exantlabis. Vnde nos vincit aduerſarius, noſtræque redundant paſſiones: nonne per noſtram inobedientiam? Edocti enim non attendimus, reprehenſi ſuper delictorum correctione, recuſamus. Homines cælamus, & Deum deſpicimus; non morigerantes ei, qui dicit: Amen dico vobis, quia & ſi hi tacuerint, etiam lapides clamabunt. * Aſtutiam nobis ſuggerit callidus ſerpens, verbis vincendi eos, qui nos corrigere volunt: ſicque peccatum in nobis multiplicatur, cùm non habeat reſiſtentem ſibi. Depredatur te inimicus; & non iam intelligis ô anima mea. Suas in te operatur concupiſcentias, & toleras. Fuge conſilia eius improba, ô homo. Recordare tuorum cum Deo pactorum, & ſanctificationem cuſtodi: vt gratiam inuenias coram Domino. Audi dicentem: Fugite fornicationem. Et noſſe cupis, quàm grauis atque periculoſa ſit fornicatio? Quos enim occidere nequiuerunt in eremo morſus ſerpentum, hos Madianitarum fornicatio proſtrauit: & per fornicationem etiam idolorum victimam comedere non recuſârunt. vnde ex populo ceciderunt vna die * viginti tria millia. Quòd ſi præuentus es; ne lapſui inhæreas: neque longanimitatem ac patientiam Dei contempſeris. Memor eſto, quòd mors non * tardabit. Recordare fieri nõ poſſe, vt manus Dei effugias. Quare noli negligere: ſed pœnitentiam age, lachrymas effunde, ingemiſce, illuſus es. Et ſi nos obliuioni peccatum tradiderimus; qui tamen nos creauit Deus,

vuiul-

Margin: 2.Tim.2. — Vas cõtumeliæ, & vas electum. — B — *al. reficieris. — Ioan 8. & Rom.6. — Habitus, foliis eſt ſimilis — Collatio a Milite. — C — Pſalm 111. — *al. lumen gentibus. — 1.Tim.6. — A Simili. — Ioſue 7. 22. — 4.Reg 5. — Achar. — Giezi. — Galat.6. — D — Prouerb 9. — Lucæ 19. — *al. Conſilium. — E — 1.Cor 6 — In fornicationis deſtinationem. — Num 25. 31. — Exod 32 — *al. viginti tria millia hominum. — Rom 8 — Eccli.14. — *vulg. non tardat.

A vniuſcuiuſque nouit opus. Ne igitur ignauum te præbeas, ſed vtiliter aduerſario
tuo reſiſtas. Et aditum, per quem ingredi conſueuit inimicus, ad prædandū atque
lædendum te, præclude: vt non amplius inueniens ingreſſum, re infecta recedat, *Aditus, vt inimico præcludendus.*
hoc autem occludere ipſi aditum eſt, munire ſenſus, (per quos in animam ingre-
ditur, ſiue malum ſiue bonum) viſum, auditum, odoratum, tactum, guſtum & co-
gitationes, ne extra id quod decet, euagentur. In mentem tibi reuoca Gigantes, *Senſus muniendi.*
chariſſime, qui ſua potentia terram corruperant: vt eos vnico momento Do- *Geneſ. 6.*
minus per aquas diluuij à facie terræ deleuerit, & potentia eorum non ijs profue-
rit. Reuolue animo terram Sodomorum, & Gomorrhæorum: quo pacto propter *Gen. 18. 19.*
peccatum habitantium in ea fuerit euerſa; & non profuerint ipſis delitiæ, atque
ſuperbia. Curemus ergo ſalutem noſtram, chariſſimi: ne fortè repentinus nos
B anticipet finis, & in * multa damnatione hinc abeamus. Quid porrò vobis vide- **al. in magna ac graui damnatione.*
tur de eo, qui ex hac vita exceſſit: an quòd poſt diem vnum ad domum ſuam re-
uerſurus ſit? an poſt annum? an poſt centum & mille annos? Cur igitur tranſeun- *Notanda.*
tia affectamus? & quæ nunquā præteribunt, pro nihilo ducimus? Dic ſuggerenti *Aduerſus cogitationes prauas concupiſcentiæ.*
tibi concupiſcentias ſordidas, & immundas: O veritatis inimice, vt tu deſiderio
tuo ſatisfacias, ego dedecore & ignominia afficiar? vt tu voluntatem tuam ex-
pleas, egône confundar? Vade ad tui ſimiles, impudicos atque laſciuos. Porcorum *Matth. 9. & Lucæ 8.*
gregem depopoſciſti tibi? demergere in mare cum ipſis. non me amplius tibi ſer-
uum habebis, aut voluntati obedientem tuæ. Sufficit mihi præteritum tempus.
deinceps nunc veritatis ſatagam; & Deum meum obteſtabor, vt me perfectè à
tuis liberet operibus: Spiritum enim ſanctum dedit mihi, & ego eum exacerbaui.
C Animam & corpus mihi mundum donauit, ego autem iſta contaminaui. Sic
chariſſime, ſuggerenti tibi pernicioſas affectiones, reſponde. Dixit ſanctorum *Nota.*
quidam, Cani ſimilem eſſe fornicationem: Si blandiaris, manet apud te, ſi pel-
las, fugit. Audi eum, qui dicit: Singulariter * ſum ego donec tranſeam. hoc eſt, *Pſalm. 140.*
ſibi ipſi vnumquemque attendere, donec ex præſenti excedamus vita. Attende **al. ſingularis ſum ego.*
ergo tibi, obſecro, & ne rectam vitæ tuæ rationem deſpexeris. Ne amore volup-
tatis modicæ, fructus deperdas laborum tuorum; neque ob immunditiam, ope-
tis tui mercedem prodas: & mercedem ſilentij atque quietis, vigiliarum, conti-
nentiæ, atque temperantiæ, & reliquarum virtutū, propter impudicitiam amit-
tas. ſimiliſque reddaris proijcienti mercedem ſuam in marſupium pertuſum: *Prouerbium.*
modicum enim fermentum, totam maſſam corrumpit. Quare te ipſum confir- *Galat. 5.*
ma, in timore Domini. Audi quod dico chariſſime: In vita ſeculari diſertus ac
D loquax, magnus dici ſolet, ac in ſolitaria vita, qui quietem ac ſilentium ſectatur, *Comparatio vitæ ſecularis, & monaſticæ.*
magnus eſt apud Dominum. Rurſus, in vita ſeculari, qui ſuum ornat corpus, &
ſubinde veſtimenta mutat, humanam obtinet gloriam: at in profeſſione hac, qui
iſta contemnit, & ſolùm neceſſario corporis vſui attendit, gloriam ſibi in cælis
acquirit. ſecundùm eum qui dicit: Habentes alimenta, & quibus tegamur, his *1. Tim. 6.*
contenti ſimus. Rurſus, in ſeculari vita, qui in corporis robore, & diuitijs glori-
atur, magnus apud homines dici * ſolet: in iſta verò profeſſione, qui humilita- ** al. videtur.*
tem colit, verè à Domino exaltatur. ſicut ſcriptum eſt: Quæ ſtulta ſunt mundi *1. Cor. 1.*
elegit Deus, vt confundat ſapientes: & infirma mundi elegit Deus, vt confundat
fortia: & ignobilia mundi. & contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non ſunt, vt
ea quæ ſunt, deſtrueret: vt non glorietur omnis caro in conſpectu * Dei. Dili- **al. in cōſpectu eius, & ſic vulg.*
gamus ergo, quæ placita ac grata ſunt Domino, tamquam ſerui frugi, & grati; *Pſal. 17. 117.*
E etiamſi ſceleſtorum ac facinoroſorum inſidias ſuſtineamus; licetque à Barbaris
capti, qui nos in ſeruitutem tradant. Scriptum eſt enim: In tribulatione inuo-
caui Dominum, & exaudiuit me in latitudine. reputantes nobiſcum, Prophetas *A ſimili, & à maiori.*
quoque in captiuitatem abductos, & in aliena regione ſeruitutem, ærumnaſque
ſubijſſe, quorū tamen mens nunquam eſt à Deo abalienata. Siquidem externum
noſtrum venundari, aut non venundari hominem; non ex ijs eſt, qui in noſtra
ſunt poteſtate: cæterùm communicare, aut non communicare internum no- *In noſtra poteſtate quid ſitum ſit.*
ſtrum hominem impietati, in nobis ſitum eſt. Vnde ſancti Dei homines, tyran-
nos redarguerunt, mortiſque minas ſpreuerunt, virtutem ſibi vindicantes. Quo- *Hebr. 11.*
circa & nos, filij cùm ſimus Prophetarum, eorumque veſtigijs inſiſtamus; perfe-
ctam ipſorum fidem adipiſcamur. quia ſcriptum eſt: Quorum intuentes exitum *Hebr. 13.*

conuerſationis, imitamini fidem: vt cum ijs ſimul in cæleſtibus coniungamur, A
Marc. 14. & Lucæ 22. vbi exultat luctus ac dolor, & gemitus in ſplendore Sanctorum. Vigilate ergo, & orate, vt non intretis in tentationem. Meditemur eloquia Spiritus ſancti, vt in ſcripturas incumbamus; & quando etiam librum manibus non tenemus, in mente eloquia Dei habeamus. Si quis ſuas tibi enarrauerit cogitationes, ſuaque deteriore erit errata, ne mente eum contempſeris, tanquam qui talia peregerit: ſed potius de fratris mutatione admirare. Nam quòd quis ſponte ſua peccata ſpiritualibus viris * prodit, correctionis vitæ ſignum eſt: occultare verò, animi malè affecti indicium exiſtit. Nullus enim cum furibus currens, & partem * ſuam cum adulteris ponens, hos prodit vmquam: quia nimis paſſioni, & affectioni indulget. Quare oportet cum omni humilitate eum, qui familiariter ſua exponit arcana, conſolari. ſicut ſcriptum eſt: Conſiderans teipſum, ne & tu tenteris. Dicit enim B
Dominus per Prophetam Ezechielem: Et tu fili hominis, dic ad filios populi tui: Iuſtitia iuſti non liberabit eum, in quacunque die * errauerit: & iniquitas impij non nocebit ei, in quacunque die conuerſus fuerit ab * iniquitate ſua. Largiatur autem nobis Dominus: vt viam erroris expertem poſſideamus in finem vſque, anguſtam ſcilicet & arctam; vt aduerſarij noſtri diaboli os obſtruatur; ne habeat, quod de nobis malum dicere queat. Quia Deum decet gloria, in ſecula, Amen.

Pro Patribus ſpiritalibus atq. confeſſarij pulchra inſtructio.
* al. reuelat.
* al. ipſorum.
Galat 6.
Ezech. 33.
* vulg. peccauerit.
* al. impietate.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES. C

Sic enim quidam paſſus eſt antiquorum, aliquid ex anathemate in tabernaculo ſuo abſcondens. Similiter & Giezi, &c.] *Alludit hoc loco Auctor ad verba Ioſue, de Achar, vel vt in vulg. Achan, (Ioſue 7. & 22. qui quòd aliquid de anathemate tuliſſet, & in tabernaculo ſuo abſcondiſſet, cum tota familia a populo lapidatus eſt, vt habetur Ioſue 7. Giezi verò miniſter Eliſæi, cum vniuerſo ſemine ſuo (ſicut eſt 4. Reg. 5.) lepra infectus eſt, vſque in ſecula. &c. de quo latius ſupra pag. 46. & 47. in Schol.*

Auſculta eum, qui dicit: Fili, ſi ſapiens tibi fueris, ſapiens eris & proximo: ſin autem, &c.] *Locus eſt Prouerb. 9 pro quo in noua Græca edit. LXX. ad verbum ſic:* Fili, ſi ſapiens fueris tibi, eris & proximis: ſin autem malus euaſeris, ſolus vtique mala hauries] *nec ab hac Ephram, diſſidet lectio, in ſenſu. At in vulg. paulò aliter ſic:* [Si ſapiens fueris, tibimetipſi eris: ſi autem illuſor, ſolus portabis malum.] *Conueniuntq; Symmachus, & Th. μόνος βαστάσεις, id eſt, ſolus portabis; hic etiam legentes.* D

Recordare tuorum cum Deo pactorum, & ſanctificationem cuſtodi, &c.] *Huc faciunt ſupra in primo Tomo adducta, ſuper illa verba Apoſt. 1. Cor. 7.* [Melius eſt nubere quam vri, &c.] *Vbi inter multa, de duplici hominum ordine, ſecularium nimirum, & eorum, qui ſe ſeculo abdicarunt, differens Auctor, ſic habet:* [Cæterùm ijs, qui ſeculo renuntiarunt, præcepit Apoſtolus continentiam, dicens: Omnis qui in agone contendit, ab omnibus ſe abſtinet. Quare tu Monache, noſce, atque conſidera, in vtro ſis ordine conſtitutus: tum quo ſigno, quave nota ſis inſignitus; quæ pacta, quæque vota cum Deo feceris, conſtitueriſque, &c.] *Quia verò Monachus continentiam vouit, admonet hic S. Ephram, vt ſuorum cum Deo meminerit pactorum, & ſanctificationem cuſtodiat, hoc eſt, continentiam, ac caſtitatem, qua nomine Sanctificationis intelligitur, vt apud Apoſt. 1. Theſſ. 4. & ſæpe apud Ephram alibi. ſicut etiam ſupra in Schol. Adhort. tertia, cuius initium eſt:* [De quibus autem animi cogitationibus, &c.] *hoc Tomo 2. à nobis oſtenſum eſt. & in Antirrhetico de Virginit. & continentia, Tomo 1. noſtroq; ibi Schol.* E

Vnde ex populo ceciderunt vno die viginti tria millia, &c.] *Ita hoc loco apud Ephram. pro quo in noua Rom. edit. LXX. Exod. 32.* [Et ceciderunt de populo in die illa, ad ter mille viros. *At in vulg. Lat. ibi:* [Cecideruntque in die illa, quaſi triginta tria millia hominum, &c.] *Sed apud S. Hieronymum:* [Quaſi viginti tria millia hominum, &c.] *Niſi tamen malimus Auctorem hic ad locum Num. 25. reſpexiſſe, vbi eſt:* Ceſſauitque plaga à filijs Iſrael, & occiſi ſunt, viginti quatuor millia hominum, &c.] *Mihi, ad vtrumque reſpexiſſe videtur locum: nam quòd hic dicit,* [Vno die, *vel,* in die illa, de populo cecidiſſe viginti tria millia.] *illud eſt Exod. 32. at de Madianitis, quæ adducit, potius ad locum Num. 25. ac 31. referenda videntur. Ex quibus locis ſententia Auctoris hic conciliandа, intelligendaq; videtur.*

Dixit Sanctorum quidam, Cani ſimilem eſſe fornicationem, &c.] *Cani ſimilis perhibetur eſſe fornicatio: nam Canis laſciuus eſt, & impudens, blandientiſq; naturæ; cui ſi adblandiaris, manet apud*

A *te: ut ſi depellas, fugit: ita quoque fornicatio, &c. ſicut pulchrè illud hic Ephrem oſtendit, monens vt procul a fornicatione fugiamus & cogitationes improbæ concupiſcentiæ ingruentes mox repellamus. Hinc & S. Ioannes dicit in Apocal. capite 22.* [Foris canes, & venefici, & impudici, &c.] *ac S. Chryſoſtomus in Epiſtola ad Romanos capit. 1. Homilia 4. in illum locum:* [Similiter & maſculi, relicto naturali vſu, &c.] *Sodomitas canibus comparat, & plus quàm canes appellat. vbi inter multa alia, quæ ibi de hiſce adducit, ſic habet:* [O vos & brutis inſipientiores, & canibus impudentiores, &c.]

Eum qui familiariter ſua exponit arcana, conſolari oportet, &c.] *In Græco hic eſt, τὰ μὰ ἀνατίθεται. Et quidem in hac ipſa ſignificatione, verbum (ἀνατίθεσθαι) alibi vſurpat S. Hieronymus, quaſi in ſinum amici ponere, & in medium adferre, communi conſilio vel probanda vel improbanda, &c.*

Iuſtitia iuſti non liberabit eum, in quacumque die errauerit: & iniquitas impij, &c.] *Locus*
B *eſt Ezech. 33. vbi lectio Ephrem planè concordat cum editione LXX. At in vulg.* Iuſtitia iuſti non liberabit eum, in quacunque die peccauerit: & impietas impij non nocebit ei, in quacunque die conuerſus fuerit ab iniquitate ſua, &c.]

CAPVT† X.

†al. Initium Sermonis X.

ATTENDAMVS nobis ipſis, Chariſſimi; quoniam acerbi nobis ſunt inimici, & immites, ſuper hominum ruina gaudentes, eâque ſolam lætitiam habentes. Hinc ſancti Patres, ſcientes eorum aduerſum nos conatū peruerſum, non ſegnes fuerunt, non vaga, & diſtracta mente: ſed ſibi ipſi attenderunt, ſibique attendentes, & Deo complacuerunt, & homines in bonū ædificàrunt. cuiuſmodi S. Antonius exſtitit, quemadmodum & S. Athaniſius Archiepiſcopus meminit, in † vita, quam de eo conſcripſit. Nam & multa exercitatione, eaque incitatiore ac vehementiore eſt vſus: ieiunabat enim ſemper, indumentumque gerebat, interius quidem cilicinum, exterius autem pelliceum, idque ad mortem vſque ſeruauit, ita vt neque corpus ſordium cauſſa aquis ablueret; neque penitus ſuos pedes lauaret, neque illos vmquam omnino vel aqua tingeret, niſi neceſſitate cogente. Sed neque quis eum denudatum vmquam conſpexit; nec prorſus Antonij corpuſculum nudum, præterquam cùm poſt mortem ſepeliretur, cuiquam patuit. Rurſuſque ait: Et ſi iſta, ad illius virtutem parua; ex ijs tamen, qualis Dei ſeruus fuerit Antonius, conſiderare, & æſtimare licet; quippe qui à iuuentute ad tantam vſque ætatem, æqualem ſemper ſeruabat in exercitatione alacritatem: & neque ſenectute fractus, delicatioribus vtebatur cibis; neque propter debilitatem corporis, immutabat ſui indumenti habitum. Aut ſi fortè pedes aqua tingeret, & tamen in omnibus illæſus permanebat: nam etiam oculos illæſos, integroſque ſeruabat, recteque cernentes. Et ne ſingula conſectemur; cunctis, qui cibis varijs, & lauacris, diuerſiſque veſtimentis vtuntur, ipſe multo illuſtrior apparebat, ac clarior, & ad fortitudinem alacrior. At nos, quæ corpus molliter foueant nobiſcum excogitantes, diſtrahimur atque efferimur; non conſiderantes, quàm acres aduerſarios habeamus: vnde & ipſi hoſtes tantam noſtram cernentes ſegnitiem, promptius, animoſiuſque aduerſum nos inſurgunt, impudicitiæ nos iaculis tranſfigentes. Attendamus igitur nobis ipſis: vt Dominus illorum in nos deſtruat inſidias. Hæc autem dico fratres, non quaſi vitæ puritate ego conſpicuus ſim; nam ſi Dominus mea reuelet pecca-
E ta, antequam in ſupplicium mittar, pudor atque confuſio operum meorum, non minima mihi pars tormenti erit: Sed iſta à me ſint dicta, per gratiam Domini, vt dum vos boni conſilij commoda capitis, ego quoque vilis & abiectus, ſaluberrimi conſilij mei mercedem referam. Quemadmodum enim qui ad animarum euerſionem cohortationibus vtitur, perditionis earum atque exitij particeps erit: ſic & qui ad vitæ morumque emendationem, ſuis conſilijs eſt auctor, optimam mercedem à Domino conſequetur, ſi & ipſe præſertim ab inutilibus deinceps receſſerit. Quòd ſi cum fratre amicitiam habeas: teque conſcientia tua arguat, quaſi ex eiuſmodi coniunctione detrimentum animæ ſuſtineas; te ipſum ab eo ſepara. Dixit enim quidam Sanctorum: Cum omnibus charitatem

De S. Antonio ex S. Athanaſio. †al. in eo, quem de vita ipſius conſcripſit, libro.

Virtutes S. Antonij eximiæ.

Hoſtium in nos tela, & inſidiæ.

A ſimili.

A fratre inordinatè ambulante recedendum.

ritatem habe: ab omnibus abſtine. Hæc autem dico chariſſime, non vt ho- A
1.Ioan.3. mines oderis; ſed peccatum auerſeris. Scriptum eſt enim: Si cor noſtrum non
reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum; & quidquid petierimus, accipie-
mus ab eo: quoniam mandata eius cuſtodimus, & ea quæ ſunt placita coram eo, fa-
Ibidem paullò antè. cimus. Si verò reprehenderit nos cor noſtrum: maior eſt Deus corde noſtro, &
nouit omnia.

Narratio de fratre quodam fratrem alium adhortante. Frater fratri hortator erat in ijs, quæ ad Deum pertinent: Prætereunte autem
altero, dixit qui hortabatur, ad eum: Ecce fratrem hunc admoneo, & me audire
renuit. Cui ille reſpondit: Auditurus eſt: Te enim audire, honeſtum illi eſt, &
agere audita iucundum. At ille: Nequaquam: niſi enim compererit vera eſſe, & ad
Deum referri, quæ dico; ne me audiat; neque me ſolùm, ſed ne Prophetam qui-
Gal.1. dem, ſi præter Dei voluntatem, conſilium dederit. Ait enim Apoſtolus: Et ſi nos, B
†al. quod adnũtiauimus vobis. aut Angelus de cælo euangelizauerit vobis, præter id, quod †accepiſtis, anathema
Dan.13. ſit. Quinam enim in Babylone contra Suſannam inſurrexerunt? nonne ſeniores?
Et non ſolùm Sacerdotes, ſed & Iudices, ac Præſides populi: qui quòd ſibi ipſis non
Ibidem. Veritati ſemper ſtudendum. attenderunt, quàm miſerabili fine vitam clauſerunt? neque illis ſanè ipſorum
profuit dignitas. Veritatis ergo curam habeamus fratres, vt veritas nos circum-
det, ac protegat. Et in hoc quidem ſeculo, ſi quis de re malè geſta, apud Principem
inſimuletur; ſi ad alia loca confugiat, fortaſſe ſaluatur: at nos à cõſpectu Dei quo-
Pſalm.138. Amos 9. nam profugere poterimus? ſecundùm eum qui dicit: Quò ibo à Spiritu tuo? & quò
à facie tua fugiam? Si aſcendero in cælum, tu illic es: ſi deſcendero in infernum,
†al. ad Oriẽtem. al. ante lucem. ades. Si ſumpſero pennas meas †diluculo, & habitauero in extremis maris. Etenim
illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. Diligamus quietem, ac ſi-
†al. à periculis. lentium fratres: vt à †tentationibus liberemur. Diligamus continentiam, in cha- C
ritate Dei. Diligamus caſtitatem, & humilitatem. Simus humiles, & affabiles par-
uis ac magnis: vt vanam effugiamus gloriam, cunctoſque Diaboli laqueos. Ebrie-
†al. voluptatibus perfrui poſſint. tatem, & riſum, inutiliaque malignantium hominum verba execremur ac dete-
ſtemur: omnia enim agunt, omnia excogitant, vt ſuis †oblectationibus potiri poſ-
Galat.6. ſint. Tu autem dilectiſſime, iſta fuge, & vt qui Deo placere profeſſus es, omnia ſe-
cundùm Deum operare. Deus enim non irridetur, ſecundùm dictum Apoſtoli:
Nam quod ſeminauerit homo, hoc & metet. Quoniam qui ſeminat in carne ſua,
Aduerſus cogitationes ſordidas. de carne & metet corruptionem. Qui autem ſeminat in ſpiritu, de ſpiritu metet
vitam æternam. Noli ſordidis immorari cogitationibus; ne quando te in actum
†al. mentis tuæ. deducant turpitudinis: ſed eas deteſtare, & abs te repelle; vt mens tua ſerena ſit, at-
Luc.18. que tranquilla. Precare Dominum, vt †cordis tui oculos illuminet. Quæ enim D
impoſſibilia ſunt apud homines, poſſibilia ſunt apud Deum. Cùm ad orandum, te
compoſueris: noli vaga ac diſtracta mente eſſe; ne quaſi contemnens inueniatis.
Attende tibi ipſi, chariſſime: ne fortè dum cernis huius ſeculi diuites delitijs afflu-
entes, †carnemque ſuam nutrientes, tamquam in die occiſionis; eos propter eiuſ-
†al. ventremq; paſcentes. modi fluxam ac momentaneam rerum abundantiam beatifices. Neque enim o-
pulentos, neque delitijs deditos, neque potentes beatos prædicauit Spiritus ſan-
Pſalm.111.127. ctus: ſed eos qui timent Dominum. ſicut ſcriptum eſt: Beatus vir qui timet Domi-
†al. Dux pacis. num, &, Beati omnes qui timent Dominum. Ducem te conſtituerunt? Eſto Dux†
pacificus: vt portæ Regni cæleſtis pandantur tibi, ſimulque cum facientibus pa-
Eſa.26. cem ingrediaris. Dicit enim Spiritus ſanctus: Apprite portas, ingrediatur popu-
lus. Et quis, ac qualis populus? ſeruans iuſtitiam, & cuſtodiens veritatem, ſuſcipi-
4 Reg.20. ens veritatem, & cuſtodiens pacem. Vnde quidam Sanctorum dicebat: Fiat pax, & E
Iacob.3. iuſtitia in diebus meis. Audi & ſanctum Iacobum dicentem: Si quis ſapiens, & e-
†al. æmulationẽ amaram. ruditus eſt inter vos: oſtendat ex bona conuerſatione, operationes ſuas in man-
ſuetudine ſapientiæ. Quòd ſi zelum †amarum habetis, & contentiones in cor-
dibus veſtris; nolite gloriari, & mendaces eſſe aduerſus veritatem: non eſt enim
†al. de cælo. iſta ſapientia †deſurſum deſcendens: ſed terrena, animalis, diabolica. Vbi enim
†al. inconſtantia diſciplinæ. zelus, & cõtentio: ibi inconſtantia†, & omne opus prauum. Quæ autem deſurſum
eſt ſapientia, primùm quidem pudica eſt: deinde pacifica, modeſta, ſuadibilis, atq;
†vulg. [illegible], non iudicans. obediens, plena miſericordiæ, & fructibus bonis. †diſcreta, abſque ſimulatione.
Fructus autem iuſtitiæ in pace ſeminatur, facientibus pacem. Largiatur porrò
†al. vobis. †nobis Dominus charitatem, atque vnionem, ſecundum voluntatem ſuam. Pre-
cemini

cemini autem & pro me miſero, obſecro: vt obſcuratum in me oculum Domi-nus illuminet. Quoniam ipſius † eſt virtus, & potentia: Ipſumque decet omnis gloria, honor, & adoratio: nunc, & in ſecula ſeculorum. Amen. †al. Quoniam ipſius eſt gloria, in ſecula. Amē.

SCHOLIA, ET VARIÆ LE-ctiones.

CVIuſmodi S. Antonius exſtitit, quemadmodum & S. Athanaſius Archiepiſcopus meminit in vita, quam de ipſo conſcripſit, &c.] *al.* [in eo, quem de ipſius vita conſcripſit, libro.] *Sed quia vtraque lectio bona eſt, & quaſi eadem, parum refert quomodo legatur. Multas porrò inſignes hic de S. Antonio, vita ac morum ſanctiſſimorum, Auctor noſter adducit laudes, quas partim ex S. Athanaſio, & partim aliunde deprompſit, atque expreſſit, ac huc retulit; quæque in eo variora erãt expoſuit, patefecit, cunctorumq́; ſeculis prodita reliquit. Duo verò notabilia magis hinc tamquam certa colliguntur, nimirum, & quod illud ſit verè ſcriptum S. Athanaſij de S. Antonio, hic ab Auctore citatum: & quod ipſe Ephræm S. Athanaſium inſignem ſcriptorem Græcum Græcè legerit, & per conſequens indubitanter Græcam linguam calluerit, ſicut & de Irenæo ſupra oſtenſum eſt, in tract. de Virtute, cap. 8. & in Schol. ibid pag. 50 & 51.*

Quod porrò S. Athanaſius verè vitam S. Antonij deſcripſerit, etiam luculenter atteſtatur S. Gregorius Nazianzenus in Oratione 21. in laudem Magni Athanaſij Archiepiſcopi Alexandrini, vbi inter alia multa, S. Athanaſij doctrinam, & elucubrationes commendat. & quomodo ipſe S. Antonij vitam luculenter cõſcripſerit, recenſet. &c. Idemq́; confirmat S. Hieronymus, in catalogo Scriptorum Eccleſiaſticor. vbi de eo ſic enarrat.: [Antonius Monachus, cuius vitam Athanaſius Alexandrinæ vrbis Epiſcopus inſigni volumine proſecutus eſt, &c.]

Ecce fratrem admoneo, & me audire renuit. Cui ille: Auditurus eſt: Te enim audire, honeſtum illi eſt, & agere audita iucundum] *Al. ad verbum magis ſic:* [Audire planè te debet, ignoſce: abs te eum etiam malum audire, & agere, gaudium ipſi eſt.] *Sed melius fortè abſque (κακὸν malum) ſic:* Abs te enim & audire, & facere, quæ admones, ipſi volupe eſt, ac gaudium.] *Aut ſanè pro (κακὸν, malum) hic legendum eſt, καλὸν, bonum, honeſtum, &c. ſicut in noſtra tranſlatione repoſuimus, quòd & ſententia Auctoris magis hoc loco poſtulare videtur.*

D Si ſumpſero pennas meas diluculo, &c.] *Verba ſunt Pſalmi 138. in Græco textu apud Ephræm hic eſt: καθ' ὄρθρον. quod Theodoritus in illum Pſalm. locum, interpretatur,* Ad Orientem. *vulg.* diluculo, *vt hic reddidimus S. Hilarius, & S. Ambroſius, in Pſalm. 118. Sermone* 19. ante lucem. *Cæterùm in vna Græca editione iuxta Septuaginta legitur: καθ' ὀρθὸν,* in directum. *ita etiam S. Auguſtinus & Pſalterium vetus. At in reliquis Græcis ferè eſt, καθ' ὄρθρον. vt etiam hic apud Auctorem noſtrum.*

Vnde quidam Sanctorum dicebat: Fiat pax, & iuſtitia in diebus meis.] *Iſta & 4. Reg 20. & Iſa. 39. adducuntur, ſub perſona Ezechiæ Regis, ad Prophetam Eſaiam &c. Concordat autem hic in lectione Auctor cum Septuaginta. Ac in vulg. vtrobique legitur:* [Fiat tantum pax, & veritas in diebus meis, &c.

Audi & S. Iacobum dicentem: Si quis ſapiens & eruditus eſt inter vos; oſtendat ex bona conuerſatione operationes ſuas, &c.] *Locus eſt Iacob. 3 vbi in vulg. paullò aliter ſic* Quis ſapiens & diſciplinatus inter vos? oſtendat ex bona conuerſatione operationem ſuam, &c.] *Vbi antiquitatem teſtimonij S. Patris noſtri Ephræm (qui antè mille & penè trecentos annos in Eccleſia floruit) nota, cum tanto honore Epiſtolam S. Iacobi hic, & alibi ſæpiſſimè citantis, non ſine confuſione illorum, qui eam ab antiquioribus non allegari temerè dictitant. Cum & S. Hieronymus non vno in loco eamdem Iacobo, adſcribat, videlicet, de Scriptor. Eccleſiaſticis in Iacobo. in Epiſtola 103. ad Paulinum. Item libro. 1. & 2. aduerſus Pelag. &c. Item Tertull. aduerſus Iud. cap. 2. nec non Origen. Homilia 7. in Ioſue, ac Epiphan. ad Ioannem Epiſcopum Hieroſolym. aliiq́; alibi frequentiſſimè, quos omnes hic citare foret longum.*

Diſcreta abſque ſimulatione, &c.] *In Græco Codice apud Ephræm hic eſt, ἀδιάκριτος ἀνυπόκριτος; illud ſonans, quod hic Latinè reddidimus. pro quo in vulg. Iacobi 3. eſt: ἀδιάκριτος, καὶ ἀνυπόκριτος, Lat.:* Non iudicans, & ſine ſimulatione.] *vel, vt eſt alibi apud Ephræm:* [Nihil diſcernens abſque ſimulatione, &c.] *abſque (καὶ, &) de quo etiam apud eumdem alibi.*

CAP.

A Qui conculcatur ab ijs, qui peſſundant ipſius conſilia, &c.] *In alio Græco MS. ſic reperitur:* [Qui peſſundatur ab ijs, qui faciunt voluntatem Domini in corde puro. Quoniam Deo noſtro gloria, in ſecula ſeculorum. Amen. *Sed lectio textus quia plenior eſt, magis etiam hoc loco probatur.*

CAP.† XII.

†al. Paræneſis XII.

PERSISTE igitur Chariſſime in vocatione, qua vocatus es. Da gloriam Deo, quod dignatus ſit te in gregem ouium ſuarum referre; vt in paſcuis ouium eius enutriaris. Ergo ad finem vſque tolera: vt ſaluetur anima tua. Nam ſcriptum eſt: In patientia veſtra poſſidete † animas veſtras. Eſto inſtructus in omni conuerſatione tua. B Dicentem auſculta: Fili, ſi ſapiens fueris, lætificabis & cor meum. Noli eſſe aſper in lingua tua, neque durius reſpondeas fratri tuo: ſed cum omni humilitate, & timore Dei, ſit loquela tua. Numquid enim argento bonum ſermonem comparamus? Nullo ſane cum pretio emimus, niſi ſola noſtra voluntate: quoniam vtramque nobis viam dedit Dominus, vt vniuſcuiuſque cognoſcatur affectio, & animus. Sic ergo noſtræ ſint reſponſiones ad inuicem, ô electi Dei, quemadmodum fidelis quiſpiam ſeruus cum ſuo colloquitur Domino. Verax quippe eſt, qui ait: Qui ſe ipſum humiliat exaltabitur. Sint porro ſermones noſtri mutui, non de rebus peregrinis atque externis: verum de vtilitate animæ, de mutua inter nos ædificatione, de recte factis, de omni opere bono. Sicut ſcriptum eſt: C Vt det gratiam audientibus. Et, nolite contriſtare Spiritum ſanctum Dei, in quo ſignati eſtis, in die † redemptionis. Quoniam ipſum decet gloria, in ſecula. Amen.

1 Cor. 7. & Epheſ. 4.

Luc. 21.

†al. poſſidebitis

Reſponſa qualia eſſe oporteat.

Luc. 14.

Epheſ. 4.

†al. in diem redemptionis.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

BREVIS quidem, ſed pulchra, & vtilis hæc eſt Paræneſis, qua docet vnumquemque in vocatione, qua vocatus eſt, ambulare debere; ac ad finem vſque perſeuerare. Oſtendit quo pacto cum alijs conuerſandum ſit, atque loquendum: & quales noſtras ad inuicem reſponſiones eſſe oporteat, ac de quibus D *rebus ſermones inſtituendi, atque habendi ſint. Aſperitatem præterea linguæ atque colloquij reprehendit, & à durioribus reſponſis dehortatur.*

Dicentem auſculta: Fili, ſi ſapiens fueris, lætificabis & cor meum.] *Locus eſt Prouerb. 23. vbi in edit. LXX. ad verbum ſic eſt:* [Fili, ſi ſapiens fuerit cor tuum, lætificabis & cor meum.] *Et ſic ibi in Græc. pro quo, in vulg. eſt:* Fili mi, ſi ſapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum, &c.] *At hic paullo aliter apud Ephræm.*

Numquid enim argento bonum ſermonem comparamus? &c.] *Prouerbialis hæc locutio lepida eſt, contra eos ſeruiens, qui aſperiores in loquendo ſunt, & durioribus verbis in reſpondendo vti ſolent. quos Auctor hic taxat, dicens:* [Nullo nobis pretio verba, reſponſáque bona conſtare: ſed ex ſola noſtra voluntate ea pendere, &c.] *Quare ad mitiores nos hortatur ſermones, reſponſionesq; ad inuicem magis compoſitas atque modeſtas quales eſſe ſolent fidelium ſeruorum, quando cum ſuis colloquuntur* E *Dominis. Et vt conſtet, de quibus rebus miſcendi ſint ſermones, eos faciendos admonet, non de rebus peregrinis, ac ad rem non pertinentibus: ſed de ſalute, & vtilitate animæ, de mutua inter nos ædificatione, de rectè factis, ac de omni opere bono, &c.*

Capitis Duodecimi & vltimi, in illud,
ATTENDE TIBI IPSI,
FINIS.

EIVSDEM

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI, SERMO PARÆNETICVS,†

†al. Eiuſd. de exercitatione.

In Illud:

ATTENDE TIBI IPSI.

†al. in bello, quod cum inimico tuo geris.

ATTENDE tibi ipſi, ô iuuentus exercitationis ac pietatis ſtudioſa: ne forte dies tui in diſtractionibus prætereant. Ne vmquam prauas cogitationes admiſeris: ne in bello†inimici tui virtus tua languefcat, atque deficiat. Habeas aſſiduè dulcem Dominum tuum, in mente tua: vt exercitationis tuæ curſus coronam victoriæ referat. In pietatis certamine propera, ô iuuenius: aduentat enim dies, & appropinquat tempus, quando laborantes coronabuntur, & negligentes dolebunt. Para virtutes, donec tempus tibi ſuppetit. Pietatem † atque religionem poſſide in oculis tuis, veritatem in auribus, verba vitæ in lingua tua, viſitationem infirmorum in greſſibus tuis, imaginem Domini tui in corde tuo. In membris tu C is officia temperantiæ ac cōtinētiæ: vt coram Angelis & hominibus, præ aliis honoreris. Lignum inanime, quod mortalis Regis imaginem continet, honoratur: quantò magis anima honorem meretur, quæ Deum in ſe continet, & in præſenti hoc ſeculo, & in futuro? Attende tibi ipſe chariſſime, Concupiſcentia mortua eſt, at corpus tuum viuit: proinde diligenter attende, ne corpus tuum tei mortuæ vitam præbeat. quòd ſi ipſi vitam dederis, te occidet. O planctum acerbum: quoniam mortuus ad vitam reuocatus, vitæ ſuæ datorem occidit. Diſce accuratè, quid ſit Concupiſcentia: ea per ſe, ſine corpore mortua eſt: quando autem concupiſcentiæ impetus ad corpus acceſſerit, ſubitò concupiſcentia vitam accipit, & in concupiſcentiæ dulcedine mens occupatur, reperiturque corpus quod erat viuum, concupiſcentiæ mortificatione emortuum. Quapropter ſedulò tibi ipſi attende ab hac morte corporis, dum flamma concupiſcentiæ illius vreris. Reuoca D tibi in mentem, ignem inexſtinguibilem, ac vermem numquam ceſſaturum; & è veſtigio membrorum exſtinguetur incendium. Vide, ne propter relaxationem atque ignauiam vincaris, & doleas; præoccupetque te ignis, pœnitentiæ tædio; & adſueſcas † peccare, etiam dum es pœnitens. Auſteritatem amplectere ab initio. Aduerſus omnem † concupiſcentiam ne vincaris; & ne ex bello inferior diſcedere conſueſcas. Conſuetudo enim altera eſt natura. & relaxationis conſuetudo, numquam auſteritatem admittit: ſemper enim ædificat & deſtruit; ſemper peccat, & reſipiſcit. Chariſſime, ſi relaxari ſis ſolitus, dum oppugnaris: inſcriptio libelli tui erit, ignauia in ſeculum ſeculi. Qui in aliquibus concupiſcentiæ rebus vinci conſueuit, ſemper eum propria coarguit conſcientia, nulloque non tempore angitur, & licet coram ſpectantibus homi- E nibus religioſum ac hilarem exhibeat vultum; intrinſecus tamen ob remorſum conſcientiæ ſuæ contriſtatur. nam id ſecum afferre ſolet concupiſcentia, dolorem amarum ſuis infligens operatoribus. Tota ergo mente attende & anima, Chriſtum apud te ſemper retinens, qui immortalis animæ ſponſus eſt. Caue igitur verum ſponſum tuum deſerueris; ne & tu relinquaris ab ipſo, derelictusq; adhæreas alieno, id eſt, fraudulento iuſtitiæ inimico. doloſè † quippe ad breue tempus diligit, & mox deſerit; meretricique immundæ ſimilis, quæ cum ſubſtantiam & vires alicuius abſumpſerit, auerſari atque odiſſe incipit. Quis igitur non deploret? Nam & inimicus noſter, vbi vires noſtras ac tempus in ſuis immun-

†al. pudor ſit in oculis tuis, veritas in auribus, &c.

A minori.

Concupiſcentia quid ſit, & quæ vis illius.

Concupiſcentiæ flamma vt reprimenda.

†al. adſueſcaſq; tum peccare, tum reſipiſcere.

†al. omnem concupiſcentiæ titillationem.

Conſuetudo altera natura.

†al. Ad breue enim tempus ſe fingit diligere, & mox, &c.

A immunditijs, fœdisque concupiſcentijs prodegerit atque conſumpſerit, tunc à † nobis recedit, propter odium quod in nos habet. Numquam enim impuriſſimus ille, ac fraudulentiſſimus nos dilexit. Deo autem, & Patri gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

† al. tunc odij ſui virus effundens, nos deſerit. nec mirum: nunquam enim.

SCHOLIA, ET VARIÆ Lectiones.

A Eiuſdem Sermo in illud: Attende tibi.] *Idem iſtud Argumentum pluribus in locis ab Auctore poſitum tractatumq́, inuenies ſparſim & ex inſtituto, velut ſupra, eodem hoc Tomo 2. in Prologo, in illud:* Attende tibi ipſi. *cuius ibi eſt initium:* [Debitores ſumus chariſsimi, &c.] *ac immediatè ibidem poſtea, in Sermone aſcetico, in illud idem:* [Attende tibi ipſi, &c.] *in 12. cap. Ac poſtea in cap. 9. quod incipit:* [Attende tibi ipſi chariſsime, ne fortè, &c.] *& poſtea cap. 10. cuius initium eſt:* Attendamus nobis ipſis chariſsime; quoniam, &c.] *Et infra, longe poſtea in Paran. De Timore Dei cuius principium eſt:* Attende tibi ipſi chariſſime, ne forte in negligentia tuum deperdas tempus. Attende iis quæ dicta ſunt à Domino, &c.] *alibiq́, ſparſim & incidenter ſæpiſſime idem ab eo tractatur. etiam Tom. 1 & 3. Quod ſi alios Auctores (in illud Moſeos:* Attende tibi ipſi.] *adhuc requiris; tibi ex alijs inſignem Baſilij Magni Sermonem, ſuper hoc dictum,* [Attende tibi ipſi.] *cuius eſt initium:* [Qui nos condidit Deus, in hoc impertiuit ſermonis vſum, vt alius alij ſui cordis arcana reuelet, &c.] *vbi doctè atque egregiè, & copioſè Baſilius dictum illud Moſeos explanat, atque amplificat, varijsq́, accommodat. Sermo ſanè lectu digniſſimus eſt. Extat & Eſaia Abbatis in idem illud Dictum*
C *Oratio, quæ in ordine reliquarum apud eum eſt 27. incipitq́,:* Attende tibi deligenter, &c.]

In membris tuis officia temperantiæ ac continentiæ poſſideas: vt coram Angelis & hominibus honoreris. Lignum inanime quod, &c.] *Hic in alio exemplari MS. iſta ſic leguntur, & interpunguntur:* In membris tuis omnibus verſetur continentia, vt ab Angelis & hominibus collauderis. Nam ſi lignum inanime, ideò quòd Regis aut Principis exprimat imaginem, honoretur; quanto magis honorabitur anima, quæ in ſeipſa Deum continet, &c.] *Vtraque lectio bona eſt & ſententioſa, pulchram comparationem, & argumentum à minore ad maius, in ſe continens.*

Concupiſcentia mortua eſt: at corpus tuum viuit, &c.] *Alia lectio, quæ huius videtur eſſe explicatiua, ſic habet:* Concupiſcentia per ſe mortua quædam res eſt: at corpus veluti vita. Caue igitur, ne id quod vita eſt, rei mortuæ vitam præbeat. nam ſi vitam ei dederis, interficiet te, &c.] *Quomodo porrò Concupiſcentia dicatur mortua, & quonam pacto reuiuiſcat, doctè & plenè hic conſequenter oſtendit Auctor.*

Inſcriptio libelli tui erit ignauia in ſeculum ſeculi, &c.] *Vbi pro (ἀμέλεια ἐςὶν) in alio Cod. Græc.*
D *μετ' ἀμελείας, cum negligentia atque ignauia erit, legitur pro quo, al. ſic:* mollities ac relaxatio tua tibi futura eſt ignominiæ ſempiternæ &c.] *at prior lectio in pluribus manuſcrip, reperietur, iſta ſcilicet:* Si relaxari ſis ſolitus, dum oppugnaris; inſcriptio libelli tui eſt, Ignauia in ſeculum ſeculi: *vbi Græcè eſt ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ γραμματείου σου, ἀμέλεια ἐςὶν εἰς αἰῶνα αἰῶνος. quam & nos interpretando, lectionem ſecuti hic ſumus, repoſuimusq́,.*

Tota ergo mente attende & anima, Chriſtum apud te ſemper retinens, qui immortalis animæ ſponſus eſt.] *In alio Cod. ſic legitur:* [Attende igitur tibi ipſi ô anima, Chriſtum in te ſemper continens: immortalis enim ſponſus tuus Chriſtus, ô anima mea. Verum ergo ſponſum tuum caue deſeras; ne & ab ipſo deſeraris, &c.]

A

†al. Eiuſdem Sermones Parænetici ſiue Adhortatorij, ad Monachos.

EIVSDEM† S. PATRIS EPHRAEM SYRI, PROLOGVS, IN PARÆNESES SEV ADHORTATIONES.

AD MONACHOS.

B

Eodem Gerardo Voſsio Interprete, & Scholiaſte.

GLoria tibi Deus. Gloria tibi, iterumque dicam: Gloria tibi Deus, qui ſuperlaudatus, & ſuperexaltatus es in ſecula. Omni tempore Chariſſimi, gratias debemus Deo; qui dignatus eſt nos ſuauiſsimo iugo ſuo, & liberare à caducis & corruptibilibus mundi rebus. Statutum igitur eſt C
mihi, vobis ſubminiſtrare ſermones, quales lumine gratię
1.Cor.2. occurrunt menti meæ. Loqui autem volo, non indoctis ſapientię verbis:
†al. nam & ego homo ſum idiota & peccator, terra & cinere vilior. Nam & † ego homo ſum idiota, ac viliſſimus. Verumtamen quia argutè dicta non omnibus ſunt perſpicua, & ijs potiſſimum, qui non deguſtarunt ſapientiam mundanam: iccirco claram oportebit proferre orationem,
†al. Paulum. quam aſſequi poſſint qui legunt. ſecundum beatum † Apoſtolū: Si enim,
1.Cor.14. ait, neſciero virtutem vocis, ero ei cui loquor barbarus, & qui loquitur mecum, mihi barbarus. Potens eſt autem ſermo ſpiritalis perſuadere† obtem-
†al. οἰκείοις τῆς πίστεως. domeſticis fidei, & ſic vulg. perantibus fidei, etiam abſque grammatica, & rhetorica. Benedictus autem D
Deus, qui cunctis cuncta præbet; & vnumquemque, quantum expedit, illuminat. Id vero captum meum excedere non ſum neſcius. ſed ſcriptum
Eccleſ.3. eſt: Tempus tacendi, & tempus loquendi. Quam ergo excuſationē in die
†al. ignoranter peccantibus. iudicij habituri ſumus, non ſuccurrentes pro viribus, imperitia atq; ignorantia † laborantibus, & maxime tempore iſto. ſimiliterque fluctibus peruerſę doctrinæ, conſilijque illiciti agitatis? Leo enim cruentus, & veritatis inimicus, non ceſſat eos, qui non valde attendunt, decipere: non quidem humanas carnes deuorare volens, verum animas ſecum in gehennam trahere geſtiens. Quot putatis chariſſimi, poſt abdicationem rerum terrenarum, iterum perturbationibus, ac paſſionibus ignominioſis per eum ſubigi? Quot poſt prima religionis elementa tradita, effecit apoſtatas, & habitu E
†al. digrediendum. ipſo ſpoliauit? Quare à via non eſt † aberrandum chariſſimi. Cæterum frater adiutus à fratre, laqueis Diaboli capi nequit. Nos autem cum Apoſtolo
2.Cor.3. dicimus: Non quod ſufficientes ſimus, cogitare aliquid à nobis, quaſi ex nobis; ſed ſufficiētia omnis noſtra ex Deo eſt, qui & idoneos nos fecit ſi-
Matth.13. Luc.8. bi miniſtros, licet indignos. Vobis autem concedat Dominus ſuſcipere verbum, inſtar terræ bonæ atque perfectę; vt ſitis multiplicem fructum referen-

A ferentes, in iuſtitia & veritate, Chriſto Saluatori noſtro. Cui ſit gloria, in
ſecula ſeculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LE-
ctiones.

PRologus in Paræneſes, ſeu Adhortationes ad Monachos, &c.] Variat hic Titulus, ſiue Inſcri-
ptio: nam in aliquibus exemplaribus manſcrip. Græc. hic eſt: Eiuſdem Adhortatio ad Monachos
varios.] In alijs: [Beati Ephræm Paræneſis prima ad Monachos.] al. [Sancti Ephræm ſermo
Parræneticus.] In tribus alijs, conformiter habetur: Eiuſdem ſermones Parænetici, ſiue Adhortatorij,
B ad Monachos, Paræneſis prima.] & ſic eſt in vno M S. Vatic. Sirlet. ac etiam Veneto S. Marci: quæ
inſcriptio, quia magis eſt generica, & ſequentes etiam Paræneſes reſpicit, ſicut & illa primo loco à nobis
Prologi vice poſita, magis quoque poſt illam inſtituto Auctoris videtur accommoda.

Loqui autem volo, non in doctis ſapientiæ verbis: nam & ego homo ſum idiota, & vilissimus,
&c.] Alia lectio ſic habet: Loquar autem non in doctis humanæ ſapientiæ verbis: nam & ego ho-
mo ſum imperitus, atque peccator, terra & cinere vilior, &c.] vbi partim ſumma animi modeſtia
in hoc Sancto Patre, tam humiliter de ſe hic & alibi loquente ac ſentiente, conſideranda occurrit; par-
tim etiam eiuſce verborum alluſio notanda, quæ manifeſtè fieri hic videtur, ad ea quæ Paulus adducit
1. Corinth. 2. [Et ego cùm veniſſem ad vos (inquiens) veni non in ſublimitate ſermonis,
aut ſapientiæ, &c.] ac paullò poſt: [Et ſermo meus, & prædicatio mea non in perſuaſibilibus
humanę ſapientię verbis: ſed in oſtenſione ſpiritus & virtutis, &c.] paucisq; interiectis poſtea, ibi-
dem. [Loquimur non in doctis humanę ſapientiæ verbis: ſed in doctrina ſpiritus, ſpiritualibus
C ſpiritualia comparantes, &c.] Ex quibus Apoſtoli verbis, alluſio Auctoris clariſſima eſt.

Si autem neſciero virtutem vocis, ero ei cui loquor Barbarus, &c.] Locus eſt apud Apoſtolum
1. Corinth. 14. vbi in vulg. ſic eſt: [Si ergo neſciero virtutem vocis, ero ei, cui loquar Barbarus, & qui
loquitur mihi, Barbarus, &c.] Vel ſicut eſt in alio Auctoris noſtri Codice, σὺν ἐμοὶ βάρβαρος, id eſt, me-
cum Barbarus. al. ἐν ἐμοὶ, in me Barbarus, &c.] Vbi etiam Chryſoſtomus in 1. ad Corinth. 14. Hom. 35.
ad verbum ſic: Itaque ſi neſciero vim vocis, ero ei qui loquitur, Barbarus, &c.] Barbarus (inquit)
ille mihi, & ego illi: non quidem ob naturam vocis, ſed ob imperitiam, &c.

Potens eſt autem ſermo ſpiritalis perſuadere obtemperantibus fidei, etiam abſque grammati-
ca & rhetorica,] Vbi in alio Auctoris M S. Græc. pro (τοὺς ὑπηκόους τῆς πίστεως, id eſt, obtempe-
rantibus fidei.) legitur hic: οἰκείοις τῆς πίστεως, id eſt, domeſticis fidei. vt etiam eſt in vulg. apud Apo-
ſtolum Galat. 6. ibi: [Operemur bonum ad omnes: maximè autem ad domeſticos fidei.] In altera
autem lectione, veriſimiliter reſpexit ad illa Apoſtoli verba, Rom. 1. [Ad obediendum fidei in omni-
bus, &c.] ac Rom. 16. [Ad obeditionem fidei, in cunctis, &c.] & Philip. 2. [Obſequium fidei ve-
D ſtrę, &c.] Quòd porrò hic dicit Auctor, ſermonem ſpiritalem etiam perſuadere poſſe abſque Grammati-
ca, & Rethorica, alludit non obſcurè ad illa verba Pauli 1. Corinth. 2. [Et ſermo meus & prædicatio
mea non in perſuaſibilibus humanæ ſapientię verbis: ſed in oſtenſione ſpiritus, &c.] ac non multo
poſt ibidem: [Loquimur non in doctis humanæ ſapientiæ verbis, ſed in doctrina ſpiritus, ſpirita-
libus ſpiritalia comparantes, &c.] Ad quæ Apoſtoli verba etiam paullo antea Auctor reſpexit, vt no-
tauimus. De quibus & Chryſoſtomum vide, in eamdem Epiſtolam ad Corinth. 1. cap. 2. Homil. 7. vbi inter
alia ſic adducit: Siquidem tanto nos gentilibus ſapientiores ſumus, quanto inter Platonem inter-
eſt, & ſpiritum ſanctum: Gentiles enim magiſtros Rhetores habent: nos autem Spiritum ſan-
ctum, &c.) Plura in hanc rem, pro inſtituto Auctoris inuenias alibi apud eumdem, & apud S. Atha-
naſium in Homilia de ſemente. S. Baſil. in Hexamer. Homil. 4. S. Hieron. in Proœm. Epiſtola ad Galat.
& in Epiſt. ad Heliodor. & Epiſt. ad Nepotian. & in Epiſt. ad Paulinum. & apud Proſperum lib. 3. de
vita contemplatiuâ.

E Sed ſcriptum eſt: Tempus tacendi, & tempus loquendi.] Vt omnia opportuno aptoq; fieri
debere tempore oſtendat, tam in loquendo, quàm in tacendo, atque etiam in agendo, hoc dictum Eccleſ. 3.
vſurpat, ſuoq; hic inſtituto conuenienter accommodat. Quorum etiam valde quadrant, ac conſonant,
quæ alibi S. Gregorius libro 7. Moral. in hæc adducit verba: Tempus tacendi, & tempus loquendi.
Diſcreta enim (inquit) viciſsitudine penſanda ſunt tempora: ne aut cùm reſtringi lingua de-
bet, per verba ſe inutiliter ſoluat: aut cum loqui vtiliter poteſt, ſemetipſam pigrè reſtringat, &c.]
Loquendum porrò, & non tacendum, cum vtiliter & neceſſariò id fit, non obſcurè hic demonſtrat Au-
ctor, dum ſubdit, dicens: [Quam ergo excuſationem in die iudicij habituri ſumus, non ſuccurren-
tes pro viribus imperitia laborantibus, &c.] Quo loquendi modo etiam alibi haud infrequenter vti
ſolet.

Leo enim cruentus, & veritatis inimicus non ceſſat eos, qui non valde attendunt, decipe-
re, &c.] Quare & quo pacto Diabolus appelletur λέων αἱμοβόρος, hoc eſt, Leo cruentus, ſiue ſanguino-

rus;ſanguinem bibens, *Auctor hic explicat, ſubdens ac dicens:* [Non quidem humanas carnes A
deuorare volens;verùm animas ſecum in gehennam trahere geſtiens.] *vbi etiam ad lectionis va-*
rietatem quod attinet, pro γλιχόμενος, geſtiens, *ſeu* valde cupiens.) *in alio Græco Manuſcript. legitur*
*(*προθυμούμενος, *id eſt,* mente cogitans, volens, contendens, &c.] *ſed prior lectio venuſtior hic vide-*
tur, atque accommodatior: quanquam etiam parua in his videatur differentia.

In fine huius Prologi, vbi eſt: Multiplicem fructum referentes in iuſtitia & veritate, Chriſto Saluatori noſtro. Cui ſit gloria, &c.] *In alio MS. Græc. ſic habetur:* [Multiplicem fructum iuſtitiæ referentes Chriſto Domino noſtro. Quoniam ipſi conuenit omnis gloria, honor, & adoratio, nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum. Amen.] *Vtrumque optime legitur atque concluditur, ſicut etiam in alio MS. vbi eſt:* [Quoniam ipſi conuenit gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.]

B

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI, PARAENESIS,

SEV ADHORTATIO PRIMA,

Ad eos, qui in Religionis ſe rudimentis exercent. C

INITIVM renuntiationis Monachi, eſt timere Dominum. Qui verò diuini timoris expers eſt, extra portas Regni Dei demorabitur. Initium bonæ vitæ Monachi, eſt cognitio Dei: ignorantia autem de Deo, Monachi mentem occœcat. Optima Monachi hæreditas, eſt temperantia & ſanctimonia vitæ: exhæreditabitur autem à parentibus, qui his ſine Monachus fuerit. Exercitatio Monachi, ſit meditatio Scripturarum, & Diuinorum man-
Pſalm. 118. datorum obſeruatio: Iners autem eſt Monachus, qui in his verſatus non fuerit. D
Cibus Monachi eſt, vt faciat voluntatem Dei, & non ſenſus: Nam qui ſecundùm appetitum ſenſitiuum eſt cibus, Monachum Deo non ſiſtit; ſed in ventrem vadit,
Matth 15. & Marc. 7 & in ſeceſſum exit. Graui inceſſu, Monachus atterat gradus Eccleſiæ: Indecoro autem inceſſu, è domo in domum non diuagetur. Vita Monachi pura ſit, & non ludibrio mulierculis peccatorum cumulo grauatis: ſiquidem tentationis ſagitta eſt in corde Monachi, mulier in domo diſſolutè viuens. Conſilium Monachi, cum cordato habeatur: Stulti verò conſilium in corde Monachi non demoretur. Monachus, Pſalmis, & Hymnis, ac Canticis ſpiritalibus inuigilans, no-
Prouerbium accommodum. cturnas phantaſias depellit: at de bene geſtis ſe venditans, & interim dormitans, telam araneæ texit. Monachus ſtrenuus, Cruce Chriſti, laqueos fugat diabolicos. Monachus terrena ſapiens ac ſpectans, omnibus eſt ſathanicus. Mens Monachi ſemper in bonis operibus ſit occupata. Exercitium Monachi, cogita- E
tiones bonæ continuatæ, ac ſibi mutuò ſuccedentes. Vigilantia fidelis Monachi, turpes cogitationes reprimit. Agricultura Monachi, anima bona euangelicè fructificans, quam dum excolit Monachus, illius fructu veſcitur. Dulcis fructus oris, propriorum merces. Immortalis virtus Monachi, eſt paupertas crucem Domini ſufferens: mala ſiquidem res, eſt Monachis auaritia, eos Regno Dei priuans. Impone cor tuum Monache in humeros tu-
4. Reg 2. & Eccli. 48. os, vt cogitatione & opere aduerſarium à te propellas. Donum optimum Monachi, eſt virginitas; curru ipſum ad cælos cum Elia, euehens. Quamobrem Monache hanc excolens, igneo adſcende curru, duobus canalibus irrigatus. Lachrymæ ex oculis diſtillantes, arbor ſunt vitæ in altitudinem humilitatis exci-

A excitata: cuius dum poſſeſſionem capere potuerit Monachus, optimos ſibi fru- Luc.21.
ctus vindemiabit. Vis virginitatis, in ciborum conſiſtit abſtinentia: Monachus Rom.13.
autem crapulæ deditus, contaminabit carnem ſuam. Monachus publicam faci- Epheſ.5. Matt.6.
ens domum ſuam, abominationi erit, audietque à Chriſto: Recepiſti mercedem
tuam. Qui autem erubeſcit rectè facta ſua puplicare mercedem ab occultorum
ſcrutatore Chriſto accipiet. Monachus dans Deo quæ ſunt Dei, non extollatur. Matt.22.
Deum autem orans, dicat: Ex tuis ego Domine, tua tibi offero. A te ſolo, animæ
redemptionem requiro. Monachum puro corde preces de nocte funden-
tem, exaudiet Dominus: de die autem hunc illuſtrabit Deus; & vt diem,
quotidiè demonſtrabit ipſum. Monachus miſericors, fratrum amator erit; &
terræ bonæ hæreditatem capiet. In monacho ſuperbo, non requieſcet Domi- Matt.5.
B nus: at in humili, requieſcit Spiritus ſanctus. Cogitatio Monachi, ſemper cir- Eſa.11.66.
ca Regnum cæleſte verſetur; & celeriter illud hæreditate poſſidebit. Omni
tempore Monachus veſtem immaculatam teneat; non quidem textam illam, Matt.22.
ſed ſpiritalem: Media enim nocte, talis cum ſponſo ingredietur. Oleum ſe- Matt.25.
cum ferat Monachus in occurſum ſponſi: ſiquidem extra manebit cum quin- Ibidem.
que virginibus fatuis, qui lampadem ſuam oleo reſplendentem non habue- Gal.5.
rit. Vita Monachi, ad imitationem Angelorum fiat, comburens peccata: 2.Pet.1.2.3.
nam vita eſt pœnitentiam agentium, perfecta ſui oblatio. Vita monachi, no-
tam inurat membris ſuis mortificatis quoad concupiſcentiam, quæ prius ad
eam incitabant: Siquidem vita & mores S. Iohannis, forma atque deſcriptio Vita, & mores S.Ioan.Baptiſtæ, Monachorum forma atque exemplum.
quædam ſunt Monachorum. Tempeſtas dæmonum, procul ſit à Monachis:
tranquillitas verò Angelorum, apud Monachos, choros agat. Turbatione di-
abolica ingruente, Monachus iram coerceat: nam vita monachi, in lenita-
te & patientia dinoſcitur. Monachus feruens ſpiritu, fugiat diabolum: ini-
quo autem odio perſequens proximum, inique adſciſcit diabolum. Fermentum 1.Cor.5.
malitiæ, non nominetur inter monachos: ſyncera vero charitas, inter Mona- Epheſ.4.
chos dominetur. Sol non occidat, ſuper iracundiam Monachi. Monachus qui-
etus, non conturbat fratres: ac vociferabundus, peruertit conuentum. Sonum
Pſalmodiæ, monache non renuito: nam Angelorum in hoc, cantica ſita ſunt,
ac laudes. Diabolicorum ſpectaculorum ſtrepitum, monache fugito: quoni-
am in eo, dæmonum eſt deceptio. In fronte tua, perpetuò impreſſam habe- Apoc.7.9.17.
to Crucem Chriſti, monache: & in corde tuo, timor Dei ſemper ſit, Chriſti 2 Cor.7. Epheſ.5.
pugil. Silentium monachi cum puritate cordis coniunctum, Spiritum ſanctum Matt.5.
D flectit. Placidi mores monachi, fraternum amorem conciliant, & rixas depel-
lunt. Monachus, ſe Domino accommodans, non ſe tradat Diabolo: ne con-
fundatur coram ſponſo. Scutum monachi inexpugnabile, eſt hymnus Ange- Matt.22.25.
licus in ore eius. Somnus vero, ſi plusquam hymnus diligatur, monachi mors eſt. Prou.6.
Theſaurus monachi, paupertas voluntaria. Diuiniſſimus eſt monachus, in hac Matt.5.
exercitatus. Theſauriza tibi in cælis monache: ſempiterna enim ſunt fruitio- Matt.6. Luc.12.
nis ſecula. Monachi contemplatio, in diuinis ſit Scripturis. Oſtium monachi, Epheſ.2. &
non vectibus occludatur ferreis: verùm angulari lapide firmetur. Monachi in De- 1.Pet.2.
um pietas, in hoſpitalitalitate cognoſcatur, & in exultatione dirigatur. Admira-
bilis facies monachi, per orationem redditur, & per eleemoſynam agnoſcitur. 1 Pet 4. Matt.5.6.
Monachus aſpectu amœno, exercitatoribus oblectamento erit, & impro- Matt.3. Marc.1.
bas cogitationes diſſipabit. Ioannes ipſe Baptiſta, tibi exemplo ſit Monache, ca- Luc.3.
pillis cameli amictus: vt Elias te ſua pelle caprina cooperiens, in cælos intro- 4.Reg.2.& Heb.11.
ducat. Iacobus etiam lætandum admonet in calamitatibus obuenientibus, pa- Iacob.1.
tientiam nobis commendans. Ioannes te ad Verbum, quod fuit à principio, de- Ioann.1.
ducit. Sudor in hilari & exporrecta ſpiritali fronte Monachi excitatus, Mona-
chorum multitudinem recreat. Monachus temerarius, fratrum conuentum
diſſipat. Aequalitas inter Monachos, extirpat ſuperbiam, & humilitatem ipſis
familiarem reddit. Angelis ille ſimilis eſt Monachus, qui quæ ventris ſunt ſper-
nit, & crapulam atque ebrietatem fugit. Pulchritudo immenſa, in anima mo-
nachi, eſt relucens virginitas. Turpiſſima autem illius eſt facies monachi, cuius Virginitas in Monachis commendatiſſima.
violata eſt virginitas. Peſſima res eſt monacho, malitia in animum introducta,
inſtar ignis ſuppoſiti ſtipulis. Monachus conculcatus mundum, cum Chriſto fa-

miliariter agit: at rebus mūdanis implicitus, placere non poterit militiæ Præfecto A
Chriſto. Fideliſſimus Regni cælorum præco, eſt Monachus ab omni auaritia alie-
1.Cor 5.6. Epheſ.5. nus: Malè autem peribit, qui auaritiæ morbo laborat. Munditiem iunioris Mo-
nachi, eſt temperantia haudquaquam obſcuram virginitatem poſſidens. The-
1.Reg 15. 1 Pet.1. ſaurus Monachi eſt obedientia, quam qui poſſederit, exaudietur à Domino. Mali-
Epheſ 4. tia non habitet in corde Monachi: Bonitas verò in operibus eius redundet. Sermo-
1.Pet 2. nem bonum † ſcrutetur Monachus, & in ore ſuo verba loquatur Dei altiſſimi. Fa-
†forte ἐρευγέσθω eructet, vt mem ſpontaneam ſibi Monachus adſumat, ad ſubiugandum hoc corpus terre-
ſit alluſio ad Pſal.44. ac 118. num, & exaltandam cæleſtem animam. Sermonem verum Monachus loqua-
tur, & mendacium non audiatur in ore illius. Si duriora verba audierit Mona-
chus, non inſoleſcat; ſed ſubmittat ſeſe: quoniam fideliſſimam pacis mercedem
Matt 5. accipiet, & Altiſſimi filius vocabitur, pacis mediator factus. Suauiter verba ſua B
cum humilitate depromens monachus, etiam ex lapideo corde lachrymas exci-
Eccl.13 tabir. Sicut Leo formidabilis eſt onagris: ita Monachus contrarius eſſe debet de-
ſiderijs malis. Monachus importuno tempore ieiunium ſoluens, velut qui tur-
rim è fundamentis euertit. Sicut turbo, puluerem in campis excitat: ita Mona-
chus ſuperbus rixas, & contentiones in monaſterio. Vt portus ſine tempeſtate, na-
uigijs: ita in monaſterio ſuo ſit Monachus. Imitator Angelorum eſt Monachus
Matt.5.11. in terra bona, qui voluptatis ſagitta non exſtitit vúlneratus. Caue cum ſuperbia
Iacob 1.4. quid enitaris Monache, ne præceps ex alto corruas. Imitator eſto Monache hu-
1.Pet.5.5. militatis Diui Pauli: vt Sanctorum quoque conſors euadas. Imitare Publicanum,
Luc 18. Num.12. ne cum Phariſæo condemneris. Elige tibi manſuetudinem Moyſis, vt cor tuum
Pſalm.113. Pſalm.22. lapideum, in ſtagnum aquarum tranſmutet Deus. poſtea verò tamquam capta
experientia dices: Quam bona eſt manſuetudo; ſuper aquam refectionis educauit C
me. Caue durum te præſtes Monache, memor quòd nemo durus ſit patiens. Ca-
Gen 4. Heb.11. ue Monache, relicto Abel, te ſuperbo adſocies Caino: ne & ipſius te ſupplicij con-
Matt. 5. ſortem facias. Diſce ergo, quam pulchra res ſit humilitas, & hanc tibi delige: nam
Humilitas commendatur. in cælum ſuſtollit optimam ecce tibi mercedem humilitatis propoſitam Mo-
nache, ipſum cæleſte Regnum, quod caue negligas. Monachus iuuenis in abſti-
nentia firmetur, vanamque gloriam ſpernat. Nouella planta à Deo ſanctificata,
Ieiunium frænum Monachi. eſt Monachus abſtinentiæ rore irrigatus. Ieiunium, frænum eſt Monachi, quod
qui reijcit, equus inſanus comperietur. Iuuenis Monachus effrænatus, impune
Matt.6. peccat. Monachus lauans pedes ſanctorum, cor ſuum illuſtrat, & theſaurum
Marc.10. in cælis habebit: lauans autem indifferenter pedes peccatorum, benedictionem
Luc.18. eorum qui pereunt, ſuper ſeipſum colligit. Nocte, diuque operatur Monachus, D
vigil orationibus incumbens. Monachus tundens ſibi pectus ſuum, effundit la-
chrymas, cælitusque miſericordiam implorat. Fluentum diuinum in ore Mo-
Pſalm.80. nachi, eſt pſalmus confeſſionis, cuius poſſeſſor perfectus eſt. Lignum vitæ ſu-
per terram, Monachus paſſionum expers. Lignum vitæ æternæ in cælis, Mona-
chus ſtabilis & non errans. Admirandum ſpectaculum in cælis, eſt Monachus
ſuper terram, angelicam vitam agens. Enſis acutiſſimus aduerſus Diabolum, eſt
Pſalm.94.97. pſalmus in ore Monachi. Lignum aridum ex mandato Eliſæi, ferrum ſecuris de
4 Reg.6. profundo aquæ traxit: corpus autem Monachi, quod ieiunio exaruit, animam de
profundo ſurſum attollit. Exſiccat voluptatum cloacas ieiunium Monachi.
Prou.15. gladius aduerſus cupiditates, vigilantia Monachi in orationibus attenditur.
Prou.16.21. Conuiuium monachi, ex ſolis oleribus cum charitate conſtans, melius eſt vi-
Deut.16. Eſa.3.5. ctimarum adipe. Xenia ac munera excæcant oculos ſapientum: qui recipit ea E
cum iniuſtitia aliorum, cultor pietatis non erit. Terminus ieiunij monachi,
Pſalm.33.102. 103.104.105. mors eſt: ante obitum ergo, ab illo non abſtineat. Terminus orationis Monachi
1 Theſſ 3. indefinitus: cùm omni tempore benedicere Domino, bonum ſit. Pietatis athleta
Iacob 1.& 3. conuitijs agens cum Monachis, reprobus, & apud homines abominabilis habe-
Prou 15.26. bitur. Monachus non refrænans linguam ſuam, in die iræ, non facile etiam paſſi-
Eccli.8.28. Eccls.7. onibus temperare poterit huiuſmodi. Monachus iracundus occidit animam ſu-
Matt.7. am, acutiſſimisque ſagittis vulnerat proximum ſuum. Væ Monacho, qui ſeipſum
Luc.6. iuſtificat coram hominibus: abominabilis enim talis eſt coram Deo. Piger
Monachus excogitabit verba vana, & colloquium eius erit fucatum. Mona-

chus

A chus præceps, in tentationem incidet : clemens autem ſedabit iram. Monachus
confidens in virtute ſua, concidet : at qui in pietate confidit, ſtabit. Qui proximū
ſuum tamquam peccatorem ſpernit, miſer eſt : at cui in primis cura eſt de proxi-
mo ſuo, exaltabitur. Monachus cum alijs colluctans, abominationi erit, & co-
ram honoratis viris dedecorabitur. Ante tentationem, arma te ipſum monache: Deut. 13.
vt in tentatione probatus inueniaris. Diuitias ac corpulentiam ne conſecteris Eccli. 2. 4. 27.
monache : anguſta ènim & ſtricta via, quæ non conferunt, reijcit. Tanquam Pau- Matth. 7.
li factus diſcipulus, dic cum eo: Omnia arbitratus ſum ſicut ſtercora, vt Chriſtum Lucæ 13. Philip. 3.
lucriſaciam. Ignis intra monachum ardens, eſt voluptas, ex ebrietate incenſa.
Fons perennis Chriſtus eſt : ex hoc hauriens monache: grauem incendij odorem Pſal. 35. 41.
reſtingues. Diuitias manibus contrectans, & corpulentiam ex crapula & ebrieta- Apoc. 21.
B te comparans, non intromittetur in portas regni cælorum. Confide igitur mo- 1. Cor. 5.
nache, non in diuitijs, neq; corpulentia: verùm in paupertate potius, ac cōtinen- Rom. 13.
tia; ne extra portas conſtituaris. Monachus confidens in præſtātia generis, ac no- Lucæ 21.
bilitate corporis, humiliabitur: qui autem humiliauerit ſe propter Chriſtum, ex- Matth. 23.
altabitur. Sermonem improbum non proferat monachus: ne vitis abſq; floribus Lucæ 14. 18.
fiat. Verbis dulciſſimis monachus compellabit proximum ſuū: cùm mel nullam
in ſe amaritudinem habeat. Ne ſis ſegnis operum iuſtitiæ defenſor; cùm apes ſem-
per verſetur in opere. Iordani fluenium, purificatorium poculū eſt peccatorum, Matth. 3.
à Chriſto ſanctificatum. Fluentum lachrymarum monachi, remiſſio delictorū, Marc. 1. & Ioan. 1. 3.
Chriſto dicente: Beati qui nūc flent, quoniā ridebunt. Squaleſcet leuis monachus Matth. 5.
à cogitationū procella : dictis autem Euangelicis, ſe ipſum confirmat temperans.
C Proximum à peccatis, ſine improperio monache libera, quantū potes: nam Deus
reuertentes ad ſe, non repellit. Verbum malitiæ atq; nequitiæ, ne foueas in corde Ierem 15. 35.
tuo, aduerſus fratrem tuum monache, vt dicere queas : Dimitte nobis debita no- Eſa 6. 45.
ſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. A cogitationibus ſuis, ſuffoca- Matth 6.
bitur monachus ignauiæ deditus, ſicut à vepribus ac ſpinis frumentum. Corona Matth. 5.
gloriæ, & exultationis monachi, eſt pax & ſanctitas: quæ qui poſſederit, Deum vi-
debit. Temperantia monachi, eriget caput eius, & in medio multorum glorifica-
bit illud. Sapiens monachus, non qui ſolum recta docet, ſed & conſtantē, benig-
numque ſe exhibet. Verè enim ſapiens is eſt, qui quod verbo docet, etiam opere Matth. 5.
præſtat. Monachus prudens aduerſus dæmonum decertans phalangas, non vul- Actor. 1.
nerabitur eorum ſagittis. Monachus cruce Chriſti munitus, conteret caput dra- Pſal. 73. 90.
conis. Os monachi, aperiatur ſermoni Diuino: at cor eius meditetur eloquia Eſa. 51.
D Domini, abſque diſtractione. Pretioſa poſſeſſio monachi, eſt virginitas lumine Matth. 22. 25.
eleemoſynæ colluſtrata : quam cuſtodiens monachus, ſecurè ad ſponſum ingre- Prouer. 7. &
dietur. Serua mandata Altiſſimi ô monache, & Patrum conſtitutiones excole, Eccl 12.
pietatis pugil : hæc enim faciens, regni cæleſtis hæres deſignaberis. Monachus * *al. confidens.
audax in tentationem incidet, & in laqueum diaboli, manſuetus autem pace fru-
etur, & corona ſanctitatis donabitur. Monachus delitijs indulgens, in erroribus
erit, & phantaſijs nocturnis: Ieiunijs autem deditì, cubile immaculatum erit, & Eccl 5. 12.
ſomnus eius ſine phantaſmate. Monachus Deum timens, in rem improbam non
incurret : talem namque cuſtodit Deus, & in die obitus ſui, talis propitiationem
inuenier. Renuntiatio monachi, non in maiori dignoſcitur : ſed in tentationi- Eccliſ. 2. 4. 6. 27. 33. 34.
bus probatur. Patientia monachi, per tribulationes à fideli perfecta, ſpem ſibi
vindicat minimè confundentem. Patientia monachi, ad vltimum vſque eius ſpi-
E ritum duret. Qui enim perſeuerauerit vſque ad finem, hic ſaluabitur. Diuinas Rom. 5.
laudes aſſiduè perſonet monachus: Seraphim enim inceſſabili voce Deum glori- Matth 10 Eſa 6. &
ficant. Canticum ſpiritale, in ore tuo verſetur monache; quo, ſuperuenientium Apoc. 4.
tentationum onere ſubleueris. Patiens eſto monache; nam tempus patientiæ 1. Cor. 7.
breue eſt : ſecula autem fruitionis ſempiterna. Monachus morigerus audacter
cruci ſe ſiſtet: quandoquidem in cruce Dominus, mortem autem crucis. Vox mo- Philip. 2.
nachi, non extollatur aduerſus fratrem ſuum, in amaritudine animæ ſuæ. Vox
monachi, in māſuetudine orationis, ſyncerè dirigatur in Deum, immotis labijs.
Verùm in terris luminare, eſt monachus, qui lingua ſua non eſt lapſus : Amicus Eccli 5. 14.
talis eſt Chriſti, & qui corpus ſuum non contaminauit peccatis. Timor Dei con- Iacob. 3.
tinet monachum, velut turris inexpugnabilis. Monachus diuini timoris ex-

pers, ab aduerſarijs facilè capietur. Lumen in terris purum, eſt Monachus, in quo A
1. Tim. 6. non eſt reperta cupiditas: cùm ea radix ſit omnium malorum, & non producat
Mellis & lactis ſignificatio myſtica. fructus bonos. Carnem edere, & vinum bibere, melius eſt Monacho, quàm in detractatione carnes proximi ſui deuorare. Panem tuum Monache cum melle comede, ab amaritudine abſtinens; & vinum tuum cum lacte bibe, ſicut infans ſpiritu: mel enim abſque amaritudine eſt, lac autē malitiæ expers. In camino ignis
Eccli. 2. & 1 Pet. 1. Iudith 4. Exod. 17. Gal. 5. & 6. probatur aurum, & Monachus in conuentu monachorum agnoſcetur. Monachi manus reuerenter ad Deum extenſæ ſint: manibus enim ſuis præfigurans crucem Moyſes, deuicit Amalech. Magnum præmiū crucifixus conſequetur Monachus, qui & quotidie moriatur. De eo enim gaudebunt Angeli, in regnum cælorum intromittentes ipſum. Frænum cupiditatibus Monachi, eſt ieiunium; deſtructio
Tob. 12. verò earundem, oratio cum eleemoſyna. Pernicioſa grando eſt vineæ, quæ modò clauiculos protulerit: ſic manus monachi quæ perperam moueantur, in mo- B
naſterio nuper conſtituto. Monachus niue candidior, qui carnis deſideria ſupe-
2. Tim 4. Iacob. 1. rat: nam Chriſtum præ auro concupiſcens, adſpiciet ipſum in die benignitatis coronantem ſe. Monachus ſuſurro, conuentum monachorum diſpergit, & amicos diſſipat. Monachus autem cum intellectu canens, amicitiam paternam com-
Gen. 3. & 2. Cor. 11. Iacob. 5. parabit. Suſurrans ſerpens, Euam è paradiſo eiecit: cui & Monachus ſuſurro exiſtit ſimilis, quippe qui animam proximi perdit, & ſuam non ſaluat: Spiritaliter autem in corde ſuo pſallens, à Deo exaudietur. Anima monachi ſemper Deum reſpiciat: Nam anima monachi quæ ſemel renuntiauit mundo, & deſponſata eſt Chriſto, res terrenas deſpiciet. Monachus, bonis operibus circumamictus, caput draconis armilla perforabit: Anima enim monachi ſpiritaliter bene redolens,
Galat. 5. Tit. 2. & 1. Pet. 2. piè odoratum draconis obſtruit, ne in eo voluptatis inquinamentum odoretur. Quàm bonum eſt fratres, voluptatem domare, & deſideria carnis ſuperare: Cui C
Pſalm. 140. enim in corde præſto eſt timor Dei, à voluptatis inquinamento non inficitur. Specioſa laus ex ore monachi, in cordis puritate ad Deum directa, ſicut ſuffitum ſpiritalem ſuauiſſimi odoris, orationem huius ſuſcipiet Dominus. O quantus in Angelis dolor, Monacho per negligentiam è regno cælorum eiecto. O quanta
Matth. 22. 25. triſtitia Sanctis erit, exercitatore non comparente coram Sponſo, ad ſanctum
Lucæ 15. thalamum nuptialem. O quantum contra gaudium inter Sanctos erit, peccatore præuia pœnitentia, regnum cælorum ingrediente. O quanta lætitia Sanctis, peccatore conuerſo ab errore viæ ſuæ. Quorum imitantes fidem, cum gaudio implete lætitiam, ô beati Dei filij, monachi, qui à carnis concupiſcentia non eſtis deuicti. vos terra non teget: ſed cum Angelis, cælum ſuſcipiet. Ipſi Deo gloria, in D
ſecula, Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

PAræneſis hæc prima, optimè ſuo in multis correſpondet titulo atque inſcriptioni: nam eam Auctor ad illos potiſſimū dirigit, qui in religionis ſe rudimentis exercent, & fundamenta iaciunt: Monachū ac religioſum hic optimis præceptis, regulis atq; conſtitutionibus inſtruit, & quo pacto piè ac ſanctè optimū vitæ inſtitutū amplecti, ſequiq; perſeuerāter oporteat, docet. Multa ſalutaria proponit, mediaq; ad ſalutē opportuna ſuggerit. virtutes quibus monachū & quemuis Chriſtianū pietatis amatorem cōſpicuū eſſe deceat, deſcribit, virtutumq; ornamenta oſtēdit, & ad eas excolendas hortatur, & proſtimulat. Omniaq; pulcherrimis exemplis, ſimilitudinibus, metaphoris, ſcripturaq; locis atq; adluſionibus, nec non prouerbijs, ſententijs, ſcitéq; dictis plurimis illuſtrat, probat, & amplificat. Digna ſanè Paræneſis, quæ nō ſolùm a Monachis atq; religioſis ſæpe legatur; ſed quæ etiā omniū piorum Chriſtianorū teratur manibus, ad mores rectè Chriſtianeq; formandos, ac vitā piè ſecundùm Deū inſtituendā. nam multa quæ hic ad Monachos referuntur, omnibus æquè, magna ſaltem ex parte applicari ac conuenire poſſe videntur. E

Monachus publicam faciens domum ſuam, abominationi erit, &c.] *Hic etſi per* (domum) *locus habitationis, ſeu cella monachi videatur intelligenda, quam publicæ frequentationi quorumuis fieri vetat, &c. tamen etiam hoc loco, & quidem melius atque accōmodatius* (Domus *nomine*) *videmur rectè facta, & virtutes internas intelligi: vt iſtud quidem referatur ad oſtentationē atque iactantiam; alterū verò ſequens, ad modeſtiā & verecundiam. nam immediatè ſuperaddit:* [Qui autē erubeſcit rectè facta ſua publicare, mercedem ab occultorū ſcrutatore Chriſto accipiet, &c.] *Sicut contra, vt ante dictū eſt* [qui publicam facit domum ſuam,] *id eſt, qui bona ſua opera curam a'ijs publicat, oſtentat, & iactat; abominationi erit, & à Chriſto Domino audiet: Recepiſti mercedem tuam, &c.*] *vt ſit adluſio ad illud*

A *ad illud, Matth.6.* [Attendite ne iuſtitiam veſtram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis,&c.] [*taleſq́; ibi hypocritas dicit, qui honorari propter opera ſua volunt ab hominibus,&c. de quibus ideo ibidem dicitur:* [Amen dico vobis,receperunt mercedem ſuam, &c.] *Quin & in eandem ſententiam, hac eadem Paræneſe, poſterius Auctor dicit:* Væ monacho, qui ſeipſum iuſtificat coram hominibus: abominabilis enim talis eſt coram Deo, &c.]

Vita & mores S.Ioannis. forma atque deſcriptio quædam ſunt monachorum.] *Iſtud de S. Ioanne Baptiſta intelligendum eſſe, ipſemet Auctor in hac eadem paræneſe clarum certumq́; reddit poſtea, vbi dicit:* [Ioannis ipſe Baptiſta tibi exemplo ſit monache, capillis cameli amictus, &c.] *Similiq́; de eodem, etiam alijs in locis apud noſtrum Auctorem reperire licebit. Immò Principem monachorum & eremitarum fuiſſe S. Ioannem Baptiſtam, paſſim ſcribũt ferè omnes Patres: & inter alios S.Baſilius in epiſt. ad Chilonem, & S.Gregorius Nazianzenus in Apolog. poſtquam ex fuga reduſſet. item Orat. in Baſilium Mag. S.Baſilium, quia monachus fuerat, cum S. Ioanne Baptiſta comparat.*
B *& S.Chryſoſtomus hom.69.in Matth. ac homil.1. in Marc. poſt med. ibi:* Sicut (*inquit*) Sacerdotum principes ſunt, Sacerdotes Apoſtoli: ſic monachorum princeps Ioannes Baptiſta eſt, &c.] *ita in allegata homil. Tom.2. Idemq́; alibi, Tom.3. in Homil. de S. Ioanne Baptiſta, eundem monachorum appellat Ducem, vbi de eo ſic loquitur:* [Conſiderate monachi dignitatem veſtram: Ioannes Princeps & Dux veſtri eſt dogmatis, ipſe monachus,&c.] *ita in illa Hom. Chryſ. cuius initium eſt:* [De Ioanne dicitur: Fuit miſſus à Deo, &c.] *S. Hieronymus quoque de monachis atque eremitis diſſerens, ad Euſtochium, inter alia ſic ſcribit:* [Huius vitæ (*inquit*) Auctor Paulus, illuſtrator Antonius: & vt ad ſuperiora conſcendam, princeps Ioannis Baptiſta &c.] *In eandem fere conſcribit ſententiã, Ioan. Caſſian. collat.18. cap.6. vbi de Anachoretis agit, qui (vt ipſe inter alia ibi refert)* vaſtos eremi receſſus penetrare non timent, ad imitationem ſcilicet Ioannis Baptiſtę, qui in eremo tota permanſit ætate &c.] *ita ibi inter alia Caſſian. Idem de S. Ioanne Baptiſta tradunt, confirmantq́; Sozomenus lib.1. hiſtor. cap.12. Theophylact. cap.1. Lucæ. & Iſidorus lib.2. de diuinis officijs, cap.15. nec non*
C *S.Bernard. Abbas Claraual. in ſermone de excellentia, ſiue de priuilegijs Ioannis Baptiſtæ, cuius principium eſt:* [Hodie dilectiſſimi, dies nobis illuxit inſignis, &c.] *vbi de illo, inter alia, ſic loquitur:* [Ioannes ætatis ſupergreſſus infantiam, & nobilioris generis generoſitatem oblitus, ſoli vacat diuinitati, factus forma vitæ, monachorum propoſitum, Anachoretarum principium, & totius religionis aſſertio, &c.] *Ex quibus igitur clare cernis, quam rectè, quamq́; accommodatè, & cum alijs conformiter dicat hoc loco Ephrem, vitam & mores S. Ioannis Baptiſtæ, formam atque deſcriptionem quandam Monachorum eſſe, &c.*]

Somnus ſi plus quàm hymnus diligatur, Monachi mors eſt.] *Alia lectio habet: Mors autem monachi, eſt indormiſcere ſomnijs, vel ſomnolentia nimia: ſed prior lectio venuſtior eſt, ſententiamq́; hic accommodatiorem ac pulchriorem reddit, vt etiam in Græco:* ὕπνος ὑπὲρ ὕμνον ἀγαπώμενος, Somnus ſi plus quàm hymnus diligatur, &c.] *reſpondetq́; quod immediatè ibi præcedit, illud: Scutum monachi inexpugnabile, eſt hymnus angelicus in ore eius. Quodq́; longius ſubijcitur poſtea, ibi:* [Enſis acutiſſimus aduerſus diabolum, eſt pſalmus in ore monachi, &c.] *Quare cum ſemper aduerſario*
D *reſiſtendum ſit, & cum eo confligendum, omni quoque tempore, inexpugnabile illud ſcutum, enſemq́; adhibendum admonet. Sicut etiam hic paullo poſtea in eandem pulchre loquitur ſententiam, vbi habet:* [Terminus orationis Monachi indefinitus, cùm omni tempore laudandus ſit Dominus,&c.] *ac poſterius ibi: Diuinas laudes aſſiduè perſonet Monachus: Seraphim enim ineffabili voce Deum glorificant, &c.*] *illudq́; alibi frequenter inculcat, ac repetit ſparſim varijs in locis.*

Verbum bonum ſcrutetur Monachus,&c.] *vbi Græcè eſt,* ἐξερευνάσθω, *ab* ἐρευνάω. *ſiue* ἐρευνάομαι, *ſcrutor, diſcutio, &c. pro quo, fortè haud incommodè atque inuenuſtè hic legi poſſet,* ἐξερευγέσθω, *id eſt, eructet, ab* ἐξερεύγω, *eructo, quod etiam magis ſaltem hoc loco placeret, vt ſit alluſio ad Pſal.44.* [Eructauit cor meũ verbum bonum,&c.] *ac ad illud Pſal.118.* [Eructabunt labia mea hymnum,&c.]

Sicut leo formidabilis eſt onagris: ita monachus contrarius eſſe debet deſiderijs malis.] *Al. ad verbum magis. abſque (ὡς, ſicut) hoc modo:* [Leo formidabilis eſt onagris,& talem ſe Monachus oſtendat, aduerſus deſideria concupiſcentiæ improbæ.] *Sed melius, cum additione (ὡς, ſicut) vt in priore lectione. Senſus verò Auctoris apertus videtur iſte:* Vt onagri à Leone, ſic à Monacho fugari
E debent deſideria mala,] *alluſio autem certa videtur fieri, ad illud Eccli.13.* [Venatio leonum, onagri in eremo,&c.] *Siue vt eſt in vulg.* [Venatio leonis, onager in eremo: ſic & paſcua diuitum ſunt pauperes, &c.] *Similitudo autem pulchra, & accommoda notatur, cuiuſmodi ſunt & alia plurime hic addicta.*

Xenia ac muneta excæcant oculos ſapientum: qui recipit ea cum iniuſtitia aliorum, cultor pietatis non erit.] *alia lectio ſic:* [Munera decipiunt ſapientes: qui cum iniutia aliorum ea accipiunt, impios ſe oſtendunt, &c.] *atque hinc ſæpe talibus eum Propheta Eſaia, alibi comminatur Ephrem, dicens:* [Væ ijs, qui ſcribunt iniuſtitiam. Væ ijs, qui iniuſtè iudicant. Væ, inquam illis, qui pro muneribus iuſtificant impium; ſiue vt hominibus placeant, & ius iuſti tollunt, &c.] *ita Tomo primo in tractatione de varijs tormentis inferni, non longè à principio, pag. 202. ita & varijs in locis alibi.*

Sapiens Monachus, non qui ſolùm recta docet; ſed & conſtantè benignumq́; ſe exhibet.] *Al. ad ver-*

ad verbum magis ſic: [Sapientia Monachi, non ſit tantùm in cura verbi, ſed etiam in conſtantia, & manſuetudine celebretur, &c.] *Pro quo al. ſic legitur:* [Sapiens Monachus, non qui laborat in verbo tantùm: ſed qui à conſtantia, & manſuetudine cõmendatur, &c.] *Illud autem ſignificari per iſtud (μὴ ἐν κοπολογία, id eſt, non qui laborat tantùm in verbo, hoc eſt, qui ſolùm recta docet) euidenter ex eo quod mox ſubijcitur, conſtat, videlicet: σοφὸς γὰρ ἀληθῶς ἐστιν, οὐχ ὁ τῷ λόγῳ διδάσκων ἀλλ' ὁ τῷ ἔργῳ παιδεύων, id eſt,* Sapiens enim verè eſt, non qui verbo, ſed qui opere docet, &c.] *quo reliquis certior, atque ſolidior hinc ſenſus colligitur.* A

Monachus obediens, audacter Cruci ſe ſiſtet: nam in cruce Dominus, mortem autem Crucis.] *Diximus alibi frequentius in noſtris Scholijs, Auctorem non ſemper ad verbum citare atque proferre Scripturæ loca: ſed interdum duntaxat alludere; interdum ſolùm referre ſenſum, interdum quadam de ſuo explicationis gratia addere; & interdum aliqua duntaxat carptim ex ijs verba in medium afferre, vt hoc loco:* [Quemadmodum in cruce Dominus, mortem autem Crucis.] *reſpiciendo haud dubiè ad illud Philip. 2.* [Humiliauit ſemetipſum, factus obediens vſque ad mortem, mortem autem Crucis.] *Vnde ſine dubio, iſta hic maioris breuitatis cauſſa, ita carptim deſumpta ſunt.* B

EIVSDEM

PARAENESIS, SEV ADHORTATIO SECVNDA.

Epheſ. 5. Matth. 11.

AVdite iſta, & cuſtodite, vos qui filij lucis eſtis: Regnum enim cælorum vobis hæc ipſa adhortatio conciliabit. inuigilate verbis iſtis, & inuenietis requiem animabus veſtris. C Conualeſcite ab infirmitate veſtra, timore diuino confirmati. Oratio veſtra ad Deũ pura ſit, ſed pro me etiam obſecro. Vitæ æternę hæredes euadetis, ſi admonitiones haſce non neglexeritis. Sit verbum veſtrum eſt, eſt; & non, non, ex præſcriptione Euangelica. Mors vobis non dominetur, tranſlati enim eſtis de morte ad vitam. Ieſus ſit vita veſtra, cui adhærentes non moriemini. Nam Dominus eſt vitæ, & mortis: & cunctos accedentes ad ipſum ſaluos facit. peccata ſoluit, delet ſcelera eorum qui inuocant ipſum, pœnitentiam agentes curat, conuertentes ſanctificat. Intelligite ergo virtutem pœnitentiæ, & ad eam qui peccaſtis, adducimini: peregrinatur enim à vobis omnis peccati ſpecies, ô Dei amici. Non ergo regnet peccatum in veſtro ſpiritali corpore, qui incorruptionem ſuſcepiſtis. A tentatione liberi eſtis fratres, ſiquidem amaritudinem abieciſtis, D diuinis verbis fidem habentes. Res terrenas deſpicite. Crucem fronti * impreſſam tenentes, ſpectaculum diabolo tremendum habebitis. honorantes iuſtitiam, caſtimoniamque ſeruantes, iam incolæ paradiſi euaſiſtis.

Matth. 5. Iacob. 5. Rom. 6. 1. Ioan. 3. Ioan. 14. Philip. 3. Sap. 16. Matth. 9. Lucæ 5. Actor. 2. 3. 2. Petr. 3. Rom. 6.

* al. Crucem in fronte adumbrantes.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

ADhortatio quidem breuis, ſed in ſententijs atque præceptis multiplex & efficax; ſalutaria plurima continens, lectu obſeruatuq; ſanè digniſſima.

Peregrinatur enim à vobis omnis peccati ſpecies, &c.] *Elegans & accommoda metaphora, à peregrinis ſeu peregrinantibus deducta, qui per aliena loca peragrantes proficiſcuntur, & a ſuis* E *abſunt. Et ſic μεταφορικῶς peregrinari dicitur animus, cùm extra ſe quodammodo eſt, & exſpatiatur ac diuagatur, &c. Et aures peregrinantur, quarem non audiunt, neque attendunt. Sicq; hoc loco, ab illis peregrinari dicitur peccatum, à quibus peccatum alienum eſt, & remotum. vel potius, qui ipſi ab omni peccati ſpecie alieni ſunt. & hoc confirmant, quæ immediatè ſubduntur: Non ergo regnet peccatum in veſtro ſpiritali corpore, &c.] Sic quoque Apoſtolus 1. Corinth. 5. Quia dum ſumus in corpore, peregrinamur à Domino: & idcirco audemus, & bonam voluntatem habemus magis peregrinari a corpore, & præſentes eſſe ad Dominum, &c.] commorationem ſcilicet animæ, quæ in hac carne eſt, peregrinationem a Domino atque abſentiam à Chriſto eſſe pronuntians, eiuſq; ab hac carne ſeparationem atque diſceſſum, præſentiam eſſe ad Chriſtum tota credulitate confidens. &c. ita Caſſianus collat. 1. de monachi Deſtinat. cap. 14. Quæ vel ideo copioſius hic adduxi, vt vis locutionis (peregrinari ab aliquo) magis omnibus innoteſcat.*

Crucem

A Crucem fronti impreſſam tenentes, ſpectaculum diabolo tremendum habebitis, &c.] *al.* Frontem cruce Chriſti munitam habentes, &c.] *& al.* Crucem in fronte adſumentes, hor rēdum diabolo ſpectaculum eritis, &c.] *Illuđq; in prima proximè hic antecedente etiam admonet Parane- ſi, ibi*: [In fronte tua perpetuò impreſſam habeto Crucem Chriſti, ô Monache, &c.] *Longiusque ibid. poſtea*: [Monachus Cruce Chriſti munitus, conteret caput draconis, &c.] *ad illud autem nos alibi ſæpiſſimè hortatur Ephram.*

EIVSDEM

PARAENESIS, SIVE ADHOR- TATIO TERTIA.

B

De quibuſdam interrogationibus, ac de humilitate.

QVæ diſcendi cupidi interrogaſtis, breuiter ac compendioſè dicturus ſum: quoniam abſque timore Dei, perfectaque patientia præclarè aliquid geri, & ad optatum finem deduci, impoſſibile eſt, Apoſtolo dicente: Patientia vobis neceſſaria eſt, vt voluntatem Dei facientes, reportetis promiſſionem. Ipſeque Dominus diſcipulos ſuos inſtruens, ſic ait: In patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras. Et rurſus: Qui autem perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Non enim definiuit, ad hoc vel ad illud vſque tempus: ſed qui in finem perſeuerauerit, hic ſaluabitur. Neque enim in principio cognoſcitur finis, ſed in ipſo fine fructus inuenitur. Quamobrem fini principium coniungite: vt in fine inuenientes victoriā, reportetis pro- *De timore Dei, & perfecta patientia. Heb. 10. Lucæ 21. Matth. 10. 24. De reſpiciendō fine.*

C miſſiones. Sanctificatio etiam nobis ſit curæ: ſiquidem hoc potiſſimū requiretur à vitæ monaſticæ ſectatoribus. Non efficiamur inanis gloriæ cupidi; ne & nobis dicatur à Domino: Omnia ſua opera faciunt, vt videantur ab hominibus: dilatāt enim phylacteria ſua, & magnificant * ſuas fimbrias. Amant autem primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in ſynagogis, & ſalutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi. Simus itaque humiles, in verbo, in opere, in cōuerſatione: vt gratiam inueniamus apud Dominum; quandoquidē humilitas grata eſt Deo. Noui fratrem in Domino, qui quodā in loco quietam ducebat vitam, ſub magna obedientia. acciditque illo in loco fratrem diuexari ab impuriſſimo dæmone: atque * hic quietum illum, atq; optimum Monachum appellans, exclamare cœpit, ac dicere. erat autem in conuentu, ſub cuſtodia iuniorum. Ille verò aduerſus quem vociferabatur dæmonium, in ſua cella deſidebat. Vt autem Præfectus mul- *Galat. 5. Matth 23. *al. fimbrias veſtimentorum ſuorum. Humilitatis cōmendatio ab exemplo. *al. atque ſic. Præfecti ſolertia.*

D tam cacodæmonis agitationem conſpexit, accerſendum curat fratrem illum, vt patienti deſeruiat: qui aduentās, offendit ægrotū nonnihil relaxatum. Et dum cum eo colloquitur, repente ab impuro obſeſſus dæmone, incepit exclamare ac dicere: Tu iterum huc malè per malam venis viam: mali ſunt tui occurſus; mala ſi dixeris, mala etiam audies. Primumque tu me eieciſti, atque ligaſti per humilitatem tuam. Rurſusque ad eum dæmon: Ne extollaris bone vir, ne quæſo extollaris. viſitandus enim mihi & tu eris, niſi humilitate tua protegaris: nam ea & nūc ego crucior, impugnorque. Quòd ſi igitur ipſi quoque dęmones quantūuis inuiti, confitentur ſe nihil cum humilitate poſſe, ſed eam timere atque horrere: quare nos tantam illius dignitatem adeò parui facimus? Etenim ſignum ex ea reſplendet ſpiritale, quod ſuperbi dæmones tolerare nequeunt. Domino dicente: Diſcite à *Humilitatis effectus. Humilitas etiā dæmonibus formidabilis. Matth 11.*

E me, quoniam mitis ſum & humilis corde: & inuenietis requiē animabus veſtris. Nos verò ad ipſum dicamus: Tibi gratiarum actio Domine, vniuerſorum Regi & Deo, quia factus es nobis via ſalutis. Tu Domine, etiam dæmones refrēnas, & eruis ex omni malo in te ſperantes. Pro me porrò non deſiſtatis precari, vt apud Dominum inuenire merear miſericordiam, quando anguſtiæ illæ me obſederint, & mortis ſuffocatio: & non confundar, quando reuelauerit Dominus abſcondita tenebrarum, manifeſtaueritque conſilia cordium. Væ confuſis in hora illa. Dominus autem Deus omnipotens, qui ſcrutatur omne verbum, veſtri pariter ac noſtri miſereatur, ſecundùm multitudinem miſerationum ſuarum: ſingulorumque noſtrorum nomina inſcribenda curet in regno ſuo cęleſti. Quoniam ipſi gloria, in ſecula ſeculorum, Amen. *Pſalm. 100. Luc. 1. Ioan. 14. 1 Cor. 4. Matth. 12. Rom. 8. Pſalm. 50.*

SCHO-

A

SCHOLIA.

TRia potiſſimum hac Parænesi, ac capite tractat Auctor. Primò, de perfecta patientia in nobis neceſſitate. Secundò, contra inanem gloriam. Tertiò, de humilitate eiusq; præſtantia ac dignitate: eiusq vis atque effectus, vt elucescat melius, exemplum ponit memorabile, de quodam Religioſo à dæmone obſeſſo, qui humilitate alterius fratris religioſi relaxabatur, liberabaturq;, quòd erga ſingularem hanc illius virtutem, nihil ſe poſſe confiteretur cacodæmon vel inuitus; hacq; ipſi vel ſola in illo timorem incuteret atque horrorem, cur exire ab ipſo cogeretur. Exemplum memorabile eſt, ac notatu dignum, quo oſtendere conatur S. noſter Ephram, vera cordis humilitate, cuncta aduerſarij tela, omnesq; eius molitiones, impulſus atque conatus reperimi atque exſtingui. Simile autem de S. Antonio, in Serm. de cordis humilitate atque modeſtia, narrat S. Abbas Dorothæus, quippe qui dum cerneret tot dæmonis laqueos vndequaque tenſos, & gemebundus interrogaret Dominum, quis eſſet, qui tot poſſet B *euadere laqueos? Reſponſum accepit a Domino: ſola humilitate hos omnes laqueos, diaboliq; inſidias euitari poſſe, quin & aliud quoddam admirabile adiecit, nempe hoc, neque eam omnino contingere potuerunt. Reuera enim nihil eſt cordis humilitate firmius, nihil robuſtius, nihil denique ſolidius. vide plura ibidem.*

* al. Eiuſdem ad Monachos nouitios, Parænes. tertia.

PARAENESIS * QVARTA,
Ad Monachos nouitios:

* al. a: tu ne ipſorum attendas ſermonibus.

Pſalm. 16. Prouer. 6. Pſalm. 15. Actor. 2.

CHariſſime, ſi ſeculo renuntians, ad fratres ingreſſus ſis, incideriſq; in cœnobium complurium fratrum, cum ijs viuere, & Domino noſtro IeſuChriſto ſeruire cupiẽs; conſpexeriſq; ibi fratres quoſdam immodeſtè atque incompoſitè incedentes, aut quæ non pla- C cent Deo loqnentes: tu * caue, ipſis, aut eorum ſermonibus attendas, ſiue eos loqui ſibi ipſis. Qui enim loquũtur diſplicentia Deo, ipſi in negligentia vitã tranſigunt, eorumq; os loquitur ſuperba: nam cor peruerſum ſuſcitat mala, omni tempore. Tu autem Deum præ oculis habe. Scriptum quippe eſt in Pſal. Prouidebam Dominum in conſpectu meo ſemper: quoniam à dextris eſt mihi, ne cõmoueat. Et ne te diabolus callidus dicere doceat: Quòd ſi ſenes iſti improbæ ſint conuerſationis, ego qui ſum minor, quid agam? Sed Dominum audi dicẽtem: Multi vocati, pauci electi. Saluari igitur exopta, vt ſis vnus inter electos. Qui enim malum cõmittunt, ſiue in cœnobio, ſiue in qualicunque loco, ipſi filij ſunt hoſtis nequam, adſimilati zizanijs in medio tritici. Eſto igitur D tu triticum, vt congregeris in horrea Domini; & non zizaniorum comburaris Igne inexſtinguibili. Verùm neque iudicemus quemquam, non enim eius nouimus pœnitentiam; neque ſi ridentem, aut quid loquentem adſpexerimus: cùm nobis exploratum non ſit, quomodo in ſua cella vitam degat, aut cuiuſmodi erga Deum laborem ſubeat. Ideo vnumquemque noſtrum oportet ſibi ipſi attendere: quia ſinguli noſtrum Deo rationem redditurí ſunt. Toto ergo corde tuo, attende pſalmodijs, & lectioni diuinarum Scripturarum, & vtilitatem ex ijs manantem in anima tua combibe, ſicut infans matris ſugit vbera. Ex ijs quippe virtutum diſces præmia: eritque gaudium & exultatio cordi tuo. Manſuetum te præbe, & morigerum, atque prudentem: manſuetum quidem, vt ſi te vel puer compulerit, ſequaris ipſum, & opere tuo confecto, tacens reuertere in cellam tuam, ac labris ſilens, corde ora: obedientem verò, vt caſtitatem tui corporis, E tamquam pretioſam margaritam conſerues in Domino. Veſtium ornatu non delecteris, & parentum diuitijs non efferaris: Qui enim gloriatur in Domino glorietur. Omnis quippe gloria hominis, tamquam flos fœni. Exaruit fœnum, & flos eius decidit: verbum autem Domini manet in æternum. Oculos in terram defixos habe, animam verò in cælos. Cum adoleſcentulo, nimiam conſuetudinem atque amicitiam caueto: cum fœmina verò etiam loqui ſuperfluum ducito. Cum puero verba ne multiplicaueris. Cum ebrijs porrò, & pugnacibus atque pertinacibus, & inobedientibus, riſuique dediris non commiſcearis: at in timore Dei omni tempore perſiſte. Ait enim Apoſtolus: Cautè & ſapienter ambulate, redimentes tempus, quoniam dies mali ſunt. Propterea nolite fieri imprudentes,

Matt. 13.

A iudicio temerario abſtinendum.

Eſa. 40. Iacob. 1. Matth. 24. Marc. 13. Lucæ 12.

Epheſ. 5.

Digitized by Google

A dentes, ſed intelligentes, quæ ſit voluntas Dei. Et nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria. Et rurſus: vt is qui ex aduerſo eſt vereatur, nihil habens malum dicere de * nobis. Quoniam Deo conuenit gloria, in ſecula ſeculorum, Amen. Tit.2. *al. de vobis.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

IN quibuſdam Exemplaribus, hæc tertio loco ponitur Paræneſis, cum eiuſmodi inſcriptione: [Eiuſdem ad Monachos nouitios, Paræneſis tertia.] *At in pluribus MMSS. eſt quarta in ordine, inſcribiturq́;* [Eiuſdem ad Monachos nouitios, Paræneſis quarta.] *vt hoc loco. Sicq́; in omnibus*
B *penè Cod. Græcis legitur, Παραίνεσις δ. id eſt, Paræneſis quarta. quare ſicut in pluribus reperimus, et iam hic ſecuti ſumus, & repoſuimus. Hortatur verò hic potiſſimum, Monachos nouitios; vt ſi in cœnobijs, quæ ſibi delegerunt, fortè quoſdam deprehenderint vita minus rectâ atque probata, eorum veſtigijs minimè inſiſtant, neque incompoſitis talium moribus attendant: ſed Deum ſemper præ oculis habeant, ſaluarique ſeriò ſtudeant, vt inter electos referantur: ac ad hoc, vt ſe gerere debeant, rationem formamq́; optimã proponit: & quæ cum primis agenda ſint, quæq́; vitanda, breui efficacitate deſcribit, ſicut ex ipſa melius patebit Paræneſi.*

Chariſsime, ſi ſeculo renuntians, ad fratres ingreſſus ſis, &c.] *Pro quo in alio MS. ſic:* [Si abdicato ſeculo, egreſſus ſis ad fratres, &c.] *ſequiturq́; nõnullis interiectis poſtea:* [conſpexeriſque quoſdam immodeſtè atque incompoſitè incedentes: tu caue ipſis attendas, &c.] *pro quo, al.* At tu, ne ipſorum attendas ſermonibus; ſine eos loqui inter ſeipſos, &c.] *quamquam parua hic videatur lectionis varietas.*

C Eſto igitur tu triticum, vt congregeris in horrea Domini: & non velut zizania comburaris igne inextinguibili, &c.] *Quandoquidem iuxta Euangelium Matth. 13. homines mali adſimilantur zizanijs in medio tritici: at boni ac pij tritico, & eadeo hic monet. vt qui ſuæ ſatagunt ſalutis, fiant ſicut triticum, vt in horrea congregari queant Domini, hoc eſt, in regno cæleſti cum electis; & non ſint mali inſtar zizaniorum, ne ſicut zizania comburantur igne inextinguibili. Nam qui in hac vita male agunt, ſiue in monaſterio, ſiue alio quocunque fuerint loco (inquit) filij ſunt hoſtis improbi, zizanijs in medio tritici, adſimilati. Quòd porrò boni ac iuſti tritico, & mali zizanijs rectè comparentur, ex allegato Matth. 13. clariſſimè patet loco, comprobaturq́; alibi apud Ephrem, Tom. 1. in tract. de varijs tormentorum locis ibi:* [Alij ſicut zizania colligentur, comburendi in camino ignis, &c. *ac Tom. 3. in longo Serm. cuius initium eſt:* [Dolor me in verba compellit, &c. *ibi:* [Videte itaque, ne quis veſtrum zizania inueniatur, & colligatus in manipulos, æternæ flammæ concremetur ardoribus, &c.] *ita quoque alibi ſæpe apud eumdem.*

D Neque iudicemus quempiam, &c.] *Iudicium temerarium damnat ac prohibet: & vt quiſque potius ſibi, quàm rebus alienis (quarum ſæpè eſt neſcius) dijudicandis attendat, ſeriò admonet. Locus autem hic, contra homines tam temerè iudicantes facta aliena, commodus eſt ac vtilis. de quo, ex profeſſo magis poſtea in Paræneſi 9. cuius initium eſt:* De ſcandalis porrò occurrentibus, nouimus eum qui ait: Nolite iudicare, & non iudicabimini, &c.]

Omnis quippe gloria hominis, tanquam flos fœni: exaruit fœnum, & flos eius decidit, &c.] *Locus ad quem reſpiciat, eſt Eſaiæ quadrageſimo, & Iacob. primo. vbi tamen aliter atque aliter iſta leguntur, licet ſenſu coincidant: Ephræm autem hæc carptim inde deſumpſit ſelegitq́;, quem quidem locum pro reprimendo faſtu mundano, etiam ſanctus Baſilius Magnus alibi adhibet, illuſtrat, & explanat, in Oratione de Morte, vbi dicit:* Recordare eius ſimilitudinis, quam Eſaias Propheta ille magnus proponit. *dicens:* [Omnis caro vt fœnum: & omnis gloria hominis, vt flos fœni. *(Subiungitq́; ibidem:)* qua ſanè ſimilitudine, commodiſſimè Propheta complexus eſt humanæ vitæ breuitatem, & fluxam commodorum eius lætitiam atque voluptates, &c.] *ſicut latius*
E *ibidem conſequenter deducitur, & exemplis res declaratur, in oratione ead. quam Tomo primo apud Ephræm, à nobis poſt alteram noſtri Auctoris, etiam de Morte, adiunctam inuenies. inter Oper. autem Baſilij hactenus edita non eſt.*

Cautè & ſapienter ambulate, redimentes tempus, quoniam dies mali ſunt, &c.] *Locus qui citatur, eſt Epheſ. 5. ſed carptim etiam inde deſumptus, & inſtituto hic Auctoris rectè accommodatur. Quod autem poſtea hic additur:* [Sed intelligentes quæ ſit voluntas Dei.] *vt etiam in eodem eſt loco ad Epheſ. in alio Auctoris MS. habetur:* [Quæ ſit voluntas Domini bona, & bene placens, & perfecta.] *ſicut ad verbum reperitur in Epiſt. ad Rom. cap. 12.*

PARAENESIS QVINTA,

Quæ eſt ad diuinam doctrinam Adhortatio.

* al. teſtamentum nouum in Domino. CHariſſime, Ecce aliud tibi ſeruandum commendo *depoſitum in Domino: quod ſi cuſtodieris, in fine lætitiam atque iucũditatem tibi retribuet. Si vana huius ſeculi vita abdicata, ingreſſus fueris cœnobium plurium fratrum, cupiens fieri Monachus: vide ne te
* al ſanctum ſolitariæ vitæ habitum. decipiat inimicus, ad exeundum cœnobium tentans, antequam ſanctum * Monachi indumentum aſſumas; vt ne ad extremum, te vehementer pœniteat: ſed perſer, bona iacens fundamenta, cum omni humilitate. B Superuenientes verò atque immiſſas ab inimico tentationes ne pertimueris: verùm ſuffer ac tolera, vt beatitudinem conſequaris. Scriptum quippe habe-
Iacob. 1. tur: Beatus vir qui ſuffert tentationem: quoniam cùm probatus fuerit, accipiet
* al. Deus. coronam vitæ, quam repromiſit * Dominus diligentibus ſe. Cupis autem non ſuccumbere tentationibus? omnem tuam voluntatem abſcinde, & requiem obtinebis. Sin verò & bona tibi res videatur, quæ à tuo Præfecto in Domino non bona iudicetur; crede illi, in Domino. Nam contentioſum eſſe ac pertinacem, proprioque conſilio duci, ſubuerſionis ſignum exiſtit. Nouitius enim cùm quis ſit & inobediens, contumelioſum probriſque obnoxium ſibi nomen conciliat.
Pſalm. 2. Dicit enim in Pſalmo: Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.
Ibidem Apprehendite diſciplinam, ne quando iraſcatur Dominus, & pereatis de via iu-
* al. diſciplinã ſta. Qui igitur * iuſtitiam diligit, non peribit: at qui diſciplinam auerſatur, ſibiipſi C
Similitudo aptiſſima. damnum infert. Quemadmodum autem in dolium immitti vinum, ſimul & acetum nequeunt: ſic neque in ſolitaria vita, virtus ſimul degere cum diſſolutione
2. Cor 6. poterit. Fidemque huius tibi faciat Apoſtolus: Quæ enim conuentio Chriſti ad Belial? aut quæ ſocietas luci ad tenebras? Ama igitur modeſtiam, & temperantiam ſummopere: vt diuini Spiritus tabernaculum efficiaris. Et quandoquidem vitæ monaſticæ habitum ferre meruiſti, ne ſic quæſo cogitationibus conſentias; ſiquidem te à fraternitate ſeparare voluerint: ne fortè à iuuentute tua, diſcas eſſe vagabundus & inſtabilis. Vide autem, ne reuerentiam ac pietatem, quam dum ingredereris habebas, deperdas: ſed eam ad finem vſque, retinere contende. Ma-
* al. in nobis, & ſic in vulg. ledicentia autem, vel iuſiurandum, nec nominetur in * labris tuis, ſicut decet ſanctos. D Cæterùm humilis eſto: & in omni tua reſponſione, hoc verbum (ignoſce) adhibeto: vt inutiles ſeculi mores abs te euellas ac deſtruas, vitamq; Deo gratam
* al. Cùm verò iam monachiſmum inchoaueris. &c. ducens, ab eo laudem obtineas. Veniens * porrò ad monaſterium, ne aurum, argentum, veſteſque deſideres: verùm cuncta in cælum præmittens, ſecundùm Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti præceptum, hæc tibi acquire, & vinpica: fidem, temperantiam, patientiam atque humilitatem, & reliqua. Et Deus ex ſua benignitate præbebit tibi. Cui gloria, in ſeculorum ſecula, Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

IN*ſcriptio huius quintæ Parænefis variat. nam al. ponitur:* [Parænefis 4.] *al.* [Ad Monachos nouitios, Parænefis 2.] E *In alio autem MS: pro titulo hic eſt:* [Diuinæ doctrinæ inſtructio, ſeu exhortatio.] *Pro quibus, nos hic & debita ordinis, ac rei tractatæ ratione habita, hanc antepoſuimus* [Parænefis quinta, quæ eſt ad diuinam doctrinam adhortatio.] *quæ & ipſi magis quadrat ordini, & argumento.*

Ecce aliud tibi ſeruandum commendo depoſitum in Domino, &c.] *Græcè eſt,* παρακαταθήκην ἑτέραν, *pro quo in alio MS. eſt,* διαθήκην καινὴν ἐν κυρίῳ, teſtamentum nouum in Domino, &c.] *vbi prior lectio accõmodatior videtur, & in pluribus Codicibus reperitur. Dicitur autem* παρακαταθήκη, *depoſitum, hoc loco: id eſt, quod deponitur, & quod alicui ſub fide traditur, ſiue committitur à verbo* παρακατατίθεμαι, *depono, id eſt, commendo, ſiue cuſtodiendum committo. item, credo, quaſi fidei alicuius committo, concredoq́; Sic præceptum, ſiue documentum, vel monitorium hoc ſuum, Auctor hic aliud appellat depoſitum; aliud quidem à ſuperioribus & antecedentibus, prius factis: Depoſitum autem,*

quod

A *quod velut in ſinum illius repoſitum velit: ſeruandumq́; fideliter ipſi tradiderit, cõmiſeritq́;, &c. Quòd porrò altera lectione dicitur:* [teſtamentum nouum in Domino] *etiam commodè ad mentem ſenſumq́; Auctoris explicari poteſt; vt teſtamentum hic dictum ſit, quod ſit voluntatis ſuæ quaſi efficax teſtimonium: nouum verò, eo quòd poſt alia ſit recens, & recenter ac nouiter confectum. quaſi nouum mentis ſuæ teſtimonium poſt alia ipſis relictum, vel etiam mandatum nouum illis datum, ſecundùm illud Ioan.13.* [Mandatum nouum do vobis, &c.] *Pro vltima autem voluntate, non videtur hic poſſe accipi, quæ teſtamentum iuxta Vlpian. (l.1. qui teſta. facere poſſ.) eſt voluntatis noſtræ iuſta ſententia, de eo quod poſt mortem fieri voluerimus, &c. quia multa ſimilia poſterius præcepta dediſſe Auctor reperitur, vt patebit ex ſequentibus Paræneſibus. quamquam tamen & iſta aliquo modo ad vltimas eius voluntates referre poſſe videantur: quia etiam poſt ſuam mortem, hæc ipſa remanere infixa, atque inſculpta mentibus aliorum cupiebat, &c.*

B

PARAENESIS SEXTA,

Ad Monachos nouitios.

SI quis à magna vani ſeculi exiſtimatione, ad Monachorum acceſſerit; ſeipſum à faſtus & arrogantiæ dæmone cuſtodiat oportet: ne in ſpiritũ ſuperbiæ, & inobedienriæ incidat, ſibique ipſe detrimentum adferat. Non tibi hic Chariſſime ſit pudor, quòd ſub obedientia viuas in Domino, neque quòd proprijs opereris manibus bonum. Nam exigua iſta anguſtia & tribulatio, quam Domini cauſa roleras; vitam ribi æternam conciliabit. Er quid amplius dicam? Sicut enim, qui drachmam vnam cum decem millibus talẽtorum auri commutat: Ita & quæ
C nunc eſt tribulario, parua eſt ad futuram vitam ærernam comparata, ac contra etiam, ad futuram tribulationem, quæ improbè ac perditè viuentibus contingit. Exigua igitur præbes, & magna * tibi bona reddunrur. Aduigila ergo dilectiſſime, tanquam bonus miles; & gratiam, quæ in te eſt, non neglexeris, ne fortè vtrumq; in te eueniat; vt & homines contriſtes, hoc eſt, tuos ſecundùm carnem parentes; & Deo non placeas. Verùm decerta, vt & videntes te, glorificent Deum ſuper bonaconuerſatione tua. Scriptum quippe eſt: Qui timent te, videbunt me, & lærabuntur: quia in verba tua ſuper ſperaui. Et rurſus: Pax multa diligentibus legem tuam, & non eſt illis ſcandalum. Propterea cuſtodi te à ſuperbia, & Dominus pars tibi erit atque munitio. Cui * gloria & fortitudo, in ſecula ſeculorum, Amen.

A minori ad maius.
Rom.8.
* al. & magna recipies.
Pſalm.118.
Ibidem.
*al. ipſi gloria

D

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

AD Monachos nouitios, Paræneſis Sexta] *Al.* [Eiuſdem Paræneſis ad Monachos nouitios, quinta, & al. ſexta.] *al. Alia ad nouitios Paræneſis. al. Iſta Paræneſis quaſi eadem cum præcedenti ponitur, eiq́; coniungitur, vt in MS. Cod. Sirleti. ſed quia in pluribus Vaticanis ſeparata inuenitur, & nos eam ſeparatam, ſextamq́; in ordine cæterarum repoſuimus.*

Si quis à magna vani ſeculi exiſtimatione, ad monachatum acceſſerit, ſeipſum à faſtus & arrogantiæ dæmone cuſtodiat, &c.] *Contra Spiritum ſuperbiæ faciunt iſta; & ſi in alijs, maximè in Monachis nouitijs faſtum omnem & arrogantiam, ſuperbiamq́; cum inobedientia, arguit, damnat, & reprimit: quod idem & poſtea facit, ac quidem plenius & efficacius in Paræneſe 13. quæ eſt contra illos, qui inflati ſunt ex genere. admonitionemq́; continet de humilitate, & incipit:* [Frater, ſi poſt ab-
E dicationem vanæ vitæ, ingreſſus ſis cœnobium plurium Fratrum, &c.] *vbi non pauca cum his quadrantia in medium afferuntur, ſicut & in ſequenti poſtea Paræn. 14.* [quæ eſt, de non ſublimè alteque ſapiendo.] *& Paræneſe 18.* de ijs, qui de ſeipſis magnificè ſentiunt.] *cuius initium eſt:* [Frater, cur deciperis correptus à diabolo, vt gradus tranſilias, &c.] *multiſq́; alijs in locis apud eundem, de quibus & Caſſianum vide. lib.12. per tot. de Spiritu ſuperbiæ.*

Sicut enim qui drachmam vnam, &c.] *Variat hic lectio, dum al. in Græco Codic. ſic legitur: Omnis enim anguſtia ſolitariæ vitæ, tamquam drachma vna ad decem millia talentorum auri comparata, &c. al. ſic: Quemadmodum enim drachma vna, cum decem talentorum auri millibus collata: ſic & quæ nunc eſt tribulatio, ad futuram vitam comparata æternam. contra verò etiam ad futuram tribulationem, quæ improbè ac perditè viuentes manet, &c. quæ lectio præferenda videtur.*

PARAENESIS SEPTIMA,

Quæ Doctrinam continet, cum adhortatione.

CHariſſime, ſi bona ac pulchra ieceris principia, ſic & ſenectutem tuam Deo gratam & acceptam traducas; eriſq́; inſtar luminaris, quod multos in via illuminat Domini. Sin autem ab vtero malus & non rectus exieris; *cum ignominia erit & ſenium tuum. Forte igitur ac validum fundamentum colloca, vt opus in altum aſcendat. Ante omnia autem frater Deum time, ipſumq́ue toto corde B tuo glorifica: vt & ipſe cum omnibus Sanctis ſuis, te gloria coronet. A iuuentute tua, manſuetiſſimam *ſapientiam acquirito, eamq́ue ad extremũ vſque ſpiritum non relinquito: hæc enim in ſemitam iuſtitiæ rectam deducet te, eriſq́ue vas electionis à iuuentute tua, & honorabilis ſenectus tua. obtinebiſq́ue laudem apud Deum: & homines in te magnificabunt Dominum. Si igitur à Præfecto, in manus fratris ſis traditus, non tibi tacita mentis cogitatione dicere videaris: Ego quidem magnorum & illuſtrium parentum ſum filius: hic autem nullius exiſtimationis, & mendicorum filius; aut ſæpe etiam ex ſeruorum turba originem ducit; & quomodo ego huic ſubeſſe atque obidire potero? ignominia enim mihi erit, ſi iſtud fecero. Ne talia tecum cogitaueris dilecte Frater: non enim prudens hanc cogitationem ſuſcepiſti. Nam qui eiuſmodi cogitat, nondum veterem hominẽ exuit, qui corrumpitur ſecundùm deſideria erroris. Nos autem dilectiſſime, tamquam C à Deo commendati in obſequium concordibus fratribus, ſufferamus, vt digni efficiamur libertate iuſtorum; mente recolentes omnium Dominum, qui propter nos cùm eſſet diues, pauper eſt factus, vt nos illius inopia diuites eſſemus. *Chariſſime; collum iugo ipſius ſubmitte, vt requiem animæ tuæ inuenias. Quia ſcriptum eſt: Immundus coram Domino, omnis qui elato eſt corde. Quoniam ipſi eſt gloria, in ſecula ſeculorum, Amen.

* al. ipſam quoque vitam miſerè tranſiges.

*al. manſuetudinem & ſapientiam.

Aduerſus inanem elationẽ.

Similia planè his, ſunt in Paræneſe 13. poſtea.

Epheſ. 4.

2. Cor. 8.

* In alio Cod. hic ita finitur: Cui gloria in ſecula, Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIones. D

PAaræneſis Septima, quę Doctrinam continet cum adhortatione.] *Pro hac inſcriptione, al. ſic:* [Paræneſis alia ad Monachos.] *al.* Paræneſis ad nouitios Monachos quarta.] *al.* [Doctrina cum admonitione.] *& ſic in vno MS. Card. Syrleti, & altero Candiæ.*

Si bona ieceris principia, ſic & ſenectutem tuam Deo gratam & acceptam traducas, &c.] *In alio MS. ſic:* [Si bona principia ieceris vt oportet, decerta vt & ſenectutem tuam bene beateq́ue tranſigas, &c.] *ac poſtea vbi eſt:* [Sin autem ab vtero malus, & non rectus exieris, cum ignominia erit & ſenium tuum, &c.] *pro eo, al. ſic:* [At ſi obliquus & peruerſus ex vtero prodieris, ipſam quoque vitam malè ac miſerè tranſiges, &c.] *vbi Græcè eſt:* διαβιώσεις τὰ χαλεπὰ σε χαλῶς. *at ibi:* ἐν ἀτιμίᾳ ἔσαι τὸ γῆρας σου, *id eſt,* cum infamia atque ignominia erit & ſenium tuum.] *atque ideo hic ſolidum ac validum monet virtutis rectæq́; vitæ collocandum fundamentum, vt opus in altum conſurgat, & finis principio bono reſpondeat. hoc eſt, ſicut bona ac pulchra pietatis & religionis iecit initia, ita & totam vitam ac ſenectutem ſuam Deo gratam acceptamq́;, ad finem vſque traducat, &c.* E

Si à Pręfecto, in manus Fratris ſis tradius, non tecum dicas: Ego magnorum & illuſtrium parentum ſum filius: hic autem, &c.] *Iſta rurſus ad ſuperbiæ & arrogantiæ ſpiritum in Monachis præſertim nouitijs reprimendum, ſpectant. quadrantq́; optime his quæ in ſuperiore adducuntur Paræneſe ſexta in ordine:* [Si quis à magna vani ſeculi exiſtimatione, ad Monachatum acceſſerit; ſeipſum a faſtus & arrogantię dæmone cuſtodiat, &c.] *quaq́; in alijs Paræneſibus, à nobis ibi in Scholijs citatis tractantur; ac præcipuè in Paræneſi decimatertia, contra illos qui inflati ſunt ex genere, cuius initium eſt:* [Frater ſi poſt abdicationem vanæ vitæ, &c.] *ac poſtea Paræneſi decimaquarta, & alibi.*

A

PARAENESIS OCTAVA,

Ad Monachos nouitios, De opere manuum.

OPus quoque manuum * non negligas: Nam ſæpè tibi cogitatio ſuggerit, dicens: nunquam manuale iſtud opus addiſcere poteris; debilis enim es, ac negligens, & operis huius labores ſufferre in finē vſque nequibis. (*al. non paruipendas.) Nam ecce tua membra præ * labore defatigari ac frangi cœperunt: non enim laboribus es aſſuetus. cæterùm tranſiens, abs vnde veniſti: (*al. dolore.) nam & ibi, inquit, ſi timere Dominū Deum volueris, ſaluari poteris. At tu tamquam fidelis, non frangatis eiuſmodi cogitati- B onibus: ſed Dominum exſpecta, qui te ad ſuum inuitat regnum, & gaudium. Ipſe quippe dixit: Amen amen dico vobis, ſi habueritis fidem ſicut granum ſinapis, diceris monti huic: tranſi hinc illuc: & tranſibit, & nihil impoſſibile erit vobis. (Matth.17.) Et nos ergo chariſſimi ſuſtineamus: nō enim in hominem qui ſaluare nequeat ſperamus; ſed in Deum, qui ſaluat ſperantes in ipſum. Sicut ſcriptum habetur: Qui confidunt in Domino, ſicut mons Sion, non commouebitur in æternum, qui habitat in Hieruſalem. (Pſalm.124.) Et rurſus, beatos eos prædicat Spiritus ſanctus, qui ſperant in Domino, * dicens: Domine Deus virtutum: beatus homo qui ſperat in te. Suſtine ergo ô dilecte à Domino. Nonne ſi literas diſceres, vexationē ſuſtineres? (*al. dicentes. Pſalm.83.) Quòd ſi opificiū aliquod ſeculi; nonne laborem ſubires? Sed nonne multo magis, cuncta propter Dominum ſufferre debemus? Scriptum quippe eſt: Labores * palma- (A minore ad maius.) C rum tuarū manducabis: beatus es, & bene tibi erit. (Pſalm.127. * vulg. manuū. *al. fructuum tuorum.) Et Apoſtolus admonet dicens: operantes proprijs manibus, quod bonum eſt: vt ſcilicet non ſolùm vobis quod edatis laborando curetis, ſed etiam ex proprijs laboribus habeatis, vnde neceſſitatem patienti tribuatis. (Epheſ.4.) Studium ergo omne noſtrum in eo ſit, vt à peccatis noſtris liberemur. Nam ſi ipſi voluerimus, liberabimur. Ipſe quippe Dominus dixit: Petite, & dabitur vobis: Omnis enim qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit: & pulſanti aperietur. (Matth.7. & Lucæ 11.) Ipſe enim eſt, qui theſaurum pœnitentiæ non deficientem mundo dilargitur. Ipſi gloria, in ſecula, Amen. (Lucæ 12.)

SCHOLIA, ET VARIÆ LECtiones.

D

VAriat & huius Octaua Pareneſ. titulus ſiue inſcriptio: nam in aliquibus MMSS. Græc. eſt vt hic repoſuimus. In alijs, pro Titulo hic ponitur: [De Canone monaſtico: & quòd operari oportet, & non negligentem eſſe.] vt in MS. Cod. Syrleti. Al. [Quòd in opere manuum pigritandum non ſit.] & ſic in vno MS. Syrleti Card. & altero Candia. Al. [Ad Monachos nouitios, & de opere manuum.] & ſic in Græc. MS. Bibliotheca Cryptafer. al. Ad nouitios Monachos, Pareneſis Septima.

Opus quoque manuum non negligas, &c.] *Cùm alibi ſæpe, ſparſim & incidenter Auctor περὶ τοῦ ἐργοχείρου τῶν μοναζόντων, id eſt; de manuali Monachorum opere agat; hic autem de eo, paullo magis ex inſtituto: viſum eſt de vſu & ratione, atque antiquitate illius, nonnulla hoc loco in medium afferre. Et primò quidem, conſtat ex conſuetudine antiquorum Monaſteriorum; Monachos ex proprijs regulis obligatos fuiſſe ſuis operari manibus. Cauſſæ verò cur eiuſmodi regulam conſtituerint, duæ præcipue allegari ſolent:* Vna, *quia non poterant aliter ſuſtentari: nam nec prædia habebant atque poſſeſſi-* E *ones ſibi relictas, vt hodie multi Monachi habent. neque eleemoſynas à populo petebant, cùm nec populo inſeruirent, & vt petiiſſent, nullo modo ijs ſuffeciſſent, ob Monachorum multitudinem: nam vno in loco, ſub vno Abbate commorabantur terna, vt minimum hominum milia, teste S. Auguſtino libro 1 de moribus Eccleſiæ, cap. 31.* Altera cauſſa ac ratio eſt, *quia illis Monachis ad vitandum otium, neceſſarium erat laborare Vnde S. Hieronymus in epiſt. 4. ad Ruſtic. ſcribit Aegyptiorum Monaſteria hunc morem tenere, vt nullum abſque operis labore ſuſcipiant, non tam ob victus neceſſitatem, quam ob animæ ſalutem, ne mens vagetur perniciosis cogitationibus diſtracta, &c.* S. Ephræm *etiam tertiam hic cauſam adiungit ex Apoſt. Epheſ. 4. vt ſcilicet non ſolùm ſibi quod edant laborando curent: ſed etiam ex proprijs laboribus habeant, vnde neceſſitatem patienti tribuant, ſubueniantq́, &c. De quo etiam plurima apud Caſſianum inuenies, lib. 2. de nocturn. orat. modo, cap. 3. poſt med. & lib. 10. de Spiritu acediæ, varijs capitibus, 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 17. 18. 19. & denique cap. 22. vbi de Monachis per Aegyptū recenſet, quod ita ſuis operari manibus ſint ſoliti, vt non ſolùm proprijs ſatisfacerent neceſſitatibus: ſed etiam ſuperne-*

res ac peregrinos reficerent, & illis qui longa carcerum cuſtodia detinebantur, in neceſſarijs ad victum A *ſubuenirent. &c.*

Scriptum quippe eſt: Labores palmarũm tuarum manducabis, &c.] *Locus eſt Pſal.127.vbi in Græco hic eſt, vt in edit.70.* τοὺς πόνους τῶν καρπῶν σου, *id eſt*, labores fructuum tuorum.] *ſi ad verbum reddatur. At LXX. hic* καρπῶν, *non vocaſſe fructuum perceptionem, ſed particulam manus, teſtantur Scholia nona Romanæ edit.70. Quod etiam notatum eſt à S.Hieronymo ad Marcellam; cùm libri Latini haberent,* fructuum tuorum.] *Quin & 1.Reg 5. cap.* καρποὶ, *eadem notione accipiũtur pro particula manus, &c. Cæterùm in vulg.hic eſt:* [Labores manuum tuarum comedes, &c.]

PARÆNESIS NONA.

Matth.7. Marc.4. & Lucæ 6.

DE ſcandalis porrò occurrentibus, nouimus eum qui ait: Nolito judicare, & non iudicabimini. In quo enim iudicio iudicaueritis, B iudicabimini: & in qua mẽſura menſi fueritis, remetietur vobis, & quæ ſequuntur. Vt verò cogitationum adminiculum habeas: animo reuolue, quomodo iuſtus Lot in Sodomis cõmoratus ſit; ſed nequaquam illorum abductus eſt laſciuia atq; ſuperbia. quare & ſaluatus eſt, ſicut ſcriptum reperitur: Viſu enim atque auditu dum iuſtus inter eos habitaret, quotidie animam iuſtam operibus illicitis torquebant. Sed quid infert, dicens: Nouit Dominus pios de tentatione eripere, impios autem in diem iudicij cruciandos ſeruare, & reliqua. Ne ergo hodie continentia, atque clementia: & cras incontinentia atque ſuperbia. Ne hodie vigiliæ, quies atque ſilentiũ, & humilitas: cras autem ſomnus inſatiabilis, diſtractiones, inobedientia, & his ſimilia. Ne hodie renuntiatio ſeculi, & abdicatio rerũ terrenarum, ac valedictio patriæ & amicorum, parentumque carnalium, propter ſpem in Dominum Chri- C ſtum: cras autem noſtram regionem, & patriam, atque hæreditatem inquiramus, demergentes nos ipſos in plurima mala. Vxor ſiquidem Lot retrorſum conuerſa, in *columnam ſalis mutata eſt. Quare & Dominus inſtruit nos dicens: Nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno cælorum. Quare ſemper in mente diem illum habeto, quando exutus omnibus, propter Dominum reliquiſti ſeculum; & quando diuino incenſus eras timore, feruensq; Spiritu in Dominum: ac idem inſtitutum retine, vſque ad finem. Qui enim perſeuerauerit vſque ad finem, hic ſaluabitur: vt mercedem laboris referas atque operationis, vnà cum vita æterna. Quoniam ad Deum verum acceſſiſti, omniaque contempſiſti, vt Chriſtum Deum lucrifacias. Cui gloria, in ſeculorum ſecu- D la. Amen.

Geneſ.19. & 2.Pet.2.

Ibid.2.Pet.2. Ibidem.

Antitheſes graues, & accommodæ.

Geneſ.19. Lucæ 17. *al. ſtatuam. Lucæ 9.

SCHOLIA ET VARIÆ Lectiones.

I*Sta Parænesis nona, velut eadem cum præcedenti reperitur connexa, & immediatè citra vllam diſtinctionem atque diuiſionem ſuperiori octauæ apposita in MS.Græc.Cryptafer. in Syrleti. Sed quia in alijs Vatican & Sfortian. ſeparata eſt, eam & nos pro maiore Lectoris commoditate ſeparatim, & nono loco in ordine ponendam hic cenſuimus.*

Nolite iudicare, & non iudicabimini: in quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini, &c] *Locus eſt Matth.7. vbi in vulg. ſic:* [Nolite iudicare, vt non iudicemini, &c.] *al.* [Nolite condemnare, vt nõ condemnemini, &c.] *Chryſoſtomus autẽ, eodem modo quo Ephræm, hunc locum legit,* E *in homil.24. in cap. Matth.7. vbi & eundem eleganter explanat & applicat. affertur q; idem Mar.4. & Luca 6.*

Vt verò cogitationum adminiculum habeas; animo reuolue quomodo iuſtus Loth, &c.] *Alia lectio videtur explicatiua eſſe iſtius, & ſic habet:* [Vt autem mentem, cogitationemque tuam adiuuare poſſis, perpende animo, quomodo iuſtus Loth, &c.] *quaſi dicat: Vt autem confirmatam in bono mentem retineas; cogita quomodo, id eſt, qua innocentia, vitaq; integritate iuſtus & probus Loth, inter impios & flagitioſos Sodomitas habitarit: ipſe verò nequaquam paſſus eſt ſe illorum impietate, laſciuia, atque ſuperbia abduci. quare & ſaluatus eſt, ſicut ſcriptum habetur Geneſ.19. & 2.Pet.2. ad quæ potiſſimum Scripturæ loca hic Auctor reſpicit. Sed de iſtis plura in Sermone noſtri Auctoris in Loth, nuper à nobis cum alijs nonnullis ſeorſim edito, cuius principium eſt:* Cùm homines voluptatibus dediti, &c.] *ibidemq; in noſtris Scholijs.*

Viſu

Viſu enim atque auditu dum iuſtus inter eos habitaret quotidie animam iuſtam operibus il-
A licitis torquebāt.] *Hæc verba, ſicut & ſequentia:* [Nouit Dominus pios de tentatione eripere, &c.]
Auctor ex 2. Pet. 2. adducit. Eſt autem ibi in vulg. ſic: [Aſpectu enim & auditu iuſtus erat, habitans
apud eos, qui de die in diem, animam iuſtam iniquis operibus cruciabant] *Infertq́; ibi Apoſtolus,*
dicens: [Nouit Dominus pios de tentatione eripere, iniquos verò in diem iudicij reſeruare cruci-
andos, &c.] *Et vt alibi Ephræm:* [Ait autem & Beatus Petrus Apoſtolus: Nouit Dominus pios de
tentatione eripere, peccatores verò in diem iudicij reſeruare cruciandos, &c.] *vt in tractat. contra*
eos qui animas ad impudicitiam pelliciunt, &c. Tom. 1. pag. 119. vbi hic locus Petri, ad longum, & ad fi-
nem vſque capitis ſecundi, ex ſecunda eius Epiſtola deducitur, recteq́; accommodatur, & illuſtratur.

Quare in mente ſemper diem illum habeto, quando exutus omnibus, reliquiſti ſeculum, idē-
que inſtitutum ad finem vſque retine, &c.] *Vult Religioſum ac Monachum ſuæ renuntiationis, ac*
ſuorum cum Deo pactorum ac promiſſorum ſemper eſſe memorem, & in bonis inſtitutis ad finem vſque
B *perſeuerantem: cuius hic ſeriò quoſcunque religionis voto obſtrictos admonet. ſicut etiam facit Tomo pri-*
mo, in Adhortatione de non ſcandalizando proximo cuius ibi initium eſt: [Non decet eos, qui ad pie-
tatis ſtudium accedunt, & manum ad aratrum ponunt, retrò conuerti, &c.] *vbi multa huius inſti-*
tuti, lectu digna in medium afferuntur, quò ideo Lectorem remittimus.

PARAENESIS DECIMA,

Quòd propter tempus non ſit indulgendum torpori atque deſidiæ.

Ne etiam ad tempus negligentiæ cauſſam reieceris: nam quibuſdam
inimicus concupiſcentiam ſuggerit, ſub prætextu temporis; vt fra- †al. lubricitatem.
tet vim cupiditatis atque libidinis non ferens, ſtadium fugiat. At
C tu chariſſime, quippe qui † Deo placere ſtudeas, patientem te præ- †al. Domino.
be, atque longanimum. Cùm dicat Apoſtolus: Sed & ſi potes fieri 1 Cor. 7.
liber, magis vtere. Generationes porrò antiquas reſpice, & vide
quo pacto Sancti cuncti per longanimitatem, & patientiam adepti ſint repromiſ-
ſionem, & patiens eſto. Conſolemur ergo, & cohortemur nos ipſos quotidie: vt
eorum cohæredes inueniamur in Regno cœlorum. Primùm quidem Patriarcha Gen. 29.
Iacob, nonne quatuordecim inſeruiuit annos propter Rachel, Laban Syro in Me-
ſopotamia, in calore diei, & gelu noctis? Similiter autem & Ioſeph dilectus, num- Gen. 37.
quid multis annis deſeruiuit in terra aliena? Sicut ſcriptum eſt: Et erat Ioſeph † ſe- †vulg. ſedecim annorum.
ptemdecim annorum, dum oues paſceret cum fratribus ſuis. Rurſuſque ait: Tri- Gen. 41.
ginta annorum erat Ioſeph, quando ſtetit in conſpectu Regis Pharaonis. Simili- Exod. 2.
ter verò & Moyſes, ſeruus Domini, quadraginta annis incola fuit, ac peregrinus Exod. 14. 15.
D in terra Madian. Et filij Iſrael, per annos quadraginta in terram ingreſſi ſunt pro- Num. 14.
miſſionis. Item & Daniel vir præclarus, cum tribus quoque pueris, qui fornacis Dan. 3.
ignem, rorem per fidem effecerunt; ſeruitutem, & tribulationes, atq; opprobria,
in terra aliena pertulerunt, quare & † ſaluati ſunt. Nos autem ne minimam quidē †al. iuſtificati ſunt.
moleſtiam ſufferre volumus: nam quia non credimus, patientia longè recedit à
nobis. Sic enim dolori teipſum tradidiſti, ac ſi ob alienum deperditum depoſitū,
in captiuitatem abijſſes. Alacritatem tibi ipſi adhibe in Domino, & viriliter age
tamquam fidelis, ne quando præ multa triſtitia firmitatem ac robur animi deper-
das, & in fine te pœniteat. Perpende igitur animo, chariſſime, eos qui in exilio, &
in metallis, atque acerbiſſima ſeruitute torquentur: & ſubditus eſto Præfecto tuo, A Maiore ad Minus.
in Domino. Quòd ſi humano more, potius ſeruitutem reputas, quam propter De-
um ſuſtines: quis obſecro vmquam pro Rege, ignominia affectus; non potius in-
E iuriam arbitratur in gloria? Verùm † ſæpe fortè dicturus es, quòd res laborem in †al. ſed frequenter vis dicere.
ſe atque moleſtiam contineat. Hei mihi peccatori, & ſeruo inutili. ſi laborem
propter Dominum ſufferre nolumus, quorſum è ſeculo exiuimus? Quis dilectiſſi-
me, dignus eſt, ac ſic felix, vt pati mereatur pro eo, qui pro ipſo eſt paſſus? Exigua
chariſſime præſtas, & magna reportas. Patientia porrò nobis eſt neceſſaria, vt Dei
voluntatem facientes, promiſſiones eius conſequamur. Qui enim in finem vſque Matth. 10. 24
perſeuerauerit, hic ſaluabitur. Quoniam ipſi conuenit gloria, atque potentia, Pa-
tri, & Filio, & Spiritui ſancto: nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum. Amen.

SCHOLIA ET VARIÆ Lectiones. A

Varias in varijs mmſſ. huius Paræneſis decimæ, inueni Inſcriptiones. In aliquibus enim inſcribitur vt hic poſuimus. in alijs aliter ſic: [Quòd in tempus non ſit reijcienda negligentia.] *al.* [Quòd in temporibus, non ſit deſidiæ atque ignauiæ prætextus ponendus.] *vbi per* (διὰ τὸν χρόνον, ἢ ἐν τοῖς χρόνοις, *id eſt*, propter tempus, & in temporibus, *vt variè hic legitur*) *videtur diuturnum ſignificari tempus, vel diuturnitas ſiue longitudo temporis, quam non ferens quiſpiam ſe dedat negligentiæ atque ignauiæ, &c. Al. hic ſimpliciter legitur:* [Eiuſdem Paræneſis, ad Monachos nouitios.] *al.* [Eiuſdem, de obedientia.] *al.* [De longaminitate, & patientia] *& ſic quoque rectè, cùm hic plura longanimitatis, & patientiæ exempla proponat, monachosque in hac ſe virtute cum obedientia exercere velit.*

Vt frater vim cupiditatis atque libidinis non ferens, ſtadium fugiat.] *Vbi pro* (πλῆζον τῆς ἐπιθυμίας, *&c.*) *in alio MS reperitur:* λεῖον τῆς ἡδονῆς μὴ φέρων, *ſ.* lubricitatem ſiue mollitiem voluptatis atque libidinis non ferens, ſtadium fugiat.] *Sed prior hic magis probatur, quadratq; lectio cum & de mendo non deſit ſuſpicio. vt pro* (τὸ λεῖον) *fortè legendum omninò hic ſit,* πλῆζον. *quomodo legimus atque tranſtulimus. Quòd porrò hic dicit* (Stadium fugiat) *curriculum, inſtitutumq; religionis intelligit quod ad finem vſque vitæ continuandum vult, & minimè deſerendum ducta metaphora à ſtadio ſiue loco in quo equi, homines ve currunt, & certant athletæ, &c. Vnde ſtadium fugere dicitur, qui currere ſtadium ſiue in ſtadio, vel per ſtadium non vult; ſiue poſtquam incepit, non perſiſtit, &c. quod vitium ſerat & peccatum, maximè in ſtadio, id eſt, curſu rectæ vitæ, pietatis, ac religionis, obedientiæ ac continentiæ, &c. vt hoc loco.* B

Sicut ſcriptum eſt: Et erat Ioſeph ſeptemdecim annorum, dum oues paſceret cum fratribus ſuis.] *Concordat cum noſtro Auctore in numero annorum hic poſitorum, editio noua LXX vbi Gen. 27.* C *legitur:* [Ioſeph autem decem & ſeptem annorum erat, paſcens oues patris ſui cum fratribus ſuis, cùm eſſet iuuenis, &c. *At diſcrepat ab his lectio vulg. quæ habet:* [Ioſeph cùm ſedecim eſſet annorum, paſcebat gregem cum fratribus ſuis, adhuc puer, &c.] *Ecce hic* ſedecim, *& ibi* ſeptendecim *dicitur fuiſſe annorum: quomodo & Chryſoſt. in cap. Geneſ. 27. Homil. 61 cum S. Ephræm hic* (ſeptedecim) *legit, ac plærîq; alij Patres Græci.*

Et Daniel cum tribus pueris, qui fornacis ignem, rorem per fidem effecerunt, ſeruitutem, & tribulationes in terra aliena pertulerunt, &c.] *Hiſtoriam iſtorum habes Dan. 3. quam idem Auctor noſter illuſtrat, & amplificat in Sermone ſuo eleganti nuper ſeorſim cum alijs quibuſdam per nos edito, in S. Danielem Prophetam, & in SS. Tres pueros. cuius initium eſt:* [Agite iam contemplemur Danielis Prophetæ, & Sanctorum trium puerorum geſta, &c.] *vbi ad longum percenſentur atque amplificantur, quæ hic obiter dumtaxat attinguntur. de quibus & ibi in Schol.*

Quis dignus eſt, ac ſic felix, vt pari mereatur pro eo, qui pro ipſo eſt paſſus?] *Alia lectio hic habet:* [Vt mori mereatur pro eo, qui propter nos eſt mortuus.] *Quod idem affertur, illuſtraturq; eodem hoc Tom. poſtea in Paræneſi, de Patientia, & compunctione. cuius initium eſt:* [Chariſsimi, præbeamus nos tamquam ſtrenuos milites, &c.] D

PARAENESIS VNDECIMA,

Quòd frangi atque deficere non oporteat.

NOn frangaris, ac diſſoluaris Frater, à † cogitationibus inuadentibus. principium enim eſt certaminis. Perdiſce autem ex pluuiali lacu: quando enim pluerit, & benedictio aquæ in lacu collecta fuerit, in initio quidem turbata eſt aqua. quãto autem diutius perſtiterit, purior redditur ac clarior. Ne abijcias animũ, ô dilecte. Scriptũ quippe eſt: Torrentes iniquitatis conturbauerunt me. Ruſuſq; in alio dicit Pſalmo: Repleta eſt malis anima mea, & vita mea inferno appropinquauit. Ideoq; dicit: Dominus mihi adiutor: & non timebo, quid faciat mihi homo. Quãdo ergo obrepſerit menti tuæ praua cogitatio, cũ lachrymis ad Dominum exclama, dicẽs: Domine propitius eſto mihi peccatori, & da mihi veniã benigniſſime: malumq; à nobis Domine funditus † depelle. Cordiũ enim ſcrutator eſt Deus, & nouit cogitationes quæ ex maleuolo animo procedunt, nouitq; ſuggeſtiões quæ nobis à dæmonũ amaritudine inferuntur. Hoc autem ſcito, quòd quanto certaueris, & ſuſtinueris in ſeruiẽdo Domino: tanto purior tibi mẽs redditur, & cogitatiões. E

† al. Ne frangaris a conſpectu ingruentium cogitationum.

Pſalm. 17.

Pſalm. 87.

Pſalm. 117.

† al. euelle ac dele.

Ait

A Ait enim Dominus noſter Ieſus Chriſtus: Omnem palmitem in me non ferentẽ Ioan. 15.
fructum, purgabo eum, vt fructum plus afferat. Velis modò ſaluari: quoniam Do-
minus amat, & adiuuat eos, qui vt ſaluentur, ſunt ſolliciti. Audi porrò & Parabo-
lam aduerſus turpes & ſordidas cogitationes: Vua dum ex vite fuerit vindemiata,
& in torcular proiecta atque calcata, vinumque ſuum dederit, & in vaſa im- Parabola accommoda, & efficax.
miſſa; tantum in initio vinum ebullit, quantum ab ardentiſſimo labro ſuccenſũ
eſt, ita vt & vaſa quantumuis præclara non ferentia violentiam, præ contentione
atque vigore rumpantur & diffluant: Sic quoque hominum cogitationes, quan-
do ex vaniſſimo hoc ſeculo, eiuſque ſolicitudinibus transferuntur ad † cœleſtia. † al. ad cognitionem voluntatẽque cæleſtem.
Siquidem dæmones zelum non ferentes, multifariam hominis mentem pertur-
bant, turbidam ei euerſionem admiſcere volentes; vt ſi vas obnoxium ac fragile
B inuenerint, mox perfodiant illud, hoc eſt, animam infidelem, & vacillantem, ac
duplicem. Sunt enim dæmones lupis † rapacibus ſimiles, qui obeunt monacho- † al. quaſi quidã lupi rapaces.
rum cellas, ianuam ſibi apertam inquirentes; vt intro inſilientes, animam ipſis
obedientem corrumpant atque occidant: Sin autem oſtium repererint occlu-
ſum, in faciem ſuam mœſti concidentes, recedunt; dico autem de anima, in fide
fundata. Ne ergo timeas, neque verearis à verſutia & calliditate eorum: non enim
tibi nocere poterunt, Chriſtum adiutorem habenti. Ait quippe Apoſtolus: Non 2. Tim. 1.
enim dedit nobis Deus ſpiritum timoris: ſed virtutis, & dilectionis, & ſobrietatis.
Quin & ipſe Dominus ad ſuos dixit diſcipulos. Videbam Sathanam ſicut fulgur de Luc. 10.
cęlo cadentem. & ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſupra ſerpentes, & ſcorpio-
nes, & ſuper omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit. Iccirco chariſſime,
viriliter age, & confortare in Domino: quia in æternum miſericordia eius. Si por-
rò etiam nobis parentum ſecundùm carnem, memoriam adducunt: dicamus ad
eos, melius eſſe parentes contriſtare, quàm Dominum. Quòd ſi diuitias quoque
C nobis in medium attulerint; ad eos dicamus: Scriptum eſt: Theſaurizas, & neſcis Matt. 6. & Luc. 12.
cui congregabis ea. Ac rurſus: Simul inſipiens & ſtultus peribunt, & relinquent a- Pſalm. 48.
lienis diuitias ſuas: vt mihi quidem peccata ac culpas, alijs verò † pecunias. non ex- † dona ac munera.
pedit mihi hoc: eſt enim malitia multa. Ideo, neq; theſaurizare in terra edocti ſu-
mus, vbi erugo & tinea demolitur, & fures perfodiunt atque furantur. vbi enim Matth. 6.
eſt theſaurus tuus, ibi & cor tuum erit. Benedictus autẽ Deus, qui fortitudinẽ no-
bis aduerſus hoſtes inuiſibiles elargitur. Cui gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ Lectiones.

D *VAriat & huius Parænesis Inſcriptio; nam pro ea quam hic præmiſimus ac repoſuimus, in alio reperitur MS.* [Quod deficere ac frangi laboribus non debeamus: ſed potius eos perferre.] *al.* [Quòd inter labores diſſolui atque deficere non oporteat: ſed potius ferre ac ſuſtinere.] *al.* [De cogitationibus, ab initio ingruentibus, ac ſubintrantibus.] *al.* [Ne frangamur à conſpectu ingruentium cogitationum, &c.] *In alio MS. hæc Parænesis, prædictæ superiori reperitur coniuncta, quaſi eadem cum illa.*

Ait enim Dominus noſter Ieſus Chriſtus: Omnem palmitem in me non ferentem fructum, &c.] *Vbi alia Auctoris lectio ſic:* [Cùm Dominus & Saluator noſter Chriſtus Ieſus dicat: Omnem palmitem non ferentem fructum, purgabo, &c.] *Locus eſt Ioannis 15. vbi in vulg. paullò aliter legi-*
E *tur:* [tollet] *& al.* [tollit eum: & omnem qui fert fructum, purgabit eum, vt fructum, plus afferat, &c.] *Cæterùm S. Ephram aliam hic videtur ſecutus lectionem, aut potius nonnulla verba illius loci (vt alibi ſæpè) ciraſſe, ac quædam mutaſſe.*

Sunt enim dæmones lupis rapacibus ſimiles, ianuam ſibi apertam inquirentes, vt intro inſilientes, animam, &c] *Alia lectio ſic habet:* [Nam dæmones ſunt quaſi quidam lupi rapaces, qui monachorum circumeunt cellas, & ſi ianuam apertam inuerint, inſiliant, ipſamque deſtruant, ac perimant, hoc eſt, animam ipſis morigeram, &c.] *Sed prior lectio clarior & accommodatior videtur; magiſq; placet.*

Deniq; vbi eſt: [Si parentum nobis ſecundum carnem memoriam adducunt, dicamus ad eos, melius eſt parentes contriſtare quam Deum] *In alio MS.* [Dicamus ad eos: nos Deum & Patrem habemus nobiſcum.] *ac poſtea dum additur:* [Quod ſi diuitias quoque nobis in medium attulerint, &c.] *In alio Cod. Græc. eſt.* [Sin verò & terrenarum nobis rerum memoriam induxerint, reſpondeamus ijs, quod ſcriptum eſt: Thezaurizas, & neſcis cui congregas ea.] *vt eſt Luc. 12.*

PARÆNESIS DVODECIMA. A

De animi promptitudine, ad omne opus bonum.

DECERTA frater, tamquam bonus miles Chriſti, donec adhuc tempus ſuppetit, quia non ſuper corruptibili corona tibi certamen propoſitum eſt: verùm de peccatorum expiatione, & vita æterna. Vindica ergo tibi in cunctis operibus tuis humilitatem, matrem obedientiæ: proijce autem abs te animi duplicitatem, & in omnibus fidem induere, vt Dominus cernens animi tui promptitudinem, confirmet te in † omni opere bono. Vehementer porrò ignauiam, & contentionem deteſtare, cum omni † aſtuto conſilio, & inuidentia: quippe qui propter Dominum reliquiſti parentes tuos ſecundùm carnem, amicos, & facultates. B Nam ſi ab initio, in cogitationibus improbis relaxatus fueris; moleſtiam conſequeris & damnum. Si ergo aliquando acciderit nobis, vel modicum amore Chriſti laborare, vel etiam ſupra vires: ne obmurmurauerimus. Nam qui murmurat, ſeipſum declarat, non ex proprio laborare inſtituto ac voluntate. Tu igitur tamquam prudens, ne contenderis cum † negligentioribus fratribus, neque zelaueris eos qui abſque timore Dei vitam traducunt: illud certò ſciens, quòd qui cadit, ſibi ipſi decidit: & qui vincit coronatur. Noli ergo litigare cum fratre: nō enim noſti, an morbus aliquis eum diuexet, quem tu ignores, & huius cauſſa imbecillior ſit: cùm eidem nos potius oporteat compati, ſolatiumque præbere, atque adhortari, & nequaquam exagitare, quaſi perturbationum expertes. Tu ergo bonum certa certamen, conſcius ad quęnam exieris: nunc enim tempus tibi commodum, C aptumque eſt propoſitum congregandi diuitias indeficientes, per miniſterium & fructum quem facis erga fratres. Quapropter chariſſime, ſi à ſtercoribus intimas † ædes vindicas ac reprimis: intrinſecus etiam mundanas concupiſcentias comprime. Et ſi cineres coquinæ purgas atque aufers; multa cum humilitate opus perficito, memor Prophetæ dicentis: quia cinerem tamquam panem comedebam, & potum meum cum fletu miſcebam. Conſidera etiam ſimul dilectiſſime, corruptibilē ignem, & perpende animo flammam illam æternam, quæ peccatores deuoratura eſt: ac deplange peccata quæ commiſiſti; pariter autem & pro me peccatore: vt remiſſionem nobis peccatorum largiatur Dominus. Quem decet omnis gloria, & fortitudo, in ſecula ſeculorum. Amen.

† al. in cunctis.

† al. peruerſa voluntate.

Non obmurmurandum.

† al. infirmioribus.

Nō contendendum atque rixandum cum alijs.

† τὰ μίσαυλα.

Pſalm. 101.

D

SCHOLIA, ET VARIÆ Lectiones.

PARAENESIS Duodecima, &c.] *Al. Vndecima hæc ponitur Parænesis. al. inſcribitur:* [Eiuſdem Parænesis, de eo qui non promptè alacriterque opus ſuum exercet.] al. [Parænesis ſiue adhortatio ad ſedulitatem atque vigilantiam.] *al.* [Parænesis ad monachos nouitios, de ſobrietate & vigilantia, &c. [*Nos autem ex tot Inſcriptionibus, quā magis inſtituto Auctoris putauimus accōmodam, hîc ſecuti ſumus, ac repoſuimus.*

Decerta frater, tamquam bonus miles Chriſti, donec adhuc tempus ſuppetit, &c.] *Ad viriliter & legitimè in ſtadio atque palæſtra virtutis, ac religionis & pietatis decertandum cohortatur, ſicut decet bonos Chriſti milites; eoque magis quòd non corona corruptibilis & incerta, ſed immarceſſibilis atque æterna in cælis corona, legitimè hîc pro Chriſto decertantibus propoſita ſit, &c. In cunctis præterea operibus, humilitatem obedientiæ matrem poſſidendam monet; animi autem duplicitatem reijciendā, & fidem in omnibus aſſumendam. Ignauiam quoque & contentionem, cum omni verſipelli conſilio atque peruerſa voluntate, & æmulatione, abominationi habendam. & quia murmuratio (vt etiam alibi dicit) magna in omni familia fraternoq; conuentu plaga eſt, & murmurator ad omne opus bonum ineptus eſt atque inutilis; a religioſis obedientiæ iugo ſubiectis, vult illud vitiū eſſe quam alieniſſimum. Cum infirmioribus ac negligentioribus non contendendum: ſed conſolatione & admonitione potius ſalubri agendum, vt in officio contineantur, mundanas concupiſcentias reprimendas docet; & vt ex corruptibilis ignis inſpectione, flamma illa æterna, quæ peccatores deuorabit ſæpe cogitanda ſit, oſtendit, & ex illius recordatione, quilibet peccata commiſſa deplangere, & vitam hîc ſeriò, dum tempus adhuc ſuppetit, emendare ſtudeat, &c. ſicut multis in locis etiam alibi admonet Ephræm.* I

Quapro-

A Quapropter chariſsime, ſi à ſtercoribus intimas ædes reprimis, &c.] *In Græco eſt:* τὸν κατασκήνους τὰ μέσαυλα ἀπὸ τῶν κοπρίων. *Vbi nomen illud* (τὰ μέσαυλα) *quia difficile eſt vnicam accommodatam invenire vocem Latinam qua exprimatur, ideo hic* (intimas ædes) *tranſtuli, ſuffragaturq; Suidas, ſecundum quem,* μέταυλον, *idem eſt quod,* ὁ μέσος τόπος τῆς αὐλῆς, *id eſt, medius locus aulæ. Illudq; etiam hic noſter innuere videtur Auctor, dum addit:* καὶ ἔνδοθεν καταστεῖλον τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, *id eſt,* intrinſecus etiam mundanas concupiſcentias comprime. *Ecce ibi dicit, intimas ſive interiores ædes: hic autem internas concupiſcentias in homine comprimendas.*

PARAENESIS DECIMATERTIA,

Quæ commonitoria eſt ad Humilitatem.

B

FRATER, ſi poſt abdicationem vanæ vitæ, ingreſſus ſis cœnobium
plurium fratrum; & à Præfecto traditus fueris alteri † fratri, qui te † al. monacho.
virtutum præmia doceat: ne tibi contraria videatur dicere † digni- † Græc. τῷ
tati tuæ, aut agere; dum tu tecum, quæ non conueniunt cogitas, di- μεγαλεῖῳ σου.
ciſque: Ego quidem diuitias, domos, agros, ſeruos, & ancillas reli- Philip. 3.
qui, omniaque vt ſtercora arbitratus ſum, vt Chriſtum lucriface-
rem: hic vero cùm nullius rei dominus eſſet, ſæpeque etiam ex neceſſitate ad hoc Similia iſtis habes ſupra in Paræn. 6. & 7.
venerit, huic ne ego ſubijciar; vt & in eiuſmodi vtilitatem redigar? numquid huc
me compulit fames? Noli chariſſime, talia tecum mẽte voluere; cùm iſti ſuperbia Philip. 2.
pleni ſermones ſint: ſed perpende, quo pacto omnium noſtrum Dominus Chri-
ſtus, propter nos humiliauerit ſeipſum, factus obediens vſque ad mortem, mor- 2. Tim. 2.
tem autem crucis. Intellige quæ dico: dabit enim tibi Dominus, in omnibus in-
C tellectum. Duo athletæ ſimul ad certamen venerunt, quorum alter ſplendida in-
dutus erat veſte; alter autem vili ac ſordida. Sed numquid ſplendidum ſibi veſti- Parabola pulchris ſimilibus illuſtrata.
mentum adhibet certaminis tempore, athleta in ſubſidium contra aduerſarium?
aut non potius fortitudinem, artemque cum animi vigore, contra ſecum adfert
Antagoniſta aduerſus colluctatorem? Aut quomodo auſi ſimus remiſſionem
nobis priorum peccatorum à Deo efflagitare: ſi ipſi non obliuiſcamur conuerſa-
tionis priſtinæ? Aut quo pacto nouum hominem, qui ſecundùm Deum nobis Epheſ. 4. & Coloſ. 3.
creatus eſt, induemus: ſi veterem hominem, qui corrumpitur ſecundùm deſide-
ria, non prius exuerimus? Non enim vetus nouo coaleſcit, cum dicat Saluator no- Matth. 9. Luc. 5.
ſter: Nemo immittit commiſſuram panni rudis in veſtimentum vetus: tollit e- Ibidem
D nim plenitudinem eius à veſtimento, & peior ſciſſura fit. Ac rurſus: Neque mit-
tunt vinum nouum in vtres veteres: ſed vinum nouum in vtres nouos mitten-
dum, & ambo conſeruantur. Neque ſapias ſecundùm veterem hominem, quia
ſcriptum eſt: Qui vult inter vos ſapiens eſſe in hoc ſeculo, ſtultus fiat, vt ſit ſapi- 1. Cor. 3.
ens. Sapientia enim huius mundi, ſtultitia eſt apud Deum. Quocirca humilitatem
amplectere, quoniam ſcriptum habetur: Quæ apud homines alta ſunt, abomina-
bilia ſunt coram Deo. vt omnia rectè probeque ex virtute agens, laudem apud De- Iacob. 1.
um obtineas; coronamque vitæ accipias, quam repromiſit diligẽtibus ſe, in Chri-
ſto Ieſu Domino noſtro: Cui gloria, in ſecula ſeculorum, Amen.

E

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

PAræneſis decimatertia, quæ commonitoria eſt ad humilitatem.] *Variat & huius Inſcriptionis lectio nam in alio MS. reperitur:* [Admonitio de humilitate.] *Græc.* Νουθεσία περὶ ἀνοφίας. *Cui altera conformis eſt:* [Eiuſdem Paræneſis, de humilitate.] *In alio antiquo MS. legitur:* [De his, qui inflati ſunt ex genere.] *Hoc eſt, qui propter generis ſiue familiæ nobilitatem, aut diuitias inflati ſunt, & elato animo: quos ad humilitatem hic ideo cohortatur Auctor. Eiuſdem autem quaſi Argumenti ſunt, quæ ſupra adducuntur hoc eodem Tomo 2. in Paræneſ. 6. & 7 noſtriſq; ibi Scholijs, ac proximè hic ſequenti Paræneſ. 14. & in Scholijs ſubiectis, vbi & alios plures in idem argumentum produximus Auctores.*

Aut

Aut quomodo auſi ſimus remiſsionem nobis priorum peccatorum efflagitare,&c.] *Hæc & quæ conſequuntur, ſic in alio Codice leguntur:* [Aut quomodo indulgentiam ac remiſsionem peccatorum, à Deo ſuper prioribus atque præteritis noſtris delictis, audebimus expoſcere?] *Et poſtea:* Aut quo pacto veterem exuemus hominem, qui corrumpitur ſecundum deſideria erroris; ſi non induerimus hominem nouum, qui ſecundùm Deum eſt: non enim fieri poteſt, vt vetera nobis cohæreant,&c.] *Argumentum fit a contrario, & eſt adluſio ad Epheſ.4. & Coloſſ.3. at prior hic magis placet, quadratq́; lectio.* A

Cùm dicat Saluator: Nemo immittit commiſſuram panni rudis in veſtimẽtum vetus,&c.] *Iſta referuntur Matt.9. & Luc.5. ſed verbis nonnihil commutatis. Siquidem apud Matth ſic.* Nemo autem immittit commiſſuram panni rudis in veſtimentum vetus: tollit enim plenitudinem eius à veſtimento, & peior ſciſſura fit. Neque mittunt vinum nouum in vtres veteres; alioquin rumpuntur vtres, & vinum effunditur, & vtres pereunt: ſed vinum nouum in vtres nouos mittunt, & ambo conſeruantur.] *Et apud Lucam, paullo aliter ſimilitudines illius verba recenſentur, hoc nimirum modo:* [Quia nemo commiſſuram à nouo veſtimento immittit in veſtimentum vetus: alioquin & nouum rumpit, & veteri non conuenit commiſſura à nouo. Et nemo mittit vinum nouum in vtres veteres: alioquin rumpit vinum nouum vtres, & ipſum effundetur, & vtres peribunt. ſed vinum nouum in vtres nouos mittendum eſt, & vtraque conſeruantur, &c] *Ex quibus Auctor noſter quædam breuitatis gratia præteriyt, & aliqua commutatis verbis paullo aliter legit, ſenſum tamen eumdem retinens, exprimensq́;.*

Scriptum habetur: Quæ apud homines alta ſunt, abominabilia ſunt coram Deo.] *Locus Scripturæ eſt Luc.16. vbi legitur:* [Quia quod hominibus altum eſt, abominatio eſt ante Deum.] *Quin & in alio Græco Auctoris MS. hic pro* (ἐβδελυκτὰ ἐςὶν, abominabilia ſunt) *legitur,* ἐβδελύγματα παρὰ τῷ Θεῷ ἐςὶν abominatio ante Deum eſt.] *Vt in Vulgata, Luc.16.*

PARAENESIS DECIMAQVARTA, C

Quòd † non oporteat altè ſapere.

† al. de Humilitate.

OPORTET porrò & eos qui ex miſera atque ærumnoſa vita ad ſolitariam vitam accedunt, non ſublime ſapere, neque gloria aliqua extolli: quin potius omnem manſuetudinem, modeſtiamq́ue animi exhibere, memoria recollentes, ac ſimul perpendentes beneficia Domini; quippe ex euiuſmodi ipſos exemerit turbatione ſeculi iſtius, Dominus: ne fortè mẽte elati, tamquã ingrati audiãt à bene-
Pſalm.48. factore, quod in Pſalmo dictũ: Et homo cùm in honore eſſet, non intellexit: cõparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis. Seruiamus ergo Do-
Pſam.112. mino chariſſimi, magna cum humilitate, omnibus diebus vitæ noſtræ. Qui ſuſci- D
Pſal.30. tat à terra inopem, & de ſtercore erigit pauperem: vt & poſt finem vitæ huius, nos
Iacob 4. gloria dignetur manſuetorum atque humilium. Quia ſcriptum eſt: Dominus re-
1.Pet.5. tribuet abundanter facientibus ſuperbiam. Et rurſus: Dominus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Cui gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

NON *altè ſapiendum eſſe, docet inprimis Apoſtolus ad Romanos cap.11. vbi dicit:* [Noli altum ſapere, ſed time, &c.] *ac Rom.12.* [Non alta ſapientes, ſed humilibus conſentientes.] *In quæ etiam loca Pauli, non pauca apud Chryſoſtomum inuenies Tom 4. Et huc ferè ſpectant, quæ idem adducit Chryſoſtomus Homilia 4. de verbis Eſaiæ:* [Vidi Dominum, &c. *ac Homilia 8. in Pſalm.122. Tomo primo. nec non Homilia 15. in cap. Matth.5. & Hom.59 in cap.16. Matth. item Homilia 66. in cap. Matt.20. & 21. ac Homilia 6. ex varys in Matth. locis, in illud Matt.5.* [Cum vidiſſet Ieſus turbas, &c.] *Tom.2. & in Sermone contra ſuperbiam, Tom.5. inter didact. & parænet. cuius initium eſt:* [Si quis natura in mentis valetudinem inciderit, &c.] *De quo etiam S. Baſilius in Regulis breuioribus Reſponſ. ad interrog.56.* [Quis ſit altum ſapiens, & quis ſuperbus, & quis in ſuperbiam elatus, &c.] *Vbi ex profeſſo de his agit, & alibi. Referunturq́; huc non pauca à Gregorio Nazianzeno adducta in Carmine de virtute humana, quod in ordine reliquorum octauum ibi ponitur, Tom.2. & Caſſianus lib.12. de Spiritu ſuperbiæ.* E

Ne for-

A Ne forte mente elati,tamquam ingrati audiant à benefactore,&c.] *In alio Græco MS.* [Ne forte mente cordis diſperſi,&c.] *al.ſic:* Ne ſorte mente diſsipentur, audiantque velut ingrati à benefactore,&c.] *Pro quibus al.* [Ne forte mente diſtracti,audiant à benefactore, quod in Pſalmō dictum eſt,&c.] *alludendo ad Pſalm.48 vbi hæc ex illo Pſalm. adducta reperiuntur.*

Quia ſcriptum eſt:Dominus retribuet abundanter facientibus ſuperbiam.] *Locus eſt Pſalm.30 vbi Auguſtinus legit:* [Retribuet ijs,qui abundanter facient ſuperbiam.] *Quam lectionem etiam in traductione Lat. ſequutus eſt Interpres editionis LXX. nobis tamen magis viſum hic eſt ſequi vulgatam,quia Græca lectioni Ephræm(quæ cum Græca edit. LXX eſt eadem)conformis eſt,& reſpondet.*

Cui gloria,in ſecula ſeculorum.] *In alio MS. ſic:* [Ipſi gloria,& fortitudo: nunc, & in omnia ſecula ſeculorum.Amen.] *Vbi vtraque lectio bona eſt,& Auctori communis & vſitata, ſicut etiam crebro apud eum reperies alibi.*

B

PARAENESIS DECIMAQVINTA,

De ſtatu Præpoſitorum,ac de cura Paſtorali.

FRATER,creditæ † tibi ſunt animæ;cingere contende, ſicut vir lumbos ſuos: certamen quippe imminet non exiguum. ſiquidem perfectorum eſt virorum,animas ſuſcipere. Quare ſobrium te præbe vehementer ac vigilantem: quoniam multam res

† al. credita tua curæ eſt anima.

C exigit attentionem; & non deſpexeris. verùm in omni ſanctitate, ac puritate ſit veſtra conuerſatio ad inuicem;ne fortè ex ſegnitie aliquid de proprio occultè ſubſeminet inimicus,per ipſius qui morem gerit, obedientiam. Nam qui terminos caſtitatis,ac pudicitiæ tranſgreditur,& obedientiam ad voluptatem atque libidinē requirit, non impunè euadet: nam vinea eius ex Sodomis,& palmes ipſius ex Gomorrha. Cùm dicat Apoſtolus: qui hæc ſpernit , non hominem ſpernit, ſed Deum , qui etiam dedit Spiritum ſanctum in nobis. Sed neque qui eiuſmodi † morem gerit mandato, laudem apud Deum obtinet: quoniam neque Ioſeph,neque beatæ Suſannæ imitatorem ſe præbet. Siquidem Ioſeph,etiam in ſeruitutem venundatus Aegyptiæ, non eſt abductus blanditijs eius, nec mortis minæ Dei amicū deterruerunt. Nam cùm

Deut.32. 1.Theſſ.4.

† al. eiuſmodi rem audit.

Ab exemplis.

D aliquando blanditijs iuuenem demulceret, promittebat ſe daturam ei dona plurima: cùm autem eum in ſententiam pertrahere nequiret, etiam mortem ac tormenta ſæpe eſt comminata. At iſte nihil prius habebat pudicitia, morigerus alioquin in omnibus: ſed iſtud ſolùm recuſabat, ſymbolum ac notam noſtrę vitę proponens. Similiter autem & beata Suſanna mortem potius † elegit, quàm peccare coram Deo. Magnum porrò ſupplicium ſibi conciliat, qui iuſtum calumniatur. Vide † & Apoſtolus dicit: Cum metu & tremore veſtram ſalutem operamini. Valde enim inimicus aduerſatur ijs, qui virtutum ſtudio ſunt dediti, verumtamē conculcatur à fidelibus. Oportet verò maiores minoribus formam præbere atque exemplum ad omnem virtutem: vt non demus occaſionem, † quærentibus occaſionem. Nam ſi nos inobedientes ſimus: quomodo cæteris obedientiam demonſtrabimus? Si guloſi,aut ebrioſi,aut auari: quomodo inferiores nobis, temperan-

Gen.39.

† al. expediuit. † al. Ideo & Apoſtolus,&c. Philip.2.

† al. volentibus ſine cupientibus occaſionem.

E tiam,ac patientiam docere poterimus? Si nos temerarij,aut multiloqui, inſtabileſve fuerimus: quo pacto iuniores nobis, grauitatem morum,ac tolerantiam, conſtantiamque docebimus? Cùm dicat Dominus, & Saluator noſter Ieſus Chriſtus: Qui fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum. Rurſusque per Apoſtolum ait: Exemplum eſto fidelium. Sed dices mihi: tametſi ego non faciam, dico tamen quod expedit fratri meo. Et quid prodeſt nobis chariſſime, alios admonere, ſi ipſi contraria agamus? Domino per Prophetam Ezechielem dicente: Vnumquemque veſtrum ſecundùm viam † ſuam iudicabo, dicit Dominus Adonai. Non fecimus? at nunc faciamus. Victi ſumus? at nunc ne vincamur. Negligentes fuimus? at verò iam ne negligamus. Deinceps ad Dominum cōuertamur. De docendo porrò & admonendo nos inter nos mutuò, præceptum à Spiritu ſan-

Matt.5.

1.Tim.4.

Ezech.18 33. † al. viam veſtram.

Iacob.5.

 cto ha-

ctohabemus: Nam qui conuerteτit, inquir, peccatorem ab errore viæ ſuæ, ſal
bit animam eius à morte, & † operiet multitudinem peccatorum. Itaque Char
† al. operit. ſiml, neque nobis conuenir ſuperiores noſtros iudicare, vt non iudicemini. Ex
Matth. 7. emplum autem humilitatis, fratres mei, in Samuele Propheta habetis: Non enim
exaltatum eſt cor eius, aduerſus Heli Sacerdotem, quamuis etiam à Deo audi
1. Reg. 2. 3. de viro iſto. Admonet quoque Apoſtolus Petrus dicens: Non ſolum bonis & mo
1. Pet. 2. deſtis obedire; verùm etiam diſcolis. Hæc eſt enim gratia apud Deum, ſi prop
Dei conſcientiam ſuſtinet quis triſtitias, patiens Iniuſtè. Quæ eſt enim gloria
Ibidem. † al. patienter. peccantes, & colaphis excepti ſuffertis? Sed ſi benè facientes, & † patientes ſuſtine-
tis: hæc eſt gratia apud Deum. In hoc enim vocati eſtis: quia & Chriſtus paſſus eſt
Ibidem. † al. vobis. † al. ſequamini. pro † nobis, nobis relinquens exemplum, vt † ſequamur veſtigia eius, qui pecca-
tum non fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius, qui cùm malediceretur, non ma- B
ledicebat. cùm pateretur, non comminabatur: tradebat autem iudicanti ſe iniuſtè.
Salutem ergo noſtram curemus chariſſimi, prompti atque parati ad pœnitenti
am; in omni verbo quodcunque audierimus: potiſſimum verò, à præfecto in Do
mino; ſemper ei reſpondentes, Ignoſce. Nam quemadmodum aqua exſtinguit ig
nem: ita pœnitentia puta reſtinguit iram, & auertit furorem. Fidemque tibi facia
† al. Centuria. † Quinquagenarius Eliæ temporibus, qui cùm Prophetam humilitate ac ſummiſ
4. Reg. 1. ſione placaſſet, ab ira liberatus eſt. In cunctis igitur, obedientiam cole dilectiſſi
me, in Domino: vt cor tuum ab omni ſuperbia alienum, ac humile cernens Do-
minus, te exaltet. Sermones porrò eius ad finem vſque cuſtodi; & ne deſpexeris
Matt. 18. locutionem oris ipſius. Eritque nobiſcum, qui ait: Vbicunque duo vel tres con-
gregati in nomine meo, ibi ſum ego in medio ipſorum. Ipſi gloria, in ſecula ſecu-
lorum. Amen. C

SCHOLIA, ET VARIÆ Lectiones.

DE Præpoſitis hic ag[...] quibus animarum cura incumbit, & quo ſtudio & affectu, quaque vigilantia ſibi commiſſos curare ac regere debeant, oſtenditq́; non eſſe cuiuſuis, ſed perfectorum virorum ſuſcipere animarum onus: quare ſobrietatem & vigilantiam, ſanctitatem ac puritatem vitæ, reliquaſque virtutes neceſſarias in ſimilibus requirit, taleſque vt ſint, qui verbo & exemplo optima vita alijs præſint. & quæ facienda ſubditis præſcribunt, ea ipſi primum factis perſpicua omnibus faciant: caueant autem vlla ratione ſibi commiſſis offendiculo eſſe ac ſcandalo; cùm oporteat (vt benè hic dicit Ephræm) maiores minoribus formam præbere atque exemplum, ad omnem virtutem, &c. ſicut hoc ipſum conſequenter hic pluribus exemplis, ſcripturæq́; locis efficaciter oſtendit, amplificatque. D

De ſtatu Præpoſitorum, ac de cura paſtorali.] *Hanc viſum eſt præmittere atque reponere hic inſcriptionem, tamquam magis etiam Argumento, de quo agitur, congruentem. Loco cuius, in alijs MS. ſic eſt:* [Parænesis eiuſdem, de ijs qui alios viam docent, ac ducatum præſtant.] *& Græcè* περὶ ἀρχηγούντων. *Al.* [Parænesis ad maiores Monachos, qui nouitijs præſunt.] *Sed prima inſcriptio, alijs hic præferenda.*

Nam qui terminos caſtitatis ac pudicitiæ tranſgreditur, & obedientiam ad voluptatem atque libidinem requirit, non impunis euadet, &c.] *Improbos quoſdam non obſcurè hic perſtringit Præfectos ac ſuperiores, qui ſuis obedientiæ præceptis nequiter erga nouitios atque iuniores, interdum ad turpia atque illicita abutuntur; & ſub ſpecie recti peſſimè agunt, obedientiam ad prauas ſuas explendas concupiſcentias, exigentes, &c. Quod autem contra tale genus hominum hic agat, ipſo clarum facit, dum dicit:* [Nam vinea eorum ex Sodomis & palmes ipſorum ex Gomorrha, &c.] *Et ſicut qui talia tentant aguntq́; non impunè (vt hic dicit) euadent: ita neque qui illicitis eiuſmodi obedientiæ mandatis morem gerit, laudem apud Deum obtinet, vel (vt alia hic habet lectio) ſ[...] tem à Domino conſequetur. illudq́; pulcherrimis caſtiſſimi Ioſeph, & Suſannæ exemplis confirmat. [...] rum ille (vt eſt Gen. 39. & hic apud Ephræm) licet in ſeruitutem venundatus eſſet Ægyptiæ, nequaquam tamen ſe paſſus eſt abduci blandityjs illius, vt illicitæ concupiſcentiæ eius conſentiret, &c. Suſanna autem mori potius elegit, quàm ſeſuamq́; pudicitiam proſtituere, & peccare in conſpectu Domini, &c. vt eſt Daniel. 13. quibus ſanè exemplis monemur, pudicitiam tueri, & imitatores in eo Ioſeph, & beata Suſannæ nos præbere: atque illis, qui quoquo modo ad illicita eiuſmodi requirunt aut tentant, fortiter reſiſ[...]*

A *Plura in eandem rem, inuenies, quoque apud Baſilium Magnum in Sermone eius aſcetico, de abdicatione ſiue renuntiatione ſeculi iſtius, & ſpiritali perfectione. cuius initium eſt:* [Venite ad me omnes, &c.] *nec non in eiuſdem Baſilij comment. in cap. 16. Eſai. ibi.* [Scriptum eſt, quia de vinea Sodomorum, vinea eorum; & palmes ipſorum de Gomorrha.] *& quæ ibidem conſequuntur poſtea.*

Quid prodeſt nobis chariſsime, alios admonere; ſi ipſi contraria agamus] *(Cum dicat Saluator noſter, Matth. 5.* Qui fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum:] *requirit hic à Maioribus & ſuperioribus Auctor, vt minoribus ſuæq; fidei commiſſis formam in ſeipſi præbeant, atque exemplum, ad omnem virtutem; ne ſecus, fortè mali occaſionem dent his qui quærunt, & cupiunt occaſionem. &c.* Cùm nihil etiam æquè *(vt alibi de Vita ſpiritali tractans, cap. 36. idem dicit Ephræm)* animum hominis ducit ad ſalutem, iunioreſque ad laborandum incendit; atque ſi Doctorem reipſa & exemplo ad virtutem cohortatorem inuenerint. ſecundùm eum qui ait: A me videbi-
B tis, & ſic facietis, &c.] *Hinc Chryſoſtomus in Epiſtol. ad Philip. cap. 3. Serm. 12. in morali Digreſ. de Apoſtolorum doctrina, vita, & exemplo agens, inter alia ſic habet:* [Cogitate, *inquit*, quàm accurata eſſet eis vitæ ratio; vt ipſi propoſiti eſſent, quaſi archetypus, & exemplar, & leges animatæ. Quæ enim litteræ dicebant, hæc ipſi factis perſpicua omnibus faciebant. Hæc optima eſt docendi ratio: ita diſcipulum impellere Doctor poterit. Sin dicat quidem, ac verbis philoſophetur, factis autem contraria repræſentet, nondum Doctor eſt. ſed illa admonitio & perſuaſio accedat oportet, quæ per opera fit: nam hæc & Doctori reuerentiam conciliat, & diſcipulo propenſionem ad parendum, &c.] *verba ſanè lectu obſeruatuq; digniſſima ſunt. Suffragatur q; Dorotheus Abbas, ſic ad eos, qui in Monaſterio alijs præſunt, loquens, in Sermone 17.* [Si fratrum, *inquit*, præfectus fueris & rector; verbo & opere quæ agenda ſunt, illos inſtrue & doce, magis tamen opere & exemplo: Quoniam exempla multo ſunt efficaciora, & opera longè magis mouent quàm verba.] *& alia quæ in eamdem rem ibi ſequuntur, digna que legantur & cum hiſce Ephræm conferantur.*

C Exemplum humilitatis in Samuele habetis: non enim exaltatum eſt cor eius aduerſus Heli, quamuis etiam à Deo audiſſet de viro iſtu.] *vbi alia lectio habet:* [licet etiam à Deo intellexiſſet peccatum ſiue delictum viri iſtius.] *& al.* [quæ de viro iſto erant.] *De quo, 1. Reg. 2. 3. & alibi apud ipſum Ephræm in Apolog. de Heli Sacerdote, Tom. 1. quaſi in initio libri.*

Fidemque tibi faciat Quinquagenarius, Eliæ temporibus, &c.] *Hic in duobus alijs Græc. mmſſ. pro πεντηκόνταρχος, id eſt, quinquagenarius, legitur ἑκατοντάρχης, id eſt, centurio. ſed πεντηκόνταρχος hic omnino legendum, conuincunt alij Cod. mmſſ. & ipſa hiſtoria, quæ eſt 4. Reg. 1. vbi tertius ille Quinquagenarius, Prophetam Eliam humilitate ac ſubmiſſione placauit, &c.*

D

PARAENESIS DECIMASEXTA,

De eo,† qualem oporteat eſſe Præfectum: & de Obedientia, admonitio.

† al. de non grauando ſubditos atque obedientes.

PAVLATIM ac per partes ædificatur ciuitas, & cum gubernatione oritur bellum. Nequit inexpertus, ſicut exercitatus, arcum ac telũ tenere. nequitque puerulus ſicut vir currere. Si puero onus ſupra vires impoſueris, nocebis ipſi: Et ſi inſtruere eum omiſeris, nequam & inutilis euadet. Sic quoque nouitium Monachum cum iudicio & diſcretione gubernare oportet: & non per inanem glo-
E riam imponere ei onus, neque rurſus deſpicere animam ipſius. Ceterùm inſtar prudentis perpende tecum quomodo Superiori tuo ipſe ſubiectus fueris: atque ita paulatim ac per partes præbe ei exercitium. Sed neque affectione † alicuius auaritiæ, fratrem ad opus impelle: quoniam cordium ſerutator eſt Dominus. Verùm tamquam apud Deum, retributionem te accepturum ſperans, doce ipſum virtutum præmia, ac caſtæ religioſæque vitæ virtutem, & conuerſationem. Si igitur poſt adimpletas vigilias, & conſuetam regulam, vigilare ipſe priuatim volueris; ſubditus autem, paulùlum dormire cupierit, requiem ipſi concede: non enim (vt ante dictum eſt) poteſt puer currere, inſtar perfecti atque adulti viri. Et ſi infirmo ſit corpore, ne ſpernas atque reijcias eum; ſed eompatere & auxiliare ipſi patienter atque longanimiter: ſuper ipſum vt prudens agricola, plantam inſerens bonam, in agro ipſius. Omne porrò ſtudium adhibeas, vt corpus † eius hoſtiam exhibeas

† al. aliquo contentionis vitio. ac animo

Dictum elegans.

† fort. tuum.

PARAENESIS QVINTA,

Quæ eſt ad diuinam doctrinam Adhortatio.

* al. teſtamentum nouum in Domino. CHariſſime, Ecce aliud tibi ſeruandum commendo * depoſitum in Domino: quod ſi cuſtodieris, in fine lætitiam atque iucūditatem tibi retribuet. Si vana huius ſeculi vita abdicata, ingreſſus fueris cœnobium plurium fratrum, cupiens fieri Monachus: vide ne te
* al. ſanctum ſolitariæ vitæ habitum. decipiat inimicus, ad exeundum cœnobium tentans, antequam ſanctum * Monachi indumentum aſſumas; vt ne ad extremum, te vehementer pœniteat: ſed perfer, bona iacens fundamenta, cum omni humi B
litate. Superuenientes verò atque immiſſas ab inimico tentationes ne pertimueris: verùm ſuffer ac tolera, vt beatitudinem conſequaris. Scriptum quippe habe-
Iacob. 1. tur: Beatus vir qui ſuffert tentationem: quoniam cùm probatus fuerit, accipiet
* al. Deus. coronam vitæ, quam repromiſit * Dominus diligentibus ſe. Cupis autem non ſuccumbere tentationibus? omnem tuam voluntatem abſcinde, & requiem obtinebis. Sin verò & bona tibi res videatur, quæ à tuo Præfecto in Domino non bona iudicetur; crede illi, in Domino. Nam contentioſum eſſe ac pertinacem, proprioque conſilio duci, ſubuerſionis ſignum exiſtit. Nouitius enim cùm quis ſit & inobediens, contumelioſum probriſque obnoxium ſibi nomen conciliat.
Pſalm. 2. Dicit enim in Pſalmo: Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.
Ibidem Apprehendite diſciplinam, ne quando iraſcatur Dominus, & pereatis de via iu-
* al. diſciplinā ſta. Qui igitur * iuſtitiam diligit, non peribit: at qui diſciplinam auerſatur, ſibi ipſi C
Similitudo aptiſſima. damnum infert. Quemadmodum autem in dolium immitti vinum, ſimul & acetum nequeunt: ſic neque in ſolitaria vita, virtus ſimul degere cum diſſolutione
2. Cor. 6. poterit. Fidemque huius tibi faciat Apoſtolus: Quæ enim conuentio Chriſti ad Belial? aut quæ ſocietas luci ad tenebras? Ama igitur modeſtiam, & temperantiam ſummopere: vt diuini Spiritus tabernaculum efficiaris. Et quandoquidem vitæ monaſticæ habitum ferre meruiſti, ne ſic quæſo cogitationibus conſentias; ſiquidem te à fraternitate ſeparare voluerint: ne fortè à iuuentute tua, diſcas eſſe vagabundus & inſtabilis. Vide autem, ne reuerentiam ac pietatem, quam dum ingredereris habebas, deperdas: ſed eam ad finem vſque, retinere contende. Ma-
* al. in nobis, & ſic in vulg. ledicentia autem, vel iuſiurandum, nec nominetur in * labris tuis, ſicut decet ſanctos. Cæterùm humilis eſto: & in omni tua reſponſione, hoc verbum (ignoſce) D
adhibeto: vt inutiles ſeculi mores abs te euellas ac deſtruas, vitamq́; Deo gratam
* al. Cum verò iam monachiſmum inchoaueris. &c. ducens, ab eo laudem obtineas. Veniens * porrò ad monaſterium, ne aurum, argentum, veſteſque deſideres: verùm cuncta in cælum præmittens, ſecundùm Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti præceptum, hæc tibi acquire, & vindica: fidem, temperantiam, patientiam atque humilitatem, & reliqua. Et Deus ex ſua benignitate præbebit tibi. Cui gloria, in ſeculorum ſecula, Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

I*NScriptio huius quintæ Parænesis variat. nam al. ponitur:* [Parænesis 4.] *al.* [Ad Monachos nouitios, Parænesis 2.] *In alio autem MS: pro titulo hic eſt:* [Diuinæ doctrinæ instructio, ſeu exhortatio.] *Pro quibus, nos hic & debita ordinis, ac rei tractatæ ratione habita, hanc antepoſuimus* [Parænesis quinta, quæ eſt ad diuinam doctrinam adhortatio.] *quæ & ipſi magis quadrat ordini, & argumento.* E

Ecce aliud tibi ſeruandum commendo depoſitum in Domino, &c.] *Græcè eſt,* παρακαταθήκην ἐτίθην, *pro quo in alio MS. eſt,* διαθήκην καινὴν ἐν κυρίῳ, teſtamentum nouum in Domino, &c.] *vbi prior lectio accõmodatior videtur, & in pluribus Codicibus reperitur. Dicitur autem* παρακαταθήκην, *depoſitum, hoc loco: id eſt, quod deponitur, & quod alicui ſub fide traditur, ſiue committitur à verbo* παρακατατίθεμαι, *depono, id eſt, commendo, ſiue cuſtodiendum committo. item, credo, quaſi fidei alicuius committo, concredoq́;. Sic præceptum, ſiue documentum, vel monitorium hoc ſuum, Auctor hic aliud appellat depoſitum; aliud quidem à ſuperioribus & antecedentibus, prius factis: Depoſitum autem,*

quod

A *quod velut in ſinum illius repoſitum velit: ſeruandumq́; fideliter ipſi tradiderit, cõmiſeritq́; &c. Quòd porrò altera lectione dicitur:* [teſtamentum nouum in Domino] *etiam commodè ad mentem ſenſumq́; Auctoris explicari poteſt; vt teſtamentum hic dictum ſit, quod ſit voluntatis ſuæ quaſi efficax teſtimonium: nouum verò, eo quòd poſt alia ſit recens, & recenter ac nouiter confectum. quaſi nouum mentis ſuæ teſtimonium poſt alia ipſis relictum, vel etiam mandatum nouum illis datum, ſecundùm illud Ioan. 13.* [Mandatum nouum do vobis, &c.] *Pro vltima autem voluntate, non videtur hic poſſe accipi, quæ teſtamentum iuxta Vlpian. (l. 1. qui teſta. facere poſſ.) eſt voluntatis noſtræ iuſta ſententia, de eo quod poſt mortem fieri voluerimus, &c. quia multa ſimilia poſterius præcepta dediſſe Auctor reperitur, vt patebit ex ſequentibus Parænesibus. quamquam tamen & iſta aliquo modo ad vltimas eius voluntates referre poſſe videantur: quia etiam poſt ſuam mortem, hæc ipſa remanere infixa, atque inſculpta mentibus aliorum cupiebat, &c.*

B

PARAENESIS SEXTA;

Ad Monachos nouitios.

SI quis à magna vani ſeculi exiſtimatione, ad Monachorum acceſſerit; ſeipſum à faſtus & arrogantiæ dæmone cuſtodiat oportet: ne in ſpiritũ ſuperbiæ, & inobedientiæ incidar, ſibique ipſe detrimentum adferat. Non tibi hic Chariſſime ſit pudor, quòd ſub obedientia viuas in Domino, neque quòd proprijs opereris manibus bonum. Nam exigua iſta anguſtia & tribulatio, quam Domini cauſa toleras; vitam tibi æternam conciliabit. Et quid amplius dicam? Sicut enim, qui drachmam vnam cum decem millibus talẽtorum auri commutar: Ita & quæ nunc eſt tribulatio, parua eſt ad futuram vitam æternam comparata, ac contra etiam, ad futuram tribulationem, quæ improbè ac perditè viuentibus contingit. Exigua igitur præbes, & magna * tibi bona redduntur. Aduigila ergo dilectiſſime, tanquam bonus miles; & gratiam, quæ in te eſt, non neglexeris, ne fortè vtrumq; in te eueniat; vt & homines contriſtes, hoc eſt, tuos ſecundùm carnem parentes; & Deo non placeas. Verùm decerta, vt & videntes te, glorificent Deum ſuper bona conuerſatione tua. Scriptum quippe eſt: Qui timent te, videbunt me, & lætabuntur: quia in verba tua ſuper ſperaui. Et rurſus: Pax multa diligentibus legem tuam, & non eſt illis ſcandalum. Propterea cuſtodi te à ſuperbia, & Dominus pars tibi erit atque munitio. Cui * gloria & fortitudo, in ſecula ſeculorum, Amen.

A minori ad maius.

C

Rom. 8.

* al. & magna recipies.

Pſalm. 118.

Ibidem.

*al. ipſi gloria

D

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

AD Monachos nouitios, Parænesis Sexta] *Al.* [Eiuſdem Parænesis ad Monachos nouitios, quinta, & al. ſexta.] *al. Alia ad nouitios Parænesis. al. Iſta Parænesis quaſi eadem cum præcedenti ponitur, eiq́; coniungitur, vt in MS. Cod. Sirleti. ſed quia in pluribus Vaticanis ſeparata inuenitur, & nos eam ſeparatam, ſextamq́; in ordine cæterarum repoſuimus.*

Si quis à magna vani ſeculi exiſtimatione, ad monachatum acceſſerit, ſeipſum à faſtus & arrogantiæ dæmone cuſtodiat, &c.] *Contra Spiritum ſuperbiæ faciunt iſta; & ſi in alijs, maximè in Monachis nouitijs faſtum omnem & arrogantiam, ſuperbiamq́; cum inobedientia, arguit, damnat, & reprimit: quod idem & poſtea facit, ac quidem plenius & efficacius in Parænese 13. quæ eſt contra illos, qui inflati ſunt ex genere. admonitionemq́; continet de humilitate, & incipit:* [Frater, ſi poſt ab-

E dicationem vanæ vitæ, ingreſſus ſis cœnobium plurium Fratrum, &c.] *vbi non pauca cum his quadrantia in medium afferuntur, ſicut & in ſequenti poſtea Paræn. 14.* [quæ eſt, de non ſublimè alteque ſapiendo.] *& Parænese 18.* de ijs, qui de ſeipſis magnificè ſentiunt.] *cuius initium eſt:* [Frater, cur deciperis correptus à diabolo, vt gradus tranſilias, &c.] *multisq́; alijs in locis apud eundem. de quibus & Caſſianum vide, lib. 12. per tot. de Spiritu ſuperbiæ.*

Sicut enim qui drachmam vnam, &c.] *Variat hic lectio, dum al. in Græco Codic. ſic legitur: Omnis enim anguſtia ſolitariæ vitæ, tamquam drachma vna ad decem millia talentorum auri comparata, &c. al. ſic: Quemadmodum enim drachma vna, cum decem talentorum auri millibus collata: ſic & quæ nunc eſt tribulatio, ad futuram vitam comparata æternam. contra verò etiam ad futuram tribulationem, quæ improbè ac perditè viuentes manet, &c. quæ lectio præferenda videtur.*

PARAENESIS SEPTIMA,

Quæ Doctrinam continet, cum adhortatione.

CHariſſime, ſi bona ac pulchra ieceris principia, ſic & ſenectutem tuam Deo gratam & acceptam traducas; eriſq; inſtar luminaris, quod multos in via illuminat Domini. Sin autem ab vtero malus & non rectus exieris; *cum ignominia erit & ſenium tuum. Forte igitur ac validum fundamentum colloca, vt opus in altum aſcendat. Ante omnia autem frater Deum time, ipſumque toto corde B
tuo glorifica: vt & ipſe cum omnibus Sanctis ſuis, te gloria coronet. A iuuentute tua, manſuetiſſimam *ſapientiam acquirito, eamque ad extremũ vſque ſpiritum non relinquito: hæc enim in ſemitam iuſtitiæ rectam deducet te, eriſque vas electionis à iuuentute tua, & honorabilis ſenectus tua. obtinebiſque laudem apud Deum: & homines in te magnificabunt Dominum. Si igitur à Præfecto, in manus fratris ſis traditus, non tibi tacita mentis cogitatione dicere videaris: Ego quidem magnorum & illuſtrium parentum ſum filius: hic autem nullius exiſtimationis, & mendicorum filius; aut ſæpe etiam ex ſeruorum turba originem ducit; & quomodo ego huic ſubeſſe atque obidire potero? ignominia enim mihi erit, ſi iſtud fecero. Ne talia tecum cogitaueris dilecte Frater: non enim prudens hanc cogitationem ſuſcepiſti. Nam qui eiuſmodi cogitat, nondum veterem hominẽ exuit, qui corrumpitur ſecundùm deſideria erroris. Nos autem dilectiſſime, tamquam C
à Deo commendati in obſequium concordibus fratribus, ſufferamus, vt digni efficiamur libertate iuſtorum; mente recolentes omnium Dominum, qui propter nos cùm eſſet diues, pauper eſt factus, vt nos illius inopia diuites eſſemus. *Chariſſime; collum iugo ipſius ſubmitte, vt requiem animæ tuæ inuenias. Quia ſcriptum eſt: Immundus coram Domino, omnis qui elato eſt corde. Quoniam ipſi eſt gloria, in ſecula ſeculorum, Amen.

*al. ipſam quoque vitam miſere tranſiges.

*al. manſuetudinem & ſapientiam.

Aduerſus inanem elationẽ.

Similia planè his, ſunt in Paræneſe 13 poſtea. Epheſ. 4.

2. Cor. 8.

* In alio Cod. hic ita finitur: Cui gloria in ſecula, Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES. D

PAræneſis Septima, quę Doctrinam continet cum adhortatione.] *Pro hac inſcriptione, al. ſic:* [Paræneſis alia ad Monachos.] *al.* Paræneſis ad nouitios Monachos quarta.] *al.* [Doctrina cum admonitione.] *& ſic in vno MS. Card. Syrleti, & altero Candiæ.*

Si bona ieceris principia, ſic & ſenectutem tuam Deo gratam & acceptam traducas, &c.] *In alio MS. ſic:* [Si bona principia ieceris vt oportet, decerta vt & ſenectutem tuam bene beateque tranſigas, &c.] *ac poſtea vbi eſt:* [Sin autem ab vtero malus, & non rectus exieris, cum ignominia erit & ſenium tuum, &c.] *pro eo, al. ſic:* [At ſi obliquus & peruerſus ex vtero prodieris, ipſam quoque vitam malè ac miſerè tranſiges, &c.] *vbi Græcè eſt:* διαβιώσεις τὰ χρηστά σου κακῶς. *at ibi:* ἐν ἀτιμίᾳ ἔσται τὸ γῆρας σου, *id eſt,* cum infamia atque ignominia erit & ſenium tuum.] *atque ideo hic ſolidum ac validum monet virtutis rectæq; vitæ collocandum fundamentum, vt opus in altum conſurgat, & finis principio bono reſpondeat. hoc eſt, ſicut bona ac pulchra pietatis & religionis iecit initia, ita & totam vitam ac ſenectutem ſuam Deo gratam acceptamq;, ad finem vſque traducat, &c.* E

Si à Pręfecto, in manus Fratris ſis tradius, non tecum dicas: Ego magnorum & illuſtrium parentum ſum filius: hic autem, &c.] *Iſta rurſus ad ſuperbiæ & arrogantiæ ſpiritum in Monachis præſertim nouitijs reprimendum, ſpectant. quadrantq; optimè his quæ in ſuperiore adducuntur Paræneſe ſexta in ordine:* [Si quis à magna vani ſeculi exiſtimatione, ad Monachatum acceſſerit; ſeipſum à faſtus & arrogantię dæmone cuſtodiat, &c.] *quæq; in alijs Paræneſibus, à nobis ibi in Scholijs citatis tractantur; ac præcipuè in Paræneſi decimatertia, contra illos qui inflati ſunt ex genere, cuius initium eſt:* [Frater ſi poſt abdicationem vanæ vitæ, &c.] *ac poſtea Paræneſi decimaquarta, & alibi.*

PARAE-

A
PARAENESIS OCTAVA,

Ad Monachos nouitios, De opere manuum.

OPus quoque manuum * non negligas: Nam ſępè tibi cogitatio ſuggerit, dicens: nunquam manuale iſtud opus addiſcere poteris; debilis enim es, ac negligens, & operis huius labores ſufferre in finē * al. non patuipendas.
vſque nequibis. Nam ecce tua membra præ * labore defatigari ac frangi cœperunt: non enim laboribus es aſſuetus. cæterùm tran- * al. dolore.
ſiens, abs vnde veniſti: nam & ibi, inquit, ſi timere Dominū Deum voluerıs, ſaluari poteris. At tu tamquam fidelis, non frangaris eiuſmodi cogitati-
B onibus: ſed Dominum exſpecta, qui te ad ſuum inuitat regnum, & gaudium. Ipſe quippe dixit: Amen amen dico vobis, ſi habueritis fidem ſicut granum ſinapis, di-
ceris monti huic: tranſi hinc illuc: & tranſibit, & nihil impoſſibile erit vobis. Et Matth. 17.
nos ergo chariſſimi ſuſtineamus: nō enim in hominem qui ſaluare nequeat ſperamus; ſed in Deum, qui ſaluat ſperantes in ipſum. Sicut ſcriptum habetur: Qui
confidunt in Domino, ſicut mons Sion, non commouebitur in æternum, qui ha- Pſalm. 124.
bitat in Hieruſalem. Et rurſus, beatos eos prædicat Spiritus ſanctus, qui ſperant in Domino, * dicens: Domine Deus virtutum: beatus homo qui ſperat in te. Suſti-
ne ergo ô dilecte à Domino. Nonne ſi literas diſceres, vexationē ſuſtineres? Quòd * al. dicentes.
ſi opificiū aliquod ſeculi; nonne laborem ſubires? Sed nonne multo magis, cun- Pſalm. 83.
cta propter Dominum ſufferre debemus? Scriptum quippe eſt: Labores * palma- A minore ad maius.
C rum tuarū manducabis: beatus es, & bene tibi erit. Et Apoſtolus admonet dicens: Pſalm. 127.
operantes proprijs manibus, quod bonum eſt: vt ſcilicet non ſolùm vobis quod * vulg. manuū.
edatis laborando curetis, ſed etiam ex proprijs laboribus habeatis, vnde neceſſi- * al. fructuum tuorum.
tatem patienti tribuatis. Studium ergo omne noſtrum in eo ſit, vt à peccatis no- Epheſ. 4.
ſtris liberemur. Nam ſi ipſi voluerimus, liberabimur. Ipſe quippe Dominus dixit: Petite, & dabitur vobis: Omnis enim qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit: &
pulſanti aperietur. Ipſe enim eſt, qui theſaurum pœnitentiæ non deficientem Matth. 7. & Lucæ 11.
mundo dilargitur. Ipſi gloria, in ſecula, Amen. Luce 12

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

D
VAriat & huius Octauæ Parenes. titulus ſiue inſcriptio: *nam in aliquibus MMSS. Græc. eſt vt hic repoſuimus. In alijs, pro Titulo hic ponitur:* [De Canone monaſtico: & quòd operari oportet, & non negligentem eſſe.] *vt in MS. Cod. Syrleti. Al.* [Quòd in opere manuum pigritandum non ſit.] *& ſic in vno MS. Syrleti Card. & altero Candiæ. Al.* [Ad Monachos nouitios, & de opere manuum.] *& ſic in Græc MS. Bibliotheca Cryptafer. al. Ad nouitios Monachos, Parænesis Septima.*

Opus quoque manuum non negligas, &c.] *Cùm alibi ſæpe, ſparſim & incidenter Auctor* περὶ τοῦ ἐργοχείρου τῶν μοναζόντων, *id eſt; de manuali Monachorum opere agat; hic autem de eo, paullò magis ex inſtituto: viſum eſt de vſu & ratione, atque antiquitate illius, nonnulla hoc loco in medium afferre. Et primò quidem, conſtat ex conſuetudine antiquorum Monaſteriorum; Monachos ex proprijs regulis obligatos fuiſſe ſuis operari manibus. Cauſſæ verò cur eiuſmodi regulam conſtituerint, duæ præcipuæ allegari ſolent:* Vna, *quia non poterant aliter ſuſtentari: nam nec prædia habebant atque poſſeſſi-*
E *ones ſibi relictas, vt hodie multi Monachi habent. neque eleemoſynas à populo petebant, cùm nec populo inſeruirent, & vt petiſſent, nullo modo ijs ſuffeciſſent, ob Monachorum multitudinem: nam vno in loco, ſub vno Abbate commorabantur terna. vt minimum hominum milia, teſte S. Auguſtino libro 1 de moribus Eccleſiæ, cap. 31.* Altera cauſſa ac ratio eſt, *quia illis Monachis ad vitandum otium, neceſſarium erat laborare. Vnde S. Hieronymus in epiſt. 4. ad Ruſtic. ſcribit Aegyptiorum Monaſteria hunc morem tenere, vt nullum abſque operis labore ſuſcipiant, non tam ob victus neceſſitatem, quam ob animæ ſalutem, ne mens vagetur perniciosis cogitationibus diſtracta, &c.* S. Ephræm *etiam tertiam hic cauſam adiungit ex Apoſt. Epheſ. 4. vt ſcilicet non ſolùm ſibi quod edant laborando curent: ſed etiam ex proprijs laboribus habeant, vnde neceſſitatem patienti tribuant, ſubueniantq;, &c. De quo etiam plurima apud Caſſianum inuenies, lib. 2. de noctur. orat. modo, cap. 3. poſt med. & lib. 10. de Spiritu acedia, varijs capitibus, 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 17. 18. 19. & denique cap. 22. vbi de Monachis per Aegyptū recenſet, quod ita ſuis operari manibus ſint ſoliti, vt non ſolùm proprijs ſatisfacerent neceſſitatibus: ſed etiam ſuperue-*

res ac peregrinos reficerent, & illis qui longa carcerum cuſtodia detinebantur, in neceſſarijs ad victum A *ſubuenirent. &c.*

Scriptum quippe eſt: Labores palmarum tuarum manducabis, &c.] *Locus eſt Pſal.127. vbi in Græco hic eſt, vt in edit.70.* τοὺς πόνους τῶν καρπῶν σου, *id eſt*, labores fructuum tuorum.] *ſi ad verbum reddatur. At LXX. hic* καρπῶν, *non vocaſſe fructuum perceptionem, ſed particulam manus, teſtantur Scholia nona Romanæ edit.70. Quod etiam notatum eſt à S.Hieronymo ad Marcellam; cùm libri Latini haberent*, fructuum tuorum.] *Quin & 1.Reg 5. cap.* καρποὶ, *eadem notione accipiuntur pro particula manus, &c. Cæterùm in vulg.hic eſt:* [Labores manuum tuarum comedes, &c.]

PARÆNESIS NONA.

Matth.7. Marc.4. & Lucæ 6.

DE ſcandalis porrò occurrentibus, nouimus eum qui ait: Nolito B iudicare, & non iudicabimini. In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini: & in qua mēſura menſi fueritis, remetietur vobis, & quæ ſequuntur. Vt verò cogitationum adminiculum habeas: animo reuolue, quomodo iuſtus Lot in Sodomis cōmoratus ſit; ſed nequaquam illorum abductus eſt laſciuia atq; ſuperbia. quare

Geneſ.19. & 2.Pet.2.

& ſaluatus eſt, ſicut ſcriptum reperitur: Viſu enim atque auditu dum iuſtus inter eos habitaret, quotidie animam iuſtam operibus illicitis torquebant. Sed quid

Ibid.2.Pet.2. Ibidem.

infert, dicens: Nouit Dominus pios de tentatione eripere, impios autem in diem iudicij cruciandos ſeruare, & reliqua. Ne ergo hodie continentia, atque clemen-

Antitheſes graues, & accommodæ.

tia: & cras incontinentia atque ſuperbia. Ne hodie vigiliæ, quies atque ſilentiū, & humilitas: cras autem ſomnus inſatiabilis, diſtractiones, inobedientia, & his ſimilia. Ne hodie renuntiatio ſeculi, & abdicatio rerū terrenarum, ac valedictio patriæ & amicorum, parentumque carnalium, propter ſpem in Dominum Chri- C ſtum: cras autem noſtram regionem, & patriam, atque hæreditatem inquiramus,

Geneſ 19. Lucæ 17. * al. ſtatuam. Lucæ 9.

demergentes nos ipſos in plurima mala. Vxor ſiquidem Lot retrorſum conuerſa, in *columnam ſalis mutata eſt. Quare & Dominus inſtruit nos dicens: Nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno cælorum. Quare ſemper in mente diem illum habeto, quando exutus omnibus, propter Dominum reliquiſti ſeculum; & quando diuino incenſus eras timore, ferueńsq; Spiritu in Dominum: ac idem inſtitutum retine, vſque ad finem. Qui enim perſeuerauerit vſque ad finem, hic ſaluabitur: vt mercedem laboris referas atque operationis, vnà cum vita æterna. Quoniam ad Deum verum acceſſiſti, omniaque contempſiſti, vt Chriſtum Deum lucrifacias. Cui gloria, in ſeculorum ſecu- D la. Amen.

SCHOLIA ET VARIÆ Lectiones.

ISta Parænesis nona, velut eadem cum præcedenti reperitur connexa, & immediatè citra vllam diſtinctionem atque diuiſionem ſuperiori octaua appoſita in MS. Græc Cryptaſer, in Syrleti. Sed quia in alijs Vatican & Sfortian. ſeparata eſt, eam & nos pro maiore Lectoris commoditate ſeparatim, & nono loco in ordine ponendam hic cenſuimus.

Nolite iudicare, & non iudicabimini: in quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini, &c.] *Locus eſt Matth.7, vbi in vulg.ſic:* [Nolite iudicare, vt non iudicemini, &c.] *al.* [Nolite condemnare, vt nō condemnemini, &c.] *Chryſoſtomus autē, eodem modo quo Ephræm, hunc locum legit,* E *in homil.24. in cap. Matth.7. vbi & eundem eleganter explanat & applicat. affertur q; idem Mar.4. & Luca 6.*

Vt verò cogitationum adminiculum habeas; animo reuolue quomodo iuſtus Loth, &c.] *Alia lectio videtur explicatiua eſſe iſtius, & ſic habet:* [Vt autem mentem, cogitationemque tuam adiuuare poſſis, perpende animo, quomodo iuſtus Loth, &c.] *quaſi dicat: Vt autem confirmatam in bono mentem retineas; cogita quomodo, id eſt, qua innocentia, vitaq; integritate iuſtus & probus Loth, inter impios, & flagitioſos Sodomitas habitarit: ipſe verò nequaquam paſſus eſt ſe illorum impietate, laſciuia, atque ſuperbia abduci. quare & ſaluatus eſt, ſicut ſcriptum habetur Geneſ.19. & 2.Pet.2. ad quæ potiſſimum Scripturæ loca hic Auctor reſpicit. Sed de iſtis plura in Sermone noſtri Auctoris in Loth, nuper à nobis cum alijs nonnullis ſeorſim edito, cuius principium eſt:* Cùm homines voluptatibus dediti, &c.] *ibidemq; in noſtris Scholijs.*

Viſu

A Viſu enim atque auditu dum iuſtus inter eos habitaret quotidie animam iuſtam operibus illicitis torquebāt.] *Hæc verba, ſicut & ſequentia:* [Nouit Dominus pios de tentatione eripere, &c.] *Auctor ex 2. Pet. 2. adducit. Eſt autem ibi in vulg. ſic:* [Aſpectu enim & auditu iuſtus erat, habitans apud eos, qui de die in diem, animam iuſtam iniquis operibus cruciabant.] *Infertq́; ibi Apoſtolus, dicens:* [Nouit Dominus pios de tentatione eripere, iniquos verò in diem iudicij reſeruare cruciandos, &c.] *Et vt alibi Ephræm:* [Ait autem & Beatus Petrus Apoſtolus: Nouit Dominus pios de tentatione eripere, peccatores verò in diem iudicij reſeruare cruciandos, &c.] *ita in tractat. contra eos qui animas ad impudicitiam pelliciunt, &c. Tom. 1. pag. 119. vbi hic locus Petri, ad longum, & ad finem vſque capitis ſecundi, ex ſecunda eius Epiſtola deducitur, recteq; accommodatur & illuſtratur.*

Quare in mente ſemper diem illum habeto, quando exutus omnibus, reliquiſti ſeculum, idēque inſtitutum ad finem vſque retine, &c.] *Vult Religioſum ac Monachum ſuæ renuntiationis, ac ſuorum cum Deo pactorum ac promiſſorum ſemper eſſe memorem, & in bonis inſtitutis ad finem vſque*
B *perſeuerantem: cuius hic ſerio quoſcunque religionis voto obſtrictos admonet. ſicut etiam facit Tomo primo. in Adhortatione de non ſcandalizando proximo cuius ibi initium eſt:* [Non decet eos, qui ad pietatis ſtudium accedunt, & manum ad aratrum ponunt, retrò conuerti, &c.] *vbi multa huius inſtituti, lectu digna in medium afferuntur, quò ideo Lectorem remittimus.*

PARAENESIS DECIMA,

Quòd propter tempus non ſit indulgendum torpori atque deſidiæ.

NE etiam ad tempus negligentiæ cauſſam reieceris: nam quibuſdam inimicus concupiſcentiam ſuggerit, ſub prætextu temporis; vt frater vim cupiditatis atque libidinis non ferens, ſtadium fugiat. At
C tu chariſſime, quippe qui † Deo placere ſtudeas, patientem te præbe, atque longanimum. Cùm dicat Apoſtolus: Sed & ſi potes fieri liber, magis vtere. Generationes porrò antiquas reſpice, & vide quo pacto Sancti cuncti per longanimitatem, & patientiam adepti ſint repromiſſionem, & patiens eſto. Conſolemur ergo, & cohortemur nos ipſos quotidie: vt eorum cohæredes inueniamur in Regno cęlorum. Primùm quidem Patriarcha Iacob, nonne quatuordecim inſeruiuit annos propter Rachel, Laban Syro in Meſopotamia, in calore diei, & gelu noctis? Similiter autem & Ioſeph dilectus, numquid multis annis deſeruiuit in terra aliena? Sicut ſcriptum eſt: Et erat Ioſeph † ſeptemdecim annorum, dum oues paſceret cum fratribus ſuis. Rurſuſque ait: Triginta annorum erat Ioſeph, quando ſtetit in conſpectu Regis Pharaonis. Similiter verò & Moyſes, ſeruus Domini, quadraginta annis incola fuit, ac peregrinus
D in terra Madian. Et filij Iſrael, per annos quadraginta in terram ingreſſi ſunt promiſſionis. Item & Daniel vir præclarus, cum tribus quoque pueris, qui fornacis ignem, rorem per fidem effecerunt; ſeruitutem, & tribulationes, atq; opprobria, in terra aliena pertulerunt, quare & † ſaluati ſunt. Nos autem ne minimam quidē moleſtiam ſufferre volumus: nam quia non credimus, patientia longè recedit à nobis. Sic enim dolori teipſum tradidiſti, ac ſi ob alienum deperditum depoſitū, in captiuitatem abijſſes. Alacritatem tibi ipſi adhibe in Domino, & viriliter age tamquam fidelis, ne quando præ multa triſtitia firmitatem ac robur animi deperdas, & in fine te pœniteat. Perpende igitur animo, chariſſime, eos qui in exilio, & in metallis, atque acerbiſſima ſeruitute torquentur: & ſubditus eſto Præfecto tuo, in Domino. Quòd ſi humano more, potius ſeruitutem reputas, quam propter Deum ſuſtines: quis obſecro vmquam pro Rege, ignominia affectus; non potius in-
E iuriam arbitratur in gloria? Verùm † ſæpe fortè dicturus es, quòd res laborem in ſe atque moleſtiam contineat. Hei mihi peccatori, & ſeruo inutili. ſi laborem propter Dominum ſufferre nolumus, quorſum è ſeculo exiuimus? Quis dilectiſſime, dignus eſt, ac ſic felix, vt pati mereatur pro eo, qui pro ipſo eſt paſſus? Exigua chariſſime præſtas, & magna reportas. Patientia porrò nobis eſt neceſſaria, vt Dei voluntatem facientes, promiſſiones eius conſequamur. Qui enim in finem vſque perſeuerauerit, hic ſaluabitur. Quoniam ipſi conuenit gloria, atque potentia, Patri, & Filio, & Spiritui ſancto: nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum. Amen.

† al. lubricitatem.
† al. Domino.
1 Cor. 7.
Gen 29.
Gen. 37.
† vulg. ſedecim annorum.
Gen. 41.
Exod. 2.
Exod. 14. 15.
Num. 14.
Dan. 3.
† al. iuſtificati ſunt.
A Maiore ad Minus.
† al. ſed ſi eque- ter vis dicere.
Matth. 10 24.

A Ait enim Dominus noſter Ieſus Chriſtus: Omnem palmitem in me non ferentē fructum, purgabo eum, vt fructum plus afferat. (Ioan. 15.) Velis modò ſaluari: quoniam Dominus amat, & adiuuat eos, qui vt ſaluentur, ſunt ſolliciti. Audi porrò & Parabolam aduerſus turpes & ſordidas cogitationes: Vua dum ex vite fuerit vindemiata, & in torcular proiecta atque calcata, vinumque ſuum dederit, & in vaſa immiſſa; tantum in initio vinum ebullit, quantum ab ardentiſſimo labro ſuccenſū eſt, ita vt & vaſa quantumuis præclara non ferentia violentiam, præ contentione, atque vigore rumpantur & diffluant: (Parabola accommoda, & efficax.) Sic quoque hominum cogitationes, quando ex vaniſſimo hoc ſeculo, eiuſque ſolicitudinibus transferuntur ad † cœleſtia. (†al. ad cognitionem voluntatēque cæleſtem.) Siquidem dæmones zelum non ferentes, multifariam hominis mentem perturbant, turbidam ei euerſionem admiſcere volentes; vt ſi vas obnoxium ac fragile

B inuenerint, mox perfodiant illud, hoc eſt, animam infidelem, & vacillantem, ac duplicem. Sunt enim dæmones lupis † rapacibus ſimiles, qui obeunt monachorum cellas, ianuam ſibi apertam inquirentes; vt intro inſilientes, animam ipſis obedientem corrumpant atque occidant: (†al. quaſi quidā lupi rapaces.) Sin autem oſtium repererint occluſum, in faciem ſuam mœſti concidentes, recedunt; dico autem de anima, in fide fundata. Ne ergo timeas, neque verearis à verſutia & calliditate eorum: non enim tibi nocere poterunt, Chriſtum adiutorem habenti. Ait quippe Apoſtolus: Non enim dedit nobis Deus ſpiritum timoris: ſed virtutis, & dilectionis, & ſobrietatis. (2. Tim. 1.) Quin & ipſe Dominus ad ſuos dixit diſcipulos. Videbam Sathanam ſicut fulgur de cęlo cadentem. & ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſupra ſerpentes, & ſcorpiones, & ſuper omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit. (Luc. 10.) Iccirco chariſſime, viriliter age, & confortare in Domino: quia in æternum miſericordia eius. Si porrò etiam nobis parentum ſecundùm carnem, memoriam adducunt: dicamus ad eos, melius eſſe parentes contriſtare, quàm Dominum. Quòd ſi diuitias quoque

C nobis in medium attulerint; ad eos dicamus: Scriptum eſt: Theſaurizas, & neſcis cui congregabis ea. (Matt. 6. & Luc. 12.) Ac rurſus: Simul inſipiens & ſtultus peribunt, & relinquent alienis diuitias ſuas: (Pſalm. 48.) vt mihi quidem peccata ac culpas, alijs verò † pecunias. (†dona ac munera.) non expedit mihi hoc: eſt enim malitia multa. Ideo, neq; theſaurizare in terra edocti ſumus, vbi erugo & tinea demolitur, & fures perfodiunt atque furantur. vbi enim eſt theſaurus tuus, ibi & cor tuum erit. (Matth. 6.) Benedictus autē Deus, qui fortitudinē nobis aduerſus hoſtes inuiſibiles elargitur. Cui gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ Lectiones.

D *Variat & huius Paræneſis Inſcriptio; nam pro ea quam hic præmiſimus ac repoſuimus, in alio reperitur MS.* [Quod deficere ac frangi laboribus non debeamos: ſed potius eos perferre.] *al.* [Quòd inter labores diſſolui atque deficere non oporteat: ſed porius ferre ac ſuſtinere.] *al.* [De cogitarionibus, ab initio ingruentibus, ac ſubintrantibus.] *al.* [Ne frangamur à conſpectu ingruentium cogitationum, &c.] *In alio MS. hæc Paræneſis, prædicta ſuperiori reperitur coniuncta, quaſi eadem cum illa.*

Ait enim Dominus noſter Ieſus Chriſtus: Omnem palmitem in me non ferentem fructum, &c.] *Vbi alia Auctoris lectio ſic:* [Cùm Dominus & Saluator noſter Chriſtus Ieſus dicat: Omnem palmitem non ferenrem fructum, purgabo, &c.] *Locus eſt Ioannis 15. vbi in vulg. paullo aliter legi-*

E *tur:* [tollet] *& al.* [tollit eum: & omnem qui fert fructum, purgabit eum, vt fructum, plus afferat, &c.] *Cæterùm S. Ephræm aliam hic videtur ſecutus lectionem, aut potius nonnulla verba illius loci (vt alibi ſæpe) citaſſe, ac quædam mutaſſe.*

Sunt enim dæmones lupis rapacibus ſimiles, ianuam ſibi apertam inquirentes, vt intro inſilientes, animam, &c] *Alia lectio ſic habet:* [Nam dæmones ſunt quaſi quidam lupi rapaces, qui monachorum circumeunt cellas, & ſi ianuam apertam inuerint, inſiliant, ipſamque deſtruant, ac perimant, hoc eſt, animam ipſis morigeram, &c.] *Sed prior lectio clarior & accommodatior videtur; magiſq; placet.*

Deniq; vbi eſt: [Si parentum nobis ſecundum carnem memoriam adducunt, dicamus ad eos, melius eſt parenres contriſtare quam Deum] *In alio MS.* [Dicamus ad eos: nos Deum & Patrem habemus nobiſcum.] *ac poſtea dum additur:* [Quod ſi diuitias quoque nobis in medium attulerint, &c.] *in alio Cod. Græc. eſt.* [Sin verò & terrenarum nobis rerum memoriam induxerint, reſpondeamus ijs, quod ſcriptum eſt: Thezaurizas, & neſcis cui congregas ea.] *vt eſt Luc. 12.*

PARÆNESIS DVODECIMA.

De animi promptitudine, ad omne opus bonum.

DECERTA frater, tamquam bonus miles Chriſti, donec adhuc tempus ſuppetit, quia non ſuper corruptibili corona tibi certamen propoſitum eſt: verùm de peccatorum expiatione, & vita æterna. Vindica ergo tibi in cunctis operibus tuis humilitatem, matrem obedientiæ: proijce autem abs te animi duplicitatem, & in omnibus fidem induere, vt Dominus cernens animi tui promptitudinem, confirmet te in † omni opere bono. Vehementer porrò ignauiam, & contentionem deteſtare, cum omni † aſtuto conſilio, & inuidentia: quippe qui propter Dominum reliquiſti parentes tuos ſecundùm carnem, amicos, & ſæculares. Nam ſi ab initio, in cogitationibus improbis relaxatus fueris; moleſtiam conſequeris & damnum. Si ergo aliquando acciderit nobis, vel modicum amore Chriſti laborare, vel etiam ſupra vires: ne obmurmurauerimus. Nam qui murmurat, ſeipſum declarat, non ex proprio laborare inſtituto ac voluntate. Tu igitur tamquam prudens, ne contenderis cum † negligentioribus fratribus, neque zelaueris eos qui abſque timore Dei vitam traducunt: illud certò ſciens, quòd qui cadit, ſibi ipſi decidit: & qui vincit coronatur. Noli ergo litigare cum fratre: nō enim noſti, an morbus aliquis eum diuexet, quem tu ignores, & huius cauſſa imbecillior ſit: cùm eidem nos potius oporteat compati, ſolatiumque præbere, atque adhortari, & nequaquam exagitare, quaſi perturbationum expertes. Tu ergo bonum certa certamen, conſcius ad quęnam exieris: nunc enim tempus tibi commodum, aptumque eſt propoſitum congregandi diuitias indeficientes, per miniſterium & fructum quem facis erga fratres. Quapropter chariſſime, ſi à ſtercoribus intimas ædes vindicas ac reprimis: intrinſecus etiam mundanas concupiſcentias comprime. Et ſi cineres coquinæ purgas atque aufers; multa cum humilitate opus perficito, memor Prophetæ dicentis: quia cinerem tamquam panem comedebam, & potum meum cum fletu miſcebam. Conſidera etiam ſimul dilectiſſime, corruptibilē ignem, & perpende animo flammam illam æternam, quæ peccatores deuoratura eſt: ac deplange peccata quæ commiſiſti; pariter autem & pro me peccatore: vt remiſſionem nobis peccatorum largiatur Dominus. Quem decet omnis gloria, & fortitudo, in ſæcula ſæculorum. Amen.

† al. in cunctis.

† al. peruerſa voluntate.

Non obmurmurandum.

† al. infirmioribus.

Nō contendendum atque rixandum cum alijs.

† τὰ μἰσαυλα.

Pſalm. 101.

SCHOLIA, ET VARIÆ Lectiones.

PARAENESIS Duodecima, &c.] *Al. Vndecima hæc ponitur Parænesis. al. inſcribitur:* [Eiuſdem Parænesis, de eo qui non promptè alacriterque opus ſuum exercet.] al. [Parænesis ſiue adhortatio ad ſedulitatem atque vigilantiam.] *al.* [Parænesis ad monachos nouitios, de ſobrietate & vigilantia, &c. [*Nos autem ex tot Inſcriptionibus, quā magis inſtituto Auctoris putauimus accōmodam, hic ſecuti ſumus, ac repoſuimus.*

Decerta frater, tamquam bonus miles Chriſti, donec adhuc tempus ſuppetit, &c.] *Ad viriliter & legitimè in ſtadio atque palæſtra virtutis, ac religionis & pietatis decertandum cohortatur, ſicut decet bonos Chriſti milites; eoque magis quòd non corona corruptibilis & incerta, ſed immarceſſibilis atque æterna in cælis corona, legitimè hic pro Chriſto decertantibus propoſita ſit, &c. In cunctis præterea operibus, humilitatem obedientiæ matrem poſſidendam monet; animi autem duplicitatem eijciēdā, & fidem in omnibus aſſumendam. Ignauiam quoque & contentionem, cum omni verſipelli conſilio atque peruerſa voluntate, & æmulatione, abominationi habendam. & quia murmuratio (vt etiam alibi dicit) magna in omni familia fratrumq; conuentu plaga eſt, & murmurator ad omne opus bonum ineptus eſt atque inutilis; à religioſis obedientiæ iugo ſubiectis, vult illud vitiū eſſe quam alieniſſimum. Cum infirmioribus ac negligentioribus non contendendum: ſed conſolatione & admonitione potius ſalubri agendum, vt in officio contineamur, mundanas concupiſcentias reprimendas docet; & vt ex corruptibilis ignis inſpectione, flamma illa æterna, quæ peccatores deuorabit ſæpe cogitanda ſit, oſtendit, & ex illius recordatione, quilibet peccata commiſſa deplangere, & vitam hic ſerio, dum tempus adhuc ſuppetit, emendare ſtudeat, &c. ſicut multis in locis etiam alibi admonet Ephræm.*

Quapro-

A Quapropter chariſſime, ſi à ſtercoribus intimas ædes reprimis, &c.] *In Græco eſt: ἐὰν χατασείλῃς τὰ μέσαυλα ἀπὸ τῶν κοπριῶν. Vbi nomen illud (τὰ μέσαυλα) quia difficile eſt vnicam accommodatam inuenire vocem Latinam qua exprimatur, ideo hic (*intimas ædes*) tranſtuli ſuffragante Suida, ſecundum quem, μέταυλον, idem eſt quod, ὁ μέσος τόπος τῆς αὐλῆς, id eſt, medius locus aulæ illudque etiam hic noſter innuere videtur Auctor, dum addit: καὶ ἔνδοθεν κατάστειλον τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, id eſt,* intrinſecus etiam mundanas concupiſcentias comprime. *Ecce ibi dicit, intimas ſiue interiores ædes: hic autem internas concupiſcentias in homine comprimendas.*

PARAENESIS DECIMATERTIA,

Quæ commonitoria eſt ad Humilitatem.

B FRATER, ſi poſt abdicationem vanæ vitæ, ingreſſus ſis cœnobium plurium fratrum; & à Præfecto traditus fueris alteri † fratri, qui te virtutum præmia doceat: ne tibi contraria videatur dicere † dignitati tuæ, aut agere; dum tu tecum, quæ non conueniunt cogitas, diciſque: Ego quidem diuitias, domos, agros, ſeruos, & ancillas reliqui, omniaque vt ſtercora arbitratus ſum, vt Chriſtum lucrifacerem: hic vero cùm nullius rei dominus eſſet, ſæpeque etiam ex neceſſitate ad hoc venerit, huic ne ego ſubijciar; vt & in eiuſmodi vtilitatem redigar? numquid huc me compulit fames? Noli chariſſime, talia tecum mēte voluere; cùm iſti ſuperbia pleni ſermones ſint: ſed perpende, quo pacto omnium noſtrum Dominus Chriſtus, propter nos humiliauerit ſeipſum, factus obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis. Intellige quæ dico: dabit enim tibi Dominus, in omnibus intellectum.

† al. monacho.

† Græc. τῷ μεγαλείῳ σου. Philip. 3.

Similia iſtis habes ſupra in Paræn. 6. & 7.

Philip. 2.

2. Tim. 2.

C Duo athletæ ſimul ad certamen venerunt, quorum alter ſplendida indutus erat veſte; alter autem vili ac ſordida. Sed numquid ſplendidum ſibi veſtimentum adhibet certaminis tempore, athleta in ſubſidium contra aduerſarium? aut non potius fortitudinem, artemque cum animi vigore, contra ſecum adfert Antagoniſta aduerſus colluctatorem? Aut quomodo auſi ſimus remiſſionem nobis priorum peccatorum à Deo efflagitare: ſi ipſi non obliuiſcamur conuerſationis priſtinæ? Aut quo pacto nouum hominem, qui ſecundùm Deum nobis creatus eſt, induemus: ſi veterem hominem, qui corrumpitur ſecundùm deſideria, non prius exuerimus? Non enim vetus nouo coaleſcit, cum dicat Saluator noſter: Nemo immittit commiſſuram panni rudis in veſtimentum vetus: tollit enim plenitudinem eius à veſtimento, & peior ſciſſura fit.

Parabola pulchris ſimilibus illuſtrata.

Epheſ. 4. & Coloſ. 3.

Matth. 9 Luc. 5.

Ibidem

D Ac rurſus: Neque mittunt vinum nouum in vtres veteres: ſed vinum nouum in vtres nouos mittendum, & ambo conſeruantur. Neque ſapias ſecundùm veterem hominem, quia ſcriptum eſt: Qui vult inter vos ſapiens eſſe in hoc ſeculo, ſtultus fiat, vt ſit ſapiens. Sapientia enim huius mundi, ſtultitia eſt apud Deum. Quocirca humilitatem amplectere, quoniam ſcriptum habetur: Quæ apud homines alta ſunt, abominabilia ſunt coram Deo. vt omnia rectè probeque ex virtute agens, laudem apud Deum obtineas; coronamque vitæ accipias, quam repromiſit diligētibus ſe, in Chriſto Ieſu Domino noſtro: Cui gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

1 Cor. 3.

Iacob. 1

E

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

PAræneſis decimatertia, quæ commonitoria eſt ad humilitatem.] *Variat & huius Inſcriptionis lectio. nam in alio MS. reperitur:* [Admonitio de humilitate.] *Græc. Νουθεσία περὶ ἀτυφίας. Cui altera conformis eſt:* [Eiuſdem Paræneſis, de humilitate.] *In alio antiquo MS. legitur:* [De his, qui inflati ſunt ex genere.] *Hoc eſt, qui propter generis ſiue familiæ nobilitatem, aut diuitias inflati ſunt, & elato animo; quos ad humilitatem hic ideo cohortatur Auctor. Eiuſdem autem quaſi Argumenti ſunt, quæ ſupra adducuntur hoc eodem Tomo 2. in Paræneſ. 6. & 7 noſtriſque ibi Scholijs, ac proximè hic ſequenti Paræneſ. 14. & in Scholijs ſubiectis, vbi & alios plures in idem argumentum produximus Auctores.*

Aut

Aut quomodo auſi ſimus remiſſionem nobis priorum peccatorum efflagitare, &c.] *Hæc quæ conſequuntur, ſic in alio Codice leguntur:* [Aut quomodo indulgentiam ac remiſſionem peccatorum, à Deo ſuper prioribus atque præteritis noſtris delictis, audebimus expuſcere?] *Et poſt:* Aut quo pacto veterem exuemus hominem, qui corrumpitur ſecundum deſideria erroris; ſi ... induerimus hominem nouum, qui ſecundùm Deum eſt: non enim fieri poteſt, vt vetera no... cohæreant, &c.] *Argumentum ſit à contrario, & eſt alluſio ad Epheſ. 4. & Coloſſ. 3. at. prior hic m... placet, quadratq́; lectio.*

Cùm dicat Saluator: Nemo immittit commiſſuram panni rudis in veſtimētum vetus, &c.] *Iſta referuntur Matt. 9. & Luc. 5. ſed verbis nonnihil commutatis. Siquidem apud Matth ſic.* Nemo autem immittit commiſſuram panni rudis in veſtimentum vetus: tollit enim plenitudinem eius à veſtimento, & peior ſciſſura fit. Neque mittunt vinum nouum in vtres veteres; alioquin rumpontur vtres, & vinum effunditur, & vtres pereunt: ſed vinum nouum in vtres nouos mittunt, & ambo conſeruantur.] *Et apud Lucam, paullo aliter ſimilitudinis illius verba recenſentur, hoc nimirum modo:* [Quia nemo commiſſuram à nouo veſtimento immittit in veſtimentum vetus: alioquin & nouum rumpit, & veteri non conuenit commiſſura à nouo. Et nemo mittit vinum nouum in vtres veteres: alioquin rumpit vinum nouum vtres, & ipſum effundetur, & vtres peribunt. ſed vinum nouum in vtres nouos mittendum eſt, & vtraque conſeruantur, &c.] *Ex quibus Auctor noſter quædam breuitatis gratia præteriit, & aliqua commutatis verbis paullo aliter legit, ſenſum tamen eumdem retinens, exprimensq́;.*

Scriptum habetur: Quæ apud homines alta ſunt, abominabilia ſunt coram Deo.] *Locus Scripturæ eſt Luc. 16. vbi legitur:* [Quia quod hominibus altum eſt, abominatio eſt ante Deum.] *Quin & in alio Græco Auctoris MS. hic pro* (βδέλυκτά ἐστιν, abominabilia ſunt) *legitur,* βδέλυγμα τὰ παρὰ τῷ θεῷ ἐστιν abominatio ante Deum eſt.] *Vt in Vulgata, Luc. 16.*

PARAENESIS DECIMAQVARTA,

Quòd † non oporteat altè ſapere.

† al. de Humilitate.

OPORTET porrò & eos qui ex miſera atque ærumnoſa vita ad ſolitariam vitam accedunt, non ſublime ſapere, neque gloria aliqua extolli: quin potius omnem manſuetudinem, modeſtiamq́ue animi exhibere, memoria recollentes, ac ſimul perpendentes beneficia Domini; quippe ex euiuſmodi ipſos exemerit turbatione ſeculi iſtius, Dominus: ne fortè mēte elati, tamquā ingrati audiāt à benefactore, quod in Pſalmo dictū: Et homo cùm in honore eſſet, non intellexit: cōparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis. Seruiamus ergo Domino chariſſimi, magna cum humilitate, omnibus diebus vitæ noſtræ. Qui ſuſcitat à terra inopem, & de ſtercore erigit pauperem: vt & poſt finem vitæ huius, nos gloria dignetur manſuetorum atque humilium. Quia ſcriptum eſt: Dominus retribuet abundanter facientibus ſuperbiam. Et rurſus: Dominus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Cui gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

Pſalm. 48.
Pſam. 112.
Pſal. 30.
Iacob 4.
1. Pet. 5.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

NON altè ſapiendum eſſe, docet inprimis Apoſtolus ad Romanos cap. 11. vbi dicit: [Noli altum ſapere, ſed time, &c.] *ac Rom. 12.* [Non alta ſapientes, ſed humilibus conſentientes.] *In quæ etiam loca Pauli, non pauca apud Chryſoſtomum inuenies Tom 4. Et huc ferè ſpectant, quæ idem adducit Chryſoſtomus Homilia 4. de verbis Eſaiæ:* [Vidi Dominum, *&c. ac Homilia 8. in Pſalm. ... Tomo primo. nec non Homilia 15. in cap. Matth. 5. & Hom. 59 in cap. 16. Matth. item Homilia 66. in cap. Matt. 20. & 21. ac Homilia 6. ex variis in Matth. locis, in illud Matt. 5.* [Cum vidiſſet Ieſus tur... &c.] *Tom. 2. & in Sermone contra ſuperbiam, Tom. 5. inter didact. & parænet. cuius initium eſt:* [Si quis natura in mentis valetudinem inciderit, &c.] *De quo etiam S. Baſilius in Regulis breuior. in Reſponſ. ad interrog. 56.* [Quis ſit altum ſapiens, & quis ſuperbus, & quis in ſuperbiam elatus, &c.] *Vbi ex profeſſo de his agit, & alibi. Referunturq́; huc non pauca à Gregorio Nazianzeno adducta in Carmine de virtute humana, quod in ordine reliquorum octauum ibi ponitur, Tom. 2. & Caſſianus lib. 12. de Spiritu ſuperbiæ.*

Ne for-

A Ne forte mente elati, tamquam ingrati audiant à benefactore, &c.] *In alio Græco MS.* [Ne forte mente cordis diſperſi, &c.] *al. ſic:* [Ne forte mente diſsipentur, audiantque velut ingrati à benefactore, &c.] *Pro quibus al.* [Ne forte mente diſtracti, audiant à benefactore, quod in Pſalmō dictum eſt, &c.] *alludendo ad Pſalm. 48 vbi hæc ex illo Pſalm. adducta reperiuntur.*

Quia ſcriptum eſt: Dominus retribuet abundanter facientibus ſuperbiam.] *Locus eſt Pſalm. 30 vbi Auguſtinus legit:* [Retribuet ijs, qui abundanter facient ſuperbiam.] *Quam lectionem etiam in traductione Lat. ſequutus eſt Interpres editionis LXX. nobis tamen magis viſum hic eſt ſequi vulgatam, quia Græca lectioni Ephræm (quæ cum Græca edit. LXX eſt eadem) conformis eſt, & reſpondet.*

Cui gloria, in ſecula ſeculorum.] *In alio MS. ſic:* [Ipſi gloria, & fortitudo: nunc, & in omnia ſecula ſeculorum. Amen.] *Vbi vtraque lectio bona eſt, & Auctori communis & vſitata, ſicut etiam crebro apud eum reperies alibi.*

B

PARAENESIS DECIMAQVINTA,

De ſtatu Præpoſitorum, ac de cura Paſtorali.

FRATER, creditæ † tibi ſunt animæ; cingere contende, ſicut vir lumbos ſuos: certamen quippe imminet non exiguum. ſiquidem perfectorum eſt virorum, animas ſuſcipere. Quare ſobrium te præbe vehementer ac vigilantem: quoniam multam res exigit attentionem; & non deſpexeris. verùm in omni ſanctitate, ac puritate ſit veſtra conuerſatio ad inuicem; ne fortè ex ſegnitie aliquid de proprio occultè ſubſeminet inimicus, per ipſius qui morem gerit, obedientiam. Nam qui terminos caſtitatis, ac pudicitiæ tranſgreditur, & obedientiam ad voluptatem atque libidinē requirit, non impunè euadet: nam vinea eius ex Sodomis, & palmes ipſius ex Gomorrha. Cùm dicat Apoſtolus: qui hæc ſpernit, non hominem ſpernit, ſed Deum, qui etiam dedit Spiritum ſanctum in nobis. Sed neque qui eiuſmodi † morem gerit mandato, laudem apud Deum obtinet: quoniam neque Ioſeph, neque beatæ Suſannæ imitatorem ſe præbet. Siquidem Ioſeph, etiam in ſeruitutem venundatus Aegyptiæ, non eſt abductus blanditijs eius, nec mortis minæ Dei amicū deterruerunt. Nam cùm aliquando blanditijs iuuenem demulceret, promittebat ſe daturam ei dona plurima: cùm autem eum in ſententiam pertrahere nequiret, etiam mortem ac tormenta ſæpe eſt comminata. At iſte nihil prius habebat pudicitia, morigerus alioquin in omnibus: ſed iſtud ſolùm recuſabat, ſymbolum ac notam noſtrę vitę proponens. Similiter autem & beata Suſanna mortem potius † elegit, quàm peccare coram Deo. Magnum porrò ſupplicium ſibi conciliat, qui iuſtum calumniatur. Vide † & Apoſtolus dicit: Cum metu & tremore veſtram ſalutem operamini. Valde enim inimicus aduerſatur ijs, qui virtutum ſtudio ſunt dediti, verumtamē conculcatur à fidelibus. Oportet verò maiores minoribus formam præbere atque exemplum ad omnem virtutem: vt non demus occaſionem, † quærentibus occaſionem. Nam ſi nos inobedientes ſimus: quomodo cæteris obedientiam demonſtrabimus? Si guloſi, aut ebrioſi, aut auari: quomodo inferiores nobis, temperantiam, ac patientiam docere poterimus? Si nos temerarij, aut multiloqui, inſtabilesve fuerimus: quo pacto iuniores nobis, grauitatem morum, ac tolerantiam, conſtantiamque docebimus? Cùm dicat Dominus, & Saluator noſter Ieſus Chriſtus: Qui fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum. Rurſusque per Apoſtolum ait: Exemplum eſto fidelium. Sed dices mihi: tametſi ego non faciam, dico tamen quod expedit fratri meo. Et quid prodeſt nobis chariſſime, alios admonere, ſi ipſi contraria agamus? Domino per Prophetam Ezechielem dicente: Vnumquemque veſtrum ſecundùm viam † ſuam iudicabo, dicit Dominus Adonai. Non fecimus? at nunc faciamus. Victi ſumus? at nunc ne vincamur. Negligentes fuimus? at verò iam ne negligamus. Deinceps ad Dominum cōuertamur. De docendo porrò & admonendo nos inter nos mutuò, præceptum à Spiritu ſancto ha-

†al. credita tua curæ eſt anima.
Deut. 32.
1. Theſſ. 4.
†al. eiuſmodi rem audit.
Ab exemplis.
Gen. 39.
†al. expediuit.
†al. Ideo & Apoſtolus, &c.
Philip. 2.
†al. volentibus ſiue cupientibus occaſionem.
Matt. 5.
1. Tim. 4.
Ezech. 18. 33.
†al. viam veſtram.
Iacob 5.

A *Plura in eandem rem, inuenies, quoque apud Baſilium Magnum in Sermone eius aſcetico, de abdicatione ſiue renuntiatione ſeculi iſtius, & ſpirituali perfectione. cuius initium eſt:* [Venite ad me omnes, &c.] *nec non in eiuſdem Baſilij comment. in cap. 16. Eſai. ibi.* [Scriptum eſt, quia de vinea Sodomorum, vinea eorum; & palmes ipſorum de Gomorrha.] *& quæ ibidem conſequuntur poſtea.*

Quid prodeſt nobis chariſsime, alios admonere; ſi ipſi contraria agamus] *(Cum dicat Saluator noſter, Matth. 5.* Qui fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum:] *requirit hic à Maioribus & ſuperioribus Auctor, vt minoribus ſuæq; fidei commiſſis formam in ſe ipſi præbeant atque exemplum, ad omnem virtutem; ne ſecus, fortè mali occaſionem dent his qui quærunt & cupiunt occaſionem &c.* Cùm nihil etiam æquè *(vt alibi de Vita ſpirituali tractans, cap. 36. idem dicit Ephræm)* animum hominis ducit ad ſalutem, iunioreſque ad laborandum incendit; atque ſi Doctorem reipſa & exemplo ad virtutem cohortatorem inuenerint, ſecundùm eum qui ait: A me videbi-
B tis, & ſic facietis, &c.] *Hinc Chryſoſtomus in Epiſtol. ad Philip. cap. 3. Serm. 12. in morali Digreſ. de Apoſtolorum doctrina, vita, & exemplo agens, inter alia ſic habet:* [Cogitate, *inquit*, quàm accurata eſſet illis vitæ ratio; vt ipſi propoſiti eſſent, quaſi archetypus, & exemplar, & leges animatæ. Quæ enim litteræ dicebant, hæc ipſi factis perſpicua omnibus faciebant. Hæc optima eſt docendi ratio: ita diſcipulum impellere Doctor poterit. Sin dicat quidem, ac verbis philoſophetur, factis autem contraria repræſentet, nondum Doctor eſt. ſed illa admonitio & perſuaſio accedat oportet, quæ per opera firmam hæc & Doctori reuerentiam conciliat, & diſcipulo propenſionem ad parendum, &c.] *verba ſanè lectu obſeruatuq; digniſſima ſunt. Suffragaturq; Dorotheus Abbas, ſic ad eos, qui in Monaſterio alijs præſunt, loquens, in Sermone 17.* [Si fratrum, *inquit*, præfectus fueris & rector; verbo & opere quæ agenda ſunt, illos inſtrue & doce, magis tamen opere & exemplo: Quoniam exempla multo ſunt efficaciora, & opera longè magis mouent quàm verba.] *& alia quæ in eandem rem ibi ſequuntur, digna quæ legantur & cum hiſce Ephræm conferantur.*

C Exemplum humilitatis in Samuele habetis: non enim exaltatum eſt cor eius aduerſus Heli, quamuis etiam à Deo audiſſet de viro iſto.] *vbi alia lectio habet:* [licet etiam à Deo intellexiſſet peccatum ſiue delictum viri iſtius.] *& al.* [quæ de viro iſto erant.] *De quo, 1. Reg. 2. 3 & alibi apud ipſum Ephram. in Apolog. de Heli Sacerdote, Tom. 1. quaſi in initio libri.*

Fidemque tibi faciat Quinquagenarius, Eliæ temporibus, &c.] *Hic in duobus alijs Græc. mmſſ. pro πεντηκοντάρχος, id eſt, quinquagenarius, legitur ἑκατοντάρχης, id eſt, centurio. ſed πεντηκοντάρχος hic omnino legendum, conuincunt alij Cod. mmſſ. & ipſa hiſtoria, quæ eſt 4. Reg. 1. vbi tertius ille Quinquagenarius, Prophetam Eliam humilitate ac ſubmiſſione placauit, &c.*

D

PARAENESIS DECIMASEXTA,

De eo,† qualem oporteat eſſe Præfectum: & de Obedientia, admonitio.

†al. de non grauando ſubditos atque obedientes.

PAVLATIM ac per partes ædificatur ciuitas, & cum gubernatione oritur bellum. Nequit inexpertus, ſicut exercitatus, arcum ac telũ tenere. nequitque puerulus ſicut vir currere. Si pueto onus ſupra vires impoſueris, nocebis ipſi: Et ſi inſtruere eum omiſeris, nequam & inutilis euadet. Sic quoque nouitium Monachum cum iudicio & diſcretione gubernare oportet: & non per inanem glo-
E riam imponere ei onus, neque rurſus deſpicere animam ipſius. Ceterùm inſtar prudentis perpende tecum quomodo Superiori tuo ipſe ſubiectus fueris: atque ita paulatim ac per partes præbe ei exercitium. Sed neque affectione † alicuius auaritiæ, fratrem ad opus impelle: quoniam cordium ſcrutator eſt Dominus. Verùm tamquam apud Deum, retributionem te accepturum ſperans, doce ipſum virtutum præmia, ac caſtæ religioſæque vitæ virtutem, & conuerſationem. Si igitur poſt adimpletas vigilias, & conſuetam regulam, vigilare ipſe priuatim volueris; ſubditus autem, paulùlum dormire cupierit, requiem ipſi concede: non enim (vt antedictum eſt) poteſt puer currere, inſtar perfecti atque adulti viri. Et ſi infirmo ſit corpore, ne ſpernas atque reijcias eum; ſed compatere & auxiliare ipſi patienter atque longanimiter: ſuper ipſum vt prudens agricola, plantam inſerens bonam, in agro ipſius. Omne porrò ſtudium adhibeas, vt corpus † eius hoſtiam exhibeas

†al. aliquo contentionis vitio ac animo.

Dictum elegans.

†forſ. tuum

hibeas viuentem, ac benè placentem Deo: vt non cum iis iudicemur, quos Apo- A
2.Tim 3. ſtolus accuſat, dicens: Speciem quidem habentes pietatis, virtutem autem eius ab-
negantes. Omnem igitur bonam edoce actionem, eum qui ſub obedientia viuit,
Hier.15. †al. ex vili. quia ſcriptum eſt; Si pretioſum ex † indigno eduxeris, quaſi os meum eris. Si enim
A minori ad maius. præceptores huius ſeculi, non reſpuunt moleſtias infantium animarum; neque
recuſant cum pueris conuerſari, propter mercedem quam ab hominibus exſpe-
ctant: quanto magis oportet perfectos, propter Dominum tolerare imbecilles?
Eſa 31 ſecundũ LXX. Scriptum quippe eſt. Hæc verò dicit Dominus. Beatus qui habet ſemen in Sion, &
†al. Patris qui te genuit. domeſticos ac familiares in Hieruſalem. Ipſe autem charissime, vide ne reiicias
Heb.13. Patrum, †qui te genuerunt in Domino, adhortationes. Ait enim Apoſtolus: Obe-
dite præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis. Ipſi enim peruigilant pro animabus no- B
Pſalm 140. ſtris, quaſi rationem redituri: vt cum gaudio hoc faciant, & non gementes: hoc
enim non expedit vobis. Ideo in pſalmo ait Propheta: Corripiet me iuſtus in mi-
A minore & à Simili. ſericordia, & increpabit me: oleum autem peccatoris non impinguet caput meũ.
Si enim qui ſecundum carnem ægrotant, ſuæ vim inferunt naturæ, vt ſeruent quę-
cunque ipſis præſcripſerint medici: nonne multo nos magis decet morem iis ge-
rere, quibus cura animarum noſtrarum eſt credita? Cupiamus porrò etiam Spiri-
1.Cor.2.3. tus ſancti ediſcere mandata. Nam qui mundi iſtius præceptores atque interpretes
Pſalm 118. agunt, ſtudioſè in lectionem ſapientiæ, quæ non eſt, incumbunt: cùm ſapientia
†al. & in toto corde exquirunt eum. mundi huius ſtultitia ſit coram Deo. Quanto magis meditari nos decet, atq; per-
diſcere ad ſalutem animarum noſtrarum, eloquia Dei. Quin & Spiritus ſanctus
Pſalm.88. Heb 12. beatificat eos, qui exquirunt teſtimonia ipſius, dicens: Beati qui exquirunt teſti-
monia eius: quia † in toto corde exquirent ipſum. Et rurſus in alio ait Pſalmo: C
Beatus populus, qui ſcit iubilationem. De quo & Apoſtolum audi dicentem: Om-
†al. Cui gloria, in ſecula. Amen. nis diſciplina, in præſenti quidem videtur non eſſe gaudii, ſed mœroris: poſtea au-
tem fructum pacatiſſimum exercitatis per eam reddit iuſtitiæ. † Quoniam ipſi cō-
uenit gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LE-ctiones.

PARÆNESIS iſta 16. clarè oſtendit quales conueniat eſſe eos, qui in Conuentibus ac Monaſteriis præſunt; & quomodo fratribus ac præſertim iunioribus atque nouitiis præeſſe debeant: & quo pacto viciſſim ſubditos ſuis obedire Superioribus deceat, bonaq; illorum adhortationes libenter audire ac ſequi, ſecundum ſalubrem illam Apoſtoli commonitionem: [Obedite præpoſitis veſtris, & ſubiacete illis: Ipſi enim peruigilant pro animabus veſtris, quaſi rationem reddituri &c.] *Cum hiſce verò noſtri Auctoris de obedientia præceptis, valde in multis conſonant, quæ S. Baſilius in ſuis Conſtitutionibus monaſticis capite 23. de Obedientia vberius tractat. quæq; Dorotheus Abbas ſermone 17 de his qui præſunt, & illis qui ſubſunt, eorumq; obedientia, in medium adducit. quò Lectorem remittimus.* D

Parænesis 16. De eo qualem oporteat eſſe Præfectum, & de obedientia.] *Hanc inter alias tamquam magis plenam hic præmittendam duximus Inſcriptionem. Pro qua, in MS. Cryptaſer. titulus præponitur eiuſmodi:* [De non grauandis ſubditis, atque obedientiæ iugo ſibiectis.] *al. abſque alia additione, ſimpliciter hic proponitur:* [Parenesis 15.] *& al.* [decima ſexta] *vt hic al.* [Ad maiores ac Superiores nouitiorum.] *& ſic de aliis.*

Sic quoque nouitium Monachum, cum iudicio & diſcretione gubernare debes, & perpendere tecum, quomodo ipſe ſuperiori ſubditus fueris. &c.] *Optimam gubernandi ponit regulam, quam in locis allegatis etiam à Baſilio, & Dorotheo non ſolum inſinuatam, ſed & amplificatam inuenies; atque a Ioanne Caſſiano, non vno in loco adhibitam, ac præſertim libro 2. de nocturn. orat. modo, cap. 3. poſt medium ibi:* [Ideo nullus congregationi fratrum præfuturus eligitur, priuſquam idem qui præficiendus eſt, quid obtemperaturis oporteat imperari, obediendo didicerit; & quid iunioribus tradere debeat, inſtitutis ſeniorum fuerit aſſecutus, &c.] *Ac propterea alibi Ephræm. in tractatu de vita ſpirituali, Tomo 1. cap. 36. vult eum qui cæteris præeſt, & peritiſſimum eſſe, & ad conſulendum ſaluti Subditorum vigilantiſſimum: & vt ſingulorum obſeruet inceſſum, motum, geſtum, ac habitum, &c: De quo ibidem pluribus, ac poſtea cap. 37 & 38. vbi etiam obedientia* E

erga

A *erga Superiores, ab eodem proponitur & commendatur. ſicut & hic, ac ſuperiore Paræn. & alibi ſæpiſſimè.*

Omne porrò ſtudium adhibeas, vt corpus ipſius hoſtiam exhibeas viuentem, ac bene placentem Deo: vt non cum iis iudicemur, quos Apoſtolus accuſat &c.] *In alio Græco MS. ſic iſta cum aliorum additione ponuntur: Omne porrò ſtudium tibi ſit, vt corpus eius hoſtiam exhibeas viuentem, ac bene placentem Deo. Serua autem teipſum etiam à conſanguineis obedientiæ iugo ſubditus: ne fortè dum proprios noſtros oderimus, ab aliis in lubricitatem trahamur. Quare exhibeamus corpora noſtra hoſtiam viuentem, &c.] Sed iſta quia obſcuriora videntur, & intricatiora, ac ſententia hiulca, præſertim ibi: Serua teipſum etiam à conſanguineis obedientiæ iugo ſubditus, ne fortè cùm proprios oderimus, &c.] Ibi enim vel mendum ſubeſt, aut planè aliquid deeſt, ideoq́ clariorem aliorum manuſcript. lectionem hic ſequi, atque in textu reponere potius viſum eſt. ſicut & in aliis ſimilibus occurentibus, conſultò egimus alibi.*

B Beatus qui habet ſemen in Sion, & domeſticos in Hieruſalem.] *Locus iſte eſt Eſai. 31. ſecundum LXX. quibuſcum hic Auctor in lectione concordat. At in vulg. aliter ſic:* [cuius ignis eſt in Sion, & caminus eius in Hieruſalem.] *Vbi etiam Symm.* Qui habet ignem in Sion, & clibanum in Hieruſalem.] *Et Aqu. ac Th.* φῶς αὐτῷ ἐν Σιὼν, *id eſt*, lumen ei in Sion, & clibanus in Hieruſalem.] *De qua etiam varietate, agit S. Hieronymus in Epiſt. 101. quæ eſt ad Pammachium, de optimo genere interpretandi, & alibi.*

Ait enim Apoſtolus: Obedite præpoſitis veſtris, ac ſubiacete illis: Ipſi enim peruigilant pro animabus noſtris, &c.] *Verba iſta Apoſtoli ſunt, Heb. 13. vbi in vulg. paullo aliter ſic:* Ipſi enim peruigilant, quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri, &c.] *At apud Chryſoſtomum ſic:* Ipſi enim vigilant pro animabus veſtris, tamquam rationem redditurі; vt hoc cum gaudio faciant, & non congemiſcentes: non enim expedit vobis iſtud, &c.] *Ita in Homil. 34. ex capite vlt. ad Heb. vbi hunc locum explanat, illuſtratq́.*

C Nam qui mundi iſtius præceptores atque interpretes agunt, ſtudioſè in lectionem ſapientiæ quæ non eſt, incumbunt, &c.] *Vbi in alio MS. ſic:* ſtudioſè in lectionem eius, quę non eſt, ſapientiæ, huius nimirum ſeculi, quæ quidem ſtultitia eſt coram Deo, incumbunt, &c.] *Reſpicitq́ clarè ad locum Apoſt. 1. Cor. 2. & 3.*

PARAENESIS DECIMASEPTIMA,

Didactica ſiue doctrinalis.

FRATER, dignus es habitus ſancto indumento monaſtico: ne extollaris aduerſus exſpectantes, in futurum annum. Non enim videri aliquem primum eſſe, virtus eſt: ſed ad finem vſquè tolerare. Neque videaris tibi dicere apud te ipſum, aſſumpto habitu: iam à laboribus ſum liberatus: imò nunc multo amplius in virtutum labore occupari debes, ne tibi ipſe damnum inferas. Adhuc enim ſæpe etiam Superiore ac moderatore cogente, tuam ſalutem non neglexiſti. Nam adhuc in exteriore verſatus es tholo, † ſeu camera: nunc verò in interiorem tholum ac domum introiſti. Ne igitur teipſum neglexeris, vt non perdas labores tuos, ſed vt mercedem potius tuam recipias. Ex hoc enim tempore, apparet tuum quietis ac ſilentij ſtudium. Ex hoc tempore, tua apparet patientia. Ex hoc, tua apparet humilitas, & manſuetudo, ac morum grauitas. Ex hoc, tua apparet monaſtica exercitatio, & tranquillus ac pacificus vitæ ſtatus. Ex nunc, tua apparet probatio; & num ſaluari expetas. Ex nunc, deſiderium tuum apparet, & occultarum cogitationum conſilia. Ex nunc, tuus apparet labor, ac ſtudium, & caſtitas, atque tranquillitas. Ex nunc apparet, qualem inire viam deſideres: an latam, & amplam quæ ducit ad perditionem; an anguſtam & arctam, quæ ducit ad vitam æternam. Et quidem in lata via, hæc ſunt: temeritas, diſtractiones, ingluuies, ebrietas, luxuria, laſciuia, contentio, excandeſcentia, inflatio atque ſuperbia, & inſtabilitas, ac his ſimilia; quæ conſequuntur; infidelitas, diffidentia, inobedentia, omniumq́ue malorum vltimum, quod eſt deſperatio. & qui in iſtis verſatur, à via veritatis aberrat, ſibique ipſe propriam perditionem conciliat. In anguſta porrò & arcta via, ſunt iſta: quies atque ſilentium, continentia, temperantia, manſuetudo, charitas, gaudium, patientia, pax, humilitas, & hiſce ſimilia; quæ

Sententioſè dicta.

D

† Per (θόλος) quid hic intellig. vide Schol.

E

Matth. 7. & Luc. 13.

In anguſta via quænam ſint bona.

lia; quæ conſequitur vita immortalis. Cùm ergò iam cognoueris chariſſime, quæ in lata & ſpatioſa lateant via; recede ab ea, vt vitam æternam accipias. Si enim à iuuētute tua, per ſemitas iuſtitiæ inceſſeris, etiam exitus tuus in pace erit. Sin verò ex nūc, per† obliquum ambulare inceperis, poſtremū lugebis amare. Quòd ſi conſpexeris eos, qui abſq; timore Dei vitā agunt, craſſos & pingues, ac corpore ſanos: ne opera eorū timoris Dei expertia imitatus fueris. Quid enim melius fuerit, paucos dies in delitijs verſari, & carnis deſideria perficere, vitaque æterna priuari: an verò modicum anguſtijs premi, & effugere iudicium atque ſupplicium ſempiternum, ſtridoremque dentium; ac cum Chriſto, vita in perpetuum perfrui ſempiterna? Valde teipſum cuſtodi à licentia & vitæ libertate: ne fortè multiloquio, & impudentiæ inſeruias, teque dęmonibus ridiculum præbeas; ac denique à fraternitate te etiam detorqueas, atque abrumpas. Non tantum † aſini ſylueſtres deuaſtant frumentum: quantum nimia libertas corrumpit labores Monachorùm. Præcinge igitur teipſum pietate ac reuerentia, & humilitate, ac patientia, in patientia† veritatis. Admone teipſum, & cohortare, dicens: Et ſi † monaſticum aſſumpſi habitum, monachi tamen mores nondum didici. In his igitur permanebit humilitas tua. Conſidente porrò te in ſilentio ac tranquillitate cellæ tuæ, recollige cogitationes tuas, & dic tecum, corde: Nonne ô homo, mundum reliquiſti, & parentes carnales, atque amicos; & ciuitatem, & patriam, ac diuitias, Domino tibi cooperante? Quæ porrò erit vtilitas, ſiquidem etiam huc profectus, agas ea quæ aliena ſunt à ſalute? peccesque coram Domino, nudum & otioſum nomen circumferens, dum à familiaribus & amicis prædicaris beatus? Aiunt enim: Beatus ille eſt, quoniam mundum iſtum auerſatur, & gloriam ipſius, ac fallaciam eius. & non amplius quidquam rerum curat terrenarum: ſeceſſit enim † inquiunt, & factus eſt Monachus. Et ecce tu hic non monaſtico ritu ac more vitam degis. Cuiuſmodi ergo confuſio nos occupabit: ſi qui beatos nos iam prædicant; ijdem nos præceſſerint in regno cælorum? Aut qualis quantuſque timor ac tremor nobis obueniet, dum fletu comprimemur amaro? Ii qui felices iam nos cenſent, genuque nobis flectunt, ac dicunt: orate pro nobis peccatoribus, ſerui Chriſti: ſi, inquam, ipſi reperti fuerint in quiete ac refrigerio; nos autem propter delicta noſtra in ærumnis & anguſtijs? Quapropter chariſſimi ſobrij ſimus & vigilemus ad Dominum obſecro, donec tempus ſuppetit: & non efferamur, neque diſtrahamur fraudibus ſeculi huius. Nam mundus hic tranſit, & concupiſcentia eius, ac gloria. Qui autem facit voluntatem Domini, manet in æternum. Cunctas igitur res ſeculares ac temporales, mentem à Deo auellentes deſpiciamus: nam vires & pulchritudinem ſenectus excipit, atq; infirmitas. Gloriam & diuitias mors diſſoluit, atque corruptio: iuſtitia autem manet in ſecula. Bene ergo decerta chariſſime: ecce enim ſtadium omnibus apertum eſt. Dicitque certaminis Pręfectus, per Apoſtolum: Sic currite, vt comprehendatis. & omnis qui certat in agone, ab omnibus ſe abſtinet. Ruſſusque ait: Nemo militans Deo, implicat ſe negotijs ſecularibus; vt ei placeat cui ſe probauit. Nam & qui certat in agone, non coronatur, niſi legitimè certauerit. Deus autem & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, donet nobis ſpiritum fortitudinis, & ſapientiæ, atque patientiæ, ad ſeruiendum ipſi omnibus diebus vitæ noſtrę. Cui † gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

† al. per viam latam

Comparatio grauis.

Vita licentioſa cauenda.

† al. onagri.

† al. in vera patientia.

† al. Monachi.

† al. inquit.

1. Ioan. 2.

1. Cor. 9.

2 Tim. 2.

Ibidem.

† al. Ipſi gloria in ſecula. Amē.

SCHOLIA ET VARIÆ Lectiones.

PAræneſis 17. didactica ſiue doctrinalis.] *Pro hac, quam hic præfiximus repoſuimusq, Inſcriptione in alio Græc. MS ſic legitur:* ἐπάλειψις ſiue inunctio, aut *potius* exercitatio ad certamina ſolitariæ vitæ: & exercitationis exemplum.] *metaphora ab athletis ſeu luctatoribus ducta, qui antea iniungebantur. In codice autem antiq. Cryptaſer. legitur:* Paræneſis didactica, decima quinta. *Et in Vatic.* Paræneſis ad iuniores Monachos, & de humilitate.] *Al. De exercitatione, & certaminibus. Et ſic in MS. Candiano.*

Nam

A Nam adhuc in exteriores verſatus es tholo, &c.] *Θόλος, tholus, inter alia ſignificata, etiam pro loco accipitur, vbi ſeruabantur ſcriptura publica Athenis, & vbi qui ex prytanæo eſſent cœnare ſolebant, ſecundùm Rhodig. vnde & Suidas tholum. vocat orbicularem ac rotundam domum, in qua aliquando prytanes conuiuio excipiebantur atque oblectabantur. Hic verò inde fortè ducta metaphora, per Tholum, intelligere videtur Auctor locum ſiue partem adium ac cameram, vbi ſeorſim adſeruabantur Nouitij, antequam habitum aſſumerent monaſticum, atque profiterentur: vt per exteriorem hic tholum, domus nouitiatus ſiue primi exercitij monaſtici; at per tholum interiorem, domus profeſſa & exercitatorum intelligatur, quod & hic conſequenter non obſcurè ab Ephræm inſinuari videtur.*

Et nunc apparet, qualem inire viam deſideres; in latam & amplam quæ ducit ad perditionẽ: an anguſtam & arctam quæ ducit ad vitam æternam, &c.] *Duas hic ex Euangelio proponit vias, vnam perditionis quæ lata eſt & ampla: alteram ſalutis æternæ, quæ anguſta eſt & arcta, ſecundùm ipſius Chriſti Saluatoris verba, Matth 7. & Luc. 13. ad quæ hic potiſſimum reſpicit. & in duplici illa via*
B *quæ ſita ſint ac lateant: quiq́; per illas ambulent, euidenter hoc loco demonſtrat: quod idem facit, ac quidem ſatis copioſè Tomo 1. in tract. de varijs Tormentis inferni. poſt med. vbi anguſta via ingreſſus atque inceſſus, ſimiliter & lata porta ac ſpacioſæ viæ greſſus atque pericula plenè recenſentur ac declarantur, pag. 193. de quibus & apud eundem ibi antea in tract. de Patientia & conſummatione ſeculi, etiam poſt med. ibi: Hæc eſt via de qua Chriſtus ait:* Lata & ſpatioſa eſt via, quæ ducit ad perditionem, &c.]. *ac in noſtris ibidem Scholijs.] Et apud S. Baſilium Magn. in Reſponſ. ad Interrogat. 240. in Regulis breuioribus. vbi cur lata & ſpatioſa dicatur via quæ ducit ad perditionem, chariſſimè oſtendit. ſicut ibi conſequenter poſtea in reſponſ. ad Interrogat. 241. quomodo anguſta eſt porta, & arcta via, quæ ducit ad vitam? & quomodo per eam quis ingreditur? necnon in comment. eiuſdem in cap. 8. Eſa. ante med. ibi:* [Ob hoc multi præcipites corruunt in abyſſum perditionis, propter læuorem & latitudinem viæ: pauci autem, qui conſequendi regni gratia, ſuſtineant ſubire auſteram & operoſiorem vitam, quæ recta ad virturem prouehit, &c.] *Hactenus ibi Baſilius.*

C Præcinge igitur teipſum pietate, & humilitate, & patientia, in patientia veritatis, &c.] *Al.* Præcingere ergo pietate atque religione, &c.] *Et al.* Præcinge ergo tibi ipſi pietatem atque religionem, humilitatem, & patientiam, &c.] *id eſt, præpara tibi pietatem, humilitatem, & patientiã, &c. vt περιζώννυμι. accipitur ſic pro παρασκευάζω. id eſt, paro, præparo, adorno. vnde præcinctos (ἐζωσμένους) ſtrenuos & expeditos in re aliqua, vel ad rem aliquam dicimus. Quod porrò hic conduplicatiuè dicitur* [& patientia, in patientia veritatis.] *abſtractum cum concreto vſurpatur, id eſt, in vera patientia: vt ſit congeminatio proximæ præcedentis vocis, (in patientia, & in patientia veritatis) id eſt, vera, &c.*

PARAENESIS DECIMAOCTAVA,

*De ijs, * qui de ſeipſis magnificè ſentiunt.*

*al. qui ſeipſos commendãt atque glorificant.

D FRater, cur deciperis, correptus à diabolo; vt gradus tranſilias * in quibus nullam capies vtilitatem, tibi ipſe honorem acquirens. Apoſtolum dicentem audi: Non enim qui ſeipſum commendat, ille probatus eſt: ſed quem Dominus commendat. Ipſumq́ue Dominum auſculta: Quomodo poteſtis credere, qui gloriam ab hominibus accipitis: & gloriam quæ à ſolo Deo eſt, non quæritis? In teipſum ergo deſcende chariſſime, & mente cauſſam reuolue, quare * vaniſſimæ huic vitæ, & diabolo, ac ſuperbiæ ipſius renuntiaueris: & deſine res mundanas ſapere. An ignoras, quòd ſi proximũ tuum depreſſeris, peccatum cõmittas amoris proprij, & inaniſſimi erroris? Finge porrò te promotum eſſe, & primum ante fratrem conſtitutum, ac ad maiora per contentionem & ambitionem progreſſum:
E quodq́ue fratri tuo ſubmitti ac humiliari nolueris. Nunquid vana iſta gloria pręſentabit te Deo? Vide frater, ne fortè dum vis primus ſupra fratrem tuum eſſe: ibi minimus inueniaris, in futuro ſeculo. Tuncq́ue audias quod audiuit prędiues ille *ambitioſus, qui vtitur igne illo inextinguibili: Fili recordare, quòd receperis bona tua in vita tua. Scriptum eſt: Quæ alta ſunt hominibus, abominabilia ſunt coram Deo. Nunquid oblitus es dicentis: Qui cupit inter vos magnus fieri, ſit veſter miniſter: Et ſi quis inter vos primus eſſe, ſit * omnium ſeruus. Cogita ergo quod mortuus ſis mundo, & vita tua eſt abſcondita cum Chriſto in Deo. Quando igitur apparuerit Chriſtus vita * noſtra: tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria. Ne ergo gloriam humanam dilexeris: non enim permanebit tecum in ſeculum. Secundùm eum qui ait: Omnis caro fœnum, & omnis gloria homi-

[Margin notes: *al. ex quibus. — 2. Cor. 10 — Ioan 5. — *al. mũdo huic — Contra φιλαυτίαν & amorem proprium. — *al. inhoſpitalis. — Lucæ 16. — Matth. 20. — *al. ſit veſter ſeruus. — Coloſſ. 3. — *al. veſtra. — 1. Pet. 1.]

 nis

* al. in cœlis inter perfectos. nis vt flos fœni. Beatior perrò, qui inter * homines perfectos cõnumeratur. Quę A
2. Cor. 4. enim videntur, momentanea ſunt: quæ verò non videntur, æterna. Nam ſi adhuc
humano ſenſui & elationis, ſeruis: vanitati res tua obnoxia redditur. Nemo enim
Matth. 6. & Lucæ 16. poteſt duobus Dominus ſeruire. Proijce igitur abs te iugum inimici, chariſſime,
omnemque faſtum ipſius: & ſubde ceruices tuas iugo ſuauiſſimi Domini, & Sal-
Lucæ 14. uatoris noſtri Ieſu Chriſti. Ipſe enim dixit: Qui ſeipſum humiliauerit, exaltabi-
Iacob 4. & 1. Pet. 5. tur: qui verò ſeipſum exaltauerit, humiliabitur. Et rurſus: Deus ſuperbis reſiſtit,
humilibus autẽ dat gratiam. Timeamus ergo chariſſimi, ne fortè dicat de nobis:
* al. Gloria ipſi in ſecula ſeculorum, Amen. Dilexerunt gloriam hominum magis, quàm gloriam Dei. Gloria * & magnifi-
centia, omnis principij experti, Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, Amen. B

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

PAræneſis Decimaoctaua, de ijs qui de ſeipſis magnificè ſentiunt.] *Alia hic inſcriptio habet:* [De illis, qui ſeipſos commendant atque glorificant, Paræneſis decimaſeptima.] *Et al.* [Paræneſis ad amatores gloriæ, *ſiue* ad ambitioſos, & qui primum locum atque honorem rapere, & prima tenere volunt.] *atq; ſic in MS. Vaticano. In Codice autem Cand. eſt:* περὶ φιλαυτίας καὶ κενῆς ἀπάτης, i. de amore proprio, ſiue ſui ipſius; & de vana deceptione atque errore. *Suntq; omnes iſtæ Inſcriptiones bonæ, & Auctoris inſtituto hic accommodæ, ad Argumentum tractatum ſermentes, & nihil quod otioſum ſit, continentes.*

An ignoras, quòd ſi proximum tuum depreſſeris, peccatum committas amoris proprij, &c.] *Hic apertè* φιλαυτία, *id eſt, amor proprius, ſiue ſui ipſius notatur atque perſtringitur, vitariq; docetur, ſicut & alibi apud noſtrum Auct. Tom. 1. in Tract. de vita ſpirituali, cap. 30. ibi:* [Quare proprium noſtrum amorem vitemus oportet. Quoniam ex ſui ipſius amore, vitia velut germina quædam pullulant: cæterùm amorem proprium expellit charitas, omnes ad concordiam & vnionem pertrahens, complectensque. Magna ſiquidem res eſt charitas, à qua ne excidas, diligenter caueto, &c.] *Similiaq; apud eundem de vitanda philautia, pluribus alijs inuenies locis: etiam hoc Tom. 2. Quid perrò ſit* φιλαυτία, *id eſt, amor ſui ipſius; & quomodo ſeipſum quis talem cognoſcat: habet apud Magnum Baſilium in Regulis breuioribus, in Reſponſione ad Interrogationem 54. Quid eſt amor ſui ipſius, & quo pacto ſeipſum talem cognoſcit, qui ſui ipſius amãs eſt? Vbi in illa Reſponſ. ſic inter alia habetur:* [Amans igitur ſui ipſius eſt, qui ſeipſum amat, priuato & immodico amore. Talem verò ſe eſſe quis cognoſcit, ſi, quæ facit, ea commodi ſui cauſſa facit, licet etiam quod fiat ex mandato ſit. Nam & quietis ſuæ cauſſa aliquid eorum omittere, quæ ad fratris vtilitatem pertineant, ſiue animi illa quies ſit, ſiue corporis; iam hoc quibuſuis etiam alijs perſpicuum eſt, virium eſſe amoris ſui ipſius, cuius finis perditio.] *Hactenus ibi Baſilius, qui & alibi ſparſim ſæpiſſimè contra idem vitium agit.* D

Tuncque audias, quod audiuit Diues ille ambitioſus, &c.] *Vbi alia lectio habet:* [Diues ille inhoſpitalis & immiſericors.] *Nam Græcè ibi eſt,* μισόξενος, *pro quo al.* [Diues ille, mundanæ amator gloriæ, &c.] *Additurq; de eodem ibi immediatè,* ὁ τηγανιζόμενος ἐν τῷ πυρὶ τῷ ἀσβέστῳ, *id eſt, qui vritur igne inexſtinguibili. metaphora à* (τήγανον, *quod ſignificat ſartaginem*) *deducta, quaſi qui aſſatur velut in ſartagine. vnde* τηγανίζω *frigo, coquo, aſſo, & propriè in ſartagine. Reſpicit autem hic manifeſtè ad locum Luc. 16. vbi de diuite illo Epulone agitur, & Lazaro. dicitur q; ad Epulonem:* [Fili recordare, quòd receperis bona tua in vita tua, &c.] *Quem eundem locum alibi hoc eodem Tom. 2. egregiè copioſeq; dilatatum, illuſtratumq; ab Auctore noſtro inuenies poſtea in Paræneſi quadrageſima, cuius initium eſt:* [Chariſſime, ſi frater aliquis aduentans, cohorretur te, &c.] *Vbi poſt medium, pulchra longaq; de Diuite epulone, & Lazaro ponitur conſideratio, ibi:* [Ille enim diues induebatur byſſo & purpura, & quotidie epulabatur ſplendidè, ipſumque felicem prædicabant filij iſtius ſeculi: at non Angeli Dei.] *Et quæ ſequuntur ibidem, lectu longè digniſſima, plurimumq; huc facientia.* E

Qui cupit inter vos magnus eſſe, ſit miniſter veſter: & ſi quis velit inter vos primus eſſe, ſit omnium ſeruus.] *& al.* ſit veſter ſeruus.] *Locus eſt Matth. 20. vbi in vulg. ſic:* [Quicumque voluerit inter vos maior fieri, ſit veſter miniſter: & qui voluerit inter vos primus eſſe, erit veſter ſeruus.] *Et Chryſoſtomus hic legit:* Qui vult maior fieri inter vos, hic ſit omnium miniſter: & qui vult eſſe primus, ſit vltimus omnium.] *Ita ille in caput Matth. 20. Homil. 66. poſt medium, vbi multa huc facientia, ac in laudem humilitatis & depreſſionem ſuperbiæ, in medium afferuntur, lectu digniſſima, inde vſque ad finem eiuſdem homiliæ.*

Ne fortè dicat de nobis: Dilexerunt gloriam hominum magis, quàm gloriam Dei. Gloria & magnificentia Patri, &c.] *In alio Cod. ſic legitur, atque concluditur:* [Ne fortè ad nos dicat: Dilexiſtis gloriam hominum magis, quàm gloriam Dei. Gloria ipſi in ſecula ſeculorum, Amen.

PARAE-

PARÆNESIS DECIMANONA,

De excitatione animæ, & de bono ſeruando ordine.

FRater, quando fores tuas noctu frater pulſauerit, vt ad collaudan-
dum & glorificandum Deum conſurgas: promptè atque alacriter
te erige: vt & negligentiores promptitudinem tuam cernentes,
animam ſuam ad ſobrietatē vigilantiamq́ue excitent. Secundùm
eum qui dicit: Præuenerunt oculi mei ad te diluculo, vt meditarer Pſalm. 118.
eloquia tua. Et rurſus: Media nocte ſurgebam ad confitendum Ibidem.
tibi, ſuper iudicia iuſtificationis tuæ. Quòd ſi contigerit te profundiore obdor-
miſcere ſomno, & dæmoniacis diſtrictum teneri viſionibus; poſtea autem euigi-
laueris: ne per negligentiam pigeat expergiſci, & ſurgere, atque abire ad Synaxim
fratrum. Hoc ſciens, quòd ſicut qui ad mala pergunt, de *gradu atque inceſſu, ac *al. de verbo atque inceſſu.
ſermone otioſo rationem reddituri ſunt, in die iudicij: Sic & de vnico bono ver- Matth. 12.
bo, & inceſſu præmium reſeret, quiſquis ad id quod bonum eſt, concurrit. Noli
igitur pigreſcere, ſed euigila atque expergiſcere; & ne intra te dixeris: nunc Sy- Notent pigri, vt euigilandu.
naxis abſoluta eſt atque dimiſſa, & ego quo me conferam? Ignauorum enim iſta
ſunt verba: ſed potius è ſtrato mox te erige, proijciens abs te ſtragulum; moxq́ue
tuas ad Deum extendens manus, thronumq́ue gratiæ ipſius adorans, cellam tuam Ad Synaxim orationis properandum.
aperi, & ad Synaxim orationis propera, quaſi vi eo adactus; & ſicut caprea ex la-
queis effugiens. Et licet ad poſteriores aduentares orationes, ſaltem ne pigrite-
ris, & adire detrectes: verùm euigila ac ſurge; poteris enim poſt abſolutas in
communi preces, pſalmos tuos fundere in cella tua, quos phantaſia ſubtraxit
dæmonum. Neque pigritiæ occaſione, ſuggeras tibi poſteriorem eſſe precatio- Cōtra ſomnolentos & pigritantes.
nem chariſſime: ſed poſtero die, promptior atque alacrior ad opus Domini in-
ueniaris. Nam ſi abſque neceſſitate, aut infirmitate prætermiſeris, audies quod
dictum eſt in Pſalmo: Dormierunt ſomnum ſuum, & nihil inuenerunt. Illud ve- Pſalm. 75.
rò ſcitote chariſſimi, quòd quantum quis perperam ſuam ſouet carnem: tanto
amplius in ſeipſo perturbationes ac paſſiones auget; ipſaq́ue deinde anima à pra-
ua conſuetudine corporis grauata, inutilis & infructuoſa redditur: Iccirco ait
Saluator: Videte ne fortè grauentur corda veſtra, in crapula & ebrietate, & curis Lucæ 21
huius vitæ. Hinc & Apoſtolus dicit: Caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem re- Rom. 13.
digo, ne fortè cùm alijs prædicauero, ipſe reprobus efficiat. Si quis autem ſeip- 1. Cor. 9.
ſum ad opus Domini compulerit: tanto etiā magis corpus eius ſanum validum-
q́ue reddetur, & anima illuſtrabitur. Nam quemadmodum athleta corpus ſuum
ſtudioſè exercet, vt illud ad certaminis artificium, aptum compoſitumq́ue red-
dat: Ita & pietatis pugil, ſeipſum ad omne opus bonum exercere debet. Cùm di-
cat Apoſtolus: Teipſum verò ad pietatem exerce: Nam corporalis exercitatio 1. Tim. 4
ad modicum vtilis eſt: pietas autem ad omnia vtilis eſt, promiſſionem habens
vitæ, quæ nunc eſt, & futuræ. Dominus porrò noſtras excitet animas ad timorem
ipſius. Cui gloria, in ſeculorum ſecula, Amen.

SCHOLIA ET VARIÆ Lectiones.

V*Aria quoque hoc loco, Inſcriptionis ratio ac lectio; dum hic quidem eſt:* [Paræneſis 19. De excitatione animæ, & de bono ſeruando ordine, ſiue diſciplina.] *vt in mmſſ. Syrleti, & Cand. Al. ſimpliciter ponitur, abſque alia additione.* [Parœneſis decimaoctaua.] *& ſic in Græco Codic. Sfortian. At in MS Crypt. ſfer aliter ſic:* [De non pigritando in ſynaxe, eiuſdem Paræneſis] *Al.* [De negligentia & ignauia, atque ſomnolentia nimia cauenda, tempore quo ad orandum in Synaxe conueniendum eſt cum fratribus.] *Al. in Vatican.* [De ſobrietate & vigilantia] *Conueniũtq; omnes iſtæ Inſcriptiones Argumento, ac rebus hic tractatis, in toto vel in parte, ex inſtituto, vel incidenter, ad quod ſanè argumentum valde etiam pertinent, quæ B. Dorotheus Abbas tractat in*

Sermone

Sermone 10. de via Dei cum omni ſollicitudine currenda, &c. poſt med. vbi de Pſalmodia, & excit...one ac ſollicitatione ad vigilias nocturnas in Synaxe peragendas, tractat.

Frater, quando fores tuas noctu frater pulſauerit, vt ad collaudandũ Deum conſurgas, promptè te erige, &c.] *Morem de nocte ſurgendi, ad diuinas laudes celebrandas, inter Monachos religioſos antiquiſſimum & vſitatiſſimum ſemper fuiſſe, hac ſua decima nona, & poſtea vigeſima prima Parӕneſe, clariſſimè ſi vſquam alibi demonſtrat S. Ephræm ipſe antiquiſſimus Eccleſiæ ſcriptor, & Magno Baſilio σύγχρονος, atque contemporaneus, adſtipulatur q; in hoc eidem pluribus locis idem Baſilius, ac præſertim in reſponſione ad interrogationem 37. in Regulis fuſius ab eo diſputatis. vbi inter alia, quænam ſint ad orationem appoſita tempora, quærit & tractat, &c.* Ac de tempore quidem mediæ noctis, quòd id ad orationem neceſſarium ſit, traditum *(inquit Baſilius)* eſt nobis à Paulo & Sila in actis. *Scriptum eſt enim ibi ſic:* Circiter autem mediam noctem Paulus, & Silas laudabant Deum. *At hoc quidem etiam Concentor Pſalmorum confirmat, (Pſal. 118.) ſic dicens:* Media nocte ſurgebam confitendũ tibi ſuper iudicia iuſtitiæ tuæ, &c.] *Quem eundem Pſalmi locum à S. Baſilio adductum, profert & hic ad probandum quod intendit noſter Auctor, alterumq; eiuſdem Pſalmi locum adiungit nimirum:* Præuenerunt oculi mei ad te diluculo, vt meditarer eloquia tua, &c.] *Pro cuius confirmatione, ſic dulci hoc ſuo Hymno ſancta mater noſtra canit Eccleſia:*

Nocte ſurgentes vigilemus omnes,
Semper in Pſalmis meditemur, atque
Viribus totis Domino canamus
Dulciter Hymnos, &c.

Qui quidem verſus Sapphici S. Gregorio adſcribuntur, & in Hymno in principio Breuiarij Romani ante Pſalmos ponuntur; ſicut & ſequentes Iambici in altero Hymno, huc etiam facientes:

Pulſis procul torporibus
Surgamus omnes ocyus.
Et nocte quæramus pium.
Sicut Prophetam nouimus, &c.

Quòd ſi contigerit alriore te obdormiſcere ſomno, poſtea autem euigilaueris; ne pigeat ſurgere, atque ad ſynaxim fratrum pergere, &c.] *Hic de varia acceptione nominis (Synaxis) multa in medium adducere, ſuperuacaneum videtur, cum ſupra in Schol. cap. 5. De virtute, pag 297. abundè a nobis de multiplici eius ſignificatione actum ſit. ſuffeceritq; pro præſenti loco indicaſſe, hic Synaxis nomen accipi, pro conuentu ſeu congregatione, cùm fratres ſiue Monachi ad orandum diuinaſq; laudes celebrandas, ac ad diuina etiã peragenda myſteria ſimul conueniebant, &c. Quomodo etiam in duabus immediatè hic ſequentibus Parӕneſ. 20. & 21. accipitur, vt & ſupra in iam citato illo cap. 5. de Virtut. cuius ibi initium eſt:* Si ante cunctos in Synaxim prodeas, & perſiſtas donec abſoluatur, ne in hoc te cogitatio efferat, &c.] *Ad hanc autem Synaxim, ac congregationem conuentumq; fratrum ad laudãdum* Deum. *monet hic Auctor de nocte excuſſo ſomno ocius ſurgendum, properandumq; eſſe. Cum etiam ſeriò grauiterq; Monachos admonet S. Ioannes Chryſoſtomus in Epiſt. ad Tim. 1. cap. 5, Homil... in morali Digreſſione, vbi inter alia ponitur inſignis Monachorum deſcriptio, confirmaturq; l...ſima inter ipſos noctu ſurgendi ad laudandum Deum ratio ac conſuetudo, ibi:* Omnes cum reuerentia, diſcuſſo ſopore conſurgunt, à Præfecto excitati ſuo, adſtantq; ſacro inſtituto, protinus expanſis manibus ſanctos concinunt hymnos, &c. *Multaq; ibi alia poſtea adferuntur lectu digniſſima, plurimum ad præſens Aucteris noſtri inſtitutum facientia, qualia etiam ſunt, quæ à S. Dorotheo ...bate de Pſalmodia & vigilijs nocturnis tractantur, in Serm. 10.*

Cùm dicat Apoſtolus: Teipſum ad pietatem exerce: nam corporalis exercitatio ad m... cum vtilis eſt, pietas autem ad omnia, &c.] *Locus Apoſtoli eſt 1. Tim. 4. vbi Chryſoſtom. in eundem ſcribens Pauli locum, Tim. 1 cap. 4. Homil. duodecima.* [Exerce teipſum ad pietatem, &c.] *Hic eſt, (inquit) ad fidem puram, vitamq; rectam, id quippe pietatis nomen ſignificat, &c. Conſentitq; noſter hic Auctor, dicens pietatis pugilem ſe ad omne opus bonum exercere debere, &c. De quo, & apud Caſſianum collatione prima de Monachi deſtination. cap. decimo: vbi hunc locum pulchrè accommodat, & illuſtrat.*

PARAENESIS VIGESIMA,

Ad incitamentum, & amorem ſpiritualem.

A minore ad Maius.

COmplectamur mente ac conſideremus Chariſſimi, eos qui coram Rege conſtituti ſunt terreno, thronoque mortali ac corruptibili miniſtrant: quomodo omni cum ſcientia & timore, Rege ſuo adſiſtan... nonne & nos multo magis vt fideles oportet coram Rege cæleſti co...

ſiſt

A ſistere cum timore ac tremore, & cum omni grauitate atq; decoro? Propterea nō existimo dilectiſſimi, bonum eſſe impudenti oculo contemplari propoſita *myſteria corporis & ſanguinis Domini noſtri, & Saluatoris Ieſu Chriſti. Fidemque huius nobis faciat Diuina ſcriptura, dicens: Tremefactus autem Moyſes, non audebat adſpicere. Scriptum eſt enim: Quicunque honorificauerint me, glorificabo eos? qui autem contemnunt me, erunt ignobiles. Tu enim vt homo contemplaris: at ipſe vt Deus, nouit profunda cordis tui, & cogitationes tuas intuetur. Non enim eſt creatura abſcondita coram ipſo. Quomodo porrò etiam audent quidam relinquere Synaxim; & exire ante finem, abſque magna neceſſitate? Nunquid ſi vocatus eſſes ad prandium diuitis viri, auderes ex medio accumbentium F ſurgere, & abire domum? nonne ibi remaneres, donec omnes pariter ſurgerent? Timeamus igitur fratres, quia ſcriptum eſt: Maledictus omnis, qui facit opus Domini negligenter. Demus ergo operam, vt in *modico hoc ſeculo atque peruerſo, grati & accepti ſimus Domino; regniq; cæleſtis euadamus hæredes. Ipſe enim eſt ſanctus, & in ſanctis requieſcit, puſillanimisque patientiam ac longanimitatem præbet. Cui * gloria, in ſecula ſeculorum, Amen.

* ſ propoſita altaris myſteria. Exod 3. & Actor 7. 1.Reg 2.

Synaxis non relinquenda.

A Simil.

Ierem. 48.

* al tempore ſeculi iſtius breui, & maligni.

* al. ipſi gloria

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

AD incitamentum, & amorem ſpiritalem.] *Pro hac inſcriptione in MS. Vaticano eſt:* [Quomodo debeat Chriſtianus in Synaxe conſiſtere, maximè autem tempore oblationis, *& al.* attentionis.] *Quæ inſcriptio bona eſt, & Argumento conformis. ſicut etiam ſequens, ex antiq. MS. Cod Cryptafer.* [De cauenda impudentia, in diuina participatione.] *Al. ſimpliciter ponitur* [*que addit.* Parænesis decima octaua. *Et al.* Parænesis decima nona] *Atque ſic in alijs atque alijs exemplaribus.*

Propterea non exiſtimo dilectiſſimi, bonum eſſe impudenti oculo contemplari propoſitā myſteria corporis & ſanguinis Domini noſtri, &c.] *De ſanctiſſima Euchariſtia Auctorem loqui, ex ipſiuſmet his verbis clariſſimum eſt. Dicit autem Altaris Myſteria* προκείμενα, *id eſt, propoſita, ad adorandum ſcilicet, ac reuerenter ſumendum, &c. Quomodo autem in tantorum myſteriorum contemplatione ac participatione, quis cum omni timore & reuerentia ſe gerere debeat, & contra ab omni impudentia ſibi cauere, pulcherrima a Simili exemplis, locisq; Scriptura, eleganter efficaciterq; demonſtrat. De quibus plura vide Tomo 1. apud Ephræm, in tract.* de dignitate Diuinorum Myſteriorum.] *Cuius principium ibi eſt* [Saltem ne prorſus infructuoſi inueniamur, &c.] *ac in noſtris ibi Scholijs plenius.*

Quomodo porrò audent quidam relinquere Synaxin, & exire ante finem, abſque magna neceſſitate, &c.] *Similia planè ſunt apud S. Baſil in Serm. aſcetico. de renuntiat. ſeculi, cuius initiū eſt:* Venite ad me omnes, &c.] *poſt med ibi:* Ad orationem quotieſcunque vocaris, libenter ſuccinat os tuum, in eaque eouſque permaneto donec canoni ſatisfeceris: magnamque te iacturam facere arbitrator, ſi ante inde diſceſſeris.] *Et quæ poſt ea ibi ſequuntur, plurimum huc facientia: agitur autem de oratione quæ fit in Synaxe cum fratribus, &c.*

PARÆNESIS VIGESIMA PRIMA,

De Dormitationum diuerſitate.

E VT arbitror Fratres, tres ſunt Dormitationes quæ cōturbant hominem noctu: & prima quidem accidit fratri, ex maligni hoſtis operatione, quando pſallere inceperit; ſed ſine fratris * ignauia, nihil poteſt. Vehemētius porrò diuexabit, ſi ſtomachus fratris, cibo potuque grauatus fuerit. Secunda ferè ſuboritur fratri ad medium diuini officij, ex propria negligentia; quando non adlaborat, vt cum fratribus perſiſtat vſque ad expletum canonem: ſed in medio Synaxis, alios canentes relinquit, & ad lectum ſuum pergit. Tertia verò contingere ſolet fratri, ſecundùm naturam, hoc eſt, poſt expletum canonem ſoliti officij. Propterea patientem & longanimum erga imbecilliores fratres eſſe oportet, vt non perficiatur conſilium inimici. Tu igitur frater, vide ne negligas te ſobrium ac vigilantem præbere in omnibus. Nonne audiſti, quòd ſæpius vocatus Propheta Samuel,

Tria Dormitationum genera.

* al. propenſione & inclinatione.

Dormitatio ad medium diuini officij, noctu ſuboriens.

Sobrietati ſtudendum, & vigilandum. 1. Reg 3.

neque

Dormitationi in pſalmodia, vt reſiſtendum.

neque ſemel cunctatus ſit ſurgere, quantumuis adhuc puer eſſet? Cùm ergo inter
alios fratres, in officio conſtiteris: ſiue etiam per te ſolus ad laudem & glorifica-
tionem Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, & prima te dormitatio infeſtarit, te animo
aduerſa reſiſte: ne fortè pigritantem te, vacuum & inanem, ad lectum ſtrati tui
auertat. Verùm patienter ſuſtine; & ſi te inuaſerit, oculiſque te conniuere cogat,

*al. vtilitatem maximam.

& ſemel & iterum, ne te tuo dimoueris loco, & inuenies * requiem. Similis quip-
pe eſt perturbatio ac paſſio ac inſatiabilis ſomni, ingluuii ventris. Nam ſi quis
multa comedere ſit ſolitus, multa quoque natura requiret: at ſi temperantiæ te
aſſuefecerit, non multum vorare appetet. Perpende tecum animo chariſſime, pi-

*al. in opus incumbentes.

ſcatores, qui totam noctem tranſigunt in vigilijs, * proper opus incumbentes. Si
quis verò ipſorum, ſomno grauatus, ex negligentia dormierit, quando à ſomno
experrectus eſt, videt ſe nihil prehendidiſſet; eos verò qui vigilârunt & attenti
fuerunt, domui ſuæ ipſorum quemque conſuluiſſe. Tunc pœnitere atque dolere
ſecum incipit, ac dicere: Hei mihi peccatori, & negligenti ac pigro, quoniam per
negligentiam obdormiui: cùm & ergo laborare ac ſatagere, vt ſodales mei debu-

*Græc. οἰκονομῆσαι. Pſalm. 75.

iſſem, * frugiq́ue eſſe ac domui proſpicere; verùm nunc negligens, ecce vacuus &
inanis in domum meam reuertor, nihil manibus retinens. Dormierunt enim,
inquit, ſomnum ſuum, & nihil inuenerunt. Reuolue etiam mente, chariſſime ſin-
gulos, & fabrilem artem pertractantes; inueniesq́ue illi laborem immenſum &

A Similibus.

vigiliam valde magnam, atq́ue patientiam: At nos quorum corpora, neq; fumo,
vel cinere, ac puluere vexãtur, neque aliud quidpiam ſimile ſuſtinemus, ſed con-
ſiſtentes in loco mundo & ſanctificato coram Domino Deo noſtro, in grauitate
& pace multa, in Pſalmis & Hymnis, canticisq́ue ſpiritalibus, in ſpiritali exulta
tione & ſpe bona, cur torpeſcimus dilectiſſimi? quod enim eſt tempus noſtrum

Pſal. 143. Iob 8.

ſuper terram? Ecce Propheta clamat: Homo vanitati ſimilis, dies eius ſicut vmbra
prætereunt. Noli ergo contendere mecum, qui ignauus ſum, & patientiam deper-
didi; iſtud exactè ſciens, quòd qui ſobrium ac vigilantem ſe præbet, ipſe lucrum

Rom. 14.

ac quæſtum ſibi faciet: qui autem ſegnis fuerit, is damnũ patietur. Nam vnuſquiſ-
que noſtrum, pro ſeipſo rationem daturus eſt Domino Deo. Ego quippe noui in-
excuſabilem me eſſe operibus: nam alios admonens, in eadem cum ipſis inertia
perſeuero. Ideo vos precor ſerui fideles Saluatoris, deprecemini pro me peccato-

Alluſio ad Pſalm. 50.

re Saluatorem noſtrum Chriſtum, Regem virtutũ ac poteſtatum, vt deleat mul-
titudinem peccatorum meorum, ſecundùm multitudinem miſerationum eius.
ſaluetq́ue in Regnum ipſius cæleſte, vt benigniſſimus Deus. Ne ergo pro lucro du-
xeris ſomnum, corporisq́ue quietem: At lucrum eſt ac requies, ſeipſum ad opus
Domini ſemper compellere. Quocirca cogamus nos ipſos dilectiſſimi: vt adue-
niens Dominus, comperiat nos vigilantes, ſuaq́ue nos beatitudine dignetur. Ipſe

Luc. 12.

enim dixit: Beati ſerui illi, quos cùm venerit Dominus ipſorum, inuenerit vigi-
lantes. Inuicem ergo nos cohortemur, inuicem admoneamus, ad timorem Do-
mini. Mutuam alacritatem ad laudandum & glorificandum Dominum Deum
noſtrum, & Saluatorem Ieſum Chriſtum, excitemus, vt & ipſe nos reſuſcitet cum

2. Tim. 4. *al. a dextris.

omnibus qui dilexerunt aduentum ipſius; nosq́ue * ex dextris ſuis conſtituat
in Regno ſuo. Cui gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LE-ctiones.

PAræneſis 21. de Dormitationum diuerſitate.] *Ita in Græco MS. Card. Syrleti. At in Vatic. talis hic inuenitur Inſcriptio:* [Paræneſis, de inſatiabili ſomno, & negligentia quæ ex ipſo generatur.] *Loco cuius, in Cod. Cryptaſer. eſt:* [De dormitationis ſeu ſomnii diuerſitate.] *Al. ſimpliciter abſque alia additione ponitur:* Paræniſis vigeſima. *Et al.* Vigeſima prima, *vt hic. Al. ſic:* De eo, ne quis frangi ac diſſolui ſe ſinat nimia ſomnolentia, atque ignauia.] *Ita in Græco MS. Card.*

Tres ſunt dormitationes, quæ conturbant hominem noctu, &c.] *Dormitationum tria hic adducit genera, quibus potiſſimum in diuinis nocturnis officijs atque pſalmodijs, grauari & infeſtari ſolent Monachi: quorum primum mox in principio obrepere conſueuit pſalmodia, ſecundum ad medium Synaxis.*

Digitized by Google

A *naxis, ſeu diuini officij, ex propria ferè negligentia. tertium poſt expletum ſolitis officij canonem. & ferè ſecundùm naturam. Quibus ne nimiũ quis grauetur, obruaturq́; dormitationibus ac ſomnijs, præſertim inter diuina officia pſalmodiaſq́; noctu. Auctor opportuna hic ſuggerit remedia, pulcherrimis ſcripturæ locis, exemplis; ſimilibuſque ab experientia ductis confirmata; quæ euiuſmodi hic adferantur, legere ac meminiſſe fuerit operæpretium. Quò etiam pertinent ac cõferunt, quæ ab eodem in mediũ adducuntur, Tom.1. in tract. de Vita ſpiritali. cap.15. in hæc verba:* [Si in domo Domini, ad diuinum ſpiritualemque cultum conſtiteris, in pſalmodijs te alacrem, promptumque præbeto. Si verò tacueris, tacebo & ego, tacebit & proximus: vnde neceſſariò cantum diſſolui atque ceſſare neceſſe eſt. Sed hoc quæſo abſit, &c. *Ac paullo poſt ibid.* [Quamobrem haud remiſsè negligenterve oportebit nos ſupplicationibus hymniſque decantandis vacare atque incumbere.] *Eoq́; referuntur remedia à Magno propoſita Baſilio, in Reſponſ. ad Interrog. 32. in regul. breuioribus, vbi de cauſſa immodica dormitionis, & ratione eam repellendi, ſic ſentit ac ſcribit:* [Sanè iſtiuſmodi dormitatio naſcitur, quotieſ-
B cunque animum noſtrum in contemplatione rerum diuinarum ſinimus veluti lenteſcere, &c. Ipſam autem depellimus, quotieſcunque veram, atque eiuſmodi, vt par eſt, de Dei maieſtate notitiam cogitationemque concipimus, & deſiderium illius perficiundæ voluntatis, velut ille, qui dixit: Si dedero ſomnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem, donec inueniam locum Domino, tabernaculo Deo Iacob.] *Ita ibi Baſilius, quem etiam de hiſce operæpretium fuerit legere in Serm. aſcet. De abdicatione rerum ſecularium, & ſpiritali perfectione. cuius initium eſt:* [Venite ad me omnes qui laboratis, &c.] *non longè à fine. ibi* Caue autem diligẽter, ne cogitationi illi animi aſſentiare, quæ ab orationis canone nondum peracto, auellere te ſtudeat, &c.] *De quibus ibi plura: vt etiam poſt Baſilium apud S. Dorotheum Abbat. in Serm. 11. vt paſſiones, & morboſos affectus excidere ſtudeamus, priuſquam in malum animæ habitum tranſeant. circa med. vbi de Pſalmodia, nocturniſq́; vigilijs agit; ac inter alia, vbi dicit:* [Quocirca exigenda à nobis eſt temporis ratio, conſiderandumque ac perquirendum, quomodo diem ac noctem tranſegerimus; num alacriter ac
C promptè ad Pſalmodiam, & ad orationem conſtituimus; num ſedulò aures noſtras attentas lectionibus ſacris præſtiterimus? Num pſalmodiam interciderimus, aut demiſerimus, &c.]

Nonne audiſti quòd ſæpius vocatus Propheta Samuel, neque ſemel cunctatus eſt ſurgere, quãuis adhuc puer eſſet,] *Pro quo, in alio Græco MS. ſic legitur:* Nonne intellexiſti quo pacto ſæpius excitatus ſit Propheta Samuel, & non ſemel piguit eum ſurgere, licet etiam puer eſſet, &c.] *Hiſtoria huius adfertur 1. Reg. 3. & amplificatur à noſtro Auctore, Tom. 1. in Apologia de Heli ſacerdote, pag. 7. & 8.*

Reuolue mente figulos, & fabrilem artem pertractantes, inueniesque ibi laborem immenſum, & vigiliam valde magnam, &c.] *De iſtis ſimilia alibi habes apud Ephram, in tract. de Vita ſpiritali, cap. 95 hoc modo:* Qui artem fabrilem exercent, non puluerem, non mallei ſtrepitum, neque ignis ardorem reſpuunt,: ſed rudem ferri maſſam ſtudioſè aſſidueque manibus tractãtes, vaſa inde commoda & vtilia educunt, atque conficiunt. Quocirca ne nos quidem ad virtutem
D & pietatem inuicem cohortando defatigemur, &c.

PARAENESIS VIGESIMASECVNDA,

De ijs qui ab initio negligentes, ac ſine cura ſunt.

SI acciderit Fratrem aliquem ad Monaſticam ac ſolitariam vitam quacunque occaſione venire, & non ſe ſobrium vigilantemq; præbuerit, protinus & è veſtigio deuorabit eũ diabolus. Incipit enim improbus ſuggerere ipſi, & dicere: Quid iam vis in virtutibus labores ſubire, & tibi negotium faceſſere, ac miſerijs affligi, abſque remuneratione aliqua? Numquid enim tua voluntate atq; inſtitu-
E to ad monachatum *acceſſiſti? Niſi enim illa tibi res eueniſſet, & neceſſitate conſtrictus fuiſſes; nũquam ſanè monachus factus eſſes. Ne igitur modò fruſtra affligatis atque te excrucies; cùm neque in hoc Deus gratias tibi habeat. Iſta fratri ſuggerit inimicus, cupiens ipſum in * deſperationis profundum præcipitare. Tunc igitur frater, non diſcernens in ſeipſo beneficia Domini, ſeipſum deſperationi tradit, mente obcæcatus; incipitque deinceps in negligentia atque ignauia vitam traducere, & abſque timore Dei, paruis ac magnis æquè reſiſtendo, & inſatiabili ſomno perfruendo. Et ſi quid vnquam feciſſet boni, dolendo; damnique loco illud reputans. Aſſiduè obmurmurat, & ſeipſum deplorat, prorſuſque perditioni ſeſe tradit: & pro eo, quòd ſe virtutum laboribus tradere vehemẽtius ac diligentius debebat, contraria admittit & agit; nõ ſecum dijudicans reputanſq; beneficia

Dæmonis ſuggeſtiones atque tentationes.

*q.d. nequaquã, ſed ex neceſſitate.

*al. in foueã ſiue foſſam deſperationis deijcere.

Domini: Et pro eo, quod ſecum dicere debebat: O anima, quàm multi per multa ieiunia & eleemoſynas, promeruerunt ad eiuſmodi vitæ religioſæ inſtitutum venire: ego verò in negligentia omne vitæ meæ tempus * dum tranſigo, etiam Dominus me eiuſmodi dignatus eſt felicitate, vt ad ſanctam honorandamque hanc vitæ rationem, ac omni diſtractione carẽtem peruenire poſſem, multorum peccatorum meorum immemor. Cur ergo & nos, ò anima, non damus operam, vt digna pœnitentiæ opera agamus; ne duplicatum in his ſupplicium inueniamus, tanquam diuinam gratiam aſpernantes, & beneficiorum ipſius non recordantes.

*al. tranſiens, & quomodo Dominus. &c.

Parabola lectu digniſſima.

Audi porrò & Parabolam ad iſta. Erat quidam diues in regione quadam, emitque poſſeſſionem ſibi vltra fluuium, & proprios aduocans ſeruos, confeſtim peregrè profectus eſt, diuidens eis poſſeſſionẽ, ſingulis pro ſua libera voluntate attribuẽs. B
Dixitque ad eos: Abite ſinguli veſtrum in partes proprias, & operamini in ijs, donec veniens conſpexero opus veſtrum. Et quidam eorum inuenti grati, & amãtes herũ ſuum, non immorigeri imperatis ſui Domini exſtiterunt; ſed mox fluuium traicijentes, operati ſunt in poſſeſſione Domini ſui. alij verò ex ipſis inobediẽtes & duræ ceruicis, contradixerunt Domino ſuo, dicentes: Nos vocem tuam non auſcultabimus, & fluuium non traijciemus, neque in tua poſſeſſione * laborabimus, & in omnibus hiſce non ſuccenſuit ipſis Dominus eorum. Tunc præparat diues ille * ſeruis poculẽta; & inebrians immorigeros ſeruos, imperauit alijs ſeruis vt illos traijcerent: qui cùm eos traieciſſent, collocarũt ſingulos in agri parte, quam illis eorum Dominus attribuit. Et poſtea vnus ex ijs ad ſe rediens, ſeipſum vltra flumen comperit tranſlatum, in poſſeſſionem quam ei ſuus exercẽdam dederat Dominus. Obſtupuitque ſeruus ille propterea, & dixit intra ſeipſum: Si ita C
me diligit Dominus meus; cùm enim inobediens ei fuerim, non eſt iratus, ſed patienter tulit, ac per ingentem fluuium iſtum atque vehementem, velut per ſomnium me traduxit, & in parte mea me conſtituit. Quare & ego rectè laborare incipiam in poſſeſſione eius, memor beneficiorum ipſius in me collatorum. Incepitque ſeruus ille cum diligentia operari, ita vt reliquos anteuerteret qui ante ipſum inceperãt. Poſtea & * alius experrectus ſeruus inuenit ſeipſum vltra fluuium in poſſeſſione Domini. Malus autem ac * durus cùm eſſet, dixit intra ſe: Ecce, inquit, per fluuium hunc magnum ac rabidum, traiecit me, tamquam per ſomnium: ego autem agrum eius incultum relinquam, & videbo quidnam facturus ſit mihi. Rurſusque reclinans ſeipſum piger ſeruus obdormiuit: ipſoque dormiẽte D
excreuerunt ſpinæ, herbæque ſylueſtres, & obtexerunt eum. Poſt multum verò temporis, venit Dominus ſeruorum illorum, ad videndum cuiuſque opus: cernenſque eorum qui antea inceperant, opus, benedixit ipſis. Deinde iterum ad ſeruum, quem ipſe per fluuium tranſtulerat veluti per ſomnium, reuerſus; aſpiciensque pulchrum ipſius opus, lætatus eſt in eo, & benedixit ipſi. Poſtea venit viſurus pigrum ſuum, opusque illius: & aduenients offendit eum dormientem, & * ſpinis, herbiſque ſylueſtribus obtectum. Aduocanſque eum Dominus ſuus, dixit comminatoriè ad ipſum: Serue nequam, ac piger, cur incultum meum reliquiſti agrum? an ignoras quomodo te quaſi in ſomno traduxerim per flumen: & in eadem parte quam compartitus ſum tibi, repoſui te; neque ſum memor prioris iniuriæ tuæ atque * contumaciæ in me demonſtratæ? Nonne oportebat & te imitatorem tui eſſe conſerui, * quemadmodum & eum per flumẽ traduxeram? Tunc nullum ſeruus ille excuſationem inuenit, in die tremenda. Tuncque ipſorum Dominus cum ijs fecit, ſecundum vniuſcuiuſque actionem. Dico autem, diuitem illum eſſe Dominum Chriſtum: poſſeſſionem verò fidem. At ebrietatem, caſuum incommodum, & calamitatem. Violentum porrò fluuium, fraudem atque deceptionem, ac diuitias huius ſeculi. Promptos autem ſeruuos, viros iuſtos. Eum verò qui ex ebrietate ſe collegerat, & operari cœperat, hominem peccatorem, qui ex infortunijs & calamitatibus ad ſe redijt, & ad Deum recurrit, ac voluntatem Domini feci. Piger verò ſeruus, eſt homo qui aſpernatus eſt gratiam Dei, ſuamque neglexit ſalutem. In cunctis autem iſtis, Saulum conſidera. Hic enim acceptis epiſtolis à principibus ſacerdotum, abijt in Damaſcum, perſecuturus ac vinculis conſtricturus credentes in Dominum. Quique exierat, euerſurus fidem, ipſe fidei prædicator inuentus eſt. Multæ enim miſerationes Domi-

†al. operabimur.

*al. omnibus potum parat.

*al. & ſecũdus.

*al. ſegnis.

*al. & ſylueſtribus ſpinis, herbiſq; contectũ.

*al. inobdientiæ.

*f. quem ſicut & te per flumen traieci.

Parabolæ docta & accommodata explicatio.

Actor. 9. 22.

Galat. 1.

Pſal. 44.

A Domini, in omnes qui in veritate inuocant eum. Ipſi ſit gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

PAræneſis 22. De ijs qui ab initio negligentes ſunt, ac ſine cura.] *Pro iſta inſcriptione, quæ eſt in Cod. Crypt. aſer. al. ſic reperitur:* [Hypotypoſis ſiue deſcriptio quędam formularis & compendiaria, ad eos qui à ſuomet ſenſu atque cogitatione vexantur, & offenduntur.] *atque ita ferè*
B *in duplici MS. Syrlet. In Candiano autem MS. Cod. eſt:* [Parabola de ijs qui ex caſuum incommodo atque calamitate, ſe iugo ſubdiderunt obedientię, &c.] *De his verò omnibus in hac Paræneſe agitur.*

Nunquid enim tua voluntate atque inſtituto ad monachatum acceſſiſti, &c.] *Al. ſine interrog. ſic:* [Non enim tuapte voluntate ad monacharum veniſti: nam niſi illa tibi res eueniſſet, & propter neceſſitatem monachus factus eſſes, nunquam ad monachatum acceſſiſſes, &c.] *At melius vis per interrogationē, vt in pluribus reperitur Græc. MMSS. ſic:* μὴ γὰρ ἐξ ἰδίας προαιρέσεως ἦλθες εἰς τὸ μοναχικὸν, *&c. id eſt,* Nunquid enim tua voluntate ad monachatum veniſti, &c.] *quaſi dicat, nequaquam: ſed ex neceſſitate, &c. Sunt autem verba tentātis diaboli, quibus perſuadere ſtudet Monacho, non eſſe laborandum de virtutibus; quia non ſpontè factus ſit Monachus, atque adeò non vt in virtutibus ſe exerceat, &c. Similia negligentibus ac torpeſcentibus religioſis ſuggerere ſolet inimicus, in profundum deſperationis præcipitare eos cupiens, ſicut & tales qui ſuæ ſalutis atque pro-*
C *feſſionis adeo ſunt immemores ſæpè conijcit, niſi ſpretis repulſiſq́; improbi hoſtis ſuggeſtionibus atque conſilijs, ad Deum toto corde recurrerint, eiuſq́; in ſe maxima beneficia agnouerent, &c. De quibus hic plura conſequenter lectu conſideratuq́; digna, apud ipſum vide Auctorem.*

Audi porrò & Parabolam ad iſta: Erat quidā diues in regione quadam, &c.] *Quandoquidem ſupra in noſtris Scholijs, cap. 2. in illud (*Attende tibi*) abunde vim & naturam Parabolæ expoſuimus, variaſq́; eius acceptiones ibi ex alijs SS. Patribus retulimus; iſtud hîc ſolùm dixero, valde familiare eſſe noſtro Auctori, ſicut & reliquis Syriæ ac Palæſtinis, ad ſuos Sermones atque Paræneſes, ferè Parabolas iungere: vt quòd per ſimplex præceptum, nudamq́; narrationem à Lectoribus vel Auditoribus teneri commodè nequit, ſaltem per ſimilitudinem retineatur atque exemplum, ſicut hoc iam loco, vbi dum negligentes Monachos, ſuæq́; vocationis ac ſalutis immemores ex laqueis diaboli eripere, & ad rectā mentem, viamq́; ſalutis reducere nititur; pulcherrimam hanc de Diuite illo & operarijs eius, Parabolam adhibet, quam & doctè accommodateq́; ad ſuum hic propoſitum explicat, applicatq́;.*

Tunc præparat diues ille ſeruis potulenta, & inebriās immorigeros ſeruos, &c.] *Hic pro* (τοῖς
D ἑαυτοῦ παισὶν, *i. ſeruis ſuis) vt in tribus vel quatuor conformiter reperi mmſſ. in alio quodam Cod. perperam legitur,* τοῖς ἑαυτοῦ πᾶσι, *i. ſuis omnibus, &c. nam (*πᾶσι*) manifeſte hic Auctoris repugnat ſententiæ: non enim Diues ille omnes inebriauit, ſed eos duntaxat qui remanſerant cis fluuium, nolentes traijcere &c. quare hic prorſus (*τοῖς παισὶν, *i. ſeruis, & non* πᾶσιν, *i. omnibus.) legendum.*

Dico autem diuitem illum eſſe Dominum Chriſtum, &c.] *Principium explicationis eſt totius Parabolæ, vbi in vno alio Cod. hic pro (*λέγω δὲ, dico autem*) reperitur,* ἔλεγεν δὲ, dicebat autem, *per imperfect. ſub alia perſona, ſed mendosè vt planè cenſeo, & quidem duplici de cauſſa, tum quòd in omnibus alijs exemplaribus Græcis hic legatur (*λέγω δὲ, dico autem*) ſub Auctoris perſona: tum quòd in tota hac Paræneſe & alijs, introducitur S. Ephram, verba faciens rectà oratione, & non obliqua.*

Eum verò qui ex ebrietate ſe collegerat, & operari cœperat, hominem peccatorē, qui ex infortunijs, & calamitatibus ad ſe redijt, &c.] *Pergit explicare reliqua ad Parabolā propoſitā pertinentia. vbi iſta hic pars paullo aliter in alio Græco MS, ſic legitur:* Eum autem qui ex ebrietate ſe recolle-
E gerat, & laborare inceperat, dico hominem peccatorem, qui cùm varios rerum caſus atque calamitates expertus eſſet, & per illas beneficia Domini agnouiſſet, è multiſque peccatis ad iuſtitiæ ſemitam redijſſe, voluntatem Domini operatus eſt: Piger verò ſeruus, &c.] *vbi plura explicationis gratia adduntur, quam ibi.*

PARAENESIS VIGESIMA TERTIA,

De Nouitijs laborem fugientibus.

NOuitios in cœnobijs Monachos variè oppugnare ſolet inimicus: nam aliquibus odium & alienationem ſuggerit in labore atque exercitio manuum. Et quo pacto? Dicam diuina adiuuante gratia: Manè ſurgit frater, orationem ſibi facturus in cella ſua. Deinde arrepto opere, infert ei tunc honeſtatis inimicus dæmon cogitationem acediæ: & ſi obueniente acedia reſiſteret frater, operando Acediæ Spiritus vt repellendus.

rando & ſe exercendo; tunc acediæ ſpiritum Diuinæ gratiæ auxilio repelleret. A Nam ingruente ipſi acedia, non reſiſtit ei per patientiam: ſtatim enim cogitationem laxans, incipit ſecum dicere: Hodie quaſi diſſolutum ac læſum eſſe me ſentio, & minus valeo. Quid igitur, quid inquam eſt agendum mihi? * Potius hodie otiabor, vt paululum meipſum reficiam; & cras opus meum perſequar, faciamque duorum dierum opus.

* al. otiabor in terra hodie, vt cras opus meũ, &c.

Interea in otio verſatur frater per primum diem; ſubtrahitq; deinde opus vnius diei. Similiterq; poſtero die, honeſtatis hoſtis dæmon vehementiorem fratri circumfundit acediam quàm die præcedente; in memoriam ipſi præteritum reuocans diem, atque præſentem. Tunc ergo cogitationibus compreſſus frater, * euigilat, & opus ſuum dimittit, incipitque ſæpe opera quæ ad ipſum non ſpectant, quaſi ſua eſſent facere: aut etiam ex cella ſua * eliciens Monachum, efficit vt euagetur. B

* al. ſurgit.
* al. educens.

Et in hoc improbus monachum tentat, ex ipſiuſmet ignauia atq; ſocordia. Alium porrò Fratrem aliter impugnat inimicus cuius cauſſam auſculta, ac ſapiens eſto, & da gloriam ſoli ſapienti Deo: & vbi didiceris, obſerua, tanquam rectè callens inſidias eius; vt non in laqueos illius incidas. Sicut enim leo rugiens, circuit quærens quem deuoret, cui reſiſte fortes in fide.

1. Pet. 5.

Alteri porrò Fratri præbet malignus promptitudinem ad opus, vltra quàm oportet; vnde auaritiæ morbus generatur. * indeque anima vulnerata, radice malorum omnium auaritia, efficit vt monachus manè ſumno * ſurgat, & ad veſperam producat opus plus quàm par eſt: ita vt ſi fieri queat, & precationem is, & Synaxim negligat, ſolique operi inſiſtat cauſſa auaritiæ. Signo verò ad Synaxim & officium dato, omnium vltimus tunc frater occurrit, & ante omnes è congregatione exire conatur. C

* al. tuncque.
* ὀρθρίζειν, καὶ ὀψίζειν.
Signũ, ſeu pulſus ad Synaxim.

Hæc igitur ſciens, ſerua teipſum chariſſime: ne illicitorum errore adductus, propria firmitate excidas. Et ne protrahamus ſermonem neruis eius per auaritiam diſſolutis, & vigore ſucciſo, incipit rurſus improbus ſuggerere fratri. Tuncque frater non conſiderans diuexantem eum perturbationem, incipit dicere, incuſando opus: Tot * iam annos operor in benedicto hoc manuum opere, & neque mercedem refert ſicut oportet, niſi quòd laborem habeat immenſum. & ait: melius eſſe ceſſare, quàm mala agere: quare vado inquit, aliam vt addiſcam artem, vnde ſufficientem conſequi poſſim mercedem, & facilè quæ neceſſitatis meæ ſunt, acquirere; ſimiliter autem & iſte, per propriam ignorantiam à Sathana tentatur.

* al. Tantum roboro in hoc opere, &c.

Cæterùm vir ſciens atque intelligẽs, omnia cum modo atque prudentia operatur, & ſicut oportet: vt precibus & Synaxi ſuæ vacet, orationique fidei fortitudinem ipſi præbet, & gratiam in omni opere bono. Nam D ſi occaſione operis, animum non ſubierit aliena cogitatio, & cogitatione quis non abreptus fuerit, ſiue auaritiæ, & inanis gloriæ, ſiue amoris ſui ipſius, & luxuriæ, atque inuidiæ, ſiue perfidiæ, & negligentiæ; ſiue * otij ac ſegnitiei, ebrietatis, & libidinis, inobedientiæ, & his ſimilium: Niſi aliquid inquam horum vitiorum quæ dicta ſunt, in anima proſeminatum fuerit, ac ſeruituti ſubiectus exſtiterit homo talium affectionum: non eſt cenſendum graue opus manuum monachi vrgentis quæ oportet, & quæ ſufficiunt.

* al. ſiue gulæ atq; ingluuiei.

Sin verò aliquas ex paſſionibus ac perturbationibus iſtis anima concupierit, tunc accidit in homine illo, quod ſcriptum eſt: A quo enim quis ſuperatur, huic & ſeruus efficitur. Nam ſi propter teipſum operaris, vltra quàm cõueniat, ſuperaris. Cùm verò abundaueris, præbe indigenti in hilaritate: Hilarem enim datorem diligit Deus. Et rurſus: vt & illorum abundantia veſtræ inopiæ ſit ſupplementum, vt fiat æqualitas, ſicut ſcriptum eſt: E Qui multum, non abundauit: & qui modicum, non minorauit. Dominus autem dirigat corda * noſtra in timore ipſius. Cui * gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

2. Pet. 2.
Iohan. 8.
Rom. 12.
2. Cor. 9.
2. Cor. 8.
Exod. 16.
* al. veſtra.
* al. Ipſi gloria.

SCHOLIA ET VARIÆ Lectiones.

DE Nouitijs acedia deditis, ac laborem opusq; manuum fugientibus hic agit; quos ex corpore ad laborem, ex negligentia ad diligentiam excitat: & ne ſpiritus acediæ, improboq; hoſti ignauiam atque deſidiam ſuggerenti, locum præbeant; ſed omni potius conatu illi reſiſtant, ingruenteq; acedia

acediæ cogitationes mox à ſe repellant, & otio ſe nequaquam dedant, ſeriò hortatur. Deinde etiam quomodo omni ſtudio atque vigilantia varijs tentationibus & inſidijs diaboli reſiſtere ſemper oporteat, oſtendit. modumq; reſiſtendi proponit, &c.

Paræneſis 23. De nouitijs laborem fugientibus.] *Pro hac inſcriptione, in MS. Vaticano, eſt:* [Paræneſis de manuali opere, ſiue labore manuum,] *Et in MS. Cand. ſic:* [Quòd tædio atque torpore quis affici non debeat, in opere ac labore manuum.] *Al.* [De his qui in luctа cum hoſte ſuccubuerunt. *& al.* Paræneſis de his qui colluctationi hoſtis ſubacti ſunt.] *ſicq; in MS. Syrlet. Quæ omnes Inſcriptiones, bonæ ſunt & accommodæ, quadrantq; Argumento, de quo in Paræneſi hic agitur,*

Nam ingruente ei acedia, ſi non reſiſtit; ſtatim cogitationem laxans, incipit ſecum dicere: Hodie, &c. *Pro quo, al. ſic legitur:* Cæterùm in hoc ſuperatur frater obueniente acedia, quando ingruenti ei non reſiſtit per patientiam: ideoque ſuccumbunt. quin etiam mox cogitationem relaxans, intra ſe frater dicere incipit: Hodie vt perſiſtere in labore vellem nequeo, quòd me infirmum ſentiam,] *& al.* Hodie quaſi languidum, & eneruatum me ſentio, quia ægroto, *pro quo, al.* & minus rectè valeo. Quid igitur, quid inquam mihi agendum? Otiabor potius hodie, vt aliquantulum me reficiam, & cras me ad opus impellam. *& al.* otiabor interim hodie, vt refectus cras perſequar opus meum, &c.] *Vbi lectionis varietatem attende & concilia: ego quam meliorem, perſpicuamq; magis putaui, hic ſecutus ſum, atque repoſui.*

Interea in otio verſatur Frater per primum diem; ſimiliterque poſtero die dæmon vehementiorem ei circumfundit acediam, quàm die præcedente, &c.] *Hinc clarè quiuis perſpicit, quam periculoſus ſit acediæ morbus, quantaq; eius pericula à cacodæmone immineant, qui ſemel ſpiritui acediæ locum præbere, & ignauiæ atque otio diffluere inceperint: ſicut pluribus hoc eodem Tomo 2. etiam alibi demonſtrat Auctor, in Paræneſ. 28. De priuatione timoris Dei, & de negligentia.*] *ac Paræneſi 42. De his qui propria cadunt negligentia. cuius initium eſt:* Frater, ſolitariam deſideraſti vitam, bonum appetiiſti opus, ſi ad finem vſque ſeruaueris, &c.] *Necnon longè poſtea in Paræneſi, ad monachum acediæ deditum, qui tentabatur vt rediret ad ſeculum. cuius principium ibi eſt:* Intrate per anguſtam portam, &c.] *Quò etiam faciunt, quæ Ioannes Caſſian. per capita 23. lib. 10. de Spiritu acediæ adducit, vbi non pauca cum his reperiantur conformia. quemadmodum & apud alios alibi.*

Alteri porrò fratri, malignus promptitudinem ad opus præbet, vltra quàm oportet; vnde auaritiæ morbus generatur, &c.] *Aliæ dæmonis inſidiæ ac laquei deteguntur, quibus per auaritiam captare renuntiantium animas ſtudet, efficereq; (ſi fieri poſſit) vt etiam poſtpoſitis, neglectiſq; precibus ac Synaxis officijs, ſoli manuali inſiſtant operi, & quidem cauſſa auaritiæ: ſicq; à ſummo mane vſque ad veſperam abſque ceſſatione opus ſuum pluſquam par eſt, priuati lucri gratia producant, &c. quos hic non leuiter monachos taxat, reprehenditq; Ephram. De quibus, & apud Caſſianum vide lib. 7. de ſpiritu Phylargiria, per capita 31. ſed potiſſimum cap. 7. vbi quatuor malorum Philargyria ſit procreatrix, ac præſertim in Monacho ad propriam commodum Abbate inſcio, opus peculiare exercente, illudq; vendente, tractatur, ac poſtea quoq; cap. 9. 10. 12. 21. 30. &c.*] *Contra quod genus hominum, etiam grauiter Magnus ſcribit Baſil. in conſtitutionibus monaſtic. cap. 35. cuius ibi principium eſt:* Debet autem pietatis cultor ab omni priuata rerum, quæ in materia conſiſtunt, poſſeſſione liber eſſe, &c.] *vbi aduerſus proprietarios Monachos tractat, & cur proprietas monachis vitanda ſit; & quomodo qui tales ſunt, Iudæ in hoc rectè adſimulentur, oſtendit.*

Tot iam annos operor in benedicto hoc manuum opere, &c.] *Verba ſunt Monachi incuſantis grauitatem & diuturnitatem operis ſui, & ſe ex illo dignam non recipere mercedem conquerentis, quare aliam artem magis lucroſam cogitare incipit, &c. Vbi in alio ſic legitur MS.* [Tanta in benedicto hoc operatus ſum opere, neque quantum oportet mercedis habet: quin potius laborem incredibilem continet atque infinitum, &c.] *ſicq; in alijs atque alijs exemplaribus mſſ.*

Et rurſus: vt & illorum abundantia, veſtræ inopiæ ſit ſupplementum, vt fiat æqualitas, ſicut ſcriptum eſt: Qui multum non abundauit, &c.] *Verba ſunt Apoſtoli 2. Cor. 8. vbi in alio Auctoris noſtri MS. alluſio ſic:* vt veſtra abundantia, illorum ſuppleat inopiam, &c.] *ſicq; fortè etiam accommodatius, ad eius hic inſtitutum. Locus porrò Scripturæ hic notatus eſt, Exod. 16.*

PARAENESIS VIGESIMAQVARTA,

*Quòd * Diuerſimodè impugnantur, qui ſub obedientia viuunt.*

* al. De his, quæ accidunt inter eos qui in cœnobijs viuunt.

Diuerſimodè impugnantur qui ſub obedientia ſpiritalis patris cõſtituti ſunt; Nam ſi eos viderit inimicus carnalia ſapientes, ſuggerit ipſis cogitationes carnales, dicens: Recede à monaſterio, & negotiare aliqua in re * ad lucrum. Spiritali porrò viro opponit ſe aduerſarius

* al. vnde tibi commoda, & vtilitates compares, &c.

improbus, per rectè facta, ſuggerens eiuſmodi, dicendo: In ſeculo, hæc ſeruilia A
opera exercebas, & comedebas ſicut animalia rationis expertia. Et qualis hæc
iuſtitia, operari & comedere? Ecce enim & per cibum excitatur tibi fornicati-
onis bellum: Et viciſſim niſi comedas, laborem ferre non potes. Quin * poti-
us huc veni, ingredere in eremum interiorem, & ſaluaberis: Domini enim eſt
terrà, & plenitudo eius. Cæterùm ferramentum tecum paruum tolle, quo her-
bas euellere poſſis, & comedere quemadmodum & antiqui ac primi Monachi
faciebant, qui etiam grati accéptique fuerunt Deo. Et quid neceſſe tibi eſt hic
deſidere, vbi ſcandala regnant, & obtrectationes, aliæque res quas non opor-
tet dicere? Quando autem exieris, & nihil iſtorum habueris; aliam addiſces
artem, vnde & ſufficientem emereri poſſis mercedem, vt etiam inopi atque
mendico ex tuis laboribus elargiaris. Tales ſuggerit malignus cogitationes
fratri. Tunc ſuggeſtori reſpondet frater, dicens: Ecce diſcedam ab his qui hic B
verſantur, ad quas tamen partes diuertam neſcio: vereor ne fortè egreſſus, ſi
locum non inuenero, iterum huc reuerti cogat. Cui aduerſarius: ſolùm ab his
diſcede, & locus tibi non deerit. Quem enim, inquit, deſeruit Dominus, vt te
derelinquat? quin & iureiurando affirma, te huc non reuerſurum. Quibus re-
ſpondet frater, dicens: Exſpectemus ad certum tempus; non enim iam tem-
pus idoneum eſt, quo nos hinc ſecedamus. Ad quæ aduerſarius: Et quomodo
ſuſtinebis ingruentes tentationes in loco iſto? Exiſtimanſque frater ad maio-
rem ſe profectum * trahi, aſſenſum cogitationibus præbet, quod omnibus dete-
rius eſt. Quemadmodum enim in pelago, nauis ſi * vel exiguum ipſi foramen
acciderit, niſi citò curata fuerit; ex modico illo, talis tantaque magnitudo vndis
matis facilè inuoluetur: Ad eundem modum etiam anima excipiens inſultus
hoſtium, niſi ad creatorem ſuum redierit. Sobrietate igitur & vigilantia, multa C
que humilitate opus eſt chariſſimi. Omne enim malum funditus deletur, * per-
fectæ in Deum charitatis poſſeſſione. Frater ergo qui cogitationibus conſentit, &
vehementius ab ijs deinceps diuexatur, accedit ad Præfectum ſuum, ac dicit: Pater
abba, fac charitatem, & dimitte me: non enim queo amplius in cœnobio deſide-
re. Quæ audiens ſenex, incipit contriſtari, ac lugere vices fratris, quòd illuſus ſit:
cœpitque Senex conſolari & hortari fratrem dicens: Ego frater non dimittam te.
Cui verò fili dæmones audis, volentes te à fraternitate ſegregare, & dulci eorum
charitate? An ignoras frater, quòd ſi ex caula ouis non exierit; eam à feris non
capi? Sed dic mihi frater: num quis te fratrum contriſtarit, aut ego ipſe? Dic quæ-
ſo, & ego te curabo in Domino. Et ſi quis te fratrum moleſtia iniuriave affecerit;
tolera, propter eum qui dicit: Alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis D
legem Chriſti. Quorſum autem attendis erratis alienis? Teipſum potius purum
intemeratumque ſerua. Et ſi fortè moleſtus ego tibi fuerim, teſtis mihi ſcrutator
cordium eſt Dominus, quòd non ex aliquo tui odio, id ſim conatus: ſed potius
ſalutis animæ tuæ ſatagens. Atque iſta auribus quidem frater excipiens, interius
ſuis interim cogitationibus abſtrahitur. Similiter quoque & fratres eum inter-
pellant, dicentes: Ne deſeras nos frater, vnanimiterq; condolent ei. Quòd ſi per-
ſuaſum fratri fuerit, & acquieſcat: liberatur multis tentationibus atq; tribulatio-
nibus. Quòd ſi adduci non poſſit, vt maneat; dicit Præfecto: Non propterea, ſed
ſolitarie viuere deſidero. Et ne in longum protrahamus ſermonem: niſi morem
gerat frater, recedit à confraternitate. Egrediensque monaſterio, in quo degebat
circumſpicit ad dexteram, & ad ſiniſtram. Quòd ſi mundum ſpectarit, & in ſecu- E
culum reuerterit; occæcatus mente, dicit intra ſeipſum: Liberatus ſum à ſolitu-
dine vitæ monaſticæ; ſuumque exitium arbitratur eſſe ſapientiam. Similis autem
talis eſt homini, qui ſumpta hydria ſua abijt hauſturus aquam, & tamen hydriam
aqua non impleuit: ſed reuerſus etiam vas confregit. Talis quoque eſt, qui ſpreta
gratia Chriſti Domini, denuò in mūdum ad vitam ſecularem ſe conuertit. Quòd
ſi piam frater, ac religioſam mentem obtinuerit, in interiorem * ingreditur ere-
mum. Contingit autem vt in ſenes quoſdam incidat, qui hoſpitalitatis virtutem
exercentes, fratrem cum gaudio excipiūt. Deinde interrogant, vnde * ô frater? At
ille. Huius ſum, inquit, cœnobij fratres. Et acedia circūfundente me in cœnobio,
ab eo exiui, nuncque inquiro vbi conſideam, & plangam peccata mea. Tunc quo-
que

*al. Quare huc potius age, &c.

*al. venire.

*al ſi vel in minimo læſa fuerit.

*al. per charitatem in Deum perfectam.

Galat 6.

Similia valde accommoda.

*al. progreditur.

*al. vnde eſt frater?

que Senes illi cohortari fratrem incipiunt, dicentes: Potius ad tuum te confer cœ-
A nobium, ô fili; & ibi cõquieſce. Ecce enim, vides quantis nos premamur anguſtijs,
in locis iſtis. Audiuimus *autem & à Patribus, bona eſſe cœnobia, maximeque iu-
uenibus. Et ſi morem gerens frater, reuertatur ad locum ſuum, ibique quietam *al. Frendina Patribus intellexinus.
amplectatur vitam: iam multas ac malas tribulationes effugit. Quòd ſi ſenibus
non paruerit: interiorem petit eremum, & paulatim fames eum affligit ac pre-
mit; tuncque fratrem tœdere ac pœnitere incipit. quin & dæmones ipſum timore
atque ignauia exagitant, & dicunt: Bene cum fratribus tuis conſidebas, quis te di-
ſturbauit, atque * adduxit in eremum iſtam? Et cuiuſmodi cenſebitur iuſtitia, ſi
mala moriaris morte, in iſta eremo? Tunc magnum fratri incurrunt timorem at- *al. incitauit, induxit, vel perſuaſit, vt &c.
que terrorem, tormentaque multa in mente ipſius. Tuncque frater intra ſeipſum
B dicere incipit, pœnitentia ductus: Bene mihi inter fratres meos verſanti erat. At
quis me ſeduxit? aut cuiuſmodi me dæmon decepit, vt ad eremum hanc horribi-
lem exirem? vbi feræ inhabitant multæ, malæ atque terribiles. Quid porrò agam
miſer, ſi in manus Barbarorum incidero? ne fortè & in latrones incurram; aut et-
iam fera aliqua praua occurrat mihi: quin & dæmonia multa in locis iſtis reperi-
untur. nam locus, inquit, deſertus eſt Et quomodo ergo ſolitariè potero habitare
in eremo iſta? vbi aſſiduè ſpiritus ſunt immundi; præſertim verò cùm ego inter
plures fratres degere conſueuerim. Reuera autem niſi ſobrium ſe ac vigilantem
præbuerit, qui vitam ſolitariam in eremo agit, citò etiam mentem deperdet
quemadmodum & multi id perpeſſi ſunt. Deinde poſt eiuſmodi cogitationes,
incipit ſecum frater dicere: Eamus habitatum apud fratres, ſolitariam vitam qui-
C etè ducentes. Poſtea ad ſolitarios, frater accedit: Excipiuntque eum fratres in
pace, tribuunt ei cellam inter ipſos, & aſſumunt ipſum in Domino; offerentes ei
quantum poterat manus ipſorum. Deinde conſidens frater in cella ſua, ait in-
tra ſeſe: Paululùm nos operari oportet, vt inueniamus quo alamur. Et rurſus,
quid agam: quoniam opificium huius loci nondum didici? Et poſt aliquot dies,
vbi opificij rationem didicit, incipit deinceps diſtrahi, & conflictari, quippe qui
ſolitariam vitam degat. Quemadmodum enim ſolitariam vitam ducere ſoli- Similitudo ex contrarijs.
to, difficilis atque moleſta videtur vita cœnobitica: Ita ei qui in cœnobio viue-
re conſueuit, moleſta apparet vita ſolitaria. Omne porrò lignum à * proprio *al. ex proprio.
agnoſcitur fructu; Et laboribus deditus, ex * iuuentute ſua. Incipit deinde frater, *al. in iuuentute ſua.
ſæpe diſtractionibus tentus, pœnitentia duci, ac dicere: Ecce diſtrahor vndique,
& neque horarias preces meas perſoluere poſſum, cum cogitationibus quotidie
D dimicans. Cùm verò in cœnobio verſabar, ab omnibus iſtis liber eram: at cura
omnis mea erat in Synaxi ac precibus, & exiguo manuum penſo perſoluendo. At
nunc quid agam miſer? nam propter mea peccata, iſta mihi euenerunt: quia enim
immorigerum me Patris admonitioni præbui, ecce multæ tribulationes con-
ſtringunt me. Praua enim admodum inobedientia, Adamum ex paradiſo eie- Gen 3.
cit: & me ex monaſterio meo. Et poſt hoſce ſermones, accidit fratrem duplici Duplicis cogitationis tentatio.
ferri cogitatione, tum bona, tum mala: quarum mala, ei ſuggerit eiuſmodi, di-
cens: Ecce & cœnobium probaſti, & eremum expertus es; & ſi ad cęnobium redie-
tis, pudor tibi erit, & dedecus: neq; verò iſtud ſolùm: quin & in cœnobijs oppreſſi-
ones regnant, ac ſcandala plurima. Rurſusque in eremo iſta, terrores ſunt varij, &
labor immenſus: immo potius hinc digreſſus in mundum abi: nam & ibi inquit,
ſi Deum timere volueris, ſaluaberis. An putas ſolos eos, qui in eremo verſantur,
E ſaluari? Cæterùm ſi ſapuerit frater, reſpondebit * cogitationi eiuſmodi, dicens: *al. reſpondebit ei dicens.
Si in eremo, vbi magna eſt quies atque tranquillitas, non permiſeris me conquie-
ſcere: quæ non mala aduerſum me excitabis, ſi in mundum abiero? Hæc quippe *al. in ſuam adducere ſententiam.
ſuggerit inimicus, volens ipſum * reflectere velut canem ad proprium vomitum.
Nam ſi frater cogitationi conſenſerit, illicò in mundum inimicus abigit eum.
Sin verò fratris anima concupierit ſalutare Domini; dabit ei Deus cogitationem
bonam, in ſemitam iuſtitiæ. Talia igitur ſunt cogitationis bonæ propugnacula.
Ecce, inquit, & cœnobia probaſti, & eremum expertus es. Proba igitur cogitatio-
nem tuam: & vbi vides in bonum ædificari animam tuam, ibi perſiſte. Quòd ſi
etiam hiſce in locis quietam degere vitam volueris, ſicut & cæteri fratres, qui ibi

reſident propter Dominum; nequaquam te Dominus noſter Ieſus Chriſtus deſpi- A
† al. ſi ſolùm in timore Domini verſaris.
ciet: ſed ipſe tui curam geret, † ſolùm in timore Dei verſare. Sin autem & ad cœ-
nobium redeundi fuerit animus, hoc etiam melius eſt. Caueasque tacita mentis
cogitatione tecum dicere: Ad fratres meos reuerti erubeſco: reputabunt enim
me, ſi ad eos rediero, tamquam impatientem, & labores eremi ferre nolentem:
imò inſtar ſegnis alicuius ac pigri militis à belli acie profugientem. Verùm non
ſic mi frater, non ſic: ſed tu potius, velut probatus pugil, quod dictum eſt ab Apo-
† al. exple & effice. 1. Theſſ. 5. Pſalm. 132. Prouerb. 18.
ſtolo, † expleſti & effeciſti. ait enim: Omnia probantes, quod bonum eſt tenete. En
tu vtrumque exploraſti atque tentaſti, hoc eſt, ſolitarium, & cœnobiticum vitæ
genus. Inueniſti bonum & iucundum eſſe, fratres habitare in vnum. quemadmo-
dum ſcriptum eſt: Frater qui adiuuatur à fratre, quaſi munita atque excelſa ciui-
tas: nam fundati regni inſtar, fortis eſt ac potens. Quibus compunctus frater, ad B
Matth. 10. & Rom. 14. 15. & 1. Theſſ. 5. † al. diuexare fratrem, talia ei ſuggerens, dicensque. † al. aduerſus aliquem.
cœnobium reuertitur. Suſcipit eum Præfectus cœnobij, cum fratribus, promptè
atque libenter. propter illum qui dixit: Suſcipite ac ſuſtinete infirmos, attribuit-
que ipſi cellam. Et aliquot poſt dies, fratre in ſua conquieſcente cella, incipit ma-
lignus talibus † exagitare fratrem, atque ſuggerere ipſi, dicens: Iterum ad antiqua
veniſti? Nonne tibi ſolitudo ſufficiebat, libertasve eremi? vbi neque quid noxium
cernebas, neque ſcandalo afficiebaris, neque etiam aliquid † cum aliquo loqueba-
ris. Et tantopere rurſus dæmones exagitare ac diuexare atque perturbare fratrem
incipiunt; vt ſi fieri poſſet, etiam parietibus monaſterij effractis effugeret. Vſque
adeò turbatur cogitationibus à malo dæmone immiſſis, qui eum volens adhuc
è cella retrahere, tædium illi in exiguo opificio inijcit. Cæterùm prudens ſi eſt
Matth. 10.
frater (quemadmodum ſcriptum eſt: Prudentes eſtote ſicut ſerpentes, & ſimplices
ſicut columbæ.) reſiſtet illis, dicens; Ne me illuſeritis operarij iniquitatis: quoni-
am conſilium veſtrum ego non tolerabo, cùm illud veneno ſit plenum. Auſcul- C
† al. monaſterio. † al. inueni.
tans quippe vos, prima vice egreſſus ſum monaſterio, exiſtimans me ad maiorem
profectum abire. Et † cella quidem exiui, ſed vtilitatem mihi non † retuli: immò
cognoui quòd omnes viæ veſtræ ſint tenebræ, & qui in eis ambulat, in tenebris iter
faciat. Ego autem ab hoc tempore, me ipſe putabo ſeruum cuiuſpiam, qui huc
profectus, me huius monaſterij Præfecto commendarit, in quo habito: ideo non
ſum mei iuris. Et ſuper modico manuum opere, quid me diuexatis atque affligi-
tis? Numquid ego ſum melior hominibus ſecularibus, qui quidem non ſolùm
† al. & domicilij. Matth. 11. Pſalm. 118.
de die, ſed etiam de nocte operantur, ſataguntque eorum quæ ſunt vxoris, & libe-
rorum, & cellæ, & † pretij conductæ domus? me verò ab omnibus iſtis liberauit
Chriſtus: quia iugum ipſius ſuaue eſt, & onus eius leue. Propterea declinate à me D
maligni, & ſcrutabor mandata Dei mei. Quoniam ipſi gloria, in ſeculorum.
Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ Lectiones.

HAc ſua Parœneſi, oſtendit Auctor diuerſimodè impugnari ab hoſte illos qui ſub obedientia in monaſterijs viuunt; peſſimeq́; ſibi conſulere eos, qui ſua ſtultè potius conſilia quam ſuorum Superiorum ſequuntur, proprijsq́; ſe abduci cogitationibus ſinunt. vnde in multas ſæpe tentationes laqueoſque diaboli incidunt, quibus ſemel implicati atque conſtricti, non facile ſe illis liberant, ſed magis in E
deterius vergunt, viam pietatis atque religionis deſerentes, & fraternitatem cum inſtitute ſuæ monaſtice relinquentes, ac ad ſeculum redeuntes, vel etiam ſolitudinem relicto monaſterio cogitantes, &c. Quare tales hic hortatur, ne callidis inimici ſuggeſtionibus atque tentationibus vllatenus locum præbeant: ſed ad mentem redeant, ſeq́; totos Deo offerant. commendentq́; ac poſtliminio ad fratres, monaſteriumq́; vnde exierant reuertantur, ac vitam Deo gratam viuant, &c.

Parænesis 24. quòd diuerſimodè impugnantur qui ſub obedientia viuunt.] *Ita eſt in duplici MS. Syrlet. Pro quo, in Cryptaſer. ſic:* De his quæ contingunt inter eos qui in cœnobijs viuunt.] *& in Codice Cand.*] Quòd non oporteat propria ſequi conſilia, nec ſuis abripi cogitationibus.] *At in MS. Vatican. talis eſt inſcriptio:* [Parænesis in Fratrem qui è monaſterio exiuit, & iterùm poſtliminio reuerſus eſt.] *Conueniuntq́; omnes iſtæ Inſcriptiones hic*

A *ones hic inſtituto Auctoris, cùm & de ſingulis hac ipſa Parænеſe ſparſim agitur, magis tamen vel minus.*

In ſecula hæc ſeruilia opera exercebas, & comedebas, &c.] *A Cœnobio ad ſolitudinem abducere callidè conatur Dæmon, vtituŕq; hoc Argumento: Quod hic agis in monaſterio, agebas etiam in ſeculo: opificium ſcilicet exercebas, & edebas vt animalia rationis expertia, &c. abi igitur in ſolitudinem, vbi ſine cibo viuas, omiſſoq; opificio te totum contemplationi dedas, &c.*

Et viciſsim niſi comedas, laborem ferre non potes, &c.] *Eſt continuata hac oratio cum verbis proximè præcedētibus, & vnica ratiocinatio atque dilemma eiuſmodi: Si comedis, vitam beſtialem agis; ſi non comedis, non fers laborem: ergo abi in ſolitudinem, vbi non ſit neceſſe laborare, neque comedere, &c. atque hæc ſunt argumenta quibus cacodæmon ſubdolè perſuadere conatur Monacho, vt ſuum relinquat monaſterium, inſtitutumq; monaſticum, &c.*

Ecce diſcedam ab his, qui hic verſantur, &c.] *al. ἐλλειπτικῶς, & ad verbum ſic:* [Ecce ab his
B qui hic ſunt recedo, & in quas me partes conferam ignoro : ne fortè dum hinc egreſſus fuero, & locum non inuenero, huc iterum poſtliminio reuertar, &c.] *vbi etſi lectio videatur eſſe germana, & formula dicendi fortè Syris familiaris, & elliptica; ſicut etiam vbi eſt: (μήποτε ἐξελθόντος μου, id eſt, ne fortè hinc egreſſus, &c.) tamen maioris perſpicuitatis gratia, melius hic expreſſius legendum, adhibendo verbum ὅρα, vel δέδοικα ante μήποτε, vt Latinè reddatur,* vereor ne fortè egreſſus, ſi locum non inuenero, iterum huc reuerti cogar.] *vt hic in translat. repoſuimus. niſi quis fortaſſe hic pro ἰδοὺ ἐξέρχομαι, legendum cenſeat, εἰ τῶν ὧδε ἐξέρχομαι, ſi ab his qui hic degunt egreſſus fuero ac poſtea pro (μήποτε, ne fortè) εἰ μὴ, niſi fortè, &c. hoc modo:* Si hinc ego abiero, in quas me partes recipiam neſcio; niſi fortè poſt egreſſum, ſi locum non inuenero, iterum huc redeam, &c.]

Quemadmodum enim ſolitariam vitam ducere ſolito, difficilis videtur vita cœnobitica: ita ei qui in cœnobio moleſta apparet vita ſolitaria.] *Quid differat ſolitaria vita à cœnobitica; quidq; οἱ μονάζοντες ἀπὸ τῶν κοινοβιτῶν, non obſcurè hic indicat. quam etiam differentiam plenè Caſſianus ponit,*
C *in collat. 18. capite 5. ſub fin. & eadem 18. collat. cap. 10. in Reſponſ. ad Interrogat. quid interſit inter Cœnobium & monaſterium, vbi iſta ex profeſſo tractantur, & apud alios alibi.*

Ecce diſtrahor vndique, & neque exiguas horarias preces meas perſoluere poſſum, &c.] *Vbi in Græco eſt:* ἰδοὺ περισπῶμαι πάντοθεν, καὶ οὐδὲ τὴν μικρὰν μου σύναξιν εὑρίσκω βαλεῖν, &c.] *Nomine enim τῆς συνάξεως, hic per metalepſin appellare videtur ſtatas precationes, & officium diuinum quod in illis conuentibus potiſſimum decantabatur: & hoc loco ad priuatas quoque transfertur precationes, &c. ſicut examinando comperies.*

PARAENESIS VIGESIMAQVINTA,

D
Inuaſio atque impugnatio hoſtis, in tranſgreſſores.

SVGGERIT fratri cogitatio: Tot iam annos in hoc ſancto loco degis, inſeruiens Chriſto Domino; at nunc conſenuiſti, nec ſufferre poteris amplius regulas loci iſtius: nam caro tua debilitata eſt, neque vires tibi vltra ſuppetunt faciendi quidquam † ſperneriſque deinceps à paruis & magnis; & propter ſenium tuũ requie indiges. Age igitur, inde egredere, & in vno aliquo reſide loco, atque quieſce: & ſiue ex charitate, ſiue ex qualicumque alia occaſione, Deus tibi victum mittet. Quæ enim tibi impendet neceſſitas, vt etiam miſerè cauſſa victus tui, improperia ſufferas? Quid porrò & cibus tuus eſt; quod ita quotidie etiam praui inſtar ſerui defatigeris atque affligaris, ſuſtineaſque minoribus te ſubijci? Hæc
E atque alia eiuſmodi, improbus hoſtis Seni ſuggerit, volens à fraternitate ipſum poſt tot tantoſque annos abſtrahere, & loco, in quo conſenuit, dimouere, eumq́ue impatientem tempore ſenectutis ſuæ † demonſtrare. Et ſi cogitatione ſenex facilior leuiorque fuerit, mox & veſtigio obedientem ſe improbo conſultori præbet, & exagitatur ab ipſo, ſicut ſarmentum ac ſtipula à vento agitata: Sin autem ſenex cogitatione perfectus ſit, eum de loco tranquillitatis non dimouent; neque ipſum † vincunt, tamquam aliquem catena vinctum. Non enim præualent cogitationibus pijs; nam & ijs reſiſtit ſenex, dicens: ne ſenectutem meam irriſeritis improbi dæmones: non enim prauas veſtras cogitationes atque conſilia ignoramus. Nam ſi in iuuentute mea patienter labores pertuli: multò magis nunc ſuſtinebo, quando tempus reſolutionis meæ inſtat, vt

†al. contemptuique deinceps ibi eris paruis ac magnis.

Improbi hoſtis ſuggeſtiones, & tentationes.

†al. reddere.

†al. ſuperant.

ſint

ſim cum Chriſto. quemadmodum & vos mihi conteſtabamini: conſenui enim, & caro mea infirmata eſt, quò igitur abibo? Senex quippe aliud exſpectat nihil, niſi vt hac liberetur vita, ac diſſoluatur: & adhuc vt ignauiæ forma reddar atque exemplum, & non patiẽtiæ, ſuadetis? Si enim ſenex Eleazarus, dum incendij ſupplicijs torqueretur, non eſt mutatus mente, vnde & iuuenes ætate, huius patientiam reſpicientes, contempſerunt tormenta quæ videbantur, viceruntque tyrannũ Septem ſancti pueri: quid igitur ego? Atque ita diabolicas cogitationes diſſipat, ſi in eadem voluntate ſententiaque permaneat, diuina adiuuante gratia, moriturq; in loco, vbi conſenuit, referens coronam gloriæ, & à Domino audiens: Euge ſerue bone, & fidelis: in paucis fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam; intra in gaudium Domini tui. Cui gloria † & imperium, Patri, & Filio, & Spiritui ſancto: nũc & ſemper, & in ſecula ſeculorum. Amen.

2. Mach. 6.
2. Mach. 7.
Matth. 25.
† al. Cui gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ Lectiones.

INuaſio atque impugnatio hoſtis, &c.] *Variat & hic Titulus ſiue Inſcriptio: nam in MS Vatican. eſt:* [Quo pacto honeſtatis inimicus Dæmon ſe opponit ijs qui iam conſenuerunt in cœnobijs, & dicit: Tot iam annos agis in hoc loco, &c.] *Loco cuius, in alio Cod. ſimpliciter abſque addit. reperitur:* Parænesis 24. & al. 25.] *In Candiano autem MS. eſt:* De acedia, & patientia Senum.] *At in antiquiſſimo MS. Cryptafer. reperitur ac legitur hic:* [Sancti Stephani iunioris, de his quę accidunt ſenibus. eiuſdem Paręneſis 24.] *exiſtimo autem Stephanum illum iuniorem eſſe eum, cuius mentio fit in Romano Martyrolog. quarto Kalend. Decemb. ibi:* Conſtantinopoli, Sanctorum Martyrum Stephani iunioris, & Sociorum trecentorum, & triginta nouem Monachorum, &c.] *quorum etiam Zonaras meminit, in 3 part. annal. in Conſtantino Copronymo, ſub quo paſſi ſunt. & Damaſcenus ex editione Billiana, nec non Cedrenus in compend. anno 25. eiuſdem Imper. ac Ioannes Epiſcopus Hieroſolymit. in vita S. Ioannis Damaſceni aliiq; alibi.*

Et ſi cogitatione Senex facilior leuiorque ſit, mox obedientem ſe improbo conſultori præbet, &c.] *Alia lectio ſic:* [Et ſi leuis animi mentiſque ſenex fuerit, ſtatim & è veſtigio tranſuertitur, & expellitur à malo dæmone.] *al.* [cogitatione dimouetur atque traducitur ab ipſo, inſtar ſtipulæ à vento agitatæ, &c.] *atque ideo impijs hoſtis ſuggeſtionibus, prauiſq; eius conſilijs monet Auctor quocunque tempore fortiter reſiſtendum, & in bonis vitæ inſtitutis ad finem vſque perſeuerandum, &c.*

Sin autem Senex cogitatione perfectus ſit, eum de loco tranquillitatis non dimouent, &c.] *In duobus alijs mmſſ. Græc. pro (οὐ μεταφέρουσιν αὐτὸν τοῦ τόπου τῆς ἡσυχίας, τὲ hic) reperitur:* οὐ μεταφέρουσιν αὐτοῦ τὸν τρόπον τῆς ἡσυχίας, *id eſt, non transferunt atque diſturbant eius modum ac rationem quietis*] *& al.* αὐτὸν τοῦ τρόπου τῆς ἡσυχίας. *non dimouent ipſum à modo quietis.*

PARÆNESIS VIGESIMASEXTA,

De† tranſmutatione loci in locum, &c.

† al. de Fide, Parænesis 25.

FIDES, mater eſt boni omnis operis, & per ipſam quis acquirit repromiſſiones Domini, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti. quemadmodum ſcriptum eſt: ſine fide autem impoſſibile eſt placere Deo. Fertilis porrò poſſeſſio eſt diabolo infidelitas, quæ operis omnis mali eſt mater: quippe ex qua duplicitas animi naſcitur, quæ eſt inordinatio atque confuſio. Vir autem † duplicis animi, inquit, inſtabilis eſt in omnibus vijs ſuis. Si ad eremum exierimus, in eremo non quieſcũt pedes noſtri: Et ſi ad loca quæ habitantur, eos qui † eremum ſequuntur, felices prædicamus. Fratres, niſi ſeminauerimus, quomodo metemus? Et fructus largitori fructuum non offerentes, quomodo fructum ferre poterimus? Tribulationem non ſuſtinentes, quomodo refrigerium adinueniemus? In eremo patienter non perſeuerantes, quo pacto mercedem peregrinationis noſtræ recipiemus? Inopiam & anguſtias non ſufferentes, quo pacto veras diuitias reperiemus? In contumelijs, & † plagis, atque contemptionibus non acquieſcentes: quo pacto veſtigijs Domini Chriſti inſiſtemus? Sub obedientia ſeniorum eſſe in Domino non

Heb. 11.
Iacob. 1.
† al. duplex animo.
† al. in eremo degunt.
Galæ
† al. & triſtitijs atque moleſtijs, & contemptionibus, &c.

A non ſuſtinemus: ſed ex loco in locum alium tranſimus. Primùm verò debet
quis ex proprijs perdiſcere cogitationibus, cur, & quam ob cauſſam velit propri-
um deſerere locum in quo habitat; ne forte laborem effugere cupiens, interio-
rem petat eremum, arbitrans leuiorem ſe in eremo inuenturum locum. ne rurſus
ab honeſtatis inimico dæmone, liuore atque inuidia vulneratus angatur; quippe
quòd alius frater in ijs rebus quæ cernuntur proficiat, ipſe verò non ſit honoris
gradum ac dignitatis adeptus, & huius rei gratia relinquere vult locum. ne † labo- †al. pugnam.
rem fugiens virtutum, aut ſub obedientia in Chriſto vincere detrectans, ſolitudi-
nem petat. neue terrenam hæreditatem perſequens, ſuum deſerere velit locum:
nam cogitationes iſta pateſaciunt. Si ergo exquiſiuerimus ac perſcrutati ſimus;
cognouerimusque diuexantem nos perturbationem ac paſſionem animi: eam
B minimè ſequamur; ne in manus improborum incidamus dæmonum, in locis
deſertis & inaquoſis. Examina igitur teipſum ſtrenuè, an planè ſecundùm Deum
in veritate accidat res, & non conſilio atque propoſito deprauato: Nam qui non
cum conſilio ac deliberatione rem agit, ſimilis eſt talis viro † volucres ſuis pedi- †al volatilia
bus perſequenti, & imprudenter quæ ad ipſum pertinent agens. Conſilium autem pennata.
bonum, mandata † Domini obſeruat. Et quid ad iſta dicere oportet? Sobrietate er- †al. Chriſti.
go & vigilantia opus eſt, chariſſimi. Accidit porrò, vt † & rectè iuſteque factorum †al. vt etiam per
prætextu, fratres oppugnet inimicus. Et ſi conſenſerit condeſcenderitque frater, recte iuſteque
vt à loco ſeparetur; machinatur inimicus ipſum aliquo in loco ſuis laqueis carpe- facta.
re. Sin verò homines vos acerba quadam æmulatione perſequantur, aut commu-
nicare operibus cogant alienis, in quibus non ſibi complacet Deus, & ad alium
C confugimus locum; fiduciam habeamus ad Deum. cùm Dominus & Saluator no-
ſter Ieſus Chriſtus dixerit diſcipulis ſuis: Quòd ſi vos perſecuti fuerint, ex hac ciui- Matth. 10.
tate, fugite in aliam. At de non oberrando, ait rurſus Saluator: Nolite tranſire è
domo in domum. Et iterum: in quamcumque ciuitatem ingreſſi fueritis, ibi ma- Matth. 10.
nete. Si porrò noſtram explere voluntatem voluerimus: quæ iſta erit virtus? Sin Mar. 6. &
autem Præfecti nos ſepararint, locum præbeamus: reſiſtamus autē Diabolo magis. Luc. 9. 10.
Sic enim agebat Dauid alienigenas oppugnans, dū à facie Saul declinabat. Si ergo 1 Reg. 18. 19. 20. 21. &c.
rectè in eremo quieſcas, & diuexarit te cogitatio, vt ad loca quæ habitantur te
transferas † reſponde ei bellum mundi, & quæ aliquibus ibi degentibus eue- †ſ oppone ei.
niunt. Sin verò bene in cœnobio quieſcis, teque conturbarit cogitatio, vt ere-
mum ingrediaris: † reſponde ipſi bellum atque moleſtiam eius. Quòd ſi ſolitari- †ſ obijce ipſi
am vitam probè degas, ac te moleſtarit cogitatio, vt in plurium fratrum con-
D uentum ac cœtum introeas: reſponde ipſi certamen cœnobiorum, ac prætcrea
retributionem. Et ne imprudenter noſtris abripiamur cogitationibus: non enim Cogitationum
nouimus, quid expediat nobis. quemadmodum ait Sapientia: Non te extollas in diſtractio vitanda.
cogitatione animæ tuæ: ne † abripiatur velut taurus anima tua. Frondes tuæ Eccl. 6.
comedentur & † fructus tuos perdes, & relinques teipſum vt lignum aridum in †al. diripiatur.
deſerto. Salus autem eſt in multo conſilio. At ſæpe vis dicere, te propter ſcan- †al. labores tuos.
dala, & obtrectationes, inde fugere velle? feras æquo animo, ac tibi conſilium da-
bo. Cupis fugere ſcandala, & obtrectationes? obſtrue os tuum in Domino; & Scandala vt vitanda, & obtrectationes.
auerte oculos tuos ne videant vanitatem: atque ita vtrumque vinces, & detra-
ctionem per ſilentium, & ſcandala per cuſtodiam oculorum. Nam ſi iſta non
vicerimus: quocumque abierimus, in nobis portabimus à quibus oppugnemur.
Hos vince chariſſime, & habebis requiem vbicumque reſederis. Cæterùm fre-
E quens vis dicere: cognita cunctis eſt fratribus mea ad conuerſionem difficultas,
atque negligentia, & ideo non amplius habitare queo in loco iſto: Nam quam-
uis ego virtutem deſiderem, homines tamen quibuſcum habito, ijdem ſunt. Au-
di ergo chariſſime: tu bonum fac, & videbis quòd Dominus conſcientiam
tuam curabit, fratrumque tuorum, in ijs quæ ad te pertineant. Nam ſi diſce-
dere vis, quia nota eſt fratribus tua ignauia: illud eſt fugere velle dedecus, & eos
quærere, quibus non ſint noti praui mores tui, vt apud eos bene audias,
nec ſit memoria defectus, & imbecillitatis tuæ prioris. Cùm dicat Prophe-
ta Improperium exſpectauit cor meum, & miſeriam. Valdè enim condu- Pſalm. 68
cit, opprobrium, & deſpectionem ab hominibus ferre, propter Dominum, ad
purga-

purgationem peccatorum. Fidemque illius tibi faciat Propheta, dicens. Quoni A
Pſalm.35. am in humilitate noſtra memor fuit noſtri Dominus: & redemit nos ab inimicis
Ibidem. noſtris. Sed vbi te petit, qui ex aduerſo inſurgit, reluctare ac reſiſte inimico; vt qui-
bus tui defectus & imperfectiones notæ ſunt, iis quoque tua rectè facta manifeſten-
tur: atque in eo magnam à Domino referes gloriam: Ipſo Saluatore noſtro Ieſu
Matt.19.20. Chriſto dicente: Et erunt nouiſſimi primi, & primi nouiſſimi. Ex quo enim die,
Ab exemplo, & vſu præctico. ſordida veſtis lota eſt, non amplius cum immundis ſeponetur: At ſi quis inuidia
atque æmulatione praua ductus, veſtem mundam appellarit ſordidam, non cre-
Pſalm.50. detur ei. nam forma atque aſpectus veſtimenti coarguet eum: Lauabis enim me,
(inquit Scriptura) & ſuper niuem dealbabor. In aduerſarios porrò tuos, & qui
mentem ac cogitationem tuam rurſus ad antiqua ſtudent conuertere mala, etiam
Hab 2. ait Scriptura: Væ qui potum dat amico ſuo, mittens fel ſuum & inebrians; vt aſpi-
ciat nuditatem eius. Velut qui relinquunt iter rectum, vt ambulent per vias tene- B
Prouerb.2. broſas: qui lætantur cùm malè fecerint, & exultant in rebus peſſimis; quorum viæ
peruerſæ ſunt, & infames greſſus eorum: vt longè te faciant à via recta, & alienum
Prou 2. iuxta LXX. à iuſto conſilio. Ideo dicit: non comprehenditur ſub annis vitæ. Nam ſi per ſemi-
tas ambulaſſent bonas: inueniſſent vtique ſemitas iuſtitiæ planas ac faciles. Boni
erunt habitatores terræ, ſimplices autem relinquentur in ea. Semitæ impiorum,
Pſalm.36. ex terra peribunt: & iniqui expellentur ab ea, Fili, ne mearum obliuiſcaris conci-
Prouerb 3. onum: verba autem mea retineat cor tuum. Quoniam Deo noſtro gloria: nunc &
ſemper, & ſecula ſeculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ Lectiones. C

HVius quoque Argumenti eſſe videntur, quæ S. Baſilius Magnus tractat contra inſtabilitatem quorundam Monachorum, qui frequentibus locorum demutationibus gaudent, in ſuis Monaſticis conſtitutionibus cap. 10. quod incipit: [Atque illi etiam deuitandi ſunt, qui inſtabiles identidem locum demutant, & modò ad hos, modò ad illos fratres ſe conferunt, &c.] *Vbi ſimilis inſtabilitas reprehenditur, & quomodo deuitandi qui tales ſunt, quæque ex eiuſmodi leuitate & inconſtantia gignantur vitia, dilucidè oſtenditur, ſicut & alibi pluribus in locis apud eumdem. De quibus & Caſſianum lege, collatione 19. de fine Cœnob. & Eremit. cap. 3. 10. 11. 13 14. &c. item collatione 24. in Reſponſione de illuſione diaboli, eo quòd vaſtioris ſolitudinis requiem repromittat, capite 19. ac alibi ſæpe. & apud Ephrem in ſuperioribus huius 2. Tom. Paræneſib, ac poſtea in Paræneſe 42 & al. 43. quæ fit ad Monachum qui ſuum deſeruit monaſterium, & de Pœnitent. cuius initium eſt:* [Sub Obedientia ſpiritalis Patris conſtitutis, ſuggerit inimicus dicens: Diſcede hinc, & priuatim habita, vt quieſcas magis, &c.] *ſparſimq́, alibi apud eumdem ſæpè, etiam Tomo 1 & 3.* D

Parænesis 26. de tranſmutatione loci in locum.] *Ita ſe huius Paræneſis habet inſcriptio in Cod. Vatic. & al.* [à mutatione loci in locum.] *vt in MS. Sfortiano. al.* Ad fratres tranſeuntes, atque degenerantes à loco in locum.] *& ſic in Codice Græc. Syrlet. In Candiano autem MS. inſcribitur:* [De Fide, & patientia.] *Et in Cryptaferat.* [De Fide Parænesis 25.] *cui reſpondet etiam hic principium.* [Fides, Mater eſt boni omnis operis, &c.] *Sed priores inſcriptiones magis argumento præcipuè huic tractato reſpondent.*

Non te extollas in cogitatione animæ tuæ; ne abripiatur velut taurus anima tua. Frondes tuæ comedentur, & fructus tuos perdes, &c.] *Locus eſt Sapientiæ Syrach. cap. 6. vbi in vulg. paulò aliter ſic legitur:* [Non te extollas in cogitatione animę tuæ, velut taurus: ne fortè elidatur virtus tua per ſtultitiam, & folia tua comedat; & fructus tuos perdat, & relinquaris velut lignum aridum in eremo,] *Auctoris autem noſtri lectio, quaſi per omnia hic concordat cum noua Græca editione 70. niſi quòd ibi eſt:* [Folia tua comedes, & fructus tuos perdes, &c.] *hic autem:* [folia tua ſeu frondes tuæ comedentur, & labores tuos perdes,] *quamquam tamen vtroque modo, & τοὺς κόπους labores, & καρποὺς fructus, hic in aliis atque aliis mnſſ. legatur apud S. Ephrem. Quod verò in vulg. legitur:* velut lignum aridum in eremo.] *ſciendum eſt, illud* (in eremo) *nec in noua edit. 70. neque in vllo Græco Codice noſtri Auctoris hic reperiri.* E

Ex quo enim die, ſordida veſtis lota, non amplius cum immundis ſeponetur, &c.] *Vbi pro* (ἀφ' ἧς γὰρ, ex quo enim die) *in alio MS. habetur,* ἀφῆς γὰρ τὸ ῥυπωθὲν ἱμάτιον, *f.* puluere enim contaminata veſtis, &c.] *vt fert. ſit adluſio ad puluerem, quo palæſtritæ poſt vnctionem inſpergebantur, vt corpora ceromate & ſudore lubrica, mutuas luctantium prehenſiones admitterent, &c. ſed vt in*

magis

m.gis euidentibus ac certis verſemur, mihi planè hic videtur legendum, ἀφ' ἧς, à quo die, ſub intelligitur
enim τῆς ἡμέρας. eum & hic ſimpliciter de veſte ſordida & lota agatur, qua ſignificetur verus pœnitens
recuperare etiam bonam exiſtimationem. &c.

Ideo dicit ſcriptura: non comprehenditur ſub annis vitæ, &c.] *ac ſic in emendata editione*
Græc. iuxta LXX. ὑπὸ ἐνιαυτὸν ζωῆς ſub annis vitæ. q. d. non viuet vita illa ſempiterna & beata. Locus
eſt Prouer. 2. ſecundum LXX. vbi tamen in vno aut altero Græco exemplari S. Ephram, hic etiam legi-
tur, ὑπὸ ἐνιαυτὸν ζωῆς, ſub anno vitæ, &c.] Quod autem poſtea ex eodem Prouerbiorum capite hic addi-
tur Boni erunt habitatores terræ, ſimplices autem relinquentur in ea, &c.] *in edit. 70. paullo aliter*
legitur: Quoniam recti inhabitabunt terram, & ſancti remanebunt in ea. Viæ impiorum è terra
peribuntur, & iniqui expellentur ab ea.] *Sed de iſtius lectionis varietate & ordine, plura vide in Scho-*
lis edit. 70.

PARAENESIS VIGESIMASEPTIMA,

Oportere reuertentem fratrem, ſine præteritorum malorum recordatione, & cum gaudio ſuſcipere.

SI contigerit fratrem à cœnobio, quocumque prætextu recedere, e-
umque acciderit in morbum labi; aut etiam ſponte reſipiſcentem
reuertere: non oportet fratrem deſpicere; ſed potius ipſum in Do-
mino velut proprium membrum conuenerit amplecti, etiam ſi
peccârit, attamen tu non id homini præſtas, ſed Domino dicenti:
Quod vni horum ex minimis feciſtis, mihi feciſtis. Nam ſui ipſius Matth. 25
dumtaxat curam gerere, prohibitum eſt: Saluatore noſtro dicente: Ne ſoliciti ſitis Matth. 6.
animæ veſtræ quid manducetis. & quæ ſequuntur. †Deinde adiungit: Hæc enim †al. Ideo infert dicens:
omnia, inquiens, gentes inquirunt. Quare & per Apoſtolum admonet dicens: Nõ Philip. 2.
quæ ſua ſunt ſinguli conſiderantes, ſed ea quæ aliorum. Rurſuſque idem ait Apo- 1. Cor. 12.
ſtolus: Et adhuc excellentiorem viam vobis demonſtro. Si linguis hominum lo- 1. Cor. 13.
quar, & Angelorum, charitatem autem non habeám; factus ſum velut æs ſonans,
aut cymbalum tinniens. Et ſi habuero prophetiam, & nouerim myſteria omnia, Ibidem.
& omnem ſcientiam. Et ſi habuero omnem fidem, ita vt montes transferam,
charitatem autem non habuero, nihil ſum. Et ſi diſtribuero in cibos pauperum,
omnes facultates meas; & ſi tradidero corpus meum, ita vt ardeam; charitatem
autem non habuero, nihil mihi prodeſt. Charitas patiens eſt, benigna eſt. Chari-
tas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non † eſt ambitioſa, non quæ- †f. non agit indecorè.
rit quæ ſua ſunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet ſuper iniquitate,
ſed congaudet veritati: Omnia ſuffert, omnia credit, omnia ſperat, omnia ſuſti-
net. Charitas numquam excidit. Bona igitur oratio cum ieiunio: ſed hæc roborat
atque confirmat eleemoſyna. Miſericordiam enim (inquit per Prophetam, Do- Oſeæ. 6. & Matth. 9
minus) volo, & non ſacrificium. Cerne porrò Prophetam, quo pacto immiſeri-
cordes redarguat: pro eo (inquit) quòd non eſt recordatus facere miſericordi-
am, & perſecutus eſt hominem inopem & mendicum, & compunctum corde Pſalm. 108.
mortificare; diſpereat de terra memoria eius. quoniam quem tu percuſſiſti, ipſi
perſecuti ſunt, & ſuper dolorem vulnerum meorum addiderunt. Propterea bea- Pſalm. 68.
tos prædicat Saluator miſericordes, dicens: Beati miſericordes, quoniam ipſi mi- Matth. 5.
ſericordiam conſequentur. Quid enim Angelus ait ad Cornelium? Non oratio- Actor. 10
nes dumtaxat tuæ, ſed etiam eleemoſynæ, inquit, tuæ aſcenderunt in memoriam,
in conſpectu Dei. Ab errore igitur reuertentem, ac pœnitentem ſuſcipe; à mortu-
is reſurgentem de profundo priuationis timoris Dei, & negligentia, amplecte-
re. Apoſtolum audi dicentem: Confirmate in illum charitatem; ne fortè abun- 2. Cor. 2.
dantiori triſtitia abſorbeatur, qui eiuſmodi eſt. Rurſuſque ait: Rogamus vos fra- 1. Theſſ. 5.
tres, corripite inquietos, conſolamini puſillanimes, ſuſcipite infirmos, patientes
eſtote ad omnes. Videte ne quis malum pro malo alicui reddat: ſed ſemper Ibidem.
quod bonum eſt ſectamini, in inuicem, & in omnes. Etenim Dominus gloriæ
non reiecit filium prodigum: ſed amplexus eſt eum tamquam à mortuis reſur- Luc 15.
gentem, & induit ipſum ſtola prima, ac calceauit, annulumque dedit in ma-

num eius: & vitulum ſaginatum occidit, vt lætaretur ſuper inuentione filij per-
diti. de quo cùm alter filius doleret, etiam ipſum pater conſolando curauit, di- A
Ibidem. cens: Fili, tu ſemper mecum es, & omnia mea tua ſunt: epulari autem & gaude-
re oportebit; quia frater tuus hic mortuus erat, & reuixit; perierat, & inuentus
eſt. Sic ergo conuenit miſericordes eſſe fraternitatis præſectos. Tu porrò frater,
miſericordiam aſſecutus, ne parui pendas: ſed filium illum reſipiſcentem ac re-
uertentem imitare: quippe qui dum reperit patrem ſuum, non obliuioni pecca-
tum tradidit, ſed etiam in genua ſe prouoluit, confeſſusque eſt in veritate, & non
Ibidem. inſimulatione, dicens: Pater peccaui, in cœlum & coram te: & non ſum amplius
dignus vocari filius tuus; fac me ſicut vnum de mercenarijs tuis. Vides qualem
compunctionem habuerit; qualem dolorem; qualem humilitatem? Quocirca &
*al. reparemus atque reſtituamus. nos chariſſime de cætero ſobrij ſimus, & vigilemus; vt & turrim negligentia e- B
uerſam * reſtauremus. Nam qui ſuam ipſius parui facit negligentiam; planè non
Habac. 2. Iuxta LXX. ignoſcet, etiam in alterius euerſione. Ad quem Propheta dicit: Væ qui propinat
proximo ſuo ſubuerſionem turbidam. Seruiamus igitur Domino in timore,
Antitheſes graues, & accommodæ. & in humilitate. Prudenter verò ac cautè quæ dicuntur tibi, intellige. Ne ad
modicum tibi tempus, ſeruiat humilitas ac ſilentium: & poſt modicum ob-
murmuratio, & ad miniſterium ac vigiliam pigritia atque negligentia, neque
occaſione minus neceſſarij operis & acceſſorij, tuam deſpexeris Synaxim. Quem-
admodum enim pluuia auget ſemen: ita & Synaxis ad virtutem incrementum
præbet animæ. Ne hodie gratiarum actio pro ijs quæ appoſita ſunt in menſa: &
Pſalm. 101. cras aduerſus eum qui cibos coquit, & panes parat, obmurmuremus. Marcidi ſunt
Matth. 27. Marc. 15. panes? Sed Prophetæ meminerimus dicentis: Quia cinerem tamquam panem C
manducabam. Acerbum, & marcidum eſt vinum? At recordemur, quomodo
Philip 3. omnium noſtrum Dominus & Saluator, acetum cum felle propter nos guſtauit.
Ne ergo hodie temperantia & abſtinentia: & poſtero die Præſectos ob volupta-
tem ventris tentemus ac laceſſamus, vt non audiamus: quorum Deus venter eſt, &
gloria. Ne hodie quietem ſectemur ac meditationem, & cras è cella in cellam ob-
erremus: vt non dicam, è vico in vicum; & in ciuitate detineamur: neque prætex-
tu miniſtrandi ſenibus acediam tædiumque præ nobis feramus. Quantum enim
quis quietem ſectatur, tantum cogitationes eius in puritate verſantur: & quanto
quis longius à tranquillitate recedit, tanto craſſior hebetiorque mens eius reddi-
tur. Et ſi opificium tibi committitur, quod quoque vtile ſit cœnobio, ne ob illud
extollaris. Nam ſi propter hominem id exerceres, rectè quidem diceres: at ſi Deo,
Matt. 16. 25. Rom. 2. &c. ne efferaris aduerſus fratrem tuum, verum Deo relinque: Nam ipſe vnicuique D
largitur ſecundum opera ſua, quippe qui cernat omnia. Ideoque humiliemus ani-
mas noſtras coram Domino: vt nos exaltet. & velut quotidie initia iacientes, cõ-
ponamus cogitationes noſtras: ſic enim & robuſtiores atque paratiores erimus.
Ne ergo carnalibus abducamur voluptatibus, neque vitam timoris Domini ex-
pertem degamus: ſed omnem iuuenilem vitemus concupiſcentiam: ne fortè eiuſ-
modi concupiſcentia in priorem nos ducat conuerſationem, & in eadem incida-
mus mala, peius nobis ipſi iudicium iræ præparantes: abſcindamurque putrido
membro ſimiles, & in reliquorum corporis membrorum beneficium, amputato.
Ioan. 5. Cùm Dominus & Saluator noſter Ieſus Chriſtus dicat: Ecce ſanus factus es: iam
noli amplius peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Ipſe porrò Dominus
Matth. 22. concedat nobis gratiam exhibendi conuerſionem, ac digna pœnitentiæ opera
faciendi: vt induti veſte nuptiali, occurramus ei in gloria. Quoniam ipſi gloria, E
nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

VTILIS, & neceſſaria, lectuq; digniſſima hæc eſt Parœneſis, qua monentur potiſſimum Præfecti ac Superiores, vt poſtliminio reuertentes fratres, ſuamq; ſeriò vitam emendare cupientes non deſpiciant neque reyciant: ſed abſque præteritorum malorum recordatione, etiam cum gaudio

A *gaudio talet ſuſcipiant.; ac charitatis & miſericordia viſceribus eoſdem amplectantur, & tractent., exemplo Domini gloria, qui non reiecit à ſe filium prodigum. ſed amplexus eſt eum tamquam à mortuis reſurgentem, induitque eum ſtola prima, &c. vt latius eſt Luc. 15. & hic apud Ephram in præſenti Paræneſe.*

Paræneſis 27. Oportere reuertentem Fratrem ſine præteritorum malorum recordatione cum gaudio ſuſcipere.] *Inter alias atque alias iſtius Paræneſis Inſcriptiones, hæc melius Argumento quadrat., pleniusq́; præcipua hic tractata proponit. eſtq́; in vno aut altero MS. Cardinal. Syrleti Loco cuius, in quodam Vatican. reperitur:* [Paræneſis, quòd Præfectum oporteat compatientem eſſe, & malitiæ immemorem.] *In Codice autem Cand. eſt:* De compaſſione & indulgentia erga eos, qui pœnitentiam agunt.] *at. in mmſſ. Sphortian. & Cryptafer. ſimpliciter hic eſt abſque addit.* Paræneſis 26. & al. 27. *& ſic de reliquis.*

Et adhuc excellentiorem vobis viam demonſtro.] *Verba ſunt Apoſtoli 1. Corinth. 12. quibus illud in vulg. concluditur caput: inchoatur autem ibi ſequent 13. verbis hic immediatè ex Apoſtolo additis:* Si linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam: factus ſum
B velut æs ſonans, &c.] *vbi per omnia reſpondet lectio Auctoris cum vulg. licet tamen etiam variet, paullo q́; aliter legat idem, in Sermone de Charitate, cuius initium Tom. 1 eſt:* Bene ait Dominus, quia onos meum leue eſt, &c.] *vbi hæc ipſa citantur. Quod verò hic poſtea adijcitur:* Charitas non eſt ambitioſa, &c.] *vt eſt in Latina vulg. in Græco autem οὐκ ἀσχημονεῖ, quod etſi propriè magis ſignificare hic videatur, non agit indecorè: à vulgata tamen, in tranſlatione hic non recedo. ſed de hac lectione, vt de alijs huius loci, Chryſoſtomum conſule, Homilia 33. in epiſt. ad Corinth. 1. c. 13. vbi vis iſtius (οὐκ ἀσχημονεῖ) ſatis indicatur atque exponitur. quemadmodum & apud Magnum Baſilium in Regulis conciſè diſputat. in Reſponſione ad Interrogat. 246.* Quid eſt, charitas, οὐκ ἀσχημονεῖ, *quod Latinus interpres reddidit,* non eſt ambitioſa? *Reſponſ.* Tantumdem eſt, ac ſi dixiſſet, ab habitu vel forma ſua noo diſcedit. Charitatis autem forma, eæ charitatis proprietates ſunt, quę eodem illo in loco enumeratæ ſunt ab Apoſtolo.] *Ita ibi Baſilius.*

C Væ qui propinat proximo ſuo ſubuerſionem turbidam, &c.] *Locus eſt Propheta Abac. 2. ſæpeq; alibi ab Auctore noſtro adhibetur, licet non eodem ſemper modo ab illo legatur. hic autem magis cum edit. LXX. concordat., vbi ad verbum ſic eſt:* [O qui propinat proximo ſuo ſubuerſionem turbidam, & inebriat, vt adſpiciat in ſpeluncas eorum, &c.] *quæ aliter atque aliter à diuerſis leguntur, vt in Scholijs eiuſdem capitis 2. editionis nouæ LXX. comperies. In lectione autem vulg. ſic:* [Væ qui potum dat amico ſuo, mittens fel ſuum & inebrians, vt adſpiciat nuditatem eius, &c.] *vſurpaturque hic locus ab Ephram ſæpius alibi: ac quidem etiam ſuperiori Paræneſe 26. & Tomo 1. in Tractatu de Vita ſpiritali, cap. 39. & poſtea in Adhortatione de non ſcandalizando proximo, & de recta vitæ ratione, ſtatim in initio.*] *alijsque in locis plurimis, ſicut legendo comperies, aliter tamen interdum atque aliter.*

Quemadmodum enim pluuia ſemen auget: ita & Synaxis, ad virtutem incrementum præbet animæ.] *vbi alia ſic ſe habet lectio:* [Sicut ſemen creſcere facit pluuia: ita quoque Synaxis ſubminiſtrat animæ incrementum ad virtutes.] *& al.* [ſic etiam Synaxis ad virtutem prodeſt
D animę &c.] *Significare autem ſæpe videntur Patres nomine* Synaxis, *diuina officia, vt hoc loco, atque adeò Sacrificium altaris, &c. ſed de eo, ſupra abundè ſatis per nos actum eſt, quò Lectorem remittimus.*

Denique vbi habetur: [abſcindamurque potrido membro ſimiles, & in reliquorum corporis membrorum beneficium amputato.] *in alio MS. legitur:* ſeparemurque putridi inſtar membri, quod pro aliorum corporis membrorum beneficio abſciſſum eſt, &c.] *ſed in ſenſu hic non eſt differentia aut varietas; cùm vnum potius declaratiuum ſit alterius.*

PARAENESIS VIGESIMAOCTAVA,

E

*De * priuatione timoris Dei, & de negligentia.*

*al. Paræneſis. & de Palladio. 26. & al. 27.

FRater quidam expoſuit mihi, dicens: Patruum habui aurificem, abdicataque vita ſeculari, factus eſt Monachus. Et circa ſenium eius venit ad ipſum ſecularis quidam * Alexandrinus natione, artis cabidiæ, cupiēs fieri Monachus. Admiſitque eum ſenex in monaſterium ſuum: ac poſt aliquod tempus, curauit fratrem Senex ſumere ſanctum habitum, & non amplius ſub obedientia ſenis fuerat. Ipſi autem Senex duas in ſuo monaſterio cellas adſignarat. Inſaniebat porrò frater in opere ſuo, cabidijs relictis. progreſſus enim erat in loco, vt de alia re nulla iam laboraret, neque de ſynaxe, niſi de opere, quippe qui argenti cupidi-

*al. ab Alexandria.

te teneretur. Quare fratrem pius exhortabatur Senex, dicens: frater Palladi, h... A
*al. paremus atque colamus hortum.
age, *rigemus hortum. Cui ille: vade, & venio. & non ibat, ſed negligebat. Ru...
adeum Senex: Palladi frater, huc age, faciamus Synaxim. At ille iterum reſp...
*al. & non faciebat.
dit: vade, & venio. & non *abibat, ſed contemnebat. Habebat verò ſecũ Senex ...
fratres, & ex ijs duos cæcos: alius autem ſanus erat, & integer. Quando ergo Senex exiguum aliquod pulmentum faciebat, Palladius ſibi panem ferens, edebat cum ipſis: ſicque rurſum ad opus ſuum ibat. Sanctus autem ſenex adhortabatur fratrem, monens ne ſuam ſalutem ſperneret. At ille non acquieuit bonis ſancti Senis monitis: ſed relinquens eum, exiuit monaſterio, habitaturus in ſolitudine, expers timoris Dei. Sic verò dum ſuam ipſe vitam negligeret, cùm neque obedientiam ferre poſſet, neque vitam agendo ſolitariam, ſalutem curaret ſuam: tandem mente ſua longius à Dei auxilio ac ſpe ſanctorum remota, ad extremum à malo B
ſuperatus dæmone, mentem perdidit. Cumque non poſſet amplius ori manum admouere, ab alijs inſtar infantium, cibus illi in os inferebatur: neque enim hominem amplius agnoſcebat; & nares ipſius, ac ſaliuæ in barbam ei defluebant. Vbi verò eius ſorores, quod illi acciderat, acceperunt; ſumpſerunt eum ſecum,
*al in loco Synaxis monaſterij, &c.
erant autem virgines. Eumque acceptum recluſerunt in *oratiorio monaſterii: ipſe verò ſe in ſua ſedicula trahebat, per totum officium atque ſynaxim. Cumque
*al. Deus.
iam Presbyter veniret, adducturus ipſas, rogabant eum vt præcaretur pro illo: vt miſericordiam cum ipſo faceret *Dominus. manensque in ea diſciplina aliquamdiu, interea moritur. Ecce quid efficiat nimia audacia? Ecce quid inobedi-
1. Pet. 5.
entia, & negligentia concilient? En quorſum euadat finis inobedientiæ? Quare non contemnamus timorem Dei, chariſſimi: ſed humiliemur ſub potenti manu ipſius, ſeruientes inuicem in timore Dei: & ipſe nobis erit murus, & protector à
*al. παρεμβαλεῖ castra ponet.
facie inimici. Sicut ſcriptum eſt: *Immittet angelus Domini in circuitu timen- C
tium eum, & eripiet eos. Ipſi ſit gloria, & imperium in ſecula ſeculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

H*IC quoque diuerſitas notanda occurrit Inſcription. nam hic quidem eſt:* Parænesis 28. De priuatione timoris Dei, & de negligentia.] *& ſic in Græc. Cod. Syrleti Card. Pro quo, in Vatican. MS. eſt:* De obedientia.] *Al. ſimpliciter ſic:* Parænesis 27. & al. 28. *In Codice autem (and.* De D
inobedientia, & auaritia.] *at in antiquo Græco MS. Bibliotheca Cryptæfer. inſcribitur:* Parænesis 26. de Palladio, &c.] *quod ſcilicet eo appellaretur ille nomine, de quo hic fit narratio.*

Venit ad ipſum ſecularis quidam Alexandrinus natione, artis cabidię, &c.] *Vbi quod ſibi velint hæ voces, χαβιδὰς, & χαβίδια, incertum eſt mihi: eſſe tamen artis alicuius ſeu opificij nomina certum eſt, cum dicat Alexandrinum illum artis fuiſſe cabidia, & in cabidijs ſe exercuiſſe. Voces fortaſſe ſunt Syriacæ, vel à Syris deriuatæ atque inflexæ. & quia illarum prouinciarum iſtud opificium fuit, nobis autem ignotum, neque à Latinis expreſſum, ideo eaſdem etiam voces Latine, (cabidas, & cabidia) conſultò hic retinere, in tranſlatione viſum eſt. Veriſimile autem eſt (ſi conſectare hic mihi licet) illud genus aliquod fuiſſe ſportarum, ita Syris appellatum, quomodo adhuc hodie etiam Belgis ſportæ ſiue ſportulæ illæ quibus cibus, & omnigenus obſonij, etiam pyra, poma, &c. deferri ſolent, lingua eorum teutonica (cabas) nuncupantur. fortè ad imitationem & alluſionem vocum Syriacarum, de quibus hic agitur, vt (cabas) per ſyncopam pro (cabidas) dicatur.*

Poſtea vbi circa finem Parænes. eſt: & ipſe nobis erit murus & protector, &c.] *in alio hic MS, legitur:* Ipſeque noſter erit murus atque protectio, à facie inimici. Immittet enim Angelus Domini in circuitu timentium eum, *& eripiet (ſiue vt alia habet lectio)* liberabit ipſos]

Verba ſunt Scripturæ

Pſalm. 33.

&c.

PARÆ-

A

PARAENESIS VIGESIMANONA,

In illud Dictum: Habenti dabitur, & abundabit. Math.13.&25.

SCriptum eſt: Habenti dabitur, & abundabit: ei autem qui non ha- Math 13 & 25.
bet, & quod videtur habere, auferetur ab eo. Quid ergo dicemus?
Numquid iniuſtitia eſt apud Deum? Abſit. Audi porrò & de hoc Parabola accõmoda, & elegans.
parabolam: Erat pater familias in regione quadam, qui duos habe-
bat ſeruos, & tria iuga boum; deditque vni duo iuga boum, alteri
vnum, & dixit ad ipſos: Euntes operamini donec ad vos venero. ab-
iensq; qui duo iuga boum acceperat, operatus eſt in ijs, & ditarus eſt homo vehe-
B menter, bouesque benè atque egregiè nutriuit: qui autem vnum acceperat, abi-
ens ligauit boues ad præſepe, nulli prorſus rei admouens illos, inclinansque ſeip-
ſum obdormiuit. Deinde venit Dominus ſeruorum illorum, vt videret eorum
opera; & cernens opus ac lucrum eius qui duo acceperat iuga, benedixit ipſi. Po-
ſtea venit & ad alterum ſeruum, inuenitque ipſum domientem, & boues præſepio
alligatos, fame ac ſiti pereuntes. Dixitque intra ſeſe: ſi reliquero boues meos apud
pigrum hunc ſeruum, perdet eos, auferam igitur meos ab ipſo boues, & dabo illi
qui bene operatus, & diligentem operis ſui curam habuit. Omni enim habenti Math.13.&25.
dabitur, & abundabir: ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auſer-
tur ab eo. Et rurſus Dominus: Ego quidem cùm ſim bonus, vocaui ipſum, & pote-
ſtatem ei dedi, vt bonum operando, vitam æternam poſſideat: ipſe autem ſpreuit,
C & propterea deſpicitur, ignominiaque afficietur. † Quia homo cùm in honore eſ- †al.Et homo.
ſet, non intellexit: comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt il- Pſalm 48.
lis. Noluit benedictionem, & elongabitur ab eo. Et quid ita? noluit intelligere vt Pſalm.108.
bene ageret: iniquitatem enim meditatus eſt in cubili ſuo. Aſtitit omni viæ non Pſalm.35.
bonæ: malitiam autem non odiuit. Numquid iniuſtitia eſt apud Deum? abſit.
Ideo fratres, demus operam, vt placeamus † Deo: accipiamusque repromiſſiones †al.vt grati, & accepti ſimus coram ipſo.
ipſius, cum omnibus Sanctis eius. Quoniam ipſum decet gloria, in ſeculorum ſe-
cula. Amen.

D

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

IN illud dictum: Habenti dabitur, & abundabit.] *Vt Dictum illud ſcripturæ, quod eſt Matthæi 13.& 25.cap. melius intelligatur ac mente retineatur, Auctor hic noſter Parabolam adhibet, qua illud pulchrè moraliter, & accommodatè ad ſuum hic inſtitutum explicat. Parabola autem eſt de patrefamilias, habente duos ſeruos, & tria iuga boum, qui concredidit vni duo boum iuga, alteri vnum: quorum qui duo acceperat, operatus eſt & ditatus in illis; qui autem vnum ſolum, ignauiæ ſe dedit, & nihil cum illis egit: vnde Dominus ſuos ab illo boues abſtulit, eiq; qui bene operatus erat & diligentem operis ſui curam habuerat, attribuit, ſecundum illud Scripturæ dictum:* Omni habenti dabitur, & abundabit: ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo, &c.] *Reſpondet autem hæc Auctoris Parabola, illi potiſſimum quæ apud Matth.25. de talentis variè diſtributis habetur, vbi qui quinque talenta acceperat, operatus eſt in eis, lucratus eſt alia quinque: qui autem*
E *duo, lucratus eſt alia duo: at qui vnum ſolum, abiens fodit in terram, & abſcondit pecuniam Domini ſui: quare veniens Dominus iuſſit à pigro illo & inutili ſeruo talentum tolli, & dari ſeruo illi fideli qui duplicauerat talenta, & decem habebat, ſecundum iſtud:* Omni habenti dabitur, & abundabit: ei autem qui non habet, & quod videtur habere ab eo auferetur, &c.] *Plura porrò in idem illud Euangelij dictum: ex profeſſo tractata atque explanata reperire licebit apud S. Ioannem Chryſoſtomum tribus præſertim in locis: ac primo quidem, in Homilia 46. ex cap 13. Matth. non longe à principio, ibi:* Quicumque autem habet, dabitur ei, & abundabit: quicunque autem non habet, & quod habet auferetur ab eo.] *Qui locus (vt inquit ibi Chryſoſtomus) non parua caligine obductus eſt, & ineffabilem diuinæ maieſtatis iuſtitiam aperit, ſicut deinceps ibidem oſtendit, latiusq; allegatum locum explicat. quod idem quoque facit alibi in caput Matthæi 25. Homilia 79. vbi de talentis agitur. nec non in opere imperfect. in Matth. Homilia 31. in caput 13. cuius initium eſt.* Ecce exijt qui ſeminat ſeminare, &c.]

re,&c.] *poſt medium, & non longè à fine, vbi allegatus locus adfertur, & doctè à Chryſoſtomo expli-* A
catur.

Parænesis 29. in illud dictum: Habenti dabitur, & abundabit.] *Talis eſt iſtius Parænesis in-ſcriptio, & quidem bona & accommoda ſuo Argumento, in MS Syrlet. Loco cuius, in Codice Carafæ reperitur:* Parænesis eiuſd. De iuſto Dei iudicio.] *In Cryptafer. autem & Sfort. mmſſ. ſimpliciter:* Eiuſdem Parænesis 28. & al 29. &c.] *Sed magis prima à nobis repoſita Inſcriptione, Argumentum hic tractatum refertur, quod eſt, in illud dictum Scripturæ:* Habenti dabitur, & abundabit, &c.] *quod quidem duobus locis, in ſacro reperitur Euangelio, apud Matth. nimirum, cap. 13. vbi ſic legitur:* Qui enim habet dabitur ei, & abundabit: qui autem non habet, & quod habet, auferetur ab eo.] *& cap. 25. ſic:* Omni enim habenti dabitur, & abundabit: ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo.] *Atque huic poſteriori loco capitis 21. magis conformis eſt, reſpondetq; hic lectio noſtri Auctoris.*

Aſtitit omni viæ non bonæ: malitiam autem non odiuit, &c.] *Locus eſt Pſalm. 35. vbi alia* B
lectio habet: non odio habuit.] *& ſic quoque legit S. Ambroſius, & S. Auguſtinus, at Theodoritus, οὐ προσώχθισε, (vt hic eſt) poſuit, pro, οὐκ ἐβδελύξατο, id eſt,* non eſt abominatus, *Symmachus autem legit,* non reprobauit. *Aqu.* non abiecit. *vt & S. Hieronymus, at Theodotio, οὐκ ἀπώσατο non repulit, & ſic de alijs.*

PARAENESIS TRIGESIMA,

*al. De vertigine, & tentatione inimici.

*De * temerario iudicio non ferendo.*

*al. ex magis piis ac religiosis fratribus.

FRATRES, ſi quis ex * ſimplicioribus fratribus in Synaxe conſti- C
tutus, aut inter deambulandum vertigine ipſi obueniente, repente
humi concidat; non in eo admirandum eſt, neque obſtupeſcen-
dum: ſed potius toto corde ac mente orare oportet Deum; vt in
*al. ſupra quod poſſumus. Pſalm. 90.
omnibus nos protegat atque defendat. Nam ſi veraci corde ſerui-
erimus ei, non ſinet nos tentari vltra * vires: quin & tentatos libe-
rabit. Sic enim in Pſalmo ſcriptum eſt; Altiſſimum poſuiſti refugium tuum. Non
accedent ad te mala, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Quoni-
* vulg. & mandauit.
am Angelis ſuis * mandabit de te: vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis. In mani-
*al. ne vnquam.
bus tollent te, ne * fortè offendas ad lapidem pedem tuum. Super aſpidem & ba-
ſiliſcum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. Quoniam in me ſpera- D
*vulg. Clamauit.
uit, liberabo eum: protegam eum, quoniam cognouit nomen meum. * Cla-
Pſam. 124.
mabit ad me, & ego exaudiam eum: cum ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum
& glorificabo eum. Longitudine dierum replebo eum, & oſtendam illi ſalutare
Pſalm 36. Eccl 2.
mecum. Et rurſus: Qui confidunt in Domino, ſicut mons Sion: non commoue-
Vertigo vnde naſcatur.
bitur in æternum, qui habitat in Hieruſalem. Et iterum: Iunior fui, etenim ſenui:
& non vidi iuſtum derelictum, nec ſemen eius quærens panes. Atqui vertigo ea eſ-
feruefcentia acutæ choleræ accidit: aut etiam ex abundantiore humore: aliquibus
*al. vel dolo atque verſutia.
autem & ex corporis debilitate atq; languore: interdum verò aliquid huiuſmodi
*al perſuadeat fratri vt recedat à ſtadio.
comparat atque molitur diabolus, cùm nequeat vel opere * vel ſermone fratrem
vincere; vt ſaltem hac machinatione confundens eum, repellat * à ſtadio. Cæte-
rùm Dominus non ſinet vltra vires ipſum tentari; ſed citò confirmabit cor eius.
At certè non ſimpliciter, neq; caſu impetum facit in fratrem: ſed cùm illius cogi-
tationes, diſtractionibus iracundiæ perturbantur. Alius autem in manus traditur E
inimici, ex Dei permiſſione; idq; ex elatione quadam, quando ſeipſum fallacibus
inimici conſilijs commiſerit, & dicit: Ecce præ omnibus hominibus magis proba-
tus es, & non eſt ex ijs, qui ſimilis ſit tibi ſuper terram, aliaque his ſublimiora, aut
potius grauiora. prætera etiam rectè facta ſibi ipſi adſcribens, & non Deo hono-
*al vt qui à Deo ſuccurſum acceperit.
rem deferens, * tamquam à quo auxilium acceperit. Hic ergo in tentatoris manus
traditur; vt correptus, infirmitatem cognoſcat ſuam, & non obliuiſcatur auxilij
Luc. 17.
eius, qui dicit: Quando cuncta feceritis quæ præcepta ſunt, dicite: ſerui inutiles
Matth. 23 & Luc. 14. 18.
ſumus. Nam qui ſeipſum exaltat, humiliabitur. Fieri enim non poteſt, vt qui
in veritate Dominum diligunt, diaboli dominio poteſtatique ſubijciantur. Si-
quidem diabolus agitare conatur atque conuellere, ſed euellere radicitus non
valet,

A valet. quemadmodum & in Iob accidit, qui in manus quidem tentatoris erat tra- Iob 1. 2. &c.
ditus: ſed non auſus fuit tentator attingere ipſum, propter tutelam Dei: quam-
uis etiam poteſtatem à Deo accepiſſet, vtendi eo ſicut voluiſſet, ſalua tamen ani-
ma iuſti: Nam vicit iuſtus aduerſariũ ſolo amore ac deſiderio, quo verè in Deum Iob 2.
ferebatur. Datus porrò & Apoſtolo eſt ſtimulus Angelus Sathanæ: ſed illum de- 2. Cor. 12.
uicit, per eum qui dilexit ipſum, Dominum noſtrũ Ieſum Chriſtum, quem mente
continebat, in charitate perfecti. Neque enim ægrotare ſecundùm carnem, eſt
* delictum; neque in damna, & tribulationes incidere, eſt lapſus atque ruina, ſed * al. eſt ſuccumbere.
in tentationibus non probatum inueniri. Videmus quippe, ne in porcos quidem
inimicum poteſtatem habere, citra permiſſionem diuinam. Ego quidem alium, Matth 8. & Lucæ 8.
B virtutis amore, in columna conſtitutum adſpexi: putaſne ſi poteſtatem tollendi
quos vellet, haberet; talem ipſe è veſtigio vnà cum columna non detraxiſſet? Exemplum memorabile.
Vnde nouimus contuſam eſſe potentiam eius, per virtutem pretioſę paſſionis, &
crucis Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti. Ne ergo pertimeſcas ſerue Chriſti, nec con-
turbentur cogitationes tuæ, neque receſſeris à loco, vbi proficis in Domino. Cre- Matth. 10.
dimus enim ei, qui dixit: Veſtri autẽ etiam capilli capitis omnes numerati ſunt. Lucæ 16.
Et, Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes, & ſcorpiones, & ſuper Pſalm 63.
omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit. Sagittæ enim paruulorum, fa-
ctæ ſunt plagæ eorum; & infirmatæ ſunt contra eos linguæ eorum. Quando ergo
in varias incideris tribulationes, non te ignauum ac puſillanimum præbueris,
cum dicat Propheta: Domine in tribulationibus memores tui fuimus Et, multæ Pſalm. 33.
tribulationes iuſtorum, & ex omnibus hiſce liberabit eos Dominus. Vnde & in
C alio loco dicit: Reſpicite in veteres generationes, & videte quis ſperauerit in Do-
mino, qui ſit confuſus? Quis enim permanſit in mandatis eius, & derelictus eſt?
aut quis inuocauit eum, & deſpexit illum? Quoniam pius & miſericors eſt Domi- Eccl. 2.
nus, & remittit peccata, ſaluatque in tempore tribulationis. Timor ergo Domini
turris fortitudinis eſt à facie inimici. Ne ergo turrim diruas; atque ita non capie-
ris. Verùm ad ſolum benigniſſimum accede Deum, cum Propheta ad ipſius cla- Pſalm. 30.
mans bonitatem: In te Domine ſperaui, ne * confundar in æternum, in iuſtitia * vulg. non confundar.
tua libera me, & eripe me. Inclina ad me aurem tuam, accelera vt eruas me. Eſto
mihi in Deum protectorem, & in domum refugij, vt ſaluum me facias. Quoniam
fortitudo mea & refugium meum es tu: & propter nomen tuum deduces me, &
enutries me. Educes me de laqueo hoc, quem abſconderunt mihi: quoniam tu es
protector meus Domine: In manus tuas commendo ſpiritum meum: redemiſti
D me Domine Deus veritatis. Vt & ipſe, quod ſcriptum eſt, ad * nos dicat, hoc mo- Ibidem & * al. ad te dicat.
do: Ego ero tecum, & non deſeram te, neque deſpiciam te: Viriliter age, & con- Ioſue 1.
fortare. Rurſusque * ait: Ne timueris à facie eorum, neque paueas coram ipſis. Pſal. 26. 30. 55.
Quoniam ego tecum ſum, inquit Dominus, vt eripiam te. Gratias ergo benigni- * al. ait Dominus.
tati eius agens, procide coram eo, dicens: Impulſus euerſus ſum vt caderem, & Hierem. 1.
Dominus ſuſcepit me. Fortitudo mea, & laus mea Dominus: & factus eſt mihi in Pſalm. 117
ſalutem. Ipſi gloria, in ſeculorum ſecula. Amen.

SCHOLIA ET VARIÆ Lectiones.

E

PAræneſis trigeſima, De temerario iudicio, &c.] *Pro hac Inſcriptione, in Codice Cryptafer. ponitur ſimpliciter abſque addit.* Paræneſis vigeſima octaua. *& in Sfort.* Paræneſis 29. *& al.* 30.] *In Candiano autem MS. eſt*: De vertigine, & tentatione inimici.] *At in Vatic. ſic:* Quòd à maligno terreri non oporteat: ſed neque langueſcere atque pigreſcere in tentationibus. quodque poteſtatem nullam inimicus habeat, abſque permiſſione Dei.] *De quibus omnibus ſparſim in præſenti hac Paræneſi agitur.*

Sicut ſcriptum eſt: Altiſſimum poſuiſti refugium tuum, non accedent ad te mala, &c.] *Locus eſt Pſalm. 90. conformisq; hic eſt lectio Auctoris cum edit. LXX. In vulgata autem Lat. legitur:* non accedet ad te malum, &c.] *Et in ſequent.* Quoniam Angelis ſuis mandauit de te. &c.] *vt eſt hic apud Auctorem. & LXX. at in vulg.* mandauit de te.] *Deinde hic & apud LXX. eſt*: in manibus tollent te. *ſed in vulg.* portabunt te.] *Poſtea, pro* (ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum.)

al. eſt: ne quando offendas ad lapidem, &c. & al. ne vnquam offendas, vel impingas, &c. vt eſt apud Baſilium, in hunc Pſalmi locum. Et denique in illa parte eiuſdem Pſalmi: Clamabit ad me, A
& ego exaudiam eum, &c. vt eſt in tribus Auctoris noſtri mmſſ. nam Græcè in illis legitur κεκράξεται πρός με, & in alio Ephræm MS. κράξεται πρός με. Pro eodem. Pro quibus in edit. LXX. reperitur ἐπικαλέσεται πρός με, inuocabit me, vel, ad me, &c.] & in vulg. Latin. clamabit ad me, at in pluribus reperitur, κεκράξεται πρός με, clamabit ad me, &c.] vt hic apud noſtrum Auct. & alios antiquos Patres Græcos, Baſilium, Chryſoſtomum, &c. in expoſitione, vel allegatione, iſtius loci Pſalm. nonageſimi.

Atqui vertigo ex efferueſcentia acutæ choleræ accidit, aut etiam ex abundantiore humore, &c.] Vertigo morbus capitis deſcribi ſolet à naturalibus. qui ex frigidis lentiſq; humoribus ſurſum ex ventriculo commeantibus oritur; ita vt ſic affecti parua occaſione ſuccidant. Sic dicta quoniam ob oculos eorum verticoſa quædam & rotatilia circumagi videantur: vnde & σκότωμα, & σκότωσις Græc. B
vt hic apud Auctorem, conſentitq; in naturali hiſtoria ſua Plinius libro ſeptimo, cap. 6. vbi de conceptibus, & ſignis ſexus, quæ in grauidis partum præueniunt, agens, de Vertigine ſic ſequitur: A conceptu decimo die dolores capitis, oculorum vertigines tenebræq;, faſtidium in cibis, redundatio ſtomachi, indices ſunt hominis inchoati, &c.] Hinc quoque Cicero 2. Tuſcul. μεταφορικῶς, vertices dolorum, (ἰλιγγας) dixit pro vertigine, rotationeq;, quæ in doloribus circumagit, lancinatq; præcordia. Nunc nunc (inquiens) dolorum anxiferi torquent vertices, &c.] Cæterum S. Pater Ephræm plures hoc loco vertiginis adducit cauſſas. eamq; aliquando ex efferueſcentia acuta cholera affirmat accidere; aut etiam ex abundantiore humore; aliquibus etiam ex nimia corporis debilitate atque languore: interdum verò etiam aliquid (inquit) eiuſmodi comparat, & molitur diabolus; cùm nequeat, vel opere vel ſermone, fraude vel dolo atque verſutia fratrem euincere; vt ſaltem hac machinatione, eum confuſum repellat abſtrahatq; à ſtadio, ſiue, (vt alia ibi habet lectio) ſic fraudulenter perſuadeat fratri, vt recedat à ſtadio, &c.

Sagittæ enim paruulorum factæ ſunt plagæ eorum, & infirmatæ ſunt contra eos linguæ eorum.] Ita hunc locum Pſalmi 63. hic legit Ephræm, conſonatq; vulg. ſed in edit. LXX. paullo aliter ſic: Sagittę infantium factæ ſunt plagæ eorum: pro nihilo habuerunt eum linguæ eorum, &c.] C
nam Græcè ibi eſt, καὶ ἐξουδένωσαν αὐτόν. at hic apud noſtrum Auctorem καὶ ἐξουδένωσαν ἐπ' αὐτούς, infirmatæ ſunt contra eos, & ſic vulg. ſicq; paſſim apud alios Patres Græcos, conſentiuntq; cum eadem hac lectione pſalteria. Æthiopicum & Arabicum, & Metaphraſis Apollinarij, & Pſalterium vetus, & S. Auguſtinus, &c.] S. Hilarius autem hic legit. & nihil habuerunt contra ipſos linguę eorum, &c.] Hunc porrò locum pulchrè hic Ephræm aduerſus inimicorum, & maximè inuiſibilium inſultus, atque inſidias accommodat, quomodo & S. Baſilius doctè eundem alibi ſuper illud: Sagittę paruulorum, &c.] expoſuit dicens: Veruntamen licet tanta ſint vſi contra me potentia & verſutia, ſcopum tamen minimè ſunt aſſequuti: ſed perinde, ac ſi ad modum adoleſcentum mittantur iacula, quæ nihil damni inferunt percuſſis: ſic quoque iſtorum linguę illis quidem quos tangunt, nihil lęſionis inferunt: aduerſum eos verò qui ipſas agitant, nocumentum refertur, &c.]
Ita Baſil. in Scholijs Pſalmi 63. hic citati. D

Vnde & alio in loco dicit: Reſpicite in veteres generationes, & videte, quis ſperauerit in Domino, qui ſit confuſus, &c.] Locus eſt Eccleſiaſt. ſiue Sapientia Sirach 2. cap. vbi verba vertimus ſicut Auctor ea hic citat: cùm non ſemper ita ad amuſſim illa adducat, vt ſunt in Sacr. Cod. ſed interdum ſolum ſenſum referat, vt etiam hoc loco. vbi in vulg. eſt: Reſpicite filij, nationes hominum, & ſcitote quia nullus ſperauit in Domino, & confuſus eſt, &c.] at in edit. LXX. lectio paullo conformior cum illa noſtri Auctoris reperitur, & ſic ſe habet: Reſpicite in antiquas nationes, & videte, quis confidit in Domino, & confuſus eſt? aut quis permanſit in timore eius, & derelictus eſt, &c.] quanquam exiguum in his, aut penè nullum videatur eſſe diſcrimen, vt in ſimilibus ſæpe alibi.

Ad benigniſſimum accede Deum, cum Propheta ad ipſius bonitatem clamans: In te Domine ſperaui, ne confundar, &c.] Verba iſta ſunt Prophetæ, Pſalm 30. vbi in vulg legitur hic: In te Domine ſperaui, non confundar in æternum, &c.] at in editione LXX. quæ hic conſentit cum lectione Ephræm habetur μὴ καταισχυνθείην, ne confundar, &c] eſt enim obſecrantis, & ita hic interpungitur, In te Domine ſperaui, ne confundar in æternum, &c] ita etiam in Hebræo. De reliquis, vide in Scholijs edit. LXX. E

Ruſuſque ait: Ne timueris à facie eorum, neque paueas coram ipſis. Quoniam ego tecum ſum, ait Dominus, vt eripiam te.] In alio Auctoris MS hic aliter ſic legitur: vt eruam & liberem te ab omni malo.] In editione autem LXX. eſt: Ne timeas à facie eorum, quia ego tecum ſum, vt eruam te, dicit Dominus.] abſque addit. (μηδὲ δειλιάσῃς ἐνώπιον αὐτῶν, neque expaueſcat coram ipſis) vt hic apud Ephræm, quod etiam in vulg. hic deeſt; locus eſt Hieremiæ, 1. cap.

PARÆ-

A

PARÆNESIS TRIGESIMAPRIMA,
De Humilitate.

CHariſſime frater, ſi promotus fueris, vt in ſupremo conſiſtas, gradu, caue obliuiſcaris humilitatis, ac modeſtiæ animi: vt ſi quando tibi è gradu deſcendere contigerit, viam inuenias; & non inopinato, grauique caſu corruas. Hoc quippe aliquibus ex propria accidit ingratitudine atque inſcitia, dum eum non agnoſcunt, qui
B ipſis donauit gratiam. Nam ſi *benefactorem agnouiſſent, non *al. beneficium.
eius mandatis inobedientes ſe præbuiſſent: & ſi non inobedientes fuiſſent, non
ſanè dilapſi eſſent. quemadmodum & ſcriptum habetur: Qui ſeipſum exaltauerit, humiliabitur: & qui ſeipſum humiliauerit, exaltabitur. Ideo & in Pſalmo ait: Matth 23. Luc. 14. 18. Pſal. 36.
Vidi impium ſuperexaltatum, & eleuatum, ſicut cedros libani, & tranſiui, & ecce
non erat: & quæſiui eum, & non eſt inuentus locus eius. Cuſtodi innocentiam,
& vide æquitatem: quoniam ſunt reliquiæ homini pacifico. Rurſuſque dicit:
Dominus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Et per Apoſtolum admonet, dicens: Non alta ſapientes, ſed humilibus conſentientes. Alibique dicit; 1 Pet. 5. Rom 12. Eccliſ. 1.
Non teipſum exaltes, ne fortè cadas, & adducas animæ tuæ inhonorationem: &
reuelet *Dominus abſconſa tua. & in medio ſynagogæ elidat te, quoniam acceſſiſti *al. Deus.
C maligne, & abſque timore ad Dominum, & cor tuum plenum eſt dolo & fallacia. Propterea fratres, ſtudeamus humiliare animas noſtras coram Domino, vt Ibidem. Eccl. 1.
nos exaltet in tempore viſitationis. Ipſe enim eſt, qui ſuſcitat à terra inopem, & 1. Pet. 5. Pſalm. 112.
de ſtercore erigit pauperem. Quicumque enim ſeipſum ob pietatem humiliare
noluerit ſponte, *humiliabitur inuitus. Quoniam & in iuſto Iob ſcriptum repe- *al. inuitus humiliabitur a dæmonibus.
ritur: Apud ipſum eſt potentia, & fortitudo: ipſi ſcientia, & intellectus. Qui ducit conſiliarios captiuos: iudices autem terræ rapit in ſtuporem. Qui collocat Iob 12. Iuxta LXX.
reges ſuper ſedes, & *præcingit baltheo lumbos eorum. Qui ſacerdotes captiuos *al. circumdedit.
emittit, dynaſtas autem terræ euertit. Qui commutat labia fidelium: intelligentiam verò ſenum cognouit. Qui ignominiam effundit ſuper Principes, humiles
autem ſanitati reſtituit. Diligamus igitur humilitatem chariſſimi, quoniam ipſe
Dominus dixit: Tollite iugum meum ſuper vos, & diſcite à me: quoniam mitis Matth. 11.
D ſum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris. Iugum enim meũ Ibidem. & 1. Ioan. 5.
ſuaue eſt, & onus meum leue. Etiam benedicte, etiam glorificate, etiam miſericors, etiam amator hominum optime, valde iugum tuum ſuaue eſt, & onus tuum Ididem.
leue, in omnibus accedentibus, ad ſeruiendum tibi in vero corde. Quoniam te decet gloria, & potentia, ac fortitudo, in ſecula ſeculorum, Amen.

SCHOLIA ET VARIÆ Lectiones.

E *PArenesis iſta rectè conformiterq́; in omnibus manuſcriptis huiuſce Auctoris, inſcribitur* (Dè Humilitate.) *quòd totum hic Argumentum in illa celebranda virtute conſumatur. De qua & multis alys in locis ſparſim agit Ephræm, eam Tomo primo, quàm hoc ſecundo, in Superioribus præſertim Paræneſibus, ſed plenius, & ex profeſſo magis hic poſtea,* in centum capitibus, de Humilitate. *ſub finem huiuſce Tom. 2.*] *De cuius præconÿs etiam S. Baſilium vide, & primo quidem in Homilia de Humilitate, cuius initium eſt:* Debebat homo in gloria quam apud Deum habebat manere, &c.] *per tot. ac alibi in Sermone de abdicatione ſiue renuntiatione ſeculi, cuius initium eſt:* Venite ad me omnes qui laboratis, &c.] *vbi non longè à fine, humilitatem virtutum omnium contentricem, & quaſi quandam ſagenam dicit, &c.*] *nec non in Reſponſ. ad Interrogationem 198.* Quid eſt humilitas, aut quomodo hanc aſſequemur, & legitimè conficiemus?] *item in oratione de Humilitate, & vana gloria, quæ incipit:* Difficilè quidem eſt, vt is qui nec omnium infimus eſſe cupit, &c. *eſt inter poſteriùs ibi adiectas. pluribusq́; alys apud eum ſparſim locis alibi. Quàm & eandem Virtutem inſigniter S. Chryſoſtomus celebrat, in Homilia 38. ad populum Antioch. cuius principium eſt:* Ne altum ſapiamus

amus ô homines, nec inflemur cùm terra ſimus & cinis, fumus & vmbra, &c. *vbi humilitas radix* A *omnium bonorum oſtenditur, &c. Et in Sermone contra ſuperbiam, etiam Tomo quinto inter didaſtica & paraneticapoſterius addita, cuius ibi initium eſt:* Si quis natura in mentis valetudinem inciderit. &c. *Nec non in Homilia quarta, de verbis Eſai. Vidi Dominum, &c Homil. 8. in Pſal. 122. Tomo 1. & Homil. 15. in cap. Matth. 5, & Homil. 59. in cap. 16. Matth. ac Homil 66. in cap. Matt. 20. & 21. item Sermone 5. in Epiſt. ad Philip. cap. 1. vbi omnium bonorum cauſſa oſtenditur humilitas, ac Serm. ibidem 6. in cap 2. ad Philip. multa in laudem τῆς ταπεινοφροσύνης, i. humilitatis, per medium adducuntur: ſicut etiam apud Abbatem Dorotheum in pulcherrimo Serm. 2, De cordis humilitate, & modeſtia, alioq; alibi.*

Alibiq; dicit: Non teipſum exaltes, ne fortè cadas: & adducas animę tuæ inhonorationem: & reuelet Dominus abſconſa tua, &c.] *Locus eſt Eccleſiaſt. ſiue Sapientia Sirach 1. cap. vbi partim cum vulg. partim cum edit. 70. Auctoris lectio conſentit, & proinde vtriſq; hic in verſione nos accommodauimus. Legitur autem in vulg. ſic:* Attende in illis, ne fortè cadas, & adducas animæ tuæ in- B honorationem: & reuelet Deus abſconſa tua, & in medio ſynagogæ elidat te: quoniam acceſſiſti malignè ad Dominum, & cor tuum plenum eſt dolo & fallacia.] *at in edit. L X X. ad verbum ſic:* Non exaltes teipſum, ne cadas, & adducas animæ tuæ inhonorationem: & reuelabit Dominus abſconſa tua, & in medio ſynagogæ elidet te. Quoniam non acceſſiſti ad timorem Domini, & cor tuum plenum eſt dolo.] *vnde qua in his lectionis ſit conuenientia, quæq; differentia, quiuis cognoſcere facilè poterit.*

Quoniam & in iuſto Iob ſcriptum reperitur: Apud ipſum potentia & fortitudo: ipſi ſcientia & intellectus. Qui ducit conſiliarios captiuos: iudices autem terræ in ſtuporem rapit, (*& vt alia hic habet lectio*) in pauorem miſit, &c.] *vbi quaſi per omnia, cum lectione L X X. conſentit Ephram. cum vulgata autem non item, vbi aliter hoc modo legitur:* Apud ipſum eſt fortitudo & ſapientia: ipſe nouit & decipientem, & eum qui decipitur. Adducit conſiliarios in ſtultum finem, & iudices in ſtuporem. Baltheum Regum diſſoluit, & præcingit fune renes eorum. Ducit ſacerdotes ingloC rios, & optimates ſupplantat. Commutans labium veracium, & doctrinam ſenum auferens. Effundit deſpectionem ſuper Principes, & eos qui oppreſſi fuerant reuelans, &c.] *In quibus quia magna lectionis differentia eſt a Græco textu Ephram, neceſſariò hic in tranſlatione editionem ſequuti ſumus L X X. quòd cum illa, conformitas hoc loco ſit maxime, & indifferentia quaſi nulla. quamquam tamen & nonnulla huius loci Iob, aliqui aliter atque aliter etiam legant, veluti illud:* (Qui ducit conſiliarios *ſiue* conſultores captiuos, &c, *vbi Aquila legit:* qui abducit conſiliarios ſpolia. *& Symmachus* adducens eos qui prudenter deliberant, in conſilij inopiam, &c.] *Deinde vbi hic eſt:* & præcingit (*vel vt alia habet lectio*) circumdedit baltheo lumbos eorum. *& al.* baltheum lumbi ipſorum, *vt hic eſt in MS. Cryptafer.*] *Symmachus legit:* & circũcingens eos fune ſuper lumbos, &c.] *Poſtea vbi eſt:* Qui permutat fidelium, &c.] *Symmach. habet:* euertens labia non errantium, *hoc eſt, inquit ibi Sholiaſt. & eorum qui minimè videntur errare, conſilia in contrarium conuertit, ſicut fecit in Balam. Et denique vbi eſt:* Dommutans, *ſiue* permutans corda principum terræ, &c. *Aquila legit,* ἀφιστῶν remouens. *& Theod.* μεθιστῶν transferens, *Symmach.* παρατρέπων euertens. *vbi apud* D *S. Auguſtinum reperitur ac legitur:* reconcilians corda principum populi terræ: edux it autem eos in viam quam non nouerant, &c.] *Sed de his, plura vide in Scholijs nonæ editionis 70.*

PARAENESIS TRIGESIMASECVNDA,

Quòd Chriſtianum oporteat eſſe longanimem, & immemorem iniuriarum.

Admonitio ſaluberrima.

SI quæ acerbitas acciderit, non quidem eſt peſſimum id contigiſſe, ſed graue admodum & horrendũ perſiſtere in acerbitate. Frater ſi in tua abſentia, cõtigerit tibi ab aliquo maledici & obtrectari; ve- 1 neritque alius qui renuntiet tibi, fratrem quendã in te maledicta atq; conuicia contuliſſe: tu vt prudens, agnoſce cuius iſta ſit ſuggeſtio, & ne aduerſus fratrẽ exacerberis. Quin & ei qui te certiorẽ illius fecit, ſic reſponde: quamuis contumelijs me confectatus ſit, frater tamen meus eſt; ego * verò conuitijs ſum dignus. veruntamen non ex ſe ipſo, contumelia & ignominia me affecit; ſed hoc inimicus machinatus eſt, vt inimicitias interno ſpargat: at Dominus malignum deſtruet, fratris autem * miſereatur, & nos non derelinquat. Sin autem & in faciem rurſus dictæ tibi fuerint contumeliæ: ne ſuccenſeas atque indigneris, neque citò mente commouearis. Sin porrò de

* al. nam & ego contumelias promerui.

* al miſerebitur, & non derelinquet.

*malo

A *malo aliquo contigerit in nos conuicia ſpargi: ne ſimus duri corde; ſed * po- *al. de bono aliquo.
tius lapſum atque erratum corrigamus. At ſi improbi hoſtis ſuggeſtione, hoc ac- *al. ſed ſolùm
ciderit: tu velut conſcius operis, ne indigneris aduerſus fratrem tuum. Nam ſi corrigamur.
affectus contumelijs, contumeliam rependas; duplici teipſum contumelia affi- Aduerſus cõtu-
cis: primùm quidem, quòd contumelioſè tractatus, non patienter ad longanimi- melioſos, non
ter tuleris: deinde verò, quòd impudenter vſus, viciſſim maledixiſti & conuitia- agendum con-
tus es. Quando ergo contigerit te conuitijs ab aliquo onerari, ne excandeſcas tumelioſè.
ita in proximum: ſed mox labijs placidè grauiterque ſubridens, in teipſo iracun-
diam in pacem conuerte. Cæterùm eſt etiam riſus, qui excitat animum ad iram
contra proximum, ſi ad alterum irritandum rideas. Nam ſtultus, inquit Sapiens, Prouer.10.
in riſu operatur mala. Verùm non de illo hæc dico fratres: ſed vt tanquam bo-
B nus & probatus medicus, charitatis admiſceas pharmacum, in vinculo pacis. Ig-
nis enim ignem non extinguit. Alioqui ridendum non eſt: ſed vt charitate, gra-
uitate, ac longanimitate, iracundi dæmonis * impetum reprimas. Nam ſcriptum *al. iram.
eſt: Ira viri, iuſtitiam Dei non operatur. Alibique dicit: Momentum enim furo- Iacob 1.
ris eius, ruina ipſi. Si porrò & frater tuus dum leniter arrides, non ædificatur: ne
vincatur ab ira, adnitamur modis omnibus curare ac conciliare fratrem. Cùm
dicat Dominus, & Saluator noſter Ieſus Chriſtus: Si offeras munus tuum ad alta- Matth.5.
re, & ibi recordatus fueris, quò frater tuus habet aliquod aduerſum te: relinque
ibi munus tuum ante altare, & vade primùm * reconciliare fratri tuo; & tunc ve- *al. reconciliari.
niens offer munus tuum. Et per Apoſtolum admonet, dicens: Pacem ſectamini Hebr.12.
cum omnibus, & ſanctimoniam: ſine qua, nemo videbit Deum. Et ne te doceat Rom.12.14.
C inimicus improbus dicere: Non triſtor de contumelia qua affectus ſum: ſed quòd
in præſentia fratrum, me conuitijs exceperit. Hoc te conturbat ſerue Domini Ie-
ſu Chriſti? Sed vbi arma tua reliquiſti, ô miles Chriſti? dico autem de Cruce, quę
crux eſt humilitas. ſicut ſcriptum habetur: Humiliauit ſemetipſum, factus obe- Philip.2.
diens vſque ad mortem, mortem autem crucis. Vis oſtendam tibi frater, quòd
cum gratiarum actione debemus omnia ſuſtinere, quæcumque pro Chriſto no- Heb.2.
bis illata ſunt: ſiquidem Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti veſtigijs inſiſtere velimus?
Chriſtus eſt vita noſtra, & ſalus animarum noſtrarum. Qui ergo pro Chriſto pa-
titur, pro ſui ipſius ſalute & vita patitur. Oſtendam verò, & * per ſimiles nobis *al. ex ſimili-
paſſibiles homines, quòd per humilitatem grati acceptique Deo fuerint. primũ- bus noſtri paſſi-
que tibi ab ijs qui ſecundùm carnem ambulant, producam exemplum: deinde ad bilibus homini-
eos qui ſpiritaliter vitam duxerunt, tranſibimus. Contumelia affectus es? men- bus.
D te pugilum certamen perpende. eoſque qui publicis ſpectaculis * interueniunt: *al. publicis
quomodo propter momentaneam gloriam, anxietates & opprobria, ſępe etiam certaminibus
mortes perferant. Verùm omiſſis illis qui ſecũdùm carnem ambulant, veniamus interſunt.
ad eos qui ſecundum ſpiritum. Quando fugit Dauid à facie Abſalon filij ſui; non- 2.Reg.16.19.
ne egreſſus Semei, contumelijs excepit Regem Dauid in conſpectu omnium qui 1.Reg 2.
comitabantur ipſum? Num ſeorſim maledicebat Regi? vt dicere quis poſſet,
quòd ea de cauſſa patienter ac longanimiter contumeliam Rex tulerit? Et non Ibidem.
ſolum maledicebat, ſed etiam execrabatur, ac lapides in Regem proijciebat: ita
vt quidam ex veris amicis, Regi diceret: Quare maledicit canis hic moriturus, 2.Reg.16.
Domino meo Regi? vadam & imputabo caput eius. Rex autem ad eum: Quid mi-
hi & vobis eſt filij Saruiæ? * Sinite eum ſic maledicere: Dominus enim præcepit *al. dimittite
E ei, vt malediceret Dauid. Et quis eſt qui audeat ei dicere, quare ſic feciſti? Rurſuſ- eum, vt male-
que ait: Sinite * eum vt maledicat: ſi fortè reſpiciat Dominus humilitatem & dicat mihi.
afflictionem meam; reddatque mihi bonum pro maledictione eius, in die iſta. *vulg. dimitte
Vide chariſſime, quòd in humilitate ſeruierint Sancti & iuſti Domino? Si porrò eum, vt maledicat.
Rex & Propheta cum eſſet, tantum ſtudium * & humilitatem exhibuerit: qua- 2.Reg 16.
les obſecro eſſe oportebit mendicos, & peccatores? Reuolue ſimul etiam men- *al. tantum humilitatis ſtudiũ
te, ipſius ſancti Dauid obliuionem iniuriarum, erga Saul. Quare & nos fratres oſtenderit?
longanimitatem colamus, alter alterius onera portantes. Quis enim eſt miles,
qui dum ſuum aſpicit commilitonem ab * aduerſarijs comprehenſum, non de- *al. à barbaris.
certet ac pugnet cum aduerſarijs, vt * commilitonem ſuum è manu eorum qui *al. compre-
captiuum eum ducunt, eximat atque recuperet? Qando autem recuperare eum henſum ab ad-
nequierit, tunc plorat & lamentatur, memor ſodalis atque amici. Nonne uerſarijs.

multo

Ioan.13. *al. maior hac (al. eo) nō eſt charitas, quàm vt, &c

multo magis debemus nos pro inuicem ponere animas noſtras? Cùm Dominus A & Saluator noſter Ieſus Chriſtus dicat: Maiorem * hac charitatem nemo habet, quàm vt quis animam ſuam ponat pro amicis ſuis. Ipſi gloria & potentia, in ſeculorum ſecula, Amen.

SCHOLIA ET VARIÆ Lectiones.

CHriſtianum oportere longanimem & iniuriarum immemorem eſſe, varijs rationibus atque exemplis, locisq; ſcripturæ vtriuſque Teſtamenti oſtendit, pulchraq; documenta de non vindicandis iniurijs, ſed illis patienter potius Chriſti & Sanctorum exemplo perferendis, in mediū hac ſua optima Paræneſe adfert; longanimitatemq; vehementer commendat, cuius etiam præconia celebrat, Tom. 1. B *vbi de Virtutibus & vitijs per oppoſitionem agit: & in particulari, de Longanimitate, & contra de illis qui longanimitate carent, ſparſimq; alibi ſæpe. Quod etiam Argumentum tractatum inuenies à S. Ioanne Chryſoſt. in Serm. Vt benedicamus maledicentibus, Chriſti & Sanctorum exemplo. cuius initium eſt:* Ingemiſcendi mihi cupido inceſſit, &c.]*Tom. 5. & Homil. 31. ad populum Antioch. quæ eſt: De ira & longanimitate, & manſuetudine. & Homil. 52: ad popul. Quòd in manſuetudine Chriſtum imitari oporteat, & de obliuione malorum. item Homil. 78. ad popul. Antioch. Quòd melius ſit iniuriam pati, quàm inferre. cuius initium eſt:* [Nolite errare. &c.] *Nec non in Serm. B. Max. mi monachis & confeſſoribus ad pietatem exercent per interrogat. & reſponſ. cuius initium eſt:* Frater interrogauit Senem his verbis, &c.]*quaſi circa medium ibi:* Veruntamen Pater, dic mihi quid ſit longanimiter agere? *Senex:* Patienter ferre quæ grauia accidunt, nec temere iram emittere, &c.]*De iniuriarū quoq; obliuione, extat Eſaiæ Abbatis oratio, quæ inter alias eſt decimaoctaua in ordine, & incipit:* Sanctus Apoſtolus C præcipiebat filijs ſuis, &c.]*in Serm. S. Dorothei Abbat. de ira, & iniuriarum memoria non habenda, qui inter alios eiuſdem Serm. octauo loco poſitus reperitur, incipitq.:* Dicebat Euagrius abſurdum eſſe, & à decoro valde alienū, monachos iraſci, aut quempiam moleſtia iniuriave afficere, &c.] *Sermo ſane vtilis eſt, & plurimum huc faciens. vbi inter alia oſtendit Dorotheus quid inter ſe differāt, μνησικακία,* i. memoria iniuriarum, *& ὀργή,* i. ira, *ac θυμός,* i. furor, *ſiue* impetus animi, *& ταραχή,* i. perturbatio. *illorumq; nominum (quorum & à noſtro Auctore fit mentio) differentiam pulchris ſimilibus, atque exemplis ibi patefacit colluſtratq;*

Sin porrò de malo aliquo contigerit in nos conuicia ſpargi, &c.] *In alio MS. hic pro (περὶ κακοῦ,* i. de malo*) reperitur, περὶ καλοῦ,* i. de bono *ſiue* honeſto. *Sed omnino legendum hic eſſe περὶ κακοῦ, de malo, & non καλοῦ bono, conuincunt, quæ immediatè hic in hæc verba ſubduntur:* ſed potius lapſum atque erratum corrigamus, *ſiue vt alia ibi habet lectio:* ſed ſolùm corrigamur, &c.] *cùm & aliàs in hiſce includeretur contradictio, & ſententia vacillaret, quare mendum hic in (καλοῦ) manifeſtum cenſendum eſt, vitioq; Scriptoris (λ) pro κ poſitum. qui ſi rectius ad πρωτότυπον attendiſſet,* D *ſanè περὶ κακοῦ,* i. *de malo hic legiſſet atque ſcripſiſſet.*

Nam ſi affectus contumelijs, contumeliam rependis, duplici teipſum contumelia afficis, &c.] *Aduerſus contumelioſos, contumelioſe non eſſe agendum, ſerio grauiterq; hic admonet. quod idem & à Baſilio & Chryſoſtom. in eandem ſententiam eſt traditum: & à Baſilio quidem in Homil. de Ira. cuius principium eſt:* Quemadmodum in medicorum præceptis, &c.]*circa med. ibi:* Quando cōtumelia tentaris illud exiſtima, periculum de te fieri, an Deo per patientiam adhæreas, ſeu per iram in aduerſarij partes inclines, &c.] *vbi conſequenter quo pacto conuicia, & contumelioſi facilius tolerari ſuperariq; poſſint: tum quæ Longanimitatis & patientiæ commoda, quæq; contumelioſorum mala ac damna, copioſe oſtenditur. quemadmodum & apud Chryſoſt. in Act. Apoſt. cap. 24. Homil. 50. vbi luculenter ipſe demonſtrat, illos ipſos contumelijs afficere, qui conuicia rependunt, & cum contumelioſis contumelioſe agunt. poſt med. ibi:* Accuſas quòd contumelia affectus es? quare igitur & ipſe in hoc crimen incidis? Cur te ipſum percutis? mane ſine paſſionibus; mane abſque vulneratione: non volens vulnerare alium, & teipſum inijcis in malum? *ac paullo poſt:* Et quomodo, inquis, poſſibile eſt; eum qui contumelia afficitur ferre? quomodo autem non poſſibile, dic obſecro? Vulnus ne nobis naſcitur ex verbis? cicatrices in corporibus? quantum igitur nobis erit damnum? atque ita ſi voluerimus, poſſumus ferre. Ponamus nobis legem, ne doleamus: dicamus nobis ipſis. non eſt inimicus, infirmitatis eſt, & verè ex infirmitate eſt,]*& quæ ibi apud Chryſoſt. ſequuntur poſtea, ad finem vſque citata iam Homilia 50. valde huc facientia, lectuq; in hoc Argumenti genere digniſſima*

Quando fugit Dauid à facie Abſalon filij ſui, nonne egreſſus Simei, cōtumelijs affecit Regem Dauid, &c.] *Exemplum longanimitatis Regis ac Prophetæ Dauid maxima ab improbo Semei contumelia affecti, (quàm & patientiſſimè tulit) hic in medium affert. cuius hiſtoria continetur 2. Reg. 16. ac 19. & 3 Reg. 2. ſparſimq; refertur & amplificatur ab ipſo Ephræm etiam alibi, ac præſertim Tomo 1. in Tractatu de Morbo linguæ, alijſq; vitijs, vbi Dauid innocentia & patientia commendatur; Semei autem*

A *tem in illum contumelia, & maledicentia vehementer improbatur, atque damnatur. Conſonantq́, iſtis quæ in Homilia de ira, iam ante citata Magnus adducit Baſilius in hæc verba:* Oportet itaque motus animi inſanos ac præcipites exemplo Sanctorum, ac beatorum præceptorum memoria cohibere: quomodo Magnus Dauid, & qua manſuetudine iniquitatem Semei tulerit: non enim iræ locum dedit, in Deum cauſſam transferens; quoniam Dominus (inquit) mandauit Simei vt maledicat Dauid. Cumque audiſſet ſe virum ſanguineum & iniquum vocari, minimè ſuccenſuit: ſed tolerando ſeſe humilem reddidit, ac meritam ſibi infligi contumeliam putauit, &c.] *quæ eadem valde conformiter etiam hic ab Auctore non ſine amplificatione recenſentur, & verbis Scripturæ accommodantur.*

Si porrò Rex & Propheta cùm eſſet, tantum ſtudium exhibuerit & humilitatem, &c.] *vbi alia lectio habet:* Si Rex & Propheta, cùm eſſet tantum ſtudium circa humilitatem demonſtrârit. *& al.* tantum humilitatis ſtudium oſtenderit, *& al.* tantum humilitati detulerit, &c.] *eſt autem Argumentum a maiori, quo omnes ad humilitatis, longanimitatis, & patientiæ ſtudia prouocamur, &* B *excitamur.*

Ipſi gloria & potentia, in ſeculorum ſecula.] *ita in tribus reperitur mmſſ. at in alijs locis duobus ſic legitur atque concluditur:* Ipſi gloria cum Patre & ſanctiſſimo Spiritu, in æterna ſecula, Amen.] *vbi etiam vtraque lectio bona eſt, & Auctori familiaris.*

PARAENESIS TRIGESIMATERTIA,

De Patientia & Compunctione.

CHariſſimi. Præbeamus nos tanquam ſtrenuos milites, pro Rege noſtro Chriſto alacriter mortem oppetentes. Quando enim ad huc in ſeculo eramus, quando in humanis negotijs verſabamur, C talia non patiebamur, neque tot ærumnas ſuſtinebamus: Nunc autem cùm acceſſerimus ad Dominum, vt ei maximè placeamus; incurſiones eiuſmodi, tentationes, vexationesque in nos improbi hoſtis excitantur. Vides autem nos hæc Domini cauſſa perpeti: cùm enim nobis inimicus inuideat, nosque à vitæ via conetur abducere, in mollitiem deſidiamque nos inducit, ne Deo complacentes, ſaluemur. Quantum igitur aduerſum nos malignus exſurgit: tantum nos in patientia inueniamur viriles, magnanimi, ſtrenui & alacres, paratos nos prębentes ad ſuſtinendum vſque ad mortem, propter ſpem in Chriſtum, & cunctæ in eius inſidiæ diſſoluentur. Habemus ſiquidem defenſorem & propugnatorem noſtrum Chriſtũ, quique nobis oppreſſis & ſperantibus in ipſum patiẽtiam præbet, illosque * confundit; nobis interim D præmia victoriæ atque laborum, id eſt, Regnum cælorum, propter Dominum, reportantibus. Præbeamus ergo nos velut incudes percuſſi, & nequaquam terga vertentes, neque aliquam notã mollitiei, vel deſpicientiæ, deſidiæve per flagella atque tentationes in nos ipſos admittentes. Cæſi vincamus aduerſarium, per patientiam: Etenim Dominus noſter ſic hanc vitam traduxit, flagellatus, contumelijs affectus, conſputatus, lapidatus, ac deniq; ignominioſa quoque morte crucis, ab impijs affectus: omniaque ſuſtinuit propter noſtram ſalutem, nobis exemplũ vitæ relinquens, vt qua via tribulationum, tentationum, ac mortis ipſe ambulauit, eadem quoque qui in ipſum verè credunt, & cohæredes regni eius fieri deſiderant, iter ſuum inſtituant. Vt quemadmodum ipſe per multas paſſiones, poſtremò autem in Cruce moriens, vicit crucifixus, & moriens ſuperauit, interemit, E condemnauitque peccatũ in carne, adigens aduerſarias poteſtates, ſicut ſcriptum eſt Expolians principatus & poteſtates in cruce, * oſtentauit palam, triumphans illos in ſemetipſo: Ita & nos omnem ipſius inſultationem, anguſtiamque ab hoſte improbo illatam, viriliter alacriterque etiam ad mortem vſque ſi ſuſtinuerimus; tunc aduerſarium ſuperabimus, per fidem & patiẽntiam, ac ſpem firmam in Dominum. Sicque probati inuẽti, & hinc redemptionem merebimur, ſanctique Spiritus ſanctificatione implebimur, & hæreditatem deinde vitæ æternæ conſequemur. Nam in ſpiritali certamine, victoria contra aduerſarium, per paſſiones & mortem comparatur. Patiendo igitur & moriendo propter Dominũ, promptiſſimè ſuperabimus omnem inimicorum poteſtatem. Neque ergo nobis laborioſum ſit, quamcunque tribulationem ac tentationem perferre: ſed deſiderium

Opponit vitam, quæ agebatur in ſeculo, et, quæ in ſolitudine, & cœnobio.

*al. dedecorat.

Matth. 26. 27.

Marc. 14. 15. Lucæ 22. 23. Ioan. 18. 19.

1. Pet. 2. Epheſ. 2. Phil. 2. 3. Coloſſ. 1. & Heb. 12.

Coloſſ. 2.

* ἐδειγμάτισε.

Matth.16. ac 20. Marc. 8. Luc.9. & 14. omne figentes in Dominum, & ob oculos mortem eius ſtatuentes; cum patiētia, A quæcunque ſuſtinebimus. Et ſicut dictum eſt à Domino, Quotidie tollentes crucem eius, quæ eſt mors, ſequamur ipſum, atque ita facilè quamcumq; afflictionem tolerabimus, ſiue occultam, ſiue manifeſtam. Si enim mortem à Domino ſuſtinere exſpectamus, & coram oculis ponentes, ſemper deſideramus: quanto magis qualeſcunque afflictiones graues, opportunè importunèque cum omni protius gaudio ſuſtinebimus? Propterea graues nobis, moleſtæ, & intolerabiles res aduerſæ videntur; cùm mortem Domini continuò ob oculos conſtitutam non Heb.6. & 12. retinemus, ipſumque non ſemper mens concupiſcit. Nam qui Chriſtum poſſidere deſiderat: etiā pro ipſo pati, optabile omnino illi eſt, & expetendum. Itaque Chriſti amatores in hoc apparent, quando omnem tribulationem ipſis superuenientem, generoſè alacriterque propter ſpem in Deum ſuſtinent. Quocirca obſecremus Dominum, vt intellectum nobis concedat, ad cognoſcendam diuinam B Coloſſ.1. Epheſ.4. Heb.6. & 12. eius voluntatem, prompteque præſtandam eam, in omni patientia & longanimitate, cum gaudio & exultatione, quam ipſe largiatur nobis, confirmans nos in omni beneplacito ſuo: vt probati, dignique reperti, æterna perfruamur ſalute. In Chriſto Ieſu Domino noſtro: Cui gloria & potentia in ſecula ſeculorum, Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ Lectiones.

H*Uc pertinent, quæ in opuſc. De inſtitutione vitæ perfectæ alibi adducit S. Baſilius Cæſareæ Epiſc. vbi tractat: Quòd Chriſti omnino exemplum, viro perfecto in cunctis ſit imitandum, &c. Et quæ apud ipſum ſunt Ephræm Tom. 1. in Tractat. De Patientia, cuius initium eſt:* Qui Deo placere cupit, &c.] *per tot. ſed maximè circa finem. ac apud alios alibi.*

Quando enim adhuc in ſeculo eramus, talia non patiebamur; nunc autem, &c.] *Opponit: tam quæ agebatur in ſeculo, et quæ in ſolitudine & cœnobio. & quomodo maior in hac quàm in illa, perfectio requiratur; & in aduerſis pro Chriſto perferendis tolerantia atque patientia, & in bono perſeuerantia, oſtendit. Chriſtiq; paſſiones varias deſcribit & perfectam imitationem veſtigiorum ac paſſionum ipſius, cunctis proponit. luculenterq; rationem bene imitandi eum, exponit.*

Præbeamus nos velut incudes percuſſi, & nequaquam terga vertentes, &c.] *Similia ſunt, quæ apud Ephræm alibi adducuntur, Tom.1. in Tract. de Fide. cuius ibi initium eſt:* Dominus noſter in Euangelio, &c. *ibi:* Et quemadmodum incus aliqua licet ſemper verberetur, non tamen dat tergum, ſic & qui ſe verum vult gerere Chriſtianum. *& quæ poſtea conſequuntur ibidem, valdè huc pertinentia, ſicut & e 1. multoq; magis. quæ circa finem tract. iam allegati de Patientia habentur, Tom. 1. ibi:* Simus ergo tanquam incudes quædam, quamuis cædamur, non tamen cædamus, &c.] *cū paucis ſolum verbis immutatis, omnia quaſi eum biſ eſſe ſint, eadem.*

Sicut ſcriptum eſt: Exſpolians principatus ac poteſtates in Cruce, oſtentauit palam, &c.] *in hunc Apoſtoli locum Coloſſ. 2 hic legit S. Ephræm, vbi & vim verbi (ἀπεκδυσάμενος) in tranſlatione noſtra expreſſimus, quod idem quoque S. Chryſoſtomi præſtitit Interpres. ſic eundem hunc Pauli locum in Hom. 13 in Epiſt. ad Coloſſ. cap. 2. Latine conuertens reddensq;:* Exſpoliatos principatus ac poteſtates, oſtentauit palam, triumphans de illis per ſeiptum, &c.] *at in vulg. paullo aliter. hoc modo.* Exſpolians principatus & poteſtates, traduxit confidenter palam, triumphās illos in cæleſtibus, &c.] *vbi lectionis cernere clare licet cōſenſionem & differentiam. citatur q; idem Apoſtoli locus iiſdem vt hic verbis, Tom. 1. in Serm. de Patientia, cuius initium eſt:* Qui Deo placere cupit, eiusque hæres per fidem euadere, &c.] *non longe à fine eiuſd. aliiſq; in locis alibi.*

Si enim mortem a Domino ſuſtinere exſpectamus: quanto magis, &c.] *Comparatio fit à minori ad maius, q.d. Si vellet nos Dominus mort ferendum patienter eſſe: quanto magis cætera quæ leuiora ſunt morte, æquanimiter toleranda ſunt, &c. de quibus ibi latius ac planius.*

PARAENESIS TRIGESIMAQVARTA,

De Paßionibus ac perturbationibus animi.

* al. planè non cogitans, &c. VIr in torpore ac negligentia dies ſuos trāſigens, ſeipſum decipit, protſusque * non cogitat de bonis, quæ Dominus Deus iuſtis præparauit. nec ſupplicia peccatoribus parata conſiderat, ſed ſeipſum abſque timore vllo paſcit: in tali autem omnem concupiſcentiam operatur carna-

A carnalem hoſtis improbus; nequitq; talis intelligere, qua ratione ne porta quidem Vrbis poteſt animaduertere, quinam per eam ingrediantur, & exeant. Nam concupiſcentia in mentem eius ingreſſa, oculos ipſius obuelat. Athletas porrò varijs modis inimicus oppugnat: & ante quidem conſummationem iniquitatis, vehementer eam in oculis ipſorum imminuit; potiſſimum verò concupiſcentiam voluptatis carnalis: tantumq́ue eam in ipſorum oculis, priuſquam peragatur ſcelus, extenuat improbus; quomodo ſi quis poculum aquæ frigidæ humi effunderet. Conſummato autem iam ſcelere, vſque adeo illud extollit atque exaggerat malignus in manibus fratris qui in illud incidit, vt nihil ſupra. Quin etiam deſperationis aduerſus eum vndas excitans; ſæpe quoque & per parabolas ſe illi opponit, talia ipſi ſuggerens, dicenſque: Quid feciſti, inanis & inutilis operarie?

A Simili. *Athletæ diuerſimode impugnantur ab hoſte.*

B Nunc patefaciam tibi, cui labor tuus ſit ſimilis: Quemadmodum ſi quis ſibi plantaſſet vineã, quam ſtudioſè coluiſſet atque cuſtodiſſet, donec fructum ferret: deinde illa vindemiata, vini cados impleſſet; tum verò repentè ſurgeret, arreptaq; ſecuri dolia frangeret, effuſumq; vinum periret: huic ſimile eſt opificium tuum. Hæc improbus dæmon fratri ſuggerit, volens ipſum in * profundum deſperationis deprimere. Quare haſce inimici machinationes prænoſcẽs, frater chariſſime, fuge peccatum. Et ſi fortè in delicto aliquo præoccupatus fueris, ne in eodem permaneas errato: verum reſurge, & * conuertere ad Dominum Deum tuum, in toto corde tuo: vt ſaluetur anima tua. Ad improbam porrò cogitationem dicito: Etſi dolia confregi, vinumq; deperdidi; vinea tamen adhuc ſupereſt, & Dominus longanimis eſt, & miſericors, ac iuſtus: & ſpero bonitate eius mihi cooperante, fore vt iterum ipſius vineam ſtudioſè excolam, atque cuſtodiam; ac dolia ex ipſa

A Simili. *al. in foueam & puteum deſperationis demergere.* *al. & vade.* *Allegoricè dicta.*

C * vt antea compleam. Ait quippe per Prophetam Iſaiam ipſe: Si fuerint peccata veſtra, vt phœniceum, quaſi niuem dealbabo: &, ſi fuerint vt coccinum, velut lanam dealbabo. Et, ſi volueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis. Si autẽ nolueritis, neque exaudieritis me, gladius deuorabit vos: os enim Domini locutum eſt iſta. Ipſi gloria, in ſecula ſeculorum, Amen.

al. ſicut & prius. *Iſa. 1. Iuxta LXX.* *Ibidem.*

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

D *In omnibus manuſcriptis Romanis, vt & duobus Venetis S. Marci, hæc pariformiter inſcribitur Parænеſis, περὶ παθῶν, id eſt,* de paſſionibus ac perturbationibus animi *in ſolo autẽ Cod. Cretenſi ſiue Cand. eſt:* De aſſenſione ſeu approbatione cogitationum.] *& licet de conſenſione cogitationis, aut potius contra eam, hic quoque agatur; tamen quia generaliter Parænеſis aduerſus quaſcunque animi paſſiones, prauosq; affectus inſtituta videtur, a potiori etiam parte meritò denominanda eſt, inſcribendaq;, vt in pluribus reperitur Græc. manuſcript. περὶ παθῶν. id eſt,* de paſſionibus, &c.] *de quibus in genere, plura qui noſſe aut legere voluerit, videat Tom. 1. Ephræm, in Sermone de paſſionibus ſiue perturbationibus animi. per tot. ac noſtris ibi abiectis Scholijs. vbi copioſius de iſtis agitur, Auctoreſq; de iiſdem reprimendis tractantes citantur.*

Nequitq́ue talis intelligere; qua ratione ne porta quidem Vrbis poteſt animaduertere, quinam per eam ingrediantur & exeant, &c.] *Oratio non quidem hoc loco mutila, vt prima fronte apparet, ſed potius elliptica in Græco eſt, quare vt de ſententiæ proſperitate amplius conſtaret, ita eam hic Latinè ſuppleuimus atque perfecimus. quomodo & al. non minus perſpicuè ſic:* Nec poteſt talis conſiderare, quemadmodum nec porta ciuitatis eos ſcilicet conſiderat, qui intrant & egrediuntur

E per eam, &c.] *atque hinc ſimilitudo clara eſt, quæ etiam ex antecedentibus, & poſt ſequentibus ſatis innoteſcit,*

Si fuerint peccata veſtra vt phœniceum, quaſi niuem dealbabo: & ſi fuerint vt coccinum, velut lanam dealbabo, &c.] *Hæc & quæ ſequuntur hic Eſaiæ verba, ad verbum tranſtulimus. vt hoc loco ſunt in Græco textu Auctoris, & apud LXX. quibuſcum per omnia ſunt eadem, vt legenti & conferenti vtroſque Græca planè conſtabit. At in Latina vulg. paullo aliter iſta ſic leguntur.* Si fuerint peccata veſtra vt coccinum, quaſi nix dealbabuntur: & ſi fuerint rubra quaſi vermiculus, velut lana alba erunt. Si volueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis. Quòd ſi nolueritis, & me ad iracundiam prouocaueritis: gladius deuorabit vos, quia os Domini locutum eſt. *Vnde in quibus hic lectionis ſit conuenientia, & in quibus differentia, quiuis legendo & conferendo, facilè decernet. Locus eſt Eſa. 1. etiam alibi ſæpius à noſtro Auctore citatus, atque illuſtratus, tum Primo, tum Tertio Tomo.*

PARAENESIS TRIGESIMA QVINTA,

Quomodo oporteat conſolari puſillanimes.

Vtilis & neceſſaria Adhortatio.

FRater ſuum quærebat fratrem, illoque inuento, dixit ad eum: Quò
te recipis frater? Ille autem ad eum: Quidam in anguſtijs verſaba-
tur ex fratribus, & abibam conſolaturus eum. Et frater eius ad ip-
ſum: Si propter Dominum abijſti, mercedem habebis. Sunt enim
nonnulli, qui videntur conſolari, ac compati; & neſciunt quod
potius affligant, & ad nocendum abeant. Frater autem: Et qualis,
inquit, ille qui ſic ſuum conſolatur fratrem, ad nocumentũ & damnum? Reſpon- B
dit illi frater eius: Si vir ſpiritalis fuerit, qui alterum conſolatur, non ad nocen-
dum, ſed vt multũ proſit, vadit. At qui, quæ carnis ſunt, ſapit; hic nihil proderit.
Frater autem ait: Vellem ſcire vtriuſque verba; ne fortè dum prodeſſe cupio fra-
tri, obſim. Et frater ad eum: A Domino miſerationes quæramus ambo, vt gratiã
ſuam cordibus noſtris immittat: nã ſine gratia ipſius, homo rectè & cum virtute
agere nihil poteſt. Audi ergo gratiam cooperantem. Qui carnalia ſapit, ad fratrũ
conſolationem vadens, talia depromit: Quid habes, inquit, mi frater? Ille vero
ad ipſum: Rem quandam neceſſariam ab œconomo poſtulaui, nec dedit mihi, vel
alium adhibet fratrem, à quo ſit violatus iniuria. His auditis, qui ſcilicet ad cõſo-
landum venerat, exclamat dicens: Et quãobrem iſte nos vſqueadeò dedecore af-
ficit? Nam & mihi alias idem fecit, ignominia que notam intulit, & honore à no-
bis afficitur, & non intelligit, neque vult ſeipſum ferre, putantq; præfecti eorum
qui hic ſunt, in hoc ſolum loco licere ſaluari; vel hic tantummodo ſolem oriri, C
& alibi ſaluari hominem non poſſe. Recedo & ego à loco iſto, & ab iſtis homini-
bus liberor: magiſque in verbis hiſce, fratri nocet. Si porrò & alij reperiantur, ei-
dem obnoxij cogitationi, peius fratris cogitationem diſſoluunt atque euertunt.
Sæpe verò contingit & vinũ in medium proferri, & donec inebriati fuerint, non
ceſſant potitare, & verbis contendere ad inuicem. accidit autem quòd & manibus
ſe inuicem adoriantur: alij verò etiam in ipſo loco, ex nimia compotatione ob-
dormiſcũt. Frater autem ait: Cuperem, ſpiritalium quoq; noſſe verba, vt optima
ex ijs mihi ipſe deligam. Ille verò reſpondit: Spiritalis, quando ad fratris conci-
turus eſt adhortationem, in primis etiam priuſquam ſua egrediatur cella, in ora-
tione conſiſtit, vt Dominus viam ſuam proſperet, veniensque ad ianuã fratris, D
& pulſans, *pœnitentiam agit admiſſuſque ingreditur, ac ſe ad orationem com-
ponit. Poſtea verò, ſimul in ſilentio ſedent. Deinde ad fratrem, Dominus cellæ:
Bene, inquit, veniſti frater: aduenisti enim benedictus nobis. Frater reſpondit:
A pietate & reuerentia tua, ego benedicar. Obſecro igitur te, benedicte à Domi-
no, quid eſt quod habes? At frater, *cogitationes ſuas profert, ac fratrem quen-
dam eſſe qui ipſi moleſtiam exhibuerat. Quibus auditis, frater ait: Domine ad-
iuua me. nõ enim ſinit inimicus quemquam quieſcere. Rurſus autem ſermonem
ſubiungens, dicit: *Verùm tamen chariſſime, & vbi non eſt tribulatio? vbi non
eſt labor? Mundani, nonne laborant? Nautæ, per maria diſcurrentes, nonne *pe-
riclitantur? Milites in bello, nonne pericula ſubeunt? & quo pacto nos ſic pu-
ſillanimes ſumus, tanquam ſoli anguſtijs ac tribulationibus preſſi? Mundani in
mundanis laborant, & fatigantur; ſpiritales in operibus ſpiritualibus affligũtur, E
ad mũdi triſtitia mortem operatur: qui aũt ſecundum Deum eſt dolor pœniten-
tiam in vitam æternam. Et nos ergo tribulati, ne puſillanimes ſimus. Scriptum eſt
enim: *Triſtitia veſtra conuertetur in gaudiũ. Et tu quidem iſta ſuſtinuiſti, nunc
autem carne conſummaris? Recordare, quòd mundo renuntiaſti, ac propriæ vo-
luntati, & verbum non ſuſtines? Num noſtro ventri ſeruimus, propriæque vo-
luntati? & verbum non toleras? propter quod etiam à manſione vis abſcedere.
Iſtane noſtra laus eſt? Itane inimicus cogitationem humilitatis deprædatus eſt, &
ea de cauſſa perturbationes vehementer in nos inſurgunt? Ne mihi res veras ad
te referenti, iraſcaris: hæc enim pro te tolerans, loquor. Nam vnde cauſſa proue-
nit? planè vel ob cibum, aut ob potum: aut quod verbum tolerare nolueris.

tantis

Differentia inter Conſolatorem ſpiritalem, & ſenſualem.

*Græc. βάλλει μετάνοιαν.

*al. ante dicta recenſet.

*al. Sed dic quæſo chariſſime, vbi, &c.

*al. naufragia patiuntur.

Ioan 16.

*al. tribulatio veſtra, &c.

A tantis affectus es damnis. Et reputaſti omnia velut ſtercora, vt Chriſtum lucriſa- Philip.3.
ceres: & iterum antiquis mentem pateris demergi paſſionibus? Nam niſi conti-
nentiam diligamus, niſi tribulationem feramus, niſi noſtram volũtatem abſcin-
damus, non eſt nobis libertas dicendi: Ecce nos relinquimus omnia, & ſecuti ſu- Matth.19.
mus te. Perpende mente, qualis eras, dum primum ad ianuam monaſterij adueni- Marc 10. & Lucæ 18.
ſti, ſpiritu feruens in timore Domini? At fortè cupis dicere: homines iſti cogita-
tionem meam peruerterunt. Ergo noſtri ventris mancipia facti ſumus, & pro-
priæ voluntatis? Vis oſtendam tibi chariſſime, ex noſtra ignauia id ortum eſſe? Geneſ 13.19.
Lot in Sodomis habitabat, & non cum * ijs perijt. Giezi, Prophetæ Eliſæo ſeruie- Lucæ 17.
bat, & peccauit. Similiterque Samuel apud Heli permanebat, & ſimul cum filijs *al. cum eorum malitia perijt.
ipſius verſatus eſt: & illi ceciderunt, hic autem ſaluatus eſt; quia in veritate dile- 4.Reg.5.
B xit Dominum. Iudas porrò Iſcariotes, cum diſcipulis ſequebatur Dominum: & 1.Reg.2. 3. Matth.26.27.
tradidit magiſtrum ac Dominũ gloriæ in manus impiorum. Ne igitur cedamus Marc.14. &c.
inimici conſilio ſuggerentis, videlicet honeſtas prima fronte cauſſas, ad animas
noſtras euertendas. Ex diuinis enim Scripturis exempla habemus, quomodo
vnuſquiſque ſibi ipſi attendere debeat; ſiue cum iuſtis conuerſetur, ſiue cum pec-
catoribus. Inter iuſtos ergo ac bonos dum cõmoramur, iuſtè & ſanctè viuamus:
at ſi peccatoribus cohabitemus, demus operam, vt à nobis illi ad viam pertrahan-
tur ſalutis, diuina adiuuante gratia. Quod ſi vis dicere, debilem te eſſe & puſilla-
nimem? Audiamus ſacras Scripturas, & Sanctorum Patrum viuendi normã imi-
temur, vt ſanetur anima noſtra: & non ſolùm dum audimus, compungamur, &
C paullò poſt deteriora agamus. Nam qui ita ſermonem accipit, nũquam fructum
referet: cùm radicem tales in ſeipſis non habeant. omnis autem arbor, quæ non Matth 3.
facit fructum bonum, * excidetur, & in ignem mittetur. Tanquam infirmi, au- *al. exciditur & in ignem mittitur.
ſcultemus admonitiones virorum timentium Dominum, qui ad ſanitatem de-
ducant animam: & ne ſimiles efficiamur illis, qui, quæ voluntatis ſunt propriæ,
audire ſolùm volunt: vt ne miſere, inſanis ac temerarijs cogitationibus adhære-
amus. Dixit enim quidam ſanctorum Senum: *Si conſpexeris adoleſcentem pro-* Dictum memorabile.
pria voluntate in cælum aſcendentem, tene ipſum: expedit enim ipſi. Id verò de
illo quoq; intellige, qui cùm ætate ſit ſenex, mente tamen eſt iunior: Dicit * enim Prouer.12.
in Prouerbijs Sapiens: Viæ inſipientium rectæ coram ipſis: qui autem ſapiens eſt, *al. Dicit porrò & in Prouerb.
amplectetur conſilia. Audiamus porrò & eum qui dicit: Adoleſcentes, ſubditi 1.Pet.5.
eſtote ſenioribus. omnes autem * inuicem humilitatem inſinuate: quia Deus ſu- *al ad inuicem.
D perbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. *Sunt enim nonnulli, qui ſibi viden-* Iacob.4.
tur ſapientes eſſe, & non dignantur obedire ijs qui verè ſapientes ſunt, ac cogniti-
onem Dei habent. Quos etiam iure Apoſtolus vaniloquos, & ſeductores * deno- Tit.1.
minant, dicens: *Sunt multi vaniloqui, inobedientes, & ſeductores.* Alteri porrò *al. nuncupauit.
ſæpe cogitatio ſuggerit, & ait: Iunior * adhuc es, circa ſenectutem tuam pœniten- *al. Quid? iuuenis es, vbi cõſenueris reſipiſces.
tiam ages. Et ſi ad ſenium peruenerit, iterum cogitatio ipſi obijcit: Nunc conſe-
nuiſti, & requie indiges. Vnde neceſſarium chariſſime, cum timore & tremore
Domino quotidie inſeruire. Quis enim nobis dixerit, certioresque fecerit, fore
vt conſeneſcamus? * & ſi conſenuerimus, quod bonam cogitationem inueni re- *al. & quod cogitationem aliquando bonam inueniemus?
mus? ſiquidem vel iam hinc ſalutem noſtram neglexerimus. Audiamus dicẽtem
* Dominum: Vigilate & orate, quia neſcitis diem, neque horam. At nos ob no- *al. Saluatorem dicentem.
ſtrum torporem atque ſegnitiem, graue reputamus ſuaue iugum Domini. Quot Matth 24. & Marc.13.
putas chariſſime, in mundo diuerſimodè conflictari atque vexari, eorumque fili-
E os pro pignore poni? aliorum verò etiam optimatum * filios in captiuitatem de- *al. potentiorũ filios.
labi, & in ſeruitutem diuendi? ſeruientes vilioribus ac miſerabilioribus homini-
bus, quàm ſint ipſi, in terra aliena? Alij verò inopes atque mendici, in plateas &
vicos ciuitatis proiecti iacent nudi, frigore æſtuque afflicti: nobis verò non ſatis
eſt habere tectum hoc, quod nobis largitus eſt Dominus, & mundanarum rerum
cura vacuos eſſe atque ſolutos. Hęc recolamus memoria, & non aſpernemur gra-
tiam Dei, & beneficia eius: * quia dignatus nos eſt ſuaui iugo ſuo. Immò & quæ- *f. qui dignatus eſt.
ſiuimus, inquit, & non dedit nobis. Et quis * ſcit, non ad cõmodum & vtilitatem *al. & quis ignorat.
noſtram, id accidiſſe? Dicamus autem & iſtud: Nonne nouit quiſpiam noſtrum,
ſeſe inobedientem fuiſſe Domino: & tamen id videns Dominus, patienter ac
longanimiter tulit? De Præfectis porrò noſtris, relinquamus Domino. Omnes

Rom 14. 2.Cor.5. enim aſtabimus coram tribunali Chriſti. Nam Deus perſonam hominis non ac- A
Lucæ 20. cipit. Exurge igitur, & præcinge teipſum. Et ne ſuccumbas cogitationibus. Audi
Galat.2. dicentem: Noli vinci à malo, ſed vince in bono malum. Hei mihi peccatori, cha-
Rom.12. riſſime. Tot ac tanta Dominus gloriæ pro nobis pertulit: quid poterimus ei, æqui-
*al. retribuere. ualens paſſionibus * proferre, quas propter nos ſuſtinuit? Procidamus ergo co-
ram ipſo, tota mente ac viribus; patientiam à bonitate ipſius depoſcentes. Per
Actor.14. multas enim tribulationes, oportet nos intrare in regnum cælorum. Dixit quip-
Ioan.16. pe Saluator ſuis diſcipulis: Vos tribulationem habebitis in mundo, mundus au-
Ibidem. tem gaudebit. vos verò contriſtabimini; ſed triſtitia veſtra vertetur in gaudium.
Mulier cum parit, triſtitiam habet, quia venit hora eius: cùm autem peperit pue-
rum, iam nõ meminit horæ illius propter gaudium, quia natus eſt homo in mun-
*al. triſtitiã nũc quidem habetis. vt in vulg. Ioan 16. dum. Et vos igitur * tribulationes hîc habebitis: iterum autem videbo vos, & gau- B
debit cor veſtrum, & gaudium veſtrum nemo tollet à vobis. Et ſic confirmans
fratrem verbo veritatis, ſecundùm donum gratiæ, vterque gratias agit Domino.
*al. ob macerationem carnis Si porrò etiam guſtare inter ſe cibũ contigerit, omni cum honeſtate ac verecun-
*al. Quoniam Deo noſtro gloria. Amen. dia comedunt & bibunt, * ob ſuſtentationem corporis: & ne inebrientur vino,
in quo eſt luxuria. Faciens ergo opus Domini, reuertitur ad cellam ſuam, glorifi-
cans Deum ſuper mutatione atque conuerſione fratris. Quoniam * ipſius eſt po-
tentia & gloria, in ſecula ſeculorum, Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

C

NEceſſarius hic Sermo eſt, ſiue Paraneſis ad conſolationem afflictorum & puſillanimitate laborantium, ac in anguſtijs conſtitutorũ. proponiturq́, primùm modus ac ratio conſolandi, & finis; tum per quos vtilius ac ſalutarius conſolationes eiuſmodi adhiberi oporteat: & quantum qui carnaliter alios conſolantur, differãt ab illis qui ſpiritaliter; quantumq́, illi noceant, hi autem proſint, oſenditur & res tota exẽplis, narrationibusq́, aptiſſimis declaratur: remediaq́, non parui momenti aduerſus puſillanimitatem, & tentationes varias ingruentes, animamq́, perturbãtes adferuntur; Sanctorumq́, exempla ad mentẽ in bonis inſtitutis confirmandam producuntur, aliaq́, ſalutaria tractantur, ſicut plenius ex hac ipſa conſtabit Paraneſe, ad quam in alijs Lectorem hic remittimus.

Spiritalis, ad fratris conceſſurus adhortationem, priuſquam ſua egrediatur cella, in oratione conſiſtit, veniensque ad ianuam fratris & pulſans, pœnitentiam agit, &c.] *Obſcuritatem ac difficultatem aliquã parit, quod hic dicitur, καὶ κρούσας βάλλει μετάνοιαν,* i. & pulſans pœnitẽtiam agit *vt hic Latinè reddidimus, ſicut & alibi illud (βάλλει μετάνοιαν, pro,* pœnitentiam agit *) apud Ephræm accipitur, vti ſuis conſtabit locis. An enim aliquem pœnitentia actum antiquitus Monachi exhibere ſolebant priuſquam alienas ingrederentur cellas, tractaturi ſua cum illis qui ibi degebant; hinc dubitari poteſt: an verò communis dicendi vſus obtinuerit, vt ſic loquerentur, eoq́, vterentur etiam pro breui precatione genuumq́, flexione, quæ ante ingreſſum fiebat ad alios, vt valde veriſimile eſt quomodo & Magnus Baſil. ad Ephræm noſtro viſitatus, & vt loqui poſſet Græcè rogatus, reſpondiſſe ei dicitur, δεηθῶμεν τοῦ κυρίου.* i. rogemus Dominum: *ac poſtea ibid. ποιήσωμεν τὴν μετάνοιαν,* i. faciamus pœnitentiam. *pro eo quod eſt,* flectemus genua. *vt habetur in comparatione S. Amphilochio adſcripta, quæ fit inter Ephræm & S. Baſilium, quam primo Auctoris noſtri Tomo præmiſimus. vbi in maiorem huius confirmationem, etiam immediatè additur:* & cùm humi iam eſſent proſtrati, impoſuit manus beato Ephræm Magnus pontifex, &c. *quomodo & hoc loco (* agit pœnitentiam, *pro,* genu flectit, & orat) *planè accipi videtur. aliâs enim valde obſcurus hic eſt locus.*

Poſtea vbi habetur: Et tu quidem iſta ſuſtinuiſti nunc autem carne conſummaris.] *in alio MS. eſt:* & tu eadem toleraſti, nunc verò carne conſummaris.] *at in alio explicatius, & ad Scripturæ locum accommodatius ſic:* ne fortè illud audiamus: Qui ſpiritu cœpiſtis, nunc verò carne conſummamini.] *vt eſt Galat. 3.* E

Si peccatoribus cohabitemus: demus operam, vt à nobis illi ad viam pertrahantur ſalutis, &c. *vbi al. ſic eſt:* adnitamur, non vt nos illorum imitemur opera: verùm vt illi à nobis ad viam ſalutis adducantur, &c.] *oſtendit autem hic quomodo inter iuſtos, & quomodo cum peccatoribus conuerſandum ſit.*

Dicit enim in Prouerbijs Sapiens, *& al.* Dicit autem & in Prouerbijs: Viæ inſipentium rectæ coram ipſis: qui autem ſapiens eſt, amplectetur conſilia.] *ita hic in Græco textu apud Ephræm vbi in MS. Cryptafer. hic pro (ὁδοὶ ἀφρόνων ὀρθαί, i. viæ inſipientium rectæ) legitur ὁδοὶ ἀφρόνων νωθραί, hoc eſt, viæ inſipientum pigræ ac lentæ, &c.] In editione autem Septuaginta hic ad verbum eſt.* Viæ inſipientum, rectæ coram ipſis: exaudit autem conſilia ſapiens.] *at in Latina vulg. habetur.*

A *habetur:* Via ſtulti recta in oculis eius: qui autem ſapiens eſt, audit conſilia, &c.] *Locus eſt Prouerb.12.*

Deinde vbi paullo poſt hic habetur: Omnes inuicem humilitatem inſinuate, &c.] *vt eſt 1.Petri 5. in duobus alijs Auctoris noſtri Græcis exemplaribus hic pro (ἐγκολπώσασθε, inſinuate, vt etiam eſt in Latina vulg.) reperitur ἐγκομβώσασθε, f. adornate, decorate, excolite. &c. legiturq́; al. ibi:* Omnes autem in inuicem, humilitatem adornate atque excolite, &c. *ſed prior lectio magis quadrare videtur.*

Denique in fine ſic concluditur: Faciens ergo opus Domini, reuertitur ad ſuam cellam glorificans Deum, &c.] *al. ſic:* Facto autem atque completo iam opere Domini, redit ad cellam ſuam, laudans & glorificans Deum ſuper conuerſione fratris. Quoniam Deo noſtro gloria, in ſempiterna ſecula. Amen.] *vbi vtraque concludendi ratio bona eſt & accommoda, noſtroq́; Auctori familiaris.*

B

PARAENESIS TRIGESIMASEXTA,

*Oportet * fratrem cùm legit, aduertere; & ſtudioſè legere, in præſentia Dei.*

*al. Decere monachum dum legit, ſtudioſè legere.

FRater Chariſſime, ſi onus legendi mandatum tibi fuerit coram * fratribus; aduerte diligẽter, vbi qui auſpicatus eſt, finiuit: & reſumptis verbis, lectionem incipe; vt ſit lectio tua inſtar catenæ ex auro contextæ. Nam qui verbum vnum contemnit, & verſus * tranſilit; hic neque diſcere vult ſicut oportet, neque eos edocere, qui atten- C dunt: ſolum enim finem Sermonis expetit; & quando * abſoluatur liber: Tu autem chariſſime, ſobrius eſto, ac vigilans; vt & tibi ipſi proſis per lectionem tuam, ac ijs qui te auſcultant. Quòd ſi repentè imperetur tibi vt legas: ex ſiniſtra parte, * lectionem aggredere. Si autem initium Sermonis ſit; dic titulum atque inſcriptionem: (ſic enim quod legitur, intelligetur. Sin verò librum bene compunctum, recteque deſcriptum habes: poſſide ac tene eum, ne in ipſo offendiculum legenti reperiatur, aut exſcribenti.

*al. in auribus fratrum. vel, fratribus audientibus.

*al. perdit al. & verſum non reddit.

al. ad finem perducatur liber. Vide Schol.

*al. librum auſpicare.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

D

OPortere fratrem cum legit, aduertere & ſtudioſè legere, velut in præſentia Dei, &c.] *Pro iſta Inſcriptione ac titulo, in alio Græco MS. eſt einſmodi:* Decere Monachum dum legit coram fratribus, diligenter & cum attentione legere. &c.] *Vtraque Inſcriptio bona eſt, & contenta huius Parœneſis breuiter proponit. Pro quibus, in Græco MS. Cretenſi ſiue Cand. ſic:* De bono ſeruando ordine in Lectionibus.] *quod etiam rectè hic quadrat, ac placet.*

Frater ſi onus legendi mandatum tibi fuerit coram fratribus. aduerte diligenrer, &c.] *Al. ſic:* Si legendi onus à Superiore tibi impoſitum fuerit, in auribus fratrum, *vel* fratribus audientibus. *ſiue*, in auditorio, vel audientia fratrum, *&c: nam Græcè eſt,* ἐν τοῖς ὠσὶν ἀδελφῶν, *quo omnia iſta æquè ſignificantur, parumq́; ideo refert quomodo Latinè hic, ſiue hoc, ſiue illo modo, legetur.*

Reſumptis verbis incipe lectionem, vt ſit lectio tua inſtar catenæ ex anro contextæ, &c.]
E *Rectum legendi modum coram fratribus in menſa atque conuentu, ſeruandum, breuibus verbis hic proponit, & demonſtrat: aduertendumq́; Lectori inter alia dicit, vt videat, vbi qui ante eum auſpicatus eſt, finiuit: reſumptiſq́; verbis Lectionem inchoet; & ſic debito modo ac ordine deinceps abſque ulla interruptione atque omiſſione dictionis vel verſus alicuius, Lectio continuetur. Et hoc eſt quod hic ſubdit:* vt ſit Lectio inſtar catenæ ex auro connexæ *ſiue* contextæ.] *Additq́; immediate conſequenter ibid.* Nam qui verbum vnum aliquod prætereundo contemnit, & verſus tranſilit. *(ſiue, vt alia habet Lectio:* & verſum non reddit. *& al.* ἀπολλύει, *id eſt,* perdit, *&c.)* hic neque diſcere vult vt oportet, neque eos docere qui attendunt: ſolùm enim finem expectat ſermonis, & quando ad finẽ perducatnr liber, &c.] *Tales autem hic notat & taxat Auctor, ac quæ legendi coram alijs tenenda ſit ratio, breuiter quidem, ſed accurratè efficaciterq́; præſcribit & inculcat. Alibiq́; idem oſtendit, in Sermone De patientia, & conſummatione ſeculi. To.1. poſt med. ibi:* Porrò cùm leges, ſtudioſè & accuratè le-

tè legas, magna cum tranquillitate atque induſtria percurrens verſum, &c.] *De quo etiam vide Baſilium in Reſpon. ad Interrogat. 180. in Regul. breu. & Caſſian. libro 4. de Inſtitut. Renuntiantium. cap. 17. &c.* A

Quòd ſi repentè imperetur tibi vt legas; ex ſiniſtra parte lectionem aggredere, &c.] *Hic vritur Quæſtio & dubitatio non exigua, cur dicat à ſiniſtra parte lectionem inchoandam eſſe, dum repentè legendum eſt? Ad quod vt aliquid reſpondeatur, dicam quod dicẽdum hic mihi occurrit; iſtud ſcilicet ab Auctore noſtro præcipi, fort. vt indicet librum ab initio auſpicandum ei, qui neſciat locum vbi alter ſteterit atque deſierit qui poſtremò recitauit. Siniſtra quippe pars libri aperti eſt ex principio propior, in Græcis & Latinis: At in Hebraicis, Chaldaicis, & Syriacis, contra. Quare ſi libri erant. (vt eſt veriſimile) Syriaci, fortè ſignificatur non legendum eſſe librum verſus initium; ne eadem legantur quæ alias lecta ſunt; ſed verſus finem, vbi probabile ſit ea eſſe, quæ nondum lecta ſunt vel audita, &c.*

---

*al. Adhortatio De pudicitia.

PARÆNESIS* TRIGESIMASEPTIMA, B

Non debere nos huc illucq́; retorquere oculos: ſed potius deorſum aſpectum habere, ſurſum verò animam ad Dominum.

INTERROGATIO.

In quonam, fornicationis Dæmon funditus profligatur?

RESPONSIO.

Pſalm. 118.
Matth. 5.

NOn ſolum per abſtinentiam à cibis: verùm etiam vt oculos auertamus, ne videant vanitatem. Nam in oculo vago atque diſtracto adulterium conſiſtit, quod & Dominus teſtificabatur, dicens: Amen dico vobis, quia omnis qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo. Hanc fornicationem eradicat, atque euellit, qui oculos deorſum deprimit, ſurſum autem mentem ad Dominum attollit. & qui ventrem domat, aſpectum quoque cohibet. Grauis enim ac vehemens eſt proditor, oculus vagus atque diſtractus. Nam cæteræ affectiones atque perturbationes animi, recentem habent tentationis ardorem: Bellum autem oculorum, & præſens, & abſens, dolore affligit animam, praua concupiſcentia inflammans mentem. Exempli gratia, chariſſimi: Audiuit quis ſuauem muſicorum concentum, & præterijt: poſtea luctus vocem audiuit; & planctus dulcem muſicorum concentum depulit. Similiter, guſtauit quis mel, poſtea verò aliquid etiam acerbiſſimarum deguſtauit ſpecierum: & acerbitas mellis dulcedinem ex gutture reiecit. Item, odoratus eſt quis ſuauiſſimum aliquid, deinde etiam * malum aliquem olfecit odorem; & grauis odor ſuauitatem odoratus exſtinxit. Et rurſus, tetigit quis aquam frigidam, ac poſtea ebullientem attigit; & feruor calidæ, frigiditatem aquæ repreſſit. Cæterùm vagi atque diſtracti oculi bellum, & præſente & abſente materia comburit mentem, per concupiſentiam. Quin etiam in ſomnis corda ſimplicium, imaginationibus illudit: Nam dæmones tentationem in † animo deſcribunt, mentemq́ue exercent, efformantes tentationem in oculis hominis. pro quo & Propheta obſecrat, dicens: Auerte oculos meos, ne videant vanitatem. Effrœnata quippe concupiſcentiæ cogitatio, mentem etiam puram ac ſimplicem transfert atque immutat: Nam in oculorum conflictu, dæmonum inſidiæ latent, niſi præciderit qui aſpectu ſuperatus eſt. Quando ergo efformare tentationem dæmon inceperit, & in mente tua ac cogitatione depingere pulchritudinem mulieris, quam aliquando conſpexiſti, vel quid ſimillium: in medium tibi adducito timorem Dei; & memineris illorum qui in ſepulchris dormiunt. cogita diem tui hinc exitus, quando anima tua ſeparanda erit à corpore. conſidera formidandam atque tremendam vocem, quam audituri ſunt, qui iuſtitiam neglexerint, & Chriſti præcepta non ſeruauerint: Diſcedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo & angelis eius: vbi erit fletus, & ſtridor dentium.

Ab Exemplis.

*al. aliquid peſſimi odoris olfecit, & fœtor gratum olfactus odorem expulit.

*al. in mentem atque cogitationem inducunt.

Pſalm. 118.

Videntur iſta eſſe verba Sapientiæ Salomonis.

Remedium cõtra ingruentes carnis tentationes.

Matth. 25.
Luc. 13.

dentium. In tenebris exterioribus;conſidera vermem non quieſcentem, & tor-
A mentum non ceſſaturum. Horum reminiſcaris, iſta animo tecum perpende: &
exterminabitur è mente tua concupiſcentia voluptatis carnalis; ſicut diſſoluitur
cera à facie ignis: non enim † reſiſtere poterunt timori Dei. Quicumque enim *† al. non enim accelerant, vt reſiſtant timori Domini. &c.*
prauæ concupiſcentiæ non reſiſtit, ſed euacillat, laſciuè oculos ſuos dimittens:
prorſus & mentem ad paſſiones eiuſmodi inclinauit; & niſi ob verecundiam o-
miſiſſet humanam, ſæpe etiam corpus corrupiſſet. Si ergo non ſe ſobrium ac vigi-
lantem talis præbuerit, timoremque Domini præ oculis ſuis conſtituerit; non
tardabit etiam corpus † corrumpere. Nam iſtum dæmonem, qui oculorum eua- *† al. demergere.*
gationem atque diſtractionem ſuggerit, alius dæmon ſubſequitur, qui † naturali- *† al. qui carnaliter peccatum operatur.*
B ter in carne operatur peccatum. Si enim ſecundus priorem viderit potuiſſe ani-
mam ad diſtractiones eleuare: continuò conſilium ſuggerere incipit, peccatum
carnaliter perficiendi. Incipit enim aliquid eiuſmodi ſuggerere, & ad eum, qui o-
culorum aſpectu victus eſt, dicere: Ecce, ſtudio & inſtituto proprio peccaſti, inqui-
ens, & corde iam mœchatus es. deinde etiam, præcepto excidiſti; & peccatum
tranſgreſſionis mandati, modò reputatum eſt tibi: nunc ergo tuam perfice concu-
piſcentiam; cùm idem ſit † agere, & in animo habere: fruere igitur ipſe tua con- *† al. perficere, & mente cogitare.*
cupiſcentia. At tu chariſſime, ne acquieſcas conſilijs ipſius: non enim (vt ait Apo- *2. Cor. 2.*
ſtolus) eius cogitationes ignoramus. nam in iſtis animam tuam ipſe venari cupit. *Parabola notanda.*
Audi porrò & de eo Parabolam: Adoleſcens quidam erat in regione quadam, &
ſibi ipſe tres virgines † deſponſauit; peregreque in regionem longinquam eſt pro- *† al. connubio ſibi iunxerat. al. in animum ſibi induxerat, connubio iungendi.*
fectus, vbi cùm diutiùs moraretur, vna virgo ſibi virum accepit: ſecunda autem
C elapſa, ſimiliter ſcortationi ſe dedit, & vterum tulit. At tertia virgo, ſecum dixit:
Niſi humanus me cohiberet pudor, ego quoque mihi virum caperem. & incepit
virgo in eiuſmodi verſari cogitationibus: ac poſtea recordata eſt adoleſcentis pe-
regrè profecti, à quo & arrabonem acceperat poſt reliquas virgines: pœnitentia-
que ducta, defleuit quòd etiam omninò permiſiſſet cogitationem improbam in
in ſuo corde ſuccreſcere. Quando ergo iam reuerſus eſt adoleſcens, qualem putas
ex tribus iſtis virginibus ipſi fuiſſe magis acceptam? nonne poſtremam, quæ † co- *† al. quæ cogatione ſolùm, & non opere peccauit.*
gitauit ſolùm, & non opere perfecit? immò verò & de praua cogitatione pœni-
tuit, ac fleuit. Quapropter neceſſarium fuerit dicere ſolicitanti dæmoni ad actio-
nem iniqui peccati: Tametſi oculis impegerim, & corde mœchatus ſim: ipſum ta-
men cor meum adulterio obnoxium, gemitibus inenarrabilibus conteram; & o- *Pſalm. 50.*
culum collapſum, lachrymis abluam. Quoniam cor contritum, & humilitatum
D Deus non deſpiciet. Ipſi gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ Lectiones.

H*Vius Argumenti ſunt, quæ Magnus Baſilius in medium producit in Homilia ſuper illud:* Attende tibi. *vbi inter aliâ habet:* Prouidè obſerua, ne quando verbum occultum in corde tuo efficiatur delictum. Qui enim in mulierem oculum defixerit ad concupiſcendum e-
am, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo, &c.] *aliiſq; apud eum locis plurimis. ac Chryſoſtomus in Homilia 3. de verbis Eſaiæ:* Vidi Dominum, &c. *poſt medium. vbi pulchra homœoſi ac ſimili-
E tudine oſtendit probatq; à ſpecie mulierum auertendos eſſe oculos. adhibetq; exemplum de Ceruæ ia-
culo confixæ, quæ etiamſi venatorum effugiat manus; nihil tamen inde fert lucri: quomodo etiam
ſit de anima concupiſcentiæ iaculo læſa ex laſciuo curioſoq; aſpectu, &c. quod idem etiam producit
noſter Auctor exemplum Tomo primo in Sermone primo, de Iudicio & retributione, cuius initium eſt:*
Adeſte fratres mei omnes, &c. *poſt medium ibi:* Sæpenumerò quis veſtrum laſciuè nemine pro-
hibente mulierem adſpexit, & cogitationem ſceleris admiſit, præterijtque illicò. Similis eſt ille
capreæ ſpiculo transfixæ, quę cùm venatorum manus euaſerit ſagittam tamen ſecum in iecore
geſtans abijt, &c.] *Hinc quoque ad oculorum cuſtodiam habendam, hortatur in tractatu de Vita ſpiri-
tuali cap. 74. & 75. Tomo primo ac eodem Tom. in Sermone De Patientia, & compunct. qui incipit:* Crea-
tor noſter Deus, &c.] *circa medium ibi:* Quando enim oculis noſtris liberè in contemplandis
quę non oportet vtimur, (cùm ne proprium quidem corpus, fas eſt eum, qui in virtute exerce-
tur, inſpicere) quomodo non ipſi nobis damna conciliamus? &c.] *de quibus apud eundem ſæ-
piſſimè*

piſſimè etiam alibi. Quòd verò ipſi corporales oculi ſint occaſiones peccandi, immò prima ſagitta carnalis illecebra, disertis verbis docet S. Ambroſius in libro de Ioſeph, capite quinto, ibi: & cùm eſſet decorus aſpectu & ſpecioſus facie valde, &c *ac non longè poſtea, vbi eſt:* Diſcant tamen etiam vitare oculos fœminarum, &c.] *Probatq́, hoc idem clarè exemplo Dauid, libro ſecundo de Apologia Dauid. & libro primo de Pœnitentia. & libro, ſuper* Beati immaculati. *& libro primo de officijs, capite vltimo.* A

Non debere nos huc illucq́ue retorquere oculos: ſed potius deorſum aſpectum habere, ſurſum verò animam ad Dominum. Paræneſis 37]. *Talis in Vatican. eſt Inſcriptio iſtius Paræneſis, per interrog. & reſponſ. vt hic habes. Loco cuius, in alijs Romanis mnſſ. vt etiam in vno Veneto S. Marci, hic eſt:* Non decere nos huc illucq́ue oculos circumuertere: ſed deorſum potius aſpectum tenere, ſurſum autem animam ad Dominum. Et, in quonam fornicationis dæmon deſtruitur?] *pro quo, in Codice Cryptafer. & in altero MS. S. Marci Venet. eſt:* Non debere nos huc illucq́ue reflectere oculos: at potius deorſum obtutum oculorum habere, ſurſum autem animam ad Domini. & Interrogatio, in quonam fornicationis dæmon (*& al.* cogitatio profligatur; per abſtinentiam à cibis, an non? *Reſponſ.* non ſolùm per abſtinentiam a cibis: ſed etiam vt oculos auertamus, ne videant vanitatem, &c.] *vt hic textus inchoatur. Al. ſimpliciter inſcribitur hæc Paræneſis,* de Pudicitia.] *Et in Codice Cret. ſeu Cand* Paræneſis 38. in quonam deſtruitur atque deletur fornicationis dæmon? *nec aliud ibi additur.*] *& in tanta Inſcriptionum varietate, Lector quam ex illis maluerit ſibi deligere poteſt: mihi quidem omnes probantur, cùm & ſingulæ rem hac Paræneſe tractatam proponant, magis tamen aut minus.* B

Non ſolùm per abſtinentiam à cibis, verùm etiam vt oculos auertamus, &c.] *Sic à Reſponſione hic inchoatur Paræneſis. vbi tamen al. ab ipſa etiam Interrogatione ducitur illius principium, incipitq́, hoc modo:* In quonam profligatur fornicationis dæmon? *Reſponſio:* Non ſolùm per abſtinentiam à cibis: ſed etiam per oculorum auerſionem atque cuſtodiam, ne videant vanitatem, &c.] *quæ etiam exordiendi ratio ſatis hic commoda videtur atque probatur, ſed altera Auctori noſtro magis frequens & vſitata, vt ſcilicet prius interroget, & poſtea à Reſponſione principium ducat, ſicut fit etiam hoc loco.* C

Quando ergo efformare tentationem dæmon incœperit, & in tua mente ac cogitatione depingere pulchritudinem mulieris: in medium tibi adducito timorem Dei, &c.] *Remedium efficax ac ſalutare hic proponit aduerſus tentationes Diaboli, dum ſuggerit ac ſuadet peccatum carnis. Cui aliud planè ſimile etiam ab Auctore adducitur Tom. 1. in Antirrhetico de Virginitate & continentia, vbi quo pacto reſiſtendum ſit Diabolo ſuadenti peccatum carnis, pulchrè ac copioſe docet: & inter alia, quomodo dum à fornicationis impugnatur quis dæmone, debeat ſe contra munire, ſibiq́, gehennæ timorem, ac æterni ſupplicij amaritudinem proponere, ne verſutia, doloq́, eius malo circumueniatur, &c. De quo etiam alibi eodem Tomo 1. apud eumd. in tract. aduerſus improbas mulieres, & in Sermone 1 de Iudicio & retributione, cuius initium eſt:* Adeſte fratres mei omnes, &c.] *vbi iſtis, & hic ſequentibus ſimillima adferuntur, ſicut & ſæpiſſimè alibi.* D

PARAENESIS TRIGESIMAOCTAVA,

De Manſuetudine.

ITane ô Monache, profeſſus es te Chriſto placere velle; vt tentationes ac tribulationes, quæ ingeruntur ab aduerſarijs, non fortiter

Heb. 12. ſufferres? neque correctiones & admonitiones à tuo Præfecto ſuſciperes? cùm Apoſtolus dicat: Quòd ſi extra diſciplinam eſtis, cuius participes facti ſunt omnes: ergo adulterini & non filij eſtis. Cæſus es? gaude te cæſum eſſe verberibus: verùm, erratum corrige. Iniuſtè verberatus es? gaude, quoniam merces tua magna. Nam & Apoſtoli, qui E

Actor. 5. ſalutem mundo nuntiabant, oppidatim velut facinoroſi atque malefici cædebantur, & non iraſcebantur, neque ægtè ferebant: ſed gaudebant, quòd digni haberentur, pro nomine Ieſu contumeliam pati. Quare tu quoque gaude, quod dignus ſis habitus, qui pro nomine ipſius, ignominia afficiaris. At fortè quis ex negligentioribus dicet: Doleo hoc mihi accidiſſe, & quidem poſt tantos labores.

†al. ſerue Domini. Iſtud de angit ſerue † Chriſti? hinc ergo teipſum cognoſce; num reuera poſt tot annos, paſſiones & affectiones tuas viceris? num ſuperueniente aliqua ignominia gauiſus ſis? & non potius ſuperbieris de gloria quæ obtigit? Nam ſi quis exiſtimat ſe aliquid eſſe, cùm nihil ſit, ipſe ſe ſeducit. Experimentum enim gubernatoris, in tempore fluctuationis ac tempeſtatis † apparet. Nam qui ſe iactitat, & dicit:

Galat. 6.
†al. cognoſcitur. al. oſtenditur.

A & dicit: Tot iam annos in vita ſolitaria ago: promiſſi autem ſui effectum non o-
ſtendit, neque rationes caſtæ ac religioſæ vitæ ſuſcipit; inſtrumenta hic circum-
fert, quorum † artificium nondum didicit. Conſeneſti in habitu? tamquam ex- † al. opificium
perientiam prædictæ vitæ habens, forma eſto iuuenibus & inexpertis. Si verò ad
huc es nouitius: ſenioribus morem gerito. Etenim terreni regis milites, ducibus A Minore ad Maius
atque principibus ſuis ſubijciuntur, parentque. Nonne multò nos magis decet o-
bedire; non ſolùm ob timorem, ſed etiam propter conſcientiam? Nam ſi illi, qui
ſecundùm carnem militant, omni ſtudio contendunt curare ſubditos ſuos: quo-
modo tu, qui & vitam ipſam abnegaſti pateris te ab eiuſmodi diſtrahi paſſionibus,
effrœnis, atque inobediens, & Chriſti diſciplinam † propulſans? Laudem quidem † al. excutiens atque abijciens?
& gloriam perfectorum Anachoretarum expetimus: verùm labores, quibus ac-
B quiruntur honores, ſubterfugimus. Cur tantam tibi quietem & laborem, ob diem
horam ve vnicam perire pateris? Si teipſum peremeris, quis miſerebitur tui? Hæc-
ne tua laus? iſta ne probatio tua? vt vel modica tibi obueniente tribulatione, &
habitum † & vitam abneges? ac contra te, inimicum propria negligentia armes? † al. & habitum repudies, & vitam abneges?
Ne frater, ne quæſo aduerſarijs des terga: verùm reſiſte, atque oppugna eos, & à te
profugient. Exiſtimo enim eum qui tui curam ſuſcepit ac præfecturam, non in
tuo gaudere vituperio, quippe cui incumbat rationem pro te reddere Domino:
ſed gaudio afficitur, ſi te perfectum Chriſto Domino ſiſtat. Ingredere igitur in te-
ipſum chariſſime, & reuertere in requiem tuam. Induere thoracem fidei, & tibi Eſaiæ 59. Epheſ. 6.
galeam ſalutis impone. Aſſume gladium Spiritus ſancti, quod eſt verbum Dei.
Eſto forma & exemplum manſuetudinis fratribus concordibus. Admirentur et-
C iam Superiores patientiam tuam. Gaudeat & Spiritus ſanctus in te inhabitans de
fortitudine tua. Si autem exiguam non feras tentationem, quomodo magnam A Minore ad Maius.
ſufferes? Et ſi puerum vincere nequeas, virum perfectum in lucta quo pacto ſupe-
rabis? Et ſi verbum non toleres, verbera quomodo perferes? Et ſi alapas ac verbera Gradatio efficaciſsima.
non ſufferas, crucem tuam quomodo portabis? Et ſi crucem portare nequieris,
quo pacto gloriæ conſors in cælis eris, cum ijs qui dicunt: Hæc omnia venerunt Pſalm. 43.
ſuper nos, nec obliti ſumus te, & inique non egimus in teſtamento tuo. Et rurſus: Ibidem & Rom. 8.
Quoniam propter te mortificamur tota die, æſtimati ſumus ſicut oues occiſionis.
Volebam mihi ſilentium imponere frater dilecte, ob confuſionem faciei meæ,
ſed dolor cordis mei, † vt loquar perurget. Ita frater chariſſime, obliti ſumus eo- † al. in verba me compellit.
rum, quæ propter nos omnium noſtrum ſuſtinuit Dominus? quippe qui noſtra
cauſſa contumelijs affectus eſt, & contemptui habitus. Audiuit, dæmonium ha-
D bes, & non eſt ira commotus. audiuit, ſeductor es, & non eſt vltus. alapis percuſſus Matth. 26. 27.
eſt. pugnis cæſus, & cruci affixus. acetum cum felle guſtauit, lanceam in latere ac- Ioan. 7. 8. 19. Marc. 14. 15.
cepit. hæc cuncta propter noſtram ſalutem ſuſtinuit. Hei hei miſero mihi. hei hei Luc. 22. 23.
infelici mihi, & peccatori: quia inexcuſabilis ſum. Quid dicam, aut quid eloquar
coram te Domine, qui occulta noſti cordis mei? Propitius eſto mihi indigno
peccatori Deus, qui planè nullam iniuriam, aut verbum contumelioſum, propter
te qui tanta propter nos pertuliſti, audire volo. Quis ſuper me non plangat, qui
religionem ac pietatem mihi pro operimento m[illegible]ię vindico? Nam verbis mo-
nachatum profiteor: operibus autem ad iracundiam Dominum prouoco. Verè Matth. 24.
quia abundauit iniquitas, refrixit multarum animarum charitas. Reſipiſcamus,
& ad Dominum reuertamur, obſecro chariſſimi: non enim quemquam ſaluari
cupientem reijcit Dominus, ſed † etiam ſaluti cooperatur. Dicamus & nos cum
E Propheta: Conuertere anima mea in requiem tuam: quia Dominus benefecit ti- † al. ſed & adiuuat
bi. Quia eripuit animam meam de morte, oculos meos à lachrymis, & pedes meos Pſalm. 114.
à lapſu. Placebo in conſpectu Domini, in regione viuorum. Vt nos quoque Ibidem.
illud audire mereamur dictum: Hic filius meus, mortuus erat, & re- Luc. 15.
uixit, perierat, & inuentus eſt. Quia Deo noſtro gloria,
nunc & ſemper, & in ſecula ſecu-
lorum. Amen.

SCHO-

SCHOLIA, ET VARIÆ LE-ctiones.

M*Anſuetudinis laudes copioſè etiam alibi deſcribit Ephræm, & præſertim primo Tomo, in tractatu de virtutibus & vitijs per oppoſitionem, vbi de Manſuetudine agit, & ſic incipit:* Beatus ac feliciſſimus verè eſt vir ille, qui manſuetus eſt, &c.] *Quam etiam virtutem Magnus celebrat Baſilius, eamq́ maximam omnium virtutum appellat, Homilia in Pſalmum 33 ſuper illa verb.* Audiant manſueti & lætentur, &c.] *vbi multas huius laudes enarrat, & quis verè manſuetus ſit, eleganter oſtendit. ſicut etiam in ſuis Conſtitutionibus monaſticis, cap. 14. quod incipit:* Manſuetudine autem cum primis plenus eſſe monachus debet, quandoquidem ſpiritus manſuetudinis, &c. *caput præſenti inſtituto accommodum eſt, lectuq́ dignum. De quo & Gregorius Nazianzenus, in carmine ſuo iamb. aduerſus iram. quod ſic apud eum incipit:* Iraſcor iræ, dæmoni intus condito, &c.] *vbi inter alia nobis multa Sanctorum exempla proponuntur, qui manſuetudinis laude claruerunt. Quod etiam Argumentum Chryſoſtomus multis in locis tractat, ac præſertim Tomo 5. in Sermone de Manſuetudine, inter didactica ac parænet. & Homilia 31. ad Populum Antiochenum, quæ eſt, de ira, longanimitate, manſuetudine. nec non Homilia 52. ad Populum. De eo, quòd in manſuetudine Chriſtum imitari oporteat. & Homilia prima, de incomprehenſibili Dei natura, poſt med. ibi:* Nihil enim manſuetudine validus, nihil modeſtia efficacius. Quamobrem Paulus tem huiuſcemodi ſeruari accuratiſſimè monet, dum dicit: Seruum Domini non oportet pugnare, ſed manſuetum eſſe erga omnes, &c.] *alijsq́ plurimis alibi locis apud eumdem: De qua virtute etiam S. Ambroſius agit, Tomo 4. in tractatu ſuper Pſalmum 36. in illud:* Manſueti autem hæreditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis, &c.] *vbi manſuetorum deſcribit proprietates, & meritum ſiue præmium. & S. Auguſtinus de Sermone Domini, in monte. & lib. 2. de Doctrina Chriſtiana. alibiq́ ſæpiſſimè item S. Bernardus, Sermone 2. de conuerſ. S. Pauli: vbi oſtendit manſuetudinem probari in tribus, nimirum in verborum iniurijs, rerum damnis, & corporis læſione. nec non ſuper Cantica, Sermone 22, vbi oſtenditur, quomodo manſuetudo Chriſti poſt eum meritò nos currere faciat. & Sermone 70. ſuper Cantica, vbi manſuetudinis virtus pulchrè celebratur, & lilij nomine deſignatur. de qua, & pluribus apud eum locis alibi. ſed iſta hæc ſuffecerint.*

Ita ne ô Monache profeſſus es te Chriſto placere velle, vt tentationes ac tribulationes non fortiter ſufferres, &c.] *ita in plerisq́, ac quidem potioribus mmſſ. hic ducitur iſtius Paræneſis principium. quæ tamen & al. ſic inchoatur:* Numquid ô Monache, promiſiſti te Chriſto placere velle? Tentationes ergo & tribulationes, quæ tibi ab aduerſarijs inferuntur, cur viriliter non ſuſtines? *ac al.* cur igitur tentationes ac tribulationes quæ ingeruntur ab aduerſarijs non fortiter ſufferes neque correctiones & admonitiones à tuo Præfecto ſuſcipis? &c.] *ſicq́ ferè in Codice Cryptæfer. altero Veneto Bibliothec. S. Marci.*

Dicamus & nos cum Propheta: Conuertere anima mea in requiem tuam, &c.] *ac poſtea:* Placebo in conſpectu Domini, in regione viuorum.] *vbi Græcus textus Ephræm, cum edit. 70. concordat per omnia. conſonatq́ S. Auguſtinus, etiam* (in conſpectu Domini) *hic legens. quomodo & omnes quaſi Patres Græci* (ἐνώπιον κυρίου, *id eſt, in conſpectu Domini) cum Auctore noſtro conformiter legere ſolent. quamquam tamen S. Hieronymus ad Sunnam, id velit eſſe ſuperuacaneum, probetq́ quod eſt in vulg.* placebo Domino in regione viuorum, &c.] *Locus eſt Pſalm. 114. de quo etiam ſi placet, vide Scholia noua Rom. editionis LXX.*

Vtilis & neceſſaria iſta Paræneſis.

PARÆNESIS TRIGESIMANONA,
De Inobedientibus, & de ſtatu, ac timore Dei. Et, de futuro Iudicio.

CHariſſime, ſi frater aliquis aduentans, cohortetur te, dicens: Veni nobiſcum, velut ſanguine iuncti communicemus conſilia noſtra. in phratria ac factione coniuncti ſimus: Contradicentes verò reprimamus. Senioribus reſiſtamus, & nō revereamur caniciem. percutiamus œconomos. ſubſannemus quietis ac ſilētij cultores religioſos ac pios ludibrio excipiamus. Cūctos nobis ipſi ſubijciamus: erimusq; nominati ac celebres. Reprehenſi, ne præbeamus ſilentiū. vnà pariter vociferemur, ne noſtrū appareat mēdacium. Admoniti, faſtum retineamus ac tumorē, adhortationibus interpellati, efferamur. Sit noſtra vis, lex iuſtitiæ: nā quod

Fratria.

A quod infirmum eſt, velut inutile reprehenditur. Tu ergo chariſſime, ne cum ijs
in via ambulaueris: verùm ab ipſis declina, & te expedi. non enim conquieſcent,
niſi malè egerint. Reſponde autem ei, qui iſta dicit: Nihil mihi tecum eſt negotij.
iſta omnia † effugi: & turſus ijſdem ſeruite † volo? Quæ vtilitas detonſi capilli? †al. effugiſti. †al. vis, cupis?
aut cuiuſmodi vtilitatem ac fructum ex ijs rebus quis capiat? Mente retineamus,
quòd mundum deſeruerimus, vt Monachi eſſemus: & quo pacto tu animas vis fra-
trum turbare.? Audiens autem iſta veridica verba, ne ſuccenſeas: nam com-
munis eſt adhortationis vtilitas. Et cur non agnoſcimus, quæ pſallimus? Nonne
iſta canimus: Beatus vir, qui non abijt in conſilio impiorum, & in via peccatorum Pſalm. 1.
non ſterit: & in cathedra peſtilentiæ non ſedit. Sed in lege Domini voluntas eius:
& in lege eius meditabitur die ac nocte? Et rurſum ait: Quoniam nouit Dominus
B viam iuſtorum; & iter impiorum peribit. Et in alio iterum Pſalmo dicit: Quia Ibidem. Pſalm. 72.
ecce, qui elongant ſe à te, peribunt: perdidiſti † omnes qui fornicantur abs te. Mi- †al. omnem fornicantem.
hi autem adhærere Deo bonum eſt, ponere in Domino ſpem meam. Rurſuſque Ibidem.
ait: Inimici verò Domini, mox vt honorificati fuerint & exaltati; deficientes
quemadmodum fumus deficient: Manſueti autem hæreditabunt terram; & dele- Pſam. 36.
ctabuntur in multitudine pacis. Dicit porrò & in alio Pſalmo; Quid † gloria- †al. gloriatus Pſalm. 100.
riſiu malitia, qui potens es iniquitate, tota die? Et in alio ait: Non habitabit in
medio domus meæ, qui facit ſuperbiam: qui loquitur iniqua, non direxit in con-
ſpectu oculorum meorum. Multos quippe cogitatio decepit ſuperbiæ, inania
ſpirans. Nam ſcriptum habetur: Non alta ſapientes, ſed humilibus conſenti- Rom. 12.
entes. Quieſce igitur obſecro: ne fortè dum ad tempus voluntati tuæ indul-
ges, nouiſſima tua in dolore peragas. An potius inſidias ſtruere conaris aduer-
ſus locum hunc ſanctum? ſecundum eum qui dicit: Qui edebat panes meos, Pſalm. 40
C magnificauit ſuper me ſupplantationem. Concedamus ergo ad cellas noſtras.
Defleamus peccata noſtra, vt Deum placatum reddamus: propter quem, etiam Pſalm. 49.
ex vano hoc ſeculo egreſſi ſumus: ne quando rapiat, & non ſit qui eripiat. 2. Cor. 5.
Conſideremus hæc clarè atque perſpicuè: quoniam & ſi mille nunc ſimus, Apoc. 14.
in die tamen mortis, ſinguli hinc ſoli abibimus. ſolùm opera quemque ſe-
quentur ſua, quæcumque hîc egerit, ſiue mala ſiue bona. Hæc meditare, de
iſtis cogita, vt à ventura fugere poſſis ira. Non enim nobis eſt poſſibile, manus Pſalm. 138.
effugere Creatoris noſtri, ſecundùm Pſalmiſtam dicentem: Quò ibo à ſpiri- Rom. 14.
tu tuo? & quo à facie tua fugiam? Nemo ergo ſeipſum decipiat. nam coram tri- 2. Cor. 5. Heb. 4.
bunali Chriſti oportet nos omnes præſentari: vbi cuncta erunt nuda & aperta Dan. 7. & Apoc. 5.
oculis ipſius. vbi millia millium, & decies centena millia Sanctorum Ange- Matth. 24. &
lorum & Archangelorum aſſiſtent coram eo, & omnes cælorum Virtutes mo- Luc. 21.
D uebuntur. Et vbi tunc erit ſuperbia atque inflatio? vbi tunc temulentia & excan-
deſcentia? vbi tunc luxus atque laſciuia, minæ, & iactantia vana? Quis
horribiles Angelorum Dei minas ſuſtinebit? Cogitemus fore, vt qui Chri-
ſtum Dominum exſpectârunt, & ei accepti fuerunt, ipſi tunc nos iudicent. 1. Cor. 6.
ſicut ſcriptum eſt: An neſcitis, quòd Sancti † hunc mundum iudicabunt? †al. de hoc mũdo al. de mundo iudicabunt, vt
Ipſi enim cùm ſimiles noſtri paſſibiles fuerint homines, in mundo gratos atque
acceptos ſe Deo præbuerunt: Nos verò malis operibus Deum exacerbamus. Sed in vulg.
fortè dixerit quis duplicis animi homo: Nouit, inquiens, Dominus quæ meæ
ſunt imbecillitatis, & compatitur infirmitati meæ. Hei mihi, hei mihi. quis
hos non deploret? quoniam in opere Domini infirmitatem prætextimus: ad pu-
gnas autem, & fratrias † ſeu factiones, ac contradictiones, faciendaque mala, † φρατρίαι.
E potentes ſumus. Cur teipſum decipis; Deum irridere putans? Ne ſemines Eccleſ. 7. 2.
mala, & mala non metes. Audi eum qui dicit: Quis durus factus, & ante Galat. 6.
eum permanſit? Qui in vetuſtatem perducit montes, & neſciunt: qui ſubuer- Iob. 9. iuxta
tit eos in ira. Aut potius cor noſtrum in crapula & ebrietate, curiſque ſecula- LXX.
ribus incraſſatum eſt ac impinguatum: vt ordinem noſtrum atque inſtitutum
intelligere nequeamus. Nam pro eo, quod vnumquemque noſtrum cogita-
re ſecum oporteret, & dicere ad animam ſuam: Non reperio quò me benè
vertam; quin potius omni vento circumferor. Et, quorſum ego aliorum ani-
mas, in meam damnationem conturbo? Et, nonne magis mihi conueniebat,

etiam tale quid conantes, aliqua commonitione & adhortatione ad modeſtiam A
reuocare, & in officio continere; ne adoptione excidam? Scriptum eſt enim: Bea-
ti pacifici: quoniam ipſi filij Dei vocabuntur. At nunc quid agam negligens?
Matth. 5. Quid in die iudicij coram horribili tribunali, non ſolùm pro anima mea: ſed et-
iam pro illis, quibus ſcandalo fui, & à via veritatis auerti, reſpondebo? Nam
cùm alius patrem reliquiſſet & matrem: alius vxorem & filios, fratres & amicos,
vniuerſamque ſubſtantiam, propter ſpem in Chriſtum; quietamque vitam ele-
giſſent: Ego miſer non ceſſaui eos diuexare, atque affligere. Et dum per quietem
atque tranquillitatem contendunt placere hominum amatori Deo: tu hiſce
contraria agis, & tua non conquieſcis in cella; verùm monachorum cellas obis,
peruertens fratrum animas, & fratres inter ſeſe traducens, ac calumnijs premens,
ſuſpicioneſque improbas ipſis proferens, & cogitationum pulueres ijs excitans,
ac † pugnas fraternitati conflans. Nam quia te malæ concupiſcentiæ emancipa- B
† al. ac perturbationes atque tumultus fraternitati concilians. ſti: ſtulta atque inepta iſta didiciſti. Quid ita crudeliter tua ipſius † vita abu-
teris? Cur damnum animæ tuæ, velut lucrum reputas? Cur in te, aliena attra-
† al. anima. his mala? Niſi deinceps temperatè ac modeſtè te geſſeris, vitæque tranquillæ te
dederis: etiam ab ijs coargueris atque damnaberis. Cumque penitus in profun-
dum collapſus fueris malorum; tunc etiam tu veritatis inimicos accuſabis. Non
enim ſubſiſtet impiorum conſilium. ſecundùm eum qui dicit: Dominus diſſipat
Pſalm. 32. † al. manet in ſecula. conſilia gentium. & quæ ſequuntur: Conſilium autem Domini † in æternum
manet. Aut adhuc magis ex duritie cordis noſtri, & ob corporis noſtri vires ef-
ferimur? neſcientes dictum illud: Quoniam gigas non ſaluabitur, in multitudi-
ne virtutis ſuæ. Et paulò poſt: Ecce occuli Domini ſuper metuentes eum, & in
Pſalm. 32. † al. Cur tenuit admonitus? eis qui ſperant ſuper miſericordia eius. Vt eruat à morte animas eorum, & alat C
eos in fame. † Ne recuſes, admonitus. Video enim inclinationes tuas, ambi-
Sap. 6. tionem, dominandique libidinem ſpirantes. Noli ſuſpicere humanam glori-
am: ſed in conſequens periculum reſpice. Siquidem potentes potenter tor-
menta patientur. Nam ſi animam vnicam, quam nobis credidit Dominus,
neglexerimus; permiſerimuſque eam deſolari ac deuaſtari, & ſpinis impleri,
† al. præfecturam. tamquam vineam in ſepimento neglectam: quomodo totius paradiſi nobis †
Luc. 16. curam Dominus committet? Qui enim in paucis, inquit, fidelis eſt, etiam
in multis fidelis erit: & qui in modico iniquus eſt, & in maiori iniquus eſt. O-
remus igitur pro anima nobis à Deo concredita: vt de ea rationem reddere
poſſimus, quando Dominus vniuerſum mundum diſcutiet. Non enim exigu-
um ſequetur eos periculum, quibus gregis ouium fuerit cura commiſſa: ſi præter
Sap. 6. Reſipiſcendum ante finem vitæ. voluntatem Principis paſtorum, ouibus abuſi fuerint. Nam potentes, ſicut iam D
dictum eſt, potenter tormenta patientur. Quare reſipiſcamus ante finem vitæ; pri-
uſquam hinc nobis emigrandum ſit, ac moriendum: vbi non erit, qui pro nobis
aduocati ac patroni partes ſuſcipiat. Ibi conſpiciemus mites, & humiles corde,
† al. Dominum. in magna gloria: nos verò, qui inobedientes ac contumaces ſumus, in anguſtijs
† al. amorem. & ſuſpirijs. Nihil enim propter † Deum facimus, nihil ob † charitatem ipſius, ni-
† al. pernicioſam. hil cum humilitate: ſed omnia in faſtu ac ſuperbia, omnia ſtudio complacendi
hominibus, & ob † perditam inanem gloriam. Omnes ſuperbi ſumus, omnes ira-
eundi, & excandeſcentes: inuicem enim nobis inuidemus, inuicem æmuli ſumus,
Pſalm. 78. inuicem nos mordemus, & deuoramus. Citò anticipent nos miſericordiæ tuæ
Domine: quia pauperes facti ſumus nimis. Adiuua nos Deus ſalutaris noſter. Di- E
Matth. 12. † al. congregat. centem audi: Qui non eſt mecum, contra me eſt; & qui non colligit † mecum, di-
Luc. 17. Matth. 18. & Marc. 9. ſpergit. An oblitus es frater lapidis molaris, in ſupplicium definiti aduerſus eos
qui ſcandala committunt? Ne decipiaris ô homo: Impoſſibile enim eſt, ſine ti-
more Dei, magnaque humilitate, proficere. Nam quæ abſque ijs commoda ac-
Heb. 5. cidunt, damna conciliant. Scriptum quippe eſt: Nec quiſquam ſumit ſibi hono-
Pſalm 33. Ibidem. & Eccleſ. 15. rem, ſed qui vocatur à Deo. Diuerte ergo à malo, & fac bonum: inquire pacem,
& perſequere eam. vt aſſequaris, quoniam oculi Domini ſuper iuſtos, & aures e-
Heb. 4. ius in preces eorum: vultus autem Domini ſuper facientes mala, vt perdat de
terra memoriam eorum. Ne ſimulachris, & opinionibus huius ſeculi abſtraha-
† f. differunt. mur: nihil enim ab vmbra † differt. Nam multi cum obdormiſſent opulenti,
ſurre-

A ſurrexerunt pauperes. Et qui hodie princeps, cras magiſtratu priuatur. Et qui ho- Antitheſis gradus non minus quam vtilis.
die Rex, cras morietur. Beati autem qui ſuſtinent Dominum, & fallaciam ſeculi
huius abominantur: nam reuera gloriam futuram hæreditate poſſidebunt. Ille
enim diues induebatur byſſo, & purpura, & quotidie epulabatur ſplendidè; ipſum- Luc. 16.
que felicem prædicabant filij illius ſeculi: at non Angeli Dei. Lazarus verò men-
dicus, vlceribus plenus iacebat ad ianuam diuitis, cupiens ſaturari de micis Ibidem.
quæ cadebant de menſa diuitis: ſed & canes aduentantes lingebant vlcera eius.
Lazarus ergo non cupiebat aliud ab ipſo diuite, neque ex ferculis menſæ ipſius; Pulchra de Lazaro, & diuite conſideratio.
ſed neque ex quibus comedebat diues: verùm renuia ſaltem atque abiecta petebat,
ex quibus veſcebantur canes. Et quantum quidem diues ſuſcipiebatur ac magnifi-
cabatur ab hoc ſeculo, propter gloriam de ipſo conceptam: tantum ab ijs mendi-
B cus ſpernebatur, ac reſpuebatur: Angeli verò Dei, patientiam ipſius admiraban-
tur. Quando ergo vtriuſque iam aduenit finis, factum eſt vt deportaretur mendi-
cus ab Angelis in ſinum Abrahæ; diues autem in ſupplicium iniectus eſt: & in in- Ibidem.
ferno ſuos eleuans oculos, cùm eſſet in tormentis videt Abraham à longè, & La-
zarum in ſinu eius. Et ipſe clamans dixit: Pater Abraham miſerere mei, Ibidem.
& mitte Lazarum vt intingat extremum digiti ſui in aquam, & refrigeret lin-
guam meam, quia crucior in hac flamma. Dixit autem Abraham: Fili, recordare Ibidem.
quia tu bona tua recepiſti in tua vita, & Lazarus ſimiliter mala: nunc autem hic
conſolatur, tu verò cruciaris. Et in omnibus his, inter nos & vos chaos magnum
firmatum eſt: vt qui volunt hinc tranſire ad vos, non poſſint; neque inde ad nos
tranſmeare. Dixit autem: Rogo ergo te pater, vt mittas ipſum in domum patris Ibidem.
mei: habeo enim quinque fratres, vt teſtetur illis, ne & ipſi veniant in † hunc lo- † al. in hanc flammam.
cum tormenti. Et ait illi Abraham: Habent Moyſen & Prophetas, audiant illos.
C At ille dixit: Non pater Abraham: ſed ſi quis ex mortuis reſurgens, ad eos ierit, † † al. pœnitentiã agent.
fidem ei adhibebunt. Ait autem illi: Si Moyſen & Prophetas non audiunt, neque
ſi quis ex mortuis † reſurrexerit, credent. Quid profuerunt diuiti illi, in hora il- † al. ex mortuis reſurgens ad eos ierit, pœnitentiam agent.
la, diuitiæ quas habuit; & oblectatio qua exhilarabatur quotidie ſplendidè? Co-
nemur igitur, fratres chariſſimi, effugere ſupplicia, contemptoribus & peccatori-
bus parata: antequam nos in illum tormenti locum † tradamur. Et tunc plange- † al. tranſmittamur.
mus amarè, cùm non ſit qui pro nobis ibi interpellet, aut nos conſoletur: audien-
tes ſimul & ab ijs qui tormenta inferunt, quòd peiora his ſupplicia promeriti † † ſimus.
ſitis; nam ipſi vobis hęc feciſtis. Cùm enim per modicum tempus præteriti ſeculi,
iudicium hoc per pœnitentiam effugere poſſetis, neglexiſtis: delicijſque indulſi-
D ſtis, accorda veſtra nutriuiſtis, velut in die occiſionis. Vbi ſunt oblectamenta
temporis præteriti? Vbi fallacia eius, & riſus? Nonne ecce illa, vmbræ inſtar præ- Iacob 5.
terierunt? & tamquam nebula gracilis, quæ à procella † impellitur, & tam- Sap. 5.
quam fumus qui à vento diffuſus eſt? Nunc ergo quantum rulit deſiderium, † al. diſpergitur. [illegible] dicta.
præmijs iſtis ac ſupplicijs voluptatum præteritarum perfruimini. Non enim
iſtis contenti eratis: quoniam non ſolum in tantorum malorum foueam vos
ipſos coniecistis, verùm & alios vobiſcum pertraxiſtis. Nec eo contenti fuiſtis
quòd propriam neglexeritis animam: ſed aliorum quoque animas peruertiſtis.
Quæ igitur virtus, ac quale pręceptum, reddet Deum † vobis placatum? Animæ e- † al. nobis
nim veſtræ, amarulenta æmulatione, & contentione, inuidia, atque omni mali-
tia repletæ erant. Excandeſcentiam ſæuarum beſtiarum dilexiſtis: nunc verò vni-
uerſa mala quæ præterito tempore operati eſtis, circumdederunt vos. Deum lo-
E quentem vobis quotidiè per Prophetas, & ſacras Scripturas, ſpreuiſtis, irriſiſtis, &
in ſublime vagati eſtis. Et quantum in vos, benigniſſimi Dei longanimitas inten-
debatur: tantùm & veſtra peccata redundabant. Domino autem dicente: Nolite Ioan. 2.
diligere mundum, neque quæ in mundo ſunt: vos de gloria, & auaritia atque am-
bitione contendiſtis. Domino dicente: Beati qui lugent nunc: quoniam ipſi con- Matth. 5. Luc. 6.
ſolabuntur. &, Beati pauperes ſpiritu; quoniam ipſorum eſt regnum cælorum:
vos ſuperbi & arrogantes euaſiſtis, & riſui atque fallacijs dediti. Cùm Dominus
diceret: Beati mites, quoniam ipſi poſſidebunt terram: vos immanes & immites Ibidem.
facti eſtis. Cùm Dominus diceret: Beati qui eſuriunt, & ſitiunt iuſtitiam; quoni- Matth. 5. & Luc. 6.
am ipſi ſaturabuntur: vos iuſtitiam odiſtis; & qui eam colebant eos perſecuti eſtis.
Cùm diceret Dominus: Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſe- Ibidem.

quentur: vos abſque miſericordia & compaſſione, cum eiuſdem condetionis æ- A
que naturæ hominibus verſati eſtis. Cum Dominus diceret: Beati mundo corde;
Ibidem. quoniam ipſi Deum videbunt: veſtra corda auaritiam, & concupiſcentiam pra-
uam meditata ſunt. Domino dicente: Beati qui perſecutionem patiuntur pro-
Ibidem. pter iuſtitiam; quoniam ipſorum eſt regnum cælorum: vos & iuſtos afflixiſtis, &
veritatem non cuſtodiſtis. Nunc ergo quid clamatis? Tempus pœnitentiæ veſtræ
præterijt. Illic virtutum opus exerceri poterat: at hic compenſationum retribu-
tio eſt. Nunc coronam acceperunt iuſti: vos autem peccatores, in confuſione
conſtituti eſtis. Nunc iuſti lætantur: at vos peccatores † gehennæ ignis traditi e-
† al. in gehennam ignis, &c. ſtis. Nunc iuſti, inſtar lucis reſplendent in regno cælorum: vos verò peccatores,
† al. traditi eſtis. in tenebras † miſſi eſtis exteriores. Nunc iuſti, cum Angelis collaudant Deum: vos
autem peccatores cum dæmonibus ploratis è tormentis, dentibuſque ſtridetis, B
pœnitentes, & nihil proficientes: quoniam pœnitentiæ veſtræ tempus, in negli-
gentia perdidiſtis. Nonne vos eſtis, qui à iuſtis vos ipſos ſegregaſtis: & peccatorum
atque impiorum opera imitati eſtis? Nunc autem & † vos cum ipſis traditi eſtis in
† al. & ipſi cum illis. ſupplicium. Deplorate igitur tomenta & ſupplicia vtriſque illata. Tunc quoque
nos valdè ingemiſcentes, fletu exclamabimus amaro, dicentes: Iuſtus es Domine,
& iudicia tua recta. Quando enim in præterito adhuc eramus ſeculo, iſta nobis
Tob. 3. per ſanctas aperuiſti Scripturas, & non credebamus, ſed dubitabat cor noſtrum: at
nunc manifeſtè cuncta oculis noſtris cernimus. Væ nobis: quoniam dies noſtros
in multa perdidimus negligentia. Hæc ergo præcognoſcentes chariſſimi fratres,
ſtudeamus effugere confuſionem illam, & ſupplicium æternum: vt digni † gaudio
† al. gratia. reddamur iuſtorum. Quouſq; tandem veteris hominis concupiſcentias circum-
ferimus? Quouſque mentem noſtram in vanis ſeculi huius voluptatibus ſinimus?
† al. Renuamus al. Renouemus igitur, &c. † Reſipiſcamus igitur; & euigilemus tamquam ex † ſomno, ex memoria inanis C
† al. ex vino. vitæ iſtius. Surſum mentem & cor habeamus: vbi permanentia, vbi pulcherrima
ſunt bona, vbi vera vita, & lux vera. Deteſtemur mundum, & quæ in ipſo ſunt.
Corruptibilia propter incorruptibilia, & terrena propter cæleſtia cōtemnamus.
Dominum qui fecit & creauit nos totis viribus diligamus; ſolùm bonum & beni-
Ad Dei & proximi dilectionē nos cohortatur. gniſſimum Dominum. Diligamus & nos inuicem, propter Dominum. Cernee-
nim Domini benignitatem & amorem erga homines: quippe qui ita ſuos allo-
cutus eſt diſcipulos: In hoc, inquiens, cognoſcēt omnes quòd mei diſcipuli eſtis,
Ioan. 13. † al. ſi diligatis inuicem. ſi † dilectionem habueritis ad inuicem. Non dixit: Si vitulos, & hircos mihi ob-
tuleritis, ſed dixit: ſi dilectionem ad inuicem habueritis. Seruemus ergo charita-
Ioan. 13. 15. tem fratres, caſtitatem, pietatem atque religionem, quietem ac tranquillitatem,
humilitatem, & quæcumque decent ſanctos. Deteſtemur autem impudenti-
am, & multiloquium. Nam ſcriptum habetur: Vir linguoſus non dirigetur ſu- D
Pſalm. 139. † vulg. capient. † vulg. vindictam. per terram: virum iniuſtum mala † venabuntur, in interitum. Cognoui quòd fa-
ciet Dominus iudicium inopum, & † cauſſam pauperum. Verumtamen iuſti con-
ſitebuntur nomini tuo, & habitabunt recti cum vultu tuo. Rurſuſque ait: Super
Eſaiæ 66. quem reſpiciam: niſi ſuper manſuetum, & humilem, & tranquillum, ac tremen-
tem ſermones meos? Ipſe porrò Deus, & pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui ha-
† al. noſtros mētis oculos. † al. veſtris. bet poteſtatem vitæ & mortis illuminet † oculos mentis veſtræ; ad rectè pieque
ſeruiendum ipſi, omnibus diebus † noſtris: & ad miſericordiam inueniendam
coram ipſo, in die illa. Recordamini & mei peccatoris Ephræm, qui iſta conſcrip-
ſi, in precibus veſtris, obſecro: & miſericordia in me indignum moueatur omni-
um Dominus. Quoniam ipſi gloria, in ſecula ſeculorum. Amen. E

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

VTILIS valdè ac neceſſaria eſt iſta Auctoris Parænesis, quæ contra immorigeros & refractarios, improborumq́; in fratria conſpirationes, ac quietis cōmunis perturbatores grauiter efficaciterq́; agit. Timorem Dei commendat; & peccata vitanda, emendandamq́; in melius vitam docet. Futurum

A *turum iudicium cunctis proponit: & qua poſt hanc vitam ſolatia ac præmia iuſtis propoſita ſint; quaque impios ſupplicia æterna maneant, luculenter demonſtrat: vt à peccatis vnumquemque auocet atque deterreat, & in viam ſalutis incliuet ac dirigat. Exemplum, pulchramq́; conſiderationem de Lazaro & Diuite epulone, poſtea adducit: ne nimium quis in diuitijs ac facultatibus mundi confidat, & delitijs oblectamentisq́; iſtius ſeculi ſe dedat, ſui ac propriæ ſalutis immemor, &c. In fine autem, ad Dei & proximi dilectionem ſuos cohortatur; & vt ipſius quoque in ſuis recordetur orationibus, interpellat.*

In fratria coniuncti ſimus, &c.] *Et ſi nomen Fratria, ſecundum quoſdam nunc fraternitatem ac ſodalitatem; nunc conſortium, conuenticulum, contubernium, ſectam, ac curiam, tribumq́; denotet: (Vnde Athenienſis populus dicitur fuiſſe diuiſus in duodecim tribus, & ſingularum ſuis tribus in tres φρατρίας.) hoc tamen loco, ab Ephram vſurpari illud videtur vocabulum pro factione ſeditione inter fratres excitata. ſicut & nō multo poſt, in hac eadem Paræneſ. vbi habetur:* Ad pugnas autem & fratrias ſine factiones, ac contradictiones, potentes ſimus, &c.] *alibiq́; ſimiliter ſæpius.*

B Quid gloriatis in malitia, qui potens es iniquitate, tota die?] *vbi vulg. cum alia interpunct. ſic:* Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate? Tota die iniuſtitiam cogitauit lingua tua, &c.] *eodemq́; modo interpunguntur verba, etiam in noua editione 70. At Hilarius cum Ephram conſonat, eandemq́; interpungendi rationem hic ſeruat, & ſic legit:* Quid gloriatur in malitia, potens iniquitate, tota die? iniuſtitiam, &c.] *Vbi tamen S. Auguſtinus, paullo aliter ſic:* Quid gloriatur in malitia, qui potens eſt? in iniquitate tota die iniuſtitiam cogitauit, &c.] *Locus eſt Pſalm. 51.*

Quis durus factus, ante eum permanſit? qui in vetuſtatem perducit montes, & ignorant. qui euertit eos in ira, &c.] *Ita ad verbum hic apud S. Ephram Græc. & in editione 70. At in vulg. paullo aliter, ſic:* Quis reſtitit ei; & pacem habuit? Qui tranſtulit montes, & neſcierunt hi quos ſubuertit in furore ſuo, &c.] *Locus eſt Iob 9. vbi etiam Aquila, pro (ὑπέμεινεν,* permanſit, ſuſtinuit*) legit εἰρήνευσεν,* pacem habuit. *& Complut. καὶ εἰρήνευσεν,* & pacem habuit. *vt in vulg. At Symmachus διετέλεσεν,* perſtitit, *ac deinde pro [ὁ παλαιῶν ὄρη,* qui in vetuſtatem perducit mon-
C tes.] *habet: ὁ ἐξαιρῶν ὄρη, καὶ ἀδηλοποιῶν αὐτά. id eſt,* Qui aufert montes, & è conſpectu remouet eos.] *nos autem hic in tranſlat. Græcum Codicem S. Ephram, qui cum edit. 70 conſonat, ſecuti ſumus.*

Niſi deinceps temperatè ac modeſtè te geſſeris; etiam ab ijs coargueris, &c.] *Pro hoc, in alio MS. Græco, ſic reperitur:* Et ſi ad breue tempus quieſcas, iterum ad inſtitutum prius reuerteris. Cumque penitus in profundum collapſus malorum fueris, tunc etiam tu, &c.] *al.* tunc reuera & tu inimicos veritatis coargues atque increpabis, &c.

Aut adhuc magis ex duritie cordis noſtri, & ob corporis noſtri vires effetimur, &c.] *In alio Codic. ſic:* Aut cum duritie cordis noſtri amplius, ac corporis noſtri viribus freti magis inflamur & ſuperbimus? neſcientes quod dictum eſt: Quoniam gigas, &c.

Deinde, vbi poſtea eſt: quomodo totius nobis paradiſi curam Dominus committet?] *In alio MS. pro (ἐπιμέλειαν, curam) legitur, ἐπιστασίαν παρέξει, id eſt,* præfecturā nobis Dominus præbebit?]
D *quæ etiam hic lectio quadrat, & cum immediatè ſequentibus conſonat. vbi de præfectura ac cura animarum agit, de qua & paullo antea, ibi:* Nam ſi animam vnicam nobis à Domino concreditam neglexerimus, &c. quomodo totius paradiſi, &c.] *Eſt autem iſtud Argumentum a minori ad maius, & à contrario, quo hic non obſcurè Auctor vtitur.*

An oblitus es frater lapidis molaris, in ſupplicium definiti aduerſus eos qui ſcandala committunt?] *Alia hic lectio ſic habet:* An lapidis molaris oblitus es frater, cuius comminatio in ſupplicium intenta eſt, aduerſus eos qui ſcandala faciunt, &c.] *Alludit autem ad illud Luc. 17.* Væ illi, per quem ſcandala veniunt: vtilius eſt illi ſi lapis molaris imponatur circa collum eius, & proijciatur in mare, quàm vt ſcandalizet vnum de puſillis iſtis, &c. *de quo habet & Matthæi 18. ac Marci 9. quamquam ibi pro (* lapis molaris *) legatur,* mola aſinaria, &c.

Diuerte ergo à malo, & fac bonum, inquire pacem, & perſequere eam: vt aſſequaris quoniam oculi Domini ſuper iuſtos, &c.] *Alluſio manifeſta eſt ad verba Pſalmi 33. quæ eadem in Græco,*
E *& hic repetuntur omnia, & inſtituto Auctoris optimè accommodantur, ſed cum additione (ὅπως καταλάβῃς,* vt aſſequaris) quoniam oculi Domini ſuper iuſtos, &c.] *per omnia poſtea, vt in Pſalmo citato. quemquam tamen in alio etiam Ephram MS. legatur hic breuius ſic:* quoniam oculi Domini ſuper facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum.] *& al. vt exterminet è terra, vel, è medio tollat, &c.*

Nam multi cùm opulenti obdormiſſent, ſurrexerunt pauperes. & qui hodie Princeps, cras magiſtratu priuatur. & qui hodie Rex, cras morietur.] *Antitheſis grauis, & ſalutaris, qua, ſumma rerum humanarum inſtabilitas, fugacitas, & incertitudo oſtenditur. de qua etiam alibi apud eundem noſtrum Auctorem plenius inuenies Tom. 1. in Orat. de Morte. & in Oratione altera etiam de Morte, ſub nomine S. Patris Baſilij, ibi addita, vbi in multa in hanc rem lectu notatuq́; digniſſima adducuntur, quibus hic locus non parum illuſtratur.*

Ille enim diues induebatur byſſo & purpura, & quotidie epulabatur ſplendidè, &c.] *Pulchram hic de Lazaro & diuite epulone, ex Euangelio Lucæ 16. narrationem, conſiderationemque*

(occaſione ante dictorum: ne ſcilicet ſimulacris & opinionibus vanis huius ſeculi abſtrahamur, diuitijſq́; terrenis ne nimium inuitamur, &c.) adducit, & pleraq; textus Euangel. morali expoſitione, tranſcurrendo declarat atque amplificat, alia tranſponit, nonnullaq́; etiam paullò aliter atque in vulg. legere hic videtur. cuiuſmodi inter alia ſunt: [ſed ſi quis ex mortuis reſurgens, ad eos ierit, credent.] *pro quo, in vulgata Luca 16. eſt:* Sed ſi quis ex mortuis ierit ad eos, pœnitentiam agent,] *vbi etiam pro πεισθήσονται, credent, ſeu fidem ei adhibebunt; in alio Ephram M.S Græc. reperitur, μετανοήσουσι, pœnitentiam agent. vt in vulg. Deinde vbi poſtea habetur:* neque ſi quis ex mortuis reſurrexerit, credent.] *alia lectio apud Ephram hic habet:* neque ſi quis ex mortuis reſurgens, ad eos iuerit, pœnitentiam agent, &c.] *Sed altera lectio magis hic probatur, quæ & in ſacro eſt Cod. Luc. 16. & in pluribus manuſcript. Auctoris noſtri reperitur. quam & ideo ſecuti hic ſumus.* A

Nonne ecce illa, vmbræ inſtar præterierunt, & tamquam nebula gracilis, quæ à procella impellitur: & tamquam fumus, &c.] *Reſpicit ad locum Sap. 5. vbi iſta, licet ſparſim habentur, & hic inde tranſpoſitis mutatiſq́; aliquibus adducuntur: Eſt enim ibi iuxta edit. 70. Tranſierunt omnia illa tamquam vmbra, & tamquam nuntius præcurrens, &c.] multiſq́; interiectis. poſtea ibi ſequitur:* Quoniam ſpes impij tamquam puluis eſt, quæ à vento tollitur, & tamquam ſpuma gracilis, quæ à procella diſpergitur, & tamquam fumus qui à vento diffuſus eſt, &c.] *Vbi in alio Cod. Ephram pro (ὡς ὁμίχλη, tamquam nebula) legitur, ὡς πάχνη, id eſt, tamquam pruina, vel ſpuma, &c. vt in edit. 70. ac deinde pro (διωχθεῖσα, id eſt, quæ impellitur) eſt diſpergitur, &c. vt etiam in vulg. ſed de hoc loco, & alibi apud noſtrum Auctorem.* B

Nec eo contenti fuiſtis, quòd propriam neglexeritis animam; ſed aliorum quoque animas peruertiſtis, &c.] *In alio M.S. ſic legitur: Et non ſatis erat vobis propriarum animarum perditio: quin & cæterorum animas peruertere ac perdere voluiſtis, &c. vtraque lectio bona eſt, & propoſito ſeruit.*

PARAENESIS QVADRAGESIMA, C

De Pietate, † *& abſtinentia ab illicitis, ac de timore Dei.*

† al. De pietate & timore Dei.

CHARISSIME frater, attende vehementer, ne deperdas viam rectam, vt ambules in † vijs tenebroſis: ne quando in nouiſſimis tuis, apud Deum & homines inueniaris peruerſus & obliquus. Væ enim, inquit Sapiens, ijs qui derelinquũt vias rectas, vt ambulent in vijs tenebrarum. Væ his, qui lætantur in malis, & gaudent in conſuetudine mala: quorum ſemitæ obliquæ ac prauæ, & flexuoſi curſus eorum: vt longè abſtrahatis à via recta, & alieneris à ſententia iuſta. Ideo addit, & dicit: Non enim apprehenduntur † ſub anno vitæ. Nam ſi per ſemitas bonas ambulaſſent, etiam ſemitas † iuſtitiæ planas ac ſaciles inueniſſent. Qui recti ſunt & boni, inhabitatores erunt terræ; & † ſimplices atque innocentes remanebunt in ea. Viæ autem impiorum è terra perdentur, & iniqui expellentur ab ea. Neceſſarium ergo eſt, incedere per viam rectam, ſecundùm eum qui dicit: Ne declines ad dexteram neque ad ſiniſtram: auerte pedem tuum à via mala: vias enim quę à dextris ſunt, nouit Dominus: peruerſæ autem ſunt, quæ à ſiniſtris ſunt. Deum time, & timor eius cuſtodiet te. Serua mandata ipſius, & mandata eius in veritate deducent te. Conrumacia verò, aut peſtilentia, aut inuidia, aut ſuperbia, & his ſimilia, non commorentur in ſinu tuo; neque ingluuies, vel turpitudo, vel ſtultiloquium, vel ſcurrilitas, quæ ad rem non pertinent. Omnis enim qui in hiſce ambulat, à via veritatis aberrat, ſeipſum per loca inuia terendo. Qui autem in via ambulat recta, ipſe ſe in manſionem vitæ prouehet atque deducet. Ne ergo religionem ac pieratem veram, & ab omni ſimulatione alienam deperdas frater chariſſime. Pietas porrò eſt, abſtinere ab omni ſpecie mala. *Si* verò acciderit, nos de opere bono contumeliam pati: ne erubeſcamus opprobrium nobis iniuſtè ab hominibus illatum, & faciamus quæ non oportet. Scriptum eſt enim: Populus meus, cuius † nomen meum in cordibus veſtris? nolite timere opprobrium hominum, & blaſphemias eorum ne metuatis. *Sicut* enim veſtimentum inueteraſcet tempore, & ſicut lana comedetur à tinea: ita deſtruentur obuentura mihi mala. Iuſtitia autem † tua in ſeculum manebit; & ſalus † tua in gene-

† al. In via tenebrarum. Prouer. 2. iuxta 70.

Aliter hic, quã in vulg.

† al. ſub annis vitæ

† al. iuſtorum.

† al. & ſancti.

Prouerb. 4.

Epheſ. 5.

Eſaiæ 51.

† al. lex mea.

† al. mea.

† al. mea.

D E

A generationum generationes. Rurſusque ait: Dominus Deus aperuit mihi au- Eſa.50.iuxta 70.
rem; ego autem inobedientem me non præbeo, nec contradico. Dorſum meum
dedi in flagella, & maxillas meas in colaphos: faciem autem meam non auerti
à confuſione ſputorum. & Dominus factus eſt mihi adiutor, ideo non ſum con-
fuſus, ſed poſui faciem meam vt petram duriſſimam, & ſcio quòd non cõfundar.
Propterea, licet videatur ex ſeipſa comprehendiſſe ac ſuperaſſe, non reformide-
mus, neque viam rectam deſeramus, ſecundum eum qui dicit: Si conſiſtant ad- Pſalm.26.
uerſum me caſtra, non timebit cor meum. Et denuò ait: Viriliter agite, & con- Pſal.eod.& 30.
fortetur cor veſtrum, omnes qui ſperatis in Domino. Et noli æmulari gloriæ
peccatoris: non enim noſti, quid de exitu ipſius erit. Melius eſt enim cuncta ſe-
B cundum Deum agere, & laudari ac probari in Domino, quàm conuerſari malè,
& turpem famam habere. Cùm Dominus & Saluator noſter IeſusChriſtus dicat:
Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorifi- Matth.5.
cent Patrem veſtrum qui in cælis eſt. Ne ergo à via recta diuertas in loca inuia: ne
fortè in præcipitia & deſerta loca incidas, & ferarum agreſtium multitudo * cir- * al. circundabit.
cumdet te, * congregatioque aquarum multarum, & tunc pœnitentia ducaris, * al. conturbatioque.
dolore afflictus. Quis enim dolet, niſi quem mala detinent? Deus quippe benig-
nus ac bonus cum ſit, malum non vult plaſmati atque figmento ſuo. ſecundùm
eum qui dicit: Non .n. delectatur in perditione viuorũ. Iuſtitia enim perpetua eſt Sap.1. & Tob.3.
& immortalis, Alioque in loco refertur: Nemo cum tentatur, dicat, quoniam à Sap.1.
Deo tentatur. Deus enim intentator malorum eſt: Ipſe autem neminem Iacob 1.
tentat. Vnuſquiſque verò tentatur à cõcupiſcentia propria abſtractus & illectus.
Deinde concupiſcentia eum conceperit, parit peccatum: peccatum verò cum Ibidem.
C conſummatum fuerit, generat mortem. Concupiſcentia, mater eſt peccati. Hæc, Concupiſcẽtiæ mala, ac dãna.
Euam ex paradiſo eiecit. Hæc, Caim fratricidam effecit. Hæc, Aegyptiam aduer- Geneſ 3. 4.
ſus caſtum Ioſeph, in rabiem adegit: Iuuenis autem Deum timens, hanc deiecit. Geneſ 39.
Hæc, populum in eremo proſtrauit. Hæc, gentes ſeptem in terra Chanaan deſtru- Actor.13.
xit; per quam Creatorem ſuum exacerbauerant, quare & exterminati ſunt. Hæc,
corda filiorum Iſrael, à * Deo altiſſimo declinare fecit. quemadmodum ſcriptum * al. à lege altiſſima. al. a lege excelſi Dei.
habetur: Equi furentes in fœminas, & emiſſarij facti ſunt: vnuſquiſque ad vxo-
rem proximi ſui hinniebat. Hæc, iudices populi in Babylone decepit. Concupi- Ierem.5.
ſcentia enim praua, mater verè eſt peccati. Hæc, bella & tumultus in terra exci- Ezech.22. Dan.13. 14.
tat. Hæc, Herodiadem, ad petendum caput præcurſoris Baptiſtæ ſubornauit. Iacob.4.
Hanc Iudas amans, Dominum gloriæ in manus impiorum tradidit: nam aurum Marc.6. Matth.26.
appetens, vitam perdidit. Propterea omnem concupiſcentiam malam fugiamus
D fratres chariſſimi, eamque à corde noſtro depellamus. Non * ignoſcamus ei: * al. parcamus.
non enim eſt fructifera, ſed diaboli germen exiſtit. non eſt morbus carnis, non
vulnus, nec cicatrix, neque percuſſio tumens atque inflammans. non eſt cui ma-
lagma imponatur, nec oleum infundatur, neque vincula adhibeantur, ſed vul-
nus eſt animæ, & percuſſio cordis. Hæc, nos à Sanctorum comitatu atque con-
uerſatione ſeparat. Hæc, nos à cæleſtibus diuellit, & terrenis coniungit. Arbor
eſt, folia habens, fructum verò planè nullum: folia habet & quidem denſa, & in
denſitate eius genimina viperarum demorantur. Arborem malitiæ excinde, &
pro ea arborem vitæ in anima tua planta; pretioſam inquam crucem, ſpem &
exſpectationem Saluatoris, paſſionesque mortis ipſius. Dilectio eius ſit in cor-
E de tuo: quemadmodum ſcopulus in mari propoſitus, & nauigia in pelago tem-
peſtatibus expoſita ad vitæ portum innitans. Certa tamquam bonus miles, vt
coronas aſſequaris. Dicentem audi: Cautos atque abſtinentes facite filios Iſrael.
Quando legitimè certaueris, tunc * perſpicuè & Regis dona cognoſces. Tunc Alluſio ad Leuit.15.cap.
intelliges bonum & vtile eſſe, agnoſcere & ſuſtinere Dominum. eiuſque man- * al. clarè atque ſecurè.
data ſeruare. Tunc ſenties labores, velut per ſomnium præteriiſſe, cum remu-
neratione hic facta. Quemadmodum diadema in capite Regis ſedentis in ſuo
* regno, gaudium tibi erit & exultatio: & gaudium tuum nemo à te tollet. Con- * al. throno.
cedat porrò nobis Dominus, vt miſericordiam inueniamus coram bonitate
ipſius, & in præſenti ſeculo, & in futuro. * Ipſi gloria & imperium, cum Patre * al. Quoniam ipſi gloria in ſecula ſeculorum, Amen.
initij experte, & ſancto ac adorando Spiritu, nunc & ſemper, & in infinita ſecu-
lorum, Amen.

A

SCHOLIA, ET VARIÆ Lectiones.

HAC ſua Parenesi Auctor admonet per vias rectas incedendum eſſe, & à vijs tenebroſis locisq; inuijs declinandum, ſemitas vitæ rectæ, per quas iuſti ambulant, apprehendendas; vias autem iniquorum peruerſas atque obliquas deuitandas: & ob id etiam, quæ via ſint recta ac plane, & quæ peruerſa ac inuia; quiq; per has incedant, & qui illas ſequantur pulchrè copioſeq; demonſtrat. Deinde etiam pietatem & timorem Dei commendat hominumq; prauorum opprobria atque ludibria, dum benè agimus ac ſecundùm Deum viuimus, nequaquam curanda: ſed in bonis ſemper inſtitutis atq; operibus conſtanter perſiſtendum, docet. Poſtea concupiſcentiæ improbæ mala ac damna plurima recenſet, B *exemplaq; varia in illius deteſtationem ex diuerſis Scripturæ locis adducit: vt vel hinc concupiſcentiam, matrem peccati fugere, & ex cordibus noſtris depellere diſcamus, &c.*

De pictare & abſtinentia ab illicitis, ac de Timore Dei.] *Pro hac inſcriptione, in alio MS. ſic:* De pietate & Timore Dei.] *al.* De via recta, ſeu de ambulando per viam rectam, & de Timore Dei.] *vbi ſingula quidem probantur Inſcriptiones, ſed tertia rem hic præcipuè tractatam magis ſpecificè attingit proponitq;.*

Væ ijs qui derelinquunt vias rectas, vt ambulent in vijs tenebrarum. Væ his, qui lætantur in malis, & gaudent in conſuetudine mala, &c.] *Vbi abſque (Væ) ſic aliter legitur in vulg.* Qui relinquunt iter rectum, & ambulant per vias tenebroſas, qui lætantur cùm malè fecerint, & exultant in rebus peſſimis: quorum viæ peruerſæ ſunt, & infames greſſus eorum, &c.] *at in edit. LXX. (quibuſcum hic Ephrem magis conſentit) ac verbum ſic eſt:* O qui dereliquiſtis vias rectas abeundo in vias tenebrarum. qui lętamini in malis, & gaudetis in euerſione mala: quorum ſemitæ prauæ, & flexuoſi curſus eorum, &c.] *Nec diſſimilis apud S. Ambroſium eſt lectio in Pſal. 36. licet hic aliter etiam ab alijs legatur: Aq. καὶ βρυλλοῦσι ἐν χαμπαῖς αὐτῶν. i. & iactant, ſeu ſubſannant ac commouent ſe in flexuris ſuis.] Th. καὶ μυκτηρίζουσιν ἐν τοῖς ἐπικυλισμοῖς αὐτῶν, i. & ſubſannant in inuolutionibus ſuis, &c.] Sequitur poſtea in ſacro Cod. & ſic apud Ephram:* Non enim apprehendunt ſemitas C vitæ, &c.] *Vbi rurſus alia atque alia reperitur lectio: nam iuxta edit. L X X. ad verbum eſſet:* non enim apprehenduntur ab annis vitæ.] *pro quo, al.* ſub anno vitæ. *vt hic etiam Ephram. In edit. Vatic. ἐνιαυτῶν,* ſub annis, &c.] *Sequitur deinde ibid.* nam ſi per ſemitas bonas ambulaſſent, etiam ſemitas iuſtitiæ planas ac faciles inueniſſent.] *Vbi ad verbum in edit. LXX. ſic:* Nam ſi ambularent ſemitas bonas; inueniſſent vtique ſemitas iuſtitiæ leues.] *& ſic S. Auguſtin. in lib. de natura & gratia, cap. 69. Alij etiam hic variant, & pro (ſemitas iuſtitiæ)* ſemitas iuſtorum, *legunt. In exemplaribus Ephram Græc. vtroque hic modo legitur, τῶν δικαίων* iuſtorum, *& τῆς δικαιοσύνης,* iuſtitiæ.] *reperiturq; vtraque lectio etiã apud alios Patres. Sequitur poſtea in ſacro Cod. & apud Auctorem hic:* Qui recti ſunt & boni, inhabitatores erunt terræ; & ſimplices remanebunt in ea: Impij verò de D terra perdentur, & iniqui auferentur ex ea.] *Vbi ad verbum ſic in edition. 70.* Quoniam recti inhabitabunt terram, & ſancti remanebunt in ea. Viæ impiorum è terra perdētur, & iniqui expellentur ab ea.] *vbi etiã pro* (inhabitabunt) *alia lectio hic habet (κατακληρονομήσουσιν, i.* hæreditabunt) *ſicut & iſtum locum affert S. Baſilius, & alij. ac pro (*iniqui*) etiam quidam legunt hic, ἀσεβεῖς, i.* impij, *vt Aq. Sym. Th. &c. De quibus plura vide in Schol. edit. LXX. Prouerb. 2. Nos autẽ in hiſce, partim ſecuti interpretando ſumus vulg. partim etiam edit. LXX. maximè in locis quibus differẽtia eſt à vulg. & partim Græca exemplaria Ephram, vbi præſertim ab vtriſque diſſidere comperimus. vt fida vbique ſeruetur tranſlatio.*

Subijcitur poſtea locus Eſa. 51. Populus meus, cuius nomen meum in cordibus veſtris, &c.] *vt hic eſt apud Ephram. at in edit. LXX. ad verbum ſic:* Populus, cuius lex mea in corde veſtro, nolite timere opprobrium hominum, & contemptu eorum ne vincamini. Sicut enim veſtimentum, comedentur à tempore: & ſicut lanæ, comedentur à tinea. Iuſtitia autem mea in æternum erit; & ſalus mea in generationes generationem.] *Cæterùm in vulg.* Populus meus, lex mea in corda eo- E rum; nolite timere, &c. *ac poſtea:* Sicut enim veſtimentum, ſic comedet eos vermis: & ſicut lanam, ſic deuorabit eos tinea. ſalus autem mea in ſempiternum erit, & iuſtitia mea in generatione generationum.] *vbi quæ varietas ſit lectionis, quæq; conſenſio, Lector videat atque conciliet.*

Melius eſt enim cuncta ſecundùm Deum agere, & laudari ac probari in Domino, &c.] *Alia Auctoris lectio (quæ explicatiua videtur huius) ſic habet:* Satius eſt omnia ſecundùm Deum agere, & laudari ac probari ab hominibus, ſed in Domino, *id eſt, propter Dominum; ita ſcilicet, vt Dominus agnoſcatur Auctor omnium bonorum, ſicq; Dominus potiſſimum laudetur, &c. vel,* laudari in Domino, *hoc eſt,* probari Domino, *vel* placare Domino, &c. *ſed præcedens lectio atque expoſitio, hic menti Auctoris videtur conformior.*

Dicentem audi: Cautos & abſtinentes facite filios Iſrael.] *Alluſio euidenter fit ad verba Leuit. 15. in fine. vbi ſic eſt in vulg.* Docebitis ergo filios Iſrael, vt caueant immunditias, & non moriantur

in ſor

in fortibus ſuis, &c.] *vbi Græcè eodem modo hic eſt apud Ephram, & in edit. LXX. vbi tamen ad longum ponuntur, quæ apud Auctorem noſtrum hoc loco ſolùm inchoantur. nimirùm: εὐλαβεῖς ποιήσατε τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν αὐτῶν, καὶ οὐκ ἀποθανοῦνται διὰ τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτῶν, &c. id eſt, Cautos & abſtinentes facite (ſiue potius, facietis) filios Iſrael ab immunditijs ſuis; & non morientur propter immunditiam ſuam, &c. atque huc planè reſpexiſſe Auctorem, ex adductis euadit clariſſimum.*

PARAENESIS QVADRAGESIMA PRIMA,

*De his qui propria * cadunt negligentia, excuſationesq́; in peccatis * prætexunt.*

*al. excidunt.
*al. ponunt.

FRater, ſolitariam deſideraſti vitam; bonum appetiiſti opus, ſi ad finem vſq; ſeruaueris. Aduigila igitur, & tibi ipſi attende, vt ſapiēs & non tanquam inſipiens: vt Monachus, & non quaſi à monaſtico ritu ac more vitam alienam degeres. Non eſt enim colluctatio nobis aduerſus carnem & ſanguinem: ſed aduerſus principes & (Ephes. 6.) poteſtates, aduerſus mūdi rectores tenebrarum huius ſeculi, contra ſpiritalia nequitiæ in cæleſtibus. Sobrium ergo & vigilantem te præbe vſque in finem; ne fortè propria ſuperatus negligentia atque ſegnitie, ſtultè dicas & inſipienter: Ad monachatum acceſſi, & nec ibi viam ſalutis inueni. Cur igitur frater, gratiam aſpernamur Domini? & cur vitam ſolitariam calumniaris: cùm volis ipſe iuuari, neque pro tua anima adlaborare? quin potius tuis te abripi ſinis concupiſcentijs, ac cogitationum voluptatibus: & vitam adhuc ſolitariam accuſas? Si enim præcepta Domini cuſtodiſſes, non ſanè excidiſſes; & ſi timorem Domini dilexiſſes, etiam tuam animam conſeruaſſes. Primùm quidem, ſolitariæ vitæ canonem non ſeruaſti, ſynaxim tuam neglexiſti, obliquè atque doloſè incedere amaſti, & ſuperbiam potius delegiſti. Superiores * tuos non honoraſti, inferiores autem contempſiſti, temperantiam non dilexiſti, inexplebilem magis edendi voracitatem amaſti, vigilias non es complexus, inſatiabilem autem ſomnum potius amplexus es. Caſtitatem non probaſti, ſed pollutionē potius amaſti. Manſuetudinem & humilitatem non coluiſti, inſolentiam autem ac faſtū potius dilexiſti. Subiectionem atque obedientiam non es facturus, inobedientiam verò potius es amplexus. furorem & iracundiam non odiſti, contentionem autem & iniuriarū memoriam magis probaſti. Quinetiam & orationem reſpuiſti; clamores verò & iuramēta, atque maledictiones potius coluiſti. Grauitatem & iracundiam non ſeruaſti, ſcurrilitatem autem cum cachinnis magis comprobaſti. Taciturnitatem & rectitudinem ſpreuiſti, multiloquium verò & detractionem maluiſti. Cùm cordis compunctione in precibus conſiſtere non probaſti: ac euagari potius, ac mente diſtrahi amaſti. Paupertatem non coluiſti, auaritiam verò magis amplexatus es. Exercitatione monaſtica & labore voluntario non es delectatus: at delitijs & oblectamētis potius gauiſus es. Proprijs operari manibus, tibi diſplicuit: quies autem & otium magis placuit. Fraternitatem non amaſti: peruerſitate verò improba gaudere, potius probaſti. Compati tribulatis noluiſti; durus autem & cōmiſerationis expers eſſe maluiſti. Tribulationes & improperia propter Dominum perferre detrectaſti: primam * verò cathedram, laudesque vanas potius affectaſti. Timorem Dei, & dilectionem ipſius non ſeruaſti: contemptum autem in eum, & odium in proximū magis amaſti. Quid multa? Cæleſtia odiſti, & terrena dilexiſti; & adhuc vitam ſolitariam calumniaris? Non noſti quia ſcriptum eſt: Perdet Dominus omnes qui loquuntur mendacium? Et rurſus: Nolite (Pſalm. 5. Pſalm. 74) aduerſus Deum loqui iniquitatem: quoniam Deus iudex eſt. Vides frater, cauſſam (Pſam. 49.) ex nobis eſſe, & non ex alijs? In teipſum ergo deſcende, & ad Dominū in toto corde tuo conuertere: non enim vult mortem peccatoris, ſed magis vt conuertatur (Ezech. 18. 33.) ipſe, & viuat. Cupit enim Dominus omnes homines ſaluos fieri: nam bonus eſt. Vulneratus es? ſed curari poteris. Cecidiſti? at reſurge dumtaxat. Ne teipſum in finē perditioni tradas. Ipſe enim Saluator dixit: Non indigēt qui ſani ſunt medico, (Matth 9. Marc 2. & Lucæ 5.)

*al. Superiores tuos deſpexiſti, ſobrietatem nō coluiſti, &c.

Antitheſes variæ, eæque efficaces, & accommodæ.

*al. Primos autem accubitus.

ſed

*al. vocare.
Matth 9.
ſed qui malè habent. Et, non veni * ſaluare iuſtos, verùm peccatores. Ideo frater A
Conſilium bonum ac ſalutare.
chariſſime, patere, & conſilium tibi dabo: In quiete ac ſilentio reſide, & præocu-
lis tuis timorem Domini gerito, colligensque cogitationes tuas, preſide illis vt
Iudex; & inſtitutum vitæ temporis præteriti perdiſce, ex quo ſolitariam aggreſ-
*al. extiterit al. occaſio.
ſus es vitam: vt quænam ſtatus huiuſmodi cauſſa tibi fuerit, intelligas; noteſque
in corde tuo damnum ac cauſſam, & vnde talis damni * prouenerit cauſſa. Nam
A ſimili.
ſi mercator in piratas atque latrones inciderit, ſiue etiam ſubmerſa fuerit nauis,
*al. ſecuritate, cautela.
& onera perdiderit, non obliuiſcitur loci vbi eorum iacturam fecit: ſi autem poſt
multum temporis acciderit ipſi locum eundem adire, magna cum * ſuſpicione
per illum tranſit. Quare & nos illorum imitatores ſimus, aut potius ijs pruden-
tiores. Illi corruptibilibus deperditis diuitijs, non obliuiſcuntur loci: at nos et-
iam incorruptibilia negligimus bona. In quiete igitur & ſilentio reſide, ſicut iam
dictum eſt; tuasque cogitationes recollige, ac ſpiritum diu noctuque ſcalpe atque
*al. operationē atq; effectum.
ſcarifica: vt eiuſmodi damni & ſubuerſionis * cauſſam agnoſcas. ne fortè ab initio
vanam libertatem habueris, quæpiam ac religioſam cogitationem tuā inuene-
rit, moresque corruperit, ac te inuerecundum impudentemque reddiderit. ne
*al. emerſerit, euenerit.
fortè damnum ex multiloquio * prouenerit. ne fortè cauſſa, ex gula & crapula
exſtiterit. ne fortè ex inobedientia damnum emanarit. ne fortè ex deſiderio &
appetitione diuerſorum locorum, ne fortè ex miniſterij atque diſtractionum oc-
caſione, maximū ſibi malum pararit: & vbi agnoueris, abſcinde libertatem, atque
impudentiam pietate. Ne verearis ab hominibus præcepta Domini aſpernanti-
bus, appellari hypocrita. Perſpicuum eſt enim, illos non ad fratris correctionem
hypocriſis mētionem facere: ſed vt pudore ſuffundatur fratris cauſſa, impudens- C
que efficiatur, & abhorreat à recta ſententia. nam pios ac religioſos, hypocritas
Matth 7.
Lucæ 6.
nuncupant. Ad quos ait Dominus: Hypocrira, eijce primum trabem de oculo
tuo, & tunc videbis eijcere feſtucam de oculo fratris tui. Ne igitur verearis im-
*al. & diſciplinę ne te ſubtraxeris.
properia frater chariſſime, & * verbo indiſciplinato ne capiaris: nam indiſcipli-
natos mors comitatur, ſecundùm Scripturam. quemadmodum & alio in loco di-
Eccl.5.
cit: Si enim cor noſtrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum.
1.Ioan 3.
Alibique ait: Si exprobramini in nomine Chriſti, beati eritis: quoniam quod eſt
1.Pet.4.
Ibidem.
honoris ac gloriæ, & Dei Spiritus ſuper vos requieſcet. Nemo autem veſtrum
patiatur vt homicida, aut fur, aut alienorum appetitor. Si autem vt Chriſtianus,
1.Pet.4.
non erubeſcat, ſed glorificet Deum in iſto nomine. Et ſi iuſtus vix ſaluabitur, im-
pius & peccator vbi parebunt? Fuge ergo impunitatem, & riſum; non enim con-
2.Cor.6.
ducunt animæ tuæ. Nam quæ pars fideli, cum infideli? Similiter autem & gulam, D
per tempetantiam vince; auaritiam, per exercitationem & inopiam voluntari-
*al. immunditiam.
am, multiloquium, per taciturnitatem, * acediam, per cellæ * patientiam, negli-
*al. tolerantiā
*malitiæ.
gentiam, per futurorum bonorum memoriam, & inobedientiam, per humili-
tatem. Sin verò, & ſub prætextu deteſtationis * malorum, tibi quid mali pararit
inimicus: mundum ac caſtum deinceps teipſum ſerua, & non communiees pec-
catis alienis. Mea autem ſententia, arbitror initium tibi exſtitiſſe malorum, im-
punitatem atque licentiam, quæ & te impudentem effecit. Iccirco ait Scriptura:
Prouer.28.
Beatus vir, qui ſemper eſt pauidus propter pietatem. Quid porrò lucri habet mū-
dus, frater? aut quod bonum diligentibus ipſum præbebit? Accepit quis vxorem,
initium curarum. genuit filium: ſolitudo altera. naſcitur alius; cura abundantior.
moritur filius vnus; luctum parentibus ſuis relinquit. Si porrò etiam viuens, im-
Similis ſunt apud Auct. Tom. 1. in Oration. de morte, & alibi.
probus euaſerit atque peruerſus: magis de eo quàm de mortuo dolent. At quan- E
do iam viro, mortis obuenerit hora; grauiorē propria ducit morte afflictionem
ſuæ coniugis, eo quòd vxorem relinquat viduam, & filios ſuos orphanos. Ab ijs
*al. rediturus es, vel cogites reuerti?
autem omnibus, liberum te reddidit ſuaue iugum Domini, ô monache: & quo-
modo rurſus ad antiqua * vis reuerti? Ne ergo tuam ipſe ſalutem deſperes, neque
dixeris amplius te ſaluari non poſſe: immò ſaluari te poſſe confide; ſed Dei ti-
morem tota anima tua cole, & ipſe tua ſanabit vulnera, teque abſque vulneribus
deinceps conſeruabit. Quàm diu enim diuinum colit timorem anima tua, in la-
queum diaboli non incides, ſed erit velut aquila in ſublimia volitans. Sin autem
*ab infimis, Id eſt, a dæmonibus malis.
poſtea, anima torpore correpta, contempſerit mandata ac timorem Dei; tunc ab
excelſis deturbata, irridetur ab * infimis: qui etiam obuelatis eius oculis, agunt
ipſam

ipſam in paſſiones ignominiæ, tanquam bouem iugo conſtrictum. Ideo fratres
A dilectiſſimi, demus operam veritati. curemus ſalutem noſtram. meditemur ho-
ram mortis. Odio proſequamur res mundanas: iſtæ enim omnes hic manent.
iſtæ nos non eximent ac liberabunt in hora neceſſitatis noſtræ, quando pœniten-
tes nihil proficiemus, quando pro remiſſione deprecabimur, & nullus erit qui ab-
ſoluat. Hei mihi, heu mihi, quàm tremenda erit mortis hora, quando anima ſe-
parabitur à corpore. Tunc non comitabitur filium pater, non filiam mater, non
vxor maritum, non fratrem frater: ſed ſolùm opera quæ quiſque egit, ſiue bona,
ſiue mala. Præmittamus igitur nobis ipſi opera bona, vt cũ hinc abierimus, * ad * al. recipiant.
mittant nos in ciuitatem Sanctorum. Quòd ſi progreſſum facere velis, Regem ip-
B ſum ab hinc amicum tibi para. qualẽ verò putas inuenies gloriam frater chariſ-
ſime, ſi amicum Regem gloriæ poſt hac tibi vindicaueris? Nam ſicut hic ipſum
honoras, talem ipſe trãſitum præbebit tibi. & quantum ei hic inſeruis, tantùm & 1 Reg 2. Iuxta LXX.
ipſe honorabit te ibi. *Scriptum eſt enim: Sed tantùm glorificantes me, glorifi-* * vulg. erunt ignobiles
*cabo: & qui contemnunt me, ignominia * afficientur.* Honora igitur ipſum tota
mente & anima tua, vt te honore dignetur Sanctorũ. At in quo ipſum vendicare
ac poſſidere oportet? Dicam: offer illi aurum & argentum. & ſi nudum videris,
cooperi eum. Quòd ſi nihil horum ſuppetat tibi; alia ipſi genera auro & argento
pretioſiora offer: Fidem ſcilicet, & charitatem, continẽtiam, patientiam, humi-
litatem, ac longanimitatem. Abſtine à detractionibus. *Serua oculos, ne aſpiciãt*
vanitatem, & manus, ne faciant iniuſtitiam. *Auerte pedes tuos ab omni via ma-* Pſalm. 118.
la, conſolare puſillanimes, compatere infirmis. *Da calicem aquæ frigidæ ſitienti,* Ibidem.
da fragmentum panis eſurienti. *Ex quibus habes, ex quibus inquam, ipſe tibi lar-* Math. 10. & Marc. 9.
C *gitus eſt Dominus, offer ei.* Etenim duo æra minuta viduæ non repudiauit Chri- Math 12. Lucæ 21.
ſtus Saluator noſter. Quid porrò etiam Elias poſtulauit à vidua? nõne modicum
aquæ in vaſe; & bucellam panis? *Surgens enim, inquit Scriptura, Elias, abijt in Sa-* 1 Reg 17.
*repta * Sidoniæ. cumque appropinquaſſet portę ciuitatis, ecce apparuit ei mulier* * al. Sidoniorũ.
vidua, colligens ligna. Et clamauit poſt eam Elias, & dixit ei: Cape nũc mihi paul-
lulum aquæ in vaſe, vt bibam. Illaque pergente vt acciperet, clamauit poſt eam
Elias, & dixit: Cape nunc mihi obſecro, & bucellam panis in manu tua. Vides * al. ſuſtentabantur.
chariſſime, quibus * alebantur Prophetæ? modica nimirum aqua, & buccella * pa- * al. & modico pane.
nis; & quidem cum anguſtia: omne quippe ſtudium ponebant in bonis, quæ ipſis
in cælo repoſita erant. Diligamus igitur & nos viam Sanctorum, fratres chariſſi-
mi. Dum tempus adhuc nobis ſuppetit; præſtemus in eo fructum pœnitentiæ
bonum. Ne tempus pœnitentiæ idoneum deperdamus, nec imaginibus atque ſi-
D mulachris huius ſeculi diſtrahamur. neque cum viris opera ſua abſque timore
Dei peragentibus nos ipſos coniungamus. neque eorum imitemur opera, qui
propriam ſalutem deſpiciunt, ſecundùm illud oraculum Apoſtoli: *Corrumpunt* 1. Cor 15.
mores bonos colloquia mala. Alioque in loco dicit Scriptura: *Fili, apprehende* Prouer. 4. Iuxta LXX
diſciplinam meam; ne dimittas eam, ſed cuſtodi eam tibi ad vitam tuã. Vias im-
piorum non ingrediaris, neque zelaueris vias iniquorum, In quocunque loco ca-
*ſtrametati fuerint, ne tranſeas illac: verùm declina ab eis, & * abſcede: non enim* * al. & tranſi. al. aut deuita.
*ſomnum capient, niſi maleſecerint: ablatus eſt enim ſomnus * eorum, & non* * al. ab eis.
dormiunt. Comedunt enim eſcas impietatis, & vino iniquo inebriantur. Iuſto Prouer. 22.
*rum autem viæ inſtar lucis fulgent, procedunt, & illuminant, donec * illuceſcat* * al. donec diluceſcat ſe dies.
iam dies. Et rurſus ait: Noli eſſe ſodalis viro furioſo, neque cum amico iracundo 2. Pet 2. & Iudæ 1.
E *cohabites: ne fortè diſcas vias eius, ſumaſque laqueos animæ tuæ.* Alioque in lo-
co iterum: *Hi ſunt fontes ſine aqua, & nebulę turbinibus exagitatæ, quibus caligo*
*tenebrarum in æternum reſeruata eſt. * Superba enim vanitatis loquentes, inel-* * al. Superbi.
cant in deſiderijs carnis luxuriæ eos qui paullulum effugiunt, qui in errore con-
uerſantur, libertatem illis promittentes; cùm ipſi ſint ſerui corruptionis. A quo 2. Pet. 2. &
enim quis ſuperatus eſt, huius & ſeruus eſt. Si enim refugientes coinquinationes Ioan 8. Rom 6
*mundi iſtius, in cognitione Domini noſtri * Ieſu Chriſti, his rurſus implicati ſu* * vulg. Domini noſtri & Saluatoris Ieſu Chriſti, & Rom. 16.
perantur, facta ſunt eis poſteriora deteriora primis. Rurſuſque alibi: *Rogamus*
autem vos fratres, vt obſeruetis eos qui diſſenſiones & offendicula præter do-
ctrinam, quam vos didiciſtis, faciunt; & declinate ab illis. Huiuſmodi enim
Domino noſtro Ieſu Chriſto non ſeruiunt, ſed ſuo ventri: & per dulces ſermo-
nes

Digitized by Google

Matth.7. *al. quæ ad vitam inducit æternam. nes & benedictiones, ſeducunt corda innocentium. Fugiamus ergo latam viam quæ abducit in perditionem: appetamus autem arctam & anguſtã, quæ in * æternum diducit regnum. Labotemus hîc bono & alacri animo, antequam coacte Prouer. 4. in fine. nobis laborandum ſit, ac laſſeſcendum. Mundũ perturbationibus ac paſſionibus obnoxium, vitamque malè affectã oderimus. Rectos nobis ipſi curſus faciamus *al. liberemur ab æterno ploratu, &c. Studium ac diligentiam amemus, feruentes ſpiritu erga Dominum. Ploremus hîc ſpontè atque libenter, vt Deum placatum reddentes, * eripiat nos ab æterno ploratu, & ſtridore dentium. Diligamus luctum, quoniam Chriſti præceptum eſt. Matth.5. Ipſe enim dixit: Beati qui lugent nunc, quia ipſi conſolabuntur. Conſideremus *Græc. θαλασσομαχοῦντες fratres chariſſimi, eos qui per mare nauigant, qualia ſubeant pericula cum * fluctibus decertantes, & amplitudinem pelagorum tranſmeantes. Quando autem quis tempus conductionis ſuæ impleuerit, non reputat pericula quæ in mari decertans ſuſtinuit, propter gaudium: quia plenam mercedem ſuam accepit, quin & alacrior ad nauigandum in mari, hinc redditur. Illi quidem quando finiunt, tunc incipiunt: At nos, fratres chariſſimi, ſi aſſequamur, vt bene finiamus propoſitum nobis certamen; non amplius nobis neceſſitas incumbet iterum eundem curſum inſtituendi; cùm id ſit impoſſibile. Exiguum certamen eſt fratres, & mercedis retributio ineffabilis. Vigilemus igitur, & diligentes ſimus in opere Adluſio fit ad Rom.11 Domini, chariſſimi, toto corde ac viribus, donec tempus habemus. Quemadmodum enim dona Dei, & promiſſa bonis non reuocantur præmia: ita nec malis intentata ſupplicia. Iccirco beatus vir qui timet Dominum: quoniam ab ipſo Iacob 1.2. coronam gloriæ accipiet, quam præparauit diligentibus ipſum. Ipſi gloria, in ſecula ſeculorum, Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ Lectiones.

PAræneſis ſiue adhortatio 41. De his qui propria cadunt negligentia, excuſationesque in peccatis prætexunt.] *Loco cuius Inſcriptionis, alia reperitur eiuſmodi:* De ijs qui ſua cadunt negligentia, & prætextus in peccatis adducunt.] *quæ tamen ſenſu, à præcedente non differt. In MS. Cret. ſeu. Cand. ſimpliciter inſcribitur hæc Paræneſis.* De illis qui propria cadunt negligẽtia.] *nec aliud ibi additur. At in reliquis MMSS. tam Romanis quàm Venetis, hîc pro (τῶν πιπτόντων, qui cadunt) legitur conformiter, περὶ τῶν ἐκπιπτόντων, i. de his qui excidunt, &c. vt in proximè hîc ſequente Paræn.42. πρὸς μοναχὸν ἐκπεσόντα, i. ad Monachum qui excidit &c. alibique ſimiliter ſæpius.*

Tribulationes & improperia propter Dominum perferre detrectaſti: primã verò cathedram potius, &c.] *Inſiſtit propoſitæ antitheſi, legiturque hæc pars. al. ſic:* Tribulationes & contumelias ſuſtinere Domini cauſſa, noluiſti. *& al.* non amaſti: primos autem accubitus, laudesque inanes magis appetijſti. *& al.* potius amaſti. *Deinde pro eo quod immediatè ſequitur:* Timorem Dei, & dilectionem ipſius non ſeruaſti: contemptum autem in eum, & odium in proximum magis amaſti.] *in alio MS ſic iſtius antitheſis verba redduntur atque leguntur:* Diuinum timorem atque amorem non cuſtodiſti: abſque autem Dei timore viuere, & fratrem odiſſe potius deſideraſti atque amaſti.] *& ſic de reliquis.*

Ideo frater chariſsime, patere; & conſilium tibi dabo, &c.] *Vbi ad verbum magis, al. ſic:* propterea dilecte frater, patienter fero, & verbum tibi conſulam.] *eſt enim ibi Græc.* καὶ συμβουλεύσω σοι ῥῆμα, *ſignificans id quod iam poſuimus, vel etiam ſ.* ἐλλειπτικῶς *illud accipiendo, pro eo quod eſt:* & vno verbo conſilium tibi dabo, *vel,* ſolo verbo conſilium bonum tibi impertiar, &c.] *eſt autem Phraſis iſta puto Syriaca, etiam Hebraiſmum redolens: cuiuſmodi & alia apud Ephræm alibi inueniuntur haud infrequentes.*

Perſpicuum eſt enim illos non ad fratris cotrectiõnem, hypocriſis mentionem facere: ſed vt pudore ſuffundatur fratris cauſſa, &c.] *vbi in alio MS.* ἀλλ᾽ ἵνα ἐκτραπεὶς, &c. ſed vt euerſus, ac de ſtatu mentis deturbatus frater, efficiatur impudens, & alienetur à recta mente atque ſententia, &c.] *quæ lectio, & ſi non diſpliceat, altera tamen magis hîc probanda, & res, de qua agitur, accommodatior videtur. agit autem hoc loco aduerſus improbos quoſdam diuinorum præceptorum contemptores, qui pios ac religioſos viros ſubſannant; eosque Hypocritas impudenter appellant, videntes pudore eos ſuffundere, & à recta mente atque ſententia alienare, ſuique ſimiles impudentes reddere, &c. in quos illud Euangelij meritò retorquetur dictum:* Hypocrita, eijce primùm trabem de oculo tuo, &c. *vt eſt Matth.7. & Luc.6. qui locus etiam opportunè atque accommodè hîc ab Auctore citatur, & in improbum illud hominum genus aptè retorquetur.*

Alibi,

A *Alibiq; ait Scriptura:* Si exprobramini in nomine Chriſti, beati eritis; quoniam quod eſt honoris ac gloriæ, & Dei Spiritus ſuper vos requieſcet, &c.] *Locus ſcripturæ eſt 1. Pet. 4. quem hic etiam Ephræm ſuo inſtituto accommodat, nonnullaq; immutat, ac quædam breuitatis cauſſa prætermittit; paulloq; aliter legit atque in vulg. vbi ſic eſt:* quoniam quod eſt honoris, gloriæ, & virtutis Dei, & qui eſt eius Spiritus, ſuper vos requieſcet, &c.] *vbi, ſicut & in ſequentibus quædam aliter ab Auctore leguntur, & nonnulla ſtudio ac data opera ab illo omittuntur, ſicut hic legenti & conferenti patebit, alibiq; ſæpe.*

Quòd ſi proficere velis; Regem ipſum abhinc amicum tibi para: qualem verò putas inuenies gloriam, ſi amicum Regem gloriæ poſthac tibi vindicaueris?] *Alia hic lectio ſic ſe habet:* Si ipſum volueris poſsidere Regem, iam hinc qualem tibi gloriam conſequeris? Si autem gloriam inuenire putas; abhinc Regem gloriæ amicum tibi para ac vindica, &c.] *vbi etſi vtraque quidem*
B *lectio clara ſit, prior tamen inſtituto Auctoris magis hic quadrare videtur, ſententiaq; vim atq; connexionem melius reddere, atque accommodare.*

Scriptum eſt enim: Sed tantùm glorificantes me glorificabo: & qui contemnunt me, ignominia afficientur.] *vbi alius quoque Græcus Codex Ephræm, in ſingulari habet:* & qui ſpernit me honore priuabitur.] *quomodo etiam legit noua editio LXX. ſed in eo ab Auctoris noſtri lectione hic differt, quòd ibi præponatur (ὅτι quoniam,) hic verò non item. legiturq; ibid.* ὅτι ἀλλ' ἢ τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω, *&c.* quoniam tantùm glorificantes me glorificabo, & qui ſpernit me honore priuabitur.] *pro quibus in vulg. 1. Reg. 2. ſic legitur:* Sed quicunque honorificauerit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.] *vnde in quibus conuenientia lectionum ſit, & vbi diſcrepantia, cuiuis legenti atque conferenti facilè patebit. De alijs varietatibus inuenies in Scholijs nouæ Rom. edit. LXX. ſic Reg. 2. cap. ac apud Auctorem noſtrum alibi.*

Surgens enim (inquit Scriptura) Elias, abijt in Sarepta Sidoniæ, &c.] *Locus Scripturæ eſt 3.*
C *Reg. 17. vbi ad verbum magis in edit. LXX. ſic:* Et ſurrexit, & iuit in Sarepta: & venit ad portam Ciuitatis, & ecce ibi mulier vidua colligebat ligna. Et clamauit poſt eam Eliu, & dixit ad eam: Cape nunc mihi puſillam aquam in vaſe, & bibam. Et abijt capere. Et clamauit poſt eam Eliu, & dixit: Cape nunc mihi buccellam panis, qui in manu tua, &c.] *at in vulg. paullo aliter ipſa leguntur, hoc modo.* Surrexit, & abijt in Sarepta. Cumque veniſſet ad portam Ciuitatis apparuit ei mulier vidua colligens ligna, & vocauit eam, dixitque ei: Da mihi paululum aquæ in vaſe, vt bibam. Cumque illa pergeret vt afferret, clamauit poſt tergum eius dicens: Affer mihi obſecro & buccellam panis in manu tua, &c.] *vbi Auctoris lectio in pluribus cum LXX. & in aliquibus cum vulg. conſentit: quare & vtriſque hic etiam pro rei exigentia magis vel minus noſtram translationem accommodauimus. Locus porrò iſte de Helia & vidua illa, egregiè à S. Chryſoſtom. Tomo primo, in Serm. in Heliam Prophetam, qui incipit:* Glorioſus olim Prophetarum poſſeſſione, &c.] *tractatur & illuſtratur. ſicut & in alio ibi ſequente Serm. etiam de Helia, cuius initium eſt:* Cùm geſta peccata recenſemus, &c.]

D Fili apprehende diſciplinam meam: ne demittas eam, ſed ſerua eam tibi ad vitam tuam, &c. *Alius hic Scripturæ locus adfertur ex Prouerb. cap. 4. vbi etiam non parua lectionis occurrit varietas, & præſertim cum vulg. vbi hunc in modum iſta extantur atque leguntur:* Tene diſciplinam, ne dimittas eam; cuſtodi illam, quia ipſa eſt via tua, ne delecteris in ſemitis impiorum, nec tibi placeat malorum via. Fuge ab ea, nec tranſeas per illam; declina & deſere eam. non enim dormiūt, niſi malefecerint: & non rapitur ſomnus ab eis, niſi ſupplantauerint. Comedunt panem impietatis, & vinum iniquitatis bibunt. Iuſtorum autem ſemita, quaſi lux ſplendens, procedit, & creſcit vſque ad perfectam diem.] *Cæterùm nos hic in translatione, Græcum textum Auctoris ſequuti ſumus, & lectioni ferè LXX. inſiſtimus, quòd per omnia quaſi hic cum illis conſentiat, paucis ſolùm demptis, quorum varietatem ad marginem appoſuimus. De alijs plura vide in Scholijs nouæ editionis LXX. in hunc Prouerb. locum.*

Et rurſus ait: Noli eſſe ſodalis viro furioſo, neque cum amico iracundo cohabites, ne fortè diſcas vias eius, &c.] *Verba ſunt Sapientis, Prouerb. 22. vbi Auctor per omnia cum LXX. con-*
E *cordat, recedit autem à vulg. vbi ſic eſt:* Noli eſſe amicus homini iracundo, neque ambules cum viro furioſo: ne fortè diſcas ſemitas eius, & ſumas ſcandalum animæ tuæ.] *Quin & Symmachus hic pro* (noli eſſe ſodalis) *legit,* ne amicitiam contraxeris, *& pro* (accipias laqueos) *Aq.* offendiculum, *& Symmach.* ſcandalum, *vt hic eſt in vulg. &c.*

PARAENESIS QVADRAGES. SECVNDA,

Ad Fratrem qui excidit. & de Pœnitentia.*

*al. Ad Monachum, qui deſeruit monaſterium & de Pœnitentia.

SVb obedientia Patris ſpiritalis conſtitutis ſuggerit inimicus, dicens:
Diſcede hinc, & priuatim habita, vt quieſcas magis. Et ſi cogitati-
onibus eiuſmodi frater cenſenſerit, à fraternitate recedit. Sin au-
tem viderit inimicus cogitationem fratris paullulum attendere
ſibi; tunc ſuggerit ipſi, dicens: Ingredere in interiorem eremum.
Deinde conſidente fratre per aliquod tempus in eremo: tunc affert
ei honeſtatis inimicus dæmon cogitationem tædij, temporiſque productionem, B
ac rerum neceſſarium penuriam, ſenectutis imbecillitatem & ſolitudinis laſſitu-
dinem atque moleſtiam. Et ſi inimicus fratrem commouere poruerit; etiam
inde ipſum extrahit, transportatque prope caſtellum, aut ciuitatem. Et tunc
fornicationem molitur atque intentat ei dæmon. quare frater ſe continet ac co-
hibet ab acceſſu ad ciuitatem, neque caſtellis ac vicis appropinquat. Tunc cer-
nens inimicus propoſitum fratris, incitamenta ac machinamenta excogitat,
Ab Exemplo. quibus fratrem deijciat, ex quibus vnum eſt iſtud: Vna dierum, dum frater in cel-
la quieſcit, mulierem ſubornat, quæ ianuam eius pulſet, prætextu quòd à via ab-
errarit, & metu perculſa ſit, vel quòd pro eleemoſyna venerit: aut etiam prætexit
ſe Monachum aliquem notum atque inſignem inquirere. Frater itaque oſtium
aperiens ſuum, videt mulierem in ſua conſiſtentem cella. Quæ ait ad illum: Do- C
*al Frater. mine Abba, vbi certus quidam moratur * Monachus? & quia inclinata iam eſt
*f. me. dies, fac charitatem ac gratiam ſuſcipiendi*nos, intra fores tuas iſta nocte: ne for-
*al. oberrante me, &c. tè oberrantibus * nobis, comedant nos feræ ſylueſtres. Sæpe enim etiam aliam
ſecum adducit deceptricem mulier. fortè etiam expenſas deferunt, & res neceſ-
*al. monachū. ſarias, quibus * fratrem ineſcare volunt. Tunc * frater cum vtriſque pugnat co-
*al. Tunc monachus vtrimq; impugnatur à cogitationibus. gitationibus, metuitque ne velut immitis atque immiſericors, præcepto excidat,
& ne fortè etiam boni occaſione capiatur eius anima. Sed ne in longum protra-
hamus ſermonem; ſi concupiſcentia victus fuerit Monachus, & poſt conſumma-
tum ſcelus ſi emittere eam voluerit, reſpondet illi, dicens: quando me * humili-
*ἐταπείνωσας. aſti ac compreſſiſti, à te dimittis; vt quò velim abeam? At quo pacto ante con-
ſpectum parentum meorum comparebo? An poterit amodò reſcælari? Certò D
igitur ſcias Monache, non amplius me à te abſceſſurum: quin etiam tecum in tua
*al. ſuſtentabis. cella conquieſcam; & vnde voles me * ſuſtentes. Tunc ſeipſum Monachus de-
flere incipit, quòd prorſus ianuam ſuæ cellæ aperuiſſet. Iſta igitur ſciens Mona-
*al. in eos laqueos. che, teipſum cuſtodi. Nam ſi in * eius laqueos incideris, difficulter te explicare
Prouerb 7. poteris. Laqueis enim, inquit, quæ à * labijs ſunt, pertraxit eum. Quare præno-
*vulg. Blanditijs labiorum pro traxit eum, &c. ſcens quæ peccati futura ſint nouiſſima, qualemque committentibus illud infa-
miam poſtea conciliet: fuge voluptatem carnalem: quippe cuius fructus, pudo-
ris atque infamiæ fructus exiſtunt. Et ante voluptatem quidem concupiſcentia,
poſt voluptatem autem dolor. Perpende animo, quòd voluptatem dolor conſe-
quatur, & fuge peccatum: mente complectens humanum dedeçus, atque adeò
timorem Dei. Repelle igitur abs te Dæmonem volentem te decipere, & labores
tuos abripere: vt abſque triſtitia permaneas. Nouit quippe cordium ſcrutator
Dominus, quòd non malitiæ cauſſa, aut humano aliquo odio, mulierem reſpu-
as: verùm vt non per bonum, tibi opercris malum. Si autem quis dicat, rem bo-
nam eſſe hoſpitalitatem, conſentio & ego: At hoſpitalis vir imitari debet eum,
*al. vitiatum, & corruptum. qui aurũ in fornace probat, purumque ſibi accipit, * improbatum verò deſpicit.
*al. ſerpentium. hoc eſt, mandatum obſerua, à peccato autem velut ab ore * ſerpentis fuge. Nam
Matth 25. qui dixit, hoſpes eram, & collegiſtis me: dixit etiam, non fornicaberis. Sobrium
Matth 5. 19. Exod. 20. igitur ac caſtum te præbe in iuuentute tua. Vigilanter attẽde, ne fortè otio atque
torpori indulgens, inueniaris prauis affectionibus ſeruiens à iuuentute vſque ad
*al. at multæ fluctuum inundationes in eum præualuerunt. ſenectutem. Nam qui in mari naufragium facit, forſitan & vigilauit & decertauit:
* verùm magna inũdationum inſultatio ipſum obruit. Qui autem in portu nau-
fragatur, ſimilis eſt illi, qui mera ſua negligentia nauem Domini ſui in profun-
dum

dum deducit ac perdit. Tu ergo in portu verſaris Monache, ſiquidem tibi ipſi at-
A tendas. Propterea neque nobis in vicis ac caſtellis conuerſari expedit: ſin autem
te * illuc vſque properādi vrſerit neceſſitas, ne colloquijs diſtraharis mulierum. *al. te ad oppidum ſeu caſtellum abeũdi vrſerit neceſſitas: ne cũ mulieribus colloquaris.
Quemadmodum enim qui hamum deglutit, ita tua abripietur anima. Sobrium
igitur ac vigilantem te præbe, quia non procul abeſt prolapſio. Cùm modeſtia
igitur ac timore Dei aduerſus tentationem decreta: nam fornicationis mater eſt
impudentia. Quòd ſi te liberius * loquentem, & accedentem ad ipſas viderint, *al. procacius agentem, vel garriẽtem cum ipſis.
ad peius incitantes, deijcient te. Verùm etiam ſi verecundus ſis ac modeſtus, non
confidas tibi: ſed aduigila, ne fortè compunctionis & pietatis prætextu, mentem
tuam verbis blandiloquis corrumpant ac deſtruant. Dixit enim quidam Sancto-
rum: Sermones proferunt, affectum animi emollire conantes. At certè quem-
B admodũ dixit Saluator: Ecce ego mitto vos ſicut oues in medio luporum. Eſtote Matth.10. Lucæ 10.
ergo prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices vt columbæ. Admonet autem & per Epheſ.5.
Apoſtolum, dicens: Nolite fieri imprudentes, ſed * intelligentes quæ ſit volun- *al. ſed intelligite quæ ſit voluntas Dei.
tas Domini. Et nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria. Certò igitur ſcias chariſ-
ſime, quòd ſi fueris vt aurum purum in mundo, & ad inſtitutum profectus mona-
ſticum, neglexeris te ipſum: non tardabis fieri ſicut plumbum. Et ſi iterum ad
monaſticum vitæ genus veniens, Dominum in veritate dilexeris: non tardabis
fieri vt margarita, non habens maculam, aut rugam, vel quid eiuſmodi: ſed eris
immaculatus omni ex parte. Et iſtud te rurſus noſſe volo, quòd qui committit
peccatum, grauius bellum habet eo qui ſe continet. Nam ſicut qui lutum in ali-
quem locum infundit, fœtorem reddit abundantiorem: ita & qui non ſe conti-
C net, paſſionem auget. Intellige, quòd ſi te ipſum neglexeris, in fine te pœnitebit.
Cùm dicat Apoſtolus: Qui ſine vxore eſt, ſolicitus eſt quæ Domini ſunt, quomo- 1 Cor 7.
do placeat * Domino. Qui autem cum vxore eſt, ſolicitus eſt quæ ſunt mundi, *al. Deo.
quomodo placeat vxori, & diuiſus eſt. Tu verò Monache, non mundanam ele-
giſti ſolicitudinem: ſed quo pacto placeas Deo; vnde teipſum caſtraſti propter
regnum cælorum. Rurſusque dico, ſi non continueris, nouiſſimè multis mo-
dis dolebis. ſecundum Apoſtolum dicentem: Tribulationem verò carnis ha- 1.Cor 7.
bebunt huiuſmodi. Nam qui vxorem duxit, inopia * virtutis laborat, curis do- *f. de virtute minus laborat.
mus, & vxoris, educationiſque liberorum diſtractus. Qui autem abſque vxore
eſt, ſolicitus eſt quæ ſunt Domini, quomodo placeet Domino. Teipſum prop-
ter regnum cælorum caſtraſti; non ferro ſeminatia * vaſa amputans, quippe * τοὺς διδύμους.
quod à virtute eſt alienum: ſed pia cogitatione voluptates comprimens. Quare
D iiſdem terminis, viuendique inſtitutis inſiſte. quia ſcriptum eſt: Melius erat te Eccl.5.
non vouere, quàm poſt votum promiſſa non reddere. Teipſum igitur ad conti-
nentiam compelle: & mundas cogitationes tuas, mentemque inuenies, tanquam
portum * ſerenum tranquillitate plenum. Et futurorum bonorum ſpes, vires *al. tranquillũ ſerenitate plenum.
animæ tuę pinguefaciet, quaſi adipe & pinguedine repletas: quibus nos Dominus
dignetur iuſtus iudex. Amen. Neque alio * modo templum corrumpas Dei, ob- *al. alio in loco 1.Cor.3 6.
ſecro, & non contriſtes inhabitantem in nobis Dei ſpiritum; nec ſanctos Ange- Epheſ.4.
los noſtræ deputatos cuſtodiæ, die noctuque, qui & dæmones à nobis repellunt *al. inuiſibiliter.
* inuiſibiles, dentibus aduerſum nos ſtridentes, ne fortè ipſi accuſatores noſtri, in
die euadant iudicij, ſubijciamurque euerſioni Sodomorum. Nam etſi nos, pari-
etes ac muri circumdederint; & licet nos * tectum contexerit, & fores occluſæ *al. terra occultauerit.
ſint, ac tenebræ exiſtant: attamen cogitemus nihil eorum quæ ad nos pertinent,
E latere eum qui tenebras à luce ſeparauit. Fidemque tibi Propheta faciat, dicens:
Intelligite inſipientes in populo, & ſtulti aliquando ſapite. Qui plantauit aurem Geneſ 1.
non audit? aut qui finxit oculum non conſiderat? Qui corripit gentes non ar- Pſalm.93.
guet, qui docet hominem ſcientiam? Dominus ſcit cogitationes hominum, quo-
niam vanæ ſunt. Vides * frater chariſſime, quod non ſolùm hominum actiones *al. Vide chariſſime.
intueatur Deus, verùm etiam cogitationes. Quòd ſi tibi ſuggerat inimicus, dicẽs:
Reſtat pœnitentia, ideo iam voluntate tua perfruere. Dic ad eum: Quæ vtilitas
eſt diabole, domum bene exſtructam diruere, ac de integro rurſus ædificare? Cùm
dicat Apoſtolus: Cum metu ac tremore veſtram ſalutem operamini. Vbi verò Philip.2.
metus eſt & tremor, perſpicuum eſt nullam adeſſe voluptatem. Da ergo operam
ſaluti tuæ, dilectiſſime frater, ac mentem ad tranquillitatem traducens, recolli-

Quomodo quis ad ſeipſum redire debeat.

ge cogitationes tuas, & dic intra teipſum: Tanto iam tempore tuas voluntates & carnis cupiditates exples, & cogitationibus ſatisfacis tuis? Quod lucrum his perficiendis retuliſti? Numquid ad ſtaturam tuam adieciſti cubitum vnum? At craſſus ac pinguis factus es? aliud igitur tibi ipſe nihil, præter eſcam vermium collegiſti. Quid ergo inde tibi vtilitatis acceſſit? Cæleſtem ne theſaurum bonis compleſti, dum ita ſine metu vitam degis? Quid igitur tibi profuerit, reliquiſſe mundum? Heu mihi, ô anima, quod ad talem vitæ conditionem, aut potius euerſionem * deueneris? Ecce fratres mei virtutibus exornati ſunt, Deumque in veritate timent: ego autem in tenebris ambulo. Mane reſipiſco propterea quæ ago, ac die conſequenti deteriora perficio. Et cum mihi Dominus * vitam & ſanitatem donauerit, his ego confiſus Creatorem meum exacerbo. Quare negligens es, ô anima mea? Cur pro nihilo ducis? Non enim te pellet atque abijcet Creator, qui te ex non eſſe ad eſſe produxit. Ipſe mittit Angelum ſuum: tu hinc diſcedes! Agnoſce infirmitatem tuam ô anima mea. quamdiu factori tuo ac mandatis ipſius reluctaberis? Opprobriũ me feciſti, ô diabole & Angelis & hominibus, * morigerumque impijs tuis reddidiſti conſilijs. Suggeris enim mihi, dicens. Semel exple concupiſcentiam tuam, & non amplius indulgebis ei, neque cognoſcetur peccatum tuum. Et ecce paruum illud, magnus mihi factus eſt hiatus: nec poſſum improbis, varijſque concupiſcentijs tuis reſiſtere. Nam exiguum foramen aqua inuenit, hiatumque magnum ac omnibus manifeſtum effecit. Verè enim peccatorum conſuetudo in deterius agit eum qui lapſus eſt. Mentem quippe meam immundis * obſcuraſti cogitationibus, & in peccati foueam impuliſti me. Cui dicam, vt ſuper me plangat miſero peccatore? Nudum enim me inimicus reddidit ob meam pigritiam: verùm ſpe in Deum reſpiciens, non deſpero ſalutem meam in finem; quoniam clementiſſimus eſt, & optimus Dominus. Quid porrò & ad fraudulentum deceptorem inimicum? * quia continentiam meam ob ſtomachi infirmitatem euertit, & me à vigilia in orationibus alienum fecit. auaritiam in me, prætextu longioris ſenectutis plantauit, lachrymas meas exſiccauit, cor meum craſſum ac ſtupidum reddidit. Ab obedientia in Chriſto me ſegregauit; & in diſtractionibus me * ſuffixit, inobedientem, ac otioſum me reddidit, ne quid agerem: & vt curioſè ac fruſtra laborarem effecit. Inuidiam & detractationem me docuit. Trabem, quæ in oculo meo eſt, non permittit mihi vt conſiderem: feſtucam autem quæ in oculo fratris mei eſt, oculis meis obijcit. Quæ in corde meo ſunt, occultare ſuadet: ſin autem in aliquod impegerit frater meus delictum, de eo vt * garriam efficit. Superbiam, & iracundiam atque excandeſcentiam me edocuit. Ventri & ebrietati, ac voluptatibus me deditum eſſe fecit. Damna animæ meæ, tanquam lucra comparauit mihi. Pigrum, & murmuratorem, atque multiloquum me eſſe docuit. Verſutum, & ſuſurronem, ac immorigerum me effecit. In lectione, & pſalmodia, diſtractum eſſe alijs, me docuit. Oro, & non attendo, captiuum me ducit, & non conſidero. Admonitus frequenter à viris Deum timentibus, bonæ ipſorum adhortationi non parebam: nam ſicut iacula illorum verba excipiebam, & commonitus iraſcebar. Satis ſit tibi tantus interitus Diabole. Agedum in teipſam ô anima mea reuertere. Qua potiſſimum te freta, tuum Creatorem exacerbas? Quamdiu in ijſdem verſaris malis? Noli aſpernari gratiam eius qui te protegit atque conſeruat: ne fortè abs te recedat, & in manus tuorum tradaris inimicorum. Fuge diabolum ô anima mea, & opera eius: nam odium erga homines gerit, & homicida eſt ab initio. Si ad eum acceſſeris, non parcet perditioni tuæ. Relinque hoſtem malignum, & Deo benigniſſimo adhære. Erubeſce igitur ô anima, & in viam ſalutis reuertere. Vulnerata autem, ne teipſam deſperes. nam ſæpè licet pugil ceciderit, tandem adhuc coronam refert. Cecidiſti? reſurge. Viriliter age, & dic: nunc incepi. Et ne perſeueres in lapſu tuo: ne fortè vt cadauer in auium & beſtiarum cibum * tradaris. Cùm Propheta clamet: Ne tradideris animam confitentem tibi. Animas pauperum tuorum ne obliuiſcaris in finem. Procide & tu Regi gloriæ, confitens peccata tua: nam multitudinem miſerationum continet. Qui terrenum adire Regem volunt, à ianitoribus prohibentur, à militibus & miniſtris * expelluntur; dona Principibus * afferunt, vt voti compotes fiant. Tu autem ad Regem accedẽs vniuerſorum, nihil horum

Margin notes:
* al. deuenerim
* al. fortitudinẽ, & ſanitatem.
* al. obediensq; factus ſum conſilio tuo impio.
Prouerbium accommodatum.
* al. obſcurauit. & in lacum peccati me impulit.
* al. quippe qui.
* al. defixum tenet.
Matth. 7. Lucæ 6.
* al. vt apud alios garriam, mihi Auctor eſt.
Ioan. 8.
* al. apponaris.
Pſalm. 73.
* al. reijciuntur.
* al. adducunt.

A horum ſuſpiceris. Non dona requirit: nullus enim eſt qui accipiat, neque qui im- In conſcientia pura ad Deum recurrendum.
pediat: quoniam ſtatim Rex inuenitur, & admittitre. Malitiæ eſt immemor, &
benignus, & de hominum vitijs dolet. Accede igitur ad ipſum, non in ſimulatio-
ne, neque corde duplici: verùm in conſcientia pura. Nam priuſquam tu exiguum
aut magnũ quid loquaris, præuidet de quibus locuturus ſis: & antequam tuũ aper-
turus ſis os, quæ in tuo ſunt corde præcognoſcit. Ne ergo vacilles, neque morbum
tuum occultes: non enim durus eſt medicus, ſed * indulgens ſolo verbo curat. *al. compatiẽs.
Dixit, & facta ſunt. hocque ex ipſis crede rebus. Dixit paralytico: Tibi dico ſurge, Marc.2. & Luc.5. Ioan.5.
tolle grabatum tuum, & vade in domũ tuam: & è veſtigio ſanus factus eſt homo,
& baiulans ſuum quo portabatur lectum, ambulabat ſanus. Dixit & leproſo, vo- Matth 8. Mar.1. Luc.5.
B lo, mundare: & ilicò mundata eſt eius lepra. Quin & Lazarum quoque quatridu- Ioan.11.
anum ſolo verbo à mortuis excitauit Dominus. Et ne ſigillatim recenſentes, vi-
deamur in longum protrahere ſermonem; nam * opera ipſius innumerabilia *al. opera Dei infinita ſunt.
ſunt: Illius etiam (quæ pedes eius lachrymis irrigauit, & capillis ſuis abſterſit) pec- Matth.9.
cata verbo diluit, atque dimiſit, dicens: Confide filia, fides tua te ſaluã fecit. Nam
fons eſt indeficiens, medicamenta ſalutis hominibus producens. Ne ergo hęſites.
non enim te ſaluari volentem reijciet, qui ait: Si vos cum ſitis mali, noſtis bona Matth.7.
data dare filijs veſtris, quanto magis Pater veſter qui in cælis eſt, dabit bona peten-
tibus ſe? Accede igitur ad Patrem miſericordiarum, & confitere peccata tua, cum
lachrymis dicens:

Peccaui in cælum, & coram te Domine Deus omnipotens, & non ſum amplius Oratio Pœnitẽti neceſſaria.
dignus vocari filius tuus, neque ſurſum aſpectum tollere, & cernere altitudinem Lucæ 15.
cælorum prę multitudine iniquitatum mearum, neque nomen tuum glorioſum Lucæ 18.
C nuncupare labijs mei peccatoris. Nam cælo & terra indignum * me reddidi: quia
te optimum Dominum exacerbaui. Precor obteſtorque Domine, ne me à facie *al. indignũ mẽ reddidi, te beniſſimũ Dominum exacerbans. Precor obteſtorque.
tua abijcias, neque recedas à me, ne miſer peream. Niſi enim me tua gratia prote-
xiſſet, iam ego perijſſem, & eſſem inſtar pulueris ante faciem venti, & quaſi nun-
quam in hac vita apparuiſſem. Nam ex quo viam tuuam dereliqui, nullus hic mi-
hi bonus occurrit dies. Qui enim in peccatis melior viſus eſt dies, acerbiſſimorũ Pſal.1.17.34. Iob 26.30.
extitit acerbiſſimus. Verùm deinceps ſpero fore, vt gratia tua, quæ me confortat,
conſulat ſaluti meæ. Nuncque ad te ſupplex recurro, obſecrans, vt me à iuſtitiæ
aberrantem via, ſuſcipias. Effunde in me miſerationem tuarum multitudinem, Lucæ 15.
ſicut in filium olim effudiſti prodigum, quia vitam meam dedecoraui, diſſipatis
diuitijs gratiæ tuæ. Miſerere mei Deus, & ne vitæ memineris meæ, quæ ad extre- Lucæ 7.
mam redacta eſt vilitatem. Miſerere mei, ſicut olim peccatricis, & publicani es Matth.9. Marc.2.
D miſertus. Miſerere mei, ſicut commiſeratione ductus es latronis. Nam is in terra Lucæ 5.
cùm eſſet, ab omnibus reprobatus eſt: at tu eum ſuſcepiſti, & delitiarum paradiſi Lucæ 23.
incolam feciſti. Quare & meam inutilis tui ſerui pœnitentiam ſuſcipe: nam &
ego à cunctis ſpretus ſum, atque reiectus. Aduenisti enim Domine, non vt * iu- *al. non vt iuſtos ſaluares, ſed, &c.
ſtos, ſed peccatores vocares ad pœnitentiam. Deprecare chariſſime, & confitere:
verùm actio orationi cooperetur, atque cõfeſſioni, vt oratio tua ſicut incenſum
dirigatur in conſpectu Dei. audiaſque ô homo, magna eſt fides tua, fiat tibi ſicut Lucæ 5. Matth 15.
vis. Ipſe * autem Deus, qui aberrantium dux eſt, & collapſorum atque debilium *al. Deus autem qui &c. abſque (Ipſe)
erector, donet nobis vt vitam peragamus irreprehenſibilem: ſtatuatq; nos à dex-
tris ſuis in illa die iuſtus iudex. Quoniam ipſi conuenit omnis * gloria, honor, & Matth 25.
adoratio, Patri, & Filio, & Spiritui ſancto: nunc & ſemper, & in omnes ſeculo- *al. omnis gloria, in ſecula ſeculorum. Amẽ.
E rum generationes. Amen.

SCHOLIA ET VARIÆ Lectiones.

GRauis iſta eſt Paraneſes, vtilis, & neceſſaria, non ſolùm Monachis ac Religioſis qui exciderunt, vt lapſum reparent, ac vitã emendent: verùm & cunctis in peccata collapſis; vt cùm ceciderint, mox per Pœnitentiam ad meliorem vitam reſurgere, & ad Deum in conſcientia pura recurrere diſcant: neq; vmquam in peccatorum ſordibus volutantes perſeuerẽt, vt non illis immoriantur, ſalutiſq;

ſuæ naufragium (quod abſit) faciant. Huc autem pertinent quæ ab eodem noſtro tractantur Aucto- A
re, Tomo primo, in Tractat. De abſtinendo à cupiditatibus carnalibus, & de certamine. ad Fratrem qui excidit.] per totum. & poſtea in Tractat. De abſtinendo ab omni con'u tu 'iue pernicioſa, &c.] quæque à Baſilio Magno grauiter ac copioſe adferûntur in duabus Epiſtolis, altera ad Monachum, qui caſtitate exciderat, quæ reprehenſionem & caſtigationem eius continet; ac ad reſipiſcendum, adhortationem grauem cuius principium ibi eſt.: Salutis gaudium, &c.] altera apud eum Epiſtola eſt ad alium Monachum etiam elapſum, cuius initium eſt: Duplici timore mens mea percellitur tui cauſſa, &c.] Vtraque Epiſtola grauis & inſignis eſt, ac digna quæ legatur, & cum hiſce Ephræmi conferatur, quibuſdam etiam eiuſdem quaſi ſunt Argumenti. Quo etiam ſpectat duplex apud Chryſoſtomum Paræneſis, ad Theodorum lapſum, ſiue de reparatione lapſi. in Epiſtola 5, & 6. Tomo 5. &c.

Parænesis 42. ad Fratrem qui excidit, & de Pœnitentia.] Variat hæc Inſcriptio in aliis atque aliis mnſſ. nam alibi eſt: Parænesis ſeu adhortatio 42. ad Monachum qui deſeruit Monaſterium, & B
de Pœnitentia.] al. ad Fratrem quendam, & de Pœnitentia.] al. ad Fratrem, qui impegit atque prolapſus eſt in peccatum, & de reſipiſcentia.] al. Eiuſdem, ad Monachum elapſum, & de Pœnitentia.] al. ſimpliciter, Parænesis de Pœnitentia.] & ſic in aliis atque aliis Codic. ex quibus ea tamen hic repoſita eſt Inſcriptio, quam inſtituto magis ſeruit, & in pluribus exemplaribus reperitur.

Vbi poſtea in textu Auctoris Græc. eſt: ὅτε με ἐταπείνωσας, ἐκατέθλιψας ἀπὸ σοῦ, &c. Verba ſunt mulieris ad Fratrem, blanditiis eius deceptum, quæ nos ita hic Latinè reddidimus: quando me humiliaſti ac compreſſiſti, à te dimittis, &c.] nam humiliare, pro ſ comprimere (Th [illegible] habetur Hebraica vnde forte & ad Syros manauit. alibiq; in eadem etiam reperitur acceptione apud Auctorem noſtrum Syrum, ſicut ſuis conſtabit locis: quare & à nobis hic ſimiliter vſurpata, cùm & Scripturæ iſta locutio in ea ſignificatione dicatur familiaris, &c.

An poteſt amodò res celari? Certo igitur ſcias Monache, non amplius me à te abſceſſuram, &c.] In alio MS. cum tali appendice, ſic iſta leguntur: Non poterit amplius res celari, quare in occulto potius me teneas ad menſem dierum, vel vt diutiſſime ad menſes tres. Certò igitur ſcias. &c.] C
Sed melior clariorq; prior eſt lectio abſque eiuſmodi appendice, quæ etiam vix cohæret, neque eſt vllius momenti, immò & contradictionem implicat, cùm dicat: in occulto me teneas ad menſem dierum, aut amplius ad menſes tres ſubdatq;. Certò igitur ſcias, me non amplius à te abſceſſuram. &c.] quomodo enim cupit ad vnum ſaltem menſem, aut vt diutiſſimè ad tres menſes apud eum remanere; & iterum dicit ſe non amplius ab eo diſceſſuram? &c. quare nullo modo inſerenda hic iſta appendix videtur, ſed retinenda lectio quæ in pluribus reperitur mnſſ. quæq; à nobis hic repoſita eſt.

Cùm dicat Apoſtolus: Qui ſine vxore eſt, ſollicitus eſt quæ Domini ſunt, quomodo placeat Deo: Qui autem cum vxore eſt, ſollicitus eſt quæ ſunt mundi, &c.] Ex quo Apoſtoli loco (qui eſt 1. Corinth. 7.) non obſcure hic Auctor differentiam deducit, explicatq; Secularium & eorum qui ſeculo renuntiarunt, coniugatorum & eorum qui abſque vxore viuunt, ſolutorum & regularium, ac continentia voto ligatorum, &c. De quibus tamen plenius, & ex profeſſo agit Tom. 1. apud eundem in tractat. ſuper illud: Melius eſt nubere, quàm vri.] ac in noſtris ibi Scholiis, vbi multa huc facientia in medium adducuntur, quibus non parum præſens hic Auctoris locus illuſtratur. ſicut & hoc ipſo Tom. 2. ſuprà in illud: Attende tibi ipſi, cap 9. alibiq; ſparſim ſæpius. Quò etiam pertinent, quæ S. Hieronymus copioſè libro primo contra Iouinianum tractat. & Chryſoſtomus in Epiſt. 5. ad Theodorum Monachum elapſum, & 6. ad eund. cuius Epiſtolæ etiam Sozomenus meminit lib. 8. cap. 2. Ecclеſ. hiſtor. &c vbi non pauca, cum hiſce Ephræm communia, de Monachorum inſtituto, eorumq; continentia voto adferuntur lectu ſanè digniſſima. D

Ipſe mittit Angelum ſuum; tu hinc diſcedes?] Iſta licet al. ſine interrogatione quoque reperiantur, tamen melius accommodatiusq;, vt eſt in pluribus MM SS. cum interrogatione leguntur, vt hic tranſtulimus ac repoſuimus. Eſt autem percontatio cum admiratione, q. d. fieri ne poteſt, vt hinc hoc, eſt, ex religioſa vita, vel Monaſterio diſcedere velis, quò Angelum ſuum Dominus mittere ſolet? &c.

Peccaui in cælum, & coram te Domine Deus omnipotens, &c.] Oratio ad Deum efficax hæc eſt, & Pœnitentiam agere volenti non ſolùm vtilis, ſed & neceſſaria, valdeq; pathetica, atque ex variis E
Scripturæ locis exemplisq; contexta, &c. Quæ etſi alibi apud Auctorem etiam per ſe poſita reperiatur ſeorſim, hic tamen admodum appoſitè conuenienterq; ſuperiori Parænesi (quacum cohæret, & vnde dependet) ſubiicitur connectiturq;, quomodo etiam in omnibus antiquis MM.SS. coniunctim inuenitur. Quod porrò in fine huius: Quoniam ipſi conuenit omnis gloria, honor, & adoratio, Patri, & Filio, & Spiritui ſancto. &c.] al. pro eo legitur: Quoniam ipſum decet omnis gloria, in ſecula ſeculorum, Amen.] & al. Quoniam te decet gloria, in ſecula, Amen.

PARAE

A PARAENESIS QVADRAGESIMA TERTIA,

**Quod non oporteat iurare, neque blaſphemare.*

*al. Eiuſdem de non iurando, nec blaſphemando.

CVm dicat Dominus & Saluator noſter Ieſus Chriſtus: Iterum audiſtis, quia dictum eſt antiquis: non periurabis: reddes autem Do- Matth. 5.
mino iuramenta tua. Ego autem dico vobis, non iurare omninò, Ibidem. &
neque per cælum, quia thronus Dei eſt: neque per terram, quia Iacob. 5.
ſcabellum eſt pedum eius: neque per Hieruſolymam, quia ciuitas
eſt magni Regis: neque per caput tuum iuraueris, quia non potes
vnum capillum album facere nigrum. Sit autem ſermo veſter, eſt, eſt: non, non:
quod autem his abundantius eſt, à malo eſt. Et quomodo nos præcepta Creatoris Matth. 5. & Iacob. 5.
B noſtri tranſgredi audemus? ſecundùm eum qui dicit: Et poſuerunt in cælum os Pſalm. 72.
ſuum, & lingua eorum pertranſiuit in terra. Et audes aperire audacter os tuum, &
in cælum verba emittere; iuramenta, atque blaſphemias? & non times, ne fortè Ioel 2. 3.
falx ignea, quam Propheta vidit, demoretur in domo tua, donec ex ea quæ ſub cæ- Apoc. 14.
lo eſt, te excidat ac deleat: dum ſic audes os aperire aduerſus Deum omnipotentē? 1. Pet. 1.
in quem Angeli, Archangeli, Cherubim, & Seraphim, non audent oculos Philip. 2.
conijcere: ſed cum timore ac tremore aſſiſtunt collaudantes formidabile, & glo- 2. Pet. 2.
rioſum, atque honorabile nomen eius. Et ſicut ſcriptum eſt: Audaces, ſibi placen- Ibidem.
tes, ſectas non metuunt introducere, blaphemantes. Vbi Angeli, fortitudine & Ibidem. &
virtute cùm ſint maiores, non portant aduerſum ſe execrabile iudicium. Hi verò Iud. 1.
C velut irrationabilia pecora, naturaliter in captionem & in perniciem, in his quæ
ignorant blaſphemantes, in corruptione ſua peribunt, percipientes mercedem
iniuſtitiæ. At tu homo cùm ſis, non agnoſcis teipſum? An putas? quòd probita-
tem prabeat res iſta? non inquam: ver[illegible]n perniciem atque exitium ea tibi res
accidet: quia & aliorum animas coinquinas, Satanæ adminiſter effectus. Cùm di- Coloſſ. 3.
cat Apoſtolus: docentes & commonentes voſmetipſos in pſalmis, & hymnis, ac
canticis ſpiritualibus, cantantes in cordibus veſtris Domino. Tu verò, pro hiſce Contra blaſphemantes, atque iurante
contraria doces, blaſphemias & iuramenta. teque ipſum vnà cum imitatoribus
inſipientiæ tuæ, filios gehennæ efficis: quoniam os quod ad glorificationem ſuā
procreauit Deus, illud tu amaritudine imples. Define igitur ô homo: ne fortè
idem ſermo quem contemnis, flamma fiat in ore tuo; & tuam linguam combu
tat. Nam ſi homo homini pugnam ſuſcitans, etiam pace iam facta, in conſpectum A Simili, & à minori.
D eius prodire erubeſcit: quomodo tu hodie in mundo conſtitutus, & cras tribunali
ipſius præſentandus, audes talia eloqui? & non metuis, ne fortè ignis è cælo de-
ſcendat, & deuoret te: dum tu ſic os aduerſus omnipotentem aperis? neque vere Blaſphemi tauiquc.
ris, ne fortè terra ſub te repente diſrumpatur, & te abſorbeat? Ne decipiaris ô ho
mo: impoſſibile eſt enim manus effugere Creatoris noſtri. Audi eum qui dicit: 1. Pet. 4.
Blaſphemantes: qui rationem reddent Deo, qui paratus eſt iudicare viuos & mor-
tuos. Quouſque tandem exacerbamus eum, qui tanta nobis bona donauit? qui pul
uerem è terra capiens, formauit hominem; & inſpirauit in eum ſpiritum vitæ. Gen. 2. Sap. 15.
qui cuncta ſubiecit ſub pedibus ſuis, & nos dormientes cuſtodit, & excitatos pro-
regit, & eſurientes nutrit, ac nudos veſtit. puſillanimes conſolatur: corripit, &
miſeretur. qui etiam Filium ſuum vnigenitum, pro omnium vita tradidit: Nos Rom. 8. Heb. 6.
E autem pro beneficijs eius, ſpinas & tribulos proferimus, quorum conſumma-
tio in combuſtionem. Accede ergo ad benigniſſimum, & malorum atque iniu-
riarum planè immemorem Deum: petens ab eo cuſtodiam ori tuo, & oſtium cir-
cumſtantiæ labijs tuis. Cernis enim Prophetam, quomodo tremore ac metu Pſalm. 140.
perculſus, & per puram cum Deo precationem ſermocinans, exclamabat dicens:
Domine audiui auditionem tuam, & timui. Domine conſideraui opera tua, & Habac. 3. Ibidem iuxta LXX.
expaui. Ac rurſus: Obſeruaui, & conturbatum eſt cor † meum, à voce preca- †al. venter meus
tionis labiorum meorum. Et ingreſſus eſt tremor in oſſibus meis, & † in me con- †al. ſubter me.
turbata eſt † virtus mea. Quòd ſi adhuc pergimus iuſtum contemnere Iudicem; †al. habitudo
audiamus Apoſtolum dicentem: An diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & Rom. 2.
longanimitatis contemnis: ignorans quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam

te adpueit? Secundùm autem duritiam tuam, & impœnitens cor; theſaurizas A
*al.& reuelationis iuſti iudicij. tibi iram in die iræ, & reuelationis, * & iuſti iudicij Dei: qui reddet vnicuique ſe-
1.Reg 2. cundùm opera eius. Propterea & alibi dicit Scriptura: Si peccans peccauerit ho-
*al.vir in virum, &c. mo * in hominem, etiam orabunt pro eo ad Dominum: Si autem in * Dominum
*al. in Deum. peccauerit; quis orabit pro eo? Iccirco pœnitentiam agamus Fratres: quouſque
Creatorem noſtrum exacerbamus? Si portum perdiderimus: vbi tempeſtatis ac
perturbationis tempore ſaluabimur? Quòd ſi Dominum exacerbauerimus: ad
*al. virtutem. quem tribulationis tempore, & in hora neceſſitatis confugiemus? Ego quidem
Pſalm. 93. dilectiſſimi, non tamquam opere * veritatem demonſtrans, iſta vobis conſcri-
pſi: verum vti frater, conſilium præbens. Niſi quia Dominus adiuuit me, paul-
lò minùs in inferno habitaſſet anima mea. Quocirca & vos ego miſerrimus ho-
Pſalm. 50. minum, obſecro: precemini pro me apud Dominum, vt multitudo peccatorum B
meorum ante finem meum deleatur, ne confundar ab exſpectatione mea. Et in
hora mortis, me reſpiciat ſecundum multitudinem miſerationum ſuarum. &
A minore ad maius. tunc per fideles, illuminatoſque Angelos, animam meam peccatricem cum ve-
ſtris animabus ad requiem iuſtorum deducat. Qualem enim putatis, terrorem at-
que tremorem habet anima, in hora illa? Nam ſi is, qui in regionem proficiſcitur
longinquam, ſubſiſtit & admiratur, populum cernens peregrinum, & terram al-
terius linguæ, quam numquam vidit: quo putatis timore percelli animam, quādo
ex hoc ſeculo ad futurum emigrarit; dum cernit tunc quę numquam aſpexit? Sa-
†al. Domino. tagamus igitur eorum, quæ ibi contingent, chariſſimi, tota mente & corde. Serui-
amus † Deo, totis viribus noſtris. Cuſtodiamus mandata eius omni contentione.
Matth. 19. 22. & Marc. 12. Diligamus formidabile, & omni honore digniſſimum nomen ſanctum eius; &
Matth. 25. proximum, ſicut noſipſos: vt audire promereamur benedictam illam vocem. Ve-
nite benedicti Patris mei, poſſidete paratum vobis regnum, à conſtitutione mun- C
di Benedictus Deus, qui nos ſua implet benedictione: quoniam in omnia ſecula,
miſericordia eius. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

VT PLENIVS cognoſcatur, contra quod hic Iuramentum Auctor agat, & quodnam illicitum ſit ac prohibitum, & quod non: ſciendum eſt, duplex eſſe iuramentum; aliud neceſſarium & non prohibitum; aliud temerarium, vanum, & non neceſſarium, illudq; illicitum ac prohibitum, D *contra quod ab Auctore hic agitur. Neceſſarium eſt, quoties vel ad Dei gloriam, vel ad proximi vtilitatem in veritate, iudicio & iuſtitia iuſiurandum præſtatur. veluti Deuteron. 6. Deum tuum timebis, & illi ſoli ſeruies, ac per nomen illius iurabis, &c. ac Eſaia 65. Et qui iurat in terra, iurabit in Deo. Amen. & Ieremiæ 4. Et iurabis, viuit Dominus, in veritate, & in iudicio, & in iuſtitia. Et Hebræo. 6. Abrahæ namque promittens Deus, quoniam neminem habuit per quem iuraret maiorem, iurauit per ſemetipſum & ibidem: Homines enim per maiorem ſui iurant; & omnis controuerſia eorum finis, ad confirmationem, eſt iuramentum, &c. Vanum porrò ac temerarium, illicitum & non neceſſarium, eſt omne iuſiurandum, quod non vel Dei gloria, vel fratrum vtilitas, ſingularisq; alicuius boni neceſſitas neceſſario poſtulat, &c. Quomodo etiam prohibetur (Exodi vigeſimo) aſſumi nomen Domini Dei in vanum, &c. ac Deuteronom. 5. Non vſurpabis nomen Dei tui fruſtra: quia non erit impunitus, qui ſuper re vana nomen eius aſſumpſerit. & Zachariæ octauo: Iuramentum mendax ne diligatis, &c. necnon Leuit. 19. Non periurabis in nomine meo, nec pollues nomen Dei tui, ego Dominus. & Eccl. 23. Iuratio-* E *ni non aſſueſcat os tuum: multi enim caſus in illa, &c. Ibidemq; poſtea ſic: Vir multum iurans, implebitur iniquitate, & non diſcedet à domo illius plaga, &c. & Eccleſ. 27. Sermo crebrò iurantis, horrorem incutit, &c.] Et vt ad noui quoque Teſtamenti veniamus teſtimonia; primò ſe offert illud Matthæi 5. hic ab Auctore etiam citatum: Audiſtis quia dictum eſt antiquis; non periurabis: reddes autem Domino iuramenta tua. Ego autem dico vobis, non iurare omnino, neque per cælum, neque per terram, &c. Cui & iſta conſonant Iacobi quinto: Ante omnia autem fratres mei, nolite iurare, neque per cælum, neque per terram, neque aliud quodcumque iuramentum. Sit autem ſermo veſter, eſt, eſt, non, non: vt non ſub iudicio decidatis, &c. Contra quod iuramenti genus, etiam cum S. noſtro Patre Ephrem, agunt tractantque S. Baſilius Magnus, & S. Chryſoſtomus ſuper allegatum locum Matthæi 5. Ego autem dico vobis, non iurare omnino, &c. vbi in Homilia 12. inter alia ſic habet: Ne-*

A *bet: Nemo eſt, qui frequenter iurat, quin aliquando non periuret, ſicut qui conſueuit multa loqui, aliquando loquitur importuna, &c. vbi conſequenter multa aduerſus iuramenta & periuria, idem Auctor in medium adfert. ſicut etiam ſæpe alibi, velut in Actis Apoſt. cap. 3. Homilia 9. poſt med. vbi quid ſit iuramentū & vnde natum, quæq; eius incommoda, percenſentur & in Epiſt. ad Rom. cap. 7. Homilia 12. vbi inter alia dicit, multò difficilius eſſe iurantem non peierare, quam prorſus à iureiurando abſtinere, &c. Ac in varijs ad populum Antiochenum Homilijs, Tomo 5. vbi ſparſim & incidenter non pauca de iuramentis vitandis, in medium adducit: nimirum Homil. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 14. vbi de iuramentorum abſtinentia pulchra ponitur admonitio, oſtenditurq; quomodo ex vno iuramento multa ſæpe fiant periuria, &c. ac Homilia 15. 16. 19. 26. & Homilia 27. qua tota eſt, de iuramentorum abſtinentia. ac Homilia 28. ſuper Matth ex cap. 5 de fugiendis iuramentis, &c. Quibus & aliqua S. Auguſtini loca in eamdem rem adijciam, ex libro primo de Sermone Domini in monte, capite decimoquinto, vbi ſic eſt: Sicut falſum loqui non poteſt, qui non loquitur: ita peierare non poteſt, qui non iurat, &c. Vnde timore periurij* B *prohibetur iuratio, ibidem, & ponitur in Dec. 22. quæſtione prima. Idem ſuper Epiſt. ad Galat. in expoſitione capitis primi Tomo quarto, poniturq; in Decret. ibidem. & lib de mendacio, cap 15. Tomo quarto, vbi multa huc pertinent, feruntq;. & libro contra Fortunatum Manichæum, diſputatione 2. in medio, & infra. Tomo. 6. Item libro de verbis Apoſtoli, Sermone 28. Tomo 10. & in Serm. de decollat. S. Ioannis Baptiſtæ. plurimiſq; alijs apud eumdem Auguſtinum locis, quæ recenſere hic foret longum, cùm & iam adducta abundè ſufficiant Contra Blaſphemiam porrò ac Blaſphemantes, quia etiam hic noſter tractat Auctor ſuffecerit in idem Argumentum plura videre cupienti, legiſſe ac cum his contuliſſe, quæ ab eodem S. Patre, de his plenius adducuntur Tomo primo in Reſponſ. ad Interrogat.* Quando blaſphematur Deus? &c. *noſtriſq; ibidem Scholijs. n. c non in Reſponſ. ad Interrog.* Quid ſibi vult dictum illud Apoſtoli: Per præuaricationem legis, Deum inhonoras?] *quò in reliquis, diligentem Lectorem remittimus. vt etiam ad ea, quæ in principio huius 2. Tomi, in Cantico eiuſdem ſpiritali, ad Iuuentutem Chriſtianam, habentur, ibi:* Coerce linguam tuam à iuramentis, blaſphemijs, atque conuitijs, &c.

C *Poſtea in Auctore noſtro allegantur verba 2. Pet. 2.* Audaces, ſibi placentes, ſectas non metuunt introducere, blaſphemantes, &c.] *Vbi in Græco eſt, δόξας οὐ τρέμουσιν: fort.* magiſtratus non metuunt. *Hic enim per (δόξας) non tam videntur ſignificari opiniones ac ſecta, quàm illi potius qui ſunt in magiſtratu ac principatu, quos ferè ſolet δόξα, id eſt. honor & gloria comitari, vt ſit Synechdoche: nam ſcripta illa 2. videtur epiſtola à S. Petro, vt etiam illa à S. Iuda, potiſſimum contra hæreticos, qui magiſtratus & principes docebant eſſe contemnendos, multas contumelias in Deum & homines iacentes, libidini et ventri ſuo deditos, &c. Biblia quoque Gothica hic habent*, maieſtatem non metuunt, *vt etiam in Epiſtola B. Iudæ. al.* maieſtates non metuunt, *&c. pro quo, in vulg. 2. Pet. 2.* ſectas non metuunt, &c.

Domine audiui auditionem tuam, & timui. Domine conſideraui opera tua, & expaui.] *Locus eſt Habac. 3. conſentitq; per omnia hic lectio Ephræm cum edit. 70. niſi quòd ibi vt hic geminando* D *non ponatur,* Domine conſideraui, &c.] *In multis autem hic eſt, (κύριε κατενόησα*, Domine conſideraui) *vt hoc loco apud noſtrum Auctorem & apud S. Hieronymum, qui etiam putat,* conſideraui & obſtupui, *ſiue* expaui, *quæ in Hebræo non habentur, addita eſſe in LXX. cæteros autem interpretes dicit, cum ſua verſione conuenire. In vulg. verò aliter, ſic habetur:* Domine audiui auditionem tuam & timui: Domine opus tuum in medio annorum, viuifica illud, &c.] *Quod porrò poſtea in ſacro Codice vt etiam hic apud Ephræm additur:* Obſeruaui, & conturbatum eſt cor meum, &c.] *in edit. 70. eſt:* extimuit venter meus, &c.] *ſic quoque in Comm. apud S. Hieronymum, at in cæteris ferè, (ἡ κοιλία μου,* venter meus *) legitur. vt & hic apud Auctorem. In vulgata autem:* Audiui, & conturbatus eſt venter meus, à voce contremuerunt labia mea: ingrediatur putredo in oſſibus meis, & ſubter me ſcateat, &c.] *vbi varietatem conſidera, & concilia.*

Alibi dicit Scriptura: Si peccans peccauerit homo in hominem, etiam orabunt pro eo ad Dominum, &c.] *Verba Scripturæ ſunt 1. Reg. 2. conſentitq; hic lectio Auctoris Græc. cum LXX. at* E *in vulgata:* Si peccauerit vir in virum, placari ei poteſt Deus: Si autem in Dominum peccauerit vir, quis orabit pro eo? &c.] *ſunt autem iſta ibi verba Heli ad ſuos filios, quæ hic ſuo accommodat inſtituto Auctor.*

Denique in fine huius Parænes. pro eo quod ibi eſt: Quoniam in omnia ſecula, miſericordia eius. Amen.] *in alio MS, ſic concluditur:* Quoniam ipſius eſt regnum, & potentia, ac gloria: nunc & ſemper, & in ſempiterna ſecula ſeculorum. Amen.] *Vtraque concludendi ratio, tamquam bona & Auctori vſitata probatur.*

PARAE-

A

PARAENESIS QVADRAGESIMA QVARTA, *De* * *Timore Dei.*

*al. Eiuſdem Parænesis, de Timore Dei.
Matth. 21.
Marc. 12.
†al. Attendamus his, quæ dicuntur a Domino & al per Dominum, &c.

ATTENDE tibi ipſi Chariſſime, ne fortè in negligentia atque diſtractione perdas tempus tuum. Attende † ijs quæ dicta ſunt à Domino: Vineam plantaſti tibi; circumda illi maceriam. Amœnum hortum comparaſti tibi; fructus eius ſerua: vt læteris in nouiſſimis tuis. Et non dimittas porcos tuos, in labores tuos; ne deuaſtenteos. Quid enim prodeſt fratres, ſi hodie vitam quietam in cella degamus: cras autem in ciuitate ac vicis remotemur, ea agentes, quæ non placent Deo? Quid prodeſt fratres, ſi vno die ædificemus, duobus autem deſtruamus? Quomodo enim ſic operantibus nobis, perfici poterit opus? Quid nobis, & ſeculo? B Quid nobis, & negotiationibus * huius vitæ; qui mortui ſumus mundo? At de alimentis fit ſermo? manus ad carnis miniſterium ſufficiunt, maximè adiuuante nos Domino. Nemo enim militans Deo, vt ait Apoſtolus, implicat ſe negotijs ſecularibus, vt ei placeat qui ipſum ad militiam elegit. Ac rurſus: Nocte & die operãtes proprijs manibus, ne quem veſtrum grauaremus. Quid nobis cum vicorum vijs, ô monache? Si enim dum in noſtra reſidemus atque quieſcimus cella, viriorum cogitationibus, rerumque adumbrationibus obſiſtere nequimus: quomodo non magis faciliuſque capiemur; ſi in alienigenarum manubias noſipſos coniecerimus? At frequenter vis dicere, ex Præfectorum commiſſione, te neceſſariò vicos adire. Quòd ſi eorum permiſſu, & propter obedientiam id agas; extra culpam es, C dummodò quod tibi mandatum eſt, cum timore Dei egeris: at ſunt nonnulli, qui prætextu obedientiæ, propriam quoque perficere concupiſcentiam quærunt, ſecundum hominem veterem. Vide igitur vt prudens; ne pro auro & argẽto, teſtam ac lutum inferas: & pro obedientia, inobedientiam opereris. Quid enim profecerunt, qui cum Ieſu Filio Naue, & Chaleb profecti ſunt, ad explorandam terram? quippe qui prætextu obedientiæ, inobedientiã exercuerunt, veritatem deſerẽtes, & à Domino recedentes, atque ab ipſo corda filiorum Iſrael peruertentes. Quocirca ſiquando in miniſterium mittaris; cum timore Dei cuncta gerito, tamquam Deo præſente & * iugiter opera tua ſpectante. Si enim miſſus, vadis miniſtraturus Sanctis, ipſoque miniſterio ſpreto contraria agas, ac Deo contempto delitias quæras, concupiſcentiasve expleas: nequaquam obedientiæ opus impleuiſti, ſed inobedientiæ crimen commiſiſti. D Scire autem te volo, quòd quemadmodum hi qui te in monaſterio, quietè ac tranquillè viuentem, & Domino Chriſto ſeruientem vident, In te Deum glorificant: ita qui te in ciuitate aut caſtello facientem quæ diſplicent Deo adſpexerint, in te ſcandalizabuntur. Atqui obſecro quæ tibi merces debetur, ſi conſcientiam proximi vulneres? Quòd ſi conſilio acquieſcas meo, vt Deum timeas, & quietam vitam ducas: in te glorificabitur Dominus, eritque tibi ad omnem virtutem capeſſendam, robur. Cæterùm ſuggerit tibi crebrò inimicus, dicens: Interea dum iuuenis es, tuis fruere concupiſcẽtijs. quot enim putas in ſeculo delitijs deditos, & tamen cæleſti regno non priuatos? Tu ergo dum iunior adhuc es, comede, bibe, ſeculique voluptatibus perfruere: quando autem ad ſenium perueneris, tum demum pœnitentiam agas. Quid enim ab eiuſmodi ætatis E flore, corpus tuum affligere quæris? vide ne fortè in ægritudinem incidas. Dic ergo tu illi, talia tibi ſuggerenti. Quòd ſi in iuuenture deprehenſus fuero, & ad ſenectutem non peruenero: quidnam ante Tribunal Chriſti reſpondebo? Videmus enim iunenes quamplurimos in ætate iuuenili morientes, ſenes verò longæuos: ſunt enim imperueſtigabilia opera Domini. Et quomodo tu me decipere tentas, admonens vt ſenectutis tempore pœnitentiam agam? Dicere ne tunc mihi licebit ad Iudicem: Iunior deprehenſus, ex hac vita exceſſi: quare dimitte me modò vt pœnitentiam agam? Nonne planè tunc quoque ipſe mihi reſpondebit: Per tot iam annos dimiſi te, ſæpiuſque peccantem in me, patienter tuli, neque confeſtim † te occidi; concedens tempora, loca, & momẽta, quibus pœnitentiæ ſemina iactare poſſes. At tu, tẽpus quod tibi ad pœnitentiã permiſi, in peccatis cõſumpſiſti, ac

*al. & curis huius mundi, qui mortui ſumus vanæ vitæ iſtius ſeculi?
2 Tim. 2.
1. Theſſ. 2.
Num. 13. 14.
Ioſue. 2. 3.
Eccleſ. 46.
*al. & omnes tuos curſus atq; veſtigia conſideraote.
Suggeſtio atque tentatio cacodæmonis.
Suggeſtioni improbæ vt occurrendum.
Rom. 11.
† al. neque confeſtim malum pro malo reddidi tibi.

ſti, ac voluptatibus. Certò igitur noueris frater, quòd ſi timorem Dei ſpreueris, & peccatis teipſum dederis, æterno ſupplicio condemnaberis. Nam qui delicijs ac voluptatibus ſua membra tradidit, non in futuro dumtaxat ſeculo, dolore aſſicietur: verùm etiam in præſenti, niſi citò pœnitentiam Chriſto egerit. Similis enim vili atq; abiecto erit panno, quo vbi omnes abuſi fuerint, ad extremum abijciunt, atque proculcant. Cæterùm tu ſi ab hiſce te omnibus exemeris, & Chriſto Domino placere volueris, tuam ſeruans caſtitatem corporis in charitate Dei quę virtutum omnium † columna eſt: ſimilis eris purpuræ regiæ, & fulgebis inſtar luminaris magni, in medio fratrum; inſurgenteſq; in te auertet atque proſternet Dominus. nam timor Dei, quem amaſti, loco muri erit tibi, inueniesque gratiam † coram Deo & hominibus. Aduigila igitur, & attende tibi ipſi, hoc ſciens, quòd non ignorat inimicus etiam intra clauſtra atque repagula captare animas torpori & negligentiæ deditas. Sed dicet fortaſſe inſipientium aliquis: non ſum idoneus ad reſiſtendum obrepentibus vitijs, verùm ſtatim perturbatione abducor, & in aſſenſum trahor. Ne in eo glorieris: non enim eſt iſta religio, ſed ignauia atque dementia. Cùm dicat Sapientia: Ne acceptor ſis perſonæ contra animam tuam, neque confundaris in caſu tuo. Numquid obſecro, ſi furem ſenſeris effriogentem domus tuæ parietem ſeu murum, iacere te ſuſtinebis, & * domum ab eo ſpoliari? nonne ſurgens, latronem perſequeris? Et quomodo non eſt tibi curæ, caſtitas corporis tui: ſed Dei prodis templum, illudque corruptelæ exponis? Cernimus quippe, quanto eos dignetur honore Deus, qui à diebus iuuentutis ſuæ vſque † ad ſenectutem ſeruiunt ei. Ait enim ad Hieremiam Prophetam: Memoratus ſum miſericordiæ iuuentutis tuæ, & charitatis perfectionis tuæ, vt ſequereris poſt ſanctum Iſrael. Illos porrò qui à iuuenture vſque ad ſenectutem, † ſenſum ſequuntur erroris, ita reprehendit Propheta, dicens: Inueterate dierum malorum, nunc venerunt peccata tua, quę feciſti prius. Ideoque beatificat eos Spiritus ſanctus, qui iugum Chriſti ſuper ſe tulerunt à iuuentute ſua, dum dicit: Bonum eſt viro, cùm portauerit iugum ab adoleſcentia ſua. Euigilemus & reſipiſcamus igitur chariſſimi, ne fortè ſumma Dei longanimitas nobis in iudicium ſit, dum agere pœnitentiam nolumus: ſed ſingulis diebus peccata peccatis accumulamus. Quis putas diem iudicij mente reuoluit, & non perhorreſcit? Perpendamus quæ dicuntur dilectiſſimi. Cùm venerit æſtas, & calores incaluerint, dicere ſolemus: Duo alij ſuperſunt menſes, & æſtas † præterierit. Quid agemus chariſſimi, ſi æterno ignis ſupplicio poſt mortem damnemur? Et dum rurſus hi-
D emsobuenerit, dicimus: Alij duo, aut tres reſtant menſes, & magna comminatio ac vis frigoris ſe remiſerit. Quid agemus fratres dilectiſſimi, ſi in inferioribus partibus terræ, poſt mortem damnati fuerimus? Quòd ſi quis etiam in aduerſam inciderit valetudinem, & nocturno ſomno priuatus fuerit; crebrò † oculos in fores atq; feneſtras domus defigit, lucem diei videre deſiderans: Nos autem quid faciemus fratres, ſi in exterioribus condemnemur tenebris, vbi fletus eſt, & ſtridor dentium: vbi nulla ſpes eſt aſpiciendę vmquam lucis, in ſempiterna ſecula? Similiter autem & qui in exilium eiectus eſt, dies, & menſes, & annos enumerat, quotidie præfiniti temporis finem exſpectans: at qui in futuro ſeculo condemnatus fuerit; neque dies numerare poterit, neque noctes, neque menſes, neque temporum momenta. Sunt enim infinita & ſempiterna ſecula; in quibus, qui nunc lugent ac plorant, tunc conſolabuntur: qui verò nunc negligentes, vaniſque ſeculi rebus diſtracti ſunt, tunc condemnabuntur. Nam quæ in delitijs eſt vidua, inquit Apoſtolus, viuens mortua eſt. Et rurſus Saluator; Væ qui ridetis nunc; quoniam lugebitis & flebitis. Euigilemus ergo † ab hac vita dilectiſſimi. Lugeamus modò, vt tunc conſolemur. Vitam quietam atque tranquillam, cum humilitate in cellis noſtris degamus: vt reſpiciat humilitatem noſtram, & laborem Dominus; remittatque nobis cuncta peccata noſtra. Scriptum eſt enim: Quia in humilitate noſtra memor fuit noſtri Dominus. Et iterum: Quemadmodum miſeretur pater filiorum, miſertus eſt Dominus timentium ſe. Det porrò nobis Dominus, irreprehenſibilem peragere vitam, & cum Sanctis ſuis glorificari. Quoniam † ipſum decet gloria; in ſecula ſeculorum. Amen.

† al. finis eſt.
† al. apud Deum, & homines.
Sap Sirach, cap. 4.
* al. & furto auferri quæ intus ſunt, &c.
† al. vſque ad finem vitæ.
Hierem. 2.
† al. cogitationem.
Dan 13.
Thren. 3.
† al. & æſtus ceſſauerit.
† al. continenter & aſſiduè.
Matth 8. 25. & Luc. 13.
Matth. 5.
1. Tim. 5.
Luc 6.
† al. a diſtractionibus vanæ huius vitæ.
Pſalm 9. 24.
Pſalm 135.
Pſalm. 102.
† al. Quia ipſi gloria, in ſecula. Amen.

SCHO-

 A

SCHOLIA ET VARIÆ Lectiones.

PAræneſis 44.de Timore Dei.] *Inuenitur & huius,alia atque alia inſcriptio nam al.eſt:* Eiuſdem de Timore Dei,Paræneſis.] *al.* De obedientia bene compuncta.] *al.* Paræneſis *in illud:* Attende tibi.] *al.* De Timore,Paræneſis.] *al.*Parçneſis ſeu adhortatio de Timore Dei,46.] *qui etiam numerus hic quadrat competitq́;:nam inter hanc,& ſuperiorem Paraneſin(qua eſt de non iurando,nec blaſphemando,)dua alia in omnibus quaſi manuſcriptis Gracis interſeruntur Paraneſes, altera in illud Apoſtoli:* Melius eſt nubere,quàm vri. *Altera,apologiam continet de Heli ſacerdote,eiuſque filijs.] quarum vtramque in primum Tomum retulimus.& cum alijs eiuſdem Argumenti conſultò ibi repoſuimus.Vnde duabus illis hic connumeratis,recto ordine ac numero hac eſſet Paraneſis 46. ſim quibus,quadrageſima quarta in ordine hic ponenda atque habenda erit,vt ipoſuimus.*

Attende tibi ipſi chariſſime; ne fortè in negligentia, &c.] *Locus cuius exordij, al. eiuſmodi ducitur principium:* Attende tibi ipſi, ô iuuentus; nequando in torpore atque ignauia,& diſtractione tuum tempus deperdas. Attendamus his quę dicuntur à Domino, *&c ac al.* Intendamus ergo animum his quæ dicuntur per Dominum. Plantaſti tibi vineam, circumda illi ſepem,&c.] *adluſio autem hic clara eſt,ad verba Matthai 21.& Marc.12.vbi iſta adducuntur.*

Quid nobis,& negotiationibus huius vitę; qui mortui ſumus mundo? &c.] *Vbi alia lectio habet:* Quid ad nos,negotia iſtius ſeculi? *& al.* Quid nobis,cum rebus ac negotijs ſecularibus:qui mortui ſumus vanæ vitæ huius mundi? Quòd ſi de victu atque alimentis agitur:ſufficiunt nobis manus,ad corporis obſequium,&c.] *Confirmat autem hic vtrumque,ſubiectis Apoſtoli verbis:* Nemo enim militans Deo (*inquit*) implicat ſe negotijs ſecularibus,vt ei placeat cui ſe probauit, *ſicut eſt 2.Tim.2. Dicitq́; iterum:* Nocte & die operantes proprijs manibus, ne quem grauaremus,&c. *vt eſt 1.Theſſ.2.ac 1.Corint.4.& Act.20.] Quibus Apoſtoli locis ac verbis,ſuum hic probat inſtitutum Auctor,Monachum ſcilicet à rebus ſecularibus alienum eſſe debere, & victus neceſſaria labore manuum comparare,&c.de quo & alibi ſæpè.*

Cùm dicat Sapientia: Ne acceptor ſis perſonæ contra animam tuam,&c.] *Locus eſt Sapientia Syrach,capite quarto,vbi in noua editione 70.ad verbum magis ſic eſt:* Ne accipias faciem aduerſus animam tuam,& ne reuerearis in caſum tuum,&c] *at in vulgata reperitur:* Ne accipias faciem aduerſus faciem tuam.nec aduerſus animam tuam mendacium,&c. *De quo etiam loco,eiuſq; varia lectione,habes apud Ephram,Tomo 1.in Tractat. De abſtinendo à cupiditatibus carnalibus,&c. ad Fratrem qui excidit.ac in noſtris ibi Scholijs,pagina 116.ac 117.& alibi.*

PARAENESIS QVADRAGESIMA QVINTA, D

*De Charitate * ſiue dilectione.*

*al.Eiuſdem adhortatio, de Charitate.

SI tibi Chariſſime,donum ſcientiæ & diſcretionis,ſiue gratiarum,& curationum, conceſſum ſit: vide ne fortè his confiſus muneribus, permaneas infructuoſus. Vt non dicas tunc: Domine,miſerere. Et reſponſum audias cum his qui à ſiniſtris erunt,quando magnus ille Rex iuſtos ſeparabit à peccatoribus: non noui vos. Scriptum quippe eſt:Non omnis qui dicit mihi Domine,Domine,intrabit in regnum cælorum: ſed qui facit voluntatem Patris mei,qui in cælis eſt. Multi enim dicent mihi in illa die:Domine,Domine.nonne in nomine tuo prophetauimus; & in nomine tuo dæmonia eiecimus;& in nomine tuo virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis, quia nunquam noui vos: diſcedite à me, * qui operamini iniquitatem.Cur ita? quia charitatem non ſeruârunt. Nam quemadmodum ſcriptum reperitur: qui fratrem ſuum quem * videt, non diligit; Deum quem non vidit, quomodo poteſt diligere? Scriptumq́ue eſt: Seruus ille qui nouit voluntatem Domini ſui, & non fecit, vapulabit multis: qui autem non cognouit, & fecit digna plagis,vapulabit paucis. Aitq́ue Apoſtolus: Et adhuc excellentiorem vobis viam demonſtro: Si linguis hominum loquar & Angelorum,charitatem autem non habeam; factus ſum velut æs ſonans, & cymbalum tinniens.

Matth 25. Matt.7.25.

Matth.7.

*al omnes qui.

1.Ioan 4.

*al vidit.

Luc.12.

1 Cor.12.& 13.

A Et ſi habuero prophetiam, & nouerim myſteria omnia, & omnem ſcientiam: & ſi habuero omnem fidem, ita vt montes transferam; charitatem autem non habuero, nihil ſum. Et ſi † diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & ſi tradidero corpus meum ita vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt. Charitas patiens eſt, benigna eſt. Charitas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non eſt ambitioſa, non quærit quæ ſua ſunt, non irritatur, non cogitat malum. non gaudet ſuper iniquitate, congaudet autem veritati: omnia ſuffert, omnia credit, omnia ſperat, omnia ſuſtinet. Charitas numquam excidit. Ecce, audiſti chariſſime, vim charitatis. Hanc tibi in cunctis tuis operibus vindica: vt quantum duce gratia fieri poteſt, laudem à Deo referas. Obteſtor autem vos fratres chariſſimi; vt mei ſerui inutilis, in precibus veſtris apud Deum

† al. & ſi impendam in alimoniam, &c.

1. Cor. 13.

B gratiſſimis, memineritis: ne ſermones mei ſint otioſi atque inutiles; neque contra me faciant coram Iudice, in die atque aduentu Domini & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti. Nihil mihi conſcius ſum: at iudicij ſucceſſus terribilis, & ignis zelus, qui aduerſarios conſumpturus eſt, horrorem mihi incutiunt. Cæterum Deus, per ſuam miſericordiam, mihi quoque quamuis indigno introitum vobiſcum, & cum alijs electis ſuis, in ſuum regnum concedat. Diffundatq; Dominus Ieſus charitatem ſuam in cordibus noſtris. Quia † ipſi gloria, & potentia, in ſeculorum ſecula. Amen.

Heb. 10.

† al. Quia ipſum decet gloria, in ſecula. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

C *IN laudem & commendationem Charitatis, plura qui volet; apud eumdem hunc Auctorem noſtrum inueniet Tomo primo, in Sermone de Charitate ſiue dilectione. cuius ibi initium eſt:* Bene ait Dominus, quoniam onus meum leue eſt, &c. *noſtriſq; ibi Scholijs. ac eodem Tom. poſtea in Tractatu de Virtutibus & vitijs ex oppoſit. vbi de Charitate & non habentibus charitatem, agitur. & non longè à fine eiuſdem Tom. 1. in Sermone de Iudicio extremo, & de Compunctione, cuius principium iſthic eſt:* Venite vniuerſi fratres, conſilium à me peccatore & imperito Ephræm accipite, &c.] *vbi poſt medium inſigne amplumq; charitatis encomium ponitur. ſicut & alibi ſparſim apud Ephrem, varijs in locis. Quæ etiam virtus mirificè pleniſſimeq; à Theodorito Cyri Epiſcopo celebratur, in Oratione verè aurea De Charitate ſiue dilectione, non ita pridem à nobis è Græco Latinè reddita, Scholijſq; illuſtrata, ac in vtraque lingua Romæ edita. cuius principium eſt:* Quanti quidem ſint, ac qualibus coronis fulgeant virtutis athletæ, &c.] *vbi præter ampliſſimas Charitatis laudes, etiam pœna ac damna non habentium charitatem continentur ac percenſentur. Alia eiuſdem Argumenti, vide apud S. Ambroſi-*
D *um ſuper Epiſtol. ad Romanos cap. 8. & ſuper primam ad Corinth. cap. 13. &c. ac S. Auguſtin. in Tractatu de laudibus Charitatis. Tom. 9. & in Tract. de 4. Virtutibus charitatis, eodem Tom. 9. alibiq; apud eum ſæpiſſimè. Quin & S. Leo Charitatem omnium virtutum appellat matrem, in Sermone 8. de Epiph. Domini.*

Si tibi chariſſime donum ſcientiæ, & diſcretionis, ſiue gratiarum, & curationum conceſſum ſit; vide ne fortè, &c.] *ita conformiter in pluribus legitur Græc. mmſſ. Cuius tamen loco, etiam alicubi reperitur hic lectio:* Si frater chariſſime, ea facultas ac gratia tibi conceſſa ſit, vt linguis omnibus loquaris, & ſpiritus noueris diſtinguere, & cunctas infirmitates curare: caue, ne charitatis fructu deſtitutus, aliiſque muneribus elatus deſinas diuinam miſericordiam implorare. & cùm Rex ille magnus iuſtos à peccatoribus ſegregabit, tunc à ſiniſtris conſtitutus, audias verba illa formidabiliſſima: Diſcedite à me maledicti, in ignem æternum. Scriptum eſt enim: non omnis qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit, &c.] *probatur autem hîc vtraque lectio.*

Poſtea, ſub finem Parænesis, vbi legitur: Nihil mihi conſcius ſum: at iudicij ſucceſſus terribilis, & ignis zelus horrorem mihi incutiunt, &c.] *alia lectio habet:* nihil quidem mihi conſcius ſum: ſed horribilis quædam me mouet ac terret iudicij exſpectatio, & ignis æmulatio, quæ deuoratura eſt aduerſarios, &c.] *vbi etiam vtraque lectio clara ac bona eſt.*

Digitized by Google

PARAENESIS QVADRAGESIMA SEXTA, A

*Ad * Eulogium.*

* *al.* Paræneſis 48 ad Eulogium monachum.

AD FRVCTVM obedientiæ reſpiciens, Frater chariſſime, tibi de
quibus mihi imperaueras, perſcribere ſtudui. Principium optimũ
eſt timere Dominum. Senectus verò honorabilis, in anima Chri-
ſto deuota. Qui ſibi ipſi attendit, in omni loco ſalutẽ aſſequi pote-
rit. Qui conuerſationibus gaudet mundanis, ſeculum nondum ſe
odiſſe oſtendit. Nam ſicut qui ignem excitat, flammam ſuſcitat:
ita & mundana colloquia, paſſiones atque affectiones prauas in B
corde monachi commouent. Vtinam frater, aduentantes colloquendi cauſſa, ni-
hil tibi nocerent. Qui mulierum familiaritatem amat: aduerſus ſeipſum, forni-
cationis dæmonem excitat. Cùm bonam de te famam acceperint parentes tui,
Contra Ebrietatem.
plus quàm vino & epulis lætabuntur. Qui delectatur ebrietate, multis damnis af-
ficietur. Dicit enim & agit, quæ non decent, deprædaturq; proprias diuitias, & ve-
lut alienas diſtribuit etiam inimicis: nam ebrietas mentem atque intellectum ip-
Gradatio efficax, & accommoda.
ſius excæcauit. Modeſtum ac grauem te gere frater: modeſtia enim & grauitas
pacificum ac tranquillum vitæ ſtatum parit; porrò tranquillus vitæ ſtatus, vitam
perturbationibus liberam efficit. *Sit tua modeſtia cum humilitate coniuncta:*
vt verus monachus reddaris, & charitatem atque temperantiam poſſideas. Mul-
tiloquium frater, mentem ſenſumque obtenebrat: mens autem tenebris obdu-
cta, ad impudentiam trahit: impudentia verò fornicationis eſt mater. Qui ſi- C
lentio gaudet, abſque perturbationibus viuit: quin etiam ne proximum quidem
irritat. Riſus porrò & impunitas, inſtar veneni nouitio obeſt; ac monacho
quoque inutilis. Nam illos, qui nunc lugent ac plorant, beatificat † Dominus.
Matth. 5. † *al.* beatos prædicauit Dominus.
Iactura eſt monacho, multiloquium. In menſa maximè tacendum. Ama ſilen-
tium frater, vt tecum grauitas atque modeſtia maneat. Conſerua modeſtiam &
maturitatem, vt te à fornicatione cuſtodiat. Qui contradicit, & immorigerus
Antitheta pulchre accommodata.
ſuo eſt Præfecto, non tardabit prolabi in mala: at qui morem Superiori gerit, cum
iuſtis gaudebit. Qui in proprijs gloriatur viribus, ipſe à ſe diuinum auxilium
repellit: qui verò gloriatur, in Domino glorietur. Qui diſtractiones amat, & qui-
etem odit, ſæpè multumq; tribulabitur: at qui in humilitate quietem ſectatur, in
Domino lætabitur. Qui patienter in Synaxe conſiſtere recuſat, haud leue dam- D
Contra garrientes, tempore Diuini officij.
num ſubibit: at qui cum reuerentia & patientia perſtiterit, exaudietur. Qui tem-
pore Synaxis, verbis intentus eſt otioſis; in duplicem reprehenſionem incur-
ret: propterea quòd à precatione atque pſalmodia eum retrahit quo cum loqui-
tur: tum etiam quòd ſibi ipſe damnum conciliet, ac ſimul ijs qui proximè ad-
ſtant. Qui exercitationem diligit, robuſtior euadet. Qui verò ebrietatem amat,
in nullo ſibi temperabit. Cui operari moleſtum eſt, in curioſitatem incidet:
multa quippe mala otium docuit. at cui operari iucundum eſt, ſine moleſtia erit.
Luc. 14. 18.
Qui in ſplendido parentum gloriatur amictu, probatus non erit: non enim
† *al.* fraternitatis in Domino, &c.
in acie belli proderunt ipſi. Honora frater paruos & magnos; vt te exaltet Do-
minus: qui enim ſeipſum humiliat, exaltabitur. Humilia caput Superiori
tuo, & Præfectis † fratrum in Domino, ſubiectus eſto. nam in eo, fructus timo-
1. Reg. 2. iuxta 70.
ris Dei exiſtit. Humilitas porrò non ſolum in ſubmiſſione erga maiores exhibe- E
tur, ſed etiam in attributione honoris erga minores atque inferiores. Scriptum
1. Cor. 4. Math. 7.
quippe eſt: quicunque honorificauerint me, glorificabo eos: qui autem contem-
nunt me, ignominia afficientur. Nos ergo glorificemus Deum, vt & ipſe nos glo-
rificet, cum omnibus Sanctis ſuis. At in quo glorificabimus ipſum? in obſeruati-
one legum, ac mandatorum eius. Nam ſcriptum habetur: Non in ſermone eſt re-
gnum Dei, ſed in virtute. Et rurſus: Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domi-
ne, intrabit in regnum cælorum: ſed qui facit voluntatem Patris mei qui in cælis
eſt. Ante omnia frater, Deum in veritate time; & timor eius illuminabit oculos
mentis tuę. Dilige autem humilitatem: nam quæ ſecundum Deum eſt humili-
tas, murus firmus & inexpugnabilis eſt à facie inimici: ac petra ex oppoſito percu-
tiens

A tiens atque confringens machinas Sathanæ, & tela nequiſſimi ignea. Si tecum
mente conſtitueris, quaſuis contumelias, damna, atque contemptiones propter
Dominum ſufferre; eris tamquam generoſus ac ſtrenuus bellator, contra aduer-
ſarios ſemper armatus: tuncque inimici viſo tanto tuo ſtudio, concident à facie
tua. Si velis inconſideratè currere, & nihil fatigari; quæ obſecro vtilitas? Caſti-
tatem corporis tui, vnà cum charitate cuſtodi: nam charitas mater virtutum
eſt: caſtitas autem lucerna ac firmamentum: † lumen porrò iſtorum, quies eſt † al. lucerna.
atque tranquillitas: murus verò eorum, timor Domini. Seruemus fratres caſti-
tatem corporis noſtri, in charitate Dei: vt cum ſanctis ſuis Angelis nos Dominus
connumeret. Nam his qui caſtitatem diligunt, delectatur Spiritus ſanctus, & pa-
tientiam ipſis donat. Quare perfectè exerceetur caſtitas, per temperantiam, man-
B ſuetudinem, & tranquillitatem, quæ eſt eum charitate coniuncta. Quocirca ſub-
trahere nos debemus ab omni fratre ambulante inordinatè: ne fortè ſuſpicio- 2. Theſſ. 3.
nem demus his qui nos vident. Ait enim Apoſtolus: Prouidentes bona non Rom. 12.
tantum coram Deo, ſed etiam coram hominibus. Si quis autem contentioſus 1. Cor. 11.
eſt, nos talem conſuetudinem non habemus, neque Eccleſiæ † Dei. Rurſusque † al. Eccleſia.
eum dicentem audi. Tu quidem rectè gratias agis, ſed alius non ędificatur. Vt quid 1. Cor. 10.
enim libertas mea iudicatur ab † alia conſcientia? Quamobrem neceſſarium eſt † al. ab aliena.
adhortationes hominum timentium Dominum ſuſcipere, & non ſibi ipſis pla-
cere, ſecundum eum qui dicit: Vnuſquiſque veſtrum proximo ſuo placeat in bo- Rom. 15.
num, ad ædificationem. Et iterum: Vt is qui ex aduerſo eſt vereatur, nihil habens Tit. 2.
malum dicere de vobis. Ait enim Dominus gloriæ: Sic luceat lux veſtra coram
C hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum qui in Matth. 5.
cælis eſt. Cauendum eſt, ne occaſione communicationis, ſanctificationem per-
damus: vſitatum quippe inimico eſt per bonum, operari malum. Nam qui pec-
cat, & ſibi occultare videtur, decipitur: nihil enim occultum, quod non reuela- Matth. 10. & Luc. 8.
bitur. Si tibi inimicus concupiſcentiam carnalem ſuggeſſerit; reſponde ipſi: Ab Epheſ. 4.
ſit à me, vt amplius contriſtem Spiritum ſanctum Dei, in quo ſignatus ſum, in † di- † al. in die.
em redemptionis: ſufficit enim mihi tempus præteritum. Nam ſcriptum eſt: 1 Cor. 10.
Omne peccatum quodcumque fecerit homo, extra corpus eſt: qui autem fornica-
tur, in corpus ſuum peccat. De pugna autem mentis ac cogitationis, ex parte di-
dici: Nam frater ab alio interrogatus fratre, dicente: Cogitationes ſordidæ con-
turbant me. Ille reſpondit: Sancti ſenes quibuſdam permittebant, vt intus ſine- Ab exemplis.
D rent cogitationes ingredi, & tunc bellum cum ijs gererent: imbecillioribus au-
tem ne vllo quidem modo cum ijs agerent, interdicebant; ne fortè dum mens at-
que memoria ijs immoratur, morbus incurabilior reddatur. Tunc frater: Et Quid ſit permittere cogitationes intus ingredi?
quid eſt, inquit, permittere cogitationes intus ingredi, & tunc bellum cum ijs ge
rere? Cui ille. audi inquit: Quando inimicus cogitationem alicui turpem: conſi-
derationesque impuras adduxerit; mox formoſi aſpectus mulierem menti eius
obijcit, aut quid ſimilium, ad corruptionem † occurrentium. Quæ dum cer † al. ſeducentium, ſeu pellicientium.
nit coram ſe conſtituta, qui mente pugnat, non terretur cogitationibus eiuſmo-
di: ſed fortiter ſe opponit, impugnatque vehementer ac ſapienter eas. Deinde a-
perit ipſis, & occludit eas. Et vbi iam ipſæ intus fuerint, ſimul eum materia per
quam pugnabant; dicit ad eas: hæc eſt quæ vobiſcum conſiſtit, cuius cauſſa me tur-
E batis ac moleſtatis quotidie, mentemque meam informatis? Cupio igitur perfe-
ctè noſſe, quis ipſius ſit vſus? Imperatque enſem ſibi deferri, cogitatione ac men-
te; quo accepto aperit † eam in ventre, imaginatione mentis. & dicit: Volo cog- † al. aperit ipſius ventrem, imaginatione mentis.
noſcere, quid tandem in ipſa reperiam; pulchritudinemne an putredinem? aper-
toque ventre eius, inuenit intus quæ omnes nouimus. manifeſtatur enim ex parte
turpitudo concupiſcentiæ. Quare aduerſariæ cogitationes cernentes cladem ſibi
illatam, tumultuaris incipiunt; volentes fratris cogitationem diripere, atque † re- † al. reijcere.
probare; vt mente ab alijs cogitationibus turbata, deſtruant præſens certamen;
metuentes ne fortè prorſus ipſarum appareat turpitudo atque confuſio. Qui au-
tem ex aduerſo eum ijs pugnabat, ait: Cur alia pro alijs adducere vultis? non enim
vos egredi ſinam, donec accuratè quidquid eſt in hac re, penitus indagauero, & v-
trum reuera ſit amore dignum quod vos laudatis. Tunc frater, ad tres vel quatu-
tuor vſque dies, in interiore cubiculo cadauer recludit; ac poſtea aperit, cupiens

A *altâ ſic:* Pium ac religioſum te gere frater: pietas enim atque religio tranquillum,pacificumque vitæ ſtatum generat.*&* *al.*pacificam tranquillitatem producit,&c.] *At prior lectio, hoc ſaltem loco magis probatur: cùm hic εὐλάβεια, non tam pro pietate ac religione (vt alias ſæpe) accipiatur, quam potius pro modeſtia & verecundia, ab εὐλαβοῦμαι, id eſt, vereor. quod & Itali dicunt, hauer riſpetto, & il riſpetto, &c. quomodo & εὐλάβεια, hic erit illa moderatio ac grauitas morum, & maturitas, qua quis alios veretur offendere, atque in primis Deum, &c. ſic demonſtrant etiam hic ſequentia.*

In menſa maximè tacendum.] *Quia multiloquium reprehenditur, & ſilentium in Monachis commendatur, monet hic potiſſimum in menſa Religioſis ſilentium ſeruandum interea dum comeditur, & a ſuperfluis otioſisq́; confabulationibus, ac contentionibus cum primis abſtinendum, tum etiam (ſicut alibi habet) vt Sacris lectionibus, quæ inter edendum recitari coram fratribus ſolent, melius attendatur. Quas etiam cum alijs, cauſſas ſilentij in menſa ſeruandi, adfert alibi Caſſianus; narratq́; apud Monachos Ægyptios, vel maximè Tabennenſiotas, tantum ab omnibus ſilentium exhiberi ſolitum, vt cùm*
B *in vnum tanta fratrum numeroſitas refectionis obtentu conſederit, nullus nec mutire quidem audeat, præter eum qui ſuæ Decaniæ præeſt. Qui tamen ſi quid menſæ ſuper inferri vel auferri neceſſarium eſſe peruiderit, ſonitu potius quam voce ſignificat. Tantaq́; (inquit) veſcentibus illis ſilentij huius diſciplina ſeruatur, vt cucullis vltra oculorum palpebras demiſſis, ne ſcilicet liber aſpectus habeat curioſius copiam euagandi, nihil amplius intueantur quàm menſam, & appoſitos in ea, vel quos ex ea capiunt cibos; ita vt quemadmodum, vel quantum reficiat alius, nullus inuicem notet. Vide apud Caſſianum libro 4. de Inſtitut. renunt cap. 17. &c.*

Qui tempore Synaxis, verbis intentus eſt otioſis; in duplicem reprehenſionem incurret, &c.] *Hic Synaxis nomine ſignificari conuentum ſiue congregationem fratrum in vnum, ad orandum, diuinasq́; laudes celebrandas, &c. clarum eſt ex ipſius Auctoris verbis. dicit enim eos qui verbis intenti ſunt otioſis, ac confabulationibus cum alijs tempore Synaxis atque diuini officij, duplicem mereri reprehenſionem: tum quod à precatione atque pſalmodia eos retrahant quibuſcum loquuntur; tum etiam*
C *quod ſibi ipſi damnum concilient, ac ſimul ijs qui proximè adſtant, &c. De alijs porrò huius vocabuli ſignificationibus, actum eſt pluribus ſupra, hoc eodem Tomo 2. in Tract. de virtute, cap. 5. cuius initium eſt:* Si ante cunctos in Synaxim prodeas, &c.] *ac in noſtris ibidem Scholijs copioſius. ſicut & poſtea Parænéſ. 19. 20. & 21. noſtrisq́; illic etiam Scholijs, vbi & plures Auctores de ratione & frequentatione atque obſeruatione Synaxis, citauimus. quo ideo Lectorem, in reliquis quæ hic dici potuiſſent, remittimus.*

Quare aduerſariæ cogitationes cernentes cladem ſibi illatam, tumultuari incipiunt, volentes fratris cogitationem diripere, &c.] *vbi alia lectio ſic:* atqui contrariȩ cogitationes, videntes damnum ſibi factam, tumultuantur; metuentes fratris cogitationem reprobare, atque in nihilum redigere, &c.] *at præcedens lectio magis probatur. legendumq́; hic videtur σκυλεῦσαι, ſpoliare, diripere, &c non autem σκυβαλεῦσαι, cùm neque ſit verbum hic accommodatum, neque vſitatum, ſed potius σκυβαλίζειν. neque etiam hoc loco ſignificatio illius ad rem facere videtur.*

D Tunc frater ad tres vel quatuor dies in interiore cubiculo cadauer recludit; ac poſtea aperit, cupiens cadauer videre, &c.] *Vbi Græcè eſt πτῶμα, quod etſi inter alia etiam caſum, ruinam, ac lapſum ſignificet; hic tamen illo vocabulo cadauer ſignificari, ſatis clarum eſt. à cadendo Latinè dictum, ſicut ἀπὸ τοῦ πίπτειν, πτῶμα, Græce. Neque poteſt hoc loco quid aliud ſignificare, cùm hic manifeſtè de illius mulieris loquatur cadauere, quam paullo antè imaginario enſe fingebat aperiri, &c. vel certè, de vero aliquo morticino alicuius animalis, ad reprimendam libidinem illud intelligit, &c. Cæterùm prior ſenſus de imaginario cadauere, magis placet: cùm & hic omnia imaginaria fingantur agi, contra illas imaginarias cogitationes turpes, &c. de quibus hic, & pluribus antea.*

Perpende mente, diem obitus tui chariſſime, qoando obrigeſcens in tua iacebis tegeticula ſeu ſtorea.] *Hic non, ἐν τῷ ψιαθίῳ, vt in vno aut altero mendosè reperitur MS. ſed ἐν τῷ ψιαθίῳ, id*
E *eſt, in tegeticula ſeu ſtorea, legendum omninò. Per hunc autem modum loquendi, Auctorem voluiſſe mortem atque emigrationem ex hac vita denotare, quando exhalato nimirum ſpiritu cadauera in Storea reponi ſolent, vel hinc clariſſimum eſt. Cuius maiorem mihi fidem fecit, confirmationemq́; notandam addidit, quòd in longè antiquiſſima & nobiliſſima orientali pictura, mihi ipſius S. Patris Ephram vt iam mortui & ſuper Stoream repoſiti atque extenſi effigies, aliquando Romæ oſtenſa ſit à Cardinale Cremonenſi, poſtea Gregorio XIIII. in libro quodam venerandæ antiquitatis, quem ipſe à Maioribus ſuis acceptum, magni theſauri loco adſeruabat: ſicut ipſe mihi adhuc Cardinalis referre ſolebat.*

Pro fine: Cui gloria & potentia cum Patre initij experte, &c.] *al. breuius ſic concluditur:* Cui gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.] *at. al. cum eiuſmodi interpunct.* Confitemini alterutrum peccata veſtra, & orate pro inuicem, vt ſanemini. Quoniam Deo conuenit gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.] *& al.* vt ſanemini in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti. Cui gloria, in ſecula. Amen.

PARAENESIS QVADRAGESIMA SEPTIMA, A

*Ad Monachum acediæ deditum, * qui tentabatur vt rediret ad ſeculum.*

*al. qui dicebat: hinc recedo, & ad mundum reuertor.

Math. 7 & Lucæ 13.

*al. qui intrant per eam.

DIXIT Dominus gloriæ: Intrate per anguſtam portam: quoniam lata & ſpatioſa eſt via quæ ducit ad perditionem, & multi ſunt qui * inueniunt eam. Quid ſibi vult anguſta, & arcta via, quæ ducit in vitam æternam; & pauci ſunt qui inueniunt eam? Et quis eſt qui inuenit ipſam, pronuntiatque nobis vitam ipſius? Sancti omnes: per quam, vas electionis Paulus cucurrit; & conſummans curſum, coronã reportauit. Ideoque viam eius adnuntiat nobis, dicens: In omnibus exhi- B

2. Cor. 6.

bentes noſmetipſos ſicut Dei miniſtros, in multa patientia, in tribulationibus, in neceſſitatibus, in anguſtijs, in plagis, in carceribus, in ſeditionibus, in laboribus, in vigilijs, in ieiunijs, in caſtitate, in ſciẽtia, in longanimitate, in ſuauitate, in Spiritu Sancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei, per arma iuſtitiæ à dextris, & à ſiniſtris, per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam: vt ſeductores & veraces, ſicut qui ignoti & cogniti: quaſi morientes, & ecce viuimus: vt caſtigati, & non mortificati: quaſi triſtes, ſemper autem gaudentes: ſicut egentes, multos autem locupletantes: tamquam nihil habentes, & omnia poſſidentes. Et ſpes * noſtra firma eſt pro vobis: ſcientes quòd ſicut ſocij paſſionum eſtis, ſic eritis & conſolationis. Quare & nos fratres, debitores ſumus, vt eamdem teneamus viam vſque ad finem; in qua, etiam * ſtipendia fecimus. Vitam C quietam in ſolitudine agis? recordare eorum qui in carceribus concluſi * detinentur; qui non ſolum ibi incluſi ſunt, ſed etiam ferro circumdatum eſt ipſis collum: alij verò etiam in compedes coniecti ſunt. Eremiticam vitam degis? cogita paſtores ouium, qualia in ſolitudinibus & montibus pericula ſubeant: & quidem hyeme frigore obrigeſcunt, æſtate verò ſolis radijs exardeſcunt. In cœnobio viuis? cogita id quod ſcriptum eſt. multitudinis autem credentium erat cor vnum, & anima vna: nec quiſquam eorum qui poſſidebat aliquid, ſuum eſſe dicebat; ſed erant illis omnia communia. Funiculos efficis? in mente habeto illos qui per mare nauigant: nam hi, cùm mari pugnantes, eamdem artem tractant. Sportulas exiguas operaris, quæ dicuntur * malacia? cogita * D brencarios. Pulchrè * & eleganter ſcribis? ædium fabricatores, & operis teſſellati atque exquiſiti effectores cogita: verumtamen diuinos ſermones in fide & veritate conſcriptos, ne deprauaueris. Quid enim eo maius peccatum eſt; reddere id quod eſt dulce, amarum; & quod amarum, dulce; lucem tenebras, & tenebras lucẽ, in ſubuerſionem * audientium? Væ facienti iſta: nam animarum ſcandala * ponit. Punctis diſtinctum opus efficis? caligarios & coriarios cogita. Storeas operaris? cogita eos, qui marmora ſecant. Chartam coccineam operaris? * coriarios cogita. Thecas ac peras operaris? canabarios cogita. Caniſtra operaris? cogita mundanos eãdem artem tractantes. Vermiculata * opera, antennas ve facis? ſcriniſices & vaſcularios cogita. Linum operaris? linifices cogita. * Lintea facis? ſericarios cogita. In piſtrino te conſtituerunt? lictores atque tortores cogita. In hortum te redegerunt? fullones cogita; qui hyemem æquè atq; æſtatem peragunt, in aquis ſuũ E opus facientes. In culina te poſuerũt? tinctores, * fabros ſiue ærarios cogita: qui quidem die noctuq; laborant, cum igne pugnantes; & alienæ poteſtati ſubiecti, turbatique ſuſtinent; & à principibus frequenter coacti * atque anguſtiati, ſuum opus non negligunt. Ianitorem te ſtatuerunt? ſeruos terrenorum principum cogita. Miniſtrum, ſiue œconomum, vel præfectum aliorum te conſtituerunt? dicentem cogita: Seniores ergo qui in vobis ſunt, obſecro, conſenior & teſtis Chriſti paſſionum qui & eius, quæ in futuro reuelanda eſt, gloriæ communicator: paſcite qui in vobis eſt, gregem Dei; prouidentes non coactè, ſed ſpontaneè ſecundùm Deũ: neque turpis lucri gratia, ſed voluntariè: neque vt dominantes in clero; ſed forma facti * gregis. Et cùm apparuerit Princeps paſtorum Chriſtus, percipietis immarceſſi-

2. Cor. 6.

2. Cor. 1.

*al. veſtra.

al. vt ſpes noſtra firma ſit, &c.

*al. militamus.

*al. recluſi ſunt.

Actor. 4.

* μαλάκια.

* Βρεγχάριοι.

*al. librarium agis? cogita clauſtrarios, & lapicidas.

*al. legentium.

*al. ſtatuit.

*al. caligarios

*al. calcearios.

*al. Scolacim aut antennam facis?

*al. Veſtes lineas facis?

*al. fabrilem ve artem exercentes cogita.

*al. tormentis ſubiecti ac excruciati.

1. Pet. 5.

*al. ſed forma facti gregi, ex animo ita vulg.

1. Pet. 5.

A marceſſibilem gloriæ coronam. Et ne cuncta ſigillatim recenſentes, in longum
protrahere videamur ſermonem: omne quod operatus fueris, & tedij atq; pigri-
tiæ tibi ſpiritum * inimicus in opere intulerit, ad ſimile aliquod opificium referas * al. tentator.
animum, vt contradicas aduerſario. Quodcunque verò feceris, ſiue in opere, ſiue
in ſermone: teſtem tibi propriam adhibe conſcientiam, illud nimirum ſecūdùm
Deum eſſe, quod efficitur, & ſaluaberis. Dic autem & ipſe mihi, obſecro: Quòd ſi
abnegaueris gratiam eius, qui te in æternum ſuum vocauit regnum ac gloriam, &
ad ſeculū redieris; quid * facturus eris, vt putat cogitatio tua? aut potius quid tibi * al. quid te facturū cogitas?
ſuggerit hoſtis animarum noſtrarum? nempe, ſi datam tibi gratiam reieceris, te
eſſe regnaturum? Et ſi verò regnaueris, nonne & mors te excipiet? Si porrò etiam
facultates multas poſſederis, diuitiasque in copia congregaueris; nonne alijs eas
relinquens, nudus hinc abibis? Secundùm dictum illud Apoſtoli: Nihil enim, in- 1. Timoth. 6.
B quit, intulimus in mundum, nec quid etiam auferre poterimus. Qui autem ſemi-
nat in ſpiritu, de ſpiritu metet vitam æternam. Secundùm hominem loquor: Galat. 6.
Fratres * quòd ſi abnegaueris gratiam Domini, non erit apud alios ea de te quæ * al. Frater, ſi reliqueris gratiam Domini, &c.
fuit opinio prius, quàm vitam monaſticam inſtitueres: ſed apud amicos familia-
res, ac propinquos, tanquam tranſgreſſor habeberis, & negator. Sed quis te au-
ſpicari coegit opus, quod implere nequires? an non & lex iſtud dicit? Scriptum
quippe habetur in lege: Si quis eſt vir, & formidoloſus, ac meticuloſus corde, non Deut. 20. iuxta LXX.
egrediatur ad bellum, ſed reuertatur in domum ſuam: ne pauere faciat cor fra-
tris ſui. Nunc igitur quod exorſus es, etiam perficito. Quòd ſi etiam in peccato
aliquo præuentus fueris, ne in eo permaneas: ſed ad Dominum in veritate con-
C uertaris. eſt enim in cælo, qui peccata eorum qui conuertuntur ad ipſum, delet.
Solùm cogitationibus temerarijs ne conſenſeris: neque enim leones, neque
dracones, nec barbari tantum nocere poterunt: quantum temeritas, morem ipſi
gerentibus. Nam multi initio hanc propulſantes, ſententijsque eius communi-
care nolentes, etiam à barbaris in pretio ſunt habiti, leonesque cum draconi-
bus, hos veriti ſunt. Flamma ignis non valuit capillos capitis eorum exurere:
neque enim inuenta in ipſis eſt materia malitiæ, ſed bonitatis. Temeritas verò
ſuos crudeliter cædit amatores: non enim eſt malitia, cuius non ſit mater teme-
ritas. Nam palam eſt, auaritiam omnium malorum eſſe radicem. Secundùm il-
lud Apoſtoli dictum: Radix omnium malorum eſt cupiditas. ab * ipſa verò ra- 1. Timoth. 6. * al. in ipſa.
dix germinauit: nam ipſa malitiæ caudicibus ac ramis nutrimentum, incremen-
tumque præbet. Quid eſt in mundo ſæuius atque atrocius? quippe quæ ſuos ama-
D tores hoſtibus tradit, & profugos reddit. Fugit enim impius, nemine perſequen- Prouer. 28.
te: Iuſtus autem tanquam leo confidit, in magna ſua libertate atque fiducia. A
temeritate porrò qui detentus eſt, non barbarorum cruciabitur manibus, non in
regione externa: verùm intus gignitur, intus alitur, & à proprijs cōtribulibus ver-
beratur; nullusque pro eo qui roget, inuenitur. quamuis non occultè, ſed apertè
tormenta ipſi inferantur, non * ob actiones bonas, verùm propter temeritatem. * al. non ob facinus egregium. ſed, &c.
Cuncti eos, qui labuntur per illam, condemnant: cuncti iſtos accuſant. Nullus eſt
qui ſuccurrat, nullus qui liberet atque defendat. Si temeritatem ſecutus fueris, in al. non ob factū otioſum.
mortis penuaria deducet te. Hæc, etiam potentatus ſubuertit, & familias deſola-
uit, Reges conceſſit, & in ruinam tradidit. Recede * igitur ab ea, frater chariſſime; * al. Recede ergo recede ab ea,
ne cōſtringaris vinculis eius; nam vincula ipſius ſunt ferrea, & * pedicæ eius æneę. * al. pedes.
E Hæc ſuos amatores funditus euertit. & in hac vita ruinam ijs infauſtam parit, &
poſt mortem exitium. Et quod ipſius eſt nomen, niſi temeritas? odit veritatem,
mendacium diligit, diſciplinam nō admittit, admonitiones auerſatur ac reijcit.
inſolentia & cōtumacia gaudet, reprehenſiones non ſuſcipit, voluptates nutrit:
Deum contemnit, non reueretur, non erubeſcit homines. Initium eius, priuatio
diuini timoris; finis verò ipſius pernicies, & * exitij hæreditas. Domine Domine, * al. & perditio ſeu exitium hæreditas,
qui oculos cæci à natiuitate aperuiſti, oculos quoque mentis noſtræ reſera; ne Ioan. 9.
in laqueos eius incidamus. Ne ergo diuinam repellamus gratiam, chariſſime. an
ignoras, quod gaudium in cælo erit maius ſuper vno homine peccatore pœni- Matth. 18.
tentiam agente, quàm ſuper nonaginta nouem, qui non errauerunt, & pœniten-
tia non indigent? Quid porrò eſt tribulatio huius ſeculi, pariter & gaudiū in hoe
mundo chariſſime? Melius igitur eſt, tribulationes occurrentes ferre, quàm de-

ceptiones. Nam ſimilis eſt gloria mundi huius, atque ſallacia eius, flammę ignis, A
quæ appoſita ligna deuorauit, & mox exſtincta eſt, talisque flamma in cinerem
ac puluerem abijt. Qui verò tribulationes propter Dominum ſuſtinet, ſimilis eſt
*al. reſipiſce, ad Chriſtu conuerſus abſcuto. ei, qui domum ſuam ſuper petram Christum ædificat. Propterea frater, * reſipiſcamus, & ad Chriſtum Dominum redeamus, obſecro. Meminerimus ineuitabi-
Recordare iudicij futuri, &c. bis tribunalis Dei, & iudicij æterni, infirmitatisque naturæ noſtræ, oro. Quid cu-
liceminus ac vilius? & huius minas ſufferre nequimus. Quid ergo aduerſus venenatum
Conſideratio pulcherrima. natum & non quieſcentem vermem faciemus? Veſpera porrò ſacta, dicet quiſ-
piam; Lucernam accende, quia tenebræ ſunt: ad quid agemus in tenebris iſtis ca-
liginoſis atque obſcuris? Quod ſi quis à ſolaribus vritur radijs, ad vmbram confu-
*al. gehennam. git: & quid contra inexſtinguibilem flammam * ignis, præſtabimus? Sumamus
Ab Exemplis. exemplum chariſſimi, à rebus quæ videntur, de iudicio ſuturo: In hoc ſeculo, ſi
malum quis egerit, & ſciatur, & in cuſtodiam à mundi huius principibus miſſus B
fuerit; in qua putas anxietate atque pudore, erit in eo anima ipſius? Et licet ſæpè à
domeſticis atq; ſamiliaribus ei obſequia præſtentur, & à conſanguineis curetur,
& ab amicis conſoletur, atq; à ſibi notis ac charis aſſiduè viſitetur; hiſceq; omni-
bus ſic perſruatur, non tamen ab ipſo dolor recedit. Denique verò poſt multa
verba, ſiue per amicorum conſolationem, circumcurſationem, atque obſectati-
onem: ſiue etiam per pecuniarũ donationem, ſortè ſpem concipit, ſi ſuo aliquan-
do tempore è cuſtodia libertatum iri. At ibi, qui à proproprijs condemnatus eſt
operibus, non habet conſolatores atq; interceſſores? non circumcurſat pater, nõ
*al. adſiſtens. * aſſidens conſolatur mater. non ibi vxoris, & amicorum condolentia. non ibi
adnuntiatio bona, non ſama atq; auditio pacis, nec lux, nec ſonorus auium con-
*al neq; vocis Muſicorum ac gaudij. centus, non ſolſtitiorum viciſſitudo, temporumque permutationes, non * muſi- C
corum ſonus atque lætitia: nam cuncta iſta ab impijs ſublata ſunt; pars aũt eorum
Pſalm. 10. contraria. Sicut ſcriptum eſt: Pluit ſuper peccatores laqueos, ignis & ſulphur, &
Ibidem. ſpiritus procellarum, pars calicis eorum. Quoniam iuſtus Dominus, & iuſtitias
*a. facies. dilexit: æquitatem vidit * vultus eius. Deprecemur igitur Dominũ ex tota anima,
vt nos in tremenda illa hora protegat atque defendat. Nam in ijs qui ſaluantur,
Eſa 64. & 1. Cor. 2. gaudet: quippe quibus præparauit, quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, & in
cor hominis non aſcenderunt. Hæc mente reuolue, & ad Dominum conuerte-
re. Noli eſſe inſtar ſecuris in manu diaboli, quæ plãtas excindit fructiferas: neque
ſicut ventus exæſtuans, ac fructus bonos corrumpens. Non noſti chariſſime, quòd
*al. vulneratus ſit, & ab acie deſecerit. ſi vir quiſpiam in acie belli vulneratus * ex caſtris ceciderit, eum timiditatis ma-
teriam ſuis commilitionibus præbiturum? At tu quid dicatur, intellige: Si quis
autem ſeipſum viriliter contra aduerſarios armauerit, etiam ſegniores atq; igna- D
uiores corde, ſua excitabit alacritate. Non recordaris chariſſime, quali prius fu-
etis compunctione præditus, quando ſolitariam vitam exorſus es? Vbi igitur illa
compunctio, lachrymarum plena? Vbi cæleſte deſiderium, & non ſimulata mo-
deſtia, morumque maturitas? Vbi, quæ ad cælum ſuſtulit humilitas? Vbi ſilenti-
*al. quæ purgas cogitationes parit? um, plenum intus orationibus? Vbi oculorum cuſtodia, cogitationes * purgans?
Vbi charitas, Deum flectens? His porrò ſpretis atque remotis, quidnam tibi com-
paraſti? Iracundiam, excandeſcentiam, clamorem & blaſphemiam, intemperan-
Pſalm. 106. tiam, & impudentiam, & os effrænatum? Hei mihi, quomodo fructiſera terra
Hierem. 12. conuerſa eſt in ſalſuginem, à malitia habitantium in ea? Hæccine ſunt verba, qui-
*al. & ſufferre crucem ipſius vſq; in finem? bus pactus es ſeruire Deo, & * exſpectare ſalutare eius? Iſtæ ſunt orationes, qui-
bus precatus es Deum in tribulationibus tuis? Caueto chariſſime, ne ſortè qui mo- E
leſtia te afficit, ſtudetque à fraternitate te abrumpere, ipſe mortem tibi acer-
*al. rem veram enarrabo. bam turpemque conciliet. Vera * narro: Noui ego vnum atque alterum, ac
*al. à monaſtica defeciſſe. tertium fratrem, à vita * ſolitaria receſſiſſe, & ad vitam ſecularem rediſſe, qui
non durarunt in vita: ſed amara atque indecenti morte ſuam vitam finierunt.
Quare ijs vt reſiſtas, te rogo frater, concupiſcentiamque reprimas: & non con-
ſentias illis, qui te captiuare volunt. At ſurſum mentem frater chariſſime
Exod. 17. habeamus. ſurſum manus cum Moyſe tendamus, & Dominus cęcitate ipſos pro
*al. pro noſtra infirmitate. * nobis oppugnabit. Ne ergo timeas à facie eorum: nam ſæpe tibi ſuggerunt in-
firmitatem carnis, inappetentiam ſtomachi, ſuſpicionem Superioris, timorem
Præfecti, prolixitatem temporis, ac priorem viuendi rationem, & carnalium
paren-

A parentum memoriam: cunctaque iſta excitant, vt animam tuam obſideant, &
circumueniant. Non animo verſas, quòd ſi quis filium facinoroſum habeat, eum A minore ad maius.
leges in conſpectu parentum punire; & non eſt qui ipſum ex tortorum manibus
eripere poſſit? Quanto ergo magis, putas timore omnia plena erunt in iudico il-
lo futuro: vbi Reges atque tyranni, diuites & pauperes, graui tremore * detenti * al. correpti atque perculſi.
adſiſtent. Deſcende ergo in teipſum frater chariſſime, & ne contemnas iuſtum
atque infallibilem iudicem, neque inexſtinguibilem vnquam flammam. Quòd
ſi paruipendas, vel hinc experire, an ignis aſperitatem, & tormentum ſuſtinere
poſſis: Lucernam accende, & extremitatem ſaltem digiti impone; & ſi ferre * que- * al. & ſi ferre dolores nequeas, citò teipſum iuuare ibi poteris, &c.
as dolores, fortaſſe poteris teipſum etiam ibi iuuare. Sin autem totum corpus
tuum extra ignem ſit, & exigui huius membri dolores perferre nequeas: quid ob-
B ſecro faciemus, quādo totum corpus cum anima in gehennam ignis proijcietur?
Sed dicet fortaſſe inſipientium aliquis: Ego quoque ſuſtinere vellem: verùm
quid agam? infirmus enim ſum, & negligens. nam ſi me ſaluari vellet Deus, etiam
patientiam mihi præberet. Venite, videte fratres animam captam, non à barba-
ris, & gladio, verum à temeritate atque malitia. Deum, cupientem omnem ho- 1. Tim. 6.
minem ſaluari, & ad veritatis agnitionem venire, accuſas & culpas: qui propter
nos peccatores, etiam Crucem ſuſtinuit? Ipſe inuitat, & dicit: Venite ad me om-
nes qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum ſuper Matth. 11.
vos, & diſcite à me, quoniam mitis ſum, & humilis corde, & inuenietis requiem Hierem. 6.
animabus veſtris. Iugum enim meum ſuaue eſt, & onus meum leue. Rurſusque
ait: Petite, & dabitur vobis: quærite, & inuenietis: pulſate, & aperietur vobis. Matth 7. 21.
Omnis enim qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit: & pulſanti aperietur. Quo Marc. 11.
igitur pacto dicis: ſi me Deus ſaluari vellet, patientiam mihi tribueret? cur ſic te Lucæ 11.
C fallit inimicus, vt eius acquieſcas conſilijs? cur tantum tibi conſciſcis damnum:
vt exuta ſtola gloriæ, teipſum ab Angelorum conuerſatione ſegreges, voluteriſ-
que in paſſionibus ignominiæ? Quorſum tibi, quorſum tibi hoc probrum, vt
audias dici te apoſtatam? Dicaturque * de te: Ecce qui Domini ſui ac Dei gratiam
adſpernatur? Cur hac te enecas morte, vt * videas te proijci in tenebras exterio- * al. in te.
res, poſſidens fructum ignominiæ: alios verò fratres qui exſpectant ſalutare Do- * al. vt ſciens volens proijciaris &c.
mini, videas coronari, & in gaudium Domini ſui introduci? At quò fugere po-
teris; aut quis te locus excipiet fugientem à conſpectu Domini, quem repellere
cupis? Propterea ſuſtineamus obſecro, ne fortè in te veniat, quod ſcriptum eſt:
Melius enim erat illis non cognoſcere viam iuſtitiæ, quàm poſt agnitionem re- 2. Pet. 2.
trorſum conuerti ab eo, quod traditum eſt illis ſancto mandato. Contigit enim
eis illud veri prouerbij: Canis reuerſus ad ſuum vomitum, & ſus lota in voluta- Prouerb 26.
D bro luti. Alioque in loco ait Scriptura: Sed æſtimauerunt luſum eſſe vitam * no- Sapien. 15.
ſtram, & conuerſationem vitæ compoſitam ad lucrum. Cogitemus frater cha- * al. animam noſtram.
riſſime, nos peregrinos & aduenas eſſe in hoc ſeculo: nam multi qui manè ſur- * al. ſurgant, nō perueniunt.
rexerunt, * non peruenerunt ad veſperam: alij autem qui cubitum veſperi con- * al. ad diluculum.
ceſſerunt, non peruenerunt ad tempus * matutinum. Dicentem audi: Homo va-
nitati ſimilis factus eſt, dies eius ſicut vmbra prætereunt. Adhuc modicum præ- Pſal. 143.
ſtolare, ac ſuſtine, oro frater dilectiſſime: nam qui perſeuerauerit vſque in finem; Matth. 10. & 24.
hic ſaluus erit. Nemo enim nouit, an fortaſſe tempus reſolutionis noſtræ im-
mineat: & hanc ob cauſſam noſtræ inſoleſcunt & abundant tentationes. Ne ergo
puſillanimes ſimus, neque conuertamur retrorſum: at potius retroactorum ob- Philip. 3.
E liti, ad ea quæ ante ſunt extendamur: vt ſimul cum ſponſo ingrediamur, priuſ-
quam fores occludantur. Ait enim Saluator: Vigilate & orate, quia neſcitis diem Matth 25.
neque horam. Et rurſus: ſicut factum eſt in diebus Noe, ita erit in aduentu filij Matth 24. Lucæ 17.
hominis. Sicut enim erat in diebus ante diluuium, comedentes & bibentes, Geneſ. 7.
nubentes, & nuptui tradentes, vſque ad eum diem quo intrauit Noe in arcam,
& venit diluuium, & perdidit omnes. Similiter ſicut factum eſt in diebus Loth: Lucæ 17.
Edebant & bibebant, emebant & vendebant, plantabant & ædificabant: qua die Geneſ. 19.
autem exijt Loth à Sodomis, pluit ignem & ſulphur de cælo, & omnes perdidit:
ſecundùm hæc erit, qua die filius hominis veniet. Quare noſtram ſalutem non
negligamus chariſſimi. Ecce enim diuinæ nobis Scripturę diem illum indicant:
vt per pœnitentiam: à ventura ſaluemur ira: vitamque poſſideamus æternam,

grata

grata & accepta operantes Domino. Si autem in priori tua perſeueres inobedien- A
tia, & in cogitatione turpis ſecuritatis atque ignauiæ verſetis: ſcias non ita multo
Matth. 3. Ibidem. poſt fore, vt excindaris. Verax quippe eſt, qui ait: Iam ſecuris ad radicem arborum
Lu. 13. poſita eſt. Omnis ergo arbor quæ non facit fructũ bonum, exciditur, & in ignem
Matth. 21. Marc. 11. mittitur. Audi porrò & fici parabolam: Arborem fici habebat quidam planta-
* al. ex quibus. tam in vinea ſua, & venit quærens fructum in ea, & non inuenit. Dixit autem ad
cultorem vineæ: Ecce anni tres ſunt, ex * quo venio quærens fructum in ficulnea
*al. locum abſq; fructu occupat? hac, & non inuenio. Succide ergo illam, vt quid etiam terram * occupat? At il-
le reſpondens, dicit illi: Domine, dimitte illam & hoc anno, vſque dum fodiam
circa illam, & mittam ſtercora, & ſiquidem fecerit fructum: ſin autem, in futu-
rum ſuccides eam. Vide igitur chariſſime, ne fortè præſcriptum tempus implea-
Pſalm 94. tur, aliudque tempus non inueniamus. Venite ergo adoremus, ac procidamus B
ipſi, & ploremus coram Domino qui fecit nos. Manus ad eum tuas attolle toto
Pſalm. 68. corde, lachrymansque ad ipſum accede, clamans ad eum cum Propheta: * Salua
*al. Eripe me. me de luto fecis, vt non infigar: libera me ab ijs qui oderunt me, & de profundis
aquarum. Non me demergat tempeſtas aquæ, neque abſorbeat me profundum;
neque vrgeat ſuper me puteus os ſuum. Exaudi me Domine, quoniam benigna
eſt miſericordia tua: ſecundùm multitudinem miſerationum tuarum reſpice in
me. Et ne auertas faciem tuam à puero tuo, quoniam tribulor, velociter exaudi
me. Intende animæ meæ, & libera eam propter inimicos meos eripe me. Vt &
Pſal. 26. 30. ipſe viciſſim ad te dicat, quod ſcriptum eſt: Viriliter age, & confortetur cor tu-
Pſalm. 39. um, & ſuſtine Dominum. Tuque gratias bonitati eius agens, dicas: Exſpectans
exſpectaui Dominum, & intendit mihi, & exaudiuit deprecationem meam. Et
eduxit me de lacu miſeriæ, & de luto fecis: & ſtatuit ſuper petram pedes meos, & C
direxit greſſus meos. Et immiſit in os meum canticum nouum, carmen Deo no-
ſtro. Videbunt multi, & timebunt, & ſperabunt in Domino. Beatus vir, cuius eſt
nomen Domini ſpes eius, & non reſpexit in vanitates & inſanias falſas. Benedi-
ctus Dominus, qui virtutem ac potentiam dat populo ſuo: & benedictus Deus
noſter in ſecula ſeculorum. Amen. Deus propitius eſto peccatis noſtris: quia tua
eſt gloria, in ſeculorum ſecula, Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ Lectiones.

D

CVM Monacho acediæ dedito hic tractat, qui tædij atque pigritiæ ſpiritu ductus, tentabatur, vt relicta vita Eremitica ac cœnobitica, rediret ad ſeculum. quē ideo hac ſua confirmare ſtudet Parænesi, eiq; perſuadere, vt in bono vitæ inſtituto perſeueret, nec ſe à via recta ſeduci abripiq; vllo modo ſinat: quare etiam quæ grauia atque difficilia ei videri poterant, ex collatione grauiorum atque difficiliorum, quæ ab alijs etiam ſecularibus patienter feruntur, ei leuiora atque faciliora reddit. cuiuſmodi inter alia quoque ſunt, varia ſecularium hominum opificia. eaq; ſatis moleſta ac grauia, quorum comparationi, manualia Monachorum artificia, aliaq; eorum exercitia leuiora videbantur & faciliora. Ex quibus hic aliquot opificiorum genera recenſet Auctor, quorum nomina partim apparent Syriaca, & partim à Syris deriuata ac Græcè inflexa. Latinis autem fortè minus nota. quare etiam pleraq; ex illis in Latina noſtra tranſlatione hic retinere, & vſurpare prorſus fuit neceſſe. Poſt multa verò parænetica & aſcetica poſterius adiecta, & huc vtiliter relata, tandem ſub finem Parænesis, Parabolam fici ex Euangelio in medium adfert, ſuoq; inſtituto accommodat: & quomodo interea dum tempus ſuppetit, bene operandum ſit, ac ad Deum toto corde recurrendum, docet, &c. Parænesis ſanè vtilis eſt, & quæ legatur digna. E

Parænesis 47. ad Monachum acediæ deditum, qui tentabatur vt rediret ad ſeculum.] *Cuius Inſcriptionis loco, alia reperitur eiuſmodi:* Parænesis ad Fratrem tædio vitæ Monaſticæ affectum, qui dicebat: Monachatum relinquo, & ad ſeculum reuertor.] *& al. ſic:* Ad Monachum tædij atque pigritiæ ſpiritu tentatum, & dicentem: hinc recedo, & in mundum abeo.] *al.* monaſterium deſero, & ad ſeculum me confero.] *& al.* Parænesis 48. ad Monachum quendam negligentię atque pigritiæ deditum, qui aiebat: dimitto eremum, ac vitam cœnobiticam, & mundum repeto. Domine benedic.] *& ſic de cæteris. Ponitur autem & al. iſta Parænesis, quadrageſima nona in ordine reliquarum: & quidem rectè, connumeratis nimirum alijs duabus ſublatis, de quibus ſupra.*

Sportulas exiguas operaris quæ dicitur malacia? cogita breuicarios, &c. *Vbi illud (μαλάκια) ap-parει*

A *parti fuiſſe nomen tanquam proprium illius generis ſportularum, de quibus hic agit: ſed quid, vel quâ lis hoc loco per (τοὺς ἐγτραγίζους) intelligat, quis diuinet? erat fortaſſe vox Syriaca, vel à Syris inflexa Græcè, ſicut pleraq; ſunt voces aliæ etiam hic poſitæ, atque ad certa opificia illis in locis viſitata, in noſtris autem prouincijs minus nota (atque ideo etiam Latinis nominibus non expreſſa) denotanda, adhibita, quas poſt diligentem indaginem, vt melius potuimus probabilibus ſaltem coniecturis etiam περιφραστικῶς explicare hic conati ſumus; & vbi prorſus exotica ſunt, atque obſcura, neque vllam cum Græca aut Latina lingua affinitatem habent, eaſdem etiam in Latina noſtra traductione retinuimus, quomodo & hic (Brenearios) conuertimus, quo vocabulo veriſimiliter ſignificantur opifices aliqui effectoribus ſportularum ſimiles, quod vel ex adiunctis hic aliquo modo colligitur. & ſic de alijs nonnullis opificiorum nominibus hic ſequentibus, quæ cùm planè Græca non videantur, a Syris fortaſſe mutuata ſunt, &c. quorum iccirco exactior vis & ſignificatio, ab externis, quibus iſta opificia & illorum nomina magis explorata ſunt, peti addiſciq; poterunt.*

Fugit enim impius nemine perſequente: iuſtus autem tanquam leo confidit, in magna ſua libertate atque fiducia.] *Locus eſt Prouerb 28. vbi in vulg ſic eſt:* Fugit impius nemine perſequen-
B te: iuſtus autem quaſi leo confidens, abſque terrore erit. *ſed ab edit. LXX. abeſt illud vls.* in magna ſua libertate atque fiducia) *quod eſt apud Ephræm.* & (abſque terrore erit.) *ſicut eſt in vulg. atque iſtud de varia huius lectione. Quomodo porrò impius fugiat nemine ipſum perſequente. S. Chryſoſtomus hunc ipſum Prouerb. locum alibi adducens, optimè oſtendit atque declarat:* Fugit *(inquit)* impius nemine perſequente: nam intus habet agentem conſcientiæ accuſatorem, & hunc vndiq; circumfert. & ſicut ſeipſum non poteſt fugere; ſic nec intrinſecus ipſum agentem: ſed quocunque abeat, flagellatur, & vulnus habet immedicabile. Sed non talis iuſtus, at qualis? audi: Iuſtus tanquam leo *(inquit)* confidit, &c.] *atque ita Chryſoſtomus, obiter hunc Prouerbiorum locum allegans & exponens, tomo 5. in Homil. 8. ad popul. Antioch. cuius initium ibi eſt:* Audiſtis antea, quomodo omnis Scriptura conſolationem affert & refrigerium, &c.] *Nec diſſimilia ſunt, quæ nomine (τῆς
C θρασύτητος, id eſt, temeritatis) hic in medium adfert Auctor, impium notans, qui nemine perſequente fugit, ſed intus affligitur & cruciatur.* A temeritate enim *(inquit)* & in probitate qui detentus eſt, non barbarorū cruciabitur manibus, non in regione externa: verùm intus gignitur, intus alitur, & à proprijs contribulibus verberatur, &c.] *intelligens ſcilicet propria ipſum angi atque torqueri conſcientia, quæ continuè eum accuſat, reprehendit, & corripit, ſicut eſt in iam citato loco Chryſoſtomi, & deinceps hic apud noſtrum Auctorem latius.*

Subijcit poſtea: Recede igitur ab ea frater chariſſime, ne conſtringaris vinculis ipſius, &c.] *In duplici alio MS. iſta cum geminatione ſic leguntur:* Recede ergo, recede ab ea chariſſime; ne colligeris vinculis ipſius. *Sequiturq;:* nam vincula ipſius ſunt ferrea & pedicæ eius æneæ.] *vbi pro (αἱ πέδαι αὐτῆς, i. pedicæ eius) al. hic reperitur, οἱ πόδες αὐτῆς, i.* pedes eius ænei *at melius & accommodatius hic legitur, αἱ πέδαι αὐτῆς,* pedicæ eius.] *monet enim apertè, recedendum à temeritate & cupiditate, ne conſtringamur eiuſdem vinculis ferreis, &c. quorſum enim hic pedum mentionem faceret, & qua occaſione, non ſatis perſpicio.*

D Lucernam accende, & extremitatem digiti impone: & ſi ferre queas dolores, fortaſſe poteris teipſum etiam ibi iuuare. Sin autem, &c.] *pro quo, al.* & ſi fortè dolores lucernæ ferre nequieris, citò teipſum iuuare ibi poteris, &c.] *ac præcedens lectio magis hic inſtituto Auctoris ſeruit, membraq; orationis connectit, & ſententiam abſolutiorem reddit. Vtitur autem hic παρομολογίᾳ, ſiue conceſſione figura oratoria, cum quadam ironia ſatis aperta, q. d. Quis dubitat fore, vt nequeas perferre lumen lucernæ? quanto minus igitur ignem illum æternum, &c. ſed iſta magis ex immediatè ibi ſubiectis confirmantur, patentq;.*

Nam multi qui manè ſurrexerunt, non peruenerunt ad veſperam, &c.] *Vbi alia lectio per præſens, iſta ſic reddit:* Multi enim qui manè ſurgunt, non peruenerunt vſque ad veſperam: alij verò qui cubitum veſperi concedunt, non peruenerunt vſque ad horam matutinam, *& al.* vſque ad diluculum, &c.] *vbi etſi vtraque quidem lectio bona ſit, poſterior tamen magis probatur placetq;: indicatur autem hic miſeria, breuitas, & incertitudo vitæ humanæ. de qua pluribus apud Ephræm., Tom. 1. in*
E *duplici Oratione, de Morte, alibiq; ſparſim apud eum ſæpiſſimè.*

PARAENESIS QVADRAGES. OCTAVA,

De morum peruerſitate ac diſſolutione, & negligentia.

QVemadmodum gladius neruos incidit equo, & equitem deijcit: ità verſuta ac peruerſa mēs vigorem animæ ſuccidit, & triſtitiam affert, triſtitia verò ſibi obuios deſtruit ac perimit. Quis enim cupidus adeundi ciuitatem * triginta ſtadijs diſtantem: & vbi viginti * nouem confecerit, vno adhuc reſtante & non confecto, dicet ſe eò perueniſſe?

*al. quadraginta ſtadijs. al. quinquaginta.
*al. 49. ſtadijs

*al. non eſt ingreſſus. niſſe? hic quippe ex proprijs exijt, & ad ciuitatem quo pergebat non * peruenit.
Matth.20. Nam ſicut qui ad vndecimam horam venit, plenam mercedem accepit, velut et- A
iam cæteri qui pondus diei portârunt: ita & qui ad vndecimam vſque horam o-
*al. duodecimâ peratus eſt. Circa porrò * vndecimam horam, ſi inceperit euertere, & quæ plan-
tata ſunt euellere: mercedem nullam percipiet. Cùm Dominus & Saluator no-
Matt.10.& 24. Lucæ 9. ſter Ieſus Chriſtus dicat: Qui autem perſeuerauerit vſque in finem, hic saluus
Geneſ 19. erit. Et iterum: Nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retro, ap-
Lucæ 17. Philip.3. tus eſt regno Dei. Nam vxor Lot, quòd retro reſpexerit, in ſtatuam ſalis verſa
eſt. Quare etiam Apoſtolus, eorum quidem quæ retro ſunt obliuiſcens; at ea ve-
rò quæ ſunt priora ſeipſum extendens, ad deſtinatum perſequebatur. Et tu ergo
1.Iohan.2. chariſſime, ſuſtine, ac perſeuera. Nam mundus iſte tranſit, & concupiſcentia eius:
Heb 11. & 1.Pet.2. qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum. Peregrini enim ſumus, & B
aduenæ in hoc ſeculo. Si autem dum tempus habuerimus, in illo grata & accepta
Lucæ 21. Domino operati fuerimus, mercedem referemus. Patientiam igitur poſſide fra-
Ibidem. Geneſ.5. ter dilecte. nam ſcriptum eſt: In patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras. E-
*al. 300. annis. noch ducentis * annis placuit Deo, poſtquam ipſe genuit Mathuſalem: & nos in
breui hoc vitæ tempore negligentes ſumus? Reſiſte chariſſime cogitationibus
Galat.2. noxijs, & dic cum eo, qui ait ac clamat: Chriſto confixus ſum cruci; viuo autem,
Matth.16. iam non ego, viuit verò in me Chriſtus. Quid enim proderit homini, ſi mundum
lucretur vniuerſum, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur? aut quam dabit ho-
Marc.8. Pſalm.118. mo commutationem pro anima ſua? Declinate à me maligni, & ſcrutabor man-
Eccl.12. data Dei mei. Eccleſiaſte quoque proclamante: Vanitas vanitatum, & omnia
vanitas. Poſt tantam opulentiam ac gloriam, non amplius vanitati labores meos C
offeram, ne eas alij poſt meum hinc exitũ poſſideant, & ego interim pœnas pen-
*al. producam. dam: verùm optimo & miſericordiſſimo Deo labores meos * offeram, præbenti
Eſa.64. 1.Cor.2. poſt mortem vitam æternam, & paranti diligentibus ipſum, quæ oculus non vi-
dit, nec auris audiuit, neque in cor hominis aſcenderunt. Etiam chariſſime, viri-
Pſalm 26. Lucæ 16. liter age, & confortetur cor tuum, & ſuſtine Dominum, eritque in pace exitus
tuus. Ibi iuſtos gaudentes videbis ob ſalutem tuam. Ibi, in ſinu Abrahæ, cum La-
zaro demoraberis: paupertatem enim & inopiam elegiſti, tribulationem & an-
guſtiam ſuſtinuiſti, contumelias paſſus es, contemptiones non es auerſatus. Pro-
pterea cum lætitia in æterna tabernacula ſuſcipient te, vbi exulat luctus atque
triſtitia, ac gemitus: Ibi vitam cernes & lucem veram, ac ſpem omnis creaturæ
redemptorem animarum noſtrarum Ieſum Chriſtum regem gloriæ: & gaudebit
cor tuum, & gaudium tuum nemo tollet à te. Ipſe porrò Dominus & Deus no- D
*al. Quia ipſius eſt potentia, & gloria, &c. ſter, irreprehenſibiles nos tueatur atque cuſtodiat. Quoniam * ipſum decet glo-
ria, in ſecula ſeculorum, Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

PArenesis 48. De morum peruerſitate ac diſſolutione, & negligentia.] *Hunc nobis Titulum atque inſcriptionem explerisq; hic delegimus. Loco cuius al. ſimpliciter eſt:* Parænesis *περὶ κακοηθείας, al.* Eiuſdem admonitio, de cacoethia, & negligentia. *In alijs autem atque alijs codicibus, iſta Parænesis nunc in ordine reliquarũ ponitur quadrageſima ſeptima, nunc 48. vt hic, nunc etiam 49. & 50.] Ad nomina porrò (κακοήθης, & κακοήθεια,) quod attinet, licet illa aliam atque aliam admittant ſignificationem, & κακοήθης, apud Deum, ſic ἀντίθετον τοῦ εὐήθους, qui dicitur ſimplex, fatuus, &c κακοήθης, verò aſtutus, verſutus, veterator, malignus, &c. hoc tamen loco videtur potius Auctor morum peruerſitatem quandam ac diſſolutionem nomine (τῆς κακοηθείας ſignificare, &c.* E

Quis enim cupidus adeundi ciuitatem triginta ſtadijs diſtantem, & vbi viginti nouem confecerit, &c.] *vbi in alijs atque alijs mmſſ. pro (ϛάδια τριάκοντα. i. ſtad. triginta) vt hic eſt, reperitur poſitum (ϛάδια πεντήκοντα, i* ſtad. quinquaginta, *ac poſtea pro (εἰκοσι ἐννέα, i* viginti nouem.) *eſt τεσσαράκοντα ἐννέα, i.* quadraginta nouem. *legiturq; ibi hoc modo:* Quis enim aliquando volens abire ad ciuitatem ſtadijs quinquaginta diſtantem, & ſi quadraginta nouem perfecerit, vnum verò non confecerit, hic ex proprijs exiuit, & in ciuitatem quo tendebat, non eſt ingreſſus, &c.

Enoch ducentis annis placuit Deo, poſtquam ipſe genuit Mathuſalem, &c.] *vbi editio 70. in numero annorum 200. cum Auctore noſtro concordat: ſed diſcordat vulg. vbi trecenti anni recenſentur, legiturq;*

legitur q; ibi ſic: Erambulauir Enoch cum Deo: & vixit Enoch poſtquam genuit Mathuſalem,
trecentis annis, &c.] *ita Geneſ. 5.*
Poſt tantam opulentiam ac gloriam, non amplius vanirati labores meos offeram, &c.] *Ne*
cui hic ſcrupulus oriatur atque dubitatio, ſub cuius perſona, iſta proferantur; ipſius Ephræm, an Salo-
monis? Dicimus breuiter, planè iſta verba videri dicta ſub perſona Salomonis, qui opibus ac gloria in
mundo claruit, (Ephræm autem non item) cuiuſque immediatè hic præcedentia erant verba: Vanitas
vanitatum, &c. *quorum occaſione etiam iſta cum depromentem verba piè fingit Auctor, idq́, ad con-*
temptum gloriæ ac vanitatis mundanæ: & vt hinc diſcamus, labores noſtros ſemper ad Deum referre,
ſi certa præmia conſequi voluerimus.

PARAENESIS QVADRAGESIMA NONA,

B *De * Differentia, atque præſtantia vitæ Monaſticæ, ſupra vitam ſecularem.*

FRater chariſſime, ſi abdicata vira ſeculari factus ſis Monaches, ſo-
brium ac vigilantem te præbe, quia multæ ſunt inſidiæ inimici: ne
fortè locum ac ſpacium inueniens, tibi ſuggerat res huiuſmodi:
Ecce, * inquiens, renuntiaſti ſeculo, ac proprijs; quid inde tibi lu-
cri acceſſit? Nunquid * ecce etiā feræ in ſuis conquieſcunt antris?
Tu ergo increpa eum, dicens: Dominus delebit, profligabitque
diabole, quia hominem quem ad propriam imaginem ac ſimilitudinem fecit, tu
fetis ratione carentibus comparas, non deſenis ſubuertere vias Domini rectas ac
planas? De differentia verò huius, & illius audi: Primum quidem, qui cupit fieri
C Monachus, renuntiat ſeculo, renuntiat propriæ voluntati, accipitque crucem ſu-
am, & Saluatorem noſtrum Chriſtum ſequitur, non contentioſè agir, non male-
dieit, non peierat, non diffamat, non meditatur verba * mēdacia, per loquacem &
nugacem philoſophiam. temperans eſt, non deliciarur. cunctos Dei Angelos
ſibi amicos habet, inimicum autem diabolum, non affigit agricolam, non violat
viduam, non rapit quæ inopis ſunt, non ſæuit in orphanos, non ſurit in diuitijs:
contentus viuit præſentibus, nō eſt ſolicitus de ſamilia, aut quomodo vxori pla-
ceat. non cogitat ſtipendia facere ſuiſmet filijs, aut quo pacto filias nuptiui tradat.
non eſt conſtrictus diſtractionum vinculis, verùm dar ſuæ operam ſaluri, non eſt
elatus: verùm humiliter ſentit & agit, verùm benignus eſt & manſuerus. pſallit,
& non tragœdias excitat. precatur, & non mente vagatur. non fluctibus & vndis
negotiorum huius vitæ agitatur. nō curat quomodo gloriam atq; exiſtimationē
D ſibi terrenam comparet. Pro tibijs ac tympanis, alijsque inſtrumentis muſicis,
Domino pſallit & orat. Plangit & lachrymatur in intimis * penetralibus, & do
mus, & animę, remiſſionem peccatorū depoſcens. Dum orat, etiam pro vniuerſo
etiam precatur mundo. Non ad vana accedit ſpectacula, ſed ad viros ſanctos. pro
aula, ſolitudinem conſectatur. Declinat periuria, & animas eorum qui illis de-
lectantur. Manus extēdit ad res vtiles, & opificia, ad lectionem diuinarum Scrip-
turarum. Non eſt ſollicitns de parentibus, neque de rebus terrenis. Promiſſiones
Saluatoris mente perpendit, & in eo recreatur ſpiritus eius, doloremq́ue curat ac
fugat. Corporalis occurrit infirmitas, gaudet quia prope eſt corona. Tædium arq;
pigritia ingruit; * exſpectat à Domino patientiam. Damnum aliquod terrenum
E emergit, diem ſui obitus mente recolit, quia omnia hic remanent. A voluptate
vexatur carnali, acerbitatem tormētorum animo verſat. Accidit in eum calum-
nia; patienter fert, quia prope eſt qui iuſtificet ipſum. Infertur ei iniuria & crucia-
tus, paſſiones Saluatoris noſtri cogitat. Contingit ſuperbia: recordatur quòd per
* ignem tranſirurus ſit. Iſta grariarum ſunt dona, rectè Domino ſeruiētibus con-
ceſſa, & quæcunque decent ſanctos. Te porrò diabolum, te infecta auertet Domi-
nus ab inſtitutis tuis peſſimis. Etiā chariſſime, dicenrem audi: Reſiſtite diabolo,
& fugiet à vobis: appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. ſimul & pro me
miſero deprecans, quia iniquitates meæ capur meum ſupergreſſæ ſunt: vt bonus
Dominus * miſericordia ductus, cuſtodit & ſaluet nos in ſuo regno ac gloria, qui
deſperatorū ſpes eſt. Quoniam ipſi gloria, & fortitudo atq; potentia, & regnum,
* Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum, Amen.

* al. De differentia vitæ Monaſticæ, & vitæ ſecularis.

* al. & dicat Ecce renuntiaſti.

* al. Ecce etiam feræ, &c. abſque interrog.

Differentia vitæ Monaſticæ & ſecularis.

* al. verba mendacij.

Vitæ monaſticę inſtituta & commoda.

* al. in intimis penetralibus ædium animæ.

* al. ſuccedit à Domino patientia.

* De Purgatorij igne, hic locus intelligendus.

Iacob. 4.

Pſal. 37.

* al. vt bonus & miſericors Dominus.

* al. & regnum Patri initii experti, & cōſubſtantiali Filio, & ſancto ac viuifico Spiritui. &c.

SCHOLIA, ET VARIÆ Lectiones.

DE differentia vitæ Monaſticæ & ſecularis, plurimi ex veteribus Græcis atque Latinis egerunt, vt hoc loco S. Ephræm, & ſupra poſt Serm. aſcet. in illud: Attende tibi, cap. 9. vbi inter alia, elegantem comparationem & differentiam ponit vitæ ſæcularis & monaſticæ poſt med. hoc eodẽ Tomo 2. & alibi ſparſim & incidenter pluribus in locis. S. Chryſoſt. in cap. Matth. 21. Homil. 69. ante med. Tom. 2. item in libello de comparatione Regis & Monachi, Tomo 5. vbi confert eum qui in veriſſima ac Chriſtiana philoſophia vitam degit monaſticam cum ſummo quoque huius mundi Principe; multaq; in hanc rem lectu digna ibi affert. Et lib. 3. aduerſus vituperatores vitæ monaſt. ibi: Hæc ferè ſola eſt in vtroq; genere vitæ differentia, quòd illi quidem ſe matrimonij vinculis conſtringunt: hi verò B liberi perdurant, &c.] *De quibus ibid. plura in ſequentibus eod. lib. ac Tomo 5. Plura de his quoque apud alios Patres inuenies ſupra citatos in noſtris Schol. hoc eodem Tom. 2. in cap. 9. de Virtut. quod ſic apud Ephræm incipit:* Conſidera habitum quo indutus es, ô Monache, &c.

De differentia, atque præſtantia vitæ Monaſticæ ſupra vitam ſecularem.] *Pro iſta inſcriptione, in nonnullis mſſ. Cod. ſic legitur:* De differentia vitæ monaſticæ, & vitæ ſecularis.] *alias verò ſic:* De vitæ ſolitariæ præſtantia ſupra vitam ſecularem.] *al.* Quantum à ſecularibus differat vita Monachorum.] *At parum refert quomodo hic legatur, cùm quaſi in idem omnes iſti tituli ſeu inſcriptiones coincidant, & de omnibus hic æquè agatur.*

Nunquid ecce etiam feræ in ſuis conquieſcunt antris? *Aliàs, ſine Interrogatione leguntur iſta ſic:* Ecce etiam feræ in ſuis conquieſcunt latitantque antris.] *Sunt autem illuſoria, & deceptoria hæc verba inimici, q. d. reliquiſti ſeculum & cõmunem vitam hominum ſuſcepiſti autem iam vitam ferarum & quid inde tibi lucri, &c. Cui improbæ ſuggeſtioni, vt occurrendum ſit & reſiſtendum. Auctor pulchrè C hic oſtendit, & differentiam atque præſtantiam vitæ Monaſticæ ſupra vitam ſecularem deinceps ponit, luculenterq; declarat, ac laudes plures Monaſtici inſtituti in medium adducit.*

Contingit ſuperbia: recordatur quod per ignem tranſiturus ſit, &c.] *De Purgatorij igne, hic Auctoris locus intelligendus eſt, reſpicit enim ad illud Apoſt. 1. Cor. 3.* Ipſe autem ſaluus erit, ſic tamẽ quaſi per ignem, &c.] *Quem etiam Pauli locum S. Auguſtin. in tractatu ſuper Pſalmum trigeſimum ſecundum, de igne Purgatorij intelligens atque declarans, ſic loquitur: Quia (inquit) dicitur,* ſaluus erit, *contemnitur ille ignis: ita planè, quamuis ſalui per ignem: grauior tamen erit ille ignis, quam quidquid poteſt homo pati in hac vita, &c. Rurſusq; in libro de vera & falſa pœnitentia, cap. 18. hæc adducit: Prius purgãdus eſt igne purgationis, qui in aliud ſeculum diſtulit fructum conuerſionis. Hic autem ignis etſi æternus non ſit, miro tamen modo eſt grauis, &c. ac paullò ibidem poſtea: Studeat ergo quilibet ſic delicta corrigere, vt poſt mortem non oporteat talem pœnam tolerare, &c. Idemq; in Serm. 41. de Sanctis (qui eſt quartus in commemoratione animarum) affirmans, dicit: Ita peccata in hoc ſeculo purgentur, D vt in futuro ille ignis purgatorius aut non inueniat, aut certè parum inueniat quod exurat, &c. Quin & illius S. Gregor. clariſſimè meminit, vt quarto libro ſuorum Dialog. cap. 39. vbi dicit: Qualis hinc quiſque egreditur, talis in iudicio præſentatur: ſed tamẽ de quibuſdam leuibus culpis, eſſe ante iudicium Purgatorij ignem, credendum eſt, &c. Alibiq; aſperitatem ac rigorem illius ignis declarans, dicit: ſcio futurum eſſe, vt poſt huius vitæ exitum, alij flammis expientur purgatorijs, alij ſententiam æternæ ſubeant damnationis. Sed quia illum tranſitorium ignem omni tribulatione æſtimo præſenti intolerabiliorem, non ſolùm in furore æternæ damnationis opto non argui, ſed etiam in ira tranſeuntis timeo correptionis purgari, &c. ita S. Gregorius in explanatione primi verſiculi, ſuper tertium Pſalmum pœnitentialem:* Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me.] *Et ante Magnum hunc Gregorium, etiam alius Gregorius dictus Nyſſenus, magni Baſilij frater, in Oratione non eſſe dolendum ob eorum obitum, qui in fide obdormierunt, &c. ſic apertis verbis de Purgatorij igne inter alia loquitur: Quare vt ſimul etiam humanæ naturæ relinqueretur dignitas liberæ voluntatis, & ipſum auferretur malum; hanc diuina ſapientia rationem excogitauit, vt in ijs hominem eſſe ſineret, quæ ſibi ipſe elegiſſet, qui E guſtatis malis, quæ concupiuerat, experiendoq; diſcens, quibus commutaſſet, ea cupiditate rurſum incenderetur, vt vitiorum perturbationumq; quæ rationi inimica ſunt, onere depoſito; & vel in præſenti vita precibus ſapientiæq; ſtudio purgatus, vel poſt obitum per expurgantis ignis fornacem expiatus, ad priſtinam vellet redire felicitatem, &c. At non longè ibidem poſt ea, ſic: Si autem quò perturbationum impetus ducet, inclinabit, beſtiarumq; pellem ad vitia miniſtram & adiutricem adhibebit; aliunde deinde ineundum erit conſilium, vt ad bonum perueniat: cum è corpore egreſſus, cognita, quæ inter virtutem & vitium eſt differentia, non poterit diuinitatis particeps fieri, niſi maculas animo immixtas purgatorius ignis abſtulerit, &c.] Paucisq; interiectis, ibidem additur: Alijs autem poſt hanc vitam purgatorio igne, materiæ labes, & propenſionem ad malum abſtergentibus, & ad gratiam initio naturæ conceſſam voluntaria bonorum cupiditate redeuntibus, &c. Ecce igitur Purgatorij ignem, tot SS. Patrum Auctoritatibus ac locis contra hæreticos noſtri temporis demonſtratum atque probatum. De quo, & alibi ſparſim ſæpius apud Ephræm,*

Vt bonus

A Vt bonus Dominus misericordia ductus, custodiat & saluet nos in suo regno, ac gloria, qui desperatorum spes est.] *Vbi alia sic habet lectio:* Vt bonus & misericors Deus, nos in suiipsius conseruet, saluetque regnum ac gloriam, qui desperantium spes est.] *At in vno aut altero MS. al. hic reperitur* (ἡ τῶν ἀπεγνωσμένων ἐλπίς, *i. quæ desperatorum spes est*) *vt illud* (*quæ*) *ad* τὴν δόξαν, *i. gloriam referatur; sed quàm rectè, iudicat eruditi: mihi quidem omnino hic legendum videtur* (*qui* desperantium, seu desperatorum spes est) *vt alia habet lectio. nam planè referendum videtur illud* (ἡ ἐλπίς) *ad ipsum Dominum, & non ad gloriam. cùm & aliâs subesset solœcismus in* (τὴν δόξαν ἡ ἐλπίς.) *& hic non obscurè repugnet, vt sit gloria & spes desperatorum, &c. Cui accedit quod* (ὁ κύριος, *i. Dominus*) *sit rectus casus, & sententia est optima, ac modus loquendi vsitatus, vt dicatur Dominus spes desperatorũ, i. qui nullam habent aliam spem in alijs rebus, &c, vt frequenter & alibi loquitur Auctor.*

Quoniam ipsi gloria, & fortitudo atque potentia, & regnum, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, nunc & semper, &c.] *. Pro istis postremis Epilogi verbis, in alio Græco MS. sic habetur:* Quoniam
B ipsi gloria, fortitudo & potentia, & regnum Patri initij experti, & consubstantiali Filio, & Sancto ac viuifico Spiritui nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.] *& al.* Ipsi omnis honor & gloria, imperium atque potentia, in secula seculorum. Amen.] *Quas ex diuersis Codic. lectiones hic adduxi, vt quam ex ijs maluerit Lector, sibi eligat & sequatur.*

EIVSDEM

PARAENESIS QVINQAGESIMA,

*Quæ * commonitoria est, & catechetica ad Monachos.* *al. Adhortatio, siue Catechesis ad Monachos.

C VEnire dilecti mei, venite patres fratresque mei, grex Saluatoris electe; operemur bonum donec hæc duret celebritas. Oculos vestros adimplete lachrymis, & confestim oculi cordis vestri aperientur. Verba vitæ loquimini ad inuicem: & è vestigio, cordis compunctionem sentietis. Bene sentite de regno ac paradiso: & mox res terrenas contemnetis. Nullus per socordiam atque negligentiam animo percellatur: neque in pusillanimitatem veniat, neque pauore quis perfundatur, aut sopore obruatur. Sed * audacter Deum imploremus, & Saluatori nostro deseruiamus. Corda quoque nostra studiosè Spiritus sancti ope emundemus. Ignoscamus nobis mutuo, ex toto corde: siquidem serui sumus Dei, omnis mendacij expertis, qui dixit: Amen amen dico vobis, nisi ex toto corde remiseritis
D peccata vestra alterutrum: nec Pater vester cælestis remittet vobis peccata vestra. Quin & per sanctos suos Apostolos designauit nobis, quoties fratri ignoscẽdum sit. Dicente enim Petro: Domine quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? vsque septies? Ait illi Dominus: Non dico tibi vsque septies, sed vsque septuagies septies. At nos subinde ne tertiò quidem, in die nobis mutuo ignoscimus. Quamobrem vos obsecro charissimi mei, supplexque oro ô amici mei: sobrij estote ac vigilare hoc tempore exiguo, & ad vndecimam hanc horam contendite. Appropinquauit iam vespera, & retributor mercedis cum gloria aduenit, redditurus vnicuique secundùm opera sua. Attendite vobis ipsis; ne quis vestrum, honestè atque ex virtute viuens, nimium de se præsumat: negligensque immensam eius remunerationem deperdat. Similis enim est Monaches agro se-
E minato, qui pluuia ac rore rigatus incrementum capit, lętitiæque fructum fructificat: sed cùm iam ad ipsum fructum peruenerit, maiorem sollicitudinem bono agricolæ ingerit: sollicitus namque peruigilat, timẽs ne vel repentina grandine, vel à peccatoribus campi, sua sata destruantur. Sic & Monachus donec in hoc corpore vitam duxerit, quotidie de immortali vita curet sollicitusque sit, necesse est: ne per segnitiem, in vanum cucurrisse reperiatur. Gloriatur exultatque agricola, quando suam messem iam congregarit, & compensationem laborum receperit: eundem in modum gaudebunt exultabuntque Angeli Dei in cælis, quando quis timens Deum, consummauerit cursum suum. Agricola, horreis suis repletis, & in securitate iam positus, genio indulget, & gloriatur: Monachus quoque in suo constitutus horreo, hoc est, in * monumento; confestimque diuitijs eius in cælum perlatis,

Marginal notes: Negotiandũ bene, quandiũ præsentis lucis nundinæ celebrantur. — *al. sed proni, Dominum nostrũ inuocemus. — Matth. 18. — Matth. 6. 18. Lucæ 17. — Matth. 20. — Matth. 16. 20. Rom. 2. & 2. Tim. 4. Apoc. 22. &c. — Agro seminato vt comparetur Monachus. — Agricolæ boni commeodatio. — *al. in mãsione vitæ æternæ.

1. Pet. 5. Epheſ. 6. perlatis, exultat. Sobrij igitur ſimus & vigilemus chariſſimi; vig[illegible]
quamdiu in prœlio aduerſus hoſtem cōſtituti erimus. Illius quidem p[illegible]
Cōſolatio piorum maxima. per eſt præſto: ſed ipſe debilis eſt atque infirmus. Noſter verò Domin[illegible]
præliator, his qui alacriter certauerint, virtutem largitur, & coronam i[illegible]
ceſſibilem. Sicut enim à vehementi vento puluis impellitur, & ſubmouetur [illegible]
1. Pet. 5. etiam aduerſarius noſter diabolus impugnatur ſugaturque, quando noſtris [illegible]
bus diuinas laudes perſonamus, ac preces lachrymasque Deo exhibemus. Quo-
* al. aut tētationibus terreatur. circa nemo hic ſit ſegnis, metuve * frangatur: ſed qui fortem ſe ſentit, infirmio-
rem ſuſcipiat. qui alacritate valet, puſillanimem conſoletur. Qui vigil eſt, ſo-
* al. correptum, & oppreſſum. mno * grauatum excitet. Qui per ſe modeſtus eſt, immodeſtum admoneat. Q[illegible]
continens eſt, inordinatum increpet. Hoc namque modo ſimul conſpirante[illegible]
pariterque victoriam de aduerſario noſtro reportantes, eum confundimus, [illegible]
Deum noſtrum glorioſa celebratione colimus. Sancti quoque ſuper nos gaude-
Lucæ 15. bunt Angeli, & qui nos vident, audiuntque de nobis, ædificabuntur. Paradiſus
Multitudo ac congregatio Monachorum, quid? refertus fructibus lætitiæ, & floribus diuerſi generis, eſt multitudo Monachorū
in idipſum in charitate Dei exornata atque ordinata. Fons pulcher, & aquis ſca-
tens, quibus multitudo irrigatur plantarum, eſt multitudo Monachorum, ſuam
pſalmodiam in lachrymis irrigantium. Ciuitas muris circundata atque munita,
* ἐπὶ τὸ αὐτό. eſt multitudo Monachorum, In * idipſum inuicem * conſpirantes in charitate
* συγχοροῦντες. Chriſti. Diadema pretioſum ex pretioſis lapillis, ſpecioſisque margaritis contex-
tum, eſt Monachorum multitudo, in idipſum ad omne opus bonū pulchrumque
adornata. Nauis plena regalibus diuitijs, eſt Monachorum multitudo, in idipſum
* al. Olea ſpecioſa ac fertilis. Chriſti dilectione, referta. Oliua * ſplendida atq; frugifera, eſt multitudo Mona-
chorū in idipſum circūornata, & confirmata in dilectione Chriſti. Imago regalis,
admirabilem adſpectum quorumcunq; ſelectiſſimorum colorum ac florū conti-
Multitudo Monachorum, vt Caſtra Angelorum. nens, eſt multitudo Monachorum, in idipſum varietate virtutū decorata. Caſtra
ſanctorum Angelorum, multitudo eſt Monachorum in idipſum bene ordinata,
mentem ſuam ad Deum ſemper eleuatam habentium. Sicut mel & fauus in ore,
ita reſponſio fratris ad proximum ſuum, cum dilectione & humilitate. Quemad-
* al. nimio æſtuante calore. modum aqua frigida, æſtu * nimio eſt ſitienti: ita conſolationis verbum eſt fra-
tri in tribulatione ipſius. Quemadmodum qui cadenti manum dat, erigit illum:
ita & animam ſegnem atque puſillanimem excitat verbum vitę & conſolationis.
Matth. 13. Quemadmodum ſemen bonum atque electum in terra * bona & optima: ita bo-
* al. in terra pingui, & culta. næ cogitationes, in mente monachi. Quemadmodum lucida lampas in obſcuro
loco relucens: ita Monachus ſobrietati mentis & cordis vacans, tempore ſuæ
* al. firma. pſalmodiæ. Quemadmodum connexio bona ac * fortis in ædificio: ita longani-
* al. pōdus ſalis mitas in corde Monachi. Quemadmodum onus * intolerabile, viro debili atque
* al. Quod aquilæ nexus, & catenæ, id Monacho eſt ſeculi cura. infirmo: ita & monachi ſomnus, tempore ſuæ pſalmodiæ. Quemadmodū * vin-
cula & catenæ, aquilæ: ita & Monacho, ſollicitudines mundi. Quemadmodum
ſpinæ, & tribuli inter ſata optima: ita malæ & ſordidæ cogitationes, In anima
* γάγγραινα. monachi. Quemadmodum cancer, dum curatur, & putreſcit, & numquam cu-
rationem abſolutam admittens: ita iniuriarum memoria, in anima monachi.
Quemadmodum à verme corrumpitur lignum: ita & ab inimicitia labefactatur
* al. cor. Prouer. 25. * animus monachi. Quemadmodum à tinea corrumpitur veſtimentum: ita à
* al. arbor alta. detractione mens monachi. Quemadmodum * lignum altum ac ſpecioſum, ſed
infructuoſum: ita ſuperbus & inſolens Monachus. Quemadmodum fructus pul-
cher quidem & delectabilis exterius, putridus autem interius: ita Monachus in-
uidus ac æmulus. Quemadmodum quis lapidem iactans in limpidiſſimū fontem,
* al. cum ira. Mētis euagatio atque diſtractio in orationibus ac Diuinis officijs, reprehenditur. conturbat eum: ita * iracundi monachi reſponſio commouet mentem proximi
ſui. Quemadmodum quis coram Rege aſtans, & cum eo colloquens, à conſeruo
autem ſuo vocatus, Rege relicto, cum illo ſermones miſcet: ita Monachus, qui in
ſua pſalmodia cum Deo colloquitur, intentione interim mentis ſuæ alio reflexa.
Intelligamus igitur ac conſideremus dilectiſſimi, coram quo conſtituti ſimus.
Quemadmodum enim Angeli Dei, cum timore & tremore collaudantes Domi-
Debere pſallentes, corpore & mente Deo adſiſtere. num, coram eo adſiſtunt: ita & nos puro corde, & cum reuerentia atq; timore co-
ram Deo conſiſtere oportet, vt in die iudicij miſericordiam conſequamur. Per
Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum: Cui gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

SCHO-

A

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

H*AC Paræneſi (quæ & νουθεσία, id eſt, admonitio, & κατήχησις, i. inſtructio ad Monachos, al. inſcribitur) Auctor multa in medium pulchra, vtilia, ac lectu digna, Religioſorumq́; inſtitutis plurimum ſeruientia adducit. Negotiandum bene hic docet, quàm diu præſentis lucis nundinæ à Deo celebrantur: quare etiam ad bonorum operum negotiationes, emendationemq́; vitæ, ac ad purius diligentiusq́, omni excuſſo torpore atque ſegnitie Deo inſeruiendum, cunctos hortatur & excitat. Agro ſeminato vt rectè comparentur Monachi, oſtendit; & comparationis rationem reddit. multasq́; notandas Similitudines affert, quibus pulchrè & accommodatè varia cum Monachorum inſtitutis con*B*ferri; & in quibus, Monachi boni à malis atque irregularis differant, plenè perſpicuequé ex varijs illorum conditionibus per ſimilitudines demonſtrat. Et denique quomodo Diuinorum officiorum, ac pſalmodiæ & orationis temporibus, oporteat citra omnem mentis euagationem atque diſtractionem, corpore & mente Deo diligenter & reuerenter adſiſtere. patefecit, &c. Reperitur autem iſta Auctoris noſtri Admonitio ac catecheſis Græcè, in quodam longè antiquiſſimo MS. Cryptafer. vt hic eſt Latinè à nobis reddita.*

Quocirca nemo hic ſit ſegnis, tr etuve frangatur; ſed qui fortem ſe ſentit, infirmiorem ſuſcipiat, &c.] *Vbi in alio ſic reperitur Cod.* Nemo igitur negligar, nullus reformidet: verùm qui viribus valet, infirmos adiuuet atque ſuſtentet. qui alacritate ac promptitudine pollet, puſillanimes conſuletur, qoi vigil eſt & experrcctus, ſomno oppreſſos excitet, qui conſtans eſt, inconſtantes corripiat: & qui continentiam colit, incontinentes coarguat, &c.] *alia verò lectio ſic ſe habet:* C Nullus ergo ſegnem ac meticuloſum hic ſe gerat: ſed qui fortis eſt, infirmiorem adiunare ſtudeat. & qui alacer eſt, puſillanimi ſolarium præbear. qui vigilat, ſomnolentum ſuſeitet. qui firmus eſt ac ſtabilis, infirmum commonear atque confirmet. qui temperans & modeſtus eſt, inordinatum obiurget, &c.] *ſed quomodo hic legatur, parum referre videtur, cùm iſta lectiones ſenſu quaſi per omnia coincidant æquipolleantq́;. Atque hinc, deinceps ſequentia ferè omnia licet verbis nonnihil mutatis reperiuntur etiam in Serm. longo Tertij tom. qui apud Ephram ibi incipit: ὁ πόνος τῶν λέγειν ἀναγκάζει με, id eſt, Dolor me in verba compellit, &c. non longe à fine Serm. vbi poſtea & plura alia huc etiam facientia adduntur.*

Paradiſus refertus fructibus lætitiæ & floribus diuerſi generis, eſt multitudo Monachorum in idipſum in charitate Dei exornatorum.] *vbi & al. ſic:* Paradiſus, lætitiæ fructibus, varijſque floribus plenus, eſt Monachorum multitudo in idipſum in dilectione Dei adornata.] *at al. hoc modo:* Paradiſus eſt plenus iuſtitiæ fructibus, varijſque virtutibus, multitudo Monachorum vnanimis, charitatis ornamento lucentium, &c.] *vbi nota, non tantùm hic dici multitudinem, ſed* D *vnanimem, ſed charitate reſplendentium, &c. quòd hiſce virtutibus cœtum Monachorum cum primis decorari oporteat, ſicut non ſemel repetit alibi.*

Quemadmodum qui cadenti manum porrigir, erigit illum: ita & animam ſegnem exeitat verbum vitæ & conſolationis, &c.] *Vbi alia quoque lectio eſt eiuſmodi:* Quemadmodum ſi qois manum lapſo præbeat, erigatque illum: ita quoque adhortationis ſermo & veritatis, animam negligentem ac torpeſcentem excitat.] *& al.* Quaſi qui manum cadenti porrigens, etigit eum: ſic & vitæ, conſolationisq; ſermo animum pigritia torpentem excitat ſubleuarque.] *vbi Similitudinis vis æquè clara eſt in ſingulis, & proinde parum refert quomodo legatur.*

Quemadmodum cancer dum curatur & putreſcit, & numquam curationem abſolutam admittens: ita iniuriarum memoria, in anima Monachi.] *Quæ ſimilitudo ſic in alio reperitur Codic.* Sicut cancer ſerpens, & carnes putrefaciens, neque finem ſanitaris recipiens: ita memoria malitiæ in anima Monachi.] *at in alio, paullo aliter ſic:* Quemadmodum gutta quæ ſpargitur atque inundat: neque finem vllum ſumit: ſie & iniutiarum memoria, in anima Monachi, &c.] *vbi prima lectio à nobis repoſita, inuenitur in antiquiſſimo Græco MS. Cryptafer. magisque hoc loco* E *probatur.*

Alia atque alia etiam lectio occurrit in ſequentibus: Quemadmodum quis coram Rege adſtans, & cum eo colloquens; à conſeruo autem ſuo vocatus, relicto Rege, cum illo ſermones miſcet: ita Monachus, &c.] *vbi al. ſic:* Quemadmodum quis eoram Rege conſtitutus, & cum eo verba faciens, ab alio autem ſeruo vocatus, illicò relinquit Regem, & ſe ad confabulariones cum ſeruo conuertat: ita & Monachus in pſalmodia ſua, ſi intentione mentis ſuæ à Deo reflexa, diſtractus extrauagetur, &c.] *Alia verò lectio hic ita ſe habet:* Sicut quiſpiam ante Regem conſiſtens, & cum ipſo loquens; vocatus aotem à conſeruo, mirificum & honorificum Regis colloquium relinquat, & ſeruo confabuletor: ita qui loquitur tempore pſalmodiæ, &c.] *ac al. ſic:* quoque Monachus, qui in pſalmodia menrem euagari, nugaſque meditari permittit, &c.] *Facit autem hic locus contra diſtractiones & euagationes mentis, tempore Diuini officij, atque pſalmo-dia:*

diæ: vbi vult pſallentes atque orantes, corpore & mente Deo adſiſtere; ſerioq́, ſecum cogitare, coram quo ibi conſtituti ſint. quod & immediatè ſequenti Similitudine longe pulcherrima (quæ inter aliàs hic poſtrema eſt) abunde clarum facit, dicens: Quemadmodum Angeli Dei, cum timore & tremore collaudantes Deum, coram eo adſiſtunt: ita & nos puro corde ac cum tremore coram Deo adſtare oportet.] *vel vt alia ibi habet lectio:* Sicut Angeli cum timore & tremore laudant Domini: ita & nos debemus dilectiſſimi, puro ac caſto corde cum reuerentia & timore adſtare, dum pſallimus orationis noſtræ tempore, &c.] *ac al.* ſic & nos oportet cum corde puro atque timore, in pſalmodijs, diuiniſque officijs, tempore orationis conſiſtere: ne corpore quidem videamur adſtare, ſenſu autem ac mente terrenis rebus occupari, &c.] *quomodo etiam habetur in Sermon. euſdem antea ex Tomo 9. citato:* Dolor me in verba compellit, &c.] *De quo, & primo Tomo in tract. De vera atque perfecta renunciatione: & quo pacto anima Deum inueniet, circa med. ibi:* Quando igitur coram Deo in oratione conſiſtis, &c.] *ac in noſtris ibidem Scholijs, vbi plures in hanc materiam Auctores à nobis citatos inuenies.* A

Finiunt Quinquaginta Parænefes S.Patris Ephræm, variorum Argumentorum, ad diuerſos Monachos.

Sequuntur alia Capita Centum, quæ & narrationes, ac ſcitè dicta, Doctrinamque variam, cum adhortat. continent, &c.

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI, CAPITA CENTVM: C

* al. Euſd. Capita Cẽtum, quomodo quis humilitatem ſibi comparet.

Quæ & narrationes, & Apophthegmata ac ſcitè dicta, Doctrinamque variam, cum admonition. continent. Et, De Ratione ac modo acquirendæ Humilitatis.

Eodem Gerardo Voſſio Interprete, & Scholiaſte.

CAP. I. Gradatio perelegans.

INITIVM fructificationis, eſt flos: & principium humilitatis, eſt obedientia in Domino. Fructus verò obedientiæ, eſt longanimitas: Longanimitas autem, charitatis fructus eſt. at charitas, perfectionis vinculum exiſtit. Perfectio autem, obſeruatio mandatorum * Dei. Præceptum porrò * Domini lucidum, illuminans oculos. Cæterùm oculi illuminati, iniquorum vias effugiunt. Sit ergo tibi humilitas, ſedes reſponſionis, & loquelæ pallium. Loquela autem clara ſit in ſalutatione, in charitate Chriſti. ait enim Saluator: Eſtote perfecti, ſicut & Pater veſter cæleſtis perfectus eſt. Vnde enim clara eſſe queat ſuperbia, quæ eſt ex * inobedientia, nec vult eſſe in poteſtate cuiuſquam, neque obtemperare: ſed ſuo ſenſu duci? Humilitas verò obediens eſt, tractabilis, ac perſuaſu facilis, mitis, honorem paruis æquè ac magnis deferens. Quam qui poſſiderit, credo eum à Domino mercedem accepturum, ſimul cum vita æterna. D E

* al. Chriſti. Pſalm. 81. 118. * al. Chriſti. Matth. 5. * al. quæ eſt inobediẽs, & proprio ſenſu ducitur.

CAP. II. Matth. 28.

Si bini vnam eandemque cellam inhabitaueritis, diligenter vobis ipſis attendite, ſcientes Dominum eſſe in medio veſtrum. Ipſe enim dixit: Vbicunque fuerint congregati duo aut tres in nomine meo, ibi ego ſum in medio eorum. Et ſi verò nos velut indigni, non videmus ipſum: ipſe tamen, quia * Deus, etiam cogitationes ac opus cuiuſque nouit, & intuetur. Cui gloria in ſecula, Amen.

* al. vt Deus. Pſalm 43. & Hebr. 4.

CAP. III. Sap. Sirach 23. iuxta LXX.

Audimus loquentẽ Sapientiã: Homini fornicario omnis panis dulcis, non fatigabitur tranſgrediens vſq; ad finem: Homo qui tranſgreditur lectũ ſuum, dicẽs in animo

A animo ſuo: quis me videt? tenebræ circumdant me, & parietes cooperiunt me,
& nemo circumſpicit me, quem vereor? delictorum meorum non memorabitur
Altiſſimus. At contra, hominis oculos timet; nec intelligit infinitis partibus ocu-
los Domini lucidiores eſſe ſole, circumſpicientes omnes vias hominum, & pro-
fundum abyſſi, & hominum corda intuentes, in abſconditas partes: Domino e- Leuit. 20. Deut. 22.
nim Deo antequam crearentur, omnia ſunt agnita: qui etiam poſtquam ſunt
procreata, intuetur omnia. atque iſte in plateis ciuitatis vindicabitur, & vbi non
putauit, apprehendetur.

Dilecte frater, ſi pietatis ac religionis tibi ſtudium delegeris; attende, ne fortè CAP. IV.
malignus ſub pietatis prætextu, alienam tibi cogitationem ſuggerat atque indu-
cat; id eſt, inanis gloriæ, atque ſuperbiæ: vt dum non vis cum fratribus laborare, &
B exerceri. Operare igitur ſicut & cæteri confratres tui concorditer, pietatemque
ſerua: nam pigritia pietatem euertit, nomenque contumelioſum ſuo Domino † al. ſtudio pieta-
affert. Coniunge ergo † pietati diſciplinam cum ſcientia; & verus religioſus eris. tem adiunge atq; ſcientiam.

Chariſſime, ſi tibi humilitatem comparaueris; diligenter attende, ne fortè per CAP. V.
inſidias, in viam te alienam tranſmutet inimicus, dum aliquid ſuorum ipſe ſug- Sap. Syrach
gerit. ſicut ait Sapientia: Non dicas; à Deo abſcondar, & ex ſummo, quis mei me- cap. 16.
morabitur? In populo magno non ero in memoria: quæ eſt enim anima mea,
in tam immenſa creatura? Is verò adiungit, cùm dicat: Ecce cælum cæli Domi-
no, abyſſus, & vniuerſa terra, in † viſitatione eius commouebuntur, montes ſi- † al. in conſpe-ctu ipſius.
mul & colles, & fundamenta terræ; cùm conſpexerit illa, tremore concutientur.
Oportet ergo humilitati fidem coniungere, vt humilitatis ſulcos rectos efficere
C poſſis.

Frater quidam ingreſſus eſt cœnobium, cupiens fieri Monachus; traditusque CAP. VI.
eidem eſt cellæ, cum Seniore. Et poſt aliquot dies, à cogitationibus impugna- NARRATIVE.
tus, dixit: nequeo cum hoc fratre manere. Alius ergo frater admonebat eum,
dicens. an ſi incidiſſes in barbaros, traditusque alicui barbaro eſſes, dicere poſſes:
nolo cum illo verſari? Et hæc audiens frater, compunctusque verbis iſtis, pœni-
tentiam egit, dicens: Ignoſce obſecro.

Dixit rurſus: Qui cupit fieri Monachus, nec poteſt contumelias, ac contumpti- CAP. VII.
ones, & pœnas ſufferre; nequit eſſe Monachus. Scitè dictum.

D

Si quis ſolitariam vitam amplexus ſit, cogitatione ſimpliciori, conatur ei ini- CAP. VIII.
micus libertatem & impudentiam adiungere. At ſi pio ac religioſo animo ad Mo-
nachatum venerit, ſuggerit etiam huic, & ſiquidem ſit iuuenis, per ſpeciem pieta-
tis ſuppeditat ſtudium & alacritatem, ad ea exercenda quæ præſtare non poſſit.
Qui autem verè timet Deum, neque à prima cogitatione, neque à ſecunda ſe abri-
pi patietur. Si verò etiam Dæmonum fraude præoccupatus fuerit, timor Domini,
quem in veritate dilexit, cor eius illuminabit, vt ambulet per viam rectam. At † † al. Qui enim
qui impudens eſt, nondum credit fore iudicium: ſicut neque ſuperbia elatus & ar-
rogans, & non propter Deum pietatem ac religionem colens, magnum quippe
ſeipſum exiſtimat. Si ergo te turbet ægritudo propriç exiſtimationis, dic ad impu-
E gnantem te: longè recede à me, cogitatio nequam. Quis ego ſum, aut quam virtu-
tem excolenti mihi, eiuſmodi ſuggeris? Sanctorum alij lapidati ſunt, alij ſecti
ſunt, alij tentati ſunt, alij in occiſione gladij mortui ſunt. Sed quid dico de homi- Heb. 11.
nibus, iiſdem affectibus obnoxijs: quando ipſe vniuerſorum Dominus Crucem
propter nos ſubijt, confuſione contempta? Ego autem qui ætatem omnem in pec-
catis traduxi, quid in die iudicij reſpondebo? Et ſic à te ſuperbiam fugabis. Si au-
tem & benè egeris, hoc non proprijs adſcribendum viribus puta. ſecundùm 1. Cor. 15
illius dictum: Non ego autem, ſed gratia Dei mecum. Si porrò etiam impuden-
tia te vexet; opera tua atque peccata tecum expendens, dicito: Tantis ego ma-
lis ſum obnoxius, & quo pacto audebo aperire os meum: Domino dicente, quòd Matth. 12.
etiam de verbo otioſo, reddituri ſint rationem homines in die iudicij? Conuenit

Precatio ſalutaris, & efficax. DEPRECATORIA VALDE, EX SCRIPTVRIS. igitur procidere Domino, ſecundùm eum qui ait : Domine omnipotens, Deus Patrum noſtrorum, Abraham, Iſaac, & Iacob, iuſtique ſeminis eorum. Qui feciſti cælum & terram cum vniuerſo ornatu eorum. qui calcaſti mare, verbo iuſſionis tuæ. qui claudens abyſſum, ſigillaſti eam terribili & glorioſo nomine tuo. quem cuncta reformidant ac tremunt, à facie virtutis tuę: quia immenſa eſt magnificentia gloriæ tuæ, & ingens ira comminationum tuarum ſuper peccatores; immenſaque ac imperueſtigabilis promiſſionum tuarum miſericordia. Tu enim es Dominus ſolus altiſſimus, miſericors, longanimis, & multæ miſericordiæ, ac ſuper hominum malitia dolens. Et tu Domine Deus, iuſtus cum ſis; non poſuiſti pœnitentiam iuſtis. Abraham, Iſaac, & Iacob, qui non peccauerunt tibi, ſed ſuper me peccatorem, pœnitentiam poſuiſti; qui peccaui ſuper numerum arenę maris. Multiplicatæ ſunt iniquitates meæ Domine, multiplicatæ ſunt iniquitates meæ, & non ſum dignus, fixis oculis intueri atque conſpicere altitudinem cælorum, & quæ ſequuntur. vt & timor ipſe, atque obſeruatio repellant à te impudentiam.

CAP. IX. Frater quidam vanis impugnabatur cogitationibus, quaſi iam aliquem in virtute feciſſet progreſſum. Qui cum vellet ſuperbię cogitationem ſuperare, ſublebetem ſuccenſam ſubijciebat manum, ſic ſecum loquens: Ecce ardes, noli amplius ſuperbire. Videmus enim quòd cùm Tres pueri in medio ardentis flammæ conſiſterent, nullus eorum elato corde fuerit, ſed multa cum humilitate Deum collaudantes, glorificârunt in medio fornacis, dicentes: In ſpiritu humilitatis, & animo contrito ſuſcipiamur à te Domine. tu autem in relaxatione ac remiſſione ſuperbis & extolleris? † atque ita ſuperbiæ cogitationem ac dæmonem ſuperabat.

Daniel. 3.

† al. & ſic tecum ratiocinans, ſuperbię cogitationem ſuperabis.

CAP. X. DOCTRINALE. Si inuentus fuerit homo frater ſpiritalis, & laborioſus, atque abundantius ac diligentius virtutes excolens; nemo ipſum contemnat: ſed tales complecti oportet: quoniam & Deo accepti ſunt, & colloquio vtiles. perſuadeantque id vobis duo illa caſtra, Hebręorū nimirum & alienigenarum; ac Dauid cum Goliath in ſingulare certamen deſcendens. ſimulque qui naufragio maris perierunt, & qui ſaluati ſunt, propter iuſtum inter eos repertum. ſicut ſcriptum eſt: Ne timeas Paule, Cæſari te oportet aſſiſtere: & ecce donauit tibi Deus omnes, qui nauigant tecum.

1. Reg. 17.

Actor. 27.

CAP. XI. Frater quidam, dum de exeundo cœnobio impugnaretur, cum is ſanctum habitum accepiſſet; adducebant ei cogitationes exemplum eiuſmodi: Conſidera, inquiunt, horti holera, & vide quòd niſi ex † areola plantas extraxerit, qui hunc excolit, alioque in loco inſeruerit; in altum non excreſcet. Frater ergo cogitationi reſponſum dabat tale: Numquid penitus euellit hortulanus ex area; quæ in ea ſata ſunt? Nonne ſinit in area reſpondebat, quæ nutrire potuerit? Verumtamen quæ euelluntur, non ita ſunt in tuto, vt ea quæ in loco remanent. Eſto igitur & tu vnus ex ijs, qui non euelluntur. atque ita cooperante gratia, vincebat cogitationem.

† al. ex ſulco.

CAP. XII. Chariſſime, ſi in cœnobio vitam quietam delegeris: vide ne fortè inijciat tibi cogitatio verſutiam, quæ amaritudinem augeat, dum tecum cogitas & dicis; multa quidem mercede hîc dego, at cibus meus nullus eſt. Ne igitur propter eſcam relinquas opus Dei. Nam ſi eiuſmodi cogitas, non amplius ſecundum charitatem ambulas: quin potius ſalutarem audiamus vocem, quæ dicit: Quis putas, eſt fidelis diſpenſator & prudens, quem conſtituit Dominus eius ſupra familiam ſuam; vt det illis in tempore tritici menſuram? Beatus ille ſeruus, quem cum venerit Dominus ipſius, inuenerit ita facientem. Verè dico vobis, quoniam ſupra omnia quæ poſſidet, conſtituet illum. Quòd ſi dixerit piger ſeruus ille in corde ſuo; moram facit Dominus meus venire: & cœperit percutere ſeruos & ancillas, & edere & bibere, & inebriari: veniet Dominus ſerui illius in die qua non ſperat, & hora qua neſcit, & diuidet eum, partemque eius cum hypocritis infidelibus ponet. Ibi erit fletus, & ſtridor dentium. Relinquamus igitur Domi-

Luc. 12.

Luc. 12.

A Domino cuncta, & non indicemus; neque acerbius exigamus à conſeruo noſtro,
quem communis Dominus conſtituit diſpenſatorem. Omnes enim ei rationem Matth 16. 25.
reddituri ſumus; redderque ſingulis ſecundùm opera ſua. Rom. 2.

Frater quidam dixit: Precabar Deum, vt gratiam largiretur operi manuum me- CAP. XIII.
arum, totumque ex eo cœnobium ſiue monaſterium nutriebatur. Nonne gaudi-
um mihi in hoc erat?

Oeconome, Apoſtolum dicentem audiſti: qui præes in ſolicitudine. Et nemo CAP. XIIII.
adoleſcentiam tuam contemnat. Vide ergo ne fortè ſenſualiter adhortationi- Rom. 12. 1. Tim 4.
bus vtaris. Ait enim alibi: neque vt dominantes in clero, ſed formæ † facti gregis, 1. Pet. 5.
& cum apparuerit Princeps paſtorum, percipietis immarceſſibilem gloriæ coro- † al. ſed forma facti gregi, ex
B nam. Rurſuſque dicit: Imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti. Superbia enim animo. 1. Cor 11.
fidelibus eſt inimica, ſecundùm illud: Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat Iacob 4.
gratiam.

Chariſſime, ſi ſpiritus acediæ moleſtus tibi fuerit; ne te abſtrahat acediæ tædij- CAP. XV.
que cogitatio: ſed in loco, quo te conſtituit Deus, perſiſte; memor deſiderij quod
erga Deum habebas, quando ab initio ad ianuam Monaſterij aduenisti: idemque
deſiderium vſque ad finem retineamus; ne fortè ſuperueniat nobis, quod di-
ctum eſt: Et comedit Iacob, & ſaturatus eſt; recalcitrauitque dilectus, incraſſa- Deut. 32.
tus, impinguatus, dilatatus: & dereliquit Deum factorem ſuum, & receſſit à Deo
ſalutari ſuo. Suſtine igitur Dominum interea, quemadmodum pugil vincens Ibidem.
C percutientes ipſum, per patientiam. Qui enim ſuſtinuerit vſque in finem, hic Matth. 10. 24.
ſaluabitur.

Frater quidam erat principia iaciens in cœnobio, & ſemper tacebat, loquendi CAP. XVI.
libertatem ſic ſibi adimens. Dicebantque de eo commilitones atq; connouitij: vi-
dendum ne fortè non ex religione atque modeſtia taceat; aut potius, quia loqui
neſciat. alij verò dicebant, minimè; ſed Dæmonem habet. Quę cùm audiret frater
non reſpondit ijs: ſed gloriam in corde ſuo dabat Deo.

Frater quidam dixit: Hanc † rationem cogitandi petij à Domino: vt cùm frater CAP. XVII.
meus rem egerit, tacita mecum cogitatione dicam: hic eſt Dominus tuus, illum † al. hanc humilitatis rationem.
auſculta. Et ſi alius frater, dicam iterum: hic Domini tui frater eſt. Sin alius, de-
nuò dicam: audi filium Domini tui. Sicque cogitationibus † inimicis reſiſtens, † al. alienis.
D quietè faciebat opus ſuum, gratia cooperante.

Facientibus aliquando fratribus de nocte acceſſorium quoddam opus; quidam CAP. XVIII
eorum frigore vexatus, redijt ad cellam ſuam: alius autem obmurmurauit ei mi-
ſerunt ergo fratrem qui accerſeret illum: abienſque frater ab ijs miſſus, reperit e-
um granirer laborantem. Cui ipſe: Sciſcitantur fratres, quo pacto valeas; & de o-
pere tuo ne ſis ſollicitus, nos pro te laboramus. At ille: admoneatur charitas ve-
ſtra, quòd & ego vnà vobiſcum cupiebam laborare, ſed infirmitate mea impedi-
or. Reuerſuſque ad eos, qui miſerant ipſum, retulit ijs † contenro & graui † Græc τοῖς;
morbo laborare fratrem, dixiſſeque ſibi, quod & ipſe vnà cuperet intendere
operi.

E Frater quidam iactis principijs in cœnobio, impugnabatur à cogitationibus, CAP. XIX.
cauſſa laboris. Reſponditque dicens: Serue † nequam, venditus es; & quid pote- † q d Iam ſeruus es venditus alteri ſ. Deo, non
ris efficere amplius? Et præbebat ipſi conſolationem Dominus. potes recuſare ſeruitutem, &c.

Comedentibus aliquando fratribus, ſurrexit frater qui * vas vinarium daret; in CAP. XX.
quo aqua nimis calida cum vino permiſta † manum Senis adußit. Dixitque Se- * χεχυκάλιον & al. βαυκάλιον.
nex: Combuſſiſti me, fili. Vt ergo ad cellam ſuam frater abijt, ſeipſum verbe- † al. os Senis.
rauit, dicens: Nonne, ſi viri alicuius auſteri ſeruus eſſes, & hoc feciſſes; non è ve-
ſtigio ille carnes tuas plagis excepiſſet? Ne igitur teipſum neglexeris, vſque in fi-
nem.

Beatus ille Monachus, qui ſeruat mandata Dei, & trium iſtorum ſatagit: CAP. XXI
vt ſci-

vt ſcilicet, vacet orationi, operi, & meditationi. Scriptum enim eſt: Vacate & vi- A
dere, quoniam ego ſum Deus. Et alibi: Pauper ſum ego, & in laboribus à iuuentute
mea ac rurſus: Et in lege eius meditabitur die ac nocte.

Pſalm. 45. Pſalm. 87. Pſalm. 1.

CAP. XXII.

Si videris fratrem, ſuam negligentem ſalutem; ne ſcandalizeris ſuper fratris ſocordia: ſed neque imiteris ipſius ignauiam. Te ipſum caſtum cuſtodi. Si verò alter alterius onera non portamus; quo pacto † gratiam inueniemus coram Domino? Hoc ſtudeamus, ne offendiculum fratri ponamus ac ſcandalum: Verè enim qui in nulla re fratrem ſuum ſcandalizauerit, magnus vocabitur in regno cælorum.

† al. quomodo miſericordiam inuenire volumus coram Domino?

CAP. XXIII.

Exod. 21. Deut. 15. iuxta LXX. al. cap. 23.

In quocunque tandem loco reſederis, vide ne ſalutem tuam neglexeris. Scriptum quippe eſt in lege Moyſis: Si venundatus tibi fuerit frater tuus Hebręus aut B
Hebræa; ſeruiet tibi ſex annis: & ſeptimo, dimittes eum liberum abs te. Si autem dicat ad te: Non exibo à te; quoniam dilexi te, & vxorem tuam: quoniam bene ipſi eſt apud te. aſſumes ſubulam, & perforabis aurem eius; & erit tibi ſeruus in æternum: & ancillæ tuæ ſimiliter facies. Monache renuntiaſti vitæ mundanæ; emiſſus es liber, Chriſtus te libertate donauit: noli amplius diligere ſeruitutem vaniſſimi ſæculi, vt non fiant nouiſſima tua peiora primis. Verùm ſeruiamus ei, qui libertate nos donauit, Chriſto. Quoniam ipſi gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

CAP. XXIIII.

Chariſſime, ſi in loco celebri reſederis, vide ne cogitationibus vincaris ſuperbiæ: neque mente ſpernas fratres, tamquàm ex miſerando cœtu conſtarent. Solus enim Dominus nouit occulta cordis. ne tu quidem in folijs arboris elatus in- C
ueniatis, illi autem fructus † tenentes. Quin potius, quanto pluris es; eò magis teipſum humilia: & inuenies gratiam coram † Deo. Quoniam magna eſt † gloria Domini, & ab humilibus glorificatur.

† al. habentes. † al. Domino. † al. potentia.

CA. XXV.

Chariſſime, ſi ſub obedientia Patris alicuius ſpiritalis ſederis, caue tibi ipſi terminum imponas, dicens: Impoſſibile eſt hoc, vel illud agere. Nam ſi non feceris, rurſusque ſi coactus egeris, inobedientiæ notam atque iudicium non effugies. Quare diuinę teipſum gubernationi relinquas oportet. non enim eædem in anima cogitationes perſeuerant. Sin autem acciderit imperari quid nobis vltra vires, non iracundè † Præfecti reſiſtamus imperatis: ſed deprecatione atque obſecratione, ſubmiſſa voce, Præfecto, quòd ſupra vires ſit, denuntiemus. Reſiſtamus au- D
tem peccato viriliter vſque ad ſanguinem.

† al. præpoſito reſiſtamus, in eius dico ordinatione.

CAP. XXVI.

Matth. 13.

Oportet autem Præfectos diligenter conſiderare ſingulorum ſubditorum menſuras, memores Domini dicentis: In fructificando alios dare fructum † centeſimum alios ſexageſimum, alios autem triceſimum: vt vnuſquiſque in ſuo ordine placeat Deo.

† al. centum, alios ſexaginta, alios triginta, &c.

CAP. XXVII.

Frater, ſi ègreſſus cœnobio, ſolitariam manſionem elegeris, & poſt multum temporis reuertaris vnde exieris: ſic cogitationem & animum demitte, quaſi nunc primum monaſticam vitam ducere incipias, & obtinebis requiem. Et non ad diem dumtaxat pietatem colas, & poſtea abſque ea viuas, ſed omni tempore † humilitatem tibi ſociam adhibe, & inuenies requiem.

† al. ſed familiarem tibi humilitatem redde, & inuenies gratiam.

CAP. XXVIII. E

Tale quid inter fratres accidit: ſi pietate frater profecerit, alium fratrem ex negligentioribus qui moleſtet eum, parat inimicus: ſubornat autem & quieti vacantem, vt ei pro illius ſtultitia reſpondeat. Quæ dum ſic geruntur, clamat alter, & ait: Ecce pium & religioſum. Et exacerbatione ceſſante, incipit pius aduerſis cogitationibus tamquam † iaculis peti, & dicit: perdidiſti pietatem. Ecce turpiter ac præter decorem egeſti coram fratribus: & nunc cur ita negligentem te præbes? vide ne velut infirmum atque abiectum opprimant te. Scriptum eſt enim: Et cum peruerſo peruerteris. ac rurſus: Ne ſubijcias te viro fatuo. Ne frater chariſſime, ne quæſo huiuſmodi cogitationi auditum præbueris: nam † accōmodare ſe iniquitati, in eo peruerſitas cenſenda eſt. Vnde quoque admonet Apoſtolus, dicēs

† [illegible]

Pſalm. 17. Eccleſ. 8. † al. ſe iacet iniquitate

Noli

Noli vinci à malo: ſed vince in bono malum. Ipſeque Dominus præcepit: Si quis (inquit) te percuſſerit in maxillam dexteram, præbe ei & alteram. Sic cum peruerſo oportet † peruerti: & pedibus peccati nequaquam ſubijci. Scriptum eſt enim: Amen dico vobis, quia omnis qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati. Et niſi in talibus cogitationibus, oppoſuerit ſe frater aduerſarijs; nequaquam in virtutis eum tramite ſinent: ſed continuò iracundum atque pugnacem, ac percuſſorem, moribuſque durum atque agreſtem reddent; neque ſeipſum ædificantem, ſed & aliorum animas peruertentem. Sin autem pœnitentia ductus, † religioſam vitam amplexus fuerit; prudentior ad luctam efficietur: vt qui iam ipſa detrimenti experientia, didicerit.

Rom. 12. Matth. 5. & Luc. 6. † al. conuerſari. Ioan. 8. Rom. 6. † al. grauem atque honeſtam.

CAP. XXIX.

Duo fratres, in quadam vigilia linum abſcindebant ſectile; vnaque mox chorda abſciſſa, cœperunt cogitationes alterius ſecum trahentis, commouere eum aduerſus fratrem ſuum. At hic volens ſuperare iracundiam, & non contriſtare fratrem ſuum; quando vidit abruptam fratris ſui chordam, ipſe propriam quoque abſcidit: & ſic inter ſe ambo concordes permanſerunt, ſurrexeruntque abſque offenſione mutua. & non cognouit frater, quid alter frater egiſſet.

CAP. XXX.

Frater quadam vigilia lectitabat, volenſque finire caput, protraxit aliquantulum. Vnde alius monachus contra eum murmurare cœpit, dicens: Audiuit ſurgendum eſſe, & non ſurgit. Et alius ad eum: Nonne ſi prandium paratum eſſet, mandaſſetque nobis Præfectus, largius ad bibendum eſſe; voluptatem inde capiemus? Quo audito, pœnitentia ductus frater, ignoſce mihi, dixit.

CAP. XXXI.

Frater fratri dicebat: Cur ita citò lancem aufers, nec ſinis nos comedere? Ad quem, frater: Ego ſeruus ſum, & quod mihi maiores mei faciendum mandant, facio. Et hoc audito, frater dixit, ignoſce mihi.

CAP. XXXII.

Exiſtimo expedire fratribus, Præfectum in ſe curam omnem ſubditorum ſuſcipere, ac fratres curis & diſtractionibus vacuos reddere in cunctis; maximè verò ab ingruentibus mundanis: vt ſoli orationi mens fratris vacare poſſit. & vt inſtar palmæ arboris tonſæ, ſtudioſè ad ſublimitatem conſurgat virtutum. Corrumpunt enim (inquit Apoſtolus) mores bonos, colloquia praua. Magnum quippe animarum naufragium, in quo regulæ † & rectæ vitæ inſtitutiones non vigent.

1. Cor. 15. † κάνονες, ϗ κυβερνήσεις.

CAP. XXXIII.

Monache, ſi acceſſerit ad te monachus, ſiue ſecularis quiſpiam; noli ſupra vires † offerre te ei: ne poſt fratris diſceſſum doleas de bonis inſumptis apud fratres tuos: ſed appone quod tibi Dominus largitur. Melius eſt enim apponere olera cum charitate, quàm victimas cum triſtitia: hilarem quippe datorem diligit Deus. Hæc autem dico frater, non vt vobis præcidam hoſpitalitatem: ſed vt accepta & immaculata ſit oblatio veſtra. ſecundùm eum qui dicit: Hoſpitales inuicem, ſine murmuratione. De hoſpitalite autem, non opus habetis vt quid ſcribatur vobis: noſtis enim hanc multis virtutibus eſſe maiorem. Etenim hac, Patriarcha Abraham Angelos hoſpitio ſuſcepit. Per eam, Loth iuſtus in ſubuerſione Sodomæ non perijt. Per hoſpitalitatem ſimiliter, Rahab meretrix non interijt cum incredulis, excipiens exploratores cum pace. Ait enim Dominus: Hoſpes eram, & collegiſtis me. Et, Beati miſericordes: quoniam ipſi miſericordiam conſequentur.

† al. occurrere ei. 2. Cor. 9. 1. Pet. 4. Gen. 18. 19. Heb. 13. Heb. 11. Ioſ. 2. & 6. Matth. 25. Matth. 5.

CAP. XXXIIII.

Chariſſime frater, ſi ad te venerit frater quiſpiam, amboque pariter velitis perſoluere regulam † Synaxis; & hortatus fueris fratrem dicere: abſiſte parumper à pectore. ipſeque ſemel iterum, & tertio recuſauerit; noli eum cogere: ſunt enim multi, qui non nouerunt verbo prædicare virtutes, ſed operibus veritatem † declarant. Et ſic cor fratris exhilarabis. nam contentio virtuti non eſt conueniens, quin potius ad iram excitat.

† al. canonem conuentus. † al. celebrant.

CAP. XXXV.

Si ægrotum viſitas; vide ne Inimicus inter vos ocioſiloquium ſuggerat. aut detractiones: ne tuæ mercedis iacturam patiaris cũ mortis ſit diabolo, nocere vni per auditum; alteri verò per linguam. Sed ex ſacris Scripturis cõſolari potius oportet

NOTA

laboran-

laborantem, & paſſione Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti. Cui ſit gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

CAP. XXXVI. Frater chariſſime, ſi hoſpes acceſſerit ad fratrem tuum; quantum vires ferunt, congredere ei, vt hoſpitalitatem adiuues: & Dominus † dirigat, ſecundet que vias tuas.

† dirigat ſecundabitque.

CAP. XXXVII. Chariſſime, ſi egreſſus fueris cum fratribus ad † opus aliquod extraordinarium: auxiliare infirmiori, pro viribus quas largitus eſt tibi Dominus, ſciens quòd à Domino accepturus ſis laboris & compaſſionis mercedem. Sin imbecillus debilis exſtiteris; noli multa dicere atque imperare, & inſolenter agere ſed tu potius atque quieſce. Et Dominus humilitatem tuam conſiderans, certiores † reddet fratres tuos, ne amplius te grauent.

† εἰς παρέργιον.

† al. fidem faciet pectoribus fratrum tuorum.

CAP. XXXVIII. Qui in ſolitudine vitam quietam degunt, eos qui in cœnobijs commorantur, tamquam ab omni externa diſtractione immunes, beatos prædicant. Deinde ſi te miſerit ſe charitas apud fratres: tunc qui in conuentibus, ſolitarios felices iudicant, maximè autem ignauiæ, & accediæ dediti. At qui cogitatione perfectus eſt, inimici laqueos facile ſuperat.

CAP. XXXIX. Prorſus ſanè grauis eſt morbus auaritia, vt omnium ſit malorum radix. Noſſe igitur cupimus, quo † pacto vitium iſtud eradicetur? in firma ſpe figenda in Deum, ex toto corde & anima.

† al. in quo.

CAP. XL. Frater, ſi opere manuum tuarum velox exſtiteris, magna & multa, ac opulenta operando: noli in hoc efferri, neque imbecilliores fratres ſpernas; non enim ſic virtutem perfeciſti: quin potius Deum honora, ac time; vt ad finem vſque fortitudinem tibi largiatur. Quoniam vani ac ſtulti ſunt, qui proprijs confidunt viribus. Sed qui gloriatur, in Domino glorietur.

2. Cor. 10.

CAP. XLI. Super felici ſucceſſu proximi, non decet nos inuidia tangi: membra enim corporis Chriſti ſumus.

CAP. XLII. Monache, ſi Præfectus tuus reprehenderit te, ſiue operis monitor de elegantia operis: ne ægrè feras reprehenſionem, magiſque bonam habere conſcientiam ſtudeamus, vt & emptor, & venditor vtrimque gratias agant Domino. atque etiam cogitatione dicamus: nonne ſi ad veſtimenta, vel vaſa coemenda abijſſemus, de pulchritudine etiam laboraremus? Quare nos quoque honeſtatis ſtudioſi ſimus propter conſcientiam.

CAP. XLIII. Nos verò chariſſimi, tamquam quibus œconomia concredita eſt, infirmitates imbecilliorum feramus. Ait enim Saluator: Non opus habent qui bene valẽt, medico: ſed qui malè habent.

Matth. 9. Marc. 2. & Luc. 5.

CAP. XLIIII. Chariſſime, ſi fortè etiam Præfecti noſtri iniquiores in nos fuerint, quod abſit: nos tamen bona conſcientia ijs tamquam Domino, & non quaſi hominibus placere ſtudeamus; ſcientes, quod mercedem à Domino Deo accepturi ſimus.

CAP. XLV. Prudentem atque ſincerum oportet eſſe Monachum, vt quæ ab aduerſario in eum ſtruuntur mala, cognoſcat: vt alia quidem tamquam ridicula prætereat, alia verò per humilitatem, alia autem ſale † conditis verbis euertat.

† Adluſio ad Col. 4.

CAP. XLVI. Chariſſime frater ſi quem inimicus excitauerit, qui conuitijs & maledictis te inceſſat, dicatque: peruerſe Senex, aut extremè improbe: patienter illatam feras contumeliam. Sin autem cogitatione, pacis gratia ſuſtinuerimus; loco (peruerſe ſenex) dicetur, bone ſenex: & pro (extremè improbe) probiſſime. Seruum verò Domini non oportet contentioſum eſſe: ſed blandum ac manſuetum erga omnes.

CAP. XLVII. Fratri cuidam ſuggerebant cogitationes, tempore vigiliæ, dicentes: Requieſce hodie, & noli ad vigilias ſurgere. At ille: Cogita te heri non ſurrexiſſe, & hodie

A die tibi ſurgendum eſſe. Et de opere aggrediendo, rurſus ei ſuggerebant: Quieſce hodie,& cras operaberis. Illeque iterum reſpondit: Nequaquam, ſed hodie operare;& de craſtino Domino curæ erit.

Chariſſime, ſi tibi amicitia cum aliquo fuerit, certoq́ue conſtiterit eum verè timere Dominum: ſicut ait in Euangelio, A fructibus eorum cognoſcetis eos.) ne de illo malè ſuſpicatus fueris. Omni autem tempore ſobrium ác vigilantem eſſe, bonum eſt. Si quis verò tecum amicitiam fraudulentam inite voluerit, cum libertate Deo non grata: ab eiuſmodi teipſum valde cuſtodi, neque illo prorſus confidenter vtaris. Si autem occultum ſuum vitium riſu aliquo cœperit prodere; ſimulansq́; obedientiam, voluerit te decipere: caue ne cogitationem ad illius immodeſtiam laxaueris, ſed toruo eum aſpectu intuere, vt bonum in te fundamen-
B tum † iactum intelligat: ſicq́ue aut improbam ſuam mentum mutet, aut à te recedat. CAP. XLVIII. Math.7.& Luc.6. †ἐγκείμενον.

Chariſſimè, vide ne fortè dum virum te præbere vis aduerſus eos qui opificij tui labores rapere conantur, aliquis te ex inſidijs aſtutè decipiat atque ſupplantet. Para animum tuum, vt ventum † proſpicias, ac inſtrumentum nauigiumq́ue ad otnes: vt ſaluetur nauis in portu vitæ. CAP. XLIX. †προφορᾶς.

Quis † ficulneam plantat ſibi ipſi, & non ſeruat fructum eius? quanto magis caſtitatem,& temperantiam ſeruare oportet: odit namque Dominus libidinoſorum hominum congreſſum. ac propterea ſcriptum eſt: Horrendum eſt incidere in manus Dei viuentis. Aut quis aliquando ab aſpide ictus, & non cuſtodit ſe à † vicinitate linguæ eius? Si autem poſt ictum, antro ipſius manum admouerit, pla-
C gamq́ue iterauerit: quis iam cauſſa erit mortis? venenata beſtia, aut qui ſeipſum non cuſtodiuit? Tu autem intellige, quod dictum eſt. CAP. L. †συχήλατον. Heb.10. †al. à vicinitate atque acceſſu cauernæ ipſius?

Spiritus ſanctus patefacit homini, quænam ſit via bona, & quæ non bona: rurſusque indicat ei, quid in bona via paratum ſit, & quid in mala occultatum: vt homo cognita vtriuſque remuneratione, pernitiem euitet. Sin autem poſt boni & mali cognitionem, ſibi hic non cauerit: quam ſecum excuſationem afferre in die iudicij poterit? CAP. LI.

Superfluus veſtium ornatus, & oculus ſublimis ac vagus, & collum † extenſum, humeriq́ue retecti atque nudati, & pedes laſciuè induti ac vitioſè directi, mortem conciliant. †al. inordinatum.

D Beatus, cui aliorum ædificatio & ſalus curæ eſt; & nequaquam ſegregari ſe patitur à regno cælesti, cum hominibus ſcandaloſis: quare habitatio eius cum ijs erit, qui Chriſto Domino grati & accepti ſunt. Cui gloria, in ſecula ſeculorum. Amen. CAP. LII.

Admone parentes atque conſanguineos tuos carnales, ne te frequentent: dum enim illi coram te † de tuis loquuntur, diſtrahunt mentis in te officium: ſimul verò te etiam incontinentem ſua doctrina vel exemplo reddent. verùm ſatis eſt, ſemel vel bis in anno ab ijs viſitari. Si porrò inutilem illorum conuerſationem penitus præſcideris, melius ages. CAP. LIII. †al. quæ ad te non pertinent loquuntur.

E Immodica potatio, atque edacitas, pro temporis præſentia voluptatem continent: at die proximè ſequenti, † iniucunditatem, & † diſſolutionem, ac diſtractionem mentis afferunt. CAP. LIIII. †al. triſtitiam. †al. inflammationem.

Si contigerit vt in morbum incidas; ne continenter parentibus tuis carnalibus perſcripſeris: neque ad auxilium mortale, ac protectionem humanam confugeris: quin potius patienter feramus, exſpectantes miſericordiam à Domino, vt ipſe nos gubernet per omnia. Eſt enim & tempus, quando caro opus habet diſciplina. In cunctis autem, Domino placeamus: quoniam ipſi curæ eſt de nobis. CAP. LV. 1. Pet.5.

Frater quidam ægrotauit aliquando, ſibique vim inferens operabatur: flens autem aſſidue in cella ſua inuocabat Dominum, vt ſanitatem ipſi donaret. Deinde CAP. LVI.

rurſus intra ſe dicebat: Hei mihi negligenti; anima mea in horas infirmatur, & A non eſt mihi curæ: & vbi corpus exiguo morbo affligitur, mox cum lachrymis ſanitatem à Domino depoſco. Dicebatque deprecans: Domine Ieſu Chriſte, ſana animam meam & corpus meum; vt ne ſim oneri fratribus: non enim ſolum proprijs viribus homo ſuſtentatur. Et niſi tu Domine neceſſaria ſuppeditaueris atque ſufficientia, nihil † erit homo. Cæterùm Domine, etiam ſanitatem mihi inutili ſeruo tuo concede: quoniam tu pœnitentium Deus es, & in me † magnificentiam tuam oſtēdas. Et cùm adhuc inſtaret operi, ſanatus eſt: & dixit illud Apoſtoli: Cùm infirmor, tūc potens ſum. quod in me quoq; impletum eſt: In veritate enim, quando homo infirmatur, tunc & anima eius ſupra * modum quærit Dominum. Bona ergo diſciplina eſt, ſi quis eam accipiens, gratias agat Deo. dicatque talis: Si bona de manu Domini ſuſcepimus; mala cur non ſuſtineamus? Sit nomen Domini benedictum, in ſecula. Amen. B

Precatio.
† al. non ſubſiſtet homo.
† al. omnem bonitatem tuam.
* ὑπερεκπερισσοῦ.
Iob 2.
Iob 1.

CAP. LVII.

Chariſſime, ſi ſub regula viuis; non te vincat ſocordia, vt ſecunda vel tertia hebdomadæ otieris feria: ne per totam ſeptimanam tribulent te cogitationes. Sic enim nonnullis contingit, qui in cœnobijs viuunt. Suggerit namque cogitationi † fratris, ſecunda ac tertia feria hebdomadæ indulgendum eſſe otio: ſiniſque eum reliquis diebus * opprimi cogitationibus, vſque ad † tempus reddendi operis. Tu autem ſobrius & vigilans eſto in omnibus, chariſſime: vt nihil aduerſarius inueniat, quo te capiat. Enitere igitur, vt quotidie aliquid agas, dieique opus ad diem adiungas: & mens tua non illaqueata curis atque moleſtijs, liberius vacet orationi.

† al. Monachi.
* ὑποπιάζεσθαι.
† al. ad finem vſque hebdomadæ.

CAP. LVIII.

Quando quis vitæ renuntians, egreſſus fuerit ad † fratres; ipſo adhuc in primordijs religionis conſtituto, ſuggerit ei deſiderium improbus, ad habitum accipiendum intempeſtiuè; vt frater nimiam cupiditatem ſancti habitus perferre nequiens, fugiat ſtadium: ſin autem ſuſtinuerit, donec habitum arripuerit; tunc vrget ipſum exire cœnobium, & vitam in ſolitudine degere quare huiuſmodi quadam menti eius ſubijcit: Exi hinc, & vitam ſolitariam amplectere, ac * modicum ſenſimque operare: infirmus enim es, inquit, & moleſtias operis iſtius perferre non poteris. Et ſi egreſſus frater, labores exercitationis monaſticæ fortiter non pertulerit; plus * æquo inde, vehementiuſque torquetur: Sin autem & infirmitas ipſi ſuperuenerit; adhuc magis magiſque eum, quòd proprium locum reliquerit, pœnitebit. C

† al. ad cœnobium pluſium fratrum.
* κατὰ μικρόν.
* περισσῶς.

CAP. LIX. D

Alteri porrò fratri præbet tentator alacritatem ad exercitationem, & auſteritatem diſciplinæ, vſque ad arctiſſimam & ſeueriſſimam viuendi rationem: & poſt modicum temporis, ſiue paucos poſt annos: incipit tentator ipſi Monacho † longitudinem temporis ob oculos ponere, quodq; grauis & lōgus eum maneat ſufferendus labor, inquiens, ad finem vſque, in ea vitæ auſteritate: ne & tandem ipſius corpus nimium viribus deficiat. Si autem anima fratris † ſuam ſitit ſalutem; non ſe tradat fraudulentis eiuſmodi cogitationibus: ſed admonitionibus atque conſilijs virorum exercitatorum, ac timentium Deum obediat; aut mox à ſe ſimilium cogitationum repellat inſultus. Qui verò non ſic virtutem colens, ſuum occultat morbum; & remittere exercitationem nolens, ne offendat fratres, qui † alioquin concordes in labore ſunt & impigri: recedit è loco, vt pro libitu † ſuum E deſiderium expleat: quin & propriam ſibi ruinam tales conflant, quòd ſtudio placendi hominibus, virtutem exerceant: non enim ſupra firmam petram fundamentum eorum ædificatum erat, ſed ſuper arenam: vnde pluuia deſcendente, fluuijſque ac ventis ſpirantibus, & in eam per cogitationes irrumpentibus, corruit. Nam dum videbantur virtutem poſſidere, multa ſuperbia inflati erant: quando autem defecerunt, deſperationi ſeſe tradiderunt, quod * non debuerunt. Scriptum enim eſt: Nunquid qui cadit, non reſurget? dicit Dominus. Et, nolo mortem peccatoris: ſed magis vt conuertatur, & viuat. Qui autem ſecundùm Deum viuit, etiamſi omni virtutis genere excultus ſit, nō tamen inflatur neq; extollitur: diuinam ſecum magnificentiam perpendens, & quo pacto ſemetipſum humiliauit, factus obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis: quin & ſeipſum deſpiciet

† al. protractionem laboris.
† al. ſaluari cupit.
† al. qui inter ſe conſentiunt.
† al. otioſe degat.
* al. quod vtinam non contingat.
Hier. 8.
Ezech. 18. 33.
Philip. 2.

A ſpiciet præ Dei metu, ſecundùm eum, qui dicit: Exiſtimaui memetipſum terram ac cinerem. Virtus verò regali purpuræ eſt ſimilis, quippe cui nihil alienum attexi poteſt. Qui ergo ſecundùm Deum piè ac religiosè viuere cupit: nequaquam in grauiſſimam ruinam incidet. Et ſi etiam vt homo præter rationem commotus fuerit: Dominus tamen, qui nouit eius animum malitiæ & calliditatis expertem, eo hortatione miniſtrorum ſuorum confirmabit ſpiritum ipſius. Admonitus autem & repugnans, ſimilis eſt equo ore indurato, ac frænum non reformidanti; donec ſeſſorem ſuum præcipitet. Nam qui durus eſt corde, miſerè corruet. Gen. 3. & 18. Virtus regali purpuræ ſimilis. A Simili. Ecclef. 3.

CAP. LX. Qui ſuam ſalutem, & opus in cœnobio negligit; ſeipſum exemplum inertiæ præbet plurimis fratribus: qui autem ſalutem curat, magnam gloriam promeretur in cælis: quoniam forma religioſæ vitæ fuit, & negligentiorum fratrum
B promptitudinem ad virtutes perfectas aſſequendas excitauit. Quemadmodum enim in acie belli, qui primus init certamen, † apud omnes honoratur: ita etiam in honore erit apud Deum: omnis qui vigilanter opus Domini perfecerit. Cui gloria, in ſecula ſeculorum. Amen. †al. præ omnibus.

CAP. LXI. Non decipiaris cogitatione Monache, dum peccas, & agis quæ non licet; gloriandoque dicis, quòd quæcumque mala egerit Monachus, melior adhuc ſit homine ſeculari. Non enim (vt ſcriptum habemus) qui ſeipſum commendat, ille probatus eſt: ſed quem † Deus commendat. Tu verò primùm tuas actiones examina: an reuera vitam ſub obedientia perfecta degas, dum ita teipſum efferſ; an concupiſcentiam viceris, paupertatem diligas, detractionem oderis, & inanis gloriæ
C non ſis cupidus: an peccatum auerſeris, & voluptatem abomineris: vtrum nullum violaueris; an paſſiones ſuperaueris; an contumelia affectus, non iraſcaris; & laudatus, non extollaris: an Dominum toto corde ac viribus diligas; & proximum tuum, ſicut te ipſum. Quòd ſi nondum hæc † ſeruauerimus: quare ita magnificè de nobis ipſi ſentimus? quod coram eius bonitate deplorandum eſt: vt duritiem ſanet cordis noſtri, dignoſque nos reddat cæleſti vita atque beata. 2. Cor. 10. †al. Dominus. †al. Quæ ſi non cauerimus.

CAP. LXII. Væ monacho illi, qui pietate deperdita, vino ſe corroborat: nam ſi ſobrietatem hic non coluerit, oportebit in nouiſſimis eum amarè deplangere: Qui autem conſeruat vias ſuas in Domino, gloriam conſequetur.

CAP. LXIII. Non oportet etiam † modum ſtrictè nimis ponere aduerſus recenter Inſtructos: ne à Seniore, ipſi ad alium deficiant. Et licet quidem id cenſeatur æquum, ta-
D men non ſine periculo tumoris & inuerſionis animæ: nam variæ ſunt inſidiæ Diaboli. †al. terminum conſtituere.

CAP. LXIV. Non decet indulgere pueris, vt liberius agant cum fratribus: quin potius modeſtos & obedientes, tales præbere ſe conuenit, in Domino.

CAP. LXV. Nefas eſt, Maiores ſcandalo eſſe inferioribus, ipſiſque exemplo eſſe improbæ conuerſationis. Quoniam ſcriptum eſt: Væ qui potat proximum ſuum ſubuerſione turbida: ſed magis ipſi forma & exemplum eſſe debent fidelibus. Habac. 2.

CAP. LXVI. Non oportet enim, qui ſalutari deſiderat, attendere erroribus aliorum: ſed ſibi ipſi Nam ſcriptum eſt: ideo contendimus ſiue præſentes, ſiue abſentes placere il-
E li: Omnes enim nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti: vt referat vnuſquiſque propria corporis, prout geſſit, ſiue bonum ſiue malum. 2. Cor. 5. Rom. 14.

CAP. LXVII. Si quis, ſicut oportet, non obedit Superiori: ſufferat Infirmitatem nouitij ſubditi, vt hac moleſtia vitam reſtituat laboribus præteriti temporis: Apoſtolo dicente: Debemus nos firmiores, Imbecillitates infirmorum ſuſtinere, & non nobis placere. Vnuſquiſque † noſtrum proximo ſuo placeat in bonum, ad ædificationem. Rom. 15. †al. veſtrum.

CAP. LXVIII. Non poterit diu eſſe in vno loco Monachus, neque requiem inueniet, niſi primùm ſilentium & continentiam diligat. Silentium enim quietem parit, & aſſiduitatem orationis. Continentia verò cogitationem ab omni diſtractione liberam reddit. Demum pacifica † conſtitutio, horum poſſeſſorem excipit. †κατάστασις.

CAP. LXIX.

Ioan. 1. cap. iuxta LXX.

*al. ad proximum ſuum.

Ioan. 2. iuxta LXX.

Pſalm. 17. 80. 117. 119. 135. &c.

*πηδάλιον.

Tentationis tempore apparet probatio viri fidelis, cæterùm tentationis tempore non oportet deficere; at potius orationibus recteque factis intendere. quemadmodum qui per mare nauigant, vehementibus procellis expoſiti, ſuam oſtendunt diligentiam, magnamque vigilantiam, Dominum inuocantes: ſicut etiam in Propheta Iona ſcriptum habemus: Et facta eſt tempeſtas magna in mari, & nauis periclitabatur conteri. Et timuerunt nautæ, & clamauerunt vnuſquiſque ad *Deum ſuum: & iactum fecerunt vaſorum, quæ erant in naui, in mare; vt alleuiaretur ab eis. Quod quidem loco exempli ſit, facientis ad abdicationem rerum terrenarum. Nam quibuſcumque ſpretis ſecularibus, pro ſola vita æterna concertandum eſt: & nequaquam ingruente nobis calamitate aliqua, deſperare oportet. Videmus etenim Prophetam, cùm in ventre etiam Balenæ eſſet, ſuam haudquaquam ſalutem deſperaſſe, ſed precando dixiſſe: Clamaui in tribulatione mea ad Dominum Deum meum; & exaudiuit me: de ventre inferi clamoris mei audiſti vocem meam. Non enim deſpicit eos Deus, qui in veritate inuocant eum. Vnde & nos, tribulatione aliqua ingruente confugiamus ad Dominum, ſecundùm eum qui ait: Domine in tribulatione recordati ſumus tui. Neque enim ſemper tranquillum eſt mare: fierique non poteſt, vt abſque tentatione perficiamus inſtitutæ vitæ curſum. Si verò fidem Domini, tamquam *temonem ac clauum apprehendamus: in vitę portum introducet nos, depulſiſque moleſtijs, vitam & immortalitatem induemus.

CAP. LXX.

Pſalm. 41. 42. iuxta LXX.

Pſalm. 38.
†vulg. apud te, &c.

Pſalm. 41.
Ibidem.

Luc. 2.
Philip. 1.

Chariſſime, ſi ſpiritus acediæ conturbet te; ne animo conſterneris, ſed deprecare Dominum, & præbebit tibi patientiam: factaque oratione ſedens recollige cogitationes tuas, & conſolare animam tuam. ſecundùm eum qui dicit: Quare triſtis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo: quoniam confitebor illi, ſalutare vultus mei, & Deus meus. Et dicito: Quid pigritatis ô anima mea? non enim ſemper eſt nobis in hac vita commorandum. Audi Prophetam dicentem: Aduena ego ſum *in terra, & peregrinus, ſicut omnes patres mei. Reuolue animo eos, qui anteactis temporibus in eodem vixerunt monaſterio, quod iam tu inhabitas; & noſce atque conſidera, quòd quemadmodum illi ex hoc ſeculo tranſierunt: ita & nos tamquam aduenas & peregrinos oportebit, quando Deo placuerit, hinc emigrare: cæterùm vita iuſtorum, poſt obitum incipit. Vnde Propheta futuram vitam deſiderans, exclamabat dicens: Quemadmodum deſiderat ceruus ad fontes aquarum: ita deſiderat anima mea ad te Deus. ac rurſus. Quando veniam, & apparebo ante faciem Dei? Tamquam enim carcerem aliquem, reputabant præſentem vitam Sancti. Vnde & alibi dicit: Nunc dimittis ſeruum tuum Domine, ſecundùm verbum tuum in pace. Sic etiam Apoſtolus deſiderium habuit diſſolui, & eſſe cum Chriſto.

CAP. LXXI.

*σωκάμινα.

*al. & facta coram eo pœnitentia.

Duo fratres ſenes, ſibi mutuò graues & moleſti erant. Contigit autem vnum ex ijs ægrotare: ad quem viſitandum, dum quidam frater accederet, rogabat eum Senex dicens: Simultates & inimicitias hic inter nos gerimus, & velim vt illum ad reconciliationem hortareris. vtinam autem & ego bonum qui alicui poſſem præſtare. Ad quem frater: Iuſſu tuo, inquit, ô Abba, adhortabor. Egreſſuſque frater, ſecum cogitabat: fortè non ſufferet adhortationem meam Senex, magiſque exacerbabitur fortaſſe. Deoque ſic diſponente, quidam ex fratribus affert ei quinque ficus, & paucula *mora. Eligenſque frater ficum vnam, & paucula ex alijs, detulit Seni in cellam ſuam, dicens: Fortè quidam Seni attulit, dixitque mihi: accipe, & da illi tali Seni. Illiſque auditis, Senex obſtupuit, dicens: Iſta ne ad me miſit? Ad quem frater: Etiam pater. Ijſque acceptis, dixit Senex: Bene veniſti. diſcedenſque frater à Sene, ad cellam ſuam redijt. deſumptiſque duabus ficubus, cum pauculis moris, etiam ad alium Senem detulit: exhibitaque *ipſi pœnitentia, dixit: Sume iſta pater, quia mittit tibi ille talis Senex: Cui ille: Vt puto, reconciliati ſumus? At frater: Ita Abba, tuis orationibus. Dixitque Senex: Gloria & honor Deo. diuinaque gratia reconciliati ſunt Senes. Contracta autem inter eos pax eſt, tribus ficubus, pauculiſque moris: & non cognouerant Senes, quid egiſſet frater.

In cœ

A In cœnobio, exigente neceſſitate, vt frater in diſpenſatoris munere conſtitueretur; Præfectus fratrem ad id elegit, pro voluntate ſua: qui iam relicturus cellam ſuam, commendauit ſuppellectilem ſuam alteri fratri, dicens: Si contigerit me deſtitui diſpenſatoris munere, conſignes mihi eadem. At ille recepit ſe redditurum: & non poſt multum temporis reliquit frater œconomiam, dicens ſe in tranquillitate cellæ ſuæ quieſcere malle. aitque ad fratrem: Redde mihi quæ tibi concredidi: at ille noluit præbere. Cumque videret eum iraſci, neque velle quidquam præbere, tacuit: alius autem frater hortabatur illum ad pacem; & ſi quid ipſi concredidiſſet frater, ne eum ſuo priuaret: ne te fortè Dei iudicium, aiebat, è monaſterio eijciat. Ad quem ille: Nihil, inquit, quod eius ſit teneo. & poſt dies † quinque vel decem, admiſſa tentatione, qui vaſa acceperat frater cum magna † vexatione B cœnobio exceſſit. Præfectum verò ſe hortantem ne diſcederet, contumelijs affectum reliquit. Vnde œconomus, permiſſu Præfecti, aperta ipſius cella, reperta vaſa diuiſit fratribus. Paucis autem poſt diebus, pœnitentia ductus frater, redijt ad locum ſuum, vbi apertam ſuam cellam reperit, vaſaque ſua diuerſis fratibus diſtributa: quare vehementer doluit, nec diutins diſtulit ea recuperare, quæ ſibi ab illo fratre fuerant commodata, eidemque reſtituit.

CAP. LXXII. NARRATIO, AB EXEMPLO. † al. fort. quindecim. † al. tribulatione.

Frater interrogauit fratrem quemdam, dicens: Abbas iuſſit me ad piſtrinum egredi, cauſa pinſendi fratribus panem; cumque operarij (inquit) ſeculares ſint, loquuntur indecentia, & non mihi expedit audire eiuſmodi, quid igitur faciam? Cui ille reſpondit: Nonne vidiſti pueros literas diſcentes * gregatim; & quomodo ſinguli eorum proprijs lectionibus ſtudeant, & non aliorum: ſcientes quòd ſuas C ipſi magiſtro recitaturi ſint, & non alienas? Quòd ſi à perturbationibus ſuperaris; audi eum qui dicit: Omnia probate, quod bonum eſt tenete.

CAP. LXXIII. * ἐπὶ τὸ πλῆθος. 1. Theſſ. 5.

Qui ſermones multiplicat inter fratres, multiplicabit pugnas & odia ſibi: at qui linguæ temperat, diligetur. Magnum quippe lumen animæ eſt, timor Domini; ex ea tenebras depellens ipſamque mundam ac puram reddens.

CAP. LXXIV.

Fratres etiam præuia oratione noſtrum opus amplectamur: quoniam merces propoſita eſt ijs, qui ſine fuco † & fallacia opus ſuum pertractant. Nam qui ex contentione, aut ſui ipſius amore, vel auaritia opus negligit; illud Scripturæ audiet: Reddet vnicuique ſecundùm meritum operum ſuorum. Qui autem bona operatur conſcientia, vt Deo & non hominibus placeat; benedictam illam vocem audire merebitur: Euge ſerue bone & fidelis, quia in pauca fuiſti fidelis, ſupra multa D te conſtituam; intra in gaudium Domini tui. Cui gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

CAP. LXXV. † Græc. ἀδόλως. Pſalm. 27. & Matth. 16. 25. & Rom. 2 Matth. 25.

Si ſeculo renuntians, exietis de terra tua, & de cognatione tua, & quieſcere te fecerit Dominus Deus tuus in loco, in quo deinceps tranquillè ac pacatè victurus es: vide ne illo in loco nomen tuum extollas, quamuis etiam princeps, ac valdè magnus ſis in terra tua. ſed ſic cum Propheta, intra te ratiocinare: Mendicus ſum ego & pauper, Domine † adiuua me: vt Deus ſuſcipiat te, atque exaltet.

CAP. LXXVI. Pſalm. 39. † vulg. Dominus ſolicitus eſt mei.

INTERROGATIO.

E Cur Frater negligentem ſe præbet, in cella ſua?

RESPONSIO.

Quàm diu anima rebus inhæret terrenis; variæ cupiditates huius ſeculi, & inanes voluptates, quæ in animum per cogitationes importantur, eius † firmitatem conſtantiamque labefactant atque diſſoluunt: vnde fit, vt frater in cella deſidens, negligentior fiat. Si verò hunc mundum oderit cum fallacijs eius, & ſeipſum ſeruum Domino præſtiterit in toto corde & anima: nequaquam pręualebit aduerſus eum negligentia; facietque deinceps opus ſuum cum * animi iucunditate. Quòd ſi ipſi cum inanis gloriæ cogitatione luctandum ſit: & hanc ſeruus Domini expellet, propriam naturæ infirmitatem expendens, & cuius donum ſit, reputans,

CAP. LXXVII † τὸν τόνον. * ἐν ἀνέσει.

1.Cor. 4. ſecundùm eum qui dicit: Quid enim habes, quod non accepiſti? Sin autem accepi-
ſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis? Quòd ſi certamen ei cum carnis infirmita- A
te fuerit: non pauebit ſeruus Domini, neque ſeipſum à charitate Dei ſeparabit. ſe-
Rom 8. cundùm eum qui ait: Quis nos ſeparabit à charitate Dei? tribulatio? an anguſtia?
Pſalm 43. an perſecutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius? ſicut ſcriptum eſt:
Rom 8. Quoniam propter te mortificamur tota die; æſtimati ſumus, ſicut oues occiſio-
nis. Sed in his omnibus ſuperamus, propter eum qui dilexit nos. Certus ſum enim,
quia neque mors, neque vita, neque principatus, neque poteſtates, neque inſtan-
tia, neque futura, neque Virtutes, neque Angeli, neque altitudo, neque profun-
dum, neque creatura alia poterit nos ſeparare à charitate Dei, quæ eſt in Chriſto
†al. & fugies cogitationes improbas. Ieſu Domino noſtro. Cunctas porrò paſſiones ac perturbationes, ſpiritus forni-
cationis comitatur atque proſequitur: & ideo fuge turpiloquia, & † vitabis cogi- B
tationes immundas.

CAP LXXVIII. Si iuſſerint Præfecti, nos cum fratribus noſtris ad † extraordinarium aliquod
†παρέργιον. opus egredi: prompti atque alacres accurramus, non contendentes cum negligé-
tioribus. Nam qui potens eſt viribus, & non cooperatur, multis modis ſibi ipſi da-
mno eſt: primò quidem mercede ſeipſum priuat: ſecundò occaſionem murmu-
rationi præbet atque detractioni, dum cæco ſui ipſius amori nimis operando in-
†al. vicinus. dulget. Non oportet autem induſtrium cogitationibus ſegnioribus intentum eſ-
ſe. Nullus quippe meſſis tempore dicere ſolet, quia † propinquus meus ſibi fru-
mentum non colligit, ideo nec ego mihi colligam: ſed vnuſquiſque dum tempus
ſuppetit, alimenta ſibi atque pecoribus ſuis colligit, vt ab egeſtate ſe liberum im-
munemque conſeruet. Et ſi in temporalibus tanta adhibeatur diligentia: nonne
multò magis ea opus erit in ſpiritualibus? C

CAP. LXXIX. Senes decet honore cæteris anteire: & infirmis compati bonum eſt. Senes por-
rò ſapientes, vnguentum fratrum ſunt ad ſtabilitatem animæ.

CAP. LXXX. Principium ſuperbiæ eſt, † non adiuuare fratres pro viribus: conuenientibus ve-
†al nolle cooperari fratribus. rò nobis ad opus, non multum eſt loquendum: ſed opus vrgendum, ad quod e-
greſſi ſumus.

CAP. LXXXI. Inanis * animi ſecuritas generat ſuperbiam: ſuperbia autem mater eſt inobedi-
*ἀφοβία. entiæ. Cæterùm humilitas & manſuetudo ſuum poſſeſſorem in timore configunt
Domini, tamquam columnam aliquam in templo Domini collocatam.

CAP LXXXII. Non * decet Monachum, vllam habere cum fœmina ſocietatem: ad eam verò
*Ἀσύμφορον τῷ Μοναχῷ. quæ virginitatem profitetur, prorſus ne acceſſeris; ſiquidem vllus in te carnalis D
Conuerſatio cũ fœminis, periculoſiſſima. ſenſus viget. Nam Monachum inter epulas cum fœminis verſari, idem eſt ac ſe in
ignem proijcere. Qui autem earum fugit conſuetudinem; fugiat tamquam dama
ex retibus, & velut auis ex laqueo.

CAP. LXXXIII. Frater, ſobrium te præbe ac vigilantem à iuuentute tua: ne te pœniteat in nouiſ-
ſimis tuis. Vide ergo, ne cor tuum homines zelauerit peccatores. Scriptum quip-
Pſalm 36. pe habetur: Noli æmulari in malignantibus; neque zelaueris facientes iniquita-
Ibidem. Ibidem. tem. Quoniam tamquam fœnum velociter areſcent: & quemadmodum olera
herbarum, citò decident. Spera in Domino, & fac bonitatem.

CAP. LXXXIV. Chariſſime frater, ſi malæ conuerſationis ſit frater tuus, admone illum dicens:
COMMONITORIA. Finem impone frater; non enim tibi vtilis eſt iſta conuerſatio. Affer illi exem- E
plum aliquod eorum qui lapſi ſunt: hoc autem modo, non quaſi eius qui cecidit,
errorem atque peccatum commemorans, ſed vt præſentem iuues; vtque reſpici-
ens ad pericula conſequentia, fugiat lapſum. Propone quoque ei memoriam ele-
ctorum Dei: & diſcerne ipſi vtrorumque retributionem: & ſi te audierit, lucratus
Matth. 18. eris fratrem tuum. Sin autem in eadem voluntate atque opinione perſeuraue-
†τὰ τῆς καταφρονήσεως ἔργα. rit, & ab alijs admonitus non paruerit, ea † peragendo quibus contemnere ſe in-
dicet admonitores: ſubtrahe te illi, fuſis pro eo precibus ad Dominum, ſecundũ
2.Theſſ. 3. dictum illius: Quòd ſi quis non obedit verbo noſtro, per Epiſtolam hunc notate:
Et ne commiſceamini cum illo, vt confundatur: & nolite quaſi inimicum exiſti-
mare, ſed corripite vt fratrem.

Quis

A Quis aliquando conſpicatus alterum in ſemitam aliquam ingreſſum, & in illa CA. LXXXV.
periiſſe; non ſemitam illam fugit, ne in eandem incidat calamitatem?

Ne decipiaris frater, ſaturitate ventris, & noli inebriari vino, in quo eſt luxu- CA. LXXXVI. Epheſ. 5.
ria: non enim tibi lucrum eſt, niſi in perficienda voluntate Domini.

Serua frater caſtitatem corporis tui: quam ſi in charitate Chriſti cuſtodieris, CA. LXXXVII.
omnem facilè virtutem perfectè exercere & aſſequi poteris. Nam qui in te inha-
bitat Spiritus ſanctus, ſuper te gaudebit, quòd templum Domini, puritate ac recta
voluntate * adoleas; ideoque confortabit te ad omne opus bonum. Hæc porrò *Græc. θυμιᾶς.
tria inſtrumenta ſunt excolendis virtutibus, ac cæleſti puritati perquàm accom- * al. τιμᾶς. i. honoras.
moda: temperantia ventris, moderatio linguæ, & oculorum frænum. Si ergo
B duo ſeruaueris, oculos verò non cuſtodieris, ne diſtrahantur: firmam caſtitatem
tenere nequibis. Quemadmodum enim aquæductus confractus deperdit aquas: A Simili.
ita & oculorum diſtractio mentem caſtam deſtruit. Si quando autem edendi * aui- * al. appetitus, ſeu cupiditas
ditas te inuaſerit; dic cogitationi: puta, ſi heri hoc te cibo refeceris, nonne hodie
ieiunus ſurrexiſti? Quòd ſi porrò tibi ſuggeſſerit, vt res inutiles ab alijs ſciſciteris;
dic cogitationi tuæ; puta iam te interrogaſſe, quodque proximus tibi reſponde-
rit, & ſile. Quòd ſi euagationes * mentis atque diſtractiones tibi ſuggeſſerit; dic * μετεωρισμούς.
cogitationi: propterea hic es, non vt alienam pulchritudinem perdiſcas. quare
tibi ipſi attende, & negligentiam fuge, vt mens tua confixa cohæreat in timore Pſalm. 118. iuxta LXX.
Domini iuxta illud Prophetæ: Confige clauis à timore tuo carnes meas: à iudicijs
enim tuis timui.

C Arbitror conducere Monacho maximè nouitio, non exire cella, ſine * ſuper CA. LXXXVIII
humerali; indecens enim eſſet abſque pallio prodire: ſiquidem nudo aliquo ami- * ἄτερ χαταναίτου, χολοβίου.
ctu, ſiue cum ſolo colobrio nouitiū incedere, monacho turpe eſt & indecorum.
Scriptum quippe habetur: Præcingere, & calcea te caligas tuas, & circunda tibi
veſtimentum tuum, & ſequere me. * Non decet quoque Monachum, nimio Actor. 12. * al. cap 89.
affectu atque inordinatè corpus lauare, vel pedes, inſtar voluptatis * amatorum: * φιλήδονοι.
nam per corporis elegantiam, veſtiumque ornatum, ſibi voluptates * conciliant. * al. venantur.
ſicque pietatis ſtudioſus, per contraria reſiſtit contrarijs.

Non oportet ad oſtentationem hominum quidquam agere: ſed cuncta puro CA. LXXXIX.
agenda ſunt corde, tanquam Deo latentium & occultorum conſcio, à quo etiam
ſolo remunerationem ſperemus. * Non licet etiam Monacho peregrina * al. cap 90. & * al. cap 91.
D proferre colloquia, præſertim tempore Synaxis: ne impedimentum detur cæte-
ris. Ecce fratres noſtri laborant, & nos diſturbamus illos. Ipſi ſacras audientes
Scripturas * combibunt eas, inſtar terræ pluuiam ſitientis: nos autem & intus ver- * συμπίνουσιν.
ſantes, extra cogitationibus diſtrahimur. Ipſi diligentes ſunt & attenti: nos au-
tem negligentes. ipſi vigilant in orationibus: nos autem ſomno & inertiæ nos-
ipſos obſtringimus. ipſi coronam accipiunt: nos autem in noſtra permanemus
ignauia. ipſi Deo placere ſtudent, nos autem mundo. Quare & nos euigilemus, Lucæ 11. & Matth. 7.
vt accipiamus. Omnis enim qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit: & pulſanti
aperietur. Quoniam ſuauis Dominus vniuerſis, & miſerationes eius ſuper omnia Pſalm 144.
opera eius. Ipſi gloria, in ſecula, Amen.

Deum time chariſſime, & mandata eius obſerua, & citò videbis longè poſt te CAP. XC.
E relictos eos qui te contemnunt atque deſpiciunt, ſi minus hic, at certè ibi. Ser-
ua igitur charitatem, & pupillam oculorum. Lux & vita in ea ſunt, ſerua eam.
Gaudium eſt omnibus adhærentibus ei: Diuina eſt * poſſeſſio, angelique digni- * Græc. κτῆμα
tas, tene eam. Si dilexeris eam, renouabitur vt aquilæ iuuentus tua. Si ſeruaueris * al. κτίσμα:
eam, erit tibi exultatio coram Angelis Dei. Si eam dilexeris, proſperaberis in Pſalm. 102.
cunctis operibus tuis. Si dilexeris eam, inhabitabit in te gratia Dei; eiusque gratia
inſtar fontis diſtillantis medicamenta hominibus, bonusque odor eius cor tuum
exhilarabit. Columna hæc omnium virtutum. Nullus in ea reperitur dolor mor- Charitas, columna omnium virtutum.
tis. Iuſtitiam & fortitudinem, patientiam ac pacem edocet: domus Dei eſt, eam
ſerua: donabit autem nobis eam cum fructibus eius, ipſe Dominus. Cui gloria
in ſecula, Amen.

CAP. XCI. Chariſſimi, diligamus, inuicem: & confundetur inimicus, qui non ceſſat ad- A
uerſus ſeruos Dei æmulationem excitare atque inuidiam. Nam qui Inimici ſe-
quuntur conſilium, videntes inter ſe fratrem ex animo placidè ſeruientem Do-
* ὑποστέλλον- mino, non probant: ſed machinationes excitant, volentes eum perſequi, * ve-
τες. riti ne vera pietate atque religione proficiens, fortior ipſis euadat. Et hic qui-
dem perſecutionem patiens, innocens recedit ex cauſſa ſeparationis: ſed aucto-
res culpa non vacant. Sic Ioſeph pro ſeruo venundatus eſt Aegyptijs: verùm
Geneſ 39. 40. 41. 42. 43. & Pſalm 104. Deus, quem mente tenebat, ipſum non deſpexit; immò gratiam ac ſapientiam,
coram Pharaone Aegyptiorum Rege donauit. Principemque eum ſuper Aegy-
*οἱ ἀπογνόντες ptum & vniuerſam domum ſuam conſtituit: & qui * reprobauerant eum, ibant
adoraturi eum cum muneribus, non ſolùm vt fratrem, ſed tanquam Regem &
Pſalm.32. Dominum vniuerſæ terræ Aegypti. Nam ſcriptum eſt: Dominus diſſipat conſi-
lia gentium: reprobat autem cogitationes populorum, & reprobat conſilia prin- B
Pſalm.117. Hebr.13. cipum. Conſilium autem Domini in æternum manet. Rurſusque ait: Domi-
nus mihi adiutor, non timebo quid faciet mihi homo. Seruemus igitur noſipſos
chariſſimi, ne quem ex puſillis iſtis ſcandalizemus, Domino & Saluatore noſtro
Matth.18. & Marc.9. Ieſu Chriſto affirmante, expedire tali magis, vt ſuſpendatur mola aſinaria in col-
lo eius, & demergatur in profundum maris: quàm vt vnum ſcandalizet de puſil-
Ibidem. lis iſtis, qui in me credunt. Et iterum: Videte, ne contemnatis vnum ex his puſil-
lis; dico enim vobis, quia Angeli eorum in cælis ſemper vident faciem Patris
Pſalm.33. mei qui in cælis eſt. Propterea diligamus inuicem fratres, vt cum viderit Domi-
* al. ob timorē. nus fidem & vnionem ad inuicem, quam habemus cum * timore eius, in nobis
Pſalm.103. lætetur, ſicut ſcriptum eſt: Lætabitur Dominus in operibus ſuis. Cui gloria, in C
ſecula ſeculorum, Amen.

CAP. XCII. Cautè age frater, & attende tibi ipſi: multæ enim ſunt inſidiæ inimici. Si enim
fratrem ſobrietati ac vigilijs deditum conſpexerit inimicus; alium mox ex ſegni-
oribus aduerſus eum excitat, vt ſæpe etiam manus inter ſe conſerant. Deinde
conciliata amicitia, eandem confidenter inter illos auget fraudulentus; non qui-
dem virtutis gratia: ſed vt eiuſmodi amicitia: turbatis illorum mentibus, volup-
Concordia diſcors. tates inter eos admiſceat, fiatque ingens malum. Quare etiam poſteaquam ſuam
ipſi improbitatem damnauerint, tantùm ſæpe odium auget; vt abijciant breuem
illam diſcordemque concordiam. Qui verò Deum timet, nunquam ſine ſuperna
Iacob.3. ſapientia diliget. Nam ſcriptum eſt: quæ autem de ſurſum eſt ſapientia, primum
quidem pudica eſt, deinde pacifica, modeſta, & quæ ſequuntur. D

CAP. XCIII. Si inter fratris commoreris, ne aſſueſcas præcipere, ſed exemplum te potius
ijs præbe bonorum operum: obediens in ijs quæ ab alio dicentur tibi: ſin autem
DOCTRINALIA. exigente neceſſitate loquaris, tanquam conſiliarium te gere. Quod ſi alius fra-
ter dicta tua refellerit; ne mouearis mente, ſed voluntatem tuam, charitatis pa-
cisque gratia, reprime. Si enim iram excandeſcentis Dæmonis, per manſuetu-
* al. aduerſariū tuum dinem reſpuis, nihil aduerſum te poterit. Vnde ſic * tibi repugnantem alloque-
re: Ego quidem benedicte, tanquam idiota aliquis locutus ſum, ſic conſiderans,
da veniam ignorantiæ meæ: ſit autem quemadmodum ipſe dixiſti; & in hoc re-
trocedet à te, re infecta, atque confuſus, turbarum excitator diabolus. Nam
* al. & perturbationes in nos incurabiles. contendere, ac propriam voluntatem oſtendere, turbas excitat, & * iracundiam
inſanabilem: ira aūt in ſinu quieſcit impiorum: & vis iræ eius, ruina eſt ipſi. Vnde E
2.Tim 2. & Apoſtolus admonet dicens: Seruum Domini non oportet contentioſum eſſe.

CAP. XCIV. 1.Theſſ.4. Apoſtolo dicente: Hæc eſt enim volūtas Dei, ſanctificatio veſtra: vt abſtineatis
vos à fornicatione. Certamen verò non exiguum eſt inter ſanctificationem &
immunditiam, dum impudicitiæ cooperatores ſuggerunt eiuſmodi, dicuntque:
Ecce nullus te videt, & quem vereris? Quibus cooperatores ſanctificationis
* al. intuentur. reſpondent: Deus videt, & Angeli eius * adſunt; & quo pacto tu ais, nemo te
videt? At tentator: hucuſque, inquit, neminem aſpicimus. Quem interrum-
* al. ſanctimoniæ cultores. pentes * puritatis ſtudioſi: Bene, inquiunt, dixiſti, quòd nihil videmus. Nam ſcri-
ptum eſt: Excæcauit eos malitia eorum, & neſcierunt ſacramenta Dei. Prophe-
ta quoque clamante atque dicente: Intelligite inſipientes in populo, & ſtulti ali-
quando

A quando ſapite. Qui plantauit aurem non audiet? aut qui finxit oculum, non conſiderat? Et alio in Pſalmo ait: Domine probaſti me, & cognouiſti me: tu cognouiſti ſeſſionem meam, & reſurrectionem meam. Tu intelleſtiſti cogitationes meas de longè: ſemitam meam, & funiculum meum inueſtigaſti. Et omnes vias meas præuidiſti: quia non eſt * dolus in lingua mea. Ecce Domine, tu cognouiſti omnia nouiſſima, & antiqua: tu formaſti me, & poſuiſti ſuper me manum tuam. Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me: * confortata eſt, & non potero ad eam. Quò ibi à ſpiritu tuo? & quò à facie tua fugiam? Si aſcendero in cælum, tu illic es: ſi deſcendero in infernum, ades. Si ſumpſero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris. Etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. Et dixi, forſitan tenebræ cōculcabunt me, & nox illuminatio in delicijs meis.
B Quia tenebræ non obſcurabuntur a te, & mox ſicut dies illuminabitur: ſicut tenebræ eius, ita & lumen eius. Et alibi: In ipſo enim viuimus, & mouemur, & ſumus. Et quo pacto tu audes dicere, quòd nullus te videt? cùm & ſæpe olim Dominus dixerit: Amen dico vobis, quia ſi hi tacuerint, lapides clamabunt. Hæc igitur tecum ipſe reputa, & peccatum nequaquam dominabitur * tibi, neque dolor peccati occupabit te: ſed gaudium & pax tibi erit in Spiritu ſancto. Nam peccatum tenebricoſus atque caliginoſus conſequitur & comitatur dolor, qui illius auctores & effectores inuadit: Sanctificationem verò, gaudium & pax conſequitur. Qui itaque quietus in cella ſua degit: exultat in Spiritu ſancto, inſtar infantis ſub mammilla matris. Deinde iterum reuerſa gratia, facit eum lugere ac flere, in memoriam ipſi peccata præterita reducens: ne nimio elatus gaudio, offendat. Quin & lachrymis ſplendeſcit anima, cæleſtia diuino munere contemplans. Ma-
C gnum quippe beneficium eſt, Sanctificatio in dilectione Chriſti. Ipſo Domino affirmante: Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. Ipſe autem Dominus, qui fragiles excitat, & eos * qui animo ſunt demiſſo atque abiecto ſaluat; & membra in peccatis inueterata, per pœnitentiam reparat: immaculatum corpus noſtrum, cum anima ac ſpiritu tueatur atque cuſtodiat. Ipſi gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

Pſalm. 138. — * vulg. nōn eſt ſermo in lingua mea. — * al. inualuit. — Ibidem. & Amos 9. — * al. in directū. — Actor. 17. — Lucæ 19. — * al. in te. — Comparatio pulcherrima. — Matth. 5. — * τοὺς ἀσυγκρίτους ταπεινωμένους. [sic: marginal Greek, partly illegible]

CAP. XCV.

Si quietus vixerit Monachus in ſua cella, à multis turbis liberabitur. Qui autem * vecors eſt mente, ſi ad turbas acceſſerit, non referet æmolumentum: at qui cogitatione perfectus eſt, vtilitatem percipiet. Cæterùm quietam ac ſolitariam vitam degere, præſtantius eſt. Exempli gratia chariſſime: Fratri per ciuitatem obambulanti occurrit tumultus * humanæ conditionis, dum hunc quidem ridentem videt, iſtum verò plorantem, illum dirè iurantem, alium etiam blaſphemantem. Et eiuſmodi conſpiciens frater; ſi mente ſit infirmus, ſubitò illud Phariſæi dictum in mente habebit: Deus gratias ago tibi, quia non ſum ſicut cæteri hominum. aut frequens etiam iiſdem affectionibus cōmotus, diſcedet: quare ſolitudo quieta maximè infirmioribus eſt vtilis. At qui mente perfectus eſt, iam dicta intuens, obſtupeſcit ſuper longanimitate Dei, ſecum ita loquens: Vides quanta ſit diuina patientia: quandoquidem dum à nobis maledicitur * & blaſphematur, fert patienter, & non iraſcitur; deſpectus ſuſtinet, & non reminiſcitur iniuriæ. Cæterùm cuncta noſtris vſibus ſuppeditat abundanter: erudiens & miſericordiam exhibens, omneſque ex multa benignitate ſua ad pœnitētiam reducere cupiens. Ego verò quid faciam peccator? quia cùm terra ſim & cinis, contumeliam ſufferre nequeo: immò nec verbum quidem à fratre aſperius: Nam
E ſi contumelia mihi aſpergitur, iraſcor. Si conſolatio mihi adhibetur, animo efferor. Hei mihi peccatori: hei mihi. Et his compunctus frater, abit glorificans Deum, ac dicens: Gloria tibi Deus, gloria tibi. Iterumque dico: Gloria tibi, qui ſolus bonus es.

* al. Puer eſt ſenſu. — * θόρυβος τῆς ἀνθρωπότητος. — Lucæ 18. — * δυσφημούμενος.

CAP. XCVI. CONTRA IMPVRAS COGITATIONES.

Chariſſimi, ſi quando impuræ mentem noſtram perturbent cogitationes, non deſpondeamus animum, ſed meminerimus miſerationum Dei. Nunquam enim cui nauigium commiſſum eſt, reprehendetur à Domino, vel poſſeſſore, vt dicat: Cur paſſus es meam nauem fluctibus appelli? Sed cur neglexiſti, nec fluctibus obſtitiſti? Cur verò & in portum propoſitum, id eſt, ad diuinam miſerationem non confugiſti? Nam quando in nos inſultus immundarum cogitationum ſuſcitat

inimi-

inimicus, quas hominum aures ferre non poſſent: conuerſus, viciſſim dicit: Pe- A
riiſti, non eſt tibi ſpes vlla ſalutis, volens vndis eum deſperationis demergere.
Tu itaque caue fidas dictis eius, ne mentem propriam deſperatione deterreas: ſed
quantum illi, deſperationis timore, animam grauant: tantum nos ſpe futurorum
*ἐπὶ πλέον. bonorum ſublenemus eam, diuinæ commiſerationis memores: ne * nimium
onerantes aduerſarij, etiam animam cogitationibus demergant. Illiſque ad nos
dicentibus; perditus es, nec amplius ſaluari poteris. dicamus eis: nos cum Deum
habeamus miſericordem atque longanimem, non deſperamus de noſtra ſalute.
Qui enim dixit, non ſepties ſolùm dimittendum eſſe proximo, ſed vſque ſeptua-
Matth.18. gies ſepties: multo magis peccata dimittir * exſpectantibus ſalutare ipſius. Pulſit
* al. ſperantibus * ſ. in aliud. igitur hinc ipſis, in * alio incurſionem faciunt, dicentes: Cùm Deum habeatis
miſericordem atque longanimem, & peccata dimittentem: cur non magis in-
dulgetis voluptatibus ſeculi, & poſtea pœnitentiam agite? Ad quos tunc nos re- B
1 Ioan.2. ſpondeamus: Quæ fecimus, fecimus, & infecta reddere nequimus: nunc autem
Scriptura atteſtāte, quòd nouiſſima hora ſit, in quam horam, vel in quod tempus
reſpicientes, noſtram ſalutem negligemus? malumque in conſpectu Domini
A Simili. Dei noſtri agere, pro nihilo ducemus? Similis es enim frater chariſſime, viro ſub
arbore confidenti, qui proſpiciens immanes beſtias gregatim aduentare, ſeſe in
altum abripit, ita vt feræ ipſi nocere non valeant. Exiſtima autem arborem, ti-
morem Dei; eritque tibi gratia cooperatrix, in omnibus vbicunque ambulaue-
ris, & inimicos tuos ſubſternes tibi.

CAP. XCVII. Sic in præſenti vita incedere oportet fideles: Si gaudium nobis acciderit, ſiue
ex felicitate aliqua, ſiue ex beneficijs acceptis, vereamur non longè abeſſe triſti- C
tiam: ſin autem triſtitia ſuperuenerit nobis, ſperemus gaudium propinquum.
Ab exemplo. Exemplum ab ijs qui per mare nauigant capiamus: nam hi, inſurgente in eos ven-
to, ac tempeſtate aliqua vehementiore, non illicò deſperant ſuam ſalutem, ſed
reſiſtunt fluctibus, tranquillitatem exſpectantes, qua obtenta, iterum procellas
metuunt; vnde etiam aſſiduè aduigilant, ne repentina aliqua vis ventorum inſur-
gat, quæ eos imparatos in mare deturbet: ſic & nos vtrimque circumſpectos eſſe
*al. neque vt peregrinus oportet. Qui enim exſpectatur, ſi venerit, non vt nouus * atque hoſpes recipitur:
neque enim illum imparatū offendit. Cùm igitur tribulatio aliqua vel anguſtia
nobis acciderit; liberationem ab ijs, & auxilium à Domino exſpectemus: ne for-
tè dum longior eſt ac diuturnior tribulatio, ſi nulla ſpes nobis ſalutis ſuperſit,
mortem afferat. Similiter dum gaudium obuenerit, anguſtias exſpectātes: ne ob D
nimium gaudium, obliuiſcamur luctus.

CAP. XCVIII. Si compaſſionis * affectu permotus, fratrem adhortaturus abieris, priuſquam
* Ἐὰν συμπαθῶμ. tractes cum eo, quem cohortari ſtatutum eſt, ſic tecum cogita: Si te non audierit,
noli iraſci, neque perturbari: ne nocumento ſit vexatio tua, & fratrem accuſes.
Si te auſcultauerit, gratia Deo: Sin autē adduci non poſſit, vt dictis tuis obediat;
* ὡς διὰ τὸ αὐτοῦ ὄνομα. ne iraſcaris. Nam compaſſionis mercedem, repreſſioniſque iræ, incunctanter à
Deo accipies: quippe * qui ob illius nomen id feceris.

CAP. XCIX. Chariſſime, cæleſtem theſaurum deſideras, dignuſque Domino fieri cæleſti,
Matth.19. dicentem audi: Si vis perfectus eſſe, vade & vende quæ habes, & da pauperibus,
Matth.10. & Lucæ 14. & habebis theſaurum in cælis: & veni, ſequere me. Et rurſum: qui amat patrem
aut matrem pluſquam me, non eſt me dignus. Et qui non accipit crucem ſuam,
Marc.10. 16. & Lucæ 14. & ſequitur poſt me, non eſt me dignus. Itaque niſi quis crucem baiulet, non E
*al. adiunxit. poterit ſequi Dominum. Poſtquam enim dixit: vade, vende quæ habes, & da
pauperibus, & habebis theſaurum in cælis. * ſubintulit dicens: & veni, ſequere
NOTA. me. Non enim dixit: & habebis theſaurum in cælis. & deinceps dormi, ac re-
quieſce: ſed dixit, & habebis theſaurus in cælis, & veni, ſequere me. Non ergo
ſolum renuntiationem, ſed & probationem, quæ in eiuſmodi ſuccedere ſolet
*al. dimouere. laboribus, præbe. Tunc enim præſtantium certamen & lucta ſuſcipietur cum ad-
uerſario: qui ſi poſtea cogitationem * transferre valuerit à cognitione rerum cæ-
leſtium, nouiſſima peiora reddet primis. Sicque Monachum inimicus tentat,
vt qui largè ac liberaliter ſuas opes in pauperes diſperſerit; viliſſima deinde

quæquæ

A quæque egeſtatis prætextu auidus atque * iniuſtè perſequatur; & qui nuptias legitimas recuſauit, fornicationis hunc & laſciuiæ amarorum efficiat. Vndè ſanè multa opus eſt ſobrietate & vigilantia, donec ex hoc corpore ſiue carcere * ac ſepto exceſſerimus. *al. audacius. * ἐκ σκάμματος.

CAP. C. * Σύστημα τῶν ἀδελφῶν.

Chariſſime, ſi in * congregationem fratrum, ſe in pietate ac religione exercentium, incideris; volueriſque verſari inter eos, vt ſeruias Domino: vide, in omnibus modeſtum ac humilem te præbeas; vt alios quoque qui ex miſeranda ſeculari vita aderunt & aduentabunt, tua honeſta conuerſatio erudiat, ſuaſque ipſi animas ad virtutum perfectionem excitent. * Quando ergo Præfecti, nos vnà cum alijs fratribus iuſſerint ad opus egredi, alacres * contendamus. Si porrò reſp[illegible]is, corpus tuum non ſufferre labores, ſicut ruſticorum, perſpicuum B iſtud [illegible] enim omnes æqualiter poſſunt onera ferre; cæterùm obedientem & pro[illegible] voluntatis eſſe, conceſſum eſt omnibus. Oſtende igitur * inſtitutum atque alacritatem tuam in veritate: & omnes re onere leuabunt, videntes te illi ferendo parem non eſſe. *Sed vide*, ne * omnino te illo ſubleuari patiaris temerè: verùm interpella eos, dicens: Ego quoque vobiſcum partem habere cupio: & cooptare ijs pro viribus, quas tibi largitus eſt Dominus. Nam ſcrutator cordium, qui nos creauit, nobiſque vitæ ſpiritum dedit, nouit quas ſingulis vires attribuerit. Si enim poſt arreptam ſolitudinem, contraria diuinis mandatis egerimus: in vanitatem res tota reſoluitur. Quòd ſi ſubrepens inimicus, concupiſcentiam rerum præteritarum, in mente tua ſeminauerit: vide ne vlla quidem ratione patiaris cum huiuſmodi cogitationibus verſari ac colloqui: nam præte- C ritarum memoria rerum, ſuperbiam ijs parit, qui temerè ac ſine ratione eas * mente pertractant. Quando porrò ſpatium ac locum, ſuperbiæ operibus perficiendis opportunum, propter inſtitutum vitæ repugnans, non obtinuerit: tunc carnali affectioni, & voluptatum concupiſcentiæ mentem ipſius tradere nititur: mala autem affectio, noſti quid ſit? paſſio ea eſt improba, Deum irritans, & homines exacerbans, quam deſtruet Dominus. Ipſi gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

*al. cap. 101. *προδράμωμεν. * τὴν πρόθεσιν. * εἰς τέλος. NOTA. *al. in earum cogitatione hæreant. κακοήθεια πάθος πόνηρον.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

D *Centum iſta Auctoris noſtri Capita lectu ſanè digniſſima, multiplicem in ſe Doctrinam continent, variarumq; rerũ narrationes: nec non Apophthegmata ac ſcitè & argutè lepideq; dicta plurima; præter comparationes atque ſimilitudines hinc inde petitas, & exempla aliquot accommodatiſſima: modum autem ac rationem inter alia potiſſimum acquirendæ humilitatis tradunt: & ſunt veluti Compendium quoddam ſi non omnium ſaltem plurimorum hoc ſecundo Tomo antea tractatorum, è quibus non pauca conciſè in hiſce capitibus adducta ac repetita inuenias. cuiuſmodi etiam ferè ſunt in primo Tomo eius Beatitudines ac ſpiritalis vitæ regulæ plurimæ: nec non Capita XCI. De recta viuendi ratione. & de Vita ſpiritali ad monach. Capita XCVI. &c. Quibuſcum etiam aliorum Patrum in multis conferri poſſunt capita ac Regulæ monaſticæ. Pachomij, Macarij, Magni Baſilij, Gregorij Nazianzeni, Chryſoſtomi: item Caſſiani. Nili Archimandritæ Conſtantinop. ac Marci, Eſaiæ, & Dorothei Abbat. &c. è quibus licet multa repeerantur typis mandata, ſunt tamen non pauca adhuc in antiquis Vaticanis membranis Græc. latentia (quæ ibi aliquando vidi) & nondum in lucem edita, præcipuè autem* E *veterum iſtorum Abbatum Græcorum, quorum iam memini.*

Eiuſdem S. P. Ephræm Capita Centum: quæ & narrationes, & Apophthegmata ac ſcitè dicta, doctrinamque variam continent, & de ratione acquirendæ humilitatis, &c.] *Hanc omnium iſtorum Capitum inſcriptionum anteponere hic viſum potius fuit, quòd magis ipſum Argumentum, præcipueq; in illis contenta per partes quaſdam denotet atque proponat. vbi tamen in alijs atque alijs Exemplaribus mmſſ. abſque eiuſmodi partium expreſſione, breuius etiam ſic reperitur:* Eiuſd. Capita cẽtum, quomodo quis humilitatem ſibi comparet.] *& al* Eiuſd. S. Patris Ephræm, de modo ac ratione acquirendæ humilitatis, Capita centum.] *qui Titulus etiam commodus eſt, & inſtituto quadrat, ac placet, cùm à potiori fiat denominatio, potiſſimumq; de rectè comparanda humilitate, in hiſce agatur. Ad numerũ porrò Capitum, quod hic attinet, licet in pleriſq; MM SS. diſtinctio illorum atque diſtributio in plura fiat quàm centum: tamen quia in omnibus Græc exemplaribus quæ videre licuit, præmittitur in Inſcription. numerus ſolum centenarius, & non vltra; factum eſt quod in nonnullis capitibus magis*

magis conciſis, & à ſeniucem quaſi dependentibus, duo in vnum contraxerimus, coniunxerimusq́; vt A *præmiſſo Titulo, capitum quoque numerus in corpore Textus reſponderet, & nec plura nec pauciora, quàm centum, hic à nobis nullo prætermiſſo, reponerentur.*

Ex cap.3. Audimus loquentem Sapientiam: Homini fornicario omnis panis dulcis: non fatigabitur tranſgrediens vſque ad finem, &c.] *Verba iſta allegantur ex Sapientia Sirach, ſiue ex Eccleſiaſtico cap. 23. concordatq́; in pleriſq́; hic lectio noſtri Auctoris cum edit. L X X. at in vulg. paullò aliter ſequentia ſic leguntur:* Omnis homo qui tranſgreditur lectum ſuum, cõtemnens in animam ſuam, & dicens: Quis me videt? tenebræ circundant me, &c.] *In reliquis verò poſt ſequẽtibus, partim cum vulg. & partim cum L X X verba hic conſonant, quare & vtriſque nos in tranſlatione pro exigentea re accõmodauimus: & in aliquibus verba etiam quædam Scriptura aliter ab Auctore lecta atq; accommodata, prout ſunt apud ipſum reddidimus, cuiuſmodi hic ſunt iſta:* At contra hominis oculos timet: nec intelligit infinitis partibus oculos Domini lucidiores eſſe ſole, circumſpicientes, &c.] *quæ per alluſionem ex iam citato Sapientiæ cap 23. videntur dicta, & ſic applicata. vbi in edit. L X X. hic eſt:* Et oculi hominum timor eius: & non cognouit, quoniam oculi Domini decies millies lucidiores ſole, inſpicientes omnes vias hominum, & intuentes in abſcõditas partes &c. *in vulg. autem* B *ſic:* & non intelligit, quoniam omnia videt oculus illius; quoniam expellit à ſe timorem Dei, huiuſmodi hominis timor. & oculi hominum timentes illum: & non cognouit, quoniam oculi Domini multò plus lucidiores ſunt ſuper ſolem, circumſpicientes omnes viam hominum, &c.] *vnde quæ in his lectionis ſit conuenientia, & quæ differentia Lector conſideret. Conſtat autem totum hoc Tertium Auctoris caput, ex verbis Sapientia Sirach, cap. 23.*

Ex cap. 5. Non dicas: à Deo abſcondar, & ex ſummo quis mei memorabitur? In populo magno non ero in memoria, &c.] *Ex capite 16. Sapientiæ Sirach; citantur iſta: vbi etiam alia atq; alia notanda erit lectio, ſiquidem in vulg. hic inter alia ſic eſt:* In populo magno non agnoſcar: quæ eſt enim anima mea in tam immenſa creatura? Ecce, cælum, & cæli cælorum, abyſſus & vniuerſa terra, & quæ in eis ſunt, in conſpectu illius commouebuntur, &c.] *at in editio. L X X. ad verbum, ſic:* C Non dicas, à Domino abſcondar: numquid ex ſummo quis mei memorabitur? In populo magno non ero in memoria: quæ eſt enim anima mea in immenſa creatura? Ecce cælum, & cælum cæli: Dei abyſſus, & terra commouebuntur in viſitatione eius. montes ſimul, & fundamenta terræ, cùm conſpexerit illa, tremore concutiuntur.] *Cuius loci verba, quouſque ab Auctore extenduntur, etiam hic producere ex edit. L X X. viſum eſt: vt quilibet conuenientiam atque differentiam lectionis videat decernatq́; vbi partim S. Ephræm cum L X X. & partim cum vulg. conſentit, partim etiam ab vtriſque diſſentit, aliterq́; nonnulla legit, ſicut rectè examinanti ac conferenti patebit.*

Ex cap 15. Et comedit Iacob, & ſaturatus eſt, recalcitrauitque dilectus. incraſſatus, impinguatus, dilatatus, &c.] *Locus eſt Deut. 32. vbi in vulg illud:* & comedit Iacob, & ſaturatus eſt, recalcitrauitque, &c] *eo in loco deeſt, ſed ponitur in edit. L X X. vbi ad verbum ſic eſt:* Et comedit Iacob, & ſaturatus eſt: recalcitrauit dilectus. Impinguatus eſt, incraſſatus eſt, dilatatus eſt: & dereliquit Deum qui fecit eum: & receſſit à Deo Saluatore ſuo.] *concordat autẽ hic in aliquibus partim cum* D *vulg. & partim cum L X X. noſtri Auctoris lectio; quam & alibi aliquoties ab eodem citatam & pulchrè applicatam vt hic inuenies, etiam hoc eod. tomo 2. poſtea, vbi in tract. de Panoplia ſiu armatura ſpiritali, locus ille ſic citatur:* Comedit Iſrael, & ſatiatus eſt, & recalcitrauit dilectus, incraſſatus eſt, impinguatus eſt, dilatatus eſt, & dereliquit Deum factorem ſuum, &c.] *vbi quaſi eodem modo eſt per omnia, vt hic & apud L X X. niſi quòd pro (*Comedit Iacob*) vt hic habetur, & in edit. L X X. illic (*Comedit Iſrael*) legatur, ſicut & quandoque alibi.*

Ex cap 23. Scriptum eſt in lege Moyſis: Si venundatus tibi fuerit frater tuus Hebræus aut Hebræa, ſeruiet tibi ſex annis, & ſeptimo dimittes, &c] *Quæ Moyſis verba habentur Exod. 21. & Deuteronom. 15. vnde ea hic mutuatus eſt Auctor, quamquam tamen (vt apparet) magis ex loco Deuteronomij, quocum etiam verbatim hæc lectio concordare videtur per omnia, præſertim iuxta L X X. at in vulg. paullò aliter ibi ſic reperitur:* Cùm tibi venditus fuerit frater tuus Hebræus, aut Hebræa, & ſex annis ſeruierit tibi; in ſeptimo anno dimittes eum liberum.] *& paucis ibidem interiectis, poſtea:* Sin autem dixerit: Nolo egredi, eo quod diligat te, & domum tuam. & bene ſibi apud te E eſſe ſentiat: Aſſumes ſubulam, & perforabis aurem eius in ianua domus tuæ, & ſeruiet tibi vſque in æternum: ancillæ quoque ſimiliter facies.] *Et vt eo differentia & conuenientia iſtorum cum citato loco Exodi conſtet, etiam inde verba adducam, quæ ibi ſecundum L X X. ſunt eiuſmodi:* Si acquiſieris ſeruum Hebræum; ſex annos ſeruiet tibi: ſeptimo autem anno abibit liber gratis, &c] *ac paullò ibidem poſtea:* Sin autem reſpondens ſeruus dixerit: Dilexi Dominũ meum, & vxorem & paruulos, non abeo liber: adducet eum Dominus eius ad Tribunal Dei. & tunc adducet eum ad oſtium ad poſtem & perforabit Dominus eius aurem ſubula, & ſeruiet ei in ſeculum, &c] *at in vulg. Exod. 21 ſic:* Si emeris ſeruum Hebræum, ſex annis ſeruiet tibi: in ſeptimo egredietur liber gratis, &c.] *ac quibuſdam interiectis, poſtea:* Quòd ſi dixerit ſeruus: Diligo Dominum meum, & vxorem ac liberos, non egrediar liber. offeret eum Dominus dijs, & applicabitur ad oſtium, & poſtes; perforabitque aurem eius ſubula, & erit ei ſeruus in ſeculum.] *Ex quibus, lectionis varietatem*

diligens

A diligenti Lectori expendendam conciliandamq́; relinquimus; nobis verba hinc inde adduxiſſe, & cum
cuius hic ab Auctore contuliſſe ſat ſit. quæ quidem hoc loco & alibi conuenientiſſimè ab Ephræm ad-
ducuntur & applicantur. myſticeq́; ac ſpiritualiter eadem per S. Hieronym. lib. 2. aduerſus Iouinian.
exponuntur, vbi inter alia, quid ſit ſeptimo anno egredi ſeruum liberum, & perforari eius agricolam, ac
cum vxore & liberis ſeruire, &c. optimè explicatur & accommodatur, ſicut & alibi apud eundem.

Ex cap. 28. Sic cum peruerſo oportet peruerti, & pedibus peccati nequaquam ſubiici, &c.]
In Græco hic eſt: οὕτω δεῖ διαστρέφειν μετὰ στρεβλοῦ, &c. quod, etſi aliter quoque ita transferri poſſet:
Sic cum peruerſo oportet conuerſari, &c. (nam & illud verbum διστρέφειν ſignificat) tamen hoc loco
vertendū potius videtur vt poſuimus, conſiſtendumq́; in acceptione vocis illius præmiſſa: reſpicit enim,
apparet, ad ſuperiorem locum, vbi eſt: καὶ μετὰ στρεβλοῦ διαστρέψεις, i. & cum peruerſo peruerteris, &c.
vt eſt Pſalm. 17. additurq́; hic poſtea, τοῦτο διαστροφὴν ἠγνόει, &c. quamquam tamen illud (διαστρέφειν)
bonam potius partem hic accipi colligitur ex loco Matth. 5. adiuncto: Si quis te percuſſerit in maxil-
B lam dexteram, (ſequiturq́; ibi in Græco) στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην, i. verte illi & alteram.] ſubditurq́;
immediatè: οὕτω δεῖ διαστρέφειν μετὰ στρεβλοῦ, &c. i. ſic cum peruerſo oportet peruerti, & pedibus pec-
cati nequaquam ſubiici. q. d. ſi cum peruerſis peruerti oporteat: ita peruertamur, vt ſub pedibus pecca-
ti nullatenus verſemur, aut (ſicut ante dicitur) vt iniquitati nequaquam nos accommodemus, in quo
peruerſitas cenſenda eſt, &c. ac ſicut Chriſtus monet, vt ſi quis nos percuſſerit in maxillam dexteram,
vertamus illi & alteram. & ſicut Apoſtolus cohortatur, vt non vincamur à malo, ſed in bono malum vin-
camus, &c.

Ex cap. 35. Si ægrotum viſitas, vide ne inimicus inter vos otioſi loquium ſuggerat, aut detra-
ctiones, &c.] In viſitatione ac conſolatione infirmorum, quæ vitanda ſint, & quæ potiſſimum agenda
atque ægrotantibus proponenda, breuiter hic tangit & comprehendit. Vitandos autem ibi dicit ſermo-
nes vanos & otioſos, ac detractorios, ex quibus tam auſcultantes quàm loquentes, damnum percipiunt;
cum moris ſit (vt rectè hic ait) Diabolo, nocere vni quidem per linguam, alteri autem per auditum, &c.
C Conſolandos porrò ægrotos admonet ex ſacris Scripturis, adducendo inde ſalutaria, quibus mente ac
ſpiritu (vt alibi dicit) infirmi reficiantur, & ædificentur: tum etiam proponendo iis paſſionem Saluato-
ris noſtri Ieſu Chriſti: atque iſta cum ſaluberrima ſit doctrina, meritò retinenda eſt, & ad praxim at-
que effectum tempore & loco ſuo à viſitantibus reducenda. Quo etiam faciunt, quæ hoc Tomo ſupra
à noſtro adducta ſunt Auctore in Parænesi 33. quæ eſt de Patientia, & compunctione. cuius ibi initium
eſt: Chariſſimi, præbeamus nos tanquam ſtrenuos milites, pro Rege noſtro Chriſto, &c.] ac po-
ſtea Parænesi 5, quomodo conſolari oporteat puſillanimes: vbi de duplici Conſolatione agitur: & diffe-
rentia inter Conſolatorem ſpiritalem, & ſenſualem adducitur, copioſeq́; explicatur. De quo plura vide
apud S. Hieronymum, in Epiſtola 27. quæ eſt ad Euſtochium virginem, ſuper Epitaphio Paulæ matris:
vbi inter alia multa, etiam agitur de ſolamine, quo ægritudo alleuanda eſt, & de Paula matre, quomo-
do ægrotantes moniales tractare ſolebat; & Paulam matrem, Euſtochium filia; & monachos, alij, &c.]
item S. Bernardus in Sermone 86. ſuper Cantica, cuius principium eſt: Non eſt quod ex me iam
quæratur, cur quærat anima verbum, &c.] Vbi inter alia oſtenditur infirmitatum & neceſſitatum
D omnium, verbum Dei remedium optimum eſſe, &c. De quo & alibi apud eum, aliosq́; Patres, quorum
hic loca citare foret prolixum.

Ex cap. 45. Prudentem atque ſincerum oportet eſſe Monachum, vt alia quidem tanquam
ridicula prætereat, alia per humilitatem, alia autem ſale conditis verbis, &c.] Vbi alia lectio ſic
habet: Prudentem & ſimplicem conenit eſſe Monachum: vt mala quæ contra ipſum ab aduer-
ſario adferuntur, cognoſcat; & alia partim velut ridiculoſa pertranſeat, alia cum humilitate, &
alia per ſermonem ſale conditum, &c.] Reſpicitq́; non obſcurè ad illa verba Apoſtoli Coloſſ. 4. ὁ λό-
γος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι, ἅλατι ἠρτυμένος, i. Sermo veſter ſemper in gratia, ſale ſit conditus, &c. nam
& hic Græcè eſt, ἐν τῷ ἠρτυμένῳ λόγῳ, i. in verbis ſale conditis, vel in ſermone ſale condito, ſiue oratione
ſalibus quibuſdam aſperſa, &c.

Ex Cap. 57. Vbi reperitur: Suggerit namque cogitationi fratris, ſecunda ac tertia feria hebdo-
madæ indulgendum eſſe otio; ſinitque eum reliquis diebus opprimi cogitationibus, vſque ad
tempus reddendi operis, &c.] alia ſic habet lectio: Suggerit enim ſpiritus acediæ Monacho, &c.]
E & al. Suggerit enim cogitationi Monachi, duobus aut tribus diebus in hebdomada feriandum
eſſe: permittitque ipſum reliquis diebus hebdomadæ diuexari cogitationibus, vſque ad finem
hebdomadæ, &c.] vbi in Græce eſt, μέχρι τῆς ἑβδομάδος τὸ τέλος. quæ etiam lectio hic ſatis quadrat pla-
cetq́; ſicut & altera, quæ habet: ἄχρι τῆς ἀποδόσεως τοῦ ἔργου. i. vſque ad tempus retributionis ope-
ris. aut ſi mauis, vſque ad tempus reddendi operis, ſicut hic vertimus. puto autem vtrobique extremū
omnino hebdomadæ diem intelligi, quo ab illis penſum exigebatur, &c.] Poſtea in fine eiuſdem cap. 57.
vbi habetur: Enitere igitur, vt quotidie aliquid agas, deique opus ad diem adiungas: & mens
tua non illaqueata curis, liberius vacet orationi, &c.] In alio MS. ſic legitur: Da operam ergo,
vt diei opus ad alterius diei laborem adiungas, & mens tua curis atque moleſtijs obuincta non
detineatur; ſed orationi potius & exercitationi, & manuali operi tuo aſſiduè vaca, &c.] vbi Græ-
cè eſt, ἀλλὰ σχόλαζον τῇ προσευχῇ, &c.] at præcedens lectio, quia plenior videtur & inſtituto accommo-
datior, magis etiam ob perſpicuitatem hic quadrat, probaturq́;.

Ex cap 58. Quando quis vitæ renuntians, egreſſus fuerit ad fratres, ipſo adhuc in primordijs A religionis conſtituto: ſuggerit ei deſiderium improbus, ad habitum accipiendum intempeſtiuè, &c.] *Vbi in alio MS. ſic continetur:* Quando aliquis abdicata vita ſeculari, exierit ad cœnobium plurium fratrum: ſuggerit ipſi adhuc in primordijs verſanti inimicus deſiderium accipiendi habitus ante tempus, &c.] *vtraque autem lectio bona eſt, & perſpicua: daturq́; vtrobiq; hic intelligi,* τὸ ἅγιον σχῆμα, *i. habitum ſanctum non ſtatim Nouitijs monachis, etiam antiquitus concedi ſolere: nam antequam eo induebantur, aliquamdiu exercebantur & probabantur, & quidem in exteriore Thole, vt conſtat ex ſupra adductis in Paræneſe 17. quæ incipit:* Frater dignus es habitus ſancto indumento monaſtico, ne extollaris aduerſus exſpectantes in futurum annum, &c.] *de quo & in noſtris ibi Scholijs plenius.*

Ex cap 69. Et facta eſt tempeſtas magna in mari, & nauis periclitabatur conteri: & timuerunt nautæ, & clamauerunt vnuſquiſque ad Deum ſuum, *(ac al. ad proximum ſuum)* & iactum fecerunt vaſorum, &c.] *Verba ſunt Ionæ 1. cap. quæ hic vt ſunt in Græco textu Ephræm, & apud LXX.* B *tranſtulimus. vbi in vulg. paullò aliter nonnulla ſic leguntur:* Et timuerunt nautæ, & clamauerunt viri ad Deum ſuum: & miſerunt vaſa quæ erant in naui, in mare, vt alleuiaretur ab eis, &c.] *Sequentia autem hic poſtea Ionæ verba:* Clamaui in tribulatione mea ad Dominum Deum meum, &c] *ſunt apud eum ſecundo cap. concordatq́; in ijs hic quoque Auctor cum LXX quæ tamen in vulg. paullò etiam aliter ſic ſe habent:* Clamaui de tribulatione mea ad Dominum, & exaudiuit me: de ventre inferi clamaui, & exaudiſti vocem meam, &c] *Adhibet autem iſta Prophetæ hic verba loco exempli, vt illis doceamur, & nos inter tentationum ac tribulationum procellas, non deficere aut deſperare: ſed confidenter potius ad Deum ſemper recurrere, eiusq; auxilium implorare. &c. Per vaſa porrò in mare proiecta, abdicationem rerum terrenarum indicat. quodq; quibuſcunque rebus ſecularibus ſpretis, ad ſolam vitam æternam anhelandum ſit; & nequaquam obueniente nobis calamitate aliqua deſperandum, &c.*

Ex cap. 70. Quare triſtis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam confitebor illi, ſalutare vultus mei, & Deus meus.] *Verba iſta ex Pſalmo 71, hic ad recolligendas cogitationes, conſolandamq́; propriam animam inter anguſtias, accõmodata ſunt. diſcordiantq; in hoc ſolum à lectione vulg. quòd ibi adhibito* (adhuc) *legatur:* quoniam adhuc confitebor illi, &c. *hic autem non item: at in edit. LXX. in eo tantaxat eſt differentia, quòd ibi ſit,* σωτηρία τοῦ προσώπου μου, i. ſalus vultus mei. *hic autem apud Ephræm legatur,* σωτήριον τοῦ προσώπου μου, καὶ ὁ θεός μου. i. ſalutare vultus mei, & Deus meus. *quomodo etiam eſt in vulg. & in multis libris Græcis.* C

Ex cap 71. *Vbi eſt:* deſumptiſque duabus ficubus, cum pauculis moris, etiam ad alium Senem detulit: exhibitaque ipſi pœnitentia, dixit: Sume iſta pater, quia mittit tibi ille talis Senex, &c.] *Officium charitatis ac pacis per Fratrem illum largitione atque diſtributione eiuſmodi fructuum fuiſſe demonſtratum, ſatis hinc palam eſt: ſed dubium hoc loco moueri poteſt de pœnitentia, quam dicit Seni fuiſſe exhibitam. &c. Circa quod, vt certius quid conſtet, notanda eſt triplex, quæ hic occurrit, varia lectio: eſt enim in vno MS. Græc.* καὶ μετανοήσας αὐτῷ. *& in alio,* καὶ ποιήσας αὐτῷ μετάνοιαν, & faciens ipſi, ſeu coram ipſo pœnitentiam, &c.] *& al.* καὶ βαλὼν αὐτῷ μετάνοιαν, εἶπεν, *&c.] quæ tria* D *pro iiſdem hic ſumi, ſatis clarum eſt, fortè pro (genua flexit, vel in genua coram eo procidit, aut quid ſimile) quo denotetur aliquis pœnitentiæ illius actus, qui in acceſſu ad Seniores ac ſuperiores, cum reuerentia exhiberi ſolebat, vel etiam ante colloquium cum Sene, in genibus precatiunculam aliquam ſub ſilentio ad Deum præmittendo, &c.] quomodo etiam ſupra demonſtratum eſt in Paræneſi 35. vbi de quodam Fratre ad alium viſitandi ac conſolandi gratia accedente, ſic narratur:* veniensque ad ianuã fratris, & pulſans, pœnitentiam agit admiſſusque ingreditur, ac ſe ad orationem componit, &c. *vbi etiam Græcè eſt:* καὶ βάλλει μετάνοιαν, *vt hic. De quo modo loquendi atque agendi, ibi plura in noſtris reperies Scholijs, pag. 398.*

Ex cap 82. Non decet Monachum, vllam cum fœmina habere ſocietatem, &c.] *Alia hic lectio pro* ἀσύμφωνον. *i. non decet, ſiue diſſonat, aut diſcordat, habet* ἀσύμφορον τῷ μονάχῳ. *i. non expedit, vel damnoſum eſt Monacho conuerſari cum fœminis, &c.] indicatur autem vtrobique magnum periculum ac damnum, quod ex eiuſmodi commertijs atque colloquijs prouenire ſolet, & ſi in alijs, maximè inter Regulares. ſicut pluribus etiam alibi ab Auctore noſtro oſtenditur, ac præſertim Tomo 1. in* E *Tractat.* de abſtinendo ab omni conſuetudine pernicioſa *& in noſtris ibidem Scholijs, vbi in hanc rem, aliorum quoque auctoritates adduximus. Quò etiam faciunt, quæ Magnus adducit Baſilius in ſuis conſtitutionibus Monaſtic cap. 4. per tot. vbi viuis rationibus atque exemplis clarè oſtendit, quòd nequaquam temerè cum mulieribus conuerſari, & colloquia texère conueniat idemq; de virginibus tradit, in longo Sermone quem de Virginitate conſcripſit, ad Letoium Meliteuſem Epiſcopum, vbi non pauca huc facientia adducuntur. ſicut etiam apud Chryſoſtomum in prolixa longeq; pulcherrima Oratione, quam conſcripſit.* Περὶ τοῦ, μὴ τὰς κανονικὰς συνοικεῖν τοῖς ἀνδράσι. Quòd regulares fœminæ viris non cohabitent, *cuius initium eſt:* οἴμοι, οἴμοι ψυχή. i. Hei mihi, hei mihi ô anima, &c.] *vbi pro Titulo admodũ vitioſè in Latinis Chryſoſt. exẽplaribus etiam poſtrem. edit. reperitur:* Quòd regulares fœminæ viris cohabitent. *abſque (*οὐκ*, non) quamquàm deprauata ſit lectio atque illius Sermonis Inſcriptio, non ſolum ex manuſcriptis Græcis (in quibus conformiter legitur,* οὐκ συνοικεῖν. *& al.* μὴ οἰκεῖν-

A νουικῶν) ſed etiam ex ipſo Argumento, & contentis atque tractatis in illa oratione colligitur. Quibus accedit, quòd non ſolùm cum ipſius Chryſoſtomi, ſed etiam hic & alibi cum Patris noſtri Ephram, ac Baſilij, & Nazianzeni, omniumq; aliorum Sanctorum Patrum doctrina pugnet illa talis ἐπιγραφὴ atque inſcriptio. quare & in Indice Sermonum Chryſoſt. quinti Tomi, & in Titulo ac frontiſpicio ipſius Serm. omnino corrigendum, legendumq;: Quòd regulares fœminæ viris non cohabitent, Serm.] ideoq; aduertant impreſſores, & lectores.

Ex cap. 81. Arbitror conducere Monacho, non exire cella ſine humerali ac pallio: ſiquidem nudo alique amictu ſiue cum ſolo colobio prodire, monacho turpe eſt, &c.] vbi alia lectio habet: Expedire conſidero Monacho præſertim iuueni, non prodire extra cellam abſque pallio, aut alio indumento: nam honeſtatem atque decentiam, amictus ille ipſi præbet: nudo autem lebitonario ſiue colobio iuniorem monachum ambulare, monacho turpe eſt, &c.] vbi hic habet εὐσχημοσύνην παρέχει. i. honeſtatem atque decentiam præbet: at ibi, ἀσχημοσύνη. i. indecentiam præbet ſiue
B indecorum eſt, &c. quæ etiam hic lectio magis quadrare videtur.] Cæterùm quod attinet ad vocabulũ Colobium, & lebitonarium, &c. quid ea ſint, & olim denotauerint. pro Lectoris ſatisfactione ac commodo exponam. Fuit autem Colobium, curta & truncata veſtis abſque manicis, quemadmodum etiam hic ac alibi illud nomen noſter vſurpat Auctor, ſed apertius Dorotheus Abbas in Serm. de obedientia & ſubmiſſione propriæ voluntatis, poſt med ibi: Habitus ſiue veſtitus noſter is eſt: Colobium, id eſt, curta & truncata veſtis abſque manicis, &c.] vbi etiam quid innuat Colobij forma, & cur ipſi ſoli ſint Colobium geſtare abſque manicis, cùm alij manicas geſtarent, pluribus per ſequitur explicatq;. Vnde etiam Sozomenus lib. 3. cap. 13. ſcribit monachos Ægypti χιτῶνας ἀχειριδώτους, id eſt, tunicas abſque manicis habuiſſe: vt eo nimirum ſigno oſtenderent ſe manus ab iniuria & contumelia facienda habere penitus alienas. &c. quibuſcum etiam conſentiunt quæ à Dorotheo, loco iam citato adducuntur. Quin & Caſſianus lib. 1. de Habitu monachorum cap. 5. de Colobijs Ægyptiorum, ſic ſcribit: Colobijs quoque lineis induti, quæ vix ad cubitorum ima pertingunt, nudas de reliquo circumferunt manus, vt
C amputatos habere eos actus & opera mũdi huius ſuggerat abſciſſio manicarum: & ab omni conuerſatione terrena mortificatos eos, velaminis linei doceat indumentum. audiantque per hoc Apoſtolum quotidie dicentem ſibi: Mortificate membra veſtra quæ ſunt ſuper terram. &c.] quamquam tamen Caſſiani Colobia, vt alia manicis non omnino carebant. ſed ea (ſicut apertè ex hiſce eius verbis colligitur) citra cubitum deſinebant. cuiuſmodi etiam hodie ferè in veſtibus ſacris Dalmaticas. ſiue tunicellas cernimus, &c.] Dicitur porrò Colobium etiam lebitonarium, ſicut tradit Iſidor. lib. 19. Etymol. cap 22 dicens: Lebitonarium eſt colobium ſine manicis, quali monachi Aegypti vtuntur, &c.] quomodo etiã quaſi pro iiſdem hæc duo vſurpare hic noſter videtur Auctor, dum dicit: γυμνῷ τῷ λεβιτωνι εἴτε τῷ κολοβίῳ. i. nudo lebitone ſiue colobio, &c.] licetq; iſta Græca ſint nomina (κολόβιον & λεβιτὼν) à Latinis tamen etiam vt Latina (colobium, & lebitonarium) inueniuntur vſurpata. Quod porrò hic dicitur, non licere Monacho prodire extra cellam, ἄτερ κατανωτίου. i. ſine ſuperhumerali, &c. videtur vocabulum κατανώτιον, hic quoque pro analabo, id eſt ſcapulari accipi, quod ab humeris dependet, crucemq; deſignat, &c. vt in Sermone iam ante allegato eſt apud Dorotheum, vbi ſymbolum & for-
D ma analabi deſcribitur. de quo & Caſſian. lib. 1. de Habitu Monach. cap. 6. & apud alios alibi. Accipitur autem propriè κατανώτιον, pro ſuperhumerali, & amictu qui humeris ac dorſo fertur, hinc κατανωτίζομαι, id eſt, dorſo fero: vnde & ſcapulare, quaſi quod ſcapulis geſtatur, vel amictus quo ſcapulæ poſſimum teguntur, &c. vt hoc loco, & alibi.

Ex cap. 92. vbi habetur: Tantùm ſæpè odium inter illos inimicus auget, vt abijciant breuem illam diſcordemque concordiam.] In alio MS. pro ἀσύμφωνον. i. diſcordem) legitur, ὡς ἀσύμφορον φιλίαν ἑαυτῶν ἀποβάλλειν. i. vt inutilem ac damnoſam ſuam amicitiam abijciant, &c.] redditurq; vtroque ſuprema ſententia: quamquam per ἀσύμφωνον φιλίαν: i. concordiam diſcordem, ſcitè & eleganter magis exprimatur Prouerbium, quo indicatur inter improbos veram ac firmam diuturnamq; amicitiam eſſe non poſſe: ſed eam vt ſyncera ac diuturna reddatur, virtute & timore Dei coroborari ac ſtabiliri debere. quod etiam hic vult Auctor, dicens: Qui verò Deum timet, numquam ſine ſuperna ſapientia diliget, &c.] nam abſque diuini timoris vinculo, amicitia ficta & ſimulata eſt, & concordia diſcors: qualis inter vitioſè viuentes regnare ſolet.

E Ex cap. 94. vbi inter alia illud Pſalmi adducitur: Et omnes vias meas præuidiſti, quia non eſt dolus in lingua mea, &c.] in vulg. iuxta Hebr. legitur: non eſt ſermo in lingua mea, &c.] at in editione LXX. non eſt ſermo iniuſtus in lingua mea, &c.] quemadmodum etiam legitur in pſalterio Æthiopico, quocum & in hoc Metaphraſis conſentit Apollinaris, &c. Cæterùm in alijs ſacris Codic. Græcis ferè legitur vt hic apud S. Ephram, οὐκ ἔστι δόλος. i. non eſt dolus in lingua mea, &c.] ita quoque apud Sanctos Hilarium, & Auguſtinum: & paſſim apud Patres Græcos, Baſilium, Chryſoſtomum, & alios. De reliquis lectionum varietatibus, ad ſequentia eiuſdem Pſalmi verba hic producta facientibus, plura qui volet in Scholijs nouæ Romanæ edit. LXX. reperiet, quò Lectorem varietatis lectionum ſtudioſum, in cæteris hic remittimus.

Ex cap. Centeſimo, vbi ſub fin. ſic habetur: Si ergo ſubrepens inimicus, concupiſcentiam rerum præteritarum in mente tua ſeminauerit: vide ne vlla quidem ratione patiaris cum eiuſmodi cogitationibus verſari, &c.] in alio MS. paullo aliter ſic: Caue ergo patiaris obrepentem inimicum

ſeminare in mente tua concupiſcentiam eorum quæ præterierunt: neq; prorſus apud te patiaris A commercium atque colloquium cum cogitationibus iſtiuſmodi, &c.} *quod idem & alibi ſæpe Auctor inculcat ac repetit, & à malis concupiſcentijs vnumquamque ſerio dehortatur ac reuocat, &c.* Nam mala, *inquit*, conſuetudo atque affectio, paſſio eſt improba, Deum ad iracundiam prouocans, & homines exacerbans, quam Dominus deſtruet. Cui gloria in ſecula ſeculorum, Amen.] *& vt alias ibi habet lectio:* Praua autem affectio atque conſuetudo, noſti quid ſit? paſſio ea eſt peruerſa ac improba, quam Dominus exterminabit & deſtruet: Ipſi gloria in ſecula, Amen.

FINIS CENTVM CAPITVM.

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI, B

De Monachis, ac de Turture.

Monachus aptè comparatur Turturi.
* δυγάμιστα. i. bis nubens.
Pſalm. 54.

TVRTVRI viduato comparauit te ſeculo abdicatum Propheta ô Monache: quoniam turtur auis eſt caſta, nunquam * ſecundis nuptijs gaudens, neque in ramis humidis conſidens: potius autem inhabitabiles conſectatur ſolitudines, ibique dies ſuos perficit. Quàm ob cauſſam te Propheta turturi viduato comparauit: ne & tu ad mundum conuerſus, ea quæ retrò ſunt reſpicias: neque in ciuitatibus, & caſtellis, vicisque conuerſeris, neque cum mundanis demoteris: neque vias eorum addiſcas; recedatque anima tua à Domino Deo ſuo, verò animarum noſtrarum ſponſo, laqueoſque in anima tua accipias, neque ad diuitias & voluptates ſeculi reuertaris: non enim & Angelus, & homo eſſe potes, nec Deo ſeruire potes, & mammonæ. Neque prætexueritis ô Monachi, errore ducti, mandata & * beneficia; curam * ſenum, & hoſpitalitatem: non enim ab Angelis talia requirit Deus: ſed tantummodo vt ſemper laudetur, glorificetur, & honorificetur ab ipſis, ſicut * conſtitutum eſt vobis. C

Lucæ 9.
Matth 6. & Lucæ 16.
* εὐποιΐα. * al. obſequia.
* γηροκομίαν.
* al. ſicut etiam facere decreuiſtis, & promiſiſti.

PARABOLÆ ENARRATIO ET DECLARATIO.

Hanc porrò parabolam ſuppeditabo vobis: Monachus auarus, & diues, mundanus eſt profeſſor; at pauper Monachus, cæleſtis eſt ciuis. Quicunque Monachi in diuitijs & delitijs degunt, nihil differunt ab ijs, qui in vita monaſtica ſecularibus rebus vacant, & delitijs atque voluptatibus indulgent; adhuc enim ab Angelico viuendi inſtituto peregrini ſunt ac alieni; quin & mendaces deprehenduntur; & nunc quidem mundo ſe abdicant; nunc rurſus in ſeculo ac diuitijs, ſuoſque inter affines ac cognatos verſantur. Neque monaſticum amplius habitum ferre poſſunt, qui ſecularibus diuitijs ſunt dediti. Non enim poſſibile eſt Deo ſeruire, & mammonæ, inquit Dominus. Et ipſi quidem Apoſtoli, cùm interrogaſſent Magiſtrum ſuum, dicentes: Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te; non amplius ipſo relicto abierunt in mundum, neque conuerſi ſunt retrorſum, videlicet ad ſeculi diuitias. D

Math 6. & Lucæ 16.
Matt. 19. Mar. 10. Lucæ 9. 18.

* al. temporales.
NOTA.
* al prætextum.
* al. mundanas.
Lucæ 9.
* vul regno Dei
* al. congregas.
Contra diuites auaros.

Si igitur videris Monachum diuitem, & voluptatibus deditũ, auarum, & compaſſionis atque miſericordiæ expertem, opes * caducas ſectantem, delitiaſque ac lucra mundana amantem; poſtpoſitis tuis, deplange illum, quoniam in nocte ac tenebris talis ambulat. Neque enim vult Deus Monachum, exempli gratia, relictis ſpiritalibus curare ſecularia, quamuis etiam iuſtã aliquam * cauſſam habere videatur. illuſio enim hæc eſt diaboli, qui tentat eum perdere. Nam qui propter res corporales ac * ſenſuales, negligunt omittuntque bona ſpiritalia, magnum aſſiduè damnum patiuntur, non conſiderantes, neque mente complecti valentes diuinam illam vocem: Nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno * cælorum. Cur igitur lætiferas tibi diuitias * conſciſcis, ô Monache, ſuperbas atque arrogantes, miſericordiæ & compaſſionis omnis expertes, atque inſatiabiles? Quanto enim quis amplius ditatur, tanto magis immiſericors & inhumanus redditur, ampliusque ſuas manus contrahit, ne eleemoſynam indigenti tribuant. Tu verò, ô Monache, haſce diuitias ne appetas, nec poſſideas, E

A ſideas, neque congreges: nam Monachi primum, & magnum mandatum, quæ ſecundùm Deum eſt paupertas. Potius igitur Chriſto citra vllam diſtractionem adhæreas, reſidens in loco, in quo & mundo renuntiaſti, & te Deo coniunxiſti, viuenti in ſecula, Amen. Admonitio ſaluberrima ad Monachos.

SCHOLIA.

Tvrturi viduato comparauit te ſeculo abdicatum Propheta, ô Monache, &c.] *Adludere hic haud obſcurè videtur Auctor ad illud Regij Prophetæ dictum:* Et dixi, quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo, & requieſcam? Ecce elongaui fugiens, & manſi in ſoli-
E tudine, &c.] *vt habetur in Pſal. 54. Quòd porrò dicit Turturem autem eſſe caſtam, & nunquam ſecundis nuptijs gaudentem, &c. idem à Magno etiam confirmatur Baſilio, qui de hac aue ſic alibi conſcribit:* Turturem *(inquit)* aſſerunt ſeiugatam à coniuge, nunquam ſocietatem inire cum alio: ſed ſine coniuge vitam cælibem degere, recordatione amiſſi conſortis coniugium alterius abnuentem. Audiant hæc ipſæ mulieres, vt etiam apud animalia rationis expertia, viduitatis honeſtas indecoro iteratí connubij anteponatur, &c.] *ita S. Baſilius in Hexameron diuini opificij homilia octaua. De qua eadem aue, eiuſq; caſtimonia idem Baſilius agit in Orat. 8. de Temperantia & incontinentia ſub finem. Cuius quoque auis pulchram conditionem S. Gregorius Nazianzenus ſuaui verſuum modulamine deſcribit, dicens:*

Vt ſemel eſt dulci turtor viduata marito,
Extinctum gemit aſſiduè, luctuque requirit.
O verè ſapiens volucris. Mortalibus autem
C Quantò Virginitas tandem præſtare putanda eſt?

Ita Nazianzenus in ſuis præceptis ad Virgines. De qua aue eſt S. Gregorius Papa cognomento Magnus, alibi exponens illud: [Pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis] *ſic enarrat:* Turtur poſtquam parem ſuum perdiderit ſemel, nunquam alteri ſe iungit, ſed ſemper ſolitariè habitans in gemitu perſeuerat: quia quem diligebat, non inueniens quærit: ſic ſancta quæque anima, dum à ſponſo ſuo abſens eſt, ab eius amore non recedit, ſed in eius deſiderium ſemper anhelat, & gemit: & dum illum, quem valde diligit, non inuenit, quia ab omni alieno amore ſe retrahit, quaſi in genarum verecundia caſtitatem cordis ipſo habitu & actu exteriore oſtendit, &c.] *ita S. Gregorius in expoſitione ſuper Cantica Canticorum, ac alibi.*

Cur igitur lœtiferas tibi diuitias conſciſſis ô Monache, &c.] *Quàm turpe in Monacho vitium ſit, terrenis diuitijs atque auaritiæ ſtudere, quantumque id eius profeſſioni ac ſaluti animæ ſit contrarium, vel hinc cunctis redditur clariſſimum. Quod etiam in Monachis vitium haud leniter alibi reprehendit S. Pater noſter Ephrem, in Parænesi 23. Tom. 2. vbi inter alia dicit:* Alteri porrò Fratri malignus promptitudinem ad opus præbet, vltra quàm oportet: vnde auaritiæ morbus generatur, &c.] *ac Parænes. 28. vbi Palladius quidam Monachus taxatur, quòd nimium in ſuo exerci-*
D *tio argenti cupiditate teneretur, vnde & in plura alia mala poſtea collapſus eſt, ſicut ibidem etiam fuſius recenſetur. Vt non ſine cauſſa, hoc eodem Tom. 2. inter centum capita, quæ de Humilitate idem noſter Ephram poſterius adducit, inter alia, cap. 39. de illo vitio ſic dixerit:* Prorſus ſanè grauis eſt morbus auaritiæ, vt omnium ſit malorum radix, &c.] *De quo malo, plura qui volet, videat ac legat diligenter quæ ab eodem noſtro adducuntur Ephram, in Sermone ſiue tractat. de Recordatione Mortis, & de Virtute, ac de Diuitijs, Tomo primo ſuorum Operum. Contra quod etiam vitium pluribus agit Ioannes Caſſianus Monachus lib. 7. de Spiritu Philargyria, per capita 21. ſed præcipuè cap. 7. vbi quantorum malorum Philargyria, ſiue ſtudium auaritiæ ſit cauſſa, ac præſertim in Monacho, ad proprium commodum inſcio ſuo Abbate opus peculiare exercente, illudq; diuendente, enarratur. Contra quod etiam genus hominum, pluribus agit S. Baſilius Magnus in ſuis Conſtitutionibus Monaſt. cap. 35: cuius initium eſt:* Debet autem pietatis cultor ab omni priuata rerum, quæ in materia conſiſtunt, poſſeſſioni liber eſſe, &c.] *vbi grauiter aduerſus proprietarios*
E *Monachos ſcribit Sanctus Baſilius, & cur proprietas Monachis vitanda ſit, optimè demonſtrat.*

E I V S D E M

SANCTI PATRIS NOSTRI EPHRÆM SYRI,

Vtilis planeque neceſſarius hic eſt ſermo.

De Perfectione, qua præditum eſſe decet Monachum.

Eodem Gerardo Voſſio Interprete, & Scholiaſte.

*al. Nuper ad me quidam venerunt, &c.

ANno * præterito ad me acceſsêre quidam, poſtulantes vtilia non nulla ſuis Monaſterijs: ſed tunc mihi cum ijs loqui non vacabat, quòd infirmitate corporis detinerer. Vnde me iacentem, dolor excuſauit: conſpicientes enim vehementiam dolorum, ſilentij cauſſam agnouerunt. Admonitus ſum ergo paullò ante, quòd & ab alijs monaſterijs miſſi ob id ipſi adueniſſēt. Quid igitur agendū? priuatim cum his, & ex alia parte cum illis ſermonē inſtituam? aut vno eodem

Nota ſummam S. Ephræm modeſtiam.

colloquio, vtriſque ſatisfaciam. Cæterùm vereor pertranſire, quæ egregiè apud eos paullò ante geſta ſunt, ne meipſum condemnē. Abſurdū quippe eſt, hominē

*al. Νηπιάζω γάρ.

tudem inſtituere ſapientes, ſicut etiā pauperem, opulentos ad conuiuiū inuitare. Senſu * enim ego puer ſum: at illi profectu admirabiles euaſerunt. Neque verò verba veritatem conſtituūt: ſed ipſa veritas verbis fidem addere ſolet. Noui componere verba, non inficior, at variæ virtutis exhibere modos, nō eſt datum mihi.

Notanda.

Opus, eſt imago virtutis: Sermo autem imaginis adumbratio eſt: in adumbratione verò nullus character, ſed ſolùm eſt characteris & figuræ * cōmentum. Quid

*φαντασία.

ergo? rogati recuſabimus? poſtulati non præbeamus? Quis porrò nobis obedientiæ foret fructus? cùm & multi obedientiam, ad virtutem * parandā aſſumpſerint.

*f. ad virtutis effectum

*al. ad mandata atque iuſsiones reſpicientes.

Si porrò res * ipſas intueamur, inueniemus ſeruos proprijs Dominis mutuum dantes, & iuuenes ſenibus conſilia impertientes, indignoſq́; maximis viris in aliquibus rebus adiutores & ſocios. Ex varijs populus conſtat, vnaq́; gloria reſultat: at maior eſt cui gloria defertur, quā qui glorificat, ac gloriā defert: & quæ eſt mediatrix & cōciliatrix, inter ambos quos cōciliauit, cohoneſtatur. Exerceamus nos

*al. Diſcant nos dicere poſſe, &c.

in verbis atq; colloquijs, ſicut miles ſub duce ſuo. * Intelligāt fratres, nos verba facere poſſe, cùm opera non habeamus: vnū hoc agnoſcite in nobis vtile, quòd ve-

Magna modeſtiæ, & humilitatis animi verba.

ritatē adamātes, nos ipſos accuſamus. Doleo me nō agere opus, de quo vt loquar obſecratus ſum: & vereor, ne qui reipſa agit quod ego doceo, me vt indignū repudiet. At iccirco ne imperium detrectabo? non poteſt ſubditus diiudicantibus aduerſari. Plura vos noſtis fratres, qui factis ipſis docetis: breuibuſque addiſcere de-

Allegoriç ſimilitudinibus elegāter admixtæ.

ſideratis, qui ex oratione voluptatē capitis. Dicam etiam vobis, fructū eſſe verum cibum: at frondibus, fructū adumbrari. Verba ſe in modū habent foliorum: opus autē inſtar fructus. Vultis noſſe virtutem arboris? ex fructu ac eſu cognoſcetis illam: nam folia per ſimilitudinem fallunt. Satisfaciam vobis, conſcius humilita-

* ſort. pro ϛεῦμα, legendū eſt, ἑυρημα inuentum.

tis veſtræ. Noui paruitatē meā, & modeſtiā veſtrā ſuſpicio. Dicam veſtrū eſſe * fluenū, quod apud vos eniteſcit. Pauperes ij ſunt, qui purpuram Regis geſtant; tametſi ipſi habitu vili vtantur ac humili. Qui Regale diadema faciunt, indigniores

Ab exemplis.

ſunt qui illo vtantur: ſed tamen faciunt quod iubentur. Noui quo pacto agricolę

*al. tardior ſum

terrā aratris ac bobus proſcindūt: ſed ad opus ego * ineptiſſimus ſum. Multi ſunt qui ex cōſuetudine, quæ ad artē aliquam pertinēt penitus norūt: ſed de illis rationem reddere nequeunt. Alij, vſu ac cōſuetudine proficientes, excogitarunt artes,

Dicendorum propoſitio.

aut ab alijs inuentas concinniores reddiderūt atq; ornarunt. Sic & ego vobis, de noſtri tēporis moribus verba faciā: alia quidē ex more dicēdi ſciens: alia etiā ex ipſa

*al. diuinis officijs.

præbēs quæ vſu & laborū experiētia didici. Vita Monachorū Angelis ſimilis, eorumq́; inſtitutum diuino * miniſterio plenū eſt. Cōtinet enim vitam, quæ in prę-

Vitæ Monaſt-

ſenti Deo inſeruit: & ante, hanc fœnori dat, vt pro vſura vitam ęternam accipiat

Præbet

Digitized by Google

A Præbet ipſi beneuolentiam, & particeps gloriæ cęleſtis efficitur. Loco præſentium laborum, ſperat fruitionem æternorum bonorum. Mutuo dat terrena, & recipit cæleſtia. *(ca fructus, & commoda.)* Soli monachi, *ſuper terram diuini certaminis conditionem atque conſtitutionem norunt. *(Vide Schol.)* Nautę in mari nauigantes, moleſtias perferunt: at ipſi in quiete vitam agentes, pericula experiuntur. *(A Similibus.)* Sicut illis mare: ita his *aërea efficacitas & poteſtas. *(*ἀερικὴ ἐνέργεια.)* Sicut illos venti prohibent vlterius procedere: ita hi in aëre contra aduerſarios ſpiritus pugnant. Dixit Apoſtolus de hac concertatione: & ſpiritalia nequitiæ nominauit. Circummuniuit locum optimis *vnguentis: & aggredientes accuratè inſtituit, vt inſidias latentes non ignorarent. *(Epheſ. 6.)* *(*ἀλείμμασι.)* Monachis cum hoſtibus certamen eſt, quos non vident: quales ergo eos eſſe oporteat, non recuſabo dicere quod ſentio. Nam & †Prophetæ ſunt, qui artem ſpiritalem tractant, cuius expers *(†al. artifices.)*

B eſt caro: opus faciunt incognitum, quod neque ipſi qui faciunt, cernunt. *(A vario effectu.)* negotiãtur non in ijs ex quibus fructum capiunt; ſed in ea quæ ſperant, laborem intendũt. Via ipſis eſt intelligentia: terminus autem aſſenſio* & comprobatio. *(*συγκατάθεσις.)* Animo proficiſcuntur in cælum: & mentem ſexcentis meditationibus ac lectionibus *paſcũt oblectantque. *(*μυρίαις ἱστορίαις περιπίπτουσιν.)* Multi occultati inſidias effugerunt: alij non reſiſtentes, vicerunt: aliqui etiam ob metum receſſerunt: nonnulli quoque captiui, illuſi ſunt; multi etiam occiſi: pauci omninò traiecerunt, & rari mercatores ſuas merces ſalutis aduexerunt. Quemadmodum qui ad barbaros iter ſuſcipiunt: ſic etiam eſt † vita monachorum. *(†al. via.)* In duabus rebus negotium tractant: aut cum exſpectatione magni lucri, ſi rem benè geſſerint; aut etiam metu ſubſtantiam quam habebant amittendi. *(Similia à ſpectaculis ducta.)* Vidi per ciuitates in ſpectaculis & ludis quæ dicuntur, quoſdam cum feris atque leonibus decertantes: nihil planè minus opus aggrediuntur Monachi; aut enim *(1. Cor. 4.)*

C ditantur repentè, aut etiam vita ſpoliantur. Quin & Apoſtolus Paulus, ſuam vitam, ſpectaculum appellauit: vt confirmetur oratio noſtra, quòd in agone certatis. *(†al. illud.)* Idem etiam ſtadium † illam nuncupauit, & pugnare ſeipſum affirmat: vnde ex pugna ſtadium, & ex lucta certamen intellige; quaque ibi agantur, à ſpectantibus animaduerte. *(1. Cor. 9.)* Angeli & homines ſpeculantur: vt non immeritò dixerimus, Monachorum vitam Angelis eſſe perſimilem. *(Monachorum vita vt Angelis ſit ſimilis.)* Sed cuiuſmodi ſunt quæ vident Angeli? niſi operationes occultas, laqueos in cauea conſtitutos, mores fraudulentos, inuaſiones ex inſidijs, machinationes dæmonum miro modo contextas & implicatas, quo pacto eas tranſiliant atque euadant. *(Ab Angelis quęnam ſpectentur.)* Spectant, quomodo ferarum *inſtar vincant; quomodo aduerſarios in fugam vertant; quo pacto alios redarguant; quo pacto ſucatos amicos de medio tollant: hæc ſunt quæ aſpiciunt Angeli. *(*ὡς θῆρες.)*

D Quæ porrò cernunt homines, prorſus res humanæ ſunt: excitantur enim aduerſus eos, perſecutiones, cogitationes, inopiæ, anxietates & inquietudines, morbi, ſeditiones & inſtabilitates, accuſationes, calumniæ, reiectamenta, & his ſimilia. *(Ab hominibus quæ ſpectentur.)* Multis difficultatibus eſt expoſita monachorum vita: nam ſi remiſſior ſit, decipitur. *(Difficultates vitæ monaſticę.)* ſi minus ſyncera ſit, citò inſtar vini aqua † mixti peruertitur; & aceſcens, non amplius in pretio eſt, ſed vileſcit; non amplius vſui, ſed damno; nec oblectamento, ſed nauſeæ. *(†ὑδρομιγής.)* Inſtar vini, debet vita noſtra conſeruari. Non quæcumque forſ tulerit, admittenda. *(A quibus monachum abſtinere conueniat.)* Non ridiculis vacandum, non verborum quamuis ſanorum multiplicitate gaudendum, non tropis figuriſque verborum frequentibus, quamuis ſyncerę ſint, non diuerſis aſpectibus, licet etiam voluptatem minimè ſuggerentibus, non etiam multiloquio indulgendum, etiamſi aſtantes rogent: nam licet non noceant qui in his verſantur, lucro tamen frui non poſſunt.

E Pigros noui multos in ęgritudines incidiſſe: alios autem † ęgrotantes, ſibi requiem comparaſſe. *(†al. laborantes.)* Alij aduerſis preſſi, etſi infirmantur propter labores: valetudine tamen recuperata, & lucrum & laudem referunt. *(2. Cor. 11. 12.)* Non recuſauit carnis infirmitatem Paulus: & tamen ipſe repoſitam ſibi coronam confeſſus eſt. *(2. Tim. 3 & 4.)* Qui ad labores ſe ſegnem prębet, ſtupidus eſt, & in omne vitium præceps, ac inter fortes gregarius* atque plebeius. *(*ἰδιώτης.)* Hic eſt, qui non eſt profeſſus ſolitariam vitam, ideo neque aliquid poſſidet, neque exprobratur ei non poſſidenti: at *qui profeſſus eſt, ſi labores detrectet, caſtigatur; & ſeruitutis ab eo opus exigitur. *(*ὁ ἐπαγγειλάμενος.)* An ignoratis, quid miles piger ſuſtineat? *(A milite ſegne quænam requirantur.)* Repetitur ab eo diligenter armorum, telorumque geſtatio, equi vſus, ac totius operis militaris. exigitur ab eo meditatio, exercitatio, obedientia, & ſtrenuitas in rebus agendis. Non erit iuſta monacho negli- *(Contra Monachos deſidioſos.)*

gentiexcuſatio : ſicut neque agricolę terram pręclarè non colenti. Carnem tu- A
† ὑπώπιαζ.
am monache † edomans, ac reprimens, euangelici fructus delitias in teipſo ſemi-
Matth 25.
na. Ne ſinas corpus otioſum, ſicuti egit qui vnum talentum accepit: remiſſionem
quippe cum gratia nactus, & otio indulgens, condemnatusque vt reus, Chriſti mi-
les euaſit: & cùm iam frueretur regiæ militiæ prærogatiua, in opere negligens ex
A pari & ſimili.
ſtitit. Quòd ſi negligenti illi atque torpenti pepercit: ſanè & monacho parcet. Si
inutili parcit ſeruo Dominus, etiam illi parcet. Agricola ob negligentiam ſemi-
ἐπιμελὴς.
nis flagellatur, miles ob inſordeſcentia arma, curator † atque œconomus prop-
A minori ad maius.
ter malam adminiſtrationem: & quomodo non multo magis etiam monachi, ſi
negligentiores exſtiterint? Vinum deterius euaſit: in cauſſa vas fuit, vel locus, aut
Ab exemplis
vnguentum: Inquirit cauſam illius Dominus, eaque cognita, non ſinit vlterius
Græca obſcura.
corrumpi. Poteſt & culex minimus ſaporem corrumpere: & in hoc, ſolùm culex B
Ex minimis, ſæpe maxima.
accuſatur, quo minus vino poſſimus vti. Res nullius momenti ſæpe magnorum
malorum cauſſa efficitur; & ex parua negligentia, ingentia atque incurabilia ſi-
unt vulnera. Sciant & intelligant monachi, ſe velut ſeruos & agricolas, atque
Comparatio inter ſeruos & monachos.
milites eſſe Chriſti; quodque in cunctis dictis locis parati eſſe debeant. Omnesque
homines ſerui ſunt: ſed alij quidem fugitiui, & alijs ſeruiunt, id eſt, dæmonibus:
alij verò exiguis officijs ſe emanciparunt. nonnulli etiam tamquam ſerui ſeruo-
rum facti, hominum ſeſe obſequijs tradiderunt: Cæterùm monachi, domeſtici
θεράποντες.
ſunt † ac familiares. Attendite ad promiſſiones veſtras, & intelligetis quòd non
Promiſſa attendenda.
mentior. Audite Apoſtolum, & apertè iam dicta cognoſcetis. ait enim: Caſtigo
1. Cor. 9.
corpus meum, & in ſeruitutem redigo. Et carnis curam ne feceritis. Et, indui-
Rom 13.
Ephef 6.
te vos armaturam Dei. Et, ſic curro, non quaſi in incertum, &c. Primum fe- C
1 Cor 9.
cit, & ita docuit. Hæc eſt armatura Dei, vt quis & ſibi, & multis proſit. Si paratus
ſit Monachus, etiam in paratum in impulſu Draconis, eximat ac liberet. Agri-
* πολυμερέστερα.
culturam hic exercere oportet monachos, & belligerare. Ad multo * plura po-
teſt animus applicari, quàm corpus. Noui pleroſque operi intentos, & interim
1 Eſdr 1 3 5.
3 Eſdr. 5 6.
bellica meditantes. Eſdræ quoque tempore, ſe tales præbuerunt, ædificabant tem-
Ab Exemplis.
plum, & dexteras præparabant aduerſus hoſtes. Et tribus Beniamin, iaculan-
di peritia, vtraque manu haſtam contorquebat: multò ſanè amplius mens
ſcitè & expeditè in varijs ſpiritalibus operibus ſuffecerit. Quòd ſi hæc paullu-
lum ſunt perſequenda: ego vobis quæ ad ſementis comparationem pertinent,
Sementis comparatio, vis, atq; potentia.
explicabo. Dicamus ergo nouale eſſe, cognitionem animæ, quàm à Deo, me-
diante gratia accepit: ſemen autem Euangelicum, mandatorum obedienti-
am. Tu modò obedientiam tibi para, & de pluuia qua ſemen creſcit, noli eſſe D
ſollicitus. Si pro præſenti, incrementum concedere voluerit Deus: etiam ali-
os diuina gratia paſcas. Sin in futurum diſtulerit: tunc metet, & perennes diui-
Gratia excolenda in nobis.
tias conſequeris. Excole quæ in te eſt, gratiam; & in excolenda ea, caue quod
irrepit in detrimentum agriculturæ. Nam & formicæ nobis non ſentientibus,
Allegoricè dicta, non ſine acrimonia.
ſemen capiunt; & corui, te dormiente diripiunt. Adhibe ergo ſimul cum ruſti-
cis inſtrumentis, etiam bellica: & ligone ſpinas euelle: ſunda autem rapaces re-
pelle. Acciditque draconem agriculturæ tuæ imminere: verùm tu intrepidè ac-
cedens fuga, & perſequere eum; vt ne apud te permaneat. Si Draconem reliqueris;
etiam reliquæ feræ per eum introibunt: & pigritante te circa multitudinem,
ſilueſtrem quoque reddent agriculturam tuam, vt nequeas fructum laborum tuo-
ἵδρυσεν.
rum percipere: quoniam ſyluam ſibi ac domicilium * conſtituit Draco. Multæ
enim regiones ſic deſolatæ factæ ſunt, varijque agri eo modo à feris penitus vaſta- E
* κατὰ βραχὺ.
Deut 7.
ti ſunt. Legiſlator quoque ait, quòd * paullatim delendus ſit Chananæus: ne in te
Exod. 23 33.
irruant cunctæ beſtiæ terræ. Si inertes ac pigri fueritis fratres: iam cauſſam vaſta-
Contra ignauos & incautos.
tionis vos præbetis. Si in vobis aſſueuerit ſerpens: multiplicabit prolem, multaſ-
que latebras faciet, ac terram tuam occupabit; quæ cùm perforata, & peruia longè
lateque fuerit anguibus alijſque reptibilibus; ſeminari nequit, ſataque damno ob-
Paſſiones animi cito euellendæ.
noxia erit, quia à ſerpentibus fructuum prouentus vaſtatur atque deijcitur. Niſi
citiùs paſſiones quę in te cernuntur ſuſtuleris, hulcus efficiunt; niſiq; paruã putre-
dinem curaueris, in infinitũ excreſcet: omnemq; ſubſtantiam tuã corrũpet. Hinc
illincq; obturas vnũ antrum: & ſerpens (quem diximus eſſe paſſionem) aliunde a-
perturam facit. Vnum aditum tu recludis: ille autem exitus varios pateſacit. Ideo

non

non poteſtis præualere paſſionibus, vbi diuturnum callum obduxerint. Propterea
A non poteſtis præualere paſſionibus, vbi diuturnum callum obduxerint. Propterea
†ne credite agriculturam noſtram eſſe fertilem: quia vaſtationi eam præſidenter (†al. non creditis.)
expoſuiſtis. Diffluxit agricolatio veſtra, & talem humanam exiſtimatis naturam.
De puritate ac caſtitate loquitur Scriptura, & aliò illius putatis ſpectare verba. Te-
ſtatur rectè factis, & non creditis: admiramini verba, ſed opere non declaratis; ea-
que vt Deus † vobis in admiratione ſit, dumtaxat ſcripta arbitramini, & non pro- (†al. nobis. †al. putamus.)
pter ſuſcepta certamina. Ita ſunt ſegnes huiuſmodi homines: hoſtium enim ad-
iutores euadunt, & peiores ijs ſunt, qui nihil agunt & ceſſant. Aduertite quid ini- (Exemplum Iob.)
micus fecerit ipſi Iob, ô Monachi: & intelligetis, quantis certaminibus inſtrueba-
tur. poſtquam enim exploratam ſibi habet beſtiarum atque ſerpentum obſer- (Diaboli concitationes, & inſidiæ variæ.)
uationem, ſimile aduerſus ſimile concitat, vt religioſæ colluctationi tenebras of- (Similia ſimilibus coniuncta.)
fundat. Quoſdam è monachis corrumpit, alioſque nondum corruptos violat. Si
B ſimile ceciderit: ingenuus atque ſyncerus multitudinis reprehenſionem non ſu-
bibit. Niſi de medio ſuſtulerit; perpetuum bellum habebit. Si lepram contraxerit, (Machinamenta Cacodæmonis.)
etiam fœtorem participabit. Si repulerit, ſcandalum multorum peius ipſi erit.
Iſtę præcipuæ, ac maximæ hoſtis ſunt inſidiæ, quando ſuſceptam ſecum concerta- (†πραγματεύεται.)
tionem confundere nititur: hacque calliditate, duo ſibi † machinatur ac parat:
nimirum, vt & ſecurum hominem atque imparatum reddat; & vt, cùm verè ſit
hoſtis, non tamen eſſe appareat: tertiumque graue ac intollerandum efficere in
omnibus conatur, vt bona malis quàm ſimillima exiſtimentur: huiuſmodi au-
tem rationibus, aduerſatur veritati. Sic Adamum ſupplantauit: eodemque modo (Ab Exemplis. Gen. 2. 3. 4.)
Caim euertit; illum, per mulierem; hunc, per fratrem. Non habeo, quomodo lu- (†τὴν ἐπίδοσιν.)
pi fraudem † & calliditatem inuadendi exponam. Perterrefacto vos ô Monachi,
quo pacto ſuſtineritis? & dum conſidero quæ vos patemini in acie diſpoſiti, obſtu- (Matt. 7. & Luc. 2.)
C peſco. Rectè dixit Dominus, arctam eſſe viam, quæ ducit ad vitam. Nam ecce, an-
guſtia tamquam in ſpeculo per orationem apparet. Acerba ſunt præſentia Mona- (†al. inſidiatrix.)
chis, poſſeſſio † inimica, voluntaria paupertas luctuoſa, & bonorum abrenuntia-
tio grauis: continentia laborioſa, periculoſa nimis accurata diligentia, & ſilenti-
um mœrore plenum. Si † reprehenderit, debitor euadit. Si tacuerit, flacceſcit in (†al. Si reprehẽderis, ſi tacueris, &c.)
eo zelus Dei. Si loquatur, contra: & cùm non loquitur, noxium. Nequit loqui ve-
ritatem: & cùm non loquitur, non ſuſtinet. Simile opponit in omnibus Draco: in
inopia, mercaturæ † vtilitatem; in vigilia, calumniam; in exercitijs, interemptio- (Similia ſimilibus vt decipiantur.)
nem. in oratione, accuſationem otij: in veritate, obtrectationem; in charitate,
maledicentiam; in hoſpitalitate, obſeruantiæ regularis negligentiam & contem- (†Χρηματισμός.)
ptionem. in artificio ac verſutia, illius eſt virtus poſita, & in habitu pietatem ac
D religionem ſimulat. Periclitatur Monachorum vita, ne diſſoluatur: capita cum
pedibus ſubſidũt, oculi cum manibus imbecilles ſunt, poſſeſſio fidem † extinguit, (†al. obſcurat.)
vſuſque à monaſtica exercitatione alienat. humilitatem propria auctoritas vio-
lat: diuertitque ſpem ſollicitudo † temporaliũ. Quid in tanta ſimilitudine, vos ve- (†al. temporum.)
ri ac germani monachi, agetis? vbi effigiem eiuſmodi effugietis? numquid in ſoli-
tudinibus? Et quo pacto? num & ibi confuſio dominatur. Præfecti, conſanguineo- (Contra malas quorũdam præfectorum affectiones.)
rum inſtar, ſequuntur affectionem, nec quicquam fugiunt, aut in vllo mutantur;
non enim ſyluam habent ſibi ſociam: addite quæ intus ſunt, & cognoſcetis ſimili-
tudinem in omnibus. Reijci non poteſt, quòd eſt ſecundum virtutem; quamuis
vulgus aliam inire viam iubeat. Corporis actio, animæ opus obſcurat; & carnis (Antitheſes ſententioſæ.)
E cura, mentis examen obtundit. Non vacat conſcientiæ, mentem compungere, nõ
properant cogitationes ad pœnitentiam, ad multa deploranda; ideo & ego ipſe, (Ephræm de ſe.)
qui vos legitimos veroſque Monachos rego, aberro. Forma & imago captiuita-
tis, eſt præſens vitæ ſtatus. Si cuncta typum & veritatem continent: etiam bella, &
quæ ex ijs proficiſcuntur, ad vmbram & veritatem referenda ſunt. Si Elias dicebat (3. Reg. 18.)
ſe ſolùm relictum eſſe: verùm Deus multitudinem ipſi adeſſe indicabat. Et * Hie- (*al. Et de Hieremia ſic intelligendum eſt.)
remiæ tempore, ita intelligere debemus, quòd non erat ſolus: nam & alij multi
cum eo erant. Sic etiam de vobis credere oportet, ſerui Dei, eſſe nimirum vos, (Hierem. 15. Ibidem.)
licet id non appareat. Nam erant, quamuis non apparerent, in Iſrael, Eliæ ſimiles,
qui apparebat. Perſpicuum autẽ eſt illos & re ipſa fuiſſe, ac vos quoque tametſi nõ
appareatis: at pro viribus certè conanimi. Noui aliquos eiuſmodi, ſed planè pau-
cos:

†al. huic rei dedıtos.
eos. Credo multos eſſe, ſed non omninò † ad laborantes Lugebat Hieremias Iſra- A
el, propter obſidionem: & vos ſimiliter agentes, pro nobis intercedite Confundi-
Animæ diſtractiones vanæ.
mini paſſionibus veſtris, ſed noſtram infirmitatem curatis. Noui me à principio
dixiſſe, animam facilè in actiones diſtrahi diuerſas. Bonum quidem ac malum ſi-
mul agere nequit: ſed malum, boni ſpecie exercet. Per ieiunium inaniter gloria-
tur, & per continentiam ſuperbit: velle autem ac ſectari pariter humilitatem &
Matt. 6. & Luc. 16.
ſuperbiam nequit. Dixitque iſta Dominus: Non poteſtis duobus dominis ſeruire,
Matth. 7.
&c: De ijs autem qui ſub prætextu boni, malum agunt: Lupi, inquit, ſunt in pelle
3. Reg. 19. Elias ad alienigenas fugit.
ouium prodeuntes. Atque in illud reſpiciens, vt arbitror, ac vitæ ſuæ conſulens,
fugit Elias in terram alienigenarum, ibique mente quieſcens, in virtute ſolus per-
ſeuerauit, neque confuſus, neque vile quid pertractans, neque contemptibilem
vitam degens, hoſpitis ac aduenæ inſtar; neque tamquam ignotus eſſet, continen-
tiæ duritiem emolliuit. Beati enim perfecti: quoniam velut margaritæ, inconta-
†al. mundo.
minati quocumque in loco permanent. Beati † mundi corde: quoniam inſtar So-
Hieremi. 37.
lis etiam in tenebris reſplendent. Non conſpurcauit Hieremiam cœnum lacus.
Dan. 3. 6.
Non nocuerunt Danieli leones. Non detrimentum Tribus pueris intulit ignis
Babylonicus. Ex ſenſibilibus declaratur, lædere non poſſe aduerſarios ſpiritus. Si
In iſtis imitandus Daniel.
in Babylone ſitis, etiam detentores ac dominos erudite. Si in Iſrael occultati, &
profugi: impietati deditos coarguire. Intelligite cur in Hieruſalem abſcondi de-
1. Reg. 17.
beatis, & in Babylone liberius loqui. Docebit vos regius Propheta Dauid, qui ip-
Ab Exemplis.
qui cum Goliath hoſtiliter, cum Saule verò humiliter egit. Dic cauſſam, cur ille
1. Reg. 17.
vnctus Domini factus ſit: Goliath autem tamquam veræ religionis expertem oc-
cidit palam? alios quoque adnuntiantes mortem Chriſti Domini peremit: ali-
quibus verò etiam, quibus mors debebatur, pepercit? An oportet vobis diſſoluere
ænigmata; aut potius vobis ipſis ea relinquere? Sed quid ſimpliciores facient, cu-
Ratio huius ex ſequentibus colligitur.
bus illorum ignota vis eſt? Vos, vt dixi, etiam experientia & vſu ipſo noſtis plu-
at qui vobis ſuccedent, explicatione indigebunt. In † Eccleſia: ſicut Propheta in
Inter Sacerdotes & ſapientes, humiliter ſentiendum.
Hieruſalem, tacere oportet: Inter nos autem, quibus id onus imponitur, verita-
tem eloqui profuerit. Inter Sacerdotes, vel ſapientes, piosve atque religioſos, hu-
militer ſentire oportet, vti fecerunt Prophetæ: apud eos verò, qui reprehenſione
indigent, diſſimulandum non eſt. Si delecti & comprobati magiſtratus à Domi-
Parænetica ſimul & didactica.
no, nos perſequuntur; fugiamus: Sin autem tyranni huius ſeculi; cum Daniele, li-
berius alloquamur eos. Si quis pietatis cultoribus detrectauerit: pro mortuis tales
ducamus, propter eum qui ſuos miniſtros elegit. Siq; in rudium hominum pec-
cata, quoſdam ſe inimicos præbere contigerit; parcamus illis, propter ingenuita-
tem. Nos ipſos penitus non vlciſcamur: ſed inſtar Dauidis Regis, ſpernamus dam- D
*al. De ſanctorum oblatione.
num. De pauperum miniſterio diligenter exploremus, cum Apoſtolis. De ſplen-
dida menſa minus ſimus ſolliciti. De * ſancta oblatione, cum Moyſe ſollicitè co-
Gen. 18.
gitemus. Eos qui ventrem ſolùm curant, aſpernemur De hoſpitum ac peregrino-
rum ſaturitate, cum Abrahamo diligens ſtudium adhibeamus. De ratione indul-
1. Cor. 9.
gendi & compatiendi fratribus, ſedulò indagemus: Indulgere autem infirmis, nō
recuſemus; ſicut Apoſtolus cum Corinthijs egit. Si ex neceſſitate, viuendi rationē
†ἀκόλουθον.
mutare oporteat: par † erit ac rationi conſentaneum, id agere. De nobis autem ip-
ſis, nimis anxiè cogitare, non expedit. Immò quando oportet, ne nobis quidē par-
camus: ſi fortè nos ipſi ac valetudinem noſtram curamus, vt indigentes. Si quan-
†al. grauemur.
do autem infirmitate † vincamur, ne deſpondeamus animum. Si verò rectè egeri-
†τροπῇ.
mus, ne efferamur: in vtraque enim † mutatione ſperandum eſt. Fratres inſtitua- E
Notanda.
†al. corrigamus.
mus, tamquam condiſcipulos: delinquentes verò dirigamus †, quaſi illorum do-
ctores. Mundo deditis ne obſimus, contemnendo eos: opinionem verò ſenten-
tiamque pietatis, reipſa doceamus. Cum hilaritate alios adhortemur; & decenti-
Exhortatoria præcepta acrimoniæ plena.
bus moribus vnà cum ijs vitam agamus. Non abſcondamus gloriam Dei, neq; vi-
tæ noſtræ rationem oſtentemus. Non agamus tamquam ſimplices, ſed loquamur
velut ſimpliciores. Non ſtudeamus apparere callidi atque arguti: ſed quaſi prudē-
†φιλοπόνες.
tes, diſcendi cupidi ſimus. Non præbeamus nos curioſos in conuerſationibus: ſed
†Hic in Græco aliquid deeſſe videtur.
neque ſtultos in reſponſionibus. Non † ſimus induſtrij nimis in proprijs: quin ma-
gis nō diuinis cōformemus. † neq; tamen, ſi per otium liceat, omittamus Dei mi-
niſte-

niſterium. Si vtrumque honeſtè ac rectè præſtare poſſimus: ne vnum pro duo-
busſtatuamus. Si bono aliquo impediatur melius: non colamus id quod mi-
nuseſt. Loquamur quando oportet, vt cognoſcamus loquentes dum non opor-
tet. Silentium ſeruemus cùm oportet: vt quietis intelligamus vtilitatem. Opus
laboribus metiamur; & quis eius ſit fructus, diſcernemus. Lucrum quod ſatis ſit,
honeſtè amplectamur: & quod ſit exercitationis commodum, cognoſcemus. Si Ethica, & parænetica, atque didactica omnia.
nimium laboremus, cauſſas inſatiabilitati præbebimus. Si abundantia delecta-
mur; in egeſtate facilè capiemur. Si deſideramus accipere; non recuſemus
etiam dare. Si ad munera libenter reſpicimus; ad iuſtitiam non libenter re-
ſpiciemus. Quando quiſpiam aliquid tibi propter Deum dederit; accipe quaſi
acceptum Deo referens. Quando quis pietatis obſequium tibi præſtiterit; pa-
ria præſtans, ad reddendam rationem non teneberis. Si quid ab alio accepe-
ris, palam accipitio: auaritiamque effugeris. Si quid dederis, occultè dato:
& inanem gloriam euitabis. Si non paſſus fueris te induci ac capi adulatio-
nibus: nec conuitijs quidem turbaberis. Si affectu inordinato, non præbe-
as: ne inordinata quidem affectione recipies. Si ad famam captandam, in ali- NOTANDA.
os beneficia non contuleris: neque laudatus extolleris. Quos honore affi-
cis; non compenſationem ab ijs exſpectes, neque honorem repetas. Quos
obſeruas, non propter diuitias reuerearis: & aſſentatorem non ages. Quos
amas; non vtilitatis alicuius cauſſa amorem oſtentaueris: & nihil fucatum
erit. Quos tibi vindicaueris; non tui gratia eos tibi quæſieris: & proprij a-
moris venenum euitabis. Si propter Deum beneſeceris: noueris ſingulos,
quibus digni ſint. Si legitimè ambulaueris: noueris impoſtores, ac vitæ oc-
cupatores. Si ex affectu, par pari reddideris: etiam pietatem ſicut oportet, coles.
Si peccando laboraueris; cognoſces † quietem, bene operando. Quòd ſi repre- † al. bene agendo, requiem explorabis.
henſionem lubens acceperis: amanter etiam alios reprehendes. Si conuitia ſu-
ſtinueris; viam longanimitatis atque patientiæ noſti. Si malitiam aliorum per-
tuleris; benignitatis libertatem agnoſces. Si imprudentem ſupportaueris; pru-
dentem quoque eum reddere poteris. Niſi verbis inanibus commouearis: ne ope-
ra quidem inania facies. Niſi ſtultorum † inſipientiam oderis; non corriges ani- † ἀφροσύνης.
mam. Si proximum non amaueris; nec quomodo te ipſum diligas, noſti. Si iu-
ſtum non honoraueris; nec diuinum cultum intelliges. Si non dederis indigenti;
nec hominem te eſſe agnoſces. Quando mortuum luxeris; tuæ naturæ recordare.
Quando de peccatoribus gaudes; perfectionem meditare. Quando virtutem ali-
quam addiſcere eniteris: tunc intellectus tui atque ingenij tenuitatem conſidera.
A Sanctis diſcito: & diuinam gratiam ad † executionem efflagita. Conſidera na- † εἰς διάπραξιν.
turam vitij: & Deum in adiutorium require. Intellige naturam tuam: & noli à
Diuina gratia ſeparari. Per ignorantiam in aliquo errasti? noli conflictari mœ-
rore, quippe homo. Rectè aliquid egiſti? ſuprà quàm hominem decet, ne te ia-
ctes. In proſperis ſucceſſibus ne glorieris; neque de erratis deſperes. Propter
diuinam gratiam ne efferaris: & ad impietatem non deturbaberis. In gloria non
extollaris: & in deſperationem non incides. Mendacium, vt draconem fugito:
& in paradiſum introibis. Noli citò ijs quæ dicuntur fidem habere, neque cui-
uis dicenti aſſentiri. Tardius promitte; & citò promiſſa perage. Tardè crede; &
celeriter vera loquere. Contende, vt apertè rem percipias; non vt iudices, ſed vt
ne damnes: potius autem tardior, ad iudicium eſto. Si enim aſſenſum & iudici-
um cohibes, te ipſe miſeraberis. Noli contendere iudicijs, & eum qui in iu- Notanda & obſeruãda omnia.
dicio laborat, ne repudies. Si iudicis perſonam geſſeris: velut conſiliarium
te præbe. Si ad conſilia hortator extiteris: tamquam pater beneuolentiam *εὐνόητον.
* præſta. In conſilio tuo, ſententiam ne tuleris ignorans arcana Dei. Dum Sententioſè dicta plurima.
quidpiam enarras, noli multum adſeuerare: ſed potius dubitationem ſignifica,
nec facilè in verbis reprehendi poteris. Doce vt didiciſti: & auditoribus eris
vtilis. Quæ ignoras, eadem pro dubijs enarra. Et ſi cecideris, ſaluus atque in- † al. emancipare.
columis reſurgas. Mori potius elige, quàm inuidiæ te † ſeruum reddere. Dam-
numque iuri iurando præponendum puta: non enim inulta relinquetur impie-
tas. Strenuè atque * efficaciter bonum amplectere, & ſimiliter malum deteſtare. *ἐνεργῶς.
Si neceſſitate coactus iuraueris, firma ac certa tibi erit excuſatio. Si ex neceſſitate
iudex

†al. abripiaris.

iudex euaſeris; iudicij condemnationem effugies. Si † corripiaris, defendere vt homo. Si mentè concideris, naturæ afferes excuſationem. Præſtat vt inſipientem iudicari, quàm vt ſapientem condemnari. ſatiuſque vt inexpertum repudiari, quàm vt expertum ſæpe † cauſſas agere. Si mentitus fueris, confitere.

*δίκας λέγειν. ſ. iudicia ferre, vel, pœnas ſtatuere, &c.

Si paſſione commotus fueris, ne cælaueris eos qui te audiunt. Si tibi alicuius rei conſcius es, ne degas abſque ſollicitudine. Si non adſit laborum ſocius, tamquam ſolus plura elaborato. Quod duo vel tres debebant facere, tu grauatim

Commonitoria præcepta, eaque ſalutaria.

& ægrè ne feceris. Noli hominibus occultare delicta, quibus es obnoxius. Te ipſe verò, hoc eſt, quæ ad laudem tuam pertinent, occulta vt oportet. Ne Deum cælaueris errata tua: ne & ipſe abſcondatur à te, tempore neceſſitatis. Noli gloriari de iuſtitia: ne de perfectione eius condemneris. Non

Contra iracundiam.

glorieris de prudentia: ne ſuper præſumptione examineris. Opta potius inuadi gladio: quàm iracundia corripi. Magiſque elige, animi iracundiam comprimere: quam illam oſtendere. Præſtat ſupplantari, quàm ſupplantare. Si verò diuina munitus fueris gratia, nihil patieris. Proſpice futura, quippe qui rationem ſequaris: & præſentia obſerua, vt mortalis. Amicos proba, & inimicos conIcilia. Modeſtè reprehende: & piè ſimul cum alijs † res contrahe, atque verſa-

†συνδιατίθυ.

re. Nec malos prorſus reijcias: neque bonos ſemper collaudes. Noli eſſe con-

*κατάδηλος. *ἐμπαθῶς.

ſpicuus * & inſignis in vtramque partem, laudandi ſcilicet bonos, & reijciendi improbos: ſed neque ſententiæ ipſorum neſcius. Inordinato atque * immoderato affectu ne diligas: atque ita fiet, vt non ſis exoſus. Non ſis curioſus indagator: & nemo te ſuſpicabitur inimicum. Non ſtudeas cunctorum res noſſe: atque

†emancipabis. καὶ συναθῆς. al. μὴ σοφῆς.

ita teipſum nemini † venditabis. Noli omnium negotia intelligere: ne * detrimentum accipias. Non incumbas plus æquo in cognitionem myſteriorum: & proditor non exiſtimaberis. Si tui cauſſa ſit pugna: noli ſollicitè inquirere ratio-

†al. aliquid adſcripſerit.

nes. Si quis inter repugnandum tibi quid † affinxerit: noli illum irritare. Si quis te amicus roget de vindicta: ne illi præſto ſis. Si inimicus comminetur tibi, ne concidas animo. Si dolum conſideraueris: non protinus reprehendas. Si multorum intellexeris inſidias: ne per aſperam occurras eis viam. Si turba in te inſurrexerit; ne confidas verbis tuis. Si in malignos incideris: ne viribus tuis fretus, reſiſtas. In turbæ diuiſione, ab initio te mediatorem non conſtituas. In pu-

*al. περίλαθης idest, obeas.

gna potentiorum, ne ſis inter eos. Iuniorum immodeſtiam ne * luſtres remiſsè, ſed ſeuere. Ad verba otioſa, noli relaxari: & ad narrationem inordinatas affectiones continentem, ne conſederis. Ex riſu, delectationem non capias: ne in te ſegnitiem ſeminaueris. Scurrilibus non oblecteris: ne in mentis diſtractionem digrediaris. In plateis ciuitatis, non inueniaris frequens: ne

*ἐμπαθῶς.

animo * deprauatè affecto abſcedas. Multorum congreſſus oderis: quia confuſionem animæ pariunt. Silentium ama: vt in te, magiſtri inſtar, ſit conſcientia. Fuge multiloquium; ne reddaris obliuioſus. Fuge conuiuia: ne fornicator etiam ſine fœminis euadas. Superfluas conuerſationes reijce: ne Iudex efficiaris

†al. ne hinc ſomnum minus purum habeas.

iniquus, citra auctoritatem eius. Deuita mulierum colloquia: ne etiam † polluantur ſomnia. Ventrem continenter non cures: ne hinc mentem tuam obtenebres. Non multa edendo ſumas: ne carnem tuam citò in limum conuertas. A

Contra guloſos.

recordatione ciborum, & epularum exquiſitarum cum hoſpitibus, abſtine: ne impuris affectibus perturberis. A menſarum oblectatione, abſtine: ne & la-

†ἰδιάζε τὰ πολλά.

ſciuiæ efficiaris paraſitus. Secretum † pete plerumque: vt dum fuerit cum alijs congrediendum, atque verſandum; vtriuſque rei, hoc eſt, ſolitudinis & humanæ conſuetudinis vtilitatem intelligas. Non quibuſuis fidas: ſed cum omnibus, qui

†al. Colloquia.

velint, congredere, & conuerſare. † Conuerſationem non protrahas ne quietis

Contra multiloquium.

obliuiſcaris. Collocutiones & congreſſus non extendas: ne interea diuini colloquij detrimentum pariaris. Dum non oras Deum, in quietis ſilentio aliquid lege. Dum autem diuinam Scripturam aggrederis: tamquam qui relaturus

Coram Deo, vt verſandum.

ſis quæ audieris, meditare. Quando Deo te ſiſtis; cogita eos qui Principibus terrenis miniſtrant: atque ex ſeruis & Dominis, tuam illam præſentationem conſidera. Ex diſcipulis & magiſtris, ea quæ Deo conueniūt, addiſce. & ab amicis terrenis

†al. corporali.

edocearis, quo pacto te debeas exhibere ipſi. Ex neceſſitate † carnali, etiam animæ indigentiam æſtima. Quale cernis in neceſſitate corpus: idem de mente intellige

ac anima

A ac anima ſuo nutrimento deſtitura. *Sicut ad infirmitatem, fieri mutationem cõ*ſideras: etiam menti ſuam menſam appone. Sicut es diligens cultor agri: ita eſto & animæ. Vt naturalium es debitor: ita ſis & pietatis. Velut œconomus es ſanitatis: ſis quoque animæ. Tamquam filiorum curator: etiam bonorum ſatage operum. Vt ſeruorum præfectus; ita eſto & † nothorum atque degenerum. † τῶν νόθων. Vt ſpectator ciuitatis: virtutis quoque curam gere. Sicut volucrum gubernator: etiam perturbationes contuere. Tamquam * moderator efferatarum belluarum: eſto quoque *ὡς παιδευτής. ferocientibus paſſionibus. Inſtar Paſtoris, carnem tuam, rerum neceſſariarum vſu curato. Vt theſauri cuſtos; ita eſto & in fide. Vt prudens Dux exercitus: ſic etiam aduerſus hoſtilia decerta. Sicut pugil celebris: ita & certa, ne inglorius diſcedas expugna. Inſtar ſapientis magiſtri: à † ſuperueniente non improberis. Inſtar † al. ab aduenientibus.
B boni militis: in certamen cum aduerſario prodi. Vt prudens architectus: vires tuas experire. † al. aduerſus inimicum paratus & inſtructus eſto. Sicut ſagax œconomus: intellige fructuum tuorum copiam atque præſtantiam. Inſtar veri mercatoris, conſidera negotiationem tuam. Tamquam beneuolus famulus: cura quæ debentur. Carnis refrænationi attende: ne ſeſſorem ſuum, mentem in periculum præcipitet. Ad membra tua, † vt reprehenſor reſpice: ne virtutis pulchritudo marceſcat atque depereat. † De hoc, vide in Schol. Fac vt præſis tuis ſenſibus: ne inſtar armorum belli, rubiginem in corruptionem admittant. Animam diligenter conſidera: ne ex inſidijs proditionem ſuſtineas.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

SANCTVS Pater Ephram de perfectione Monachi, hoc ſuo tractans potiſſimum Scripto: etiam perfectionem delineat, qua præditum eſſe decet vnumquemque in hoc mundo bonum Chriſtianum. Magnũ humilitatis ſuæ, ac ſingularis modeſtiæ documentũ atq; exemplum in alijs admonendis, & ſalutaribus rectæ vitæ præceptis inſtruendis oſtendit, ſicut & in principio ſui diſcurſus, reliquaq; ſermonis parte patebit. Vitam monaſticam varijs encomijs celebrat, eiuſq; vtilitates ac commoda plurima proponit. Deſidioſos & negligentes monachos, ſuiq; inſtituti immemores notat & taxat: eoſq; ad religionis feruorem, & pietatis ſtudium excitat, & animat. Dolos & inſidias multiplices cacodæmonis patefacit, ac quibus cautelis atque virtutibus aduerſus eum armandus ſit monachus, & quicumque verus Chriſtianus, demonſtrat. & in ſumma, quæ vitare, quæq; ſequi & amplecti in virtutis ſtadio oporteat, copioſè docet atque inculcat. Eſt autem hic Sermo, aut ſi malis tractatus, planè didacticus, & paræneticus, exemplis optimis, ſimitudinibuſq; ac comparationibus aptiſſimis, ſcitiſq; dictis plurimis abundans, &c.

Eiuſdem, de perfectione, qua præditum eſſe decet Monachum.] *Ita huius ſe habet Sermonis inſcriptio, quam & nos hic in translatione ſequimus. Pro qua, aliâs ſic:* De perfectione Monachi.] *Aliâs autem:* De eo, quomodo perfectum eſſe oporteat Monachum ſiue religioſum.] *quamquam etiam parum hic referat quomodo legatur, cum in ſenſu lectiones iſtæ coincidant, nec inter ſe diſcrepent.*

Maior eſt cui gloria defertur, quàm qui glorificat, &c.] *Sententia in Græco intricatior apparet, minuſq; rectè diſtincta, quam ideo ſic interpunximus, clarioremq; ſupplendo ita Latinè reddidimus, vt de cohærentia ac ſenſu minus laborandum ſit. Indicat autem hiſce verbis ſuam, vt videtur, modeſtiam S. Ephram, quòd inter alia, maiores dicat eos ad quos ſcribit, quibuſq; gloriam & honorem concedit ac defert: ſeq; ab ijs cœnobijs atque conuentibus cohoneſtari fateatur, inter quos erat tamquam mediator, &c.*

Intelligant fratres nos verba facere poſſe, cùm opera non habeamus, &c.] *Iſta mendosè in textu Græco inueniuntur, quæ ideo ſic, vt potuimus, legere & interpungere, atque transferre viſum eſt: vt bona ſit cohærentia, & aperta ſententia, quæ ab omnibus intelligi poſſit. Inſinuat autem & hic magnam ſuam modeſtiam Ephram, ſicut & in conſequentibus, ac nuſquam ferè non alibi.*

Soli Monachi ſuper terram, diuini certaminis conditionem nôrunt, &c.] *Hic ne quis hæreat, aut cauillandi anſam arripiat, quia ait Auctor (* Soli monachi, &c. *) dicimus illud eius dictum, κατ' ἐξοχὴν, id eſt, per eminentiam & excellentiam quandam rectè ac ſanè intelligendum, quaſi diceret: Soli veri & perfecti monachi, diuini certaminis conditionem atque conſtitutionem excellenter nôrunt, quòd ſcilicet ipſi à cunctis rebus terrenis, atque caducis mentem auocarint, & in cæleſtibus ſuas planè defixas cogitationes habeant, eminenterq; ſe pugiles, inuictoſq; athletas in diuino certamine præbeant, nullos labores, nullaq; incommoda ac vitæ pericula reformidantes, vt Chriſto Domino, cuius ſe adſcripſerunt militiæ, placeant, & ab eo poſt huius vitæ ſtadium, coronam gloriæ immarceſſibilem referant. Cæterum de his latius conſequenter hic apud Ephram, & alibi: vt dubitandum*

non ſit, qui in iſte verborum eius legitimus ſit ſenſus. Pro quorum confirmatione, plura lectu digniſſima etiam inuenies apud alios antiquos Patres, Dionyſium Areopagitam in lib. Eccleſ. Hierarch. cap. 6. ubi inter alia dicit monachos appellari, quòd rebus diuiſibilibus relictis, Monadi, id eſt, diuinitati ſoli placere contenderent, &c. ac apud S. Baſilium, de inſtitut. monach. & in Serm. de laudibus ſolitariæ vitæ, cuius initium eſt: Libet de ſingularis vitæ meritis pauca perſtringere, &c.] ubi non pauca in hanc rem adducuntur, ſicut & in alijs locis apud eum plurimis. Nec non apud S. Chryſoſt. lib. 3. contra vituperatores vitæ monaſt. item Hom. 8. in Matth. ac Hom. 14. in priorem ad Timoth. ſimilia ab eodem adducuntur. Et apud Nazianzen. in Apologia, pro fuga ſua. ac in epiſtola ad Hellenium, &c. Et apud S. Auguſtinum in lib. 1. de moribus Eccl. cap. 31. ac alibi. S. Hierony. in epiſtola 4. ad Ruſticum. epiſt. prima ad Heliodorum. & epiſt. ad Euſtochium. & in vita Pauli Eremitæ & Hilarionis. ac alibi. A

Eſdræ quoque tempore tales ſe præbuerunt, ædificabant templum & dextras contra hoſtes præparabant, &c.] *Alia lectio ad verbum magis ſic ſe habet:* In Eſdra, vel ſub Eſdra etiam tales extiterunt, &c.] *Niſi per ſub auditionem fortè (libri, ſiue hiſtoriæ) ſic malis:* In Eſdræ libro ſiue hiſtoria etiam leguntur ædificaſſe templum, & dextras aduerſus hoſtes præparaſſe, &c.] *Ex quibus omnibus etſi commodus erui poſſit ſenſus, tamen prima ad mentem hic Auctoris accommodatior clariorq́; videtur lectio. Reſpicere autem hic videtur partim ad 1. Eſd. 1. 3. 5. 7. 8. & partim ad 3. Eſdr. 4. 5. 6. Nam Eſdras poſt captiuitatem (vt ibi eſt) legem à gentibus incenſam renouans: Iſrael reduxit: & in Hieruſalem, templum readificandum curauit. &c.*

Legiſlator quoque ait, paullatim delendum eſſe Chananæum, &c.] *Locus Scripturæ, ad quem alludit, manifeſtè videtur eſſe Deuter. 7. vbi in principio ſic eſt:* Cùm introduxerit te Dominus Deus tuus, in terram quam poſſeſſurus ingredieris; & deleuerit gentes multas coram te, Hethæum, & Gergezæum, & Amorrhæum, & Chananæum, &c. tradideritque eas Dominus Deus tibi, percuties eas vſque ad internecionem, &c. *Idemq́; ferè eſt Exodi 23. ibi:* Præcedet te Angelus meus, & introducet te ad Amorrhæum, & Hethæum, & Pherezæum, & Chananæum, & Heuæum, & Iebuſæum, quos ego conteram, &c.] *idem quoque poſtea Exodi 33.* Et mittam præcurſorem tui Angelum, vt eijciam Chananæum, & Amorrhæum, &c.] *Ac Ioſue 3.* In hoc, *inquit*, ſcietis quòd Dominus Deus viuens in medio veſtri eſt, & diſperdet in conſpectu Chananæum, & Hethæum, &c.] *Ita quoque poſtea Ioſu. 11. & 24. vbi iſta apertè recenſentur.* C

Si fortè nos ipſi ac valetudinem noſtram curamus, vt indigentes, &c.] *Alia hic lectio ſic habet:* Dum verò nos ipſos curamus, tamquam indigentes; ſi fortè ſuccubuerimus, ne deſpondeamus animum: Sin verò rem bene & ex animi ſententia geſſerimus, non ſuperbiamus, cùm in vtraque mutatione ſperandum ſit.] *Aut aliàs ſanè illud* (ὡς χρῄζοντες) *hic cum interpunct. legendum hoc modo:* [Si nos ipſi curamus, non niſi ex neceſſitate id agamus. Si verò vt infirmi, tentationibus ſuperemur: ne deſperemus. Si autem rectè egerimus, ne efferamur: in vtraque enim mutatione ſperandum eſt.] *Vbi etiam pro* (τὴν τροπὴν, *id eſt, mutatione*) *alia lectio habet* (ῥοπὴν) *pro momento, vel tempore: vt reddatur Lat. vtroque enim tempore ſperandum eſt, &c.*

Non ſimus induſtrij nimis in proprijs: quin magis nos diuinis conformemus, &c.] *Locus in Græco, de mendo ſuſpectus, quem tamen ad mentem Auctoris reddidimus, non malè vt confidimus, niſi fortè ad verbum magis ſic iuxta aliam lectionem interpretemur:* Non curioſè quidem, ſed tamen ad ſimilia (ſcilicet pietatis & miſericordię opera) pluſquam ad res diuinas incumbamus. neque tamen ſi per otium licuerit, omittamus Dei miniſterium, ſi vtrumque rectè præſtare poſſumus, &c.] *ſicq́; in alio eſt MS.* D

Noli omnium negotia intelligere, ne detrimentum accipias, &c.] *Vbi al. ſic:* Ne omnia curioſius conſideres, vt non damnum inde percipias, &c.] *Variant autem hic Græca exemplaria potiſſimum in illo:* (καὶ οὐ μὴ συναντήσῃς) *ſicut eſt in vno aut altero MS. pro quo, fortè rectius legitur,* καὶ οὐ μὴ συναντήσῃς, *à* συναίνω. *Unde* συνανία, *id eſt, conuitium & conſertio manuum, vt ſit: atque ita conuitia, concertationesq́; vitabis, &c.] vel vt eſt alibi:* καὶ οὐ μὴ ϲυνϑῇς, *à* σύνομαι, *id eſt, noceo. vt ſit ſenſus, quem poſuimus* [*ne detrimentum accipias, &c.*] συναντήσῃς *autem videtur hic durius. veruntamen iſta penitius examinent, conciliéntq́; periti eres.*

Vt ſeruorum præfectus: ita eſto & nothorum atque degenerum, &c.] *Vbi* διὰ τῶν Νόθων, *fortè intelligit quoſcunque filios, qui quamuis ſint illegitimi, tamen præponuntur ſeruis. & per illegitimos filios, fortaſſe intelligit opera ſpiritalia, vel potentias animæ, quæ quamuis minus legitima, hoc eſt, minus perfecta adhuc ſint, tamen anteponenda ſunt corporalibus, &c. Aut ferè per Nothos atque degeneres, hic eos intelligit, qui à Seniorum atque maiorum ſuorum veſtigijs, rectoq́; vitæ inſtitutis degenerârunt: quos ideo vult debitè in officio à ſuis Præfectis contineri, ſicut ſerui à ſuis Dominis, &c.*

Ad membra tua, vt reprehenſor reſpice, &c.] *Videndi curioſitas notatur, & reprehenditur, etiam in proprio corpore. Sicut & Baſilius habet in libro de vera Virginitate, docens quod Virgo etiam ſola non ſe nudare debeat, ibi:* [Verùm ſola quoque nullo hominum teſte, nihil quod ſponſo ſuo indignum ſit agere vlla ratione patietur. Etſi enim adſit nemo, ipſa tamen ſibi virgo adeſt debetque præ omnibus ſeipſam revereri: neque enim quę reueretur cæteros, ſeipſam reuerentia indignam

dignam

dignum iudicabit: ſed(vt diximus)ſeipſam primùm, conſcientiamque ſuam reuerebitur: etiamſi valdè ſit ſola; deinde aſtantem ſibi cuſtodem Angelum,&c.] *In quam etiam ſententiam, aliundè verba ipſius Ephræm depromere viſum eſt, ſic in Sermone de Patientia & compunctione. Tomo primo, dicentis:* [Quando enim oculis noſtris liberè in contemplandis quæ non oportet vtimur: cùm ne proprium quidem corpus fas eſt eum ſecurè qui in virtute exercetur, contueri; hinc nobis damnum conciliamus,&c. *vel, vt in alio ibi eſt Cod. per interrog.* Quomodo non ipſi nobis damna ſic conciliamus? &c.

A

Animam conſidera: ne ex inſidijs proditionem ſuſtineas,&c.] *Hoc dicto concluditur Sermo in exemplari Græco; vbi tamen probabile videtur aliquid deſiderari, cùm & iſta ſit inſolita concludendi ratio apud S. Ephræm, & in vno manuſcripto exemplari Græco argumentum de Diuina gratia, coniunctim adiungitur, diuiſim tamen à nobis Tomo. 1. poſitum: prout in pluribus mmſſ. Græc. reperitur, diuiſimq; antea etiam fuit excuſum: ideoq; nihil hic immutauimus.*

B

E I V S D E M

SANCTI PATRIS NOSTRI EPHRÆM SYRI.

De Panoplia,ſiue Armatura ſpiritali.

Ad Religioſos, ac Monachos.

C

PANOPLIAM ſiue armaturam eiuſmodi poſſidere debet, qui viriliter pro Chriſto decertare conſtituit: vt ea munitus, poſſit & aduerſario noſtro Diabolo reſiſtere, & in conſpectu Dei Saluatoris noſtri placere. Quæ autem talis ſit armatura, auſculta Monache, & dicam. Pro thorace, fidem aſſume, vt granum ſinapis; credens in conſubſtantialem atque indiuiduam Trinitatem: nam Sinapis granum leue prorſus, ac rotundum eſt, nullam habens ſciſſuram, nullum angulum: ſed(vt iam diximus) omninò rotundum eſt, contritumque feruorem habet inſignem. Ea fretus Princeps Apoſtolici ordinis Petrus, cùm Filium Dei viui eſſe Chriſtum Ieſum confeſſus eſſet; claues regni cæleſtis accepit, poteſtatemque cæleſtium, ac terrenorum omnium obtinuit. Hanc igitur perfectam Panopliam atque armaturam tibi vindica, frater: vt & tu gratiam à Deo accipias. Qui enim eiuſmodi fidem perfectam, conſummatamque charitatem habet, plane aliquam gratiam promerebitur. Quod etiam Dominus inſinuans, dicebat: Si habueritis fidem, ſicut granum ſinapis; dicetis monti huic: Tollere, & mittere in mare: & fiet vobis. Vides, quòd gratiam promereatur fides? Datur ei ſpiritus intelligentiæ, munus profectò ſingulare: cùm enim quis credit, tunc etiam intelligit. Datur ei, vt non iudicet proximum; deinde ſermo Sapientiæ, poſtea gratia curationum: curat enim infirmos fide, & erigit lapſos corde: hæc enim omnia operatur vnus, atque idem ſpiritus. Cæterùm ſunt plerique fidem habentes, operibus deſtituti: ſed iſta non eſt fides, mortua eſt enim: fides enim ſine operibus mortua eſt. Qui ergo fidem habet, & operatur opera ipſius: ipſe fidem habet, & vt granum ſinapis, feruentem. Hanc tu poſſide, mi frater: & eſto ſanus, ac integer fide, feruenſque propoſito ad mandata Saluatoris noſtri exequenda; vt & tu ab illo vocem illam audire merearis: Euge ſerue bone, & fidelis: intra in gaudium Domini tui. Bonum quippe propter opera: fidelem autem propter fidem, Dominus appellat. Aſſume quoque pro galea, ſpem futurorum bonorum, quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcenderunt: in quæ deſiderant Angeli proſpicere. Hæc enim ſpes, potentiſſima conſolatio eſt animæ, inter afflictionum, & moleſtiarum ſuarum aculeos: eiuſque memoria te lætitia implebit. Huic Intenti † beatiſſimi Martyres Chriſti, inter aculeos, & horrenda variaque tormenta, inter ignium globos, promptè omnia ac libentiſſimè tolerabant, ſumma ſpei virtute corroborati.

D

E

Fides, vt grano ſinapis comparatur.

Matth. 16.

Fidei commenda, & encomia.

Matth. 17. & Luc. 17.

1. Cor. 12.

Ibidem.

Iacob. 2.

Matth. 25. & Luc. 9.

De Spe, & vt illa ſit galeæ ſimilis.

† al. Sanctiſſimi.

rati. Hanc ſibi Moyſes remunerationem ante oculos conſtituens, renuit ſe A
Exod. 2. & Hebr. 11.
Reginæ filium dici; cunctis illam Aegyptiorum theſauris præferens, & præſtantiorem eſſe decernens: quare etiam affligi maluit cum populo Dei, quàm temporalem peccati perfruitionem habere. Hanc tibi ſpem, mi frater, aſſiduè ante oculos
† al. fluxarum ac caducarum rerum.
pone: vt illius affectus, nihil te † labentium rerum quidquam exiſtimare permittat: neque id ſolum, ſed & promptiorem ad omne opus bonum aſſurgere faciat.
De Charitate, quæ baltheo comparatur.
Balthei porrò vice, accingere perfecta in Deum charitate, atque in proximum: hæc enim te abſque vllo impedimento currere faciet. Nam qui balthco accinctus eſt, omnia facile, & abſque vllo impedimento tranſiliet: quanto autem magis qui
1 Cor 13. Rom. 13.
ſe Diuina charitate præcinxit, cuncta ingenti felicitate ſuperabit? Charitas enim omnia tolerat, omnia ſuſtinet. Ideo plenitudo legis, eſt charitas. Hanc quippe beatiſſimus poſſidens Paulus, dicebat:
2. Cor. 11.
Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis B ſcandalizatur, & ego non vror? Vidiſti indulgentiam atque compaſſionem charitatis? Vidiſti miſerationis affectum? O beate Paule, cur obſecro, ita propter me
† al. propter me.
angeris? numquid tu † pro me ſupplicia paſſurus es? Tu ſemel curſum conſum-
2 Tim. 4.
maſti, fidem ſeruaſti: tibique repoſita eſt iuſtitiæ corona: quid amplius quæris?
2. Cor. 5.
cur teipſum affligis? & propter me cur infirmaris? Ita ſanè, inquit, vrget me charitas. Vidiſti ergo charitatis eminentiam? Is, qui per eam impleuerat legem, mor-
† al. carne. 2 Cor. 12.
tali adhuc & corruptibili indutus † corpore, vſque ad tertium cælum aſcendere meruit, & audire verba, quæ non licet homini loqui. Iam pro calceamento, ſume
De Humilitate, quæ calceamento comparatur.
tibi humilitatem. nam quemadmodum calceamentum calcatur continuè: ita & quem ſancta repleuerit humilitas, ſtudet ab omnibus conculcari. Et tu igitur frater, humilitatem poſſide: hæc ſiquidem calceamentum eſt, non carnale, ſed ſpiritale: cuſtodietque te, ne vmquam offendas ad lapidem pedem tuum: lapis enim C
Pſalm. 90.
Chriſtus eſt. humilitas tua cuſtodiet te, ne offendas Chriſtum. Nempe enim & beatus hanc Dauid poſſidebat, cùm diceret:
Pſalm. 21.
Ego ſum vermis, & non homo. Vides Regis, ac Prophetæ regiam ſanè humilitatem. aſpiciebat coram ſe Dominum
Pſalm 15.
ſemper: quoniam à dextris eius erat, cuſtodiens eum; ne commoueretur, hoc eſt,
Humilitas Deo gratiſſima.
ne in peccatum laberetur. Vides hinc dilectiſſime, quantum Deus humilitatem diligat, qui ſic appropinquat poſſidenti illam, ſemperque in illam contuetur. ſicut ſcriptum eſt:
Pſalm 112. Pſalm. 10.
Qui in altis habitat, & humilia reſpicit. Et rurſus: Oculi eius in pauperem reſpiciunt. Pauperem verò dum audis chariſſime, noli pecuniis
Pauper tenera quiſnam.
pauperem intelligere: nam & Reges plurimi placuerunt Deo, ac multi pauperes perierunt: Sed inopem hic dicit ſpiritu pauperem. ſecundùm quod ſcriptum eſt:
Math. 5.
Beati pauperes ſpiritu: quoniam ipſorum eſt regnum cælorum. Ita dilectiſſime, humiliare ſub potenti manu Dei: vt te exaltet in regno cælorum, quòd Saluator D
1 Pet. 4. Math. 18
noſter repromiſit humilibus. Cæterùm vice ſecuri, crucis, ſigno teipſum muni:
Crux, vt ſcuto ſimilis.
ſignans eo membra tua omnia, & cor tuum. neque verò ſola manu te ſignes: ſed etiam animo; & ſtudia tua, & ingreſſum tuum, & exitum tuum, in omni tempo-
NOTA.
re: ſeſſionem quoque tuam, & reſurrectionem tuam, & lectulum tuum, & quæcumque pertranſis, ſigna primùm in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Validiſſima quippe eiuſmodi armatura eſt: nulluſque tibi vmquam nocere poterit, ſi ea munitus fueris. Nam ſi quis terreni Regis ſignaculum defert, eum lædere nullus audeat: quanto magis nos, qui tale cæleſtis Imperatoris ſignum ferimus,
† al. debemus.
neminem metuere † poſſumus? Hiſce ergo armis, mi frater, affatim vtere.
Gladius inimici, iracundia.
ſunt enim vehementer contraria telis inimici; immò & ipſius gladio amariſ- E ſimæ ſcilicet, grauiſſimæque iracundiæ. Huiuſmodi quippe, velut anceps gladius, vno momento perimit eum, quem percutit. ſicut ſcriptum eſt:
Eccleſ. 1. Pſalm. 139.
Momentum enim furoris, ruina illius. Ideo mi frater, numquam ſignari negligas: & laqueos deſtrues, quos tibi tendit Diabolus. Scriptum quippe eſt: In via hac, qua ambulabam abſconderunt laqueum mihi. Hoc igitur te ſigno aſſi-
Arcui, vt Oratio ſimilis. Pſalm. 17.
duè munias: & malum non appropinquabit ſpiritui tuo. Pro arcu, ad orationem manus tuas extende. ſicut ſcriptum eſt: Et poſuiſti vt arcum æreum brachia mea. Verè enim arcus æreus eſt contra inimicos, expanſæ in oratione manus in ſcientia orantis; ſicut etiam ſagitta directè emiſſa ab eo qui arcum vibrat. Nam ſi inter orandum animum vagari permittas: eris velut qui tenet quidem arcum: verum

A verùm ſagittam contra aduerſarium dirigere nequit , illam in vanum nulla
certa intentione emittens. Atque interdum quidem hoſti terrorem incutit hu-
iuſmodi vulneris metus, dum te arcum vibrare conſiderat: cæterum ſaggitta non
aduerſus eum , ſed infinitum emittitur. Eiuſmodi quoque eſt quod dico fratres,
cùm quis in ſcientia orat, nec ſinit euagari cogitationes ſuas: ſed intelligit, quem
interpellet, quem alloquatur: & tunc oratio illius Deo appropinquat. Et tunc ve-
hementer contriſtatur inimicus , veluti acerrimo ſpiculo in corde percuſſus.
Nam quanto per gratiam anima amplius proficit: tanto ipſe , tamquam puluis Pſalm. 34.
ante faciem venti effectus, magis profugit: perſequitur enim illum Angelus Dei.
Ecce, qua in re illum acriter vulnerat: quia ſcilicet orat in ſcientia, roboraturque
quia cogitationem captiuat, nec euagari permittit, Et tu ergo, mi frater, etiam in 1. Cor 14.
B ſcientia orationes funde. Quòd ſi dum oras, mens tua diſtrahatur, ſiue per oculos,
ſiue per aures, ſiue per cogitationes, aut per quamcunque aliam cauſſam : ſcito Oratio non acceleranda nimium.
hoc ipſius inimici eſſe opus. Neque nimium etiam feſtines tuam implere orati-
onem: cæterùm teipſum paullulum coargue, rurſuſque animum tuum collige;
atque ita demum in ſcientia ora, vt ſcias pro quibus Deum poſtules, & cur ipſum
ores: ne perperam ſuperflua, ac multa verba effundas. Etenim illud Sathanæ opus
eſt, vt cogitationem in infinita iaculetur, nec ſinat hominem in ea perſiſtere po-
ſtulatione, quam impetrare contendit. Nouit quippe, quòd ſi perſeueret homo
deprecans; exaudiet eum qui fecit illum, etiam ſi innumerabilia peccata commi-
ſerit. Propterea ergo multiloquium , verbaque otioſa ac ſuperflua ſuggerit: vt
mens ab intentione repulſa, per infinita diſtrahatur ac euagetur. Sic enim iam alia
C reſpicimus, atque cogitamus , & loquimur in mente noſtra, expanſis manibus
†carnis. Quapropter mi frater, quod vrget magis, quæque in omni tempore tibi † al. corporis. Quæ magis expediunt, ea à Deo poſtulāda.
magis neceſſaria ſunt, ea à Deo poſtula. Conſidera enim duos illos cæcos ad e-
um accedentes, atque clamantes: Miſerere noſtri, fili Dauid. Et quid ad illos Do-
minus? Quid vultis (inquit) vt vobis faciam? At illi, ſecundùm dolorem & affe- Matth. 9. 20. Mar. 10. & Luc. 18.
ctum cordis ſui, petierunt vt aperirentur ipſis oculi. Numquid petierunt ſibi
donari aliquid etiam earum rerum, quibus reuera indigebant? Numquid dixe-
runt: Da nobis veſtimentum: quoniam pauperes ſumus? Minimè verò: ſed il-
lud poſtulârunt potius, quod magis vrgebat. Reſpice & Chananæam, poſt illum
clamantem, atque dicentem; Miſerere mei Domine: filia mea malè à dæmonio Matth. 15. & Marc. 7.
vexatur. nihilque aliud protulit, quàm dolorem , & affectum cordis ſui. Si-
militer & omnes quicumque ad eum acceſſerunt; quid aliud , quàm ſui cordis
D angores ei exponebant? Illa quoque hæmorroiſſa, ſiue quæ ſanguinis fluxum pa- Matth. 9.
tiebatur; nonne ſiſtendi maxime fluxus ipſius cauſſa, illum adijt? Quis obſecro Marc. 5. &
infirmus accedit ad medicum, & non vulnus ſuum mox illi aperit? Et tu igitur Luc. 8.
mi frater, offer illi dolorem animæ tuæ , ac intuere illum † intellectualibus fidei † al. ſpiritalibus
oculis, ſecundùm quòd ſcriptum eſt: Sedentem ſuper thronum excelſum , & ele- Eſa. 6.
uatum; exercituſque Angelorum, & Archangelorum illi in circuitu aſſiſtentes: &
proijciens teipſum ante conſpectum bonitatis ipſius, effunde coram illo preces
tuas, primùm peccata tua confitens, & ſic iam in conſpectu eius verba tua enunti- † al. clementia.
ans, ſiue etiam tribulationem tuam: vt in † bonitate ſua miſereatur tui, effundat-
que ſuper te miſerationes ſuas dicens: O anima, magna eſt fides tua: fiat tibi, ſic- Adludit ad
ut vis. Audi mi frater: etiam ſi tardauerit largiri tibi petitionem tuam , noli Matth. 15.
deſiſtere clamare ad ipſum : neque etiam quaſi non exauditus , languore at- Matth. 15. &
E que torpore deficias. Memento Chananææ, & imitare perſeuerantiam illius: Marc. 7.
nam ipſa dilationem paſſa eſt , ne citò ſua potiretur petitione: ita vt & Di-
ſcipuli ad Dominum accederent, & pro illa interpellantes, dicerent: Dimitte Ibidem.
illam, quia clamat poſt nos. Numquid abiecit illam, in finem? Nonne paullulum
diſtulit eam , & dedit illi poſtea petitiones ſuas? Illius ergo & nos exemplo di-
ſcamus, niſi citò accipiamus, in precatione perſiſtere. Et ſi enim peccato-
res ſumus, planè tamen accipiemus: etenim hæc mulier alienigena, Chana-
næa erat. Sicque Dominus mandauit, dicens: Quis ex vobis habebit amicum; Luc. 11.
& ibit ad eum media nocte, & dicet illi: Amice, commoda mihi tres pa-
nes: quoniam amicus meus venit ex via ad me, & non habeo quod ponam ante

illum? Et ille interius reſpondens, dicat: Noli mihi moleſtus eſſe: iam enim oſti- A
um clauſum eſt, & pueri mei mecum ſunt in cubili; non poſſum ſurgere, & dare
tibi. Et ſi ille perſeuerauerit pulſans: dico vobis, & ſi non dabit illi ſurgens, eo
quòd amicus eius ſit: propter † improbitatem tamen eius ſurget, & dabit illi quot-
quot habet neceſſarios. Et ego dico vobis: Petite, & dabitur vobis. Ita quoque
† al. importunitatem. in Pſalmo dicitur: Exſpectans exſpectaui Dominum, & † attendit mihi: & exau-
diuit preces meas. Quocirca mi frater, noli flacceſcere atque obtorpeſcere: ſed
expecta, poſtula, pulſa: & accipies quantum opus habes. Auſculta mi frater, &
Pſalm 39. † al. intendit. amplectere conſilium meum. Si à Domino aliquid poſtulaueris; noli abruptè,
ac diffinitè, vt accipias petere: ſed totum ipſi relinque, atque ipſius voluntati.
Oratio noſtra, vt diuinæ voluntati ſubyicienda. Exempli gratia: Sæpe diuexant te turpes cogitationes, contriſtariſque prop-
terea: pergis deprecari Deum, vt eiuſmodi eximaris pugna. At ſæpè mi frater, B
id expedit tibi. Sæpe tibi hoc accidit: ne extollaris, ſed humiliter ſentias. Intuere
autem columnam Apoſtolorum, adeò inſignem: quomodo pro vtilitate ſua da-
1. Cor. 12. tus eſt ei ſtimulus carnis, angelus Sathanæ, qui eum colaphis caderet, vt non ex-
tolleretur. Si ergo, qui talibus conſpicuus erat meritis, eam accepit diſciplinã, ne
Galat. 6. extolleretur: quanto magis nos imbecilles, qui eſſe noſmetipſos aliquid exiſtima-
mus, opus habemus colaphizari, ne mente extollamur? Quòd ſi rurſus etiam tri-
bulatio aliqua tibi ſuperuenerit atque anguſtia: ne ab his quidem pręcisè ac diffi-
Deut. 32. nitè liberari poſtules. Sæpè enim & illud, mi frater, ſic expedit tibi: nam fit ſæpe
dum oras, vt tuam parui pendas ſalutem, ſicut & Iſrael paſſus eſt. Comedit e-
nim (inquit) Iſrael, & ſatiatus eſt, & recalcitrauit dilectus, incraſſatus eſt, impin-
guatus eſt, dilatatus eſt, & dereliquit Deum factorem ſuum. Si verò rurſus, vt tem
aliquam obtineas, oraueris: ne hanc quidem præcisè accipere petieris. Fit C
enim plerumque, vt tu homo cùm ſis, aliquid tibi expedire exiſtimes, quod
† al. te totum ipſius voluntati ſubmiſeris, &c. frequenter non expedit. Si porrò relicta voluntate tua, † voluntati ipſius morem
gerere malueris, & ſecundùm eam pergere; ſecurus eris. Ipſe enim, qui om-
nia præſciuit antequam fierent, pro benignitate ſua ac manſuetudine nos diſpo-
nit & dirigit. Latet enim nos, an expediat nobis quod poſtulamus: nam ſæpe
plurimi, cùm iam conſecuti eſſent quæ petierant, poſtea doluerunt, crebro-
que in clades plurimas, & maxima mala inciderunt; cum non quæſiſſent ſedu-
lò, an ſecundùm voluntatem Dei eſſet quòd poſtulabant: ſed id bonum eſſe
arbitrantes, ſæpe à Diabolo illuſi ſunt ſub iuſtitiæ cuiuſdam ſpecie atque præ-
textu ſeducti, & in pericula ingentia præcipitati. Atque eiuſmodi plerumque
rebus etiam pœnitentia adiuncta eſt ac dolor: dum quiſque ita cordis ſui concu- D
piſcentiam atque deſiderium ſequitur. Audi denique & Apoſtolum dicentem:
Rom. 8. Nam quid oremus ſicut oportet, neſcimus. Et rurſus: Omnia mihi licent, ſed
1 Cor 6. 10. Ibidem. non omnia expediunt. Omnia mihi licent, ſed non omnia ædificant. Quid igi-
tur nobis expediat, & vnumquemque noſtrum ædificet, ipſe nouit. Hoc autem
ideo voluntati eius relinquendum committendumque ſtatuo, non vt te poſtula-
re ab eo prohibeam, quæ cupias; immò precor, commoneoque, vt à minimis vſ-
que ad maxima à Deo poſtules: verùm vt cùm oraueris, & coram eo quæ ſunt
Matth. 26. in corde tuo expoſueris, dicas ei: Verumtamen non mea voluntas, ſed tua fiat. Si
Pſalm. 36. quod peto expedit, fac ſicut ipſe noſti. Sic enim nos Scriptura admonet: Reuela,
inquit, Domino viam tuam, & ſpera in eo, & ipſe faciet. Aſpicite autem & Domi
Matth. 26. num noſtrum Ieſum Chriſtum, ſub diſpenſatione aſſumptę carnis orantem, & di-
centem: Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte: verumtamen non ſicut E
ego volo, ſed ſicut tu. Iccirco, mi frater, ſi ab eo aliquid depoſcas; perſiſte in pe-
Precatiuncula pro ſalutaribus impetrandis. titione tua, reuelans ipſi, ac dicens: Domine, ſi voluntas tua eſt, vt fiat hoc quod
peto; tu illud fieri, ac proſperari permitte: ſin autem tua non eſt voluntas, ne fie-
ri permittas Deus meus. Ne, quæſo, propriæ me tradas concupiſcentiæ meæ. Tu
Pſalm. 68. enim ſcis inſipientiam meam: verùm ſicut tu optimè noſti, ſub tua me protectio-
Eccleſ. 23. ne cuſtodi: & pro manſuetudine tua, me rege ac dirige Deus meus. Si autem pro
Pſalm. 6. tribulatione, & pro cogitationibus oraueris; dicito cum Propheta: Domine ne
Gen. 3. 18. in furore tuo arguas me, neq; in ira tua corripias me. Miserere mei Domine, quo-
niam infirmus ſum. Cæterùm reſpice Domine, & vide: quia terra ſum ac puluis, &
cinis,

Digitized by Google

A cinis, nihilque ſuſtinere valeo. Ne tradas me Domine peccatis meis, & ne ſileas Pſalm 27.
à me, & aſſimulabor deſcendentibus in lacum. Sed da gloriam nomini tuo, im Pſalm 78. Pſalm 80.
memor malorum; & ne obſecro memineris peccatorum meorum: at tuarum re- Pſalm.24.
cordare miſerationum, & exaudi me. Et ſi poſſibile eſt, tranſeat à me tribulatio
iſta: veruntamen non ſicut ego volo Domine, ſed ſicut tu vis. Tantūmodo con- Matt.26.
firma animam meam, atque tuere, vt ſuſtinere queam, gratiamque coram te in-
ueniam, & in præſenti, & in futuro ſeculo. Et iacta ſuper ipſum curam tuam, & Pſalm.54.
ipſe faciet quod expedit tibi. Hoc enim ſcito, quia bonus benignusque cùm ſit,
omnia vult quæ ſunt ſalutis noſtræ. Idem quippe animam ſuam poſuit Paſtor bo- Ioan.10.
nus pro nobis ouibus ſuis. Ipſi gloria, in ſecula ſeculorum, Amen.

B

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

PANOPLIAM, ſiue quamcūque penè armaturam ſpiritualem hic proponit: qua non ſolùm Monachos, ſed & omnes Chriſtianos ſeriò de ſua ſalute ſollicitos, decet in militia vitæ huius omni tempore eſſe inſtructos, atq; munitos. Varia ſecularis militiæ arma adducit, quibus diuerſa ſpiritalis armaturæ genera optimè & accommodatiſſimè comparat: Pro thorace, fidem cum primis aſſumendam dicens: pro galea, futurorum bonorum ſpem: pro baltheo, perfectum in Deum & in proximum charitatem: pro calceamento, humilitatem: pro ſcuto, ſignum ſanctiſſimæ Crucis: & pro arcu, orationem, &c.] De quibus ſigillatim Auctor hac ſua copioſè tractat oratione lectu ſanè digniſſima, & omnibus vtiliſſima post cuius finem, quæ de gladio & timore Dei, alijsq; nonnullis ſuperadduntur in exemplari quodā aliàs
C *impreſſo, hic in noſtris Græc. mmſſ. non ponuntur, ſed plenè reperiuntur omnia, Tom. 1. in Tract. de Patientia, & conſummatione ſeculi. cuius principium eſt:* Illuſtris eſt vita Sanctorum, &c.] *vbi conformiter ſunt in omnibus antiquis Græc. mmſſ. quæ videre atque conferre mihi Romæ licuit.*

Sicut ſcriptum eſt: Momentū enim furoris, ruina illius.] *Locus Scripturæ eſt Sapientia Sirach, ſiue Eccleſ. 1. vbi in edit. LXX. ad verbum eſt:* Impetus enim iræ eius, ſubuerſio eſt ipſi.] *& in vulg.* iracundia enim animoſitatis illius, ſubuerſio illius eſt, &c.] at hic apud Auctorem ἡ γὰρ ῥοπὴ τοῦ θυμοῦ, πτῶσις αὐτοῦ. i. momentum enim furoris, ruina ipſius.] *quem hic locum, cum varia eius lectione adducere viſum eſt, quòd alibi ſæpius occurrat.*

EIVSDEM

D

S. PATRIS EPHRAEM SYRI,

De Agone, ſiue luctamine ſpiritali.

IN luctaminibus huius ſeculi, nullus ſine agone atque certamine coronatur: & in ſpiritali conuerſatione ac propoſito ſancto, nemo ſine luctamine poteſt immarceſſibilem coronam accipere, vitæque æternæ hæres euadere. Nam ſcammati atque palestræ ſimilis eſt mundus iſte. Semper ergo perfecti quique ac robuſti athletæ cum ſumma alacritate, & ſine aliquo metu inueniuntur in ſcammate: timidi verò ac puſillanimes antequam decertare incipiunt, diffugiūt;
E & ptopter ſuam ſegnitiem atque ignauiam immenſam, nullatenus in ſcammate
colluctari ac deſudare contendunt. Scamma autem, fratres dilectiſſimi, medius SCAMMA.
eſt locus, in quo Athletæ luctantur. Sic igitur perfecti luctatores & continentiſſimi Monachi decertant, habentes ſemper præ oculis amœnitatem paradiſi, & expectantes bonis atque delitijs ipſius omnibus perfrui, in immortali ſeculo, ac lumine ſempiterno.

Cupis in agone ac luctamine decertare & victor euadere? Indue te armatura Dei, ſicut veſtimento. Indue te virtutibus animæ: quibus indutus, eas caue exuas, ſed ijs munitus aſſiduè in certamen prodi. Fuge vinum quaſi venenum, ne ebrie-
tate vincaris, & virtutibus nuderis: ſicut antiquus ille vir iuſtus ſuis nudatus eſt Ebrietas vt fugienda.
veſtibus. Noſti ne potentiam vini? minus noſti, auſculta, & ego tibi indicabo:

Geneſ.6. Noë vir iuſtus, ſanctus, atque perfectus in generatione illa, quæ ſibi ipſi pernicies A
extitit, qui & à Deo meruit de pietate ſua commendari atque laudari, dum ad
Geneſ.7. eum dixit: Te ſolum vidi iuſtum in hac generatione corrupta. Iuſtus igitur hic
Geneſ.9. qui inundationes aquarum vicerat tempore diluuij, à modico poſtea vino de-
uictus eſt dormiens. A quæ infinitæ non potuerant vincere ipſum: vinum autem
vile inter dormiendum iuſti viri corpus nudauit, qui poſtea pater ac princeps ge-
Geneſ.19. nerationum fuit. Vis rurſum vini etiam Loth iuſtum in ſomno virtute cõtinen-
tiæ ſpoliauit, vt contra naturam cum ſuis filialibus ſe turpiter fœtideque miſce-
ret: atque adeò eneruarione atque inebriatione vini in profundiſſimũ demerſus
eſt ſomnum, ac penè in eo ſepultus: vt quid feciſſet, poſtea euigilans ignoraret. Si
ergo ſanctis & magnis iuſtiſque viris vini potentia non pepercit: quanto magis
Vini immodicè ſumpti damna. te vilem atque imbecillum, ſi ebrietati te dederis, ſuperabit? Semper adoleſcentia B
& iuuentus ſibi timeat à vino: quoniam ex vino ſpiritalis oculus ex cœcatur, ini-
quitas multiplicatur, igniſque prauæ concupiſcentiæ continuo in ipſo accendi-
tur: molleſcit virtus animæ, cogitatio vitæ æternæ aboletur; vincitur anima inui-
ſibiliter, delinquitque facillimè: fugatur ab ea cæleſtis gratia; ſanctimoniam di-
NOTA. co, atque virginitatem animæ. Quanto enim tempore fuerit templum corporis
noſtri ſanctum ac mundum, Deus excelſus in eo habitat: ſi autem corruptum
fuerit atque pollutum, illicò ſanctus & immaculatus Dominus templum illud
deſerit: & pro ineffabili lumine cæleſti, habitare in eo incipit obſcuritas impu-
riſſimi dæmonis, ſubintrantque concupiſcentiæ prauæ ac ſordidæ, quæ miſeram
animam crebrò inſanire faciunt, & peccare in ſermone. Quis igitur hæc audiens,
non ſubitò in lachrymis reſoluatur, ac præſertim ſi in corde ſecũ meditatus fue-
rit, quòd Deus ſanctus ſuum templum repulerit, & concupiſcentiæ malæ, ac paſ- C
ſiones ignominioſæ iam habitent in eo? intellexeritq; quiſnam illud deſeruerit,
& quis ſucceſſerit; vnde ceciderit, & quò deuenerit, à quo ſeparatus ſit, & cui con-
iunctus? quomodo non illicò talis replebitur lachrymis, & plorans ac lugens
intra ſemetipſum dicet: Cur ſic vnico temporis momento ab improba cogitati-
one victus atque proſtratus ſum, & agonem ac certamen glorioſum effugi, nec vi-
ctoriæ triumphum merui? Sic & in die retributionis erit: cùm enim illic molles
& diſſoluti, peccatores & impij conſpexerint ſanctos ac iuſtos in gaudio magno
& lætitia ſempiterna conſtitutos; & alios quidem in paradiſo delitiarum, alios
in regno degentes: ſe verò viderint igni inextinguibili ac tenebris exterioribus
adiudicatos: tunc fortiter ingemiſcent, & ſuperfluis lachrymis plorabunt amare,
quia detinet ipſos pœnitentia ac dolor inutilis, & neceſſitas pœnarum immen- D
ADHORTATIO GRAVIS. ſa. Quapropter hortor & obſecro vos, fratres mei dilectiſſimi, vt ſemper imitari
ſatagatis ſanctos illos atque perfectos, & inculpatæ vitæ Patres noſtros, qui opti-
mè viuendo ſancta puraque ſemper templa immaculatiſſimi Domini fuerunt.
Horum conuerſationem diligite: horũ exempla ſectamini. Deſiderate ieiunium
animæ dico puritatem ac caſtitatem. deſiderate orationes, quæ ſunt familiaria
Oratio, vt cum Deo ſit confabulatio. cum Deo colloquia. Omnis quippe ſancta & pura Oratio, confabulatio cum Dro
eſt. Orationes porrò perfectè deſiderantium ac diligentium Deum, cum magna
exultatione atque fiducia in cælum aſcendunt. Angeli etiam & Archangeli cum
gaudio occurrunt eis, & ſuſcipientes eas, vſque ad thronum gloriç ſancti Dei per-
ducunt. Tunc enim maximè gloriantur atque lætantur Angeli, cùm puriſſimas
Sanctorum orationes coram Deo obtuīerunt. Studeamus igitur fratres imitato-
res inſtitutionis vitæ ſanctorum Patrum fieri. Ambula frater in vijs illorum, & E
viue ſicut illi vixerunt. Continentiç virtutem excole, ſicut & illi, mente, ſpiritu,
& corpore. Continens ac temperans eſto in habitu, in cibo, in potu. Continentia
tibi ſit in lingua, in aſpectu, in cogitatione, ac riſu: vt athleta pietatis perfectus in
omnibus demonſtreris. Attende tibi ipſi frater chariſſime, ne in tuis orationibus
extollaris, & huc illucque mente euageris: ſed cùm precaturus ad Deum acceſſe-
In Oratione, vt quis ſe componere debeat. ris, magno cum timore ac deſiderio coram ipſo conſiſtas. Diſrumpe atque euel-
le ex corde tuo cuncta vincula cogitationum terrenæ ſollicitudinis. Eſto per
omnia velut cæleſtis Angelus in Oratione; & viriliter in agone decerta, vt oratio
tua ſit ſancta ac munda, impolluta & immaculata: vt cum illam ſurſum aſcen-
Eccleſ.35. dere, ſibique appropinquare viderint portæ cæleſtes, vltrò confeſtim aperiantur
ei, &

A ei, & Angeli cum lætitia occurrant, & ad thronum vſque benedicti Patris eam perducant. Sic ergo ſemper chariſſime, eſto orationis tempore Deo coniunctus, vt Cherubim ac Seraphim, qui permanent in miniſterio Dei.

Meditare mi frater hæc verba, eaque iugiter cum timore ac gaudio ex affectu cordis dulciter decanta: quia cibum ſpiritualem animæ ſubminiſtrant, & ab amaritudine eam ſua ſemper dulcedine liberant, ponderibuſque ſollicitudinum rerum terrenarum exonerant. Omnia quæ audiſti, mente ſollicita ſeruare contende, vt in ſenſibus ac cogitationibus tuis requieſcat Deus, inueniaſque fiduciam in horra illa terribili atque tremenda, quando venerit Dominus reddere vnicuique Rom. 2. & Apoc. 22.
ſecundùm opera ſua.

Indulgere modicum infirmitati meæ, fratres chariſſimi: nam velut infirmiſſimum me æſtimo, quòd in die ac hora illa omnis ſpiritus contremiſcat. Cæterùm
B gratia Saluatoris confortat ac lætificat corda Sanctorum, cùm rapiuntur in nubibus obuiam Chriſto Domino in aëra. 1. Theſſ. 4.
Ego verò & qui mei ſunt ſimiles, deſidioſi ac pigri, remanebimus ſuper terram, & non facilè ad cæleſtia cōſcendemus. Quid poterit nobis prodeſſe mundus fratres mei dilectiſſimi, quòd eius curis atque ſollicitudinibus adeò ligamur? aut quid lucri conſequemur ex nimio cultu veſtimentorum, & pomposo elationis amictu; niſi ignem inextinguibilem? aut quid acquiremus ex nimio ſtudio eſcarū ac cura ventris, niſi ſupplicia æterna? NOTA:
Agnoſcite igitur, agnoſcite fratres, quia niſi hic * totis viribus agonizantes atq; certantes, victoriæ triumphū promeruerimus; pœnitentiam ibi in ſecula ſeculorū agemus. * al. per gratiam Dei totis virib⁹ agonizātes, &c
Cur ergo fratres mei, hîc iam negligimus? cur deſidia occupamur? Cur nos ipſos in occurſum Domini non præparamus? Ecce enim dies appropinquat: ecce
C mundus vniuerſus ad occaſum iam properat. Cur non cunctas concupiſcentiarū illecebras, & graues peccatorum ſarcinas à nobis reijcimus? Neſcitis quia arcta eſt via, & porta anguſta, quæ ducit ad vitam, & peccatorum ac diuitiarū ſarcinis prægrauatos non finit * intrare per eam? Matth. 7. * al. tranſire.
Illos enim porta illa diligit atque amplectitur, qui diuitijs extenuati ſunt, & voluntaria paupertate afflicti, ſemper in vigilijs & ieiunijs, atque humilitate per omne tempus vitæ ſuæ cōuerſati ſunt, ac ſeipſos præparârunt, vt immortalem videant ſponſum, & poſſideant regna cælorum. Ecce chariſſimi, iam oſtium paradiſi nos vocat: iam crebro nos ſono hortatur, ac dicit: Priuſquam claudar, vnuſquiſque veſtrum velociter properet, atque ingrediens, in æternū cum Chriſto Domino regnet. Ecce mater noſtra Hieruſalem cum magno affectu ad nos clamat, & dicit: Venite filij mei dilectiſſimi, venite ad me. Galat. 4.
Dilatetur numerus vester in me, & in thalamo immortalis ſponſi magnificentur
D chori veſtri cum angelis ſanctis. Videam vos in gloria & pulchritudine, ac decore: videā vos in lætitia & exultatione, & gaudio. Diligite me filij mei, ſicut & ego vos diligo. Nihil poſſideatis in terra, nihil ſoliciti ſitis. Matth. 6.
Ecce iam ſponſus veſter paratus eſt, vt procedat, & veniat in nubibus cæli, & in gloria Patris ſui benedicti. Matth. 25.
Tunc vnumquemque veſtrum ſigillatim ſuo vocabit nomine, & ordinabit eum in officio ſuo, quo pro ſuis meritis atq; laboribus dignus extiterit. Nam in ſtudio veſtro atque vigilantia, Angeli & Archangeli, omneſque virtutes cælorum exultant: ſicut & in negligentia veſtra atque torpore inimicus cum ſatellitibus ſuis tripudiat. Feſtinate ergo filij mei, feſtinate, vt ego de vobis, voſque de me gaudeatis in ſecula ſeculorum. Procidens adoro, & obſecro te Chriſte fili Dei viui: præſta mihi, & omnibus diligentibus te, vt videre mereamur regnum tuum cæleſte; Precatio
E poſſideamuſque illud cum omnibus Sanctis tuis. Nam ſi in hoc breui vitæ tempore neglexerimus, nullam omnino excuſationē habebimus, quam pro noſtris erratis atque offenſionibus obtendere poterimus. Dominus noſter de cælo in terram deſcendens, omnia condonauit nobis; debita noſtra dimittens, & vitam æternam nobis contribuens. Rom. 8. Matth. 5. Rom. 5. Ephes. 5.
Nam cùm inimici eſſemus, reconciliauit nos Deo per mortē ſuam. Terreni eramus, & cæleſtes effecti ſumus: mortales, & immortalitatem accepimus: filij tenebrarū, & filij lucis facti ſumus: captiui, & redempti ſumus: perditi, & inuenit nos: ſerui peccati, & liberauit nos; pauperes, & diuites effecti: infirmi, & ſanati ſumus: odibiles, & dilecti ſumus: iniuſti, & iuſtificati ſumus: non miſericordiam conſecuti, & miſericordiam conſecuti ſumus: peccatores, & ſaluauit nos: diſperſi, & congregauit nos: nudi, & cooperuit nos: filij hominum, Oſeæ 6. Rom. 9.

Rom 8. minum, & facti ſumus filij Dei: hæredes, & cohæredes vnigeniti Filij eius. Ecce A
omnia iſta nobis Deus donauit, priuſquam quæreremus aut inueniremus eum. Irriſionem ergo malam, aut exprobrationem frater, ne cor tuum aliquando ſuſcipiat: neque eum, qui pro peccatis pœnitentiam agit, deſpicias. Ne irrideas fratrem tuum ieiunantem: & eum, qui ieiunare non poteſt, ne confundas. Alijs importunum ne te præbeas: & ſic omnibus opportunus & vtilis eſſe poteris. Increpa, ſed in manſuetudine perſeuera. propter penuriam verò, ne deſpicabilem
TIMOR DEI. nimium te reddas. Timenti Deum, reuela myſteria eius: ab eo autem qui timorem Dei non habet, ſed ſuperbiæ atque elationi ſeipſum ſubiecerit, prorſus caueto. Aduerſus abſtinentem ne dixeris aliquid mali, nec audieris: neque aduerſus eum, qui tuus eſſe putatur inimicus. Hoc porrò præ omnibus ſtude, vt nullum habeas inimicum niſi diabolum, eiusq́ue miniſtros. Cum homine iniquo & doloſo ne habitaueris, & cum maledico ne colloquaris, ne det inhonorationem animæ tuæ. A detractione & ſupplantatione fratris te abſtine: & ab eo qui B
ſupplantare alterum conatur, attende. Hæc Monachi attendant, qui pia cæleſti iugo colla ſubmiſerunt. Hæc diſcipuli Chriſti cuſtodiant: his monitis ſine intermiſſione intendant. Decet enim eos Magiſtri ſui Chriſti imitatores exiſte-
* al. exempla. re. * Exemplar inſtitutionis noſtræ, chariſſimi, ſumamus à Chriſto: qui cùm diues eſſet, pro nobis pauper factus eſt: excelſus & æqualis Patri, ſemetipſum hu-
2. Cor 8. Philip 2. Math 8. Iohan. 14. miliauit: & ſuper cælos habitans, in terris non habebat vbi vel caput ſuum reclinaret. Factus es mihi, Chriſte Saluator, dux viæ & vitæ, quæ ducit ad Patrem. Manſiones eius gratiæ ſunt, fines autem eius, regna cælorum ſunt. Factus es mihi ô dominator Domine, Fili Dei viui, fons vitæ, ex quo dona tua hauriam, & te ſine intermiſſione diligens collaudem. Facta eſt gratia tua in corde famuli tui C
lumen & gaudium, & dulcis ori meo ſuper mel & fauum. Facta eſt gratia tua in anima ſerui tui, quaſi theſaurus, ineffabiles mihi diuitias tribuens, & pauperta-
Pſalm. 18. & Eccl. 24. tem atque miſeriam à me longè expellēs. Facta eſt gratia tua ſeruo tuo refugium & virtus, gloriatio & protectio, & eſca ſpiritalis ſuauitate & lumine plena. Quomodo poſſum ſilere, ô Domine, de illa multitudine dulcedinis charitatis tuæ, & gratiæ; quæ os meũ licet indigniſſimi hominis & peccatoris aperuit? Aut quopacto ſuſtinebit lingua mea, vt non te ſingulis horis atque momentis datorem vitę
Inundationes gratiæ. glorificet? Aut quomodo rurſus potero inundationes gratiæ tuæ excludere, quæ iugiter fluunt in pectore humilitatis meæ, plenæ dulcedine & omni gratia ſpiritali? Pſallam glorioſo nomini tuo Domine Rex cælorum, qui mihi tribuiſti dona tua cæleſtia. Magnifico gratiam tuam, Chriſte redemptor meus. Cùm enim D
* al. magnifico. te * glorifico, ego ipſe magnificor abs te. Non ceſſabit lingua mea collaudare virtutem atque potentiam tuam. Non ceſſabit cithara mea perſonare ſpiritalia cantica tua. Deſiderium tuum attraxit me poſt te Chriſte, gloriatio vitæ meæ Gratia tua dulcedinem mihi præſtitit, ad ſequendum te, ſpes mea. Efficiatur cor
Math. 13. meum terra bona ad ſuſcipiendum ſanctum ſemen tuum. Irroret illud gratia tua rore vitæ æternæ. Demetat bonitas tua manipulum bonum de agro pectoris mei, vel compunctionem, adorationem, vel ſanctificationem: cuiuſmodi ſem-
Math. 18. Lucæ 15. per tibi ſunt gratiſſima. Conuertere animam meam in requiem delitiarum paradiſi. Tu ouem illam errantem requiſiuiſti, & inuentam tuis humeris ſuſtuliſti: & hanc indigniſſimam animam meam ad te manibus tuis pertrahe, eamq́ue offer benedicto & immortali Patri tuo, coram Angelis & Archangelis, Cherubim & Seraphim: vt delitijs paradiſi perfruens, cum omnibus Sanctis dicam: E

Gloria Patri immortali, Gloria Filio immortali, Gloria Spiritui ſancto immmortali, in omnia ſecula ſeculorum,

AMEN.

EIVSDEM

A

EIVSDEM
SANCTI PATRIS NOSTRI EPHRÆM SYRI.

Sermo Aſceticus, & exhortatorius ad Fratres.

Eodem Gerardo Voßio Interprete, & Scholiaſtè.

B

FRatres, adſueſcamus benedictionibus, vt benedictiones poſſidea-
mus. Iudæi à gente peruerſa procedentes, * Deicidæ euaſerunt: Et
nos ſi fuerimus maledici, erimus quoque diffamatores. Non ſubi-
tò morbi redduntur incurabiles: ſed malũ capientes principium,
ex negligentia, etiam ad infinitam miſeriam proſerpunt. Et paſſi-
ones in anima, ex minima cauſſa generantur, & non exterminatę,
Infinitam quandam pariunt rerum diuinarum proprięque ſalutis deſpicientiam.
Cernis in ære næuum * viridem, rubiginemque quemadmodum in profundum de-
primatur, atque altius penetret? Intelligis quid efficiat in anima paſſio neglecta?
Niſi eraſeris rubiginem, non auferes maculam: Et niſi carnis naturam attriueris,
C fugare paſſiones non poteris. Quemadmodum æri cognata eſt rubigo: ita etiam
paſſiones roborantur aduerſus naturã. Si quis ferrũ tergat * ac poliat, antequam
rubiginem contrahat, nihil eſt deinde cur metuat. Et ſi quis virtutibus animam
veſtiat ac ornet: non ſe inani labore franget, neq; occultam iniuriam ſuſtinebit.
Poterit quiſpiam etiam poſt rubiginem, vas æneũ curare: ſed tamen non abſque
labore ac detrimento. Nam quo tempore ſe ad copias & opes parandas exercere
potuiſſet, in curando peccato, cogitur occupari. Et anima retardatur, ac * ducitur,
vt ęgritudinem auferat, quę res maximas luctari potuiſſet. Si æs negligatur, etiam
ſcitius expurgabitur, & iam rubiginem contrahet. & poſteaquam rubigine amiſſa
reſplenduerit, periculum furũ exponetur: anima quoque ſi ſe ipſa in virtutis ex-
ercitio negligat, facilè capietur. Ferrum operimenti inſtar obſcurat ſplendorem
D & ſi viuo candentiq; adijciatur ęri, plurimum ad vſum valebit: ſi autẽ bene iunctũ
non fuerit, quia debile efficitur inſtrumẽtum, citius à iam corrupto * diſſoluitur,
Sic quoq; anima, ſi corruptæ nunc virtuti inhæreat, confuſionẽ ſuſtinebit, & cor-
ruptionẽ à confuſione. Aeris inſtar eſt natura humana, multa cura indigẽs. Eam
ſi illuſtrare nolueris; hoc age, ne ſaltem * deſpicias temperamẽtum. Quòd ſi fer-
rum humidũ ac molle reliqueris, detrimẽtum patietur. Naturamq; ſi humidam
reddideris, iam locum corruptioni paraſti. Quin & Saluator affirmat, ſpiritus im-
mundos humiditatem requirere. Et Apoſtolus: Carnis, inquit, curam ne feceritis
in deſiderijs. Vnde ſcilicet palam fit, humiditatẽ animæ cauſſam exiſtere deſide-
riorum carnis. Ipſumq; Euangeliũ interpretatur dictũ Apoſtoli: Veniens, inquit,
ſpiritus immundus, inuenit hominem mundatũ, & ſcopis purgatũ. Nonne mun-
dities corporis, deſideria ipſi animæ conciliat? Perambulauit per loca inaquoſa
E immundus ſpiritus; & quia cognouit ſemen ſuum deficere, niſi funderetur in hu-
midum locũ, veniens in eo ſeminauit, & poſtremò veniẽs in ipſo permanſit: cùm
ſcilicet poſt ſedem mutatam rediens, inuenit ſemen protuliſſe * fructum. Si enim
fructũ non feciſſet mollis homo, vt qui non haberet quid comederet, in ipſo non
commoraretur. Quomodo autẽ comedat, & nutriatur immundus ſpiritus, diſce-
re debemus. Dicit Dominus ſuum cibum eſſe, facere voluntatem Patris ſui. Ita &
inimicus, à faciente voluntatem ipſius, nutritur. Voluntas Dei, eſt fides * quæ ad
bona opera perducit. Igitur inimici voluntas eſt infidelitas. Dei volũtas, virtutes
ſunt * bonarum actionum, at Diaboli contraria omnia. Si quis ergo voluntatem
eius fecerit, cibat ipſum. Sed amplius adhuc vobis quod dico clarum reddam, de
vtriuſque voluntate. Quomodo Chriſtus cibus fiat ob ſalutem Samaritanæ, ipſe

dixit

Eiuſdem adhortationes, ad Fratres. Benedic Pater.

Sermo vtilis, & doctrina plenus.

* θεοκτόνοι.

Paſſiones in anima cito euellendæ.

* ὑπὸ τὴν χλωρὰν

Comparat ferri rubiginem, cum animi paſſione.

* γανώσῃ.

* ingr. ἀγχιναι

* al. ἄχθεται, i. triſtatur, dolet, &c.

Græca hic intricata ſunt, & obſcura.

* al. deſtruitur.

Aeri cõparatur natura humana

* μὴ περιορᾷν τῆς μίξεως.

Matth. 12.
Lucæ 11.
Rom 13.
Galat 5. &
1 Pet. 2. &
Matth. 12.
Lucæ 11.
Ibidem.

Gręca hic intricata ſunt, & mutila, ſententiam tamen reddidimus

* καρποφορήσαντα.

Iohan. 4.

* εἰς τὸ ἀγαθὸν πίστις.

* al. ſunt bonę operationes.

Iohan. 4. dixit Diſcipulis, quòd comederit, & voluntatem Patris ſui perfecerit. Si quis igi- A
tur ſaluet animam, cibat Deum. Sic ſi quis animam perdat, paſcit diabolum. Quæ
ergo ſit ſatio inimici, & quæ eius peregrinatio, & acceſſus, perſpiciamus; & cur
* al. cur primum ſeminans receſſit, postremo autem remanſerit. * primùm repulſus, nouiſſimè remanſerit. Rurſus ex ſacris Scripturis hoc vobis
prouerbium demonſtrabitur, ad confirmandam * fidem. Si quis perfectus fuerit
in ſanctitate, templum Dei eſt, ſicut ait Apoſtolus: Ita quoque in impietate, ſi per-
* εἰς πίστιν. fectus quiſpiam exiſtat, domus diaboli efficitur, qui in eo requieſcit. Igitur ſemi-
nat primùm in imperfectis, & recedit; ac poſt tempus videt, nunquid perfecti eua-
ſerint: & ſic in ijs remanet. Porrò differentia perfectionis, rurſus ex pia compara-
bitur doctrina. Nam quemadmodum qui animas ſaluant, perfecti ſunt apud Deū:
ſic & qui deperdunt eas, apud diabolum. Dicit Euangelium, ſecundùm quam ſi-
Matth. 5. militudinem perfecti ſint. ſiquidem ad Diſcipulos: Eſtote perfecti, inquit, ſicut B
& Pater veſter cæleſtis perfectus eſt: quoniam animas ſaluat & corpora. Supra
Ibidem. corpora quidem oriri facit ſolem, & dat pluuiam: Animabus autem legem tri-
buit, & ſcientiam, tolerans vt corrigantur. Numquid de inimico reperimus di-
Iohan. 8. ctum in ſcripturis Prouerbium? Immò ipſum de eo affirmat Euangelium, quòd
ab initio diabolus homicida erat. Si quis ergo occidit animas: iam perfectus eua-
ſit, ſecundùm diabolum. Sed conſentaneum fuerit iam dicere, quinam in eo per-
Ibidem. fecti euaſerint? Phariſæi videlicet. Ipſe enim de ijs aſſerit Chriſtus, quòd patrem
habeant diabolum. Multas quippe illi occiderunt animas, perfidiam in Deum &
ὅτι καὶ ὑπερέβαλον. Chriſtum docentes. Ego verò oſtendam, etiam * ab eis ipſum fuiſſe diabolum ſu-
peratum: nam non ſolùm docuerunt, ſed etiam coegerunt facere malum. Si quis
Locus mutilus, & perobſcurus in Græco. enim crediſſet in Chriſtum, extra Synagogam pellebatur, vt inimici perfectio-
nem tollerent ſuperarentque. Ille enim per timorem cogit recedere à Deo: nam C
Vide Scholia. mortem cōminatur, multosque à pietate diuellit. Seminat & Deus, verùm in ari-
dis deſertisque corporibus: quoniam cæleſtia per incorruptionem augent. Non
primum corrumpit, & corrumpitur ſemen Dei, ſed in ariditate imminutū creſcit.
* ἀφθαρσία. Igitur quis ſit locus aridus, nouimus: quid enim eſt, niſi * incorruptio, ſeu pudici-
tia. In caſtis ac continentibus corporibus, augetur ſemen eius: eò quod in carne
* οὐκ δεῖ, pro οὐδέποτε. * nunquam coniunctionem agat, ſed in anima. At quomodo iſtud? rurſus expen-
Matth. 10. damus Euangelium: Animam enim, inquit, nemo occidere poteſt. Quare huius
ſeculi bonis non indiget: verùm poteſt cum non egeat, incorrupta permanere.
* al. pro ὑπόστασιν, i. ſubſiſtentiam, ſeu ſuſtentationē) hic eſt, χρείαν, i. neceſſitatem. cibum enim ad corporis duntaxat ſubſiſtentiam atque * ſuſtentationem capit.
Quando igitur non ſe ipſa ſubmiſerit corpori, ſed ipſum ſibi ſubiecerit, incorru-
ptum ſemen Dei ſuſcipiens: etiam corpus efficit, vt quaſi lumine, reddatur incor-
ruptionis particeps, efficiaturque aridum in augmentum gracilitatis. Nam ſicut D
* προσθῆκαι. * acceſſiones rerum corporearum, craſſitudinem augent: ita craſſitudinis immi-
nutio, augmentum fit extenuationis; eademque attenuatio ſi creſcat etiam atque
etiam, carnem tandem efficit quodammodo atque transformat in ſpiritū, atque
ita caro cum ſpiritu copulatur & vnitur, incorruptionis fructum proferens, per-
fectaque redditur ad ſuſpiciendum Deum. Dicit quoque Euangelium, de manſi-
Iohan. 14. 15 one Chriſti in perfectis loquens: Ego, inquit, & Pater meus veniemus, & manſio-
* ἀλλὰ τάχα. nem apud eum faciemus. Sed * fortaſſe adhuc idem probari vobis, & confirmari
cupitis; an corruptibilis caro incorruptioni commiſceri queat: oportebitq; nos
iſta rurſum breuiter concurrere, nec grauatè id fecero. Si enim oſtenſum eſt, ani-
mam eſſe immortalem: perſpicuum eſt, eandem quoq; incorruptibilem eſſe. At
Anima quo pacto carnalis reddatur, & ſpiritalis quemadmodum humidorū corporum permixtione, redditur carnalis: ſic etiam
corpus per incorruptibilitatem animæ, diuino vnitum ſemini efficitur ſpiritale. E
1. Cor. 2. 15. Iccircò & Paulus internoſcebat ſpiritales, & carnales homines. Nouerat etiam
quòd carnales animā haberent, & corpora ſpiritales. Verùm per * temperamen-
* al. commixtionem. tum atq; imperium plurium, nomina præſtantiorū vniuerſo attribuit homini:
ἐὰν κρατήσῃ. adeò vt ſi caro * ſuperauerit, carnalis ſit homo ille: ſin vicerit anima, ſpiritalis. Et
NOTA. alibi hæc ipſa demonſtrans: Caro, inquit, reſiſtit ſpiritui, & ſpiritus carni: vt non
Galat. 5. quæ velint, faciant. Cæterùm Euangelium quæſtionem dirimit, affirmans violen-
Matth. 11. torum eſſe regnum cæleſte. Cogit enim ſpiritus naturam in diuiniora: * quando
* al. & natura animam trahit ad terrena. à carne natura trahitur ad terrena. Violentia, eius eſt bellū. Nam duobus accidit
modis: In incipientibus quidem, vt non commiſceantur carni: in perfectis verò.

vt &

A vt & carnem ipſam efficiant ſpiritalem. Propterea in principio dat ſemen, & in Alluſio ad
fine, poſt augmenium, vinum & eſcam perfectos efficit, quemadmodũ de contra- 1 Cor 3.
rijs diximus. Quo pacto autem cibus & potus Dei efficiamur, ipſe dicit: Ego, in Ioan 15.
quiens, ſum vitis, & vos palmites. Apoſtolus quoque ad Corinthios ait: Dei agri 1 Cor 3.
cultura eſtis, Dei ædificatio eſtis. Et hoc dixit ad incipientes: ad perfectos verò Ibidem.
quid? Cuius, inquit, domus ſumus nos. Si inirium igitur * ſubſiſtentiæ, ſtabile ad *al. Dei.
extremum vſque ſeruauerimus: in aridis ſanè corporibus, etiam ſemen incor- *τῆς ὑποστάσεως.
ruptibilitatis coaleſcet. Non enim iccirco caro ſpiritui reſiſtit, quòd natura ſub-
ijci & parere non poſſit, ſed ex concupiſcentia, & impetu voluntatis. Nam ſi ca Iſtud piè intelligẽdum de conſenſũ in peccatum, qui pendet
put in homine, eſt anima immortalis: non facit iniuriam homini Deus, cùm ad ἐκ τῆς προαιρέσεως καὶ αὐτεξουσίου, id eſt, ex voluntate libera, &c.
incorruptionem adhortatur illum. nullamque vim affert mixtæ naturæ: ſed ad
incorruptionem ac pudicitiam colendam hortatur, qua caro tanquam ancilla,
B quæ per peccatum corrumpitur, præſeruatur. Quemadmodum enim in fornace
ignis, æs figuram ignis capit & formam: ita etiam corpus ſpiritui efficitur ſimile,
& cum illo quodammodo conformatur, ſi cum pudicitia atque incorruptione
iungatur. Idemque æs cùm funditur, fimo ſimile redditur; & terræ, cùm cinere
aſpergitur, rubiginique cum ſitu carieque corrumpitur: Ita quoque caro ſi per- Sanctorũ exercitia, labores, vigiliæ, atque preſſuræ.
turbationibus demergatur. Volo autem vobis de violentia Sanctorum comme-
morare: quomodo per eam, Regnum cælorum percipiant. Carnis natura quie
tem poſtulat. Ipſi verò contritionem potius ſibi * aſſumunt vendicantque affli- † ἀντιλαμβάνονται.
cti, lætantur: & cùm minus valent corpore, ſe ipſi non curant. Natura delectatur
gloria: at ipſi gaudent, maledictis laceſſiti. Cumque ipſi alijs benignè fecerint, id *al. προχαράττουσιν, conſumunt, eſt καταλύουσιν premũt, atterũt: ſed prior hic lectio accommodatior.
cælant; pietatemque exercentes latere ſtudent. Natura carnis comedere optat:
C ipſi autem ieiunijs eam conſumunt, exercitijſque pijs tabefaciunt. Natura placi
dè ad nuptias fertur: at ipſi continentiæ fræno eam cohibent, ac cauſſas occaſio
neſque peccatorum remouent. Facultates ac opes conſectatur natura: ac Sancti
etiam iniuria affecti, patientes ſunt atque longanimes. Omnem igitur propè di
cam, carnis vitam reſpuunt. hoc enim eſt: Tolle crucem tuam, & ſequere me. Ob
id etiam ſcribit Apoſtolus: Mortificate membra veſtra, quæ ſunt ſuper terram, Matth 10. 16.
quoniã per piam ac religioſam iſta fieri queunt violentiam. Nemo occidit quen- Marc 8.15.
quam cum miſericordia: ſed qui vult mortificare carnalia, vim ſibi affert, inquit. Luc. 9. 14.23.
Verùm quænam ſunt membra ſuper terram? Non enim diuinum arguit opificiũ. Coloſſ 3.
Neque dixit, mortificate membra corporis, ſed quę ſunt ſuper terram. cuiuſmodi Mortificanda membra, quæ ſunt ſuper terrã.
ſunt, fornicatio, inuidia, fraus, malitia, auaritia, & eiuſmodi. Omnia enim iam
dicta, per ea quæ ſunt ſuper terram, fiunt. quòd in ijs quandam caro affinitatem
D habeat: propter diuitias enim, iniuriæ: propter gloriam, inuidiæ: propter amo- Exemplis probantur dicta.
rem ſui ipſius, dolus: propter delitias, fornicatio. Quare in huiuſmodi rebus de-
prehẽditur, & agnoſcitur homo carnalis, qui in rebus naturalibus, ad ea quæ ſunt
præter naturam progreditur. Cumque ad peccatum natura ſit procliuis, rapitur Natura ad peccatũ procliuis.
ipſa à rerum ſufficientia ad inſatiabilitatem, à potatione ad ebrietatem, à nuptijs
ad fornicationem, à iuſto ad iniquum, & à charitate ad * confuſam quandam vi- *πρὸ τὸ χυδαῖον
lemque familiaritatem, & ad hoſpitalitatem repellendam ac violandam. Huic
igitur naturæ vis afferenda: vt rectè inſtituta, pluſquam par eſt, ſibi vſurpare non Natura vt mortificanda.
poſſit. Oportet morrificare naturam, ne terrenis inſtitutis ac legibus obſequi va
leat. Quoniam & Saluator ait: melius eſſe vno pede aut vna manu certãtem, per- Matth 18.
uenire ad cæleſte regnum, quam duas manus aut duos pedes habentem, mitti in Marc.9.
E ignem æternum. Non quidem omnino membra quæ fecit ipſe, abſcindenda man-
dauit, verùm vt diſcamus naturam non habere cauſſam peccati. Mortificetur ma-
nus, & excæcetur * oculus tuus: vt cùm ad cædem nequeat cooperari manus, non *al. mens tua:
faciat aliud malum. Facilè peuſnadere lecet amicis non inſidiantibus, niſi cõgre-
diamur cum inſidiatoribus. Non prohibuit Scriptura liberos legitimè * gignere, *τεκνογονεῖσθαι
atque ſuſcipere, ſed eos * occidere. Aſſidua enim copula omnem mentis tran *τεκνοκτονῆσαι
quillitatem impedit, bella ſuſcitat, cædes docet, dolos & * indignationes ſugge- *al. æmulationes.
rit. Intelligite quæ dico, ne multis digreſſionibus vtamur, ipſe quod ſatis ſit, præ-
cepit. At dixit: quòd vidua quæ in delitijs eſt, viuens mortua ſit. Ipſe docuit cum
externis honeſtè verſandum, ſed carnis prudẽtiam facere vetuit, ad mundi com 1 Tim 5.6.
placentiam. Non aduerſatur neceſſario rerum vſui, voluntaria paupertas: ſufficit Ibidem.

Math. 6.
enim diei malitia ſua. Nec contrariatur crux cibo, quòd qui in agone contendit A
1. Cor. 9.
ab omnibus ſe abſtineat. Non aduerſatur nuptijs, violentia & mortificatio naturæ, quoniam mortem ex fornicatione manantem tollit. Nuptię officina ſunt vitæ, at fornicatio mortis, quòd filiorum propagationem corrumpat. Mortuum igitur peccatum efficere, quod occidit; non eſt cuiuſcunque violentiæ, ſed ſufficientis & exquiſitæ. Intelligite virtutem Euangelij: quo pacto in homine mortuo, velit vincere ac mortificare peccatum, & in morte carnis, perimere mortē animę. Studet in corpore infirmo paſſionum impetum euertere. Hortatur vim inferre naturæ, ne mortalitatis violentiam ſuſtineat. Docet mortis partem cōtemnere, ne immortalitatis caput deperdat. Ex ſentētia virorum ſapientum, nos agere admonet: vt quod * corrumpit, nos deſtruamus. Dumque ab alijs non ſuſtinemus; voluntarijs nos pœnis carnem edomare cupit, eamque per ieiunia corrumpere: ne peccando, ipſam perdamus, in corruptione. Carnem noſtram atteramus: * vt B
in ſe voluntatem Dei admittit. Nam & medici, aſperioribus locis atque tumoribus laborantes, vel exſiccant, vel * ſupputant, aut adurunt, & ſic curant. Corruptio peccati, in perditionem vergit, cum occultè in profundum prorepens, incurabilem reddit * ſupputationem naturæ. Parua eſſe videtur, & fit infinita: quoniam inſtar fermenti, à calce ad caput vſque ſe diffundit. Vnius * generis ac formę, corruptio putatur: ſed vim continet multiplicem. In eſcis corrumpit, dum corpus impinguat. Nam ſicut infirmitas immutat corpus: ita quoque non ſinunt delitiæ eum qui ipſis indulget, agnoſcere naturæ legem violari delitijs. Corruptio eſt quoque gracilitas, quæ ex delitijs naſcitur: quoniam carnes corruptibiles addit. Corrumpit quoque per * cupiditatem peccatum: quia in mortem ſollicitum eſſe docet; corpus conficit domatque laboribus, & animam malitia contaminat. C
Corrumpit quoque * ambitione: quoniam inuidiam & odium in proximos ſuadet. Corrumpit etiam in virtute: quoniam per eam vane gloriari docet. Corrumpit & in occultantibus virtutem: quoniam ad contemptum incitat: & ex præclaris virtutibus introducit, quæ in morbis animi videntur minima, quibus totam poſtea corū naturam labefactat. Laqueos in ijs quæ à nobis geruntur conſtituit: quoniam ex conſuetudine habitum nobis generat peſtiferum, quo * alas configimus, virtutes dico, in paſſione licet exigua, per aſſueſactionem: neque ſolum alas ac pennas, ſed & corpus ac animam damno ignominiaque afficimus. Acriter attendamus ad aſtutiam eius: ne tanquam inſipientibus nobis illudat. Caueamus eius inſidias, quoniam per eas aduerſum nos decertat: ne dum nos velut ex omni parte ſecuros ducimus, ipſe ſibi ingrediendi locum inueniat. Si enim tanquam leonem firma murorum cōmunitione ipſum arceamus: tanquam canis efficitur; D
vt propter vilitatem, eum minimè deuitemus. Si vt canem excludamus, volucris inſtar per feneſtram ingreditur. Metuimus eum, dum aquilam ſe exhibet: & mox paſſerculus apparet. Eijcimus vt coruum: & velut * apis inſilit. Cumq; in omnibus cognouerimus eum: tunc in culicem ſeſe transformans, non exigua nos iniuria afficit. Culices recentia vina, muſtumq; corrumpunt: quoniam illorū multitudo ſterquilinio cōmiſcetur, ſicut eum farina fermentū; & ſæpe mortiferum, vel certè morbidū vinum reddunt, ſi vel morticinijs inſederint, aut venenata guſtauerint. Talis quoque eſt quæ in paruis præualet conſuetudo: nam animæ detrimentum affert, ad omnem draconis diſpoſitionem. Talis eſt ſubtilitas inimici, inducens etiā ijs qui ſibi videbantur ſecuri, perniciem. Dicitque Eccleſiaſtes, muſcas morientes perdere ſuauitatem vnguenti, vt Sancti quidem ipſius intelligant E
vilitatem, & impuritatem: negligentes autem, inſidias ipſius atque ſubtilitates. In Regum quoque libris, Elias Deum Accaron, muſcam Baal appellauit: Inſidet enim in mentibus impiorum, tanquam in tufis & candentibus paſcuis, hoc eſt, marceſcentibus: exprimitque immundam actionem ipſorum, & vt ebulitionibus temulentiæ eorum delectetur. Patitur ſe Draco in muſcam transformari: vt impietatis ſanie miſericors oblectet. Inter improbos verſatur vt draco: at inter luxu diffluentes, vt muſca. Perſpicuum eſt igitur, eum inter ſecuros culicem fieri, vt noceat. Vaſa quidem communire, ne à muſcis alludantur: animam verò non munitam relinquere, abſurdū eſt. ſicut & pręter rationem exiſtit, de rebus quę ſub ſenſus cadunt tuendis, ſollicitos nos eſſe: at de mente munienda atque ſeruanda, non

Marginalia:
* al. quod corrumpitur, vt ſit adluſio ad Eph. 4. & 2. Cor. 4.
* al. vt ſanitatē recipiat.
* σηπουσιμ.
* τὴν σῆψιν.
* μονοειδὴς.
Corruptionis vis multiplex.
* al. in auaritia.
* al. pro φιλοδοξίας eſt, κενοδοξίας, i. inanis gloria.
* al quo alas deſtruit, virtutes inquā, per modicas aſſuefactiones, in morbis animi, &c.
Variæ dæmonis inſidiæ, atque præſtigiæ, & fallaciæ.
Ab Exemplis.
* al. & velut apis apparet, atque ingreditur.
A Simili.
Eccleſ. 10.
4. Reg. 1. iuxta LXX.
NOTA.

A non laborate. Iubet in Prouerbijs Sapientia, pigrum ad ſormicas ire: & ab ijs ſa- Prouer.6.
pientiam addiſcere. Monet & Euangelium, nos prudentes fieri ſicut ſerpentes: Matth.10.
neque enim illi captu ſunt faciles, licet miſerrimi. Pro colũba Euangelica, apem
nobis Prouerbium proponit, & pro Serpente, formicam. Videamus ergo vtilita- Similitudo ele-
tis gratia, ipſam ſimilitudinem: Serpens ſerpit, & inſidiatur multis: ſed prouerbia, gans, & apposi-
quia etiam ſubtilis Draco efficitur in perditionem, formicam eum appellant. ta.
Quando vt formica viſus fuerit, ac vicerit: tunc Draconis audaciã aſſumit. quan-
do verò vt ſerpens, & victus: formicæ humilitatem induit, ne ipſi noceatur. Sic
quoque nos decet transfigurari: ne damnum ab inſidijs eius patiamur. Serpit for-
mica ſicut ſerpens, ſed pedes ipſius non ferũt corpus: verùm terram progreſſus di-
rectione apprehendunt. Eſcas terrę recondit, ne ab hyeme detrimentũ accipiant.
Semina recludit, quibus perſiſtat, ne tempore neceſſitatis ſua eſca deſtituatur: atq;
B hæc omnia etiam Serpens agit. Orandum quoque præcipit Euangelium, vt non Matth.24.
fiat fuga noſtra in hyeme vel Sabbatho. per hyemem, tempus neceſſitatis ſignifi- Marc.13.
cans: per Sabbatum autem, ætatem ſenilem, quando vita noſtra propter otium Per hyemem, &
atque ſegnitiem, ſabbathum efficitur. Operemur ergo æſtate, quamdiu non vrget Sabbathum,
neceſſitas, vt habeamus quo viuere liceat in Sabbathum. Idemque, ad labores in quidnam?
diebus iuuentutis perferendos hortatur Salomon: antequam veniat tempus, de Alluſio ad ver-
quo dicas: non mihi placet. Quæ eſt igitur neceſſitas, aut tentatio illa mutabilis, ba Eccleſ. cap.
quæ ignorantiam prætexit? Eſt autem tentatio, de qua ait Dominus: Orate ne in- 12. in initio.
tretis in tentationem. Affirmatque Paulus, Dominum non paſſurum vos tenta- Matth.26.
ri ſupra id quod poteſtis. oſtendens non ad malum, ſed ad bonum, Deum permit- Lucæ 22.
tere tentationes, ſciens nos eas ſuperaturos. Permittit autem ad coronam: in ſuc- 1.Cor.10.
cumbentibus verò non ipſe tanquam Auctor concedit, ſed vniuſcuiuſque volun-
C tas & actio, cauſſa conſtituitur. Neq; nouit inimicus, Sanctos victuros: nam cùm
ſit peruerſæ * voluntatis, non moliretur certamen victoriam reportaturis. Bonũ *κακοθελής.
* enim ſpectaret: ſi ſciret, & ſi * bonum ſpectat, cur cadentes euertit? neq; erigit, *καλοθελής.
ab actione peruerſa deſiſtens? Per illud ergo quo dicitur, orandum eſſe ne fiat fuga Matth.24.
noſtra hyeme: intelligimus duplicem contineri tentationem: vnam, quæ ſit in Tentatio du-
quirendo & examinando: alteram verò, ex propoſito ac voluntate perſecutionis. plex.
Simileque eſt iſtud de Sabbatho: quoniam acerbum continet finem fugæ laborũ,
quos aut vltra vires ſubeundo, vehementer torquemur; aut non ſufferendo, * er- * σφαλλόμε-
rantes atque offendentes, magnum animæ detrimentum inferimus. Alterum er- νοι.
go finem dicit infructuoſum: quoniam in fuga circa fructum moriendo, merce-
dem æternam deperdimus. Videamus deinceps de Ape & columba, an in ijs quo- Apis, & colũbæ
D que inuenire liceat ſimilitudinem, ſicut in ſerpente & formica. Magna quippe, ſimilitudo.
illis propter hyemem, eſt diligentia. Apis labores fertilitatis tempore fiunt. Co-
lumba cõmunitatem amat, ſimiliter & apes. Labor apis, cunctis eſt vtilis: & ſpe-
cies columbæ, omnibus valde amabilis. Sicut apes, ita & columba abſque dolo.
Captu facilis eſt ſpecies columbæ ſerpentibus: ſimiliterque apis, reptilibus. Illis
ſunt ſimiles, qui cum ſimulatione viuunt: & iſtis qui in ſimplicitate. Ideoque Ec-
cleſiaſt. dicit: In die bono, aſpice bonum: & cuſtodi innocentiam, vt videas æqui-
tatem. Sed primùm dicit Dominus: Eſtote prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices Eccleſ.7.
ſicut columbæ: nam ſequitur poſt tentationem requies. Hinc quoque Dauid: Pſalm.36.
Tranſiuimus, inquit, per ignem & aquam: & eduxiſti nos in refrigerium. quin & Matth.10.
poſt formicam, apis. Dicit etiam Paulus, primùm quidem carnalia, ſicque deinde Pſalm.65.
E iungit ſpiritalia. Poſt labores enim procreatur gloria. Dicitque de ape, quòd cun- Coloſſ.3.
ctis ſit expetibilis, & in æſtimatione. Videtis ergo, quòd in laboribus primùm ex- Epheſ.4.
ercitari oporteat, & per certamen coronari: vt ſic diuina detur gratia perſtui?
Acerbitatem laboris, dulcedo quietis excipit; & aſperitatem vitæ, gaudium. Niſi
odio habiti fuerimus ſicut ſerpentes: quaſi columbæ non reddemur amabiles.
Niſi viles atque abiecti, formicarum inſtar extiterimus: vt apes non erimus indu-
ſtrij. Primùm paſſus eſt Chriſtus, ac velut ſerpens Moyſis in ligno ſuſpenſus: & Ioan.3.
ſic poſtea tanquam columba, è mortuis reſurgens, euolauit ad cæleſtia. Primùm Num.21.
comedit lactucas agreſtes paſchæ: ſicq; reſurgens, fauis ſe mellis refecit. Intelligi- Exod.12.
te quæ dico fratres: quoniam ſi quis ſecurus reddi velit, laborare debet; & poſtea Lucæ 24.
fructum laborum percipiet. Si * ex paruis aberrare nolueritis, per labores diſcite * al. à minori-
bus reſilire.

à Patribus noſtris. Eſtote filij obedientiæ, laborando, vt patres euadatis, in requie. A Laboribus intenti, ab improborum conſuetudine non decipiemini; quoniam labor ægram peruerſamque conſuetudinem fugat. Dixi * ergo vobis: Nolite malis aſſuefieri moribus, ne in profundum malitiæ decidatis. Dixi etiam, quo pacto iſtud obtinere queatis, ne me vt medicum de morbis differentem, & decorum cura experientiam non habentem, reprehendatis. Facite ergo, quæ decent promiſſiones veſtras: vt Dei quoque promiſſionibus potiamini. In Chriſto Ieſu Domino noſtro, in ſecula ſeculorum. Amen.

* al. Dixi vobis, abſque (itaque ſeu ergo,) &c. ac forte hic aptius.

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones. B

Sermo hic planè Aſceticus eſt, & dedacticus; ethicus quoque, ac paræneticus: Exercet enim Chriſti milites ad bellum cum inuiſibili hoſte viriliter ſuſcipiendum, eumq́; armis ſpiritalibus debellandum, profligandum, ac ſuperandum. Docet idem multa homini Chriſtiano ad ſalutem neceſſaria. Exemplis, & comparationibus ac ſimilitudinibus pulcherrimis accommodate vtitur. Loca Scripturæ plura ad rem facientia incidenter adducit, quæ & breuiter docteq́; explanat. Multa quæ ad corruptos hominum mores corrigendos & emendandos faciunt proponit, moraliaq́; non pauca in medium hic affert. Hortatur ad ſtudium & exercitium virtutum, bonorumq́; operum: vtq́; detectis ac cognitis varijs diaboli dolis atque inſidijs, fortiter ſtudeamus ipſi reſiſtere, & nulla eius tela nequiſſima reformidare, nulliſq́; pompis ac blandimentis Sathanicis vnquam aſſentire, &c.

Paſſiones in anima, ex minima cauſſa generantur, &c.] *Docet paſſiones & affectiones prauas in anima facile oboriri; & niſi citò exterminentur, infinitam quandam rerum Diuinarum, proprieq́;* C *ſalutis contemptionem parere: idq́; ipſa demonſtrat experientia, exempliſq́; ac comparationibus conſequenter hic adiectis res tota clareſcit. Plura in eandem ſententiam ſparſim ſæpe alibi apud Ephræm inuenies: ex profeſſo autem, Tom. 1. in Serm. de Paſſionibus ſiue perturbationibus animi. cuius initium eſt:* Cupio exponere omnem meam acerbitatem, &c.] *ac in noſtris ibidem Scholijs. nec non apud Dorotheum Abbat. in Serm.* Vt paſſiones & morboſos affectus excidere oporteat, antequam in malum animæ habitum tranſeant, &c.]

Ferrum, operimenti inſtar obſcurat ſplendorem, &c.] *Græca in his, & nonnullis alijs poſtea ſequentibus valde intricata ſunt, & obſcura, vt commoda apertaq́; ſententia elici nequeat: in quibus tamen quantumuis intricatis & dubijs, ne dicam mutilis; vt Lectori quoquo modo ſatisfiat, ſententiam vt potuimus magis menti Auctoris accõmodatam reddidimus, meliora & clariora libenter daturi, quando alterius emendatioris Græci exemplaris copia nobis ſuppetet.*

Saluator affirmat, Spiritus immundos humiditatem inquirere, &c.] *Auctor hic volens oſtendere humiditatem (ſicut paullo poſt dicit) animæ cauſſam exiſtere deſideriorum carnis, adducit doctrinam Chriſti ex Euangelio Matth. 12. ſed magis Lucæ 11. vbi habetur:* Perambulauit loca inaquoſa D immundus Spiritus, &c.] *in quibus & alluſio & ſententia hic Auctoris expendenda, & ex ipſiſmet verbis etiam ſumenda atque intelligenda videtur. Vbi etiam ad rem faciunt, quæ alij ſancti Patres in eundem Euangelij locum Lucæ 11. iam citatum, adducunt atque percenſent, Ambroſius, Auguſtinus, Cyrillus, Beda, & alij, ad quos Lectorem remittimus.*

Seminat & Deus, verum in aridis deſertiſque corporibus: quoniam cæleſtia per incorreptionem augent, &c.] *Vult dicere, quod corpora arida, hoc eſt, pura ac caſta, res cæleſtes augeant, &c.] Nam ἀφθαρσία, incorruptionem & pudicitiam ſignificat hoc loco, vt ex ſubiectis ac non multo poſt hic ſequentibus patet, præſertim vbi dicit, corpus ſpiritui reddi ſimile, & cum illo quodammodo conformari, ſi cum pudicitia atque incorruptione iungatur, &c.]*

Mortuum igitur peccatum efficere quod occidit, non eſt cuiuſcunque violentiæ, &c.] *Alia lectio ſic habet:* Non dixit Apoſtolus corpus eſſe necandum, ſed peccatum; quod de medio tol- E lere; non eſt cuiuſcunque violentiæ, ſed ingentis & exquiſitæ, &c.] *Fit autem hic alluſio ad verba Apoſtoli, Coloſſ. 3.* Mortificate membra veſtra, &c.] *Iſtud autem per piam ac religioſam fieri poſſe violentiam, antea efficaciter & copioſè atque accommodatè ſatis demonſtrauit Auctor.*

Quin & poſt formicam, Apis.] *Prouerbium elegans eſt & accommodum, quo inter alia etiam ſignificare hic videtur Auctor explicationem illius verſiculi ex Pſal. 65. à ſe adducti:* Tranſiuimus per ignem & aquam, &c.] *Nam ſicut poſt tribulationes, refrigerium ſequitur: ita poſt formicam laborioſam, apis vtilis ac dulcis, &c.] ita quoque poſt labores vita, corona & gloria. Sicut pulchre Ephræm hoc ipſum hic oſtendit, & amplificat. De Formica porrò ſolertia, Apumq́; natura admiranda habes apud Baſilium in Hexam. Diuini opific. homil. 8. & 9. item Homil. in Pſalm. 14. &c. Plin. natur. hiſt. lib. 11. cap. 5. 6. 10 16. 18. & 30. vbi agit de vtriſque.*

EIVS

A

EIVSDEM

SANCTI PATRIS NOSTRI EPHRÆM SYRI,

SERMO PARAENETICVS, DE SECVNDO ADVENTV DOMINI.

Eſt in Græco Vatic. MS. numer. 587.

B

Et, De Pœnitentia, ac Reſipiſcentia, Ad * Fratres quoſcunque.

* al. Ad Fratres in Eremo degẽtes.

Eodem Interprete & Scholiaſte G. Voßio.

REſipiſcamus, ac pœnitentiam agamus Fratres: vt Deum peccatis Sermo perutilis
noſtris propitium reddamus. Imploremus ipſũ, quia ex acerbaui- ac neceſſarius
C mus eum. Humiliemur coram ipſo, vt nos exaltet. Ploremus, vt omnibus.
lætitia nos afficiat. Lugeamus, vt conſoletur nos. Proijciamus à
nobis malam viuendi conſuetudinem; & virtute induamur tam-
quam veſtimento: maximè autem *nos, qui Angelico vitæ inſti- *al. vos.
tuto digni habiti* ſumus. Sumamus chariſſimi, pro menſura bonũ certamen, et- *al. eſtis.
iam Patrũ, qui ante nos vita defuncti ſunt. Noli frater hodie à temperantia com-
mendari, & cras in conuiuijs verſari. Noli hodie aquam bibere, & cras vini pota- Antitheta valdè
tioni te dare. Ne hodie nudis pedibus incedas, & cras calceamentorum varietate pulchra, & accommoda.
gaudeas. Ne hodie aſperam ducas vitam, & cras mollem ac delicatam. Ne hodie
vilibus vtaris veſtibus, & cras ornatus incedas. Caue, hodie manſuetus ſis ac hu- Antithetis inſiſtit, & hortatur.
milis, & cras arrogans atque ſuperbus. Caue, hodie obediẽtem te præbeas, & cras
diſſolutum, atque inobedientem. Vide, ne hodie in te audiatur ploratus ac eiula-
D tus, & cras riſus, atque contemptio. Vide, ne hodie humi cubes: & cras molliter
in lecto dormias. Ne hodie pœnitentiam agas; & cras negligentiæ te tradas. Sed Regula certa e-
canonem vnum retine, ſicut etiam ſancti fecerunt Patres, qui ad quinquaginta ligenda ac reti-
& vltra annos, ſuum non mutarunt canonem ac regulam. Cur mundo renun- nenda exemplo
tiaſti chariſſime: ſi mundana adhuc oblectamenta quæris? Ad tribulationem vo- SS & antiquorũ Patrum.
catus es, & tu requiem inquiris? Ad nuditatem atque inopiam: & tu veſtium or- Adhortationes
natum ſectaris? Ad ſitim perferendam: & tu vinum potitas? Ad bellum: & tu ſine graues, & ſalutares.
armis, in cæleſte regnum ingredi cupis? Ad vigilias: & tu ſomno altiore obdor-
miſcis? Ad gemitum atque ploratum: & tu rides? Ad charitatem: & tu fratrem
tuum odiſti? Ad ſubiectionem, atque obedientiam: & tu contradicis atque repu-
gnas? Ad manſuetudinem & humilitatem: & tu ſuperbis? Ad hæreditatem regni
E eius: & tu terrena ſapis? Videte fratres, ne poſt renuntiationem ſeculi, quæ ſunt
mundi ſapiamus. Nolite iterum conuerti retrorſum, & res mundanas ſapere, vel
agere, aut loqui. Corrumpunt enim bonos mores colloquia mala. At ſicut Pro- 1 Cor. 15.
pheta Dauid ait: In lege Domini meditare die, ac nocte, vt cum ipſo confidenter Pſalm. 118.
dicas: Ego verò legem tuam meditatus ſum. Et rurſus: Scrutabor legem tuam, & Ibidem.
cuſtodiam illam in toto corde meo. Et denuò: Meditabor legem tuam ſemper.
Et iterum: Bona mihi lex oris tui, ſuper millia auri & argenti. Et rurſus: Exulta- Ibid. at in vulg.
bo ego ſuper eloquia tua. Et tu frater, ne ſecularia loquaris, ſed ſpiritalia. neque Bonũ mihi lex oris tui, &c.
de terrenis, verùm de cæleſtibus. Surſum cor tuum ad Saluatorem Chriſtum ha- Ibidem.
be. & cum Dauide dicito: Domine non eſt exaltatum cor meum. Ad ipſum re- Pſal. 130.
ſpice ſemper, dicens: Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cælis. Produc la- Pſalm. 122.

[Pſalm. 125. Deus omni tempore laudandus.] chrymas: quoniam qui ſeminant in lachrymis, in exultatione mentent. Noctu,
dieque ad nouiſſimam horam reſpice. Pſalmus aſſiduè ſit in ore tuo: Nam Deus
cùm nominatur, dæmones fugat. Cùm Deo multis, & cum hominibus, loquere
paucis. Semper Dei memineris: & cælum mens tua euadet. Ne quæras delitias:
[Conſilium ſalutare.] ſed voluptatum fuge illecebras. Omne ſeculi iſtius gaudium deteſtare. Humicu-
bationem ne abijcias: quoniam requiem æternam conciliat. Ne tibi graue appa-
reat ieiunium: quoniam in lætitiam ſempiternam te tranſmittet. Chriſti factus
es miles? ne rebus huius vitæ impliceris: vt ei, qui ſuæ te adſcripſit militiæ, place-
as. Renuntiaſti ſeculo? ne igitur ſeculum diligas; neque quæ in eo ſunt. Adieciſti
[Lucæ 9.] manum tuam ad aratrum? ne reſpicias ad ea quæ retro ſunt. Deſponſaſti te Chri-
ſto? eum ergo aduentantem exſpecta. Singulis verò diebus, ac horis, momentiſ-
que, ipſius recordare: ſicut ſponſa ſui ipſius ſponſi. Semper in eum mentem de
[Exemplum pulchrum a Simili.] fixam habe. Quemadmodum vxor maritum amans, virum ſuum licet procul ab
ſentem ac peregrinantem in memoria apud ſe habet; & cùm in multis conſtitu-
ta ſit ſollicitudinibus atque anguſtijs, nō ceſſat explorare vias, & interrogare præ-
tereuntes, quonam abijſſe potuerit? de ipſo loquitur, & dormiens eum exſpectat,
& auſcultat: non fruitur quiete, neque ridet cum quoquam, non lætatur; non de-
[Rom. 14. 2. Cor. 5.] ſinit lachrymari, donec ſuſceperit reſideratum. Sic igitur & tu Chriſtiane, ac præ-
[Commonitiones ſaluberrimæ.] cipuè qui vaniſſimo ſeculo abrenuntiaſti. Et quid dico, qui abrenuntiaſti? Omnes
enim ſtabimus ante tribunal Chriſti: vt referat vnuſquiſque propria corporis
prout geſſit, ſiue bonum ſiue malum. Quocirca deinceps frater, ne nimium mo-
mentanea alimenta appetas. non corporalem requiem quæras. non des ſomnum
oculis tuis. neque vitam curæ ac ſollicitudinis expertem degas: ſed Deum præ o-
[Pſalm. 15. & Actor 2.] culis tuis ſemper habe; vt cum S. Propheta Dauid dicere queas: Prouidebam Do
[NOTANDA.] minū in conſpectu meo ſemper. Non ceſſes diuinas perſcrutari Scripturas. Non
ceſſes ſanctam matrem tuam interrogare Eccleſiam: quando veniet deſideratus
ſponſus? Et ſignum aduentus eius perquire, ac diſce: quia Iudex non tardabit. Non
[Abac. 2. & 2. Pet. 3.] deſinas interrogare, donec planè certior factus ſis. Non deſinas de hoc interpel-
lare eos, qui exactè norunt. Cupis porrò noſſe, quinam illi ſint, qui accuratè ma-
gnum iſtud ac formidabile myſterium ſciant? Prophetæ, Apoſtoli, & Euāgeliſtæ:
hi plenè de horribili aduentu Chriſti, ac Sponſi, inſtructi ſunt: hos frater inter-
[Ibidem.] roga? & audies, quòd veniet, & non tardabit. Interroga magnum Prophetam
[Eſa. 40. 62.] Eſaiam? reſpondebitque tibi dicens: Ecce, Dominus veniet, & merces eius cum
[Iudith 10.] ipſo. Et iterum: Dominus Sabaoth egredietur, ad conterendum bella. Aliusque
[Abac 2.] Propheta ait: Veniens veniet, & non tardabit. Viciſſimque tibi Propheta reſpon-
[Malac. 3. & Ioel. 2.] debit Malachias, dicens: Ecce veniet, & quis ſuſtinebit diem introitus eius? aut
[Pſalm. 49. 71. Pſalm. 9. 97.] quis ſtabit in conſpectu ipſius? Docebit quoque te Propheta Dauid, cùm dicit:
Deus manifeſtè veniet: & adorabunt eum omnes Reges terræ. Et denuò: Quia
[2 Pet 3.] veniet, vt iudicet terram. Quòd ſi Petrum quoque interroges Corypheum? &
[* al. non tardabit Dominus.] ipſe tibi viciſſim reſpondebit, ac dicet: Non * tardat Dominus promiſſionem,
ſicut quidam tarditatem exiſtimant: ſed patienter agit, nolens quemquam peri-
[1. Theſſ. 5. & 2 Pet. 3.] re; ſed omnes ad pœnitentiam reuerti. Et rurſus: Dies Domini, ſicut fur in nocte,
[Iacob 5.] ita veniet. Reſpondetque tibi viciſſim Iacobus, dicens: Ecce, iudex ante ianuam
[1. Ioan. 2.] aſſiſtit. Quin & Ioannes te admonebit Theologus, dicens: Vt cùm apparuerit,
fiduciam habeamus; & non confundamur ab eo, in aduētu eius. Interroga etiam
chariſſime, S. Matthæum Euangeliſtam? & ipſe tibi clarius de aduentu Sponſi di-
[Matth 24. 25. Lucæ 12.] cet, quæ ab ipſomet audiuit. Ait autem: Dixit Dominus: Vigilate, quia neſcitis
horam, neque diem, in qua Chriſtus Dominus veniet. Ac iterum: Eſtote parati,
[* vulg. Filius hominis veniet.] quia qua hora non putatis, * Dominus veniet. Et rurſus: Beatus ille ſeruus, quem
cùm venerit Dominus ipſius, inueniet vigilantem. Rurſusque ait: Videbunt Fi-
[Matth. 24. 25.] lium hominis venientem in nubibus cæli, cum virtute & maieſtate magna. Tunc
[Lucæ 12.] ſedebit ſuper ſedem maieſtatis ſuæ; & congregabuntur coram ipſo omnes gen-
[Ibidem. Matth. 23.] tes, & ſeparabit eos ab inuicem, ſicut paſtor ſegregat oues ab hœdis, & quæ ſe-
[Marc. 13.] quuntur. Reliquoſq; ſi interroges Euangeliſtas, ac cunctos Sanctos? ſimilia ab eis
[Luc 12. 21. & Iacob. 5. &c.] de aduentu Domini audies, quòd prope ſit in ianuis. Non igitur amplius excu-
ſationem habes. Ecce, à beatiſſimis Prophetis, & Apoſtolis omnem veritatem
audiſti. Modo ergo quæ tuæ ſunt ſalutis, para. Et quid, inquies, agam; vt ſaluer?
miſeri-

A miſericordiam quæ inueniam, ac fiduciam in die defenſionis? Ego tibi dicam, ſo-
lum ſerua. Quòd ſi Dominum audieris; & ipſe te exaudiet. Nã ita dixit Dominus: Matth.6.&
Si dimiſeritis hominibus errata ipſorum;& Pater veſter cæleſtis dimittet peccata Marc.11.
veſtra. Ecce, audiſti tãdem vnum præceptum magnum, & leue. Dixit enim benig-
niſſimus Deus: Onus meum leue eſt. Nam ꝙ, ac quale onus eſt, dimittere fratri of- Matth 11. & 1.Ioan.5.
fenſas?& indulgentiam, atque remiſſionem à Deo propriorum accipere delicto-
rum? vt cum fiducia dicere poſſis. Dimitte mihi offenſiones meas Domine: ego Matth.6. & Marc.11.
enim fratri meo remiſi. Hoc ſerua præceptum. Ne inimicitias aduerſus aliquẽ ha-
beas. Neque quemquam vmquam odio perſequaris. Ne ludicris rebus vaces. Ne PRÆCEPTA SALVTARIA.
verba otioſa proferas. Ne alijs detrahas, atque obloquaris. Ne vllos maledictis in-
ceſſas. Ne mundanis hominibus nimium adhæſeris, ac conuerſeris. Ne fabulis ac
nugis te dedas. Ne res terrenæ te occupent. Qui vniuerſo renuntiaſti mundo: ne
B aliam admittas ſollicitudinem, neque aliud certamen, aut cogitationem, præter-
quam diei illius horribilis. Semperq; cor & lingua tua de extremo iudicio medi-
tentur. Siue igitur operi, ſiue orationi intentus ſis: ſiue ambules, ſiue ſedeas; ſiue co- De Iudicio vniuerſali, ſemper meditandum.
medas, ſiue ieiunes, ſiue in cubili tuo vigil iaceas, ſiue quid aliud agas: non deſiſtat
mens tua cogitare, & os tuum loqui de iudicio. Corde porrò ſic tecum cogita: At
quomodo reſpondere potero Iudici? Numquid reperietur peccator alius, vt ego?
Quo pacto peccata mea delebo? Quo pacto ego dicere potero; ſicut fecit, & docuit
Dauid, dicens: Lauabo per ſingulas noctes lectum meum, & lachrymis meis ſtra- Pſalm. 6.
tum meum rigabo? Sic plora, & cogita, dicens: Sed qualia ſunt horrenda illa tor- Dan 7 &
menta, quæ dicit Scriptura? Qualis eſt fluuius ille igneus? qualis ignis ille inexſtin- Apoc. 5. Matth. 8.22.25.
guibilis? Cuiuſmodi tandem tenebræ illæ exteriores? Cuiuſmodi ſtridores illi Marc.9 13.
C dentium? Cuiuſmodi gehenna illa ignis? Qualis erit vermis ille numquam mo- Matth.13.
riens? Qualis caminus ille ignis? Et cui tandem ex iſtis loco, ego peccator deſti- Perpendenda
nandus ero? Hæc tecum meditare, ô fili, ſingulis diebus, noctibus, ac horis: & ſtu- ſedulò ſemper.
dioſè in ieiunijs, vigilijs, & orationibus, ac lachrymis perſiſt.; ſemperque in cella
ſub ſilentio verſare: & non contemnas, neque relaxeris mi frater. Et ſi aliqui tibi
detrahant, aut te derideant, vel ſpernant, aut deprimant: tu noli attendere ijs, ſed
ob oculos tibi conſtitue deſideratum Sponſum tuum, & dicito: Dignus ſum qui Matth.16. Marc.14. &
illudar: nam & Dominus meus illuſus eſt, ac contumelijs affectus, conſputatus, & Luc.22 23. Ioan 18.19.
crucifixus, odioque à Diaboli diſcipulis habitus. Atque etiam nos docet Domi- Matth.5.&
nus, vt nos iniuria affecti ſufferamus; conuitijs ac maledictis excepti, benedica- Luc.6.
mus; & perſecutionibus exagitati, ſuſtineamus. Rurſusque memineris frater, Do- Ioan.15.
D mini ad ſuos Diſcipulos dicentis; Si mundus vos odit: ſcitote quia me priorem
vobis odio habuit. Sed quoniam ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mũ- Matth.5.
dus. Et iterum: Beati eſtis cum maledixerint vobis homines; & perſecuti vos fue-
rint, ac vos oderint. Quin & cuncti per anguſtam hanc viam ambularunt Sancti,
ſicut ait Apoſtolus: quoniam ludibria & verbera experti ſunt, lapidati ſunt, ſecti Heb.11.
ſunt, tentati ſunt, in occiſione gladij mortui ſunt: circuierunt in melotis, in pelli-
bus caprinis: egentes, anguſtiati, afflicti, in ſolitudinibus errantes, in montibus & Ibidem.
ſpeluncis, & in cauernis terræ. Et tu frater, ſi ſuſtinueris, & modicum † canonẽ tu- † al. & modico tempore canonem ſollicitè curaueris.
um diligenter curaueris; vnà cum ipſis reperieris. Nolite ergo obtorpeſcere, quia
odit vos mundus. Qui enim alios oderunt, infeliciſſimi ſunt: at qui propter Chri- Matth 5.
ſtum odio habentur, feliciſſimi. Veniet enim, & reddet vnicuiq; ſecundum opera Matth.16.&
ſua. Ait quippe Propheta: Veniet, & quis ſuſtinebit diẽ introitus ipſius? Verè enim; Rom.2. Malach 3.&
E verè formidabilis eſt dies aduẽtus eiꝰ. Audi quoq; haud diſſimile huic. Dicit enim Ioel 2.
Propheta Daniel: Throni poſiti ſunt, & antiquus dierum ſedit. Veſtimentum eius Daniel.7.
candidum ſicut nix, & capillus capitis eius quaſi lana munda. Thronus eiꝰ flamma In vulg.& edit. 70.paullò aliter.
ignis. mille millia adſiſtebant ei, & decies millies centena millia miniſtrabant ei:
Iudicium ſedit, & libri aperti ſunt. Quis non reformidet diem illum? Quis horam De Tonitruo
illam non pertimeſcat? Hic crebrò, ſi clarius Tonitruum reſonet, non ſufferimus: vehementiore.
at cuncti in terrã præ horrore inclinamur atq; deprimimur. Quis igitur tunc per- Matth.24.& Luc.21.
feret: quando ſigna illa admirabilia, & obſtupeſcenda contuebitur? quando vir- Apoc.6.&c.
tutes cælorum commoueri adſpicies. quando elementa diſſolui videbis. quando Ibidem.
cernes cælum vt librum conuolui: ſolem obſcurari, lunam in ſanguinem cõmu-
tati; aſtra ex cęlo decidentia, ſicut folia è ficu: terram comburi; & quæcumque in

1.Cor.15 & 1.Theſſ.4. ea ſunt opera. Quando tubam ex cælo horribilem reſonantem, & eos qui à ſeculo A
obdormierunt, excitantem audieris. quando cælos diſcindi, & Deũ magno cum
Matth.24. Luc 21. Dan 7.& Ioel.2 3. Apoc.20. furore ſuper peccatores reuelari contemplatus fueris. quando Angelos emiſſos,
& circumcurſantes, congregantesque electos ex quattuor ventis, à ſummis ca lis,
vſque ad extremitatem eorum, conſpexeris. quando thronum horribilem paratum,
iuſtumque Iudicem ſedentem contuitus eris. quando omnem humanam naturam
coram ipſo, magno timore atq; tremore congregatã videris. Mihi credite,
fratres mei chariſſimi; multis digna eſt lachrymis, varijſq; ſuſpirijs dies illa: quã-
Matth.25. Ibidem. do commiſerandam & lugubrem horam illam contuebimur. quando nos ab in-
Separatio funeſtiſſima. uicem Iudex ſeparabit, ſicut paſtor oues ſegregat ab hœdis. Tunc parentes ſegregabuntur
à filijs, & filij à parentibus. Tunc fratres ſeparabantur à fratribus, & amici
ab amicis, conſanguineique à familiaribus. Tunc Clerici ab alijs diuidentur clericis,
Epiſcopi à Coepiſcopis, Diaconi ab alijs Diaconis: & Subdiaconi, Cantores atque
Lectores, à ſe inuicem. Tunc quoque coniuges à ſe mutuo ſeparabuntur cum
lachrymis. Tunc Reges plorabunt & Principes, magna hic factitantes, & vitam cũ
iniuſtitia & aliorum iniuria degentes, proprioſq; ac eiuſdẽ fidei fratres opprimẽ-
NOTENT PASTORES ET EPISCOPI. tes. Tunc ſanguis eorum, qui ex Epiſcoporum, & paſtorum, ac Presbyterorum ne-
gligentia perierũt, ex eorum manibus requiretur. Tunc quod quiſq; talentum ac-
Matth.25. Sap 6. pit, & apposuit, repetetur. Et omnis quidem Chriſtianus, de ijs quæ audiuit atque
Notanda, ſæpeque penſanda. accepit, exquiretur: præcipuè autem Pontifices, Sacerdotes, & Leuitæ: nam poten-
tes potenter tormenta patientur. Tunc quiſq; cum timore atq; tremore conſiſtet,
caput demittens, & ſententiam aduerſus ipſum prodituram expectans. Tunc ad-
ſpiciet, quomodo honorabuntur, qui in ieiunijs, & vigilijs, lachrymis atq; oratio-
nibus decertauerint: tum etiam qualia à Rege oblectamenta atq; ſolatia accipiẽt.
Et ſuſpirans, dentibuſq; ſtridens, dicet: Quomodo ego miſer nõ decertaui exiguo
illo vitæ meæ tempore: at in negligentia pertranſiui dies meos? nunc autẽ quò me
ire deceat, ignoro; anne ad ſupplicium? Hæc porrò ipſo ſecum cogitante, à Rege
Galat. 6. prodit ſententia, dicens. Quod quiſq; ſeminauerit, hoc & metet. Tunc qui hic ſe-
Pſalm.125. Matth.25. minauerint in lachrymis, in exultatione illic metent. Tunc quiſq; abibit, quò &
opera eius. Conſtituta quippe vniuſcuiuſq; coram ipſo erunt opera, ſic ad eum di-
Apoc 14.20. Matth.16.24.25. &Rom.2. cẽtia: Tu nos feciſti, ô miſer. Debuiſſes tuis nos deleuiſſe lachrymis. Scripturã au-
diſti dicentem: Veniet hora, vt reddat vnicuiq; ſecundũ opera ſua & irriſiſti eiuſ-
modi dicentes. Age nunc igitur, & fructus laborum tuorum percipe. Tunc abibit
vnuſquiſq; ad locum proprium, quem ſibi ipſi preparauit. implebiturq; Scriptura,
Pſalm.2. dicens: Tunc loquetur ad eos in ira ſua; & in furore ſuo conturbabit eos. Qui verò D
Pſalm. 118. præparati fuerint, non conturbabuntur; ſed cum fiducia clamabunt: Paratus ſum,
Matth.25. & nõ ſum turbatus. At qui imparati exſtiterint, horrore turbabuntur terribili, dũ
Tormentorum genera, ac loca varia Inferni. illud audient: Diſcedite à me maledicti, in ignem æternum. Tunc abibunt, hi qui-
dem in tenebras exteriores: alij autẽ in gehennam ignis: alij verò in ſtridorẽ den-
tium, & in reliqua ſupplicia; propellentibus eos cũ diligentia ac feſtinatione An-
Pſalm.48. gelis, & ad eos dicẽtibus: Sicut oues, facti eſtis inferni: mors depaſcet vos. Alij por-
rò abibunt dentibus ſtridentes; & poſt tergum crebrò reſpicientes. cernẽteſq; quo
Obſeruent hæc diuites, atque potentes. pacto ſeparati ſint, abducentur: nulluſq; qui auxiliari ibi poſſit, reperietur. Vbi cũ-
Pathetica valde ac luctuoſa. ctæ tunc mundi opes? Vbi potentia Regum? Vbi Principum temeritas? Quomodo
nuſquã tunc apparebit, qui adiuuare poſſit dilectos? Vbi tunc qui genuit pater? Vbi
quæ peperit, mater? Vbi germani fratres? Vbi amici? Vbi conſanguinei? Vbi turba?
Vbi, qui in diuitijs gloriantur? O quantis digna erit lachrymis, atque ſuſpirijs ho- E
Matth.5 & Luc.6. ra illa. Propter iſtam horam, dicebat Dominus; Beati qui nunc lugent ac plorant.
Tunc fratres, qui fiduciam inuenerit, verè beatus erit. Tunc beati Apoſtoli, ſuper
ſolem reſplendebunt: Prophetæ exhilarabuntur, & Martyres coronabuntur.
Tunc apparebunt, etiam qui hic in montibus ac ſpeluncis, cauerniſq; terræ occul-
tati fuerunt. Greges † beatorum Monachorum, qui mundo renuntiarunt, in exul-
† al. Conuentus ſanctorum Monachorum. tatione cum Angelis choros ducent. Similiter qui in ſpeluncis ſe ipſi per lachry-
mas, & vigilias, atque orationes, confecerunt. Qui hic viles fuerunt, & obſcuri: ibi
clari comparebunt, & cum fiducia. Qui hic inglorij & contemptibiles: ibi cum
Antitheſes gratæ, & conſolatoriæ. gloria erunt atq; honore. Qui hic pauperes & mendici: ibi diuites atque dilecti.
Qui hic patriam reliquerunt, & cognationem, ac fratres, & delicias: ibi regno cælorum

A lotum perfruentur. O quam felices, immò feliciſſimi ſunt Monachi, qui hic affli-guntur: & illic regnum rapiunt. Nam hic in ſpeluncis, & cellis, ac montibus ſine intermiſſione Deum glorificaſtis, eique deſeruiſtis non ſolùm viri; ſed etiam mulieres, genus fragile & imbecillum: illic verò, cum Angelorum choris eum rurſus collaudare promeriti eſtis. Chriſtum deſideraſtis, ſeculo vos abdicaſtis, receſſiſtis ex mundo, habetis Chriſtum. Nemo enim eſt, inquit, qui reliquerit domum vel fratres, aut filios propter me, qui non centupium in præſenti ſeculo accipiet: & in futuro vitam æternam poſſidebit; ſicut ait Dominus. Ipſi gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

Felicitas illorũ, qui abdicato ſeculo, Deo hic inſeruiunt.

Matt 19. & Marc 10.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

B RESIPISCENDUM *à peccatis, vitamq́, noſtram dum tempus ſuppetit, ſeriò emendandam, ac Deum nobis recõciliandum docet, modumq́, reconciliandi proponit. Et vt terrorem cunctis incutiat peccatoribus, eosq́, à peccando deterreat, ac reuocet, formidabilem illum extremi Iudicij diem oculis omnium ſubijcit, illiusq́, certitudinem plurimis irrefragabilibus Scripturæ vtriusq́, Teſtamenti auctoritatibus plenè probat atque demonſtrat: Ac quantam ibi quilibet, præſertim verò qui hic alijs præfuerunt, & animarum curam ſuſtinuerunt, rationem reddituri ſint, euidenter atque efficaciter oſtendit; ſeparationisq́, illius luctuoſiſſimæ poſtremæ, non ſine commiſeratione, affectuq́, commotione lamentabiliter meminit. Et denique varia Tormentorum inferni genera, ac loca peccatoribus reſeruata percenſet; felicitatemq́, illorum qui ſeriò in hac vita Deo inſeruierunt, exponit. De quibus, plura apud noſtrũ Auctorem reperies ſimilia Tomo primo, præſertim in Tract. De abrenuntiatione in ſacro Baptiſmo facta, & quo pacto ea a nobis requiretur in die Iudicij, &c. vbi etiam prolixè agitur de varijs Tor-*

C *mentorum locis, atque generibus inferni: ac deinde de præmijs iuſtorum, poſt hanc vitam, &c. Necnon in Sermonibus de Iudicio extremo noſtrisq́, ibi Scholijs, quo in cæteris ſtudioſum Lectorem remittimus. Reperitur autem iſte ſermo Græcè in antiquo MS. Codice Vatican. ſub num. 587. poſt Parœneſes in fine: quare & hic poſt omnes Parœneſes (quibus præſens liber plenus eſt) eumdem reponere, Tomumq́, hunc noſtrum ſecundum illo ipſo concludere viſum eſt: quamquam tamen & locus ipſi non minus proprius, habita ratione Argumenti (quod eſt de extremo Iudicio) aſſignari poſt alios Sermones etiam de futuro Iudicio, immediatè potuiſſet; qui ſunt ſub finem Tomi primi.*

Canonem vnum retine, ſicut etiam Sancti fecerunt Patres, qui ad quinquaginta, & vltra annos ſuum non mutârunt canonem ac regulam, &c.] *Feruorem & perſeuerantiam antiquorum Patrum, in bonis vitæ inſtitutis, regulisq́, monaſticis rectè, debiteq́, ſeruandis proponit, eorumdemq́, veſtigijs ſeriò inſiſtendum monet, ac vias capeſſendæ ſalutis magis opportunas oſtendit, patefacitq́. Quibus ſimillima ab eodem adducuntur in longiſſimo pulcherrimoq́, aſcetico Sermone Tomo 3. cuius initium eſt.* Ὀ πόνος ἀναγκάζει με λαλεῖν, *&c. id eſt,* Dolor me in verba compellit, &c. *vbi mox in initio, Patrum*

D *antiquorum rectè vitæ inſtituta commemorat, ac celebrat, dicens:* Siquidem inſtitutionem illam ſanctam, quæ in diebus Patrum noſtrorum vigebat, quis pro rei dignitate recenſere poſſet? qui vniuerſam terram ſicut luminaria quædam reſplenduerunt, &c. *Magisq́, huc faciunt, ac quadrant, poſtea ibidem adducta, in hæc verba:* Eia ergo chariſſimi, inter multitudinem tepore atque ignauia obtorpeſcentium, menſuram amplectamur, ac canonem, ſeu regulam illam bonam, ſanctam, atque perfectam antiquorum noſtrorum Patrum. Ne hodie abſtinentiam ſecteris, & cras conuiuia celebres, atque frequentes, &c. *Quibuſcum per omnia quaſi conſonant, quæ non multò poſt ibidem conſequuntur, ſub tenore verborum eiuſmodi:* Propterea enim perfecti Patres, fundantes ſemetipſos per vnam regulam in omnibus perfecti inuenti ſunt. Quidquid à principio aſſumpſerunt, ad finem vſque vitæ nullis externis diſtracti rebus integrum, ac ſanctum propoſitum ſeruare conati ſunt. Vſq; ad quinquaginta enim annorum, & amplius numerum excedentes, in nullo aſſumptã ſemel regulam mutauerunt, &c. *In quibus autem illa conſiſtebat regula, ipſe conſequenter ibidem declarat ac docet. De cuius etiam Regulæ obſeruatione, Patrumq́, antiquorum imitatione, longè poſtea ibi*

E *ſic habetur:* Sed eſto (inquit) obediens, & imitator perfectorum ac ſpiritalium Patrum, & regulam illorum ſedulò exquire, &c.] *Pro quorum omnium illuſtratione, ac confirmatione maiore faciunt, quæ ab eodem alibi in medium adferuntur, ac potiſſimum in Sermone de Sanctis quibuſdam Patribus, qui eius temporibus in Domino obdormierunt cuius principium eſt:* Cor mihi dolet: compatimini mihi fratres benedicti, &c. *quo Sermone, Patrum antiquorum vitam perfectam in exemplum proponens, ſeculi præſentis malitiam vehementer deplorat, remediaq́, optima quibus cum Deo in gratiam homines redire poſſint, demonſtrat, &c. Sicut etiam hoc ipſo præſenti loco, cui in plurimis hactenus hinc inde ex eiuſdem doctrina à nobis producta longè ſimillima ſunt: vt vel ex ijs ſatis liqueat, quã ſibi in eadem doctrina vbique Auctor ſit ſimilis, vt etiam ſæpe in ijſdem quaſi verbis adducendis, præſertim dum res atque ſententias eaſdem alijs, atque alijs locis repetit.*

Ecce veniet, & quis ſuſtinebit diem introitus eius? aut quis ſtabit in conſpectu ipſius?] *Verba ſunt Prophetæ Malachiæ cap. 3. quibus extremi iudicij denuntiatur dies. Leguntur q́, illa in*

edit.

Digitized by Google

edit.70.ad verbum magis ſic: Ecce venit, dicit Dominus omnipotens: & quis ſu
troitus eius? aut quis ferre poterit, vt aſpiciat eum, &c.] *at in vulg. paullo alite*
venit, dicit Dominus exercituum: & quis poterit cogitare diem aduentus eius
videndum eum? &c.] *Quem hic locum tranſtulimus, vt eſt in Græco textu Auctor*
idem alibi, etiam aliter legatur atque aliter, ſicut ſuis conſtare poterit locis.

Non tardat Dominus promiſsionem, ſicut quidam tarditatem exiſtima
agit, nolens quemquam perire, ſed omnes ad pœnitentiam reuerti.] *Locus citat*
in vulg paullo aliter ſic reperitur: Non tardat Dominus promiſſionem ſuam, ſic
mant: ſed patienter agit propter vos nolens aliquos perire, &c.] *Vbi inter ali*
τὴν βραδυτῆτα, id eſt, tarditatem) in vulg. Lat. non adhiberi, quòd tamen etiam reperi
cro Cod. Græc. 2. Pet. 3. ſicut & hoc loco apud S. Ephram, & non ſemel alibi apud eumde
alios SS. Patres præſertim Græcos, vt mirum ſit ibi Latinè appoſitum non eſſe, verumta

Dicit enim Propheta Daniel: Throni poſiti ſunt, & antiquus dierum ſedit,
tatur, eſt Propheta Daniel. cap. 7. vbi inter lectionem Auctoris, & edit 70. ac vulg. Lat.
bus notanda occurrit varietas, veluti ibi: Thronus eius flamma ignis. mille milli
&c.] *Vbi in edit. 70 ſic legitur:* Thronus eius, flamma ignis: rotæ eius, ignis flagra
trahebat in conſpectu eius. mille millia deſeruiebant ei: & dena millia denorum
bant ei, &c.] *Ac in vulg. hoc modo:* Thronus eius, flammæ ignis: rotæ eius, ignis a
igneus, rapidusque egrediebatur à facie eius: millia millium miniſtrabant ei
centena millia aſſiſtebant ei, &c.] *Vbi etiam (*Dena millia &c.*) vt eſt hic apud 70.*
nus. necnon Iuſtinus aduerſus Tryphonem & Dionyſ. Areopag. de cæleſti Hierarch.
tian. aduerſus Praxeam. habet: Millies centies centena millia aſſiſtebant ei, & mil
lia apparebant ei, &c.] *Quas hic lectionum varietates, vel ideo adducere viſum fu*
Danielis ſæpius ab Auctore alibi citetur, interdum quidem plenè, & interdum etiam
quibuſdam prætermiſſis, vt etiam hoc loco.

Hic crebrò, ſi clarius tonitruum reſonet, non ſufferimus: at cuncti in terram
clinamur, &c.] *Argumentum eſt à minori ad Maius. q. d. Si vehementiorem aliquem*
atque fragorem ſufferre nequimus, ſed eo deterriti in terram inflectimur atque deprim
gis exhorreſcemus ad ſigna illa admirabilia & expaueſcenda, quando virtutes cæler
tur, & elementa diſſoluentur. quando Tuba illa, ex cælo horribilis reſonabit, & omnes a
Iudicium vltimum vocabit, &c. Quibuſcum etiam planè conſonant, quæ idem habet
Serm. de ijs quæ poſt Crucem reuelanda ſunt, in formidabili illo ſecundo Aduentu
Chriſti. ibi: Et nunc quidem ſæpe ſi coruſcatio, ſeu fulgur aliquod oriatur, aut To
ac vaſtior audiatur; omnem mox timore percellit hominem, cunctique in te
mus. Et ſi tantilla nos adeò exterrent: quomodo obſecro tunc ſuſtinebimus, qu
clangorem ex cælis audiemus, ſuper omnem coruſcum atque Tonitruum hor
tem, cunctosque qui à ſeculo obdormierunt excitantem, &c.] *vbi plura hiſce ſi*
rem præſentem facientia inuenies.

Tunc abibunt, hi quidem in tenebras exteriores: alij autem in gehennam
in ſtridorem dentium, &c.] *Varia Tormentorum Inferni genera ac loca inſinuat:*
apertè magis, ac plenè per eum tractatur Tomo 1. in Reſponſ. ad Interrogationem: Au
ta, ſuppliciorumq́; inferni loca, ac genera? ibi: Varia eſſe Tormentorum loca, ex
mus: Sunt enim tenebræ exteriores: vnde liquet etiam alias eſſe interiores. Geh
alius: ſtridor dentium, locus proprius, &c.] *vbi abundè de his agitur, ſicut & in*
is, præſertim in illum locum: Quemadmodum peccatorum ſunt differentiæ: ita &
varietates, &c.] *vbi plures Auctoritates huc facientes, ad longum produximus. q*
conformia ſunt, quæ S. Baſilius Magnus adducit in Sermone de Futuro Iudicio, qui
Operum S. Ephram à nobis adiunctus eſt: necnon Chryſoſtomus in caput Matth. 2
finem, ac ſæpè alibi. quibus omnibus valdè confirmatur doctrina noſtri Auctoris
etiam alibi, poſtquam de impiorum egit pœnis; etiam in fine de piorum
iuſtorum tractat meritis, ac præmijs: quibus perſrui, nobis om-
nibus, meritis atque interceſſione S. Patris Ephram,
& omnium Sanctorum conce-
dat Altiſſimus.

TOMI SECVNDI, ET SCHOLIO
IN ILLVM, FINIS.

A

SANCTI ABBATIS * AMMONAE CAPITA PARÆNETICA DECEM ET NOVEM. *al. Ammonis.

Eodem Gerardo Voſſio Interprete, & Scholiaſte.

OBSERVA teipſum diligenter Chariſſime, tamquam confidens CAP. I.
& credens, quòd Dominus noſter Ieſus, cùm eſſet Deus, ineffa-
bilemque haberet gloriam atque magnificentiam, typus nobis *ὑπερβαλλόντως.
factus ſit ac forma, vt inſiſtamus veſtigijs eius: vehementer * ac
ſupra modum ſeipſum propter nos humilians, dum fomam Philip. 2.
ſerui aſſumpſit: paupertatemque haud immodicam, ac verecun-
diam pro nihilo ducens; varias quoque contumelias, atque con- Eſa. 53. & Actor 8.
C fuſiones ſuſtinuit. Et ſicut ſcriptum eſt: Tamquam ouis ad occiſionem ductus eſt,
& quaſi agnus coram tondente ſe, ſine voce, ſic non apperuit os ſuum. In humili-
tate eius iudicium ſublatum eſt. Mortemque propter nos ſubijt, multis cum op-
probrijs: vt & nos ob mandatum eius, ac pro peccatis proprijs alacriter ſuffera- †ἴδιος δὲ ποτε.
mus, ſi quis nos quicumque † is tandem ſit, iuſtè ſiue iniuſtè contumelijs ignomi-
niaue afficiat; aut in egeſtatem redigat, aut vituperet, aut ad mortem vſque verbe-
ret. Vtque inſtar ouis ad occiſionem ductæ, & vt iumentum * mutum, omnino *κτῆνος ἄλαλον.
non contradicamus: ſed potius ſi fieri poſſit obſecremus; ſin minus, ſaltem multa
cum humilitate taccamus.

DILIGENTER teipſum cuſtodi: magnum lucrum, atque ſalutem animæ CAP. II.
tuæ credens eſſe, opprobria atque ignominias, humiliationeſque propter Domi-
num illatas perferre. quare promptè, conſtanterque eas tolera, cogitans, te etiam
plura meruiſſe pati, propter peccata tua: beneficijque planè loco reputara, quòd
habitus ſis dignus, qui aliquid patiaris, ac ſufferas propter Dominum. fortaſſe * *τάχα γὰρ διά, &c.
enim per multas tribulationes, & ignominias, etiam vnico temporis momento,
imitator fies paſſionis Domini Dei tui. Et quoties memineris eorum qui afflixe-
runt te: tamquam à quibus magna tibi lucra ſint parta, pro ijs omnibus tota men- NOTA.
te tua, & in veritate, intercede; & omnino ne quid cogites aduerſus quempiam. Si
quis porrò te honore affecerit, atque laudauerit: dole & ora, vt ab onere iſto pro-
tegaris. Sicque in quacunque re gloriam, aut eminentiam aliquam, quamuis * mi- *ἕως λεπτοῦ τινος.
nimam continente, Deum aſſiduè ex animo precare, & in veritate: vt longè à te fa-
ciat res eiuſmodi, indignum te eſſe, atque infirmum reputans. Semperque mode-
E ſtiores mores, viuendique * rationes ſedulò ſerutare: ac in ijs teipſum accuſa do- *τὰς ἀγωγάς.
lenter, atque humiliter, & ſine ſuperbia, tamquam morti proximus, & mun-
do huic iam mortuus; & quaſi cunctis abiectior, peccatiſque magis obnoxius eſ-
ſes. Hæc enim magna animæ tuæ lucra erunt.

SOLLICITE teipſum conſidera: vt quemadmodum magnam mortem CAP. III.
ac perditionem animæ tuæ, ſuppliciumque æternum: ita quamcumque ambitio-
nem, & inanem gloriæ cupiditatem oderis, faſtidiaſque: vt & gloriam ac hono-
rem, aut laudes ab hominibus affectate, aut teipſum exiſtimare aliquid eſſe, aut
quod benè viuas, aut aliquo ſis melior, aut etiam par. Omnemque turpem con-
cupiſcentiam, ac voluptatem carnalem etiam minimam, deteſtare; caueaſque
aſpectum hominis, niſi neceſſe ſit: vt verè teipſum obſeruans, & in minimis

te mu-

te muniens,in grauiores moleſtias non incidas,neque prorſus tentationibus vin-
caris,& parua non deſpiciens,paruis ſuccumbas.

CAP. IV. Teipsvm diligenter ſerua: vt pro peccatis tuis,tam quam verè lucrum mag-
num, ſalutem animæ, ac regnum cælorum omnibus modis exquiras. Cun-
ctiſque viribus coneris, vt mente,ſermone,& opere,indumento ac habitu, teip-
ſum humilies, imminuaſque veluti ſtercus, terramque ac cinerem; omniumque
poſtremum, ac cunctis ſeruum: atque ita teipſum ſemper ex animo ac verè
quouis Chriſtiano ducas abiectiorem,& peccatorem magis,longeque à qualibet
virtute diſtantem. tecumque ſic cogita ac loquere: Ego in comparatione cum
Eſa. 4. alijs Chriſtianis,ſum puluis;& velut pannus vilis mulieris menſtruatæ,omnis iu-
ſtitia mea: & niſi magna commiſeratione ac gratia,miſericordiam à Deo conſe-
cutus fuero;æterno potius ſupplicio,quàm vita dignus ero Si enim iudicium me-
cum inire voluerit,ſurſum aſpectum tollere non potero: nam ignominia plen
ſum. Sicque animam dolentem atque humiliatam retinens, quotidieque m
tem exſpectans,aſſiduè clama ad Dominum: vt multa ſua miſericordia ani
tuam rectè inſtituat,faciatque tecum miſericordiam: vt ſic teipſum ſentias do
ris atque ſuſpirij moleſtia confici,& numquam exhilarari,atque ridere. Cetet
vt riſus tuus ſemper in luctum conuertatur,& gaudium in mœrorem: ſemp
*σκυθρωπάζωμ. ſubtriſti atque demiſſo vultu incedito,dicens: Anima mea impleta eſt illuſi
Pſalm.37. bus.

CAP. V. Observa teipſum accuratè: vt teipſum quocunque Chriſtiano co
temptibiliorem:peccatiſque magis obnoxium ducas; & animam ſemper lugen
tem atque humiliatam, plurimumque ſuſpirantem habeas. vt ſemper ſileas, &
non loquaris: tenebraſque æternas, ac ijs adiudicatos, ibidemque plotan
tes; teque quaſi illis deſtinatum magis,quàm vitæ cogites, tamquam tanti ſu
plicij reus eſſes.Deinde donec tempus eſt pœnitentiæ, quo adhuc liberari lic
at à tremendis magniſque illis tormentis: quaſi iam moriens, & ibi mente e
ſtens, aſſiduum illum luctum ac planctum,multamque illam triſtitiam atq
mœrorem anticipare contende. Et in te ſecundum voluntatem Dei, labo
atque defatigationes,animæ & corporis exquire; & in ijs aſſiduè pro peccatis tu
operare: ac corpus quidem pro viribus, indeſinenter manuum operibus ieiu-
nijſque ac multis alijs, ſecundum Deum ſubmiſſionibus occupatum retine. a
Matt. 9. implenſque illud: erit omnium nouiſſimus, & omnium ſeruus. Animam
verò, quantum tibi ſuppetunt vires, ſemper & aſſiduè in meditatione Scriptura
rum exerce: & inter meditandum,ex interuallo ingemiſce,ac prolixius precare.
*σύναξιν ποιῶμ. Eſto quoque ita ſemper collectus, ac ſi Sacroſanctis * Euchariſtiæ myſterijs inter-
eſſes: ne dæmones locum inueniant, immittendi cogitationes nequam,in co
tuum.

CAP. VI. *ἀνέζησεμ. Teipsvm diligenter ſerua: tamquam credens,quòd Dominus noſter pro
nobis ſit mortuus,ac * reuixerit,& ſanguine ſuo nos redemerit: vt & nos non am-
plius nobis ipſis viuamus;ſed Domino,qui pro nobis mortuus eſt,ac reſurrexit. &
*τῇ συνειδήσει. quaſi confidens ac credens,te ſemper in conſpectu eius verſari: * conſcientia ve-
rò quaſi mortuus eſſes,& ex hoc ſeculo migraſſes,& tamquam coram illo mane-
res, & aſſiſteres ſemper.

CAP. VII. Cvstodi teipſum ſedulò: vt quemadmodum ſeruus cum timore atque
tremore,& multa humilitate ſuum ſequitur Dominum;& non ſe mouet ab ipſo,
ſed ſe promptum præbet,ad parendum eius voluntati:ſic quoque tu ſiue ſtes, ſiue
ſedeas, ſiue ſolus ſis,ſiue cum aliquo;te componas ſemper quaſi in conſpectu D
verſeris,magno cum timore atque tremore corporis & animæ: vt omni tempo-
re,corpus & animam in timore ac tremore poſſideas. Quantum autem ferent vi-
res,mentem puram ſerua à cogitationibus improbis,& omni vituperatione;om-
nique cum humilitate animi,ac manſuetudine,reuerentia atque ſcientia, & ſub-
miſſione te geras in oculis contemplantis te: & nullam omninò fiduciam tibi
arroges,propter peccata tua,ſurſum aſpiciendi.

A SEDVLO teipſum obſerua: vt, tamquam in conſpectu eius manens atque aſſiſtens, ſemper promptus ſis ad obediendum ipſius voluntati, ſiue in vita, ſiue in morte, ſiue in quacumque tandem tribulatione; multa cum animi alacritate atq; propenſione, ac fide. quaſi ſemper magnas formidabilesque tentationes inuadentes te exſpectates, vſque ad magnas atque horribiles etiam anguſtias, tormenta, mortemque tremendam.

CAP. VIII. Diuinæ voluntati noſtra conformanda.

ACCVRRATE te cuſtodi: vt ſi quæ tibi res fortè contigerit, ſiue verbo, ſiue opere, ſiue cogitatione ac mente, omnino propriam voluntatem non quæras, neque quietem: ſed Dei voluntatem diligenter ſcrutare, eamque perfectè deſidera & perficere; licet tribulationem, vel etiam mortem continere videatur: Nam mandatum eius, vitæ æterna eſt.

CAP. IX. Ioan. 12.

B

DILIGENTER te cuſtodi: vt, tamquam coram Deo ſemper conſtitutus, nihil abſque ipſius voluntate atque ſententia agas. Verùm ſiue comedere, ſiue bibere, ſiue dormire, ſiue aliquid *aggredi, ſiue quamcumque tandem rem facere velis; probes primùm, numquid ſecundùm Deum ſit. Sicque in cunctis ſermonibus tuis atque operibus confeſſionem ipſi faciens; per hoc, multam erga ipſum affectionem, aſſiduitatemque † habeas.

CAP. X. * παραβάλλειν τινί. † al. habebis.

SERVA teipſum accuratè, tamquam ſciens ſcriptum eſſe: Serui inutiles ſumus; quod debuimus facere, fecimus. Vt ſi quid in Diuinis operibus egeris, non quaſi propoſito ſtipendio, agas: ſed magna cum animi ſubmiſſione, tamquam verè ſeruus inutilis, ac multorum debitor. Et ſi quid fortè egeris: teipſum ſemper
C tamquam longè † abſis ab officio perſoluendo, reputa: quaſi ferè quotidie propria negligentia adijcientem peccatis tuis. Nam ſcienti bonum facere, & non facienti, peccatum eſt illi. Et quamdiu in mandatis Dei deficies, omni tempore ingemiſce: Deumque intentè & aſſiduè precare; vt magna ſua miſericordia atque benignitate, indulgeat tibi peccata tuam: faciatque tecum ſecundùm miſericordiam ſuam.

CAP. XI. Luc. 17. * πολὺ ἀποδέοντα ἀνωφείλετ. Iacob. 4.

DILIGENTER teipſum obſerua: vt quacumque in re affligaris, inuaſerit que te dolor vel iracundia, ſileas; & prorſus præter decorum non loquaris quidquam, donec primum aſſidua deprecatione mitigetur cor tuum: atque ſic deinceps interpellabis fratrem. Si autem neceſſe tibi fuerit corripere fratrem, eumque ira, ſiue * perturbatione concitatum videris: nihil ei loquaris, vt ne eum iracun-
D dia vehementius perturbetur. Quando porrò conſtitutum & te, & illum in magna tranquillitate ac manſuetudine adſpexeris: tunc demum loquere, non quaſi reprehendens; ſed in memoriam, omni cum humilitate ac lenitate animi ei reducens: vt non loquaris verbum in iracundia oris tui. Certa ſemper, tamquam confidens, credensque te coram oculis Dei verſari, & quaſi ſemper ipſum intuens. Sic eum treme ac time; cùm ſcias te, ſi conferaris cum illius inexplicabili gloria & magnificentia, ſic fore, quaſi non eſſes, terram nimirum, ac cinerem, ſterquilinium, & vermem.

CAP. XII. * ἀκαταστασίᾳ

SERVA teipſum ſedulò, tamquam credens Dominum propter nos, cùm eſſet diues, mortuum eſſe, atque * reuixiſſe, ac pretioſo ſuo nos ſanguine redemiſſe.
E Et tu quaſi pretio emptus, non amplius tibi viuas, ſed Domino. ſiſque ſeruus eius perfectus in omnibus: vt perfectam aſſequaris in * perturbationes poteſtatem & auctoritatem; ac tamquam iumentum mitiſſimum, quod ſine vlla contradictione ac reſiſtentia ſuo ſubijcitur Domino. Sic enim ſemper oportet nos eſſe in conſpectu Dei, ac perfectè humanis moti paſſionibus, omnique carnali voluptati: nec penitus ſubſeruire voluntati, ſiue concupiſcentiæ, ſed voluntati Dei, eamque cum primis exequi. vt hoc te modo cogites numquam eſſe liberum, aut tuæ ipſius poteſtatis: ſed quòd Dei ſis ſeruus, eiuſque te oporteat ſubdere, ac ſubſeruire voluntati. Setua te quoque ac ſi quotidie & in horas exſpectanda foret tibi ſuperuentura aliqua tentatio, ſiue mors, ſiue tribulatio, ſiue magnum quodcumque periculum: promptè atque intrepidè in ſimilibus te

CAP. XIII. * ἀνέζησε. * τὴν ἀπάθειαν. OBSERVATIO SALVTARIS.

Actor. 14. gerens, cogitanſque per multas tribulationes nos oportere in regnum intrare cę- A
lorum.

CAP. XIIII. DILIGENTER teipſum cuſtodi, quaſi ſemper in oculis Dei verſareris: vt ſi
quid tibi fortè acciderit, ſiue opere, ſiue ſermone, ſiue cogitatione; omninò pro-
priæ voluntati, atque quieti indulgere non ſtudeas: ſed Dei potius voluntatem ſe-
dulò integreque perficere contendas, quamuis etiam laborem continere videa-
tur: eamque tamquam verè regnum cęlorum, ac coronam vitæ, perfectè deſidera
quouis tempore perficere; credens toto corde, illud omnem prudentiam huma-
Ioan. 12. nam vtilitate ſuperare. Nam mandatum Domini, vita æterna eſt: & qui diligunt B
Pſalm. 33. ipſum, non minuentur omni bono.

CAP. XV. SERVA teipſum ſedulò, tamquam in conſpectu Dei continuò eſſes, vt nihil
abſque eius ſententia agas: ſed ſi quid fortè facere volueris, ſiue operando, ſiue lo-
quendo, etiam quodcumque minimum: ſiue in aggrediendo, ſiue conuerſando
OBSERVA. cum aliquo, ſiue etiam dormiendo, ſiue quodcunque tandem aliud agendo; pri-
mùm probes oportet, an iuſta ſit neceſſitas, aut Dei voluntas iſta. Sicque tua co-
ram Deo, magno cum timore atque tremore confitere, atque communica: vt eo
modo veram erga Deum affectionem, & cum eo conſuetudinem habeas. In om-
nibuſque ſermonibus tuis, atque operibus, confeſſionem eiuſmodi facito. Et ſi
cognoueris te in agendo, iſtos prætergreſſum eſſe fines: mox pœnitentiam agere
atque dolere, & precari Deum contende; vt corrigaris. atque ita te diſcutiens, non
† al. peccabis. citò † pecces.

CAP. XVI. ACCVRATE te ſerua, tamquam perpetuò in oculis Dei conſtitutus: vt à ne-
mine quidquam ſperes, niſi ab ipſo ſolo, cum fide. Et ſi quid fortè volueris, Deum
roga: vt contingat quod deſideras, iuxta ipſius voluntatem. Et in quibus repetis,
NOTA. hoc eſt, vbi aliquid aſſequeris boni, ſemper Deo gratias age: quippe qui id tibi
largitus. Et ſi aliquo indigeas, omnem tuam ſpem in hominem ne collocaueris.
neque omnino contriſteris, aut alicui obmurmures: ſed alacriter, conſtanterque
perferas; hoc tecum reputans, quod propter peccata tua, multis tribulationibus
atque anguſtijs dignus ſis. Verumtamen ſi tui Deus miſereri voluerit: poterit & *
* καὶ ἐν ὀλίγῳ, καὶ ἐν μείζονι. in exiguo, & in magno omnem indigentiam ac neceſſitatem tuam adimplere.

CAP. XVII. DILIGENTEM te præbe, atque obſerua: ne quid accipias, de quo non certus
ſis, quòd Deus illud dederit tibi. Et quæ conſideras, ex fructu iuſtitiæ, & cum omni
charitate, ac pace emanare; illa ſuſcipe: quæ autem ex iniquitate, atque cum pugna
† hypocriſi. ac dolo, & † ſimulatione fieri cerni; repelle & proijce abs te huiuſmodi; cogitans
† al. multos fructus iniquos. melius eſſe exiguam partem cum timore Domini, quam multa † germina cum
iniquitate poſſidere.

CAP. XVIII. TEIPSVM fideliter ſerua, & tamquam magnum tibi certamen negotium-
que reputa, ſemper tacere, tibique per omnia ſilentium imponere, in quacum-
que vel * minima re: etiamſi dicendum dumtaxar eſſet, vbi eſt hoc? vel quid eſt i-
* ἕως λεπτοῦ τινός. ſtud? At ſi neceſſarium tibi fuerit aliquid loqui: vbi tecum primum perpenderis,
an rei neceſſitas, an ratio, an Dei voluntas id poſtulet, tum demum loquere: id e-
Tacendum & loquendum quando, & vbi. nim tunc melius eſt, quam tacere. Atque ita prius confitere atq; communica cum
Deo, loquendi cauſſam: ſicque deinde loquere, tamquam Dei voluntati deſeruiēs
atque obſequens. Aperi os tuum ad verbum Dei, & loquere ſiue paruo cum vi-
ro, ſiue magno, omni cum humilitate ac manſuetudine. Et in loquendo,
† graui, eoque modeſto. adhibe vultum & cogitationem, cum ſermone † venerando atque modeſto: vt ſi
alicui reddatis obuiam, vno aut altero eum alloquaris verbo cum charitate, ac de
cætero taceas. Et ſi quid ex neceſſitate rogeris: auſculta, & nihil amplius.

CAP. XIX. SERVA teipſum diligenter: vt ſicut abſtines à fornicatione, ita quoque te
contineas à concupiſcentia oculorum, auditus, & oris: vt oculos quidem operi
tuo ſolum intentos retineas; neque attollas ſuſpiciaſve, niſi vbi iuſta tibi adfue-
ritne-

A rit neceſſitas: In fœminam verò, vel marem formoſum; prorſus ne defiges ocu- Oculorum cuſtodia qualis.
los, ſine magna neceſſitate. Aures noli præbere detrahenti de alicuius fama; et ne-
que inutilibus colloquijs. Ore autem continuum ſilentium ſerua: vt ita agens, mi-
ſericordiam à Domino Deo tuo conſequaris. Cui gloria atque potentia, in ſecula
ſeculorum. Amen.

SCHOLIA.

SANCTI Abbatis Ammonæ, &c.] *Nota Auctorem præcedentium Paræneticorum capitum*
fuiſſe Ammonam ſiue Ammonem egregiæ ſanctitatis Monachum atque Abbatem, qui tempore
B *Conſtantini Magni vixit: cuius animam in cælum deferri conſpexit S. Antonius; vt grauis de eo*
teſtatur Auctor Athanaſius, in vita Sancti Antonij. De hoc porrò Ammone Ægyptio in montibus Ni-
triæ quieſcente, admirabile illud inter alia adfertur atque narratur, quod inter eos, quorum eximia cõ-
tinentia laus etiam poſt contractum Matrimonium ſcriptis Sanctorum & antiquorum Patrum cele-
bratur, principem quemdam locum ille obtineat: quippe qui prima nuptiarum nocte, propoſitis Sponſæ
virginitatis commodis, meritis ac præmijs; tantum & tam admirabilem continentiæ ardorem atque amo-
rem in animo menteq; eius accendit; vt nec ea nocte, neque vllo vmquam per totam vitam tempore, liberis
procreandis operam dederit: ſed totos decem & octo annos in ijſdem commorantes ædibus, virgines in
ſumma caſtitate permanſerint: quibus iam tranſactis, illa conſentiente, ille eremum petijt, vbi ſanctiſſimè
vixit, vitaq; curſum tandem feliciter perſoluit: cuius animam in cælum ferri (vt iam dictum eſt) conſpe-
xit S. Antonius. De quo plura vide apud Palladium in hiſtoria Lauſiaca, cap. 8. & c. ac apud Socratem
lib. 4. cap. 18. vbi de mira Ammonis, eiuſq; coniugis continentia agitur, ſicut etiam apud Sozomenum
libro 1. c. 14. & c. Cæterùm quia rara lectuq; digniſſima ſunt, quæ de illo S. Athanaſius in vita S. Antonij
C *conſcripſit, viſum eſt ipſiſmet hic verba referre, quæ ſunt talia:* Alio rurſus tempore, cum S. Antoni-
us ſederet in monte & oculos in cælum tetendiſſet; vidit neſcio quam animam, collętantibus in
eius occurſum Angelis, ad cælum pergere, cuius ſpectaculi nouitate ſtupefactus, beatum dixit
Sanctorum chorum, orauitque vt ſibi rei præſentis agnitio panderetur: & ſtatim ad eum vox cę-
litus facta eſt, dicens, illam eſſe Ammonis Monachi animam, qui Nitriæ morabatur. Erat autem
Ammon vir grandæuus, qui perſeueranter à pueritia vſque ad ſenectutem in ſanctitate vixerat.
Itinere quoque dierum tredecim ſpatio à Nitria locus, in quo reſidebat Antonius, diuidebatur.
Aſpicientes autem eum Monachi admirantem, qui venerant deprecati ſunt, vt cauſſam hilarita-
tis referret. Quibus ait, modò Ammonem quieuiſſe; quem ob frequentem eius ad Antonium
commeatum, ac propter celebritatem indultorum ei à Domino ſignorum, optimè nouerant,
&c.] *ac paullo ibidem poſt:* Monachi verò, quibus dixerat Antonius de morte Ammonis, notârũt
D diem: & venientibus è Nitria fratribus poſt dies triginta, ſciſcitantes, repererunt illo die illaque
hora obdormiſſe Ammonem, qua animam eius in cælum ferri Senex conſpexerat, &c.] *Hæc de*
illo, in vita S. Antonij Athanaſius, qui & de eodem Ammone præclarum illud enarrat miraculum,
quòd ab altera fluminis ripa, in alteram abſque nauigio, vel fluctuum calcatione diuinitus eodem mo-
mento translatus ſit. & c.]

Capita parænetica decem & nouem.] *Parænetica, ſiue admonitoria ac cohortatoria iſta Præ-*
cepta decem & nouem, in duobus antiq. mmſſ. Græc. altero Vatican. & altero Cardin. Sirleti reperimus,
ac quidem S. Patris noſtri Ephræm operibus inſerta, & S. Abbatis Ammoni Ægyptio (qui ſub Conſtanti-
no Magno fuit) adſcripta: Sicut & quæ poſtea adiunguntur Sanctorum & antiquorum Patrum Apo-
phthegmata Græc. in alio antiq. MS. Cod. Bibliothecæ Cryptæferraten. etiam S. Patris Ephræm Operibus
in calce eiuſdem libri adiecta: quæ ideo ne planè intereidant, nobiſq; depereant; hic quoque ad calcem
Secundi huius Tomi Operum S. Ephræm, per modum τῆς προσθήκης, id eſt, appendicis, è Græco Latinè
per nos iam primùm reddita, adiungere, & publicæ vtilitati, gratiaq; poſteritati prodere atque relinquere,
E *& quidem vtiliter (vti confidimus) viſum fuit. Dicuntur autem illa Abbatis Ammonæ ſiue Ammonis*
(nam vtroque modo ac nomine antiquitus ille appellatus reperitur) capita hic Parænetica, ſiue admoni-
toria, & cohortatoria: quòd quæ pro ſalute animæ agenda ſunt, ſeriò præcipiant, moneant, & ad illa adhor-
tentur: ſicut contra, ab ijs etiam quæ vitanda ſunt, & omittenda, dehortantur. à Græco verbo παραινέω,
quod ſignificat præcipio, commonefacio, adhortor, iubeo, inſtruo, doceo, & c. Hinc & Parænesis (παραίνε-
σις) idem quod præceptio, adhortatio, commonitio, inſtructio, & c. vnde nomina hic aptè rebus (de
quibus agitur) conuenire, rectèq; illa decem & nouem Capita parænetica dici, vni-
cuique ex hic contentis liquidò conſtabit: ad quæ legenda atque
obſeruanda (quia pulchra & vtilia ſunt ſunt, lectuq;
digna) pios hic Lectores remittimus,
inuitamus, & commone-
facimus.

Sunt in Græco antiq. MS Cypr. ſaſcr. ſub lite TT.

APOPHTHEGMATA A
ATQVE ENARRATIONES
SS. ET ANTIQVORVM PATRVM,

*ψυχωφελῆ.

Quę plurimum ſaluti* conducunt animę.

Eodem Interprete & Scholiaſte G. Voſſio. B

I. Eadem ſunt in vita S. Antonij, apud Athanaſ. SANCTVS Antonius olim in Eremo conſtitutus, ac torpori varijſque cogitationum tenebris obnoxius, ſic ad Deum locutus eſt: Domine, copio ſaluari, & non me ſinunt cogitationes improbæ. quid in tribulatione mea agam? & quo pacto ſalutem conſequar? Paullulumque foras digreſſus, vidit quemdam Antonius tamquam ſeipſum, ſedentem & operantem; ac deinde ceſſantem ab opere, & orantem: rurſusque conſidentem, & *catenas operantem; ac iterum opus ſuum relinquentem atque orantem. Erat autem Angelus Domini, ad dirigendum inſtituendumque ac protegendum Antonium miſſus. Audiuitque Angelum ſibi dicentem: Sic fac, & viues. Quo audito, valde gauiſus eſt: confidensque ſic faciebat, & ſaluabatur.

*τὰς σειρὰς.

II. Tria ſeruanda proponuntur. ROGAVIT quidam Abbatem Antonium, dicens: Quid obſeruando, Deo gratus ero? Cui Senex: Quæ mandauero tibi, ſerua. Quocumque abieris, Deum ſemper præ oculis habeto. Et quodcumque aggreſſus fueris opus, diuinæ eum primis Scripturæ teſtimonio illud conforma. Et quocumque in loco conſederis, nō te citò inde moueris; ſed in eo permane. Hęc tria ſerua, & viues.

III. DIXIT Abbas Paſtor, à beato Antonio Abbate ſolitum dici: in eo magnum D
*τὴν ἐργασίαν. hominis opus * atque officium ſitum, vt ſuum quo grauatur errorem, coram Deo proijciat; exſpectetque ſemper tentationes, ad extremum vſque vitæ ſpiritum.

IIII. DIXIT Abbas Antonius: Vidi cunctos inimici laqueos ſuper terram expanſos, ſuſpiranſque aicoam: quis ſuperabit illos? Dictumque eſt mihi: Humilitas illos ſuperabit, & non attingent eam.

V. DIXITQVE rurſus: Ego non amplius timeo Deum, ſed diligo: Nam dile- E
1. Ioan. 4. ctio foras mittit expellitque timorem.

VI. ABBAS Arſenius, cùm adhuc in palatio verſaretur, ſic Deum precatus eſt:
† al. Deduc me Dirige † me Domine, vt ſaluari queam. Et vox ad eum deſcendit: Arſeni, homines fuge, & ſaluaberis. Qui vita ſolitaria arrepta, ſecedens, iterum eumdem orauit ſermonem ad Dominum, dicens: Audiui vocem mihi dicentem: Arſeni *fuge, tace, & quietem ſectare: nam eæ radices ſunt, quibus vitatur peccatum.

*φεῦγε, σιωπᾶ, καὶ ἡσύχαζε.

VII. DIXIT Abbas Antonius: Exiſtimo corpori naturalem ineſte motum ſibi permixtum, ſed non operatur renitente anima. Solum autem in corpore
*ἀπαθοῦς κινήσεως. motum, *perturbationis ac paſſionis expertem deſignat. Eſt enim & alius motus, in nutriendo & calefaciendo corpore, cibo potuq; conſiſtens: vnde calor ſanguinis,

A guinis, corpus ad actionem exercitat. Ideoque dicebat Apoſtolus: Nolite inebria- Epheſ. 5.
ri vino, in quo eſt luxuria. Rurſusque Dominus in Euangelio, Diſcipulis præci- Lucæ 21.
piens: Attendite, inquit, vobis, ne fortè grauētur corda veſtra, in crapula & ebri- Rom. 13.
etate. Eſt porrò & alius motus, qui ex inſidijs & inuidentia Dæmonis, certantibus
* infertur. Vnde ſcire oportet, triplices eſſe motus corporeos, naturalem vnum, * ἐπαγομένη.
ex delectu ciborum alterum, tertium verò à dæmonibus.

DIXIT Abbas Geruntius, de * Saxo: quòd multi voluptatibus carnis tentati, VIII.
non tamen corporum coniunctione peccantes, cogitatione ac mente ſint forni- * γῆς πέτρας.
cati: & licet corpore virginitatem ſeruarent, animo tamen à fornicatione non
erant alieni. Bonum igitur chariſſimi, facere quod ſcriptum eſt: omnique cu- Prouerb. 4.
B ſtodia vnumquemque ſeruare ac cuſtodire cor ſuum.

DIXIT Abbas Ioannes Colobius: eum qui laſciuè depaſcitur colloquio pue- IX.
ri, iam cogitatione cum ipſo peccatum admiſiſſe. Eadem quaſi ad verbu 2. Dialo. apud S. Gregor. expreſſa.

SVPER cogitatione peccati carnis, interrogatus Abbas Cyrus Alexandrinus, X.
ſic reſpondit: Si cogitationes non habeas, opere præſtas. atque hoc eſt, quòd qui
mente aduerſus peccatum non pugnat, neque ei reſiſtit: corpore illud perficit.
Nam qui opere complet, nec cogitationibus quidem diuexatur.

ROGAVIT Senex fratrem quendam, nunquid conſuetudinem ſiue collo- XI.
quium cum muliere, aut puero haberet? Reſpondit frater: Non. ſed quòd vete-
res cogitationes & recenter eraſæ, ſint quæ ſui memoria ipſum diuexent, quem-
C admodum & mulierum ſimulachra. Ad Senex ad eum: Ne mortuos timeas, ſed
viuentes fugito: conſenſum dico, & cooperationem in peccato. Et * extende, * ἐπίκτεινον,
hoc eſt, producas longius preces tuas.

AIEBAT Abbas Paſtor: Sicut & * Spatharius ſiue eunuchus Regis ſemper XII.
paratus ei aſſiſtit: ita omni tempore animam oportet eſſe paratam, ad fornicati- * σπαθάριος.
onis dæmonem fugandū. Dicebatque rurſus, de fornicatione & detractione: non Contra fornicationem, & detractionem.
eſſe ferendas, vel cogitationes harum duarum rerum, neque pronuntianda ore
quæ ad illas pertinent, neque animo concipienda: ſed cum magna gauiſurum
tranquillitate, qui aduerſus hæc duo vitia, perpetuum bellum indictū habuerit.

INTERROGABAT Abbatem Paſtotem alius Frater dicens: Quid faciam, XIII.
quoniam ab ira impugnor? Et Senex ad eum: Propterea, inquit, dicebat Dauid: * ἐπάτασσον.
D Leonem conculcabam, vrſum autem * præfocabam, hoc eſt, iram quidem am- * ἀπέπνιγον.
putabam, ſed fornicationem laboribus frangebam.

RVRSVSQVE aiebat: Viuere ſecundum Deum, impoſſibile eſt homini vo- XIV.
luptatibus, & auaritiæ dedito.

NARRABAT quoque de Amma * Sarra, quòd tredecim annos vehemen- XV.
ter à fornicationis dæmone impugnata fuerit, neque vnquam pro ceſſatione pu- * al. Abbatiſſa Sarra
gnæ orauerit. ſed hoc ſolùm: Deus da mihi fortitudinem.

ET de eadem Iterum: quòd aliquando vehemētius ipſi inſidiatus ſit idem ſpi- XVI.
ritus fornicationis, ſuggerens etiam vanitates ſeculi: Ipſa verò ob timorem Dei,
& quod pietatis exercitio dedita eſſet, non ſuccumberet: ſed ad cellam ſuam vt
E oraret, aſcendit. Apparuitque ipſi corporaliter ſpiritus fornicationis, & dixit ad
eam: Tu me viciſti Sarra. At illa ad eum: Non ego te vici: ſed Dominus meus
Chriſtus.

FRATER quidam ad fornicationem * oppugnatus, cui bellum erat inſtar XVII.
ignis ardentis, noctu dieque. At ille acriter decertabat, ne cogitationi conſenti- * al. incitatus.
ret, & poſt aliquod tempus, ceſſauit pugna.

QVODAM die, quieſcenti S. Benedicto, ecce tentator aduenit in forma ni- XVIII. DE S. BENEDICTO.
græ auis, quam incolæ loci merulam appellant: ſanctoq; eius aſpectui impuden-
ter obuerſari cœpit, vt etiam manibus capi potuiſſet, ſi Sanctus voluiſſet. Diuinus

Signi S. Crucis potentia.

Eadem de S. Benedicto recitat S. Gregor. lib. 2. Dialog. cap. 2. &c.

* al. denſa ſuſteta.

autem hic vir, inimici conſiderans inſidias, ſigno viuificæ Cruc
ens, in forma auis apparentem dæmonem repulit. Tania aute
Sanctum virum, poſt tenebroſæ auis receſſum, inuaſit, qualis n
cto acciderat. Mulierem enim quamdam, aliquando iuuentut
derat vir hic perturbationis ac paſſionis expers, & venerandus:
nis dæmon effingens, intellectualibus iuſti oculis repræſentaui
carnis in eo incendium aduerſarius excitauit: vt patum abfueri
ritali cõmoueretur, & ad ſeculum iterum ſe reciperet. Verùm
tia eum corroborans, victoriam ipſi aduerſus improbas illas
Meliori ſiquidem ac caſtiori cogitatione ſeipſum corrigẽs, om
ſutiam deſpexit. Reſpiciens autem fortè vrticarum atque ſpir
propiuſque contemplans; exuit ſe veſtibus, ac nudũ ſe in acuti
& ſpinarum aculeos proiecit: in quibus ad plures horas patien
tumque ſuum corpus ſanguine diffluete videns, fortiter dolor
inde prouenientes ſuſtinuit. Sic verò à mortifera eiuſmodi c
tus, perſeuerauit in magnificè agendo gratias Deo. Et ex eod
qui in tali figura dæmon fornicationis apparuerat; nunquam a
eius vitæ tẽpus, auſus eſt ipſum diuexare: ſicut ipſe qui in tenta
permanſerat Pater, ſuis poſtea Diſcipulis enarrauit. Non ergo
aliquem tempore debellationis inimici, ſeipſum deſperare, ſe
concede mihi patientiam. Ipſi gloria, in ſecula, Amen.

SCHOLIA ET VAR
Lectiones.

APOPHTHEGMATA & enarrationes, &c.] *Apophthegmata L*
& acuta ſententia, ſcitéq; ac ingenioſè, & facetè dicta, &c. ſicut etiam no
ſicior lib. Cicero, vbi dicit: Multaque multorum facetè dicta, vt ea, qu
lecta ſunt, quæ vocant ἀποφθέγματα, &c.] *Sunt autem iſtiuſmodi ſententiæ, ſ*
nes, non cuiuſlibet: ſed virorum duntaxat clarorum, magiſq; in ſcientia & profe
one aliqua inſignium, quemadmodum & hoc loco, vbi diuerſa plurium Sanctoru
trum; ſed potiſſimum Abbatum & Monachorum, Eremitarum & Anachore
feruntur dicta magis memorabilia, obſeruatuq; digna, &c. cuiuſmodi ſunt A
ris, Arſenij, Geruntij, Ioannis Colobij, Cyri Alexandrini, Amma Sarra, &c. q
infra ſigillatim ſubduntur ἀποφθέγματα, *raraque ac notabilia magis dicta, ſent*
ferta.

Ex Apophtheg. 1. vbi habetur: Vidit quendam Antonius ſedentem & ope
opere ceſſantem atque operantem; ruſuſque conſidentem, & catenas op
partim in Athanaſio, & partim in Vitis Patrum, de S. Antonio referuntur; illiq
Græco MS. Vatic. attribuuntur, quo Cod. ſub num. 880. varia plurimorum an
vt & S. Antonij, Ephram Syri, Arſenij, Benedicti, & aliorum, quorum etiam in
enarrationibus fit mentio, ſparſim γνῶμαι *continentur; &* ἀποφθέγματα, *etia*
pauca.] *Quod verò hic dicit*: Vidit quendam ruſus conſidentem, & catena
Græco eſt τὴν σείραν, *& al.* τὰς σειρὰς, *i. catenas, ſcilicet vimineas, vel ex paleis*
funes, ſiue reſtes ex cannabe aut ſimili alia materia contortas; atque connexas,
necto eſt, vnde & σειρὰ *pro catena, ſeu fune connexo, &c. in qua ſignificatione, etia*
vocabulum noſter vſurpat Ephram, ſicut ſuis apud illum locis reperire licebit, q
loco potius inſinuari per (τὰς σείρας) *videantur catenæ ſiue funes ex viminibus v*
materia: vnde poſtea conficiebantur caniſtra, ſporta, segeticula ſiue ſtorea, &c.]
antiquitus ſubinde occupabantur Monachi. quemadmodum etiam ſupra de ijs b
ipſe Ephram: ac alij res monaſticas tractantes, alibi.

Ex Apoph. 2. Vbi inter alia reperitur: Et quodcunque aggreſſus fueris o
Scripturæ teſtimonio illud conforma, &c.] *Loco cuius, alia hic ad verb. lectio*
pturis teſtimonium ſumito, &c.] *at præcedens altera magis probatur lectio. C*
ab Ammona ſiue Ammone Abbate ſupra adductũ reperitur cap. 10 in hac verba
ſtodi, vt tanquam coram Deo ſemper conſtitutus, nihil abſque illius volun
agas. Verùm ſiue comedere, ſiue bibere; ſiue aliquid aggredi, ſiue quamcun
cere velis: primùm probes, nunquid ſecundùm Deum ſit: ſicque, &c. *ita et*

Digitized by Google

cap.15. per tot.] *Similiaq; videntur, quæ S. Pater noſter Ephram in medium adfert, Tom. 1. in Sermon. contra vitioſè viuentes, & honorem appetentes, vbi ſub fin. ſic habet:* Salutem ergo noſtram ne negligamus Fratres: neque quaſi in prouerbijs, hæc dicta cenſeamus. Nihil enim à Scriptura alienum, falſumve protulimus, &c.]

Ex Apophtheg. 4. Dixit Abbas Antonius: Vidi cunctos inimici laqueos ſuper terram expanſos atque extenſos. ſuſpiranſque aiebam: Quis ſuperabit illos? Dictumque eſt mihi: Humilitas illos ſuperabit, &c.] *Iſta S. Antonij memorabilia dicta, referuntur in vit. Patr. & alijs locis iam ante citat. vt etiam in illo Græc. MS. Vatic nu. 880. Reſpondentq; quaſi per omnia, quæ S. Abbas Dorotheus, de cordis humilitate & modeſtia. Serm. 2 producit in medium, ſub hiſce verbis:* Cùm cerneret beatus Antonius tot Dæmonis laqueos vndequaque tenſos; & gemebundus interrogaret Dominum, quiſnam eſſet, qui tot poſſet euadere laqueos? Reſponſum accepit à Domino: ſola humilitate hos omnes laqueos, & diaboli inſidias ſuperari, ac euitari poſſe. aliudque admiratione dignum adiecit, nimirum iſtud: neque illam penitus contingere poterunt, &c.] *Paulloq; poſt:* Reuera *(inquit)* nihil eſt cordis humilitate firmius. nihil robuſtius, nihil deniq; ſolidius: quandoquidem nihil eam ſuperat, nihil eam vincit, aut proſternit, &c.] *Adiecitq; longè ibidem poſtea apophthegma, ac ſcitè dictum cuiuſdam Senis, qui cum à quodam interrogatus eſſet fratre, quidnam eſſet Humilitas? Reſpondit dicens:* Magnum opus eſt humilitas, atque diuinum. Iter autem quod nos ad humilitatem perducit, labores ſunt, atq; corporeę moleſtiæ, quas volentes & non inuiti ſuſcipimus, &c.] *De quo ibid. plur. vt etiam apud S. Ephram hoc Tom 2. in Parænes. 3. quæ eſt de quibuſdam interrogationibus, ac de Humilitate, & in noſtris ibid. Scholijs, ad quæ Lectorem remittimus.*

Ex Apopht. 6. Abbas Arſenius, cùm adhuc in palatio verſaretur, ſic Deum precatus eſt: Deduc me Domine, vt ſaluari queam, &c.] *Arſenius Abbas, ſaluti animæ ſuæ ſeriò conſulere volens, ex Theodoſiani palatij delitijs ad Monaſticam vitam atque eremum profugit vt ſaluaretur: qui poſt reuelationem viæ ac modi ſaluandi ſe acceptam, illud ſequens apud ſe dictum crebris vſurpare ſolebat ſermonibus* Ἀρσένιε φεῦγε, σιωπᾶ, καὶ ἡσύχαζε. i. Arſeni fuge, tace, & quieſce.] *quod & hic pro Apophthegmate eius notando, ac cõmemoratione digno refertur, commemoratq; illud ipſum de eo alibi S. Abbas Dorotheus, hiſce verbis:* Solebat *(inquit)* Abbas Arſenius ſemper dicere ſibi ipſi: Arſeni, ad quid veniſti? Nos verò tanta occupat deſidia, tantaque premit inertia, vt ad quid venerimus, penitus ignoremus, &c.] *ita de illo Dorotheus in principio mox Serm. cuius titulus eſt:* Quòd viam Dei cum omni ſollicitudine currere debeamus, &c.] *Agit etiam de hoc Arſenio Abbate Martyrologium Rom. die 19. Iulij in hæc verba:* Apud Scetim Aegypti montem, S. Arſenij Rom. Eccleſiæ diaconi. qui Theodoſij tempore in ſolitudinem ſecedens, virtutibus omnibus cõſummatus, & iugi lachrymarum imbre perfuſus, ſpiritum Deo reddidit.] *De quo, Græci in Menologio agunt octauo idus Maij. adnumeraturq; paſſim inter præcipuos Eremi cultores, ſicut & ipſe ſatis de eo atteſtatur S. Hieronym. in Epiſt. 27. quæ ad Euſtochiũ eſt virg. de epitaphio Paulæ matris, ante med. vbi inter alia ſic habet:* Quid ergo *(inquit)* narrem Macarios, Arſenios, Serapionas, & reliqua columnarum Chriſti nomina? &c.] *Cuius acta collegit ex Veterum monumentis Simeon Metaphraſtes. De reliquis porrò eiuſdem geſtis, ſiueq; dictis, atque ſententijs varijs, plurima reperire licebit alia in Libro quem vocant, Vitas patrum, in 2. & 3. parte: & in antiquo Græco MS Vatic. num 880.*

Ex Apophtheg. 9. Dixit Abbas Ioannes Colobius, &c.] *Veriſimiliter intelligitur hic Ioannes Colobita & alius Calybita, eremita Roman. cuius mentio fit in Martyrolog. Rom. 15. Ianuarij. hiſce verbis:* Romæ S. Ioannis Calybitæ, qui aliquamdiu in angulo domus paternæ, deinde in tugurio in inſula Tyberina ignotus parentibus habitauit, à quibus in morte agnitus, clarus miraculis in eodem loco ſepultus eſt: vbi poſtea in eius honorem Eccleſia conſtructa fuit.] *De quo etiam Græci agunt in Menoloz. eodem die. Collegit eius acta etiam Metaphraſtes quæ ſunt apud Lipoman. Tomo 7. & Sur. tom. 1. De quo & Nicephorus hiſt. lib 15. cap. 23. ſecundùm quem, ille claruit Leonis Imperat. temporibus: ſecundùm alios verò ſub Theodoſio vixiſſe putatur, vt etiam in quibuſdam antiq. reperitur mſſ. Fuit tamen & alius celebris Ioan. Eremita Ægyptius magnæ ſanctitatis vir, ac prophetico ſpiritu plenus: de quo, Latinorum Martyrologia agunt 27 die Martij: Græcorum autem Menologia idibus*
E *Decemb. Quem & varij ſuis ſcriptis atque encomijs celebrarunt tam Græci quam Latini: Theodoritus hiſtor. lib. 5. cap 24 Sozom lib. 7 c. 22. Euagrius in Vit. Patrum. Palladius in Lauſiaca ca. 22 qui illum vidiſſe, & familiariter eo vſus eſſe fertur. Nicephorus lib 12. cap. 29. &c. Ac inter Latinos, de eodem ſcripſerunt. S. Auguſt. de Ciuit. Dei, lib. 5. cap. 26. & de cura pro mortuis agenda cap. 17. & S. Hieron. ad Creſiphontem, contra Pelagianos. Rufin. hiſt. lib. 2. cap. 32. Proſper Aquitan. in Chron. Arcadio tertium, & Honorio ſecundùm Conſſ. &c. De quo, ſic ſexto Calend. April. in Martyrolog. Rom. ſcriptum reperitur:* In Aegypto, S. Ioannis Eremitæ, magnæ ſanctitatis viri, qui inter cætera virtutũ inſignia etiam prophetico ſpiritu plenus, Theodoſio Imperatori victorias de tyrannis Maximo & Eugenio prędixit.] *De quo & locuples inter alios eſt teſtis Ioannes Caſſianus libro 4. de Inſtitut. Renunt. cap. 23. ac alibi. Si quibus porrò magis fortè placeat, hunc Ioannem Abbatem Ægyptium, eſſe illum, de quo in Apophthegmate hic fit mentio, non repugno. dummodò cognomen Colob. non diſſentiat, ipſumq; Apophthegma illi potius, quam alteri cõuenire cõperiatur, aliâs, &c. Cæterùm ad verba Apophthegma-*

thegmatis iſtius quod attinet, qua in Græco ſic ſe habent: ἔλεγεν ἀββᾶ Ἰωάννης ὁ κολοβὸς, ὅτι ὁ χειρῶ… μενος λαλῶν μετὰ παιδίου. &c.] illa ne fortè ab aliquo corrupta mentis, in malam partē detorque… non hic nuda verba vt Græcè pronūtiantur, ſicuti interpretando ſumus, ſed ſenſum ſanum mentiq. Au… ctoris conformem reddere, atque exprimere in noſtra tranſlatione ſtuduimus: vt ſanis omnia reman… ant ſana, ſeruetur q; hic dictum illud Apoſtoli Epheſ. 5. Hæc ne nominentur quidem in vobis, &c. Sun… autem eadem iſta, quaſi ad verbum, etiam à S. Gregorio expreſſa atque relata 2. lib. Dialog. &c. at… iſtis hic ſatis.

Ex Apophtheg. 10. Super cogitatione peccati carnis interrogatus Abbas Cyrus Alexandrin[illegible] &c.] *De Cyro Alexandrino, vt & de Ioanne magna ſanctitatis verò, eremiq; cultore, qui de Syria … Italiam venerat, &c. habes apud Metaphraſt. in eorum vita: vt etiam in Martyrologio Rom. [illegible] Ianuary. Allegatq; Ioannes Damaſcenus, Orat. 3. de imaginibus Sancti Sophronij opus de mirac… Sanctorum Martyrum Cyri, & Ioannis, ad Theodorum Hypodiac. & in Synodo Nycena 2. Ad… citatur eiuſdem Sophronij Sermo de SS. Cyro, & Ioanne, &c. qui ambo (vt eſt apud Metaphraſt… eremo ſanctiſſimè vixerunt, curſumq; tandem vita martyrio conſummârunt.*

Ex Apophtheg. 12. Aiebat Abbas Paſtor: Sicut Spatharius Regis ſemper paratus ei adſiſt… &c.] *Pulchra iſta ſunt Abbatis Paſtoris Apophthegmata, & ad fornicationis, ac detractionis… nem fugandum, aliaq; vitia depellenda; plurimum facientia, &c. Cuius alijs ſcitè ac ſententioſe di… plenus eſt Codex ille antiq. MS. Græcus in Vatic. num. 880. vt etiam liber qui paſſim inſcribitur…* tas Patrum, &c.] *Qualia etiam plura eiuſdem Apophthegmata admiſcet, recitatq; in ſuis Sermo… Abbas Dorotheus, vt in Serm. 5. ibi:* Abbas Paſtor crebrò dicere conſueuerat: Murus ferreus… voluntas propria, qui hominem à Deo ſeparat atque diuellit. *Ac rurſus idem dicebat:* Petra… percutiens eſt voluntas propria. *ac ſi diceret: Petra oppoſita, & diuinæ voluntati repugnans eſt v… luntas propria, &c. Idem de Abbate Paſtore, in initio Serm. 13. ſic:* Præclarè admodum Paſtor A… bas aſſerere ſolebat, nuſquam veri monachi ſignum & indicium clarius quàm in tentationib… ac tribulationibus apparere, &c.] *Idem de eodem in Serm. 15. ibi:* Cur Abbas Paſtor obſecro dixi… Tria eſſe præcipua, & quæ ſummam omnium virtutum ſpiritalium complectantur: nempe… timere Deum, Diuinis precibus atque orationibus inſiſtere, & proximo benefacere; &c.] *De quibus ibi ſigillatim in Reſponſ. agit Dorotheus, qui Paſtoris dicta magnificabat, ac prædicabat: vt & alia aliorum Patrum.*

FINIS.